

Vô sản tất cả các nước, đoàn kết lại!

V.I. LÊ-NIN

TOÀN TẬP

49

V.I. LÊ-NIN

TOÀN TẬP

TẬP

49

Những thư từ

Tháng Tám 1914 - tháng Mười 1917

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

Hà Nội - 2006

Những tác phẩm của V. I. Lê-nin trong tập này in theo bản dịch
của Nhà xuất bản Sự thật, Hà-nội

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Khẳng định chủ nghĩa Mác – Lê-nin và tư tưởng Hồ Chí Minh là nền tảng tư tưởng và kim chỉ nam hành động là vấn đề có tính nguyên tắc đối với cách mạng Việt Nam; là bước phát triển về nhận thức và tư duy lý luận của Đảng ta trong công cuộc đổi mới, quyết tâm xây dựng đất nước theo con đường xã hội chủ nghĩa.

Những thành tựu mọi mặt do công cuộc đổi mới đất nước mang lại trong những năm qua thật đáng trân trọng và khích lệ, đồng thời đòi hỏi toàn Đảng, toàn dân phải tiếp tục nghiên cứu, phát triển lý luận cách mạng khoa học của chủ nghĩa Mác - Lê-nin để giải quyết những vấn đề thực tiễn đang đặt ra trong sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước trong giai đoạn hiện nay.

Với tinh thần đó, việc tìm hiểu, nghiên cứu có hệ thống và vận dụng sáng tạo những tư tưởng, những tinh hoa của chủ nghĩa Mác - Lê-nin là vô cùng quan trọng và cấp thiết đối với chúng ta hiện nay.

Đáp ứng nhu cầu học tập, nghiên cứu lý luận của đông đảo bạn đọc, đặc biệt là của các nhà hoạch định chính sách, các nhà khoa học, các nhà nghiên cứu, giảng viên và sinh viên các trường đại học, nhân dịp kỷ niệm 135 năm ngày sinh của Vladimira Ilích Lê-nin (22-4-1870 – 22-4-2005), Nhà xuất bản Chính trị quốc gia xuất bản Bộ sách quý **V. I. Lê-nin - Toàn tập** gồm 55 tập và 2 tập Tra cứu.

Bộ sách *V. I. Lê-nin - Toàn tập* ra mắt bạn đọc lần này được xuất bản theo đúng nguyên bản của Bộ *V. I. Lê-nin - Toàn tập*, tiếng

© Nhà xuất bản Tiến bộ, 1978

Л 10102 – 264 – 79 – 78
014(01) – 78

Việt, do Nhà xuất bản Sự thật, Hà Nội, hợp tác với Nhà xuất bản Tiến bộ, Mátxcơva, xuất bản vào những năm 70-80 thế kỷ XX.

* *
*

Tập 49 của Bộ sách **V. I. Lê-nin - Toàn tập** bao gồm các tác phẩm được V. I. Lê-nin viết từ thời kỳ đầu cuộc chiến tranh thế giới thứ nhất cho đến cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười vĩ đại (tháng tám năm 1914 - tháng Mười năm 1917).

Nội dung chính của tập 49 là những tác phẩm trong đó Lê-nin đã soi sáng lập trường lý luận và sách lược của những người bôn-sêvich trong vấn đề thái độ với chiến tranh, về hòa bình, về cách mạng giải thích những khẩu hiệu biến chiến tranh đế quốc thành nội chiến, khẩu hiệu chủ trương làm cho chính phủ “nước mình” bại trận; vạch ra những hoạt động thực tiễn cần thiết để thực hiện những khẩu hiệu đó. Nội dung những tác phẩm chính trong tập này được phân tích khá toàn diện trong phần *Lời tựa* in ở đầu sách, do Viện Nghiên cứu chủ nghĩa Mác – Lê-nin (Liên Xô) viết cho lần xuất bản bằng tiếng Việt.

Phần *Phụ lục* và các *Bản chỉ dẫn* (với những số trang tương ứng của phần nội dung trong tập) ở cuối sách được trình bày hết sức khoa học và chuẩn xác; đây là phần tra cứu rất bổ ích, góp phần làm sáng tỏ nhiều vấn đề trong nội dung tác phẩm, giúp bạn đọc hiểu sâu sắc hơn tư tưởng của V. I. Lê-nin.

Chú thích cuối trang bằng dấu (*) là của V. I. Lê-nin; Chú thích bằng chữ số Ả-rập ⁽¹⁾ là của Viện Nghiên cứu chủ nghĩa Mác – Lê-nin trực thuộc Ban Chấp hành Trung ương Đảng cộng sản Liên Xô (trước đây).

Hy vọng Bộ sách sẽ là tài liệu nghiên cứu và tham khảo bổ ích cho bạn đọc.

Tháng 12 năm 2005

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

LỜI TỰA

Tập 49 trong V. I. Lê-nin Toàn tập gồm những thư từ và điện tín viết từ thời kỳ đầu cuộc chiến tranh thế giới lần thứ nhất cho đến cuộc Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười vĩ đại (tháng Tám 1914 - tháng Mười 1917). Ngoài những bức thư thuộc thời kỳ đó đã được công bố, trong tập này còn có 163 tài liệu của Lê-nin được công bố lần đầu tiên. Những bức thư của V. I. Lê-nin là một sự bổ sung quý báu cho những tác phẩm của Người in trong những tập 26 - 34 của lần xuất bản này.

Trong những bức thư in trong tập này, V. I. Lê-nin đã soi sáng lập trường lý luận và sách lược của những người bôn-sêvich trong những vấn đề về thái độ đối với chiến tranh, về hòa bình, về cách mạng, giải thích những khẩu hiệu biến cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thành nội chiến, khẩu hiệu chủ trương làm cho chính phủ "nước mình" bại trận; vạch ra những hoạt động thực tiễn cần thiết để thực hiện những khẩu hiệu đó. Toàn bộ số thư từ trao đổi đều thấm nhuần những tư tưởng được ghi trong các tài liệu có tính chất cương lĩnh của chủ nghĩa bôn-sêvich, trong đó V. I. Lê-nin vạch ra những nguyên nhân dẫn đến cuộc chiến tranh thế giới lần thứ nhất, vạch ra tính chất đế quốc chủ nghĩa, tính chất ăn cướp của nó, vạch mặt bọn xã hội - sô-vanh và xác định nhiệm vụ của những người mác-xít cách mạng ở tất cả các nước.

Những bức thư cho thấy rất rõ rằng V. I. Lê-nin là lãnh tụ của giai cấp vô sản thế giới, người đã tiến hành chính sách quốc tế chủ nghĩa triệt để và đến cùng, lãnh đạo cuộc đấu tranh chống chiến tranh đế quốc chủ nghĩa, chống lại chủ nghĩa cơ hội. Trong những bức thư của Lê-nin đã vang lên lời thiết tha kêu gọi đấu tranh kiên quyết và không khoan nhượng chống lại các thủ lĩnh của Quốc tế II, là những kẻ đã phản bội sự nghiệp của giai cấp công nhân. Người viết: "Không thể chịu đựng được nữa, không thể giữ thái độ ngoại giao, phải cực lực lên tiếng phản đối chủ nghĩa sô-vanh ô nhục !!" (tr. 7). V. I. Lê-nin đặc biệt chú ý đến việc vạch mặt chủ nghĩa Cau-xky. V. I. Lê-nin viết: "Bọn cơ hội chủ nghĩa là một tai họa hiển nhiên. "Phái giữa" ở Đức, do Cau-xky cầm đầu, là một nọc độc được che đậy, được tô điểm bằng các thủ đoạn ngoại giao, che mắt người ta, mê hoặc đầu óc và lương tri của công nhân - cái nọc độc này nguy hiểm hơn cả" (tr. 16).

Những bức thư in trong tập này là tài liệu hết sức quý về hoạt động thực tiễn của V. I. Lê-nin trong việc lãnh đạo Đảng bôn-sê-vích trong những điều kiện hết sức khó khăn của thời chiến. Mối đe dọa thường xuyên của việc có thể bị đưa ra tòa án quân sự hoặc bị trục xuất ra khỏi đất nước, sự cần thiết phải tuân theo nguyên tắc bí mật hết sức nghiêm ngặt trong việc trao đổi thư từ, trong việc xuất bản và phổ biến tài liệu của đảng, - tất cả tình hình đó làm phức tạp thêm rất nhiều cho công tác của V. I. Lê-nin và của những người bôn-sê-vích. "Đừng viết gì công khai trong thư từ", "hãy viết bằng mực hóa học", "không người nào được biết là ai xuất bản và xuất bản ở đâu", "phải đốt hết các bản nháp" v. v., — đây là những lời phòng ngừa mà ta gặp rất nhiều trong các thư từ của Lê-nin.

Một số lớn thư viết cho V. A. Các-pin-xki, in trong tập này, đã làm sáng tỏ lịch sử việc tái bản cơ quan ngôn luận trung ương của đảng, tờ báo "Người dân chủ - xã hội".

V. I. Lê-nin đã suy nghĩ một cách kỹ lưỡng tất cả các vấn đề có liên quan tới việc xuất bản tờ báo, đã xác định nội dung và chỉ định người viết bài, tính toán và phân chia tài liệu cho từng số báo, giúp đỡ ý kiến cho các tác giả, cố gắng nỗ lực sao cho tờ báo được xuất bản và phổ biến nhanh chóng.

Khi ở Thụy-sĩ xa tổ quốc, mặc dù gặp những khó khăn lớn, V. I. Lê-nin vẫn chăm chú theo dõi sự phát triển của phong trào cách mạng ở Nga. Trong những bức thư gửi các ủy viên Ban chấp hành trung ương ở Pê-tơ-rô-grát và gửi cá nhân các nhà hoạt động khác của đảng, Người đã đưa ra những chỉ dẫn và những lời giải đáp cụ thể về những vấn đề quan trọng nhất trong công tác thực tiễn của các tổ chức đảng. V. I. Lê-nin giữ liên lạc thường xuyên với Pê-tơ-rô-grát qua A. G. Sli-áp-ni-cốp, đại diện của Ban chấp hành trung ương và Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua, đồng chí này lúc đầu làm việc ở Xtốc-khôn và sau đó ở Ô-xlô. Bởi vậy, phần lớn số thư từ gửi cho Sli-áp-ni-cốp cần phải coi là thư từ gửi cho Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương. V. I. Lê-nin giữ liên lạc với trong nước qua cả M. M. Lít-vi-nốp, A. M. Côn-lôn-tai và những người khác. Những bức thư của V. I. Lê-nin tràn đầy niềm tin tưởng sâu sắc vào lực lượng cách mạng của giai cấp công nhân Nga. Trong những giờ phút khó khăn của đảng, V. I. Lê-nin đã dựa vào những công nhân thuộc phái "Sự thật". Người đề nghị củng cố Ban chấp hành trung ương đảng bằng cách dựa vào những người công nhân này, tập hợp những nhóm lãnh đạo tại một số trung tâm ở trong nước và đặt liên lạc với họ. V. I. Lê-nin lấy số lượng đầu mối liên lạc với các công nhân lãnh đạo ở trong mỗi thành phố làm căn cứ để đánh giá kết quả các chuyến đi về Nga công tác của các đại diện Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương.

V. I. Lê-nin kiên quyết đòi hỏi những người bôn-sê-vích phải thực hiện một cách nhất quán đường lối giai cấp kiên

định trên phương diện nguyên tắc. Người nhấn mạnh rằng những người bôn-sê-vích "*ngay cả trong lĩnh vực quân sự cũng phải là những người cách mạng*" (tr. 32).

Các thư từ trao đổi cho thấy một cách tỉ mỉ cuộc đấu tranh hăng hái và không khoan nhượng của V. I. Lê-nin chống lại những phần tử xã hội - xô-vanh Nga: Plê-kha-nốp, A-lếch-xin-xki và những phần tử khác. Vạch ra mối liên hệ giữa bọn men-sê-vích với chủ nghĩa cơ hội quốc tế, V. I. Lê-nin nói rằng bọn chúng bảo vệ quyền lợi của giai cấp tư sản, và "trước kia và hiện nay chúng chẳng có gì trong giai cấp *công nhân* ở Nga", "không thể tin chúng một chút nào cả" (tr. 49). Trong nhiều bức thư, V. I. Lê-nin đã vạch trần chủ nghĩa cơ hội của Tơ-rốt-xki và đồng bọn của y, công kích liệt chúng đã giúp đỡ các phần tử hữu khuynh trong phong trào dân chủ - xã hội quốc tế. Khi đánh giá vai trò của Tơ-rốt-xki trong thời kỳ y sống ở Mỹ vào đầu năm 1917, Lê-nin viết: "...Tơ-rốt-xki đến, và cái tên vô lại này lập tức câu kết với cánh *hữu* của tờ "Thế giới mới" chống lại những người phái tả Xim-méc-van... Hắn ta bao giờ cũng thế = lèo lá, bịp bợm, tỏ vẻ là người thuộc phái tả, *giúp đỡ* phái hữu..." (tr. 529).

Lê-nin kiên quyết đấu tranh chống lại những sự dao động có tính chất cơ hội chủ nghĩa và những hành động có tính chất âm mưu của nhóm Bu-kha-rin — Pi-a-ta-cốp — Bô-sơ, nhóm này mưu toan nắm hết các mối liên lạc với nước Nga, lợi dụng tạp chí "Người cộng sản" để tuyên truyền những quan điểm của mình. Những bức thư của V. I. Lê-nin trong đó phản ánh những cuộc thương lượng kéo dài với Pi-a-ta-cốp và Bô-sơ về vấn đề tái bản tạp chí "Người cộng sản", là một ví dụ hết sức sáng rõ về sách lược mềm dẻo của V. I. Lê-nin và tài khéo léo biết kịp thời gạt bỏ tất cả những gì kìm hãm, cản trở đảng tiếp tục tiến lên. V. I. Lê-nin nhất quyết cự tuyệt việc đưa các bài của Bu-kha-rin và Pi-a-ta-cốp vào "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"", trong những

bài viết đó họ tuyên truyền "lý luận" sai lầm và có hại, phủ nhận cương lĩnh tối thiểu, cự tuyệt cuộc đấu tranh cho những yêu sách dân chủ.

Trong tập này lần đầu tiên in một số lớn thư từ gửi cho G. E. Di-nô-vi-ép và A. G. Sli-áp-ni-cốp, có liên quan tới việc xuất bản tạp chí "Người cộng sản" và "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". Trong nhiều bức thư đó V. I. Lê-nin phê phán lập trường không kiên định và dung hòa của Di-nô-vi-ép và Sli-áp-ni-cốp đối với nhóm Bu-kha-rin — Pi-a-ta-cốp — Bô-sơ. Khi nói về những dao động của Di-nô-vi-ép, V. I. Lê-nin viết: "Đó không còn là những sự dao động nữa, mà là những sự dao động lập phương, đang biến thành một cái gì tồi tệ hơn nhiều" (tr. 311).

Những bức thư của V. I. Lê-nin chứng tỏ Người đã hết sức tích cực và kiên trì tập hợp và thống nhất các lực lượng cách mạng trong phong trào công nhân quốc tế. V. I. Lê-nin đã tìm kiếm những biện pháp đặt quan hệ với các nhà xã hội chủ nghĩa phái tả, tiến hành trao đổi thư từ rộng rãi với họ về tất cả mọi vấn đề quan trọng nhất về lý luận và về đường lối của đảng cách mạng trong thời kỳ có chiến tranh. V. I. Lê-nin đã trao đổi thư từ với "Liên minh tuyên truyền xã hội chủ nghĩa" ở Mỹ, với những người quốc tế chủ nghĩa ở Pháp, với những người xã hội chủ nghĩa phái tả ở Anh và ở các nước khác của châu Âu. Trong tập này có những bức thư gửi các nhà hoạt động thuộc cánh tả của Đảng dân chủ - xã hội Hà-lan là Đ. Vanh-cốp và A. Pan-nê-cúc, gửi các nhà xã hội chủ nghĩa Thụy-sĩ A. SMít và P. Gô-lây, nhà dân chủ - xã hội phái tả Thụy-điển Tx. Hơ-glung và những người khác.

Một số lớn thư gửi cho Đ. Vanh-cốp, C. Ra-đếch, A. M. Côn-lôn-tai và cho những người khác đã được viết nhân dịp chuẩn bị các hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất và lần thứ hai. Những bức thư đó cho thấy một khối lượng công việc to lớn mà V. I. Lê-nin và những

người bôn-sê-vích đã phải tiến hành để làm tê liệt những mưu đồ của Grim và của những phần tử khác thân phái giữa muốn đảm bảo sao cho thành phần của các hội nghị đó là phái giữa và những nghị quyết của các hội nghị đó mang tính chất phái giữa. Trước Hội nghị Xim-méc-van không bao lâu, V. I. Lê-nin đã viết cho A. M. Côn-lôn-tai như sau: "Theo quan điểm của chúng tôi, phái tả phải đưa ra một bản tuyên ngôn *tư tưởng* chung (1) nhất thiết phải lên án bọn xã hội - sô-vanh và bọn cơ hội chủ nghĩa; (2) với một cương lĩnh hành động cách mạng... (3) chống lại khẩu hiệu "bảo vệ tổ quốc" v. v.. Một bản tuyên ngôn tư tưởng của "phái tả", nhân danh một số nước, sẽ có một ý nghĩa *rất to lớn*" (tr. 127).

Trong những bức thư viết vào nửa cuối năm 1916 và đầu năm 1917, V. I. Lê-nin đã vạch trần việc nhóm đa số theo xu hướng phái giữa trong Liên hiệp Xim-méc-van đã quay sang liên minh với bọn xã hội - sô-vanh. Vạch trần sự phản bội của Grim, Lê-nin viết:

"Toàn bộ Liên hiệp Xim-méc-van — Ki-en-tan và hành động của nó *thực tế* đã bị một nhóm lãnh tụ (trong số đó có Grim) biến thành một câu nói trống rỗng" (tr. 486). Người kêu gọi những người xã hội chủ nghĩa phái tả hãy lập ra một Quốc tế mới, cách mạng chân chính, đó là Quốc tế Cộng sản.

Thư từ trao đổi đã phản ánh công tác lý luận to lớn của V. I. Lê-nin trong những năm chiến tranh. Hàng loạt thư gửi cho V. A. Các-pin-xki, X. N. Ra-vích, G. L. Sco-lốp-xki và cho những người khác đã làm sáng tỏ quá trình viết và xuất bản cuốn sách "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh", cuốn sách mà V. I. Lê-nin coi việc xuất bản và phổ biến là một việc quan trọng về mặt chính trị "để đoàn kết Quốc tế III". Trong những bức thư gửi M. N. Pô-crốp-xki có nêu những sự kiện cụ thể có liên quan tới việc chuẩn bị và xuất bản tác phẩm của Lê-nin "Chủ nghĩa đế quốc, giai đoạn tột cùng

của chủ nghĩa tư bản". Những bức thư của V. I. Lê-nin còn là tài liệu bổ sung cho những tác phẩm khác của Người, như: "Cách mạng xã hội chủ nghĩa và quyền dân tộc tự quyết", "Bàn về cuốn sách nhỏ của Giu-ni-út", "Về một sự biếm họa chủ nghĩa Mác và về "chủ nghĩa kinh tế đế quốc"" và những tác phẩm khác.

Những bức thư gửi I. Ác-măng (có 51 bức thư được in lần đầu tiên) có một ý nghĩa lý luận và chính trị to lớn. Những bức thư đó là mẫu mực về việc áp dụng sáng tạo lý luận cách mạng của chủ nghĩa Mác. Trong những thư đó, trên cơ sở nghiên cứu sâu sắc và tổng kết kinh nghiệm lịch sử của cuộc đấu tranh giai cấp của giai cấp vô sản, V. I. Lê-nin đã xác định nhiệm vụ của phong trào dân chủ - xã hội quốc tế và phong trào công nhân trong thời kỳ chiến tranh thế giới lần thứ nhất, phát triển những luận điểm hết sức quan trọng về thái độ của những người mác-xít đối với chiến tranh và đối với vấn đề bảo vệ tổ quốc.

V. I. Lê-nin dạy rằng phải xét một cách biện chứng vấn đề thái độ đối với chiến tranh, phải tính đến hoàn cảnh lịch sử và những điều kiện cụ thể. Người viết: "Toàn bộ tinh thần của chủ nghĩa Mác, toàn bộ hệ thống chủ nghĩa Mác đòi hỏi là mỗi nguyên lý phải được xem xét (α) theo quan điểm lịch sử; (β) gắn liền với những nguyên lý khác; (γ) gắn liền với kinh nghiệm cụ thể của lịch sử" (tr. 446). Trong nhiều bức thư của Lê-nin ta thấy toát lên tư tưởng cho rằng đường lối mác-xít dựa vào hiện thực, chứ không phải dựa vào "khả năng", rằng chủ nghĩa Mác dựa trên cơ sở những sự việc thực tế, chứ không phải trên cơ sở những khả năng (tr. 472).

Trong tập này có nhiều thư của V. I. Lê-nin, trong đó đề cập tới đặc điểm của các loại chiến tranh trong lịch sử.

Lê-nin dạy rằng những loại chiến tranh cơ bản trong thời đại đế quốc chủ nghĩa gồm có: chiến tranh phi nghĩa, chiến tranh đế quốc chủ nghĩa, là loại chiến tranh mà người ta

phải đấu tranh kiên quyết chống lại, và chiến tranh chính nghĩa, đó là các cuộc nội chiến, chiến tranh cách mạng, chiến tranh của nhân dân lao động chống lại bọn bóc lột, chiến tranh phòng thủ của giai cấp vô sản đã chiến thắng và các cuộc chiến tranh giải phóng dân tộc. Chiến tranh loại đó thì những người mác-xít ủng hộ một cách tuyệt đối.

V. I. Lê-nin xét vấn đề bảo vệ tổ quốc gắn liền với thái độ đối với cuộc chiến tranh đó. Người chỉ rõ rằng không được hiểu những luận điểm của Mác và Ăng-ghe-n về tổ quốc một cách giáo điều. Trong chiến tranh đế quốc chủ nghĩa, những người xã hội chủ nghĩa phải chống lại chủ trương bảo vệ tổ quốc, "bởi vì (1) chủ nghĩa đế quốc là đèm trước của chủ nghĩa xã hội; (2) chiến tranh đế quốc chủ nghĩa là cuộc chiến tranh của những tên ăn cướp nhằm tranh giành của cải chiếm đoạt được; (3) trong cả hai khối liên minh đều có giai cấp vô sản *tiền phong*; (4) trong cả hai khối liên minh cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa đã chín muồi. Chỉ vì nguyên nhân đó mà chúng ta chống lại chủ trương "bảo vệ tổ quốc", chỉ vì nguyên nhân đó mà thôi!", — V. I. Lê-nin đã viết như vậy (tr. 502).

V. I. Lê-nin đã nhiều lần giải thích trong thư của mình lập trường của những người mác-xít cách mạng đối với những khẩu hiệu hòa bình và giải trừ quân bị. Người nhấn mạnh sự cần thiết phải có quan điểm lịch sử - cụ thể đối với những khẩu hiệu đó. Trong những điều kiện của cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, trong tình hình khủng hoảng cách mạng đang lên cao, khi mà trước mắt công nhân và nông dân là nhiệm vụ quay súng chống lại bọn bóc lột, thì những khẩu hiệu hòa bình và giải trừ quân bị do bọn theo chủ nghĩa hòa bình tư sản và chủ nghĩa Cau-xky đề xướng ra chỉ là tiếp tay cho bọn đế quốc, cho nên V. I. Lê-nin đấu tranh chống lại những khẩu hiệu ấy. Đồng thời V. I. Lê-nin chỉ rõ rằng sau thắng lợi của cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa, những người bên-sê-vích sẽ đề nghị ký hòa

ước với tất cả các cường quốc tham chiến. Sau khi cuộc Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười vĩ đại đã thắng lợi, Lê-nin đề xướng ra cuộc đấu tranh vì hòa bình và nguyên tắc cùng tồn tại hòa bình của các quốc gia có những chế độ xã hội khác nhau.

Vấn đề đấu tranh cho dân chủ trong thời đại chủ nghĩa đế quốc và cách mạng xã hội chủ nghĩa chiếm một vị trí lớn trong thư tín của Lê-nin trong thời kỳ chiến tranh thế giới lần thứ nhất. V. I. Lê-nin chỉ ra rằng, vấn đề thái độ đối với dân chủ và đối với cương lĩnh tối thiểu ngày càng được đặt ra rộng rãi hơn. "Tôi sẽ không bao giờ để bị bó tay trong việc giải thích vấn đề quan trọng bậc nhất và cơ bản ấy. Tôi không thể để như thế được. Cần phải làm sáng tỏ vấn đề. Về điểm này sẽ còn có *hàng chục* sự "vấp ngã" ... nữa" (tr. 451).

Lê-nin phê phán những người xã hội chủ nghĩa nào đó phủ nhận sự cần thiết phải đấu tranh cho dân chủ trong điều kiện chủ nghĩa đế quốc. V. I. Lê-nin viết: "Chúng ta, những người dân chủ - xã hội, chúng ta luôn luôn ủng hộ dân chủ, không phải "vì chủ nghĩa tư bản", mà là để dọn đường cho phong trào *của chúng ta*" (tr. 441). Để đối lập lại những lập luận "quá ư cách mạng" của nhóm Bu-kha-rin — Pi-a-ta-cốp và những người khác cho rằng "không thể thực hiện được" dân chủ trong điều kiện chủ nghĩa đế quốc, V. I. Lê-nin đề ra nhiệm vụ phải học được cách kết hợp "cuộc đấu tranh cho dân chủ với cuộc đấu tranh cho cách mạng xã hội chủ nghĩa, bắt cái thứ nhất *phục tùng* cái thứ hai" (tr. 470). V. I. Lê-nin đã chỉ rõ, cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa không thể nào thực hiện được nếu không có cuộc đấu tranh cho dân chủ. Người đã khinh bỉ và phẫn nộ viết về "đầu óc ngu xuẩn" trong vấn đề thái độ đối với dân chủ, giải thích tác hại mang lại cho phong trào công nhân do các thứ học thuyết bè phái vẫn rêu rao về sự không cần thiết phải đấu tranh cho những yêu sách dân chủ trong thời đại chủ nghĩa đế quốc.

Hiện nay, khi mà các đảng cộng sản ở các nước tư bản chủ nghĩa đề ra nhiệm vụ đấu tranh chống lại các tổ chức độc quyền, nhằm thực hiện những mục tiêu dân chủ chung, coi đó là nhiệm vụ hàng đầu của quần chúng lao động; khi mà cuộc đấu tranh nhằm thực hiện những nhiệm vụ dân chủ chung đã trở thành một bộ phận cấu thành quan trọng của cuộc đấu tranh cách mạng vì chủ nghĩa xã hội, thì những lời phát biểu của V. I. Lê-nin về những vấn đề đó có một ý nghĩa đặc biệt cấp thiết.

V. I. Lê-nin xét thái độ của những người mác-xít cách mạng đối với yêu sách về quyền dân tộc tự quyết gắn chặt với vấn đề chung, vấn đề đấu tranh cho dân chủ. Người phê phán một cách toàn diện và sâu sắc những quan điểm sai lầm của những người dân chủ - xã hội phái tả, cũng như của Bu-kha-rin và Pi-a-ta-cốp, là những kẻ đấu tranh chống lại yêu sách đó. V. I. Lê-nin chỉ rõ rằng phải ra sức ủng hộ phong trào giải phóng dân tộc của nhân dân các nước thuộc địa và phụ thuộc chống lại chủ nghĩa đế quốc. Bên cạnh đó V. I. Lê-nin cũng nhấn mạnh sự cần thiết của sự liên minh hết sức chặt chẽ giữa các dân tộc bị áp bức với giai cấp vô sản quốc tế trong cuộc đấu tranh chống kẻ thù chung là chủ nghĩa đế quốc.

Những bức thư của Lê-nin chứa đựng những luận điểm quan trọng về tình thế cách mạng, về những điều kiện để giành thắng lợi cho cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa. V. I. Lê-nin chỉ rõ rằng trong tình hình khủng hoảng cách mạng thì không được hạn chế ở việc đưa ra lời kêu gọi chung tiến tới "phong trào quần chúng". Người viết: "Khẩu hiệu "phong trào quần chúng" không phải là khẩu hiệu xấu, nhưng *không* hoàn toàn đúng. Vì nó quên mất *cách mạng, việc giành chính quyền, chuyên chính vô sản*. Điều đó là NB!! Nói một cách chính xác hơn: ủng hộ và phát triển (lập tức) mọi hành động *cách mạng* có tính chất quần chúng *nhằm* tiến tới *cách mạng v. v.*" (tr. 517).

Trong bức thư gửi N. I. Bu-kha-rin (tr. 396 - 398), V. I. Lê-nin đã vạch rõ tính chất sai lầm trong bài báo của Bu-kha-rin "Về lý luận nhà nước đế quốc" mà chính tác giả bài này đề nghị đưa in trong "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". V. I. Lê-nin nêu rõ rằng bài báo kể trên đã xác định một cách không đúng lập trường khác nhau của những người mác-xít và của những người theo chủ nghĩa vô chính phủ về vấn đề nhà nước, và Lê-nin đã vạch rõ luận điểm sai lầm của Bu-kha-rin về thái độ thù địch có tính chất nguyên tắc của đảng dân chủ - xã hội đối với bất kỳ chính quyền nhà nước nào. V. I. Lê-nin phê phán những quan điểm có tính chất nửa vô chính phủ chủ nghĩa của Bu-kha-rin trong bài "Quốc tế thanh niên" cũng được viết trong thời kỳ đó. Lê-nin chỉ rõ rằng chủ nghĩa Mác thừa nhận rằng giai cấp công nhân cần phải lập ra - trong tiến trình cách mạng xã hội chủ nghĩa — nhà nước vô sản của mình và sử dụng nhà nước đó để xây dựng xã hội xã hội chủ nghĩa.

Những bức thư của V. I. Lê-nin gửi I. Ph. Ác-măng, viết vào ngày 17 và ngày 24 tháng Giêng 1915 có một ý nghĩa quan trọng, trong các bức thư đó Người đề ra nhiều luận điểm có tính chất nguyên tắc về những vấn đề đạo đức cộng sản chủ nghĩa. Những bức thư ấy chứng tỏ rằng V. I. Lê-nin quan tâm sâu sắc đến những vấn đề giáo dục nhân dân lao động theo tinh thần đạo đức cộng sản chủ nghĩa. Những bức thư đó cho thấy là Lê-nin đề ra cho người cộng sản những đòi hỏi cao như thế nào, dạy họ phải làm thế nào để có được cách diễn đạt rõ ràng và khúc chiết trong các tác phẩm của mình để không tạo ra một cố gì khiến kẻ thù có thể lợi dụng những luận điểm nào đó vào những mục đích của chúng (tr. 74).

Các tài liệu viết vào năm 1917 trong thời gian sống lưu vong, ngay sau cuộc Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai ở Nga, đã chiếm một vị trí đặc biệt trong tập này. Trong những bức thư viết vào thời kỳ này, V. I. Lê-nin lần đầu tiên trình

bày những luận điểm cơ bản về thái độ của đảng đối với Chính phủ lâm thời tư sản, những luận điểm này được phát triển tiếp trong "Thư từ nước ngoài gửi về" và trong các tác phẩm khác.

V. I. Lê-nin đánh giá cuộc Cách mạng tháng Hai như là "giai đoạn đầu tiên của cuộc cách mạng đầu tiên (do chiến tranh làm nổ ra)" mà "sẽ không phải là giai đoạn cuối cùng và không chỉ riêng của nước Nga" (tr. 542). Nhiệm vụ của đảng là chuẩn bị một cơ sở rộng lớn hơn cho một giai đoạn cao hơn, tức là giai đoạn chuyển cuộc cách mạng dân chủ - tư sản sang cách mạng xã hội chủ nghĩa. V. I. Lê-nin viết: Những việc cấp bách hiện nay là mở rộng công tác, tổ chức quần chúng, thức tỉnh những tầng lớp mới để vạch mặt Chính phủ lâm thời và "chuẩn bị để các Xô-viết đại biểu công nhân giành lấy chính quyền. Chỉ có chính quyền như thế mới có thể đem lại bánh mì, hòa bình và tự do" (tr. 546). V. I. Lê-nin kêu gọi tiếp tục củng cố hơn nữa đảng cách mạng của giai cấp công nhân, đảng kiểu mới, và dè dặt về mọi mưu toan muốn "thống nhất" với bọn men-sê-vích.

V. I. Lê-nin viết: "Theo tôi, cái chủ yếu hiện nay là đừng để sa vào những mưu toan đại dốt muốn "thống nhất" với bọn xã hội - ái quốc (hoặc — điều này còn nguy hiểm hơn nữa — với những phần tử dao động, như Ban tổ chức, Tơ-rốt-xki và đồng bọn) mà phải tiếp tục công tác của đảng ta theo tinh thần *quốc tế chủ nghĩa* triệt để" (tr. 545).

Ngay sau cuộc Cách mạng tháng Hai, V. I. Lê-nin bắt đầu cố gắng để có thể trở về tổ quốc một cách thật nhanh chóng. Trong tập này có những thư từ và điện văn của V. I. Lê-nin có liên quan tới việc Người từ Thụy-sĩ trở về nước Nga.

Trong bức thư gửi Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương đề ngày 30 tháng Tám 1917 và được gửi từ ga Ra-dơ-líp, V. I. Lê-nin đã đánh giá tình hình ở nước

Nga, mô tả lại chiến dịch vu khống bỉ ổi do giai cấp tư sản phát động để nhằm chống lại các nhà hoạt động của đảng bôn-sê-vích, nhấn mạnh sự cần thiết phải vạch mặt bọn vu khống. Trong bức thư của mình, V. I. Lê-nin chú ý nhiều đến tình hình của phong trào xã hội chủ nghĩa quốc tế

Những bức thư của V. I. Lê-nin có liên quan đến việc chuẩn bị cuộc khởi nghĩa vũ trang thì được in trong tập 34, xuất bản lần thứ 5. Tập này được kết thúc bằng thư mà V. I. Lê-nin để lại trong căn phòng bí mật của bà M. V. Phô-pha-nô-va trước khi Người đi tới Xmôn-nưi, trụ sở bộ tham mưu của cách mạng, vào buổi tối ngày 24 tháng Mười: "Tôi đi đến chỗ mà chị không muốn cho tôi đến. Chào tạm biệt. *I-lich*" (tr. 616). V. I. Lê-nin đã nắm lấy việc lãnh đạo trực tiếp cuộc khởi nghĩa vũ trang đưa tới thắng lợi của cuộc Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười vĩ đại và tới việc thiết lập Chính quyền xô-viết.

*Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác — Lê-nin
trực thuộc Ban chấp hành trung ương
Đảng cộng sản Liên-xô*

1914

1

GỬI M. V. CÔ-BÊ-TXƠ-KI

Đồng chí thân mến! Chuyến đi của chúng tôi không thành¹. Tôi không biết là đồng chí đã nhận được thư chưa. Nếu có thì đề nghị viết thư trả lời cho biết để xem bưu điện có làm việc không. Chắc là giờ đây đồng chí sẽ được sống — đây là trường hợp ngoại lệ và hơn nữa lại là một ngoại lệ hết sức hiếm có — ở một nước không tham chiến và do đó nếu đường bưu điện từ chỗ đồng chí đến chỗ chúng tôi sẽ hoạt động thì đồng chí nhất thiết phải thông báo tin tức cho chúng tôi và cho biết những tin tức báo chí mà chúng tôi không thể có được. Dĩ nhiên, chỉ những tin tức tối quan trọng (đặc biệt là những tin tức về nước Nga).

Xin đồng chí cho biết xem đồng chí liệu sẽ có được (hoặc hiện nay đã có rồi) những liên hệ tốt với Xtốc-khôn không, liệu đồng chí có thể chuyển thư từ, cung cấp địa chỉ để nhận tiền từ bên Nga gửi sang v. v. được không.

Gửi đồng chí lời chào!

V. I. của đồng chí¹⁾*Viết ngày 2 tháng Tám 1914**Gửi từ Pô-rô-nin đến Cô-pen-ha-gơ**In lần đầu năm 1930 trong Văn tập
Lê-nin, t. XIII**Theo đúng bản thảo*

1) Ở phía trên bức thư Lê-nin có viết một đoạn, có lẽ là viết cho người chủ nhà: "Geehrter Herr! Bitte diesen Brief an Herrn Kobezky

2

ĐIỆN GỬI GIÁM ĐỐC SỞ CẢNH SÁT
THÀNH PHỐ CRA-CỐP²

Cảnh sát ở đây nghi tôi làm gián điệp. Tôi đã sống hai năm ở Cra-cốp, ở Dve-gin-txơ và ở 51 phố Li-u-bô-miéc-xki. Chính tôi đã khai báo cho ông cảnh sát trưởng ở Dve-gin-txơ. Tôi là kiều dân, một đảng viên dân chủ - xã hội. Tôi đề nghị đánh điện về Pô-rô-nin và cho ông thị trưởng ở Nô-vư Tác-gơ để tránh mọi sự hiểu lầm.

U-li-a-nốp

Viết ngày 7 tháng Tám 1914

Gửi từ Pô-rô-nin đến Cra-cốp

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin, t. II

*Theo đúng tờ ghi nội dung bức
điện, không rõ người viết*

Dịch từ tiếng Đức

3

GỬI V. ÁT-LƠ

5/IX. 1914.

Đồng chí kính mến! Tôi đã cùng với tất cả gia đình đến Xuy-rích một cách bình yên³. Chỉ đến In-xbơ-rúc và Phên-đơ-kiéc-khơ người ta mới đòi xuất trình Legitimationen¹⁾: như thế là sự giúp đỡ của đồng chí đã rất có ích cho tôi. Muốn vào Thụy-sĩ, người ta đòi phải có hộ chiếu, nhưng người ta đã cho tôi nhập cảnh mà không có hộ

gefälligst zu übergeben!" ("Thưa ngài! Xin ngài hãy chuyển bức thư này cho ông Cô-bê-txơ-ki!").

1) — Giấy tờ

chiếu, sau khi tôi nhắc đến Grây-lich. Xin gửi tới đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất và lòng biết ơn chân thành nhất.

Xin gửi đồng chí lời chào đảng viên.

Lê-nin (V. U-li-a-nốp)

Gửi từ Xuy-rích đến Viên

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

4

GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI

6/IX.

Đồng chí thân mến! Hôm qua, cùng với tất cả gia đình, tôi đã đến đây một cách bình yên sau một thời gian bị giam hãm ngắn ở nước Áo. Di-nô-vi-ép cũng sẽ đến. Chúng tôi đã dự định ở lại Giơ-ne-vơ, nhưng mối cảm tình cũ lôi kéo chúng tôi đến đó. Nhưng mà khi đến đây, chúng tôi lại do dự muốn ở lại Béc-nơ. Người ta bảo rằng lại có một đợt di cư mới của nhiều người Pháp từ Pa-ri, Bruy-xen v. v. sang sống lưu vong ở Giơ-ne-vơ. Liệu giá cả có bị tăng quá cao không, nhất là giá thuê nhà? Còn một vấn đề nữa là chúng tôi sẽ phải trú lại một cách tạm bợ: liệu có thể tìm kiếm hộ chúng tôi những căn nhà cho thuê hàng tháng có giường tủ bàn ghế (hai phòng nhỏ) và có bếp được không?

Lại còn một vấn đề nữa: nếu đồng chí thấy không có gì trở ngại, xin đồng chí đến Société de lecture (Grand'

Rue. 11)¹⁾ và lấy bản điều lệ của hội đó; cần phải xem bản điều lệ ấy có gì thay đổi không. Đặc biệt cái Societé⁴ đó lời cuốn tôi đến Giơ-ne-vơ, tuy rằng ở đây???... nó là cái quý giá lắm... Còn nhà in? Có nhà in Nga nào không? Hiện giờ có thể xuất bản một tờ báo nhỏ nào được không, v. v. ? bằng tiếng Nga? với những sự thận trọng đặc biệt hoặc là cũng như trước kia (dĩ nhiên là chống chiến tranh và chống bọn dân tộc chủ nghĩa kiêu mới, từ Ha-đơ đến Van-đéc-ven-đơ và Ghe-đơ, tất cả bọn chúng là một lũ đều cáng!). Tôi sẽ chịu ơn đồng chí rất nhiều nếu được đồng chí trả lời hết sức nhanh chóng về tất cả những câu hỏi đó. Có còn những đồng chí bên-sê-vích nào khác ở Giơ-ne-vơ không? kể cả những người đi Nga? Tất cả chúng tôi gửi lời chào nồng nhiệt đến đồng chí, đến đồng chí Ô-n-ga và đến tất cả các bạn.

N. Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 6 tháng Chín 1914

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

*Đăng lần đầu ngày 22 tháng Tư
1926 trên báo "Sự thật", số 92*

Theo đúng bản thảo

5

GỬI V. A. TI-KHÔ-MIẾC-NỐP

9/IX.

Bạn thân mến! Chúng tôi đã tới đây một cách bình yên và ở lại Béc-nơ. Bà mẹ nhà tôi vẫn khỏe. Có lẽ bà cụ sẽ trở về nước Nga qua Giê-nơ — Xa-lô-ni-ki (hoặc qua Ác-khan-

1) — Hội độc giả (Phố lớn. Số nhà 11)

ghen-xơ)⁵⁾. Mẹ anh phải gửi tiền cho anh qua Bộ ngoại giao để lấy tiền đó trả cho bà Đơ-vô-sa Sơ-lốp-xcai-a ở đây (Falkenweg, Bern). Sau đó mẹ anh nên đánh điện theo địa chỉ đó báo rằng bà đã gửi cho anh món tiền như thế. Chúng tôi sẽ viết thư cho mẹ anh. Hy vọng là mọi việc của anh và của tất cả các bạn bè đều êm thấm. Anh hãy viết cho tôi biết sức khỏe và hoạt động văn chương của anh.

Thay mặt cả gia đình gửi anh và tất

cả các bạn bè lời chào nồng nhiệt!!

VI. U-li-a-nốp của anh

Viết ngày 9 tháng Chín 1914

Gửi từ Béc-nơ đến Pô-rô-nin

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

6

GỬI THƯ KÝ BAN BIÊN TẬP TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA GRA-NÁT

Berne, le 15 sept. 1914.

Ông thư ký ban biên tập kính mến! Tôi xin báo cho ông biết về sự thay đổi địa chỉ của tôi. Tôi vừa mới thoát khỏi cảnh giam hãm ngăn ngày ở Áo, giờ đây tôi sẽ sống ở Béc-nơ. Khi nhận được thư này đề nghị ông báo cho biết và cho biết thời hạn nộp bài (tôi hy vọng rằng chiến tranh là một lý do khá chính đáng để kéo dài hạn nộp)⁶⁾. Nếu gấp, xin

ông đánh điện, trong đó chỉ cần ghi một từ thôi (ngày tháng theo lịch cũ) để chỉ thời hạn nộp bài. Tôi vẫn chưa hoàn toàn tin tưởng là hiện nay bản thảo có được gửi đến một cách trôi chảy không.

Tôi sẵn sàng giúp ông.

V. I-lin

Viết ngày 15 tháng Chín 1914 Gửi
đến Mát-xcơ-va

Đăng lần đầu năm 1959 trên
tạp chí "Những vấn đề lịch sử
Đảng cộng sản Liên-xô", số 4

Theo đúng bản thảo

7

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Anh C. thân mến! Tôi đã nhận được bức thư thiệp của anh và vội trả lời ngay. Xin anh hãy chờ cho một ít lâu nữa: chúng tôi sẽ thông báo để anh biết xem có thể và cần phải làm những gì đối với điều anh (và cả chúng tôi nữa) mong muốn⁷. Đồng thời, xin anh chớ quên rằng điều kiện hoạt động công khai ở đây hiện nay thật đặc biệt: anh đã nói với các bạn ở Lô-da-nơ về vấn đề này chưa? Nhất thiết phải nói đấy.

Chúng tôi ở lại Béc-nơ. Địa chỉ: Donnerbühlweg 11 a Uljanow.

Về buổi thuyết trình thì tôi còn chưa biết thế nào. Phải suy nghĩ thêm và bàn bạc tí mĩ hơn nữa. Liệu có thể hy vọng sẽ có độ bao nhiêu người ở chỗ anh?⁸

Siết chặt tay anh. Tôi chuyển lời
chào của tất cả mọi người ở đây.

Lê-nin của anh

P. S. La critique¹⁾ và anticritique²⁾ của tôi liệu có thể là một chủ đề tọa đàm tốt hơn không? Dù sao cũng phải nói đôi lời: không thể xuất phát từ lập trường hình thức mà bênh vực chủ nghĩa sô-vanh bỉ ổi của những người Đức được. Đã có những nghị quyết tôi, cũng có những nghị quyết không phải là tôi, và đã có cả những lời tuyên bố thuộc cả hai loại. Nhưng mọi thứ đều phải có giới hạn! *Vậy mà giới hạn ấy đã bị vượt quá!* Không thể chịu đựng được nữa, không thể giữ thái độ ngoại giao, phải cực lực lên tiếng phản đối chủ nghĩa sô-vanh ô nhục!!

Viết sau ngày 27 tháng Chín 1914
Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

8

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến! Tất cả chúng tôi gửi đến A-bram lời thăm hỏi *nóng nhiệt nhất*. Hãy nhắc đồng chí ấy đến thăm bạn bè ở Lô-da-nơ. Ở đây, đồng chí ấy sẽ tìm thấy những tài liệu lý thú³⁾, và tôi đề nghị chị dịch những tài liệu đó sang tiếng Pháp rồi gửi cho báo "Sentinelle" (nếu có dịp thì chuyển tất cả những cái đó cho tôi)⁹. (Đảng nào ra tờ báo đó? Báo xuất bản ở đâu? Đấy có phải là một cơ quan ngôn luận tử tế không? Xin chị hãy gửi cho tôi những số điển hình nhất của tờ báo đó, mỗi số một bản).

1) — phê bình

2) — phản phê bình

3) Đoạn đầu bức thư viết bằng tiếng Nga.

Lập trường của những người xã hội chủ nghĩa châu Âu trong cuộc chiến tranh hiện nay làm tôi rất lo lắng và quan tâm. Tôi tin chắc rằng tất cả những người xã hội chủ nghĩa — trước hết và chủ yếu là những người xã hội chủ nghĩa Đức — đã trở thành "những kẻ theo chủ nghĩa sô-vanh". Không thể nào đọc nổi được những tờ báo xã hội chủ nghĩa Đức và Pháp "L'Humanité"!!¹⁰!! Một thứ "chủ nghĩa sô-vanh" cực đoan! Tôi e rằng cuộc khủng hoảng hiện nay làm cho nhiều và quá nhiều người xã hội chủ nghĩa hoang mang (nếu có thể nói như thế) và xét cho cùng thì chủ nghĩa cơ hội là nguyên nhân dẫn đến sự "ô nhục" vô cùng đó của chủ nghĩa xã hội châu Âu. Người ta nói với tôi là Mác-tư-nốp (kẻ theo phái thủ tiêu) đã triệu tập ở Xuy-rích một cuộc hội nghị (tôi cho rằng đó là một hội nghị riêng) và lúc đầu công kích những người xã hội chủ nghĩa Đức, nhưng về sau (sang ngày thứ hai của cuộc tranh luận) ông ta đã thay đổi ý kiến (do ảnh hưởng xấu của Ác-xen-rốt) và bác bỏ tất cả những gì ông ta đã nói từ trước!!! Thật ô nhục!! Bằng cách này hay cách khác chúng ta phải phát biểu ý kiến của mình — nhưng việc đó hết sức khó, rất khó trong giai đoạn hiện nay. Cứ để A-bram đi Lô-da-nơ và mang tin tức đến cho chị.

Gri-gô-ri cùng gia đình đã tới. Chúng tôi ở lại Béc-nơ. Đây là một thành phố bé tí xíu và buồn tẻ, nhưng... dù sao vẫn hơn Ga-li-xi-a và không có nơi nào khác hơn!!! Không sao. Chúng tôi sẽ quen. Tôi la cà ở các thư viện vì nhớ chúng¹⁾. Gửi chị những lời chúc tốt đẹp nhất và chân thành siết chặt tay. Chị hãy viết thư cho tôi và kể về mình nhiều hơn.

Bạn trung thành của chị V. Lê-nin

Hy vọng là chúng ta sắp gặp nhau. Chị nghĩ thế nào?

1) Những dòng đầu của đoạn này viết bằng tiếng Nga.

P. S Thời tiết ở Le-dơ - A-van như thế nào? Chị có đi dạo chơi không?

Dạo này chị ăn uống có khá hơn không? Chị có sách, báo để đọc không?

Cần phải tổ chức ở Lô-da-nơ việc thu thập *tất cả* các tờ báo của Pháp và Thụy-sĩ có dư luận của những người xã hội chủ nghĩa về chiến tranh, về những người xã hội chủ nghĩa Đức và Pháp, v. v.. Đề nghị A-bram hãy lo liệu công việc đó. Cần phải đốc hết sức ra mà sưu tầm các tài liệu!!¹⁾

Viết trước ngày 28 tháng Chín
1914

Gửi từ Béc-nơ đến Le-dơ - A-van
(Thụy-sĩ)

Đăng lần đầu năm 1960 trên tạp chí
"Những vấn đề lịch sử Đảng cộng
sản Liên-xô", số 4

Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Anh

9

GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI

28/IX. 1914.

Bạn thân mến! Mãi hôm nay tôi mới nhận được thư của anh và tất cả những gì anh chuyển. Rất cảm ơn! Dĩ nhiên là tôi có thể cho anh vay được, nếu như có bất kỳ một khả năng nào có thể xoay được ở đây dù một số ít tiền nào đó. Rất tiếc là không có một khả năng nào. Vích-to (anh ấy hiện nay ở Giê-nơ, đến 30. IX hoặc 1. X sẽ về nước) đã hứa chắc chắn sẽ gửi tiền cho tôi: tôi sẽ gửi ngay cho anh liền

1) Đoạn cuối cùng viết bằng tiếng Nga.

sau khi nhận được. Ở đây không có gì mới cả. Ở đây các báo Nga nhận được rất muộn. Gri-gô-ri và gia đình ở đây đã từ lâu và gửi lời chào anh. Tất cả chúng tôi xin gửi tới gia đình anh lời chào nồng nhiệt. Hy vọng chóng nhận được tin anh.

VI. U-li-a-nốp của anh

P. S. Nếu anh tình cờ gặp ông thị trưởng ở Nô-vư Tác-gơ thì anh hỏi hộ xem ông ấy đã gửi giấy tờ của tôi về đây chưa.

Gửi từ Béc-nơ đến Pô-rô-nin

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

*Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức*

10

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Anh Các-pin-xki thân mến! Tôi tranh thủ dịp này để trao đổi thẳng thắn.

Có đây đủ mọi lý do để thấy trước là cảnh sát và chính quyền quân sự Thụy-sĩ (*chỉ cần một sự ra hiệu nhỏ* của các đại sứ Nga hoặc Pháp v. v.) sẽ đưa ra xét xử ở tòa án quân sự hoặc trực xuất vì tội vi phạm nền trung lập v. v.. Vì vậy, anh đừng viết gì công khai trong thư từ. Nếu cần thông báo điều gì, đề nghị anh hãy viết bằng mực hóa học. (Ký hiệu có viết bằng mực hóa chất là gạch dưới ngày tháng trong bức thư.)

Chúng tôi đã quyết định thay bản luận cương không được để đọc cho lắm, bằng cách phát hành bản tuyên ngôn *gửi kèm theo* đây¹¹. Sau khi nhận được, xin anh báo cho biết,

trong thư gọi bản tuyên ngôn là "Sự phát triển của chủ nghĩa tư bản".

Nên xuất bản tuyên ngôn đó. Nhưng chúng tôi đề nghị anh chỉ tiến hành việc này với điều kiện là áp dụng (và nếu *có khả năng* áp dụng) những biện pháp để phòng đến mức tối đa!!

Không người nào được biết là ai xuất bản và xuất bản ở đâu. Phải đốt hết các bản nháp!! Bản in *chỉ* cất giấu ở nhà một công dân Thụy-sĩ có uy tín, một nghị sĩ v. v..

Nếu không thể làm được như vậy thì *đừng* ấn hành.

Nếu không thể in ti-pô được thì in thạch (cũng với những biện pháp để phòng đến mức tối đa). Anh hãy trả lời như sau: đã nhận được sự phát triển của chủ nghĩa tư bản (*với số lượng ngân quỹ*) bản = tôi sẽ in lại với số lượng ngân quỹ.

Nếu như không thể ấn hành bằng in ti-pô cũng như bằng phương pháp in thạch thì viết thư cho biết ngay. Chúng tôi sẽ nghĩ ra một cách khác nào đó. Mong anh trả lời chi tiết.

(Nếu in được, thì khi *có dịp* là gửi đến đây 3/4 số bản; chúng tôi sẽ tìm được nơi cất giấu.)

Tôi đợi thư trả lời của anh! *Lê-nin* của anh

NB

P. S. Tiền in thì chúng tôi sẽ kiếm được. Chỉ cần anh báo cho biết trước cần *bao nhiêu* vì tiền *rất ít*. Liệu có thể chi 170 frs¹⁾ của Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài¹² vào việc này không?

Viết trước ngày 11 tháng Mười 1914

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

1) — francs — phrăng

11

GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI

Bạn thân mến! Hôm nay trong buổi thuyết trình của Plê-kha-nốp tôi đã phát biểu phản đối chủ nghĩa sô-vanh của ông ta¹³. Tôi định sẽ thuyết trình ở đây vào thứ ba. Tôi muốn được thuyết trình ở Giơ-ne-vơ vào thứ tư¹⁴ (Chiến tranh Âu châu và chủ nghĩa xã hội Âu châu). Mong anh bàn bạc và thu xếp giúp việc này, càng bí mật càng hay, nghĩa là làm thế nào để không phải xin phép (lẽ dĩ nhiên làm sao để có được maximum¹⁾ thính giả). Bằng cách nào thì tất nhiên anh rõ hơn tôi. Kết hợp maximum thính giả với minimum²⁾ sự công khai với cảnh sát và minimum sự can thiệp của cảnh sát (hoặc khả năng đe dọa của cảnh sát). Ở Béc-nơ tôi đã thuyết trình cho thành viên các nhóm và những quan khách được sự giới thiệu của họ (120 - 130 người v. v.) không có áp-phích v. v. gì hết. Liệu làm theo cách thức này có tốt hơn chăng?

Mong anh trả lời ngay theo địa chỉ Mr. Ryvline. Villa Rougemont. Chailly sur Lausanne. Gửi cho tôi. Thứ ba tôi sẽ thuyết trình ở đây, ở Lô-da-nơ, vậy thư trả lời của anh phải đến đây vào trưa thứ ba. Gặp nhau, chúng ta sẽ bàn cụ thể hơn về công việc của chúng ta. Tóm lại, nếu như phải xin phép ở Giơ-ne-vơ thì anh hãy suy nghĩ 10 lần xem hội họp bí mật có tốt hơn không. Nói chung, người quyết định tất nhiên phải là anh. Nếu như thu xếp được vào thứ tư (tổ chức buổi thuyết trình vào tối thứ tư) thì sáng thứ tư tôi sẽ đến.

Siết chặt tay anh. *Lê-nin* của anh

Viết ngày 11 tháng Mười 1914

Gửi từ Lô-da-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

1) — tối đa

2) — tối thiểu

12

GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI

Bạn thân mến! Tôi đã nhận được thư của anh báo tin về cuộc đàm thoại với Xi-gơ về vấn đề xuất bản tờ báo¹⁵. Rất tốt! Anh hãy lấy đủ số tiền cần thiết, lấy trong số 160 frs (dĩ nhiên là càng ít càng tốt, bởi vì chúng ta mong ước xuất bản một văn tập), rồi anh hãy xuất bản bản *tuyên ngôn* (*không phải bản luận cương, mà là bản tuyên ngôn*) với một *sự thận trọng tối đa*; in ra ít thôi (2 - 3 trăm bản) và *nhất thiết* phải *cất giấu* kho ở nhà vị nghị sĩ Thụy-sĩ nọ.

Nếu anh không có văn bản của bản tuyên ngôn, mà chỉ có bản luận cương, thì anh hãy tìm kiếm bản tuyên ngôn ấy ở Lô-da-nơ.

Tôi chờ thư trả lời. *Lê-nin* của anh

Số in xong, chúng ta sẽ gửi sang Pa-ri và về Nga: một trăm bản gửi ra nước ngoài, hai trăm bản gửi về Nga. Gửi như thế nào và gửi đến nơi nào chúng ta sẽ viết thư trao đổi với nhau.

Viết trước ngày 15 tháng Mười 1914

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

13

GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI

Anh C. thân mến! Vào đúng lúc tôi ở Giơ-ne-vơ thì nhận được những tin *vui* từ Nga đến. Cũng đã nhận

được cả văn bản thư trả lời của những người dân chủ - xã hội Nga gửi cho Van-đéc-ven-đơ¹⁶. Vì vậy, chúng tôi đã quyết định cho ra tờ báo "Người dân chủ - xã hội", cơ quan ngôn luận trung ương, số tiếp theo¹⁷, thay cho một bản tuyên ngôn riêng. Hôm nay quyết định đó, có thể nói là sẽ được viết thành văn bản dứt khoát.

Vì vậy, đề nghị anh bằng mọi cách tìm càng nhanh càng tốt một người Pháp, nghĩa là một người có quốc tịch Thụy-sĩ làm biên tập viên phụ trách và ấn định dự trù chi phí. Chúng tôi dự kiến là hai trang, khổ đại loại như tờ "Tiếng nói"¹⁸ ở Pa-ri. Kỳ hạn xuất bản *không* nhất định - vào thời gian đầu vị tất có thể quá 2 - 3 kỳ *mỗi tháng*. Số lượng bản không lớn (500 bản?), vì với khuynh hướng của chúng ta thì không thể trông chờ vào đám tiểu thị dân được. Giá bán - khoảng 10 xăng-tim. Tất cả những điều trên đây mới chỉ là *dự kiến*, nhưng anh cần biết để trao đổi với nhân viên sắp chữ.

Tóm lại, giá cả ra sao?

Cần bao nhiêu thời gian để cho ra (sắp chữ etc.) một số như vậy?

Và kiểu chữ gì? Chỉ có một kiểu chữ to hay là có cả kiểu chữ nhỏ? Hai trang khổ như của tờ "Tiếng nói" thì chứa được bao nhiêu nghìn chữ 1) cỡ to và 2) cỡ nhỏ?

Bản tuyên ngôn đã sắp chữ rồi không cần phải dỡ ra vì chúng ta sẽ lắp nó vào tờ báo. Đến thứ hai chúng tôi sẽ gửi tới anh những điểm sửa đổi nhỏ trong bản tuyên ngôn và bút danh *khác* (vì sau khi có liên hệ với nước Nga chúng ta đã có thể phát ngôn *chính thức hơn*).

Gửi anh nghìn lời chào!

Lê-nin của anh

P. S. Xin anh để ý xem thư từ của tôi gửi đến anh có hoàn toàn kịp thời (không chậm trễ) không.

Viết ngày 17 tháng Mười 1914

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

Đăng lần đầu không đầy đủ ngày 22 tháng Tư 1926 trên báo "Sự thật", số 92; in toàn văn năm 1929 trong Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

14

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

17/X. 1914.

Bạn thân mến! Tôi trở về nhà chiều hôm qua sau chuyến đi thuyết trình thì nhận được những lá thư của anh. Cho tôi gửi lời chào nồng nhiệt nhất tới anh và thông qua anh gửi tới tất cả bè bạn người Nga! Thư trả lời Van-đéc-ven-đơ đã được gửi đi dịch hôm qua, tôi vẫn chưa được thấy bản dịch. Khi nào có, tôi sẽ báo ngay để anh biết.

Theo quan điểm của tôi thì hiện nay điều quan trọng hơn cả là đấu tranh triệt để và có tổ chức chống lại chủ nghĩa xô-vanh đang lan tràn trong toàn bộ giai cấp tư sản và trong đa số bọn xã hội chủ nghĩa cơ hội (và thỏa hiệp với chủ nghĩa cơ hội - tel Mr. Kautsky!¹⁾). Mà để hoàn thành được những nhiệm vụ của cuộc đấu tranh đó thì trước hết phải đấu tranh chống chủ nghĩa xô-vanh ở ngay nước *minh*, cụ thể ở nước ta là chống các ngài à la Ma-xlốp và Xmiéc-nốp (xem "*Tin tức nước Nga*" và "*Lời nói nước Nga*"), là tác giả những "trước tác" mà tôi đã được đọc¹⁹, hoặc các ngài

1) - những kẻ như ngài Cau-xky!

Xô-cô-lốp, Mê-scốp-xki, Ni-ki-tin v. v., mà anh đã thấy hoặc nghe nói đến. Plê-kha-nốp - hình như người ta đã viết thư nói cho anh biết - đã trở thành một tên sô-vanh thân Pháp. Trong phái thủ tiêu rõ ràng có tình trạng tung tán*. *Nghe nói*, A-lếch-xin-xki thân Pháp. Cô-xốp-xki (một nhân vật thuộc phái Bun, hữu khuynh, tôi đã được nghe y thuyết trình) thì thân Đức**. Hình như đường lối trung dung của toàn bộ "Khối Bruy-xen"²¹ của các ngài thủ tiêu cùng với A-lếch-xin-xki và Plê-kha-nốp sẽ là phụ họa với Cau-xky, kẻ *nguy hại nhất* hiện nay. Thực vô cùng nguy hiểm và đê tiện những luận điệu nguy hiểm của y dùng những câu rất đẹp đẽ và trơn tru để che đậy những trò đẽo cạo của bọn cơ hội (trong "Neue Zeit"²²). Bọn cơ hội chủ nghĩa là một tai họa hiển nhiên. "Phái giữa" ở Đức, do Cau-xky cầm đầu, là một nọc độc được che đậy, được tô điểm bằng các thủ đoạn ngoại giao, che mắt người ta, mê hoặc đầu óc và lương tri của công nhân — cái nọc độc này nguy hiểm hơn cả. Nhiệm vụ của chúng ta hiện nay là tuyệt đối phải đấu tranh công khai chống chủ nghĩa cơ hội quốc tế và những kẻ che đậy nó (Cau-xky). Đó chính là việc chúng ta sẽ tiến hành trong cơ quan ngôn luận trung ương mà chúng ta sắp xuất bản (có lẽ là quy mô hai trang). Hiện nay phải hết sức nuôi dưỡng lòng căm thù chính đáng của những công nhân giác ngộ đối với hành vi ghê tởm của người Đức và từ lòng căm thù đó rút ra một kết luận chính trị *chống* chủ nghĩa cơ hội và mọi sự dung túng nó. Đó là một nhiệm vụ có

* Bọn người tri thức của ta ở Pa-ri (đã bị công nhân trong chi hội dùng quyền đa số bác bỏ) đã gia nhập nhóm tình nguyện (Ni-c. Va-x., An-tô-nốp và những người khác) và cùng với bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng ra một bản hiệu triệu ngu xuẩn phi đảng phái²⁰. Người ta đã gửi bản hiệu triệu đó cho anh rồi.

** Mác-tốp đứng đắn hơn tất cả những kẻ khác trong tờ "Tiếng nói". Nhưng liệu Mác-tốp có đứng vững được không? Tôi không tin.

tâm quốc tế. Người phải gánh vác nhiệm vụ đó là chúng ta, không còn ai nữa. Không thể thoái thác nó được. Khẩu hiệu "đơn thuần" phục hồi Quốc tế là sai (vì nguy cơ về một nghị quyết điều hòa thối tha theo đường lối Cau-xky - Van-đéc-ven-đơ là vô cùng và vô cùng to lớn!). Khẩu hiệu "hòa bình" là sai — khẩu hiệu phải là biến chiến tranh giữa các nước thành nội chiến. (Sự chuyển biến này có thể sẽ lâu, có thể đòi hỏi và sẽ đòi hỏi một loạt những điều kiện tiên quyết, song toàn bộ công tác phải được tiến hành *theo phương châm* tiến tới chính một sự chuyển biến *như vậy*, theo tinh thần và phương hướng của nó.) Không phải là một cuộc tẩy chay chiến tranh, không phải là những vụ phản đối lẻ tẻ của cá nhân theo kiểu như vậy, mà là một cuộc tuyên truyền quần chúng rộng rãi (không chỉ trong các giới "dân sự") dẫn đến việc biến chiến tranh thành nội chiến.

Ở Nga, chủ nghĩa sô-vanh ẩn nấp sau những lời nói về "belle France"¹⁾ và về nước Bỉ bất hạnh (thế còn U-cra-i-na thì sao? v. v.) hoặc nấp sau cái bình phong lòng căm thù của "nhân dân" đối với người Đức (và đối với "chế độ Đức hoàng"). Vì vậy, nhiệm vụ tuyệt đối của chúng ta là đấu tranh chống những luận điệu nguy hiểm ấy. Và để cho cuộc đấu tranh được tiến hành theo một đường lối chính xác và rõ ràng, cần có một khẩu hiệu khái quát nó. Khẩu hiệu đó là: đối với chúng ta, *những người Nga*, xét theo quan điểm những quyền lợi của quần chúng lao động và của giai cấp công nhân *nước Nga*, thì tuyệt đối không thể có một mảy may nghi ngờ nào về sự thật là hiện nay, ngay giờ phút này, tai họa *nhỏ nhất* sẽ là *sự bại trận* của chế độ Nga hoàng trong cuộc chiến tranh này. Bởi vì chế độ Nga hoàng còn một trăm lần tồi tệ hơn chế độ Đức hoàng. Không phải là tẩy chay chiến tranh, mà là đấu tranh chống chủ nghĩa sô-vanh và hướng toàn bộ công tác tuyên truyền và cổ động tới sự đoàn kết

1) — "nước Pháp tuyệt diệu"

quốc tế (xích lại gần, đoàn kết, liên hiệp selon les circonstances¹⁾) của giai cấp vô sản nhằm mục đích nội chiến. Cũng sẽ là sai lầm nếu kêu gọi tiến hành những hành động *cá nhân* như bắn vào sĩ quan etc. và đưa ra những lập luận đại để như: chúng tôi không muốn tiếp tay cho chế độ Đức hoàng. Việc thứ nhất là sự nghiêng ngả về phía chủ nghĩa vô chính phủ, việc thứ hai — về phía chủ nghĩa cơ hội. Chúng ta thì phải chuẩn bị một cuộc nổi dậy có tính chất quần chúng (hoặc ít ra có tính chất tập thể) ở trong quân đội không phải chỉ ở một nước, và *toàn bộ* công tác tuyên truyền và cổ động phải được tiến hành theo hướng đó. Hướng công tác (kiên trì, có hệ thống và có thể là lâu dài) theo tinh thần biến chiến tranh giữa các nước thành nội chiến — toàn bộ thực chất là ở đó. Thời cơ của sự chuyển biến đó lại là một vấn đề khác, hiện nay còn chưa rõ. Phải để cho thời cơ đó chín muồi và "bắt nó chín muồi" một cách có hệ thống.

Tôi tạm dừng bút. Tôi sẽ viết thư cho anh luôn. Anh cũng năng viết hơn nhé.

Đề nghị anh trình bày chi tiết hơn về tờ báo khổ nhỏ của Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua.

Viết một cách chi tiết hơn nữa về những ý kiến và những lời phát biểu của công nhân.

Tương quan *lực lượng* của các "phái" ở Xanh Pê-téc-bua ra sao? Nghĩa là phái thủ tiêu có mạnh hơn lên so với chúng ta không? Mạnh lên chừng nào?

Đan vẫn được tự do chứ? Lập trường của ông ta ra sao? Thế còn lập trường của Tsiéc-kin, Bun-kin và bè lũ thì thế nào?

Viết thật chi tiết nhé.

Anh gửi một trăm rúp cho ai và thay mặt ai?

Siết chặt tay anh. *Lê-nin* của anh

1) — tùy theo hoàn cảnh

Khẩu hiệu hòa bình, theo tôi, không đúng trong lúc này. Đó là một khẩu hiệu của bọn tiểu thị dân, của bọn cha cố. Khẩu hiệu của giai cấp vô sản phải là: nội chiến.

Về mặt khách quan thì sự thay đổi cơ bản trong tình hình của châu Âu đã dẫn đến khẩu hiệu như vậy cho thời đại chiến tranh quần chúng. Nghị quyết Ba-ơ²³ cũng đưa đến chính khẩu hiệu ấy.

Chúng ta không thể "hứa hẹn" một cuộc nội chiến, cũng không thể "ra sắc lệnh" tiến hành nội chiến, nhưng chúng ta có nghĩa vụ tiến hành công tác - nếu cần thiết thì trong một thời gian rất dài — theo *phương hướng đó*. Anh sẽ biết chi tiết hơn qua bài trong cơ quan ngôn luận trung ương¹⁾. Ở đây tôi chỉ phác ra những điểm cơ bản trong lập trường để chúng ta có một sự ăn khớp thật tốt.

Gửi từ Béc-nơ đến Xtốc-khôn

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

15

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

17/X. 1914.

Bạn thân mến! Tôi đã đọc thư trả lời Van-đéc-ven-đơ và tôi trình bày những suy nghĩ của tôi về bức thư trả lời ấy.

Điều cực kỳ nên làm là làm sao để trong trường hợp Đu-ma được triệu tập (*có đúng* là một tháng nữa người ta sẽ triệu tập Đu ma?)²⁴ thì đảng đoàn của chúng ta sẽ hành động riêng và sẽ tuyên bố quan điểm *nhất quán*. Anh hãy

1) Xem V. I. Lê-nin. "Tình hình và nhiệm vụ của Quốc tế xã hội chủ nghĩa" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 36 – 42).

trả lời ngay cho biết xem (1) Đu-ma sẽ được triệu tập không; (2) anh có liên hệ chặt chẽ với đảng đoàn Đu-ma không²⁵ và phải mất bao nhiêu ngày để làm việc này.

21/X. 1914.

Tôi viết tiếp bức thư đang viết dở dang. Dĩ nhiên, việc tôi phê phán bức thư trả lời là một việc phụ, *chỉ dành riêng cho bạn bè* và nhằm đạt đến một sự hiểu nhau hoàn toàn. Vài ngày nữa số báo trung ương sẽ được xuất bản và chúng tôi sẽ gửi số báo đó cho anh

Về vấn đề Quốc tế xin anh đừng lạc quan và hãy đề phòng những âm mưu của bọn thủ tiêu và bọn cơ hội chủ nghĩa. Tuy rằng hiện nay Mác-tốp tỏ ra tả, nhưng đó là vì hắn ta đơn độc, rồi mai đây sẽ như thế nào? Mai đây hắn sẽ đi đến thực hiện kế hoạch chung của chúng là: bịt mồm công nhân (cả đầu óc và lương tri) bằng cái nghị quyết cao-su theo tinh thần Cau-xky, một kẻ biện hộ cho tất cả. Cau-xky là kẻ giả nhân giả nghĩa hơn ai hết, đáng ghê tởm hơn ai hết và có hại hơn ai hết! Chủ nghĩa quốc tế, như chư vị thấy đấy, chính là ở chỗ công nhân nước này bắn vào công nhân nước kia dưới cái chiêu bài "bảo vệ tổ quốc"!!!

Cứ mặc cho bọn chúng có những âm mưu: sẽ chỉ là một âm mưu vụn vặt, trong giờ phút lịch sử có tầm quan trọng thế giới như hiện nay mà lại có ý định làm trò ngoại giao với chủ nghĩa cơ hội và thành lập Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa của "Đức"²⁶ Bây giờ phải thực hiện một đường lối có tính nguyên tắc. Công nhân Pê-tơ-rô-grát có những tình cảm tốt đẹp — sự thù ghét bọn phản bội trong phong trào dân chủ - xã hội Đức. Phải hết sức duy trì và củng cố tình cảm này và ý thức quyết tâm sắt đá đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội quốc tế. Từ trước đến nay Đảng dân chủ - xã hội Đức là một đảng có uy tín - ngày nay *đảng ấy là kiểu mẫu, thứ kiểu mẫu không nên làm!*

Ở Xtốc-khôn cần có anh. Anh hãy tổ chức tốt hơn nữa việc trao đổi thư từ với nước Nga. Anh hãy chuyển những bức thư của tôi cho người đã trao cho anh mẫu thư viết bằng bút chì (việc đó có thể làm được không?), chúng ta cần trao đổi thật tỉ mỉ với anh ấy để đạt đến nhất trí²⁷. Điều này rất quan trọng. Chúng tôi bắt đầu xuất bản tờ báo trung ương.

Hãy năng viết thư nhé!

Lê-nin của anh

Gửi từ Béc-nơ đến Xtốc-khôn

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

16

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Tôi gửi bản tuyên ngôn để sửa **năm** chỗ. Đề nghị anh đưa thật cẩn thận những chỗ sửa này vào bản in thứ²⁸.

Sau nữa tôi gửi "Thư trả lời Van-đéc-ven-đơ" để đưa *sắp chữ*.

Cần cố gắng sắp chữ thật nhiều bài bằng chữ **cỡ nhỏ**. Chúng ta cần bố trí được maximum tài liệu trên hai trang báo. Đáng tiếc là khi đưa bản tuyên ngôn đi sắp chữ, chúng ta đã không chú ý điều đó.

Bây giờ toàn bộ vấn đề ở chỗ là xem hai trang báo chứa được bao nhiêu nghìn chữ? *Cần giữ nguyên khổ cũ* cho tờ báo trung ương (nên biết rằng ở Giơ-ne-vơ không có đầu đề ở đầu tờ báo: nên có một đầu đề mới cho tiết kiệm

hơn, sao cho tốn ít chỗ: thí dụ, làm thế nào đưa đầu đề vào góc chú đùng "chiếm" hết cả 3 cột).

Chúng tôi chờ đợi việc tính toán chính xác về khổ tờ báo: sẽ chứa được bao nhiêu chữ cỡ nhỏ.

Tốt nhất hãy gửi cả bản in thử bản tuyên ngôn (bản in thử lần thứ hai) và mẫu tất cả các loại chữ, kể cả loại nhỏ nhất.

Đầu đề của số báo (đây sẽ là số báo trung ương *tiếp theo*) phải ghi cả giá của số báo: 10 cts¹⁾, theo tôi nghĩ. Vô luận thế nào thì cũng *phải* gửi cho chúng tôi bản in thử số báo đã được *sắp* thành cột.

Nếu như với khổ tờ báo trung ương hiện nay, chúng ta sắp được *tất cả* bằng toàn chữ cỡ nhỏ thì chúng ta có thể sắp được khoảng 40 000 chữ trên hai trang báo. Nếu vậy có thể đưa thêm vào hai bài nữa mà chúng tôi đang chuẩn bị. (Nếu bản tuyên ngôn *đã* được sắp chữ *xong* với kiểu chữ không thích hợp etc., thì chúng ta sẽ cho in riêng bản tuyên ngôn ấy.)

Anh sẽ phải chi phí nhiều về khoản trao đổi thư: phải gửi tất cả bằng phong bì, chứ đừng gửi bằng bưu phẩm. Anh hãy ghi chép các khoản bưu phí rồi lấy trong "quỹ" (160 frs) mà thanh toán, chứ không có thì anh sẽ bị phá sản!

Anh yêu cầu Xê-ma kiểm cho chúng tôi tạp chí "*Sozialistische Monatshefte*"²⁹ (tất cả những số sau chiến tranh) ở những người theo phái Bun: nếu cần, chúng tôi sẽ thanh toán tiền và *đảm bảo* (thậm chí bằng vật cầm cố nếu cần) hoàn trả đúng thời hạn.

Bắt tay anh.

Lê-nin của anh

P. S. Xin anh viết thư cho biết bao giờ thì *có thể* hoàn thành xong số báo trung ương gồm hai trang? Nay mai

1) — xăng-tim

(chưa biết khi nào) tôi sẽ đến thuyết trình ở Montreux và có thể ghé vào chỗ anh *nếu* thấy cần³⁰.

Viết ngày 18 tháng Mười 1914

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

17

GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI

V. C. thân mến!

Tôi gửi cho anh những bài còn lại. Tất cả in bằng chữ cỡ nhỏ. Anh hãy lấy khổ *cũ* của tờ báo trung ương. Đăng được 48 nghìn chữ thì tốt.

Thứ tự; 1) tuyên bố của Ban chấp hành trung ương¹⁾

2) thư trả lời của những người dân chủ - xã hội Nga

3) *ngược dòng*

4) bài về Quốc tế²⁾

5) Quốc tế và vấn đề bảo vệ tổ quốc

6) *Xanh Pê-téc-bua*. Bức thư từ Xanh Pê-téc-bua

7) R. V. Ma-li-nốp-xki.

Nhất định phải gửi cho tôi số *đã lên khuôn*, trước khi đưa in.

1) Ý nói bản tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga "Chiến tranh và phong trào dân chủ - xã hội Nga" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 15 - 23).

2) Đây là nói về bài báo của V. I. Lê-nin "Tình hình và những nhiệm vụ của Quốc tế xã hội chủ nghĩa" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 36 - 42).

Vào thứ hai tôi sẽ thuyết trình ở Montreux: tôi có thể ghé lại được không? Hay là sẽ xong sớm hơn?

Anh hãy gửi cho tôi bài đăng của anh: bài đó chưa chắc đã thích hợp với số 1. Hay là hoãn đến số 2?³¹

Lê-nin của anh

Viết ngày 20 tháng Mười 1914

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

18

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Người sắp chữ kéo dài công việc một cách khủng khiếp!!

Anh ta hứa đến thứ hai thì sắp chữ xong bản tuyên ngôn, vậy mà hôm nay đã là thứ sáu. Thật kh...ùng khiếp!

Chả lẽ cứ thế mãi??

Còn về địa chỉ cần ghi trên tờ báo: liệu có nên lấy *case* không? Vì như vậy (1) anh sẽ buộc phải đi lại hàng trăm lần một cách vô ích, (2) đằng nào rồi nhà chức trách cũng sẽ biết ai đã lấy chiếc hòm. Anh hãy suy nghĩ xem, đề địa chỉ *Bibliothèque russe*¹⁾ — để chuyển cho ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương — có tốt hơn chẳng?

Chúng ta hãy suy nghĩ về vấn đề này.

Nghe nói Nicolet *không thể* giữ và chuyển tiền v. v. được.

1) — Thư viện Nga

Tôi đã gửi bản ghi trình tự sắp xếp các bài báo: anh hãy gửi bản in thử theo cách gửi từng phần. Như thế sẽ không cần mất hai ngày (quá nhiều) để gửi bản in mẫu (nếu gửi *tốc hành* thì chỉ một ngày cũng đủ).

Chúng tôi nóng lòng chờ đợi các bản in thử.

Thứ hai tôi thuyết trình ở Montreux, đến thứ ba tôi thuyết trình ở Xuy-rích. Tôi không đi Giơ-ne-vơ.

Gửi anh lời chào và những lời chúc tốt đẹp nhất.

Lê-nin của anh

Tôi vừa nhận được thư anh. Vấn đề về Giô-re-xơ và Phran-cơ tạm thời chúng ta hãy gác lại. Cần nán chờ. Chưa chi đã quở mắng thì không tiện. Không có gì để khen. Chúng tôi quyết định im lặng chút ít đã.

Còn các bản in thử thì ra sao??? Chả nhẽ sẽ mãi mãi chậm như thế ư? Số cuối cùng của báo trung ương đã được ấn hành vào tháng Chạp 1913 — là số 32. Như vậy là nay phải ra số 33.

Viết ngày 23 tháng Mười 1914

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

19

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

27/X. 1914.

Bạn thân mến! Tôi vừa nhận được bức thư thứ hai của anh và giờ đây tôi ngồi nói chuyện với anh đây.

Rất cảm ơn về bức thư thông báo tình hình Xanh Pê-

téc-bua³². Do đó phần tin tức trong tờ báo trung ương sẽ tuyệt diệu. Vài ngày tới số báo trung ương sẽ được xuất bản, chúng tôi sẽ gửi số báo đó cho anh. Anh hãy chờ nhé. Anh hãy chờ cả số tiếp theo nữa. Anh cần ở lại Xtốc-khôn cho đến khi nào việc chuyển vận *qua* Xtốc-khôn — cả thư từ (1), cả người (2) và tài liệu (3) — được tổ chức *hoàn toàn chu đáo*. Muốn thế, cần phải đào tạo có hệ thống và *thử thách* người làm công tác chuyển vận tốt ở Xtốc-khôn. Đồng chí Xcốp-nô có thể làm được việc này không? Chị ấy có mặt tốt là nữ đảng viên bôn-sê-vích. Chị ấy sẽ không bỏ chạy sang phía địch. Nhưng không biết chị ấy có tháo vát không, có nhanh nhẹn không, có cẩn thận không?

Tôi thành thật vui sướng nếu đồng chí Côn-lôn-tai đứng trên lập trường của chúng ta, cũng như vui mừng trước việc Mác-tốp điều khiển rất tốt (nói chung) tờ "Tiếng nói" ở Pa-ri. Nhưng tôi rất sợ rằng Mác-tốp (và đồng bọn) sẽ quay sang... lập trường của Cau-xky — Tơ-run-xtơ-ra. Hiện nay kẻ bị tôi căm ghét nhất và khinh bỉ nhất là Cau-xky: một kẻ giả nhân giả nghĩa rất chi bỉ ổi, tẻ hại và tự cao tự mãn. Theo y thì chẳng có gì xảy ra cả, các nguyên tắc chẳng bị vi phạm, tất cả mọi người đều có quyền bảo vệ tổ quốc. Chủ nghĩa quốc tế — như chư vị thấy đấy — chính là ở chỗ công nhân tất cả các nước bắn vào nhau "nhằm mục đích bảo vệ tổ quốc".

R. Lúc-xăm-bua đã đứng khi bà đã từ lâu viết rằng người ta thấy ở Cau-xky một "thái độ bợ đỡ của nhà lý luận" — thái độ tôi tớ, nói nôm na, một thái độ tôi tớ với đa số trong đảng, đối với chủ nghĩa cơ hội. Ngày nay trên thế giới *không có gì* tai hại và nguy hiểm — cho sự độc lập *tư tưởng* của giai cấp vô sản — hơn là cái thái độ tự mãn bỉ ổi và sự giả nhân giả nghĩa ghê tởm của Cau-xky, một kẻ muốn xóa nhòa tất cả và làm lu mờ tất cả, một kẻ muốn trấn an lương tri đã thức tỉnh của công nhân, trấn an bằng những lời ngụy biện và bằng những lời ba hoa có vẻ uyên bác. Nếu Cau-xky đạt

được mục đích ấy, y sẽ trở thành kẻ đại diện chính của cái tư tưởng tư sản thối nát trong phong trào công nhân. Còn Tơ-run-xtơ-ra sẽ ủng hộ Cau-xky — ối chao, cái tên Tơ-run-xtơ-ra cơ hội chủ nghĩa này còn tinh ma hơn gã Cau-xky già khòm "hiền lành" nọ kia đấy! Tên Tơ-run-xtơ-ra ấy đã khéo xoay xở làm sao để đuối được ra khỏi đảng Hà-lan những đảng viên trung thực và những người mác-xít (Goóc-tơ Pan-nê-cúc, Vành-cốp)!! Không bao giờ tôi có thể quên được những lời của Rô-lăng Hôn-xtơ có lần đến thăm tôi ở Pa-ri đã nói như sau về Tơ-run-xtơ-ra: "ein hundsgemeiner Kerl" (tiếng Pháp là gredin)¹⁾... Tôi lấy làm tiếc là anh đã phí công nói chuyện với hắn ta³³... Tơ-run-xtơ-ra + bọn cơ hội chủ nghĩa vô lại trong Vorstand²⁾ của Đảng dân chủ - xã hội Đức hiện đang diễn một trò âm mưu đều cằng để lấp liếm tất cả. Anh hãy cảnh giác, đừng trở thành nạn nhân vô tình của âm mưu này!! Đừng vô tình giúp cho bọn kẻ thù độc ác nhất này của phong trào công nhân, là bọn trong thời đại khủng hoảng đã bảo vệ chủ nghĩa sô-vanh trên phương diện "lý luận" và diễn cái trò ngoại giao ghê tởm và nhỏ nhặt. Người duy nhất nói sự thật với công nhân — tuy rằng không phải nói một cách đầy đủ và có khi không phải hoàn toàn khéo léo — là Pan-nê-cúc mà bài viết của ông thì chúng tôi đã gửi cho anh (anh hãy gửi bản dịch cho những bạn ở Nga)³⁴. Những lời của Pan-nê-cúc nói rằng ngày nay nếu các "lãnh tụ" của Quốc tế, là một tổ chức đã bị bọn cơ hội và Cau-xky giết chết, sẽ tập hợp lại và bắt đầu "hàn gắn" những sự rạn nứt thì điều đó "sẽ không có ý nghĩa gì cả", — những lời nói ấy *duy nhất* chứa đựng tinh thần xã hội chủ nghĩa. Đó là *sự thật*. Tuy cay đắng, nhưng đó là sự thật. Mà ngày nay thì công nhân cần biết sự thật hơn bao giờ hết, cần biết

1) — một gã đều cằng, một tên vô lại

2) — Ban lãnh đạo hoặc Ban chấp hành trung ương

toàn bộ sự thật, chứ không cần cái trò ngoại giao bí ối, không cần cái trò "hàn gấn", không cần cái trò lấp liếm điều tai hại bằng những bản nghị quyết cao-su.

Tôi thấy rõ là Cau-xky, Tơ-run-xơ-ra cộng với Van-đéc-ven-đơ (có thể là cộng với $x + y + z$ hoặc trừ x, y, z , điều đó không quan trọng) hiện đang diễn trò âm mưu nhằm những mục đích đó. Việc di chuyển Cục quốc tế sang Hà-lan cũng là một âm mưu như vậy và cũng của những tên vô lại ấy.

Tôi sẽ xa lánh bọn chúng và không dính vào âm mưu ấy, tôi sẽ khuyên vị đại diện của chúng ta tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa cũng làm như vậy (Litvinoff, 76. High Street. Hampstead. Lon don. N. W.), và tôi cũng khuyên anh làm như vậy.

"Anh đừng tham gia cái hội đồng của bọn bất lương"³⁵, chớ tin lời Tơ-run-xơ-ra, vân vân và vân vân, vân vân và vân vân, mà anh hãy đưa ra cho chúng một tối hậu thư ngắn: đây, bản tuyên ngôn (soạn thảo lại những luận cương, chúng tôi sẽ gửi cho anh nay mai bản đó khi nó được in xong) của Ban chấp hành trung ương của chúng ta về chiến tranh: các anh có muốn in bằng tiếng nước các anh không?? Không muốn ư? Thế thì adieu¹⁾, chúng ta không đi cùng một con đường!

Nếu Côn-lôn-tai đứng về phía chúng ta, thì chị ấy cứ giúp "đẩy" bản tuyên ngôn ấy bằng các thứ tiếng khác. Anh hãy làm quen với *Höglund*, một nhà dân chủ - xã hội Thụy-điển trẻ tuổi, lãnh tụ của "phái đối lập", hãy đọc cho ông ấy nghe bản tuyên ngôn của chúng ta (anh hãy nhắc đến tôi: chúng tôi đã làm quen với nhau ở Cô-pen-ha-gơ)³⁶. Anh hãy thử xem liệu có thể có được một sự gần gũi về *tư tưởng* chăng (duy có điều ông ấy là một nhân vật chống quân phiệt một cách ngây thơ, một con người ủy mị: với những người như

1) — chào vĩnh biệt

thế, chính cần phải nói như sau - hoặc là tán thành khẩu hiệu nội chiến, hoặc là hãy ở lại với bọn cơ hội chủ nghĩa và bọn sô-vanh).

Tất cả mấu chốt của nhiệm vụ hiện nay ở Nga là tổ chức sự chống trả về tư tưởng đối với bọn cơ hội trong Quốc tế và chống Cau-xky. Tất cả mấu chốt là ở đấy. Không biết trong vấn đề này liệu Mác-tốp có chạy sang phía bên kia không?... Tôi lo ngại đấy!..

Siết chặt tay anh. *Lê-nin* của anh

Gửi từ Béc-nơ đến Xtốc-khôn

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

20

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Für Alexander ¹⁾

Bạn thân mến! Khoảng hai - ba ngày nữa anh sẽ nhận được số báo trung ương của chúng ta, và tôi hy vọng rằng đến lúc ấy sẽ có được một "sự nhất trí" hoàn toàn về quan điểm giữa chúng ta. Thành thật mà nói, tôi đang lo ngại rằng về một số việc làm của anh, người ta sẽ giải thích theo tinh thần là anh phớt lờ vị đại diện hợp pháp của chúng ta tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa - Mr. Litvinoff. 76. High Street. Hampstead. Lon don. N. W. Tất nhiên, một sự giải thích như vậy sẽ là một sự xuyên tạc có ác ý, nhưng dấu sao anh cũng nên thận trọng hơn.

1) — Để chuyển cho A-lếch-xan-đrơ

Tơ-run-xtơ-ra đã lừa anh hoặc đã làm anh lầm lẫn. Hắn ta là một tên cơ hội chủ nghĩa cực đoan và một tên đặc vụ chuyên nghề âm mưu thuộc cái trung tâm bỉ ổi nhất của bọn cơ hội chủ nghĩa bỉ ổi nhất là những người dân chủ - xã hội Đức (đứng đầu là Cau-xky, một kẻ đã bảo vệ một cách hèn hạ bọn cơ hội chủ nghĩa) và ban lãnh đạo hết sức bỉ ổi của chúng. Chúng ta sẽ không tham gia bất kỳ hội nghị nào, bất kỳ hoạt động nào do bọn vô lại đó chủ xướng, chúng ta sẽ khước từ không tham gia: mặc cho chúng tự làm ô danh chúng! Mà đã một lần bị ô danh thì rồi chúng sẽ còn tự làm ô danh hơn nữa. Người Pháp đã gạt bỏ những âm mưu của chúng, mà không có sự tham gia của người Pháp thì chỉ có thể diễn được tấn hài kịch bản thủ của những tên vô lại bản thủ.

Rõ ràng là La-rin đánh lừa các anh rất tệ. Nếu La-rin biểu thị "sự tín nhiệm" đối với ban lãnh đạo Đức thì tôi hiểu rằng Tơ-run-xtơ-ra đã "ghi lại" điều đó. Khởi phải nói!! Sự tín nhiệm đối với bọn cơ hội chủ nghĩa bỉ ổi nhất!! Tôi khẩn thiết đề nghị anh hãy sửa những gì có thể sửa được, và không được biểu thị một sự tín nhiệm trực tiếp hoặc gián tiếp đối với bất kỳ một ai trong số bọn cơ hội chủ nghĩa Đức cũng như Pháp. Pan-nê-cúc có lý: Quốc tế II đã hoàn toàn tiêu vong. Những kẻ đã giết chết nó là bọn cơ hội chủ nghĩa (chứ không phải "chủ nghĩa đại nghị", như ông Pan-nê-cúc vụng về đã diễn đạt). "Việc bùng bít" những mối bất đồng chỉ là một mưu kế nhỏ nhặt, và **chúng ta** không được tham gia **chút nào**, trực tiếp cũng như gián tiếp, vào cái trò âm mưu ấy.

Chúng tôi sẽ cố gắng, trong thời gian tới, gửi cho anh một số tờ truyền đơn. Xin đừng đi vội, hãy nán chịu một ít. Đề nghị anh hãy thu xếp tất cả những gì tôi đã viết cho anh, hãy gắng đợi đến khi tờ báo trung ương về đến nước Nga, hãy gắng đợi đến khi chúng tôi đạt được một sự nhất trí *hoàn toàn* cả với các đồng nghiệp ở Nga (với Ca-mê-nêp

cũng như với những người khác), sau khi họ nhận được số báo trung ương. Chừng nào chưa hoàn thành xong tất cả những điều đó, thì đừng nghĩ gì đến việc anh ra đi. Hiện thời, việc chuyển đi nơi khác của chúng ta chưa đúng lúc³⁷. Anh đồng thời cũng nên tìm hiểu xem liệu có thể in các tài liệu dân chủ - xã hội ở Thụy-điển được không (đại loại như tờ báo trung ương của chúng ta).

Goóc-ki đáng thương! Rất lấy làm tiếc là Goóc-ki đã bị vết nhơ do ký tên vào cái tờ giấy bỉ ổi của bọn tự do Nga³⁸. Nhập vào bọn đó còn có cả Mê-scốp-xki, Plê-kha-nốp v. v. (kể cả Ma-xlốp và Xmiéc-nốp).

Anh nhất thiết hãy tìm kiếm cho được và đọc kỹ (hoặc yêu cầu người ta dịch ra cho anh) cuốn "Weg zur Macht"¹⁾ của Cau-xky — ông ta đã viết những gì về cách mạng ngày nay!!

Thế mà giờ đây y đã làm một việc bỉ ổi, đã từ bỏ tất cả những điều đó!

Nhiệm vụ của chúng ta hiện nay là thẳng tay tuyên chiến với chủ nghĩa sô-vanh được che đậy (bằng những lời ba hoa về bảo vệ "tổ quốc" v. v.), nhất là với thứ "chủ nghĩa sô-vanh xã hội chủ nghĩa" của Plê-kha-nốp, Ghe-đơ, Cau-xky (là một kẻ bỉ ổi nhất đám, một kẻ giả nhân giả nghĩa!) và đồng bọn. Kiên trì cách mạng (tư sản ở Nga và xã hội chủ nghĩa ở phương Tây), chúng ta cũng tiến hành tuyên truyền cách mạng cả trong chiến tranh. Khẩu hiệu của chúng ta là nội chiến. Luận điệu cho rằng khẩu hiệu này không thích hợp, v. v. và v. v., chỉ là những sự nguy hiểm một trăm phần trăm. Chúng ta không thể "làm ra" nó, nhưng chúng ta tuyên truyền nó và hoạt động theo hướng ấy. Ở mỗi nước: trước hết phải đấu tranh chống chủ nghĩa sô-vanh tại nước *đó*, gây lòng căm thù đối với Chính phủ *nước mình*, kêu gọi (nhắc đi nhắc lại, kiên trì, nhiều lần, không mệt mỏi) công

1) — "Con đường giành chính quyền"

nhân các nước tham chiến hãy đoàn kết lại, kêu gọi họ *cùng nhau* tiến hành nội chiến chống giai cấp tư sản.

Không ai dám *đảm bảo* xem bao giờ và với mức độ như thế nào học thuyết này "được chứng minh" trong thực tiễn: *vấn đề không phải ở chỗ đó* (chỉ có những kẻ ngụy biện bỉ ổi mới không chịu tiến hành cổ động cách mạng với lý do là không rõ bao giờ sẽ nổ ra cách mạng). Mà vấn đề là ở *đường lối* hoạt động như vậy. *Chỉ* có công tác ấy mới mang tính chất xã hội chủ nghĩa, chứ không phải mang tính chất sô-vanh. Và *chỉ* có công tác ấy mới mang lại những thành quả xã hội chủ nghĩa, thành quả cách mạng.

Hiện nay khẩu hiệu hòa bình là một điều kỳ quặc và sai lầm (*nhất là* sau khi đã có *sự phản bội* của hầu hết các lãnh tụ, kể cả Ghe-đơ, Plê-kha-nốp, Van-đéc-ven-đơ, Cau-xky). Trên thực tế, khẩu hiệu này sẽ có nghĩa là thái độ chán nản tiểu tư sản. Chúng ta thì *ngay cả trong lĩnh vực quân sự* cũng phải là những người cách mạng. Và phải tuyên truyền *đấu tranh giai cấp* cả trong quân đội.

Bắt tay anh. Anh năng biên thư nhé.

Lê-nin của anh

Viết ngày 31 tháng Mười 1914

Gửi từ Béc-nơ đến Xtốc-khôn

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

21

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VORWÄRTS" VÀ BÁO WIENER "ARBEITER-ZEITUNG"

Các đồng chí kính mến!

Gần đây nhân buổi thuyết trình của tôi ở Xuy-rích³⁹ về chiến tranh và chủ nghĩa xã hội, tờ "Vorwärts" đã

đăng một bài ngắn trình bày hoàn toàn sai về bài thuyết trình ấy. Bài báo gây ấn tượng là tôi chỉ đóng khung trong khuôn khổ bút chiến chống chế độ Nga hoàng. Trên thực tế, với nhận thức rằng nghĩa vụ của những người xã hội chủ nghĩa ở mỗi nước là đấu tranh thẳng tay chống chủ nghĩa sô-vanh và chủ nghĩa ái quốc ở chính nước mình (chứ không phải chỉ ở nước thù địch), tôi đã kịch liệt đả kích chế độ Nga hoàng và nhân đó đã nói về nền tự do của U-cra-i-na. Nhưng nội dung những lý lẽ của tôi sẽ bị hoàn toàn bóp méo đi, nếu không có một lời nào nói đến việc tôi đã có nói về sự phá sản của Quốc tế II, về chủ nghĩa cơ hội và chống lại lập trường của hai đảng dân chủ - xã hội Đức và Áo. Chín phần mười buổi thuyết trình kéo dài hai giờ của tôi là dành để làm cái việc phê phán đó.

Tôi sẽ rất biết ơn các đồng chí nếu như các đồng chí có thể đăng những lời bổ sung đó trên tờ "Vorwärts" (cho phù hợp...).

Gửi các đồng chí lời chào dân chủ - xã hội...

Viết giữa ngày 11 và 21 tháng
Mười một 1914

Gửi từ Béc-nơ đến Béc-lanh
và Viên

In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIV

Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức

22

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

14/XI. 1914.

Bạn thân mến! Tôi rất vui mừng thấy anh báo tin là anh đã nhận được số báo trung ương và số báo này sẽ được chuyển đến nơi cần thiết.

Về bài phát biểu của anh tại đại hội của những người dân chủ - xã hội Thụy-điển thì tôi chỉ có thể góp ý kiến một điều: hoặc là không phát biểu gì cả, hoặc là phát biểu rằng anh chào mừng đảng công nhân Thụy-điển anh em và chúc đảng đó đạt được mọi thành tích *theo tinh thần dân chủ - xã hội quốc tế cách mạng*⁴⁰. Nếu không thể nói lên được điều đó thì hoàn toàn không nên nói gì cả. Dĩ nhiên, nếu có thể được thì tốt nhất nên bổ sung thêm rằng công nhân Nga (1) đã biểu thị quan điểm của mình thông qua đảng đoàn dân chủ - xã hội mà vừa qua đã *không* bỏ phiếu tán thành ngân sách; (2) rằng công nhân Nga đã in những truyền đơn *bất hợp pháp* ở Xanh Pê-téc-bua, Ri-ga, Mát-xcơ-va, Cáp-ca-dơ; (3) rằng cơ quan của đảng họ, Ban chấp hành trung ương và cơ quan ngôn luận trung ương đã lên tiếng chống lại chủ nghĩa cơ hội quốc tế.

Điều này có "được chấp nhận" không? — Hừ... Dĩ nhiên, Bran-tinh sẽ không thích điều đó, nhưng chúng ta việc quái gì phải để cho bọn cơ hội chủ nghĩa "thích". Nếu người ta cho anh 10 - 12 phút và được *tự do* phát biểu thì anh cần phát biểu *chống* chủ nghĩa cơ hội ở Đức (và ở nước khác) tất nhiên không đụng chạm một lời đến những người dân chủ - xã hội Thụy-điển cũng như "phái trẻ" trong hàng ngũ họ v. v.. Còn về việc khôi phục lại Quốc tế thì tôi khuyên *đừng* nói đến, trực tiếp cũng như gián tiếp. Tôi gửi cho anh một bài viết (rất hay!) về đề tài này (anh hãy dịch và chuyển bài này về Nga). Chúng ta hãy im lặng về vấn đề khôi phục Quốc tế và giữ thái độ đứng bên ngoài. Cần phải chờ đợi. Ở bên Đức *phái tả* đang cựa quậy⁴¹: *nếu* trong hàng ngũ họ xảy ra phân liệt thì có thể là Quốc tế sẽ được cứu thoát khỏi sự mục ruỗng...

Về khẩu hiệu "hòa bình" thì anh mắc sai lầm khi cho rằng giai cấp tư sản không muốn nghe nói đến khẩu hiệu này. Hôm nay tôi vừa đọc tờ báo Anh "Nhà kinh tế". Những tên tư sản *khôn ngoan* ở một nước tiên tiến *tán thành* hòa

binh (dĩ nhiên, nhằm mục đích *tăng cường* chủ nghĩa tư bản)⁴². Chúng ta không được để người ta lẫn lộn chúng ta với những người tiểu tư sản, với những bọn tự do chủ nghĩa ủy mị etc. Thời đại *lười lè* đã đến. Đó là sự thật, như vậy có nghĩa là *cũng* phải dùng *vũ khí* ấy để đấu tranh.

Mai kia giai cấp tư sản Đức và đặc biệt *bọn cơ hội chủ nghĩa* sẽ hưởng ứng khẩu hiệu hòa bình. Chúng ta phải ủng hộ khẩu hiệu của *giai cấp vô sản cách mạng* có khả năng *đấu tranh* cho những mục tiêu *của mình*, và đó chính là nội chiến. Đây cũng là một khẩu hiệu *rất cụ thể*, và *chỉ có qua khẩu hiệu ấy* mới phát hiện được một cách chính xác những khuynh hướng cơ bản: ủng hộ sự nghiệp của giai cấp vô sản hay ủng hộ sự nghiệp của giai cấp tư sản.

Về vấn đề nợ người Thụy-điển thì tôi cũng như Na-đê-giơ-đa Côn-xtan-ti-nốp-na đều hoàn toàn không nhớ gì cả. Nhưng tôi *hoàn toàn* có thể không biết hoặc quên⁴³. Vì vậy, sẽ là một việc làm rất tốt nếu có bất kỳ một bức thư đầy nhã ý nào có tính chất tỏ lòng biết ơn và nhằm mục đích làm thế nào món nợ này được "hy sinh". Tôi nghĩ, bản thân anh hoàn toàn có thể làm được việc này — nhân danh Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua chẳng hạn, cộng với *một số* nghị sĩ dân chủ - xã hội đã ủy quyền cho anh ở Pê-téc-bua. Theo tôi, đây là hình thức tốt nhất. Tôi nghĩ rằng anh cũng nên làm như thế trong việc vay tiền. Tôi đề nghị không nên chuyển tiếp bức thư của tôi (sẽ xảy ra những sự cãi vã "*bè phái*"!!!). Nếu anh khẳng khẳng đòi, tôi sẽ gửi bức thư đến cho, nhưng tôi khuyên là *đừng* nên làm như vậy. *Không có* tôi, họ sẽ cho anh *đế hơn*, thật đấy! Anh hãy dựa vào Pê-tơ-rốp-xki, hãy lấy thư ở anh ấy (nếu cần), như thế tốt hơn, tôi nói thật đấy!

Tôi siết tay anh thật chặt và chúc mọi sự may mắn!

N. Lê-nin của anh

P. S. Nếu Côn-lôn-tai dịch sang tiếng Đức bản tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương (rút trong số 33 của tờ báo trung ương) thì có thể anh sẽ gửi bản sao cho chúng tôi chẳng?

P. S. Về vấn đề khẩu hiệu "hòa bình". Bài viết đáng chú ý của Béc-stanh, đăng trong số gần đây của tờ "Neue Zeit", cho ta thấy rằng ở Anh — là nơi mà giai cấp tư sản tỏ ra khôn ngoan nhất, tự do nhất, v. v. — hiện có một trào lưu *tán thành hòa bình* theo quan điểm cực kỳ cơ hội chủ nghĩa. Nghĩa là, hòa bình đảm bảo tốt nhất cho "hòa bình xã hội", nghĩa là đảm bảo *sự phục tùng* của giai cấp vô sản đối với giai cấp tư sản, đảm bảo trấn an giai cấp vô sản, đảm bảo cho chủ nghĩa tư bản *tiếp tục* tồn tại. Béc-stanh chưa phát triển luận điểm ấy. Nhưng rõ ràng là trong số bọn *tư sản* tự do và cấp tiến ở tất cả các nước có nhiều những nhà sáng tạo hòa bình *kiểu đó*. Đề nghị thêm vào đó (1) rằng *tất cả* bọn sô-vanh cũng tán thành hòa bình (có điều là với những điều kiện *như thế nào*) — nhưng trên báo chí bị kiểm duyệt người ta sẽ *không cho* nói đến những điều kiện của chúng ta!! (2) rằng *các triều đình* Đức và Nga cũng chủ trương ký một hòa ước đặc biệt với nhau (hôm nay thì bí mật, ngày mai thì bán công khai) ; (3) rằng *tất cả* những bọn tư sản và bọn tiểu thị dân đa cảm đều "tán thành hòa bình" theo quan điểm phản cách mạng, tiểu thị dân, nô lệ v. v..

Một câu hỏi được đặt ra là, xét trên phương diện *khách quan* thì ngày nay khẩu hiệu hòa bình sẽ phục vụ cho ai? Dầu sao cũng không phục vụ việc tuyên truyền các tư tưởng của giai cấp vô sản *cách mạng*! Không phục vụ cho chủ trương *lợi dụng* chiến tranh để *đẩy nhanh* sự phá sản của chủ nghĩa tư bản!

Anh hãy nói thêm về sự thắng lợi của bọn cơ hội-sô-

vanh hầu như ở tất cả các nước: khẩu hiệu hòa bình chỉ *sẽ giúp* cho những bọn người ấy *thoát khỏi gay go!*

Gửi từ Béc-nơ đến Xtốc-khôn

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

23

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Hãy rộng lượng thứ lỗi cho tôi đã lâu không trả lời anh: tôi bận bịu suốt với bài viết gấp cho Gra-nát. Tôi có thể báo cho anh một tin mừng là cơ quan ngôn luận trung ương đã được chuyển đến một trong những địa điểm cách biên giới không xa và có lẽ chẳng bao lâu nữa sẽ được chuyển qua biên giới. Tôi xin chúc mừng! Và một lần nữa tôi thành tâm cảm ơn về tất cả sự vất vả vì tờ báo! Chúng tôi cũng sắp nghĩ tới số tiếp. Số một tiêu thụ tốt. (Tôi e rằng bài của anh về cuộc bầu cử ở Thụy-sĩ sẽ không thích hợp xét về *tính chất* của bài viết: tôi đã đưa cho một bạn đồng nghiệp để thảo luận.) Nay mai tôi sẽ gửi cho anh số 265 (ra ngày 13, XI. 1914) de "La Sentinelle" xuất bản ở La Chaux-de-Fonds. Ở đấy có đăng tóm tắt bản tuyên ngôn rút trong cơ quan ngôn luận trung ương. Giá mà đăng được bài đó cả trên tờ báo ở Giơ-ne-vơ thì tốt!!

Na-đê-giơ-đa Côn-xtan-ti-nốp-na và tất cả các bạn bè ở đây gửi anh lời chào thân ái nhất.

V. U. của anh

*Viết ngày 14 tháng Mười
một 1914*

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

24

GỬI THƯ KÝ BAN BIÊN TẬP TỪ ĐIỂN
BÁCH KHOA GRA-NÁT

Béc-nơ, 17/XI. 1914.

Bạn đồng sự rất kính mến!

Hôm nay tôi đã gửi — bằng bưu phẩm đảm bảo — bài viết cho cuốn từ điển này, phần Mác và chủ nghĩa Mác. Tôi không phải là người phán xét xem tôi đã giải quyết đến chừng mực nào nhiệm vụ khó khăn là trình bày trong khuôn khổ 75 nghìn chữ hoặc khoảng từng ấy. Tôi xin nêu rõ rằng tôi đã phải thu gọn tài liệu lại rất nhiều (không được quá 15 000), và tôi đã phải chọn lấy *những gì quan trọng* trong nhiều khuynh hướng (dĩ nhiên, chủ yếu là *theo đúng Mác*). Khó có thể bỏ không lấy nhiều *đoạn trích* của Mác. Theo tôi, đối với từ điển thì những đoạn trích rất quan trọng (đặc biệt về những vấn đề đang có tính chất tranh cãi nhất của chủ nghĩa Mác mà trong đó trước hết là triết học và vấn đề ruộng đất). Độc giả phải có trong tay *tất cả* những lời tuyên bố quan trọng nhất của Mác, nếu không thì mục tiêu của từ điển sẽ không đạt được: tôi thiết tưởng như vậy. Tôi cũng không biết là ông có hài lòng về khía cạnh kiểm duyệt không: nếu không thì có thể là sẽ thỏa thuận với nhau về việc *sửa lại* một số chỗ cho vừa ý cơ quan kiểm duyệt. Về phía mình, nếu ban biên tập không đưa ra những đòi hỏi có tính chất tối hậu thì tôi không dám "sửa" cho vừa ý cơ quan kiểm duyệt những đoạn trích dẫn và những luận điểm của chủ nghĩa Mác.

Tôi hy vọng rằng ông sẽ vui lòng thông báo ngay — dù là bằng tám bưu thiếp — khi ông nhận được bài viết này. Về khoản nhuận bút của tôi thì tôi rất mong ông nhanh chóng gửi theo địa chỉ: gửi ông Mác-cơ Ti-mô-phê-ê-vích Ê-li-da-rốp. Đại lộ Hy-lạp, số nhà 17, phòng 18, *Pê-tơ-rô-grát* (trong

Константинополь
17/11/1914.

Спасибо, 17/11/1914.

Многие благодарности!

Спасибо и уважает Вам за работу
данным делом, что касается
максимум и максимум. Не могу сказать,
каждому из вас, что я думаю
высказаться, чтобы ответить и пока
на 75 тыс. руб. или 100 тыс. руб. Я думаю,
что вы должны уважать и уважать
своими (15.000 руб. или 20.000 руб.),
и я думаю, что вы должны уважать
своими руками и руками (ко-
нечно, и уважать и уважать).
Многие из вас, что я думаю, уважать
и уважать, чтобы уважать и уважать.
Уважаю, что уважаю и уважаю.

Trang đầu bức thư của V. I. Lê-nin

Gửi thư ký ban biên tập Từ điển bách khoa Gra-nát. —

Ngày 17 tháng Mười một 1914

thời gian chiến tranh nếu gửi đến đây sẽ gây nên một khoản chi phí quá mức quy định về trao đổi và sẽ là một điều cực kỳ bất tiện cho tôi).

Mong ông tin rằng tôi luôn luôn sẵn sàng giúp ông.

V. I-lin

P. S. Vì chiến tranh tủ sách của tôi đã bị kẹt lại ở Ga-li-xi-a⁴⁴, vì thế tôi không tìm được một số đoạn trích ở những tác phẩm của Mác được dịch ra tiếng Nga. Nếu ông cho rằng việc trích dẫn đó là *cần thiết* thì có thể là sẽ giao nhiệm vụ ấy cho một người nào đó ở Mát-xcơ-va được chăng? (Theo tôi nghĩ, điều đó không cần thiết.) Nhân thế xin nói thêm: tôi sẽ rất hoan nghênh nếu ông thấy có thể gửi cho tôi bản in thử bài viết và cho biết xem liệu có thể đưa vào bản in thử những điểm sửa đổi có tính chất *bộ phận* được không? Nếu không thể gửi cho tôi bản in thử thì tôi hy vọng rằng ông sẽ không từ chối gửi cho tôi bản in mẫu.

Địa chỉ của tôi: W1. Uljanow. 11 . Distelweg. 11 . Bern.

Gửi đến Mát-xcơ-va

*Đăng lần đầu năm 1923 trên
tạp chí "Cách mạng vô sản",
số 6 – 7.*

Theo đúng bản thảo

25

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI và X. N. RA-VÍCH¹⁾

Các bạn thân mến! Bản khuôn in (chưa tháo) vẫn còn đấy chứ? ⁴⁵ Hóa ra số lượng in còn ít. Nếu bản khuôn *vẫn chưa*

1) Bức thư này là đoạn viết thêm vào thư của N. C. Crúp-xcai-a.

tháo, các bạn hãy trả lời (ngay); chúng tôi sẽ quyết định xem xử lý như thế nào.

Lê-nin của các bạn

Viết ngày 18 tháng Mười một 1914

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

26

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Đề nghị anh cho in thêm 1 000 bản nữa. Sau đó hãy yêu cầu cho tháo dỡ ngay bản khuôn in và viết thư cho biết khi nào có thể sắp chữ cho số tiếp¹⁾. Số đó đã được viết xong một nửa.

Salut! ²⁾ *Lê-nin của anh*

Viết ngày 20 tháng Mười một 1914

Gửi từ Béc-nơ đi Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

1) Đây là nói số 34 của báo "Người dân chủ - xã hội"

2) — Gửi lời chào!

27

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI và X. N. RA-VÍCH ¹⁾

Chúng tôi vừa mới nhận được thư của các bạn. Kể nào đều cáng, Xi-gơ hay là Plê-kha-nốp? Hay là cả hai? Hãy nói tỉ mỉ hơn chút nữa nhé. Vì Plê-kha-nốp đã tiến hành tuyên truyền theo tinh thần dân tộc chủ nghĩa hèn hạ, nên tôi *hết sức* yêu cầu hãy đốc *hết sức* ra để tổ chức buổi thuyết trình của chị I-nét-xa bằng tiếng *Pháp*: "các trào lưu khác nhau trong hàng ngũ những người xã hội chủ nghĩa Nga về vấn đề chiến tranh".

Lê-nin của các bạn

Viết ngày 21 tháng Mười một 1914

Gửi từ Béc-nơ đi Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

28

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Tôi không biết là anh có bao nhiêu giấy mỏng (giấy đó, đối với chúng ta, chẳng có gì là tốn kém). Hãy in một nửa bằng giấy mỏng. Viết thư cho tôi biết là anh có thể in *bao nhiêu số* bằng giấy mỏng. Nếu giấy đó có nhiều (có

1) Bức thư này là đoạn viết thêm vào thư của N. C. Crúp-xcai-a.

lẽ ta sẽ kiếm thêm được ở Pa-ri) và nếu giấy đó dùng ở đây không đến nỗi tồi lắm, chúng tôi sẽ tặng % in bằng giấy mỏng.

Chúc mọi sự may mắn! *Lê-nin* của anh

Ngày mai chúng tôi sẽ gửi tài liệu. Đảng nào cũng sẽ phải mất một số thời gian cho việc tháo dỡ.

Anh đã nhận được "La Sentinelle" chưa? có đăng được không?

*Viết ngày 22 tháng Mười một
1914*

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

29

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Chúng tôi gửi một phần tài liệu cho số 34 (khoảng 25 nghìn trong số 45 nghìn). Phần còn lại, ngày mai hoặc ngày kia, sẽ được gửi.

(Chúng tôi có thừa tài liệu: muốn xuất bản ngay số 35).

Gửi anh lời chào! *Lê-nin* của anh

*Viết ngày 25 tháng Mười một
1914*

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

30

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

25/XI.

Bạn thân mến! Tối qua chúng tôi đã đọc tin báo về vụ bắt 11 người (trong đó có 5 người thuộc đảng đoàn Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga ⁴⁶⁾ ở gần Pê-tơ-rô-grát và hôm nay đã gửi một bức điện cho Bran-tinh để anh tìm hiểu xem (le cas échéant¹⁾ thông qua người Phần-lan) có đúng là 5 người thuộc đảng đoàn Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã bị bắt giam hay không.

Nếu đúng như thế thì thật không may!

Vì thế việc anh định sang Đan-mạch sẽ lại càng không nên. Nói chung tôi kiên quyết phản đối việc di chuyển chỗ như vậy. Chính là bây giờ bản thân anh cần có mặt ở Xtóc-khôn để tổ chức công tác liên lạc cho tốt hơn, thường xuyên hơn và sâu rộng hơn. Đây là một nhiệm vụ khó khăn, đòi hỏi phải có người nhiều kinh nghiệm biết ít nhất là một ngoại ngữ. *Không thể* quảng công việc này cho "bất kỳ ai đó".

Nếu anh bị người ta (cảnh sát) quấy rầy ở Xtóc-khôn thì anh nên ẩn náu ở gần Xtóc-khôn tại một làng nhỏ nào đó (việc này không khó khăn, ở đây đâu đâu cũng có điện thoại). Tôi nghĩ rằng cả Côn-lôn-tai cũng có thể dễ dàng incognito²⁾ đến Xtóc-khôn nay mai hoặc đến một địa điểm gần thành phố!

Sắp tới chúng tôi xuất bản số 34, rồi tiếp đến là số 35 báo trung ương.

Đề nghị anh trả lời nhanh lên. Tất cả các bức thư của anh, chúng tôi đều nhận được. Chúng tôi cũng đã nhận

1) — nếu có dịp

2) — bí mật

được văn kiện⁴⁷ của bạn thủ tiêu (thư trả lời của họ cho Van-đéc-ven-đơ). Xin cảm ơn.

Siết chặt tay anh và mong tin anh. *Lê-nin* của anh

*Viết ngày 25 tháng Mười một
1914*

Gửi từ Béc-nơ đến Xtốc-khôn

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

31

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến!

Tôi gửi tài liệu cho cơ quan ngôn luận trung ương.

Nếu không sắp hết được toàn bộ tài liệu thì thợ sắp chữ phải báo *chính xác* xem số tài liệu thừa là bao nhiêu. Chúng tôi sẽ bỏ bớt một vài bài gì đó - trước hết sẽ hoãn bài (đã được gửi đi) viết về Van-đéc-ven-đơ.

Gửi đồng chí tất cả những lời chào thân ái!

Lê-nin của đồng chí

*Viết ngày 26 hoặc 27 tháng
Mười một 1914*

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

32

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Tôi gửi thêm tài liệu.

Chúng ta sẽ xuất bản lần lượt hai số liền. Tài liệu thì có thừa. Bài về vụ bắt giam những người tham dự hội nghị cùng với đảng đoàn Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga thì đã được viết xong và nhất thiết phải được đưa vào số 34, nhưng chúng ta tạm hoãn nó lại vì đã đánh điện hỏi (chúng ta không biết là có phải 5 nghị sĩ bị bắt không).

Tôi tin cậy vào anh, hy vọng *số chữ in sẽ đủ cho hai số báo*: vì vậy cứ cho sắp tất cả, và nay mai chúng tôi sẽ thảo ra mục lục nội dung của số 34 và 35 (nếu số chữ sắp không đủ cho cả hai số thì anh phải báo *ngay lập tức*).

Lê-nin của anh

Hãy gửi bản in thử.

*Viết trước ngày 28 tháng Mười
một 1914*

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

33

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

28/XI. 1914.

Bạn thân mến! Hôm nay tôi đã nhận được bức điện của Bran-tinh báo rằng "các báo *xác nhận* tin về việc bắt giam

5 nghị sĩ". Tôi lo ngại rằng bây giờ không thể nghi ngờ sự thật về việc bắt giam!

Thật là một sự việc khủng khiếp. Rõ ràng là chính phủ đã quyết định trả thù đảng đoàn Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga và không dừng lại trước bất kỳ một thủ đoạn nào. Cần thấy trước những điều tồi tệ nhất: bịa đặt giấy tờ, những giấy tờ giả, tung "chứng cứ" giả, những thủ đoạn làm chứng giả, những vụ xét xử kín v. v. và v. v..

Tôi thiết nghĩ, nếu không thi hành những thủ đoạn như vậy thì chính phủ không thể kết án được.

Liệu có thể tìm cách nắm biết họ tên của 6 người bị bắt được không?

C. có thoát không? ¹⁾

Dẫu sao thì hoạt động của đảng ta bây giờ cũng trở nên khó khăn 100 lần hơn trước. Tuy vậy, chúng ta vẫn sẽ tiến hành hoạt động được! Báo "Sự thật" ⁴⁸ đã bồi dưỡng được hàng nghìn công nhân giác ngộ, và mặc dù gặp tất cả những khó khăn, từ những công nhân ấy sẽ hình thành nên tập thể lãnh đạo - Ban chấp hành trung ương của đảng ở Nga. Bây giờ, điều đặc biệt quan trọng là anh ở lại Xtốc-khôn (hoặc gần Xtốc-khôn) và dồn hết sức tập trung vào tổ chức các mối liên lạc ở Pê-tơ-rô-grát. (Anh hãy viết thư cho biết xem đã nhận được tiền cho vay chưa: trong thư trước tôi đã nhét một mẫu giấy viết cho anh về vấn đề này. Nếu anh chưa nhận được và không kiếm đâu ra thì chúng tôi chắc hẳn có thể gửi cho anh chút ít; anh hãy viết thư cho biết tỉ mỉ.)

Ở Xuy-rích, từ tháng Chạp người ta đã hứa xuất bản báo "Tiếng vọng" (phái thủ tiêu + Tơ-rốt-xki, đúng thế). Ở Pa-ri đã bắt đầu ra tờ nhật báo "Tư tưởng" của phái xã hội chủ nghĩa - cách mạng (một trò ba hoa *hết sức tầm thường* với trò "tả khuynh")⁴⁹. Một tình hình tràn ngập báo chí, những

1) L. B. Ca-mê-nép

câu suông sáo của đám trí thức, hôm nay thì c... c... cách mạng, còn ngày mai...? (ngày mai đám người ấy sẽ *hòa thuận lại* với Cau-xky, Plê-kha-nốp, với đám "trí thức ái quốc chủ nghĩa - sô-vanh - cơ hội" theo chủ nghĩa thủ tiêu ở Nga)...

Trước kia và hiện nay chúng chẳng có gì trong giai cấp *công nhân* ở Nga. Không thể tin chúng một chút nào cả.

Siết chặt tay anh và chúc anh đầy *phấn khởi*. Thời kỳ gay go, nhưng... chúng ta sẽ khắc phục được!

Lê-nin của anh

Gửi từ Béc-nơ đến Xtốc-khôn

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

34

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Tôi trả lời về từng điểm

- 1) tôi gửi kèm theo bảng phân bố các bài cho số 34 và 35
- 2) **hãy gửi** những bản in thử
- 3) in mỗi số 2 000 bản
- 4) mỗi số in 250 bản bằng giấy mỏng
(chùng nào chưa nhận được thêm từ Pa-ri)
- 5) *đừng* gửi tiền.

Hãy báo cho biết chúng ta nợ bao nhiêu.

Hãy báo ngay xem bao giờ số 34 và 35 *có thể* ra được?

Ấn định các số báo đó áng chừng cách nhau một tuần. Hiện nay cần phải cho xuất bản ngay.

Gửi anh lời chào! Lê-nin của anh

<i>Số 34</i>	<i>Nghìn</i>	<i>Số 35</i>	<i>Nghìn</i>
1) Chiến tranh và đảng đoàn Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (Trên vị trí chiến đấu).....	8	1) Chủ nghĩa sô-vanh và chủ nghĩa xã hội ⁴	12
2) Khẩu lệnh của Đảng dân chủ - xã hội cách mạng	15	2) Lòng tự hào dân tộc của người Đại Nga ⁵⁾	9
3) Một người Đức nói ¹⁾	4	3) Giới sinh viên quỳ gối... Nghị quyết Gru-di-a ⁵⁰	3 2
4) I-oóc-đan-xki.....	4	Bài châm biếm đăng trong mục:	
5) Goóc-ki ²⁾	2	Quốc tế và "bảo vệ tổ quốc"	14
6) Phụ nữ và chiến tranh ³⁾	5	Thời sự của Xanh Pê- téc-bua. Những bức thư từ Xanh Pê-téc- bua gửi ngày 10 và ngày 11 . X.....	5 ^{1/2}
7) Thời sự của Xanh Pê- téc-bua (tài liệu của phái thủ tiêu và sự đánh giá)	5 ^{1/2}		

1) Xem V. I. Lê-nin, "Một người Đức nói về chiến tranh" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 94 - 95).

2) Xem V. I. Lê-nin, "Gửi tác giả "Bài ca chim ưng"" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 96 - 97).

3) Không rõ ai viết các mục 2 - 6.

4) Xem V. I. Lê-nin, "Chủ nghĩa sô-vanh đã chết và chủ nghĩa xã hội đang sống (Khôi phục lại Quốc tế như thế nào?)" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 98 - 105).

5) Xem V. I. Lê-nin, "Về lòng tự hào dân tộc của người Đại Nga" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 106 - 110).

Nếu *phải* hoãn lại thì sẽ hoãn bài "Một người Đức nói" trong số 34 và "Nghị quyết Gru-di-a" trong số 35: nếu chúng tôi tính sai nhiều, xin hãy báo ngay.

Viết ngày 28 tháng Mười một
1914

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

35

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

Đồng chí kính mến và thân mến! Tôi rất cảm ơn đồng chí đã gửi văn bản ấy⁵¹ (hiện tôi chỉ có thể chuyển văn bản ấy cho các ủy viên ở đây của ban biên tập tờ "Nữ công nhân"⁵² - họ đã gửi cho Txét-kin một bức thư, có lẽ cùng một nội dung như bức thư của đồng chí) và cảm ơn đồng chí đã đề xuất việc gửi những tin tức về nước Anh để cung cấp cho cơ quan ngôn luận trung ương. Tôi đang trao đổi thư với một đồng chí ở Luân-đôn (Mr. Litvinoff), đại diện của Ban chấp hành trung ương đảng ta tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, nhưng dĩ nhiên là nếu càng có nhiều liên hệ với đại biểu của bộ phận tả trong Quốc tế thì càng tốt. Tôi hoàn toàn đồng ý với đồng chí rằng những đại biểu này cần liên hệ gần gũi với nhau hơn, cần tiếp xúc với nhau. Chính nhằm thực hiện mục đích này, tôi xin tranh thủ, nhân bức thư đây nhả ý của đồng chí, tiếp tục cuộc đàm thoại mà đồng chí đã bắt đầu.

Đồng chí đồng ý khẩu hiệu nội chiến, có lẽ không phải là hoàn toàn đồng ý, mà chỉ dành cho khẩu hiệu ấy một vị trí có thể nói là thứ yếu (và có thể thậm chí một cách có

điều kiện) so với khẩu hiệu hòa bình. Đồng chí nhấn mạnh rằng "chúng ta cần đưa ra một khẩu hiệu nào có thể *thống nhất* tất cả mọi người".

Tôi xin nói thẳng rằng hiện nay điều tôi sợ nhất là một sự thống nhất bừa bãi, mà theo nhận định của tôi thì sự thống nhất ấy nguy hiểm nhất và tai hại nhất đối với giai cấp vô sản. Chính Cau-xky đã sáng tác, trên tờ "Neue Zeit" một thứ lý luận rất đỗi có tính chất "thống nhất"⁵³...¹⁾

*Viết giữa ngày 28 tháng Mười
một và 8 tháng Chạp 1914*

Gửi từ Béc-nơ đến Cò-pen-ha-gơ

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

36

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Tôi gửi bản (nhất thiết phải **gửi trả lại**) thông báo của chính phủ, mà chúng tôi nhận được ngày hôm nay, về vụ bắt giam.

Cần phải đưa *cái đó* vào bài xã luận (thay vào tài liệu mà chúng tôi đã gửi) và xóa trong bài báo những câu nói là chúng ta không biết các nghị sĩ có bị bắt hay không v. v..

Hãy viết trả lời dù bằng bưu thiếp cũng được (trả lời xem đã nhận được những thứ ấy chưa).

Khi nào có thể ra được số 34
và số 35.

1) Đến đây thư bị gián đoạn.

Hiện nay cần phải hết sức làm gấp: đã nhận được một tài liệu *hết sức lý thú* về một "bài phát biểu" của Ban tổ chức⁵⁴.

Hiện nay cái đó còn là bí mật.

Hãy *gạt bỏ* nghị quyết Gru-di-a đi.

Gửi anh lời chào!

Lê-nin của anh

Viết ngày 1 tháng Chạp 1914

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

37

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến! Tôi đã nhận được số báo trung ương. Anh cho ra số báo rất tuyệt diệu - rất hoan nghênh và cảm ơn anh!

Tôi gửi kèm theo đây một bài nhỏ thêm vào số 35. Tôi hy vọng là sẽ còn chỗ để đăng bài này?

Có lẽ sẽ còn có thể đăng được thêm một cái gì nữa chứ?

Gửi anh lời chào!

Lê-nin của anh

P. S. Xê ma có lẽ đã thấy số báo "Vorwärts" rồi chứ? Không biết liệu anh ấy có nhã ý gửi cho chúng tôi những *đoạn trích* (ngắn) những điểm hay nhất không? Chẳng hạn,

đoạn nói về cuộc xung đột của ban biên tập "Vorwärts" với Ban chấp hành công đoàn trung ương, có được không?⁵⁵ về buổi thuyết trình của tôi ở Xuy-rích?⁵⁶ về sự thắng lợi của bọn cơ hội ở Thụy-điển v. v.? Chỉ *nói vắn tắt* những tin tức quan trọng *nhất* để theo dõi hành động của tờ "Vorwärts"?

Đối với những tờ báo dân chủ - xã hội Đức ở Mỹ cũng thế.

Anh ấy đã thấy những tờ báo đó chưa?

Viết giữa ngày 5 và 12 tháng
Chạp 1914

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

38

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C thân mến!

Tôi gửi những bản in thử.

Đối với số 36 cần phải chờ một thời gian... vẫn chưa viết xong, mà cũng cần phải chờ xem một chút...

Gửi anh những lời chào thân ái nhất.

Lê-nin của anh

P. S. Tôi đã chăm chú đọc những nhận xét về bài "Lòng tự hào dân tộc" nhưng... ..không thể đồng ý được. Phải "làm sáng tỏ" chủ nghĩa sô-vanh *trên nhiều mặt*⁵⁷.

Nhất thiết phải đưa vào đoạn nói về *việc hoãn*¹⁾.

đưa thêm vào:

Vì thiếu chỗ nên hoãn lại một phần tài liệu, lời tuyên bố của Liép-nếch v. v.⁵⁸

Hãy thứ lỗi vì quá vội!!

Đã rút ngắn bản thảo, tức là các bài báo.

Viết ngày 9 tháng Chạp 1914

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

39

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Bạn thân mến!

Đã nhận được thư của anh cùng với tin báo về chuyến đi Cô-pen-ha-gơ của anh (vào chủ nhật, hôm nay là thứ sáu). Hãy cho biết (1) những tin tức và tin đồn mà anh đã cho biết là *ở đâu ra?* Từ những nguồn nào? Do ai nói lại?

(2) *Hiện nay* anh có những nguồn của riêng mình không? dù chỉ một địa chỉ ở Xanh Pê-téc-bua? Hay là không có? Có trao đổi thư từ với ai bằng mật mã và mực hóa học hay là hiện nay không trao đổi với ai cả?

1) Trong bản thảo ở chỗ này có đánh dấu: "xem #" chỗ đánh dấu ấy lại chỉ một chỗ đánh dấu khác: "# đưa thêm vào"; chỗ đánh dấu này được ghi ở một tờ giấy riêng với đoạn bổ sung vào tờ báo, là đoạn in ở dưới đây.

Nếu chưa có các mối liên lạc, liệu anh *có thể* tổ chức được những mối liên lạc đó hay không?

Nếu không, chúng ta hãy thử suy nghĩ xem *bằng cách nào* để đặt được liên lạc và qua ai. Sau nữa, anh có trao đổi thư từ với Lít-vi-nốp ở Luân-đôn không?

Bài phát biểu của Bê-lê-nin tại đại hội ở Thụy-điển thật là *tuyệt diệu*. Chúng ta hãy bắt đầu trao đổi ngay thư từ với nhau về bài phát biểu ở Cô-pen-ha-gơ (hội nghị tháng Giêng 1915).

Lê-nin của anh

Uljanow. Distelweg. 11. Berne (Suisse).

Viết ngày 11 tháng Chạp 1914

Gửi đi Xtốc-khôn

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

40

GỬI M. V. CÔ-BÊ-TXƠ-KI

Đồng chí thân mến!

Tôi gửi kèm theo đây bức thư gửi đồng chí "A-lếch-xan-đrơ".

Nếu đồng chí ấy chưa đến chỗ anh, anh hãy viết cho đồng chí ấy bức thư theo đường bưu điện thành phố (địa chỉ Fru Alexandra Kollontay. Poste restante. Kjobenhavn) và báo là anh đang giữ bức thư gửi cho *A-lếch-xan-đrơ* và anh mời đồng chí ấy rẽ qua chỗ anh *vào lúc nào đó*.

Tại sao anh không viết thư cho biết có những *tin tức* gì về phong trào công nhân ở vùng Xcan-đi-na-vơ? *Ai* đã

chống lại chủ nghĩa sô-vanh của những người xã hội chủ nghĩa và chống *như thế nào?*

Hãy viết thư nhé.

Lê-nin của anh

*Viết trước ngày 16 tháng Chạp 1914 In lần đầu, theo đúng bản thảo
Gửi từ Béc-nơ đến Cô-pen-ha-gơ*

41

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

Đồng chí kính mến! Tôi đã nhận được thư của đồng chí và bức thư tiếng Anh kèm theo⁵⁹.

Rất cảm ơn!

Tôi gửi cho đồng chí cả hai tài liệu mà đồng chí đã viết đến. Đồng chí hãy cho biết - nếu sẽ dịch và gửi đi - về số phận của chúng.

Nghe nói trên tờ "Hamburger Echo" có đăng bài xã luận "Über unseren Verrat an der Internationale"¹⁾ và trong bài đó có nói rằng người Đức (nghĩa là bọn vô lại cơ hội chủ nghĩa Đức) là tất cả và *họ được sự ủng hộ* của Plê-kha-nốp, Ma-xlốp và Tơ-khê-ít-dê⁶⁰.

Có đúng như vậy không? Và đồng chí nghĩ như thế nào về điều đó?

Gửi đồng chí lời chào và những lời chúc tốt đẹp nhất.

V. I-lin

1) — "Về sự phản bội của chúng ta đối với Quốc tế"

P. S. Đồng chí hãy yêu cầu A-lếch-xan-đơ làm quen với Cô-bê-tơ-ki, Kobezky. Kapelwey. 51⁴. Kjobenhavn VI, và lấy ở anh ta bức thư của tôi gửi cho anh ấy (cho A-lếch-xan-đơ).

Đưa ra một cương lĩnh hiện từ với những nguyện vọng tốt đẹp về hòa bình thì thật là vô ích, nếu đồng thời không đề lên hàng đầu việc tuyên truyền về tổ chức bất hợp pháp và về nội chiến của giai cấp vô sản chống giai cấp tư sản

N. Lê-nin

Cuộc chiến tranh châu Âu đã làm lợi rất nhiều cho chủ nghĩa xã hội quốc tế vì nó đã vạch trần một cách rõ ràng tất cả tính chất thối nát, bỉ ổi và hèn hạ của chủ nghĩa cơ hội, do đó tạo nên một đà rất mạnh trong việc thanh lọc những rác rưởi ra khỏi phong trào công nhân, thứ rác rưởi đã chôn chng hàng chục năm của thời kỳ hòa bình.

N. Lê-nin

Viết trước ngày 16 tháng

Chạp 1914

Gửi từ Béc-nơ đến Cò-pen-ha-gơ

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin. t. II

Theo đúng bản thảo

42

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Bạn thân mến!

Tôi (và cả Na-đê-giơ-đa Côn-xtan-ti-nốp-na nữa) đã nhận được thư của Côn-lôn-tai. Chúng tôi đang sửa soạn viết thư trả lời chị ấy.

Đúng là những lá thư tôi gửi cho anh đã bị thất lạc hoặc bị chậm: tôi đã viết nhiều lần gửi đến chỗ Cô-bê-tơ-ki. Anh hỏi lại một lần nữa nhé.

Chúng tôi đã nhận được bản thảo của anh - chúng tôi dự định đưa vào tờ báo trung ương (hoặc in thành một cuốn sách nhỏ)⁶¹.

Anh đã đọc tờ "Tiếng nói" chưa? Ở đấy, bây giờ đã thấy Mác-tốp chuyển biến⁶², - những cố gắng của Ác-xen-rốt "giảng hòa". (Mác-tốp với Duy-đơ-cum, nghĩa là với Plê-kha-nốp), - mà bên cạnh đó Tô-rốt-xki thì "phản đối" "sự ân xá"!

Ôi chao, đúng là một mớ bòng bong! Vậy mà họ lại quở trách chúng ta về tư tưởng "bè phái" (bản thân họ thì giảng hòa với chủ nghĩa xã hội - sô-vanh vì cái tư tưởng bè phái!!). Một cảnh tượng xấu xa, chán ngấy.

Nếu anh dự hội nghị, xin hãy thận trọng hơn. Nếu anh phát biểu, tôi đề nghị hãy *nhắc lại* bài diễn văn ở Xtóc-khôn, đồng thời *nói thêm* rằng cả việc những người xã hội chủ nghĩa Bỉ và Pháp tham gia nội các cũng là một hành động phản bội (mặc dù có những lý do *bào chữa* cho hành động đó). Nếu không mọi người sẽ nghĩ rằng chúng ta vì tư tưởng sô-vanh *Nga* mà *chỉ* chửi bới người Đức thôi.

Theo tôi, *không cần, không nên* gửi *bản báo cáo*.

Mà nên gửi (chỉ) để thông báo - và lấy danh nghĩa *Lít-vi-nốp* (Litvinoff. 76. High Street. 76. Hampstead. Londod. N. W.) - bản dịch toàn văn bản tuyên ngôn và bản tin về vụ bắt giam 5 người (và 11 người). Tôi hy vọng rằng đến nay anh đã viết thư trao đổi với Lít-vi-nốp rồi chứ?

Siết chặt tay anh.

Lê-nin của anh

P. S. Côn-lôn-tai có thái độ như thế nào đối với "tài liệu" và những số gần đây nhất (80 - 86 và những số sau đó) của báo "Tiếng nói"?

P. S Tôi vừa đọc thấy rằng hội nghị sẽ họp vào ngày 17 tháng Giêng và Đảng Thụy-sĩ đã **khước từ**. Tôi nghĩ rằng nếu thế thì tốt nhất là *hoàn toàn* không tham gia.

P. P. S. Cau-xky trên tờ "Labour Leader" đã phát biểu *tán thành khẩu hiệu hòa bình*⁶³. Đó là câu trả lời của tôi cho đồng chí Côn-lôn-tai! Chẳng lẽ đến nay chị ấy vẫn tán thành khẩu hiệu ấy ư??

Viết sau ngày 28 tháng Chạp 1914

Gửi từ Béc-nơ đến Cờ-pen-ha-gơ

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

1915

43

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

3/I. 15.

Các bạn thân mến! Rất cảm ơn về lời chúc mừng và tất cả chúng tôi (đặc biệt là tôi và Na-đê-giơ-đa Côn-xtan-ti-nốp-na) cũng gửi đến các đồng chí những lời chúc mừng tốt đẹp nhất nhân dịp năm mới!

Một thợ sắp chữ ở Pa-ri đề nghị với chúng tôi là anh ấy sẽ đến Giơ-ne-vơ và sắp chữ cho tờ báo trung ương với tiền công 35 frs mỗi số nếu như tìm kiếm được nhà in và nếu có bộ chữ⁶⁴.

Anh hãy thảo luận vấn đề này *một cách toàn diện* (mong rằng ít tốn kém, bởi vì chúng tôi quyết định xuất bản tờ báo trung ương hàng tuần) và hãy trả lời càng sớm càng tốt.

Tiếp nữa. Anh cũng hãy thảo luận xem bao giờ cần gửi tài liệu đến và đến ngày nào thì hoàn thành, cho ra tờ báo trung ương vào ngày nào thì tiện cho việc phát hành? Hình như tiện nhất nên phát hành báo vào những ngày thứ bảy. Nếu đúng như vậy thì nên cho xuất bản vào thứ tư hoặc thứ năm chăng? Để đến thứ sáu đã có báo ở đây và đến thứ bảy thì có báo ở toàn nước Thụy-sĩ?

Siết chặt tay các bạn. *Lê-nin* của các bạn

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

44

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

3/I. 1915.

Bạn thân mến! Tôi đã nhận được hai bức thư của anh báo về việc anh đi.

Những lý lẽ mà anh đã dẫn ra để khước từ đề nghị của tôi (về khả năng không cần đi Cô-pen-ha-gơ, không rời khỏi Xtốc-khôn) đã hoàn toàn thuyết phục tôi. Tôi thấy là đã không lưu ý tới một điều thực sự rất quan trọng. Nếu anh giận tôi, tôi sẵn sàng hết sức xin lỗi và rất mong anh đừng giận nữa.

Quả thật là hiện nay nông thôn¹⁾ còn nguy hiểm hơn nhiều (và bất tiện hơn cho công việc) so với thành thị.

Nói chung, tình hình cho thấy rằng cuộc đấu tranh chống chế độ Nga hoàng đòi hỏi bây giờ phải hết sức thận trọng - đặc biệt về phương diện bảo toàn lực lượng hậu bị. Làm hao phí ngay (sau những tổn thất *vô cùng to lớn* của chúng ta) thêm những lực lượng lớn thì có nghĩa là hoàn toàn làm suy yếu mình để không còn đủ sức cho giờ phút thực hiện những hành động kiên quyết hơn chống lại chế độ Nga hoàng. Bởi vậy, tôi hết sức, hết sức yêu cầu anh tăng cường gấp đôi, gấp ba ý thức giữ bí mật và 1) *hoặc là* không làm một việc nào khác ngoài việc cử một ai đó sang Thụy-điển, 2) *hoặc là* hạn chế bằng một chuyến đi thăm ngắn hạn nhất. Tôi rất mong muốn chỉ giới hạn ở cách thứ nhất và đừng làm theo cách thứ hai (nếu có khả năng như vậy, dù là nhỏ).

Tốt nhất là đừng đến hội nghị (16/I) của những người Xcan-đi-na-vơ: chúng tôi với Gri-gô-ri vừa mới thảo luận đi thảo luận lại việc đó. Những người Thụy-sĩ cũng không đến.

1) Ý nói Thụy-điển.

Nghĩa là, đây là một mưu kế hiển nhiên của người Đức và của Tư-run-xtơ-ra + Bran-tinh. Họ cố gắng làm rối rắm và *sẽ không để cho anh đọc bài phát biểu ở Thụy-điển đâu*. Nếu không có được sự bảo đảm **tuyệt đối** rằng người ta sẽ cho anh đọc bài phát biểu *như vậy*, thì tốt nhất hoàn toàn đừng có đến. Gửi cho chúng tôi (qua Lit-vi-nốp) α) toàn bộ bài dịch bản tuyên ngôn của chúng ta, β) bản dịch thông báo của chính phủ về vụ bắt giam đảng đoàn Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga - và gửi tất cả những cái đó không phải dưới dạng rapport, không phải dưới dạng một bản **báo cáo** (để tránh một sự hiểu rằng chúng ta *công nhận* hội nghị), mà coi đó như một *thông báo* thôi.

Siết chặt tay và chúc mọi sự may mắn. Hãy *thận trọng hơn* và sans rancune, n'est-ce pas?¹⁾

Lê-nin của anh

Viết ngày 3 tháng Giêng 1915

Gửi từ Béc-nơ đến Cô-pen-ha-gơ

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

45

GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI

Đồng chí thân mến!

Tôi gửi những bản in thử.

Để tiến hành được gấp rút, đồng chí cứ xuất bản số đó²⁾ không cần gửi tài liệu mới nữa: thứ tự sắp xếp các bài thì

1) - chúng ta hãy quên sự bất hòa của chúng ta, có phải thế không?

2) Đây là nói số 36 của tờ "Người dân chủ - xã hội".

đã được cho biết rồi phải không? Có phải thế không? Nếu chưa được biết, anh viết thư báo ngay.

Cu-dơ-ma có tổ chức nổi cơ quan ngôn luận trung ương ra hàng tuần không?

Khi nào cần gửi tài liệu cho số tiếp và sắp chữ được bao nhiêu tài liệu cho số đó rồi?

P. S. Ở *Giơ-ne-vơ* có phòng cung cấp tin tức về các tù binh Nga ở Đức không?

Salut! Lê-nin của anh

*Viết giữa ngày 3 và 9 tháng
Giêng 1915*

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

46

GỬI THƯ KÝ BAN BIÊN TẬP TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA GRA-NÁT

4/I. 1915.

Bạn đồng sự rất kính mến!

Hôm qua tôi đã nhận được bức thư của ông và đã gửi bức điện "consens" - đồng ý. Dù rất đáng buồn là ban biên tập đã gạt bỏ tất cả những điều nói về chủ nghĩa xã hội và tất cả những gì về sách lược (thiếu những điều đó thì Mác không còn là Mác), tôi vẫn phải đồng ý bởi vì không thể cưỡng lại cái lý lẽ mà ông đã đưa ra ("tuyệt đối không thể được")⁶⁵.

Tôi sẽ rất cảm ơn nếu ông gửi cho tôi bản in mẫu hoặc viết bưu thiếp cho tôi biết *khi nào* có thể có bản in mẫu ấy. Luôn tiện xin hỏi: không biết có kịp đưa thêm một số điểm sửa đổi vào mục nói về phép biện chứng hay không? Có thể là ông sẽ làm ơn viết cho tôi biết xem cụ thể bao giờ thì đưa sắp chữ và khi nào thì hết hạn nộp những chỗ sửa. Một tháng rưỡi nay tôi đã nghiên cứu chính vấn đề này và tôi nghĩ rằng tôi có thể bổ sung thêm một vài điểm nếu còn thời gian.

Sau nữa tôi xin sẵn sàng cộng tác với ban biên tập từ điển nếu còn có những bài chưa phân công cho ai viết thuộc các tập tiếp sau. Hiện nay tôi đang ở trong điều kiện đặc biệt thuận lợi trong việc sử dụng các thư viện Đức và Pháp, tôi có thể sử dụng các thư viện này ở Béc-nơ, nhưng lại ở vào những điều kiện đặc biệt bất lợi trong lĩnh vực hoạt động văn chương nói chung. Vì vậy tôi sẽ rất sẵn lòng đảm nhiệm những bài thuộc các vấn đề kinh tế chính trị, chính trị, phong trào công nhân, triết học và những vấn đề khác. Vợ tôi, tên là N. Crúp-xcai-a, đã từng viết bài về môn sư phạm cho tờ "Trường Nga" và cho tờ "Giáo dục tự do"⁶⁶, đặc biệt nghiên cứu vấn đề "*Trường học lao động*" và nghiên cứu các tác giả kinh điển của môn sư phạm. Vợ tôi sẵn sàng nhận viết những bài về các vấn đề này.

Sẵn sàng giúp ông

V. U-li-a-nốp

Wl. Uljanow. Distelweg. 11 . Bern.

Gửi đến Mát-xcơ-va

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

47

GỬI Đ. B. RI-A-DA-NỐP

Đồng chí thân mến! Chiều tối hôm qua chúng tôi đã nhận được bài của đồng chí. Chưa kịp đọc và thảo luận.

Thời gian dành cho dịp viết thư này quá ít. Bởi vậy tôi xin lỗi là viết hết sức ngắn. Không có tin tức gì từ nước Nga cả. Qua những số báo 35 và 36¹⁾ đồng chí sẽ thấy rõ tình hình.

Chúng tôi không có tờ "Thế giới ngày nay"⁶⁷.

Tờ "*Bình minh của chúng ta*"⁶⁸ thì ở Béc-nơ chỉ có độc một bản, cho nên rất tiếc là không thể gửi được.

Về tờ "Tiếng nói" và về những thứ khác thì hình như đồng chí chưa được thông báo đầy đủ: hãy đọc toàn bộ tờ "Tiếng nói".

Chúng tôi không thể gửi cả bộ được. Chúng tôi sẽ thử xem liệu có thể thúc đẩy những người ở Pa-ri làm việc này được không, mặc dù việc đó không dễ dàng.

Chẳng thấy Pác-vu-xơ đâu cả!

Tôi và Na-đê-giơ-đa Côn-xtan-ti-nốp-na cùng tất cả các bạn ở Béc-nơ gửi tới đồng chí những lời thăm hỏi tốt đẹp nhất.

N. Lê-nin

P. S. Bức thư kèm theo đây là gửi cho vợ đồng chí⁶⁹.

Viết ngày 9 tháng Giêng 1915

Gửi từ Béc-nơ đến Viên

In lần đầu, theo đúng bản thảo

1) Đây là nói báo "Người dân chủ - xã hội".

48

GỬI BA-XỐC⁷⁰

Bản sao bức thư trả lời đã chuyển cho Tơ-ri-a ngày 12/I. 1915.

Thưa ông!

Tơ-ri-a đã chuyển cho tôi bức thư của ông ngày 28/XII. 1914.

Rõ ràng là ông đã nhầm: chúng tôi đứng trên quan điểm của chủ nghĩa dân chủ - xã hội cách mạng quốc tế, còn ông thì đứng trên quan điểm dân tộc - tư sản. Chúng tôi hoạt động nhằm làm xích gần *công nhân* các nước (đặc biệt các nước *tham chiến*), còn ông thì rõ ràng là xích gần với giai cấp tư sản và chính phủ nước "mình". Chúng ta không cùng đi một con đường.

N. Lê-nin

Béc-nơ. 12/I. 1915

Bern. Uljanow. Distelweg. 11.

Gửi đi Côn-xtan-ti-nốp-na

Đăng lần đầu năm 1924
trên tạp chí "*Cách mạng
vô sản*", số 3

Theo đúng bản thảo

49

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Bạn thân mến! Một lần nữa và lại một lần nữa chúng tôi quyết định (hôm qua cũng đã trao đổi cả với Grim) khuyên anh đừng đến dự hội nghị của bọn bất lương; mặc cho bọn thủ tiêu đến dự hội nghị Cô-pen-ha-gơ. Còn chúng ta thì *tốt nhất* hoàn toàn không nên đến với bọn đó.

Ngay cả người Thụy-sĩ cũng không đi dự.

Hoàn toàn rõ ràng đây là âm mưu của người Đức. Thậm chí tôi nghĩ rằng đây là âm mưu của bộ Tổng tham mưu Đức đang có ý định thông qua bàn tay người khác để thăm dò "hòa bình"...

Ở đây chúng ta sẽ chẳng tìm hiểu được cái gì hết. Ở đây chúng ta sẽ không giúp được gì hết. Gửi bản tuyên ngôn - đó là tất cả những gì chúng ta cần làm.

Tôi rất vội và xin thứ lỗi vì vội.

Lê-nin của anh

*Viết trước ngày 17 tháng
Giêng 1915*

Gửi từ Béc-nơ đến Cò-pen-ha-gơ

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

50

GỬI I. PH. ÁC-MĂNG

Dear friend!¹⁾ Tôi thiết tha đề nghị chị viết đề cương cuốn sách một cách thật tỉ mỉ⁷¹. Không làm như thế, thì sẽ có nhiều điểm không được rõ ràng.

Có một ý kiến mà giờ đây tôi phải phát biểu ngay:

§ 3 - đề nghị hoàn toàn gạt bỏ "yêu sách (của phụ nữ) về tự do yêu đương".

Như thế thật sự sẽ là một yêu sách không mang tính chất vô sản, mà lại mang tính chất tư sản.

Thật ra, chị hiểu yêu sách này như thế nào? *Có thể* hiểu như thế nào yêu sách đó?

1) Bạn thân mến!

1. Tự do không bị ràng buộc *vào* những tính toán vật chất (tiền tài) trong vấn đề tình yêu?

2. Cũng không bị ràng buộc *vào* những mối lo toan về vật chất?

3. không bị ràng buộc vào những thành kiến tôn giáo?

4. không bị ràng buộc vào sự cấm đoán của ông bố etc.?

5. không bị ràng buộc vào những thành kiến của "xã hội"?

6. không bị ràng buộc vào một khung cảnh và môi trường chật hẹp (môi trường nông dân hay tiểu tư sản hay trí thức - tư sản)?

7. không bị ràng buộc vào những sự trói buộc của luật pháp, của tòa án và của cảnh sát?

8. không bị ràng buộc vào ý thức nghiêm túc trong tình yêu?

9. không bị ràng buộc vào sự sinh đẻ?

10. tự do gian dâm? v. v..

Tôi đã kể ra nhiều (dĩ nhiên chưa hết) khía cạnh. Dĩ nhiên, chị hiểu không phải theo các điểm 8 - 10, mà hoặc là theo các điểm 1 - 7 hay *đại loại* theo các điểm 1 - 7.

Nhưng phải chọn cách diễn đạt khác để biểu thị các điểm 1 - 7, bởi vì danh từ tự do yêu đương không diễn đạt được chính xác tư tưởng này.

Nhưng còn công chúng, những người đọc cuốn sách này thì *không tránh khỏi* sẽ hiểu "tự do yêu đương" nói chung đại loại theo các điểm 8 - 10, thậm chí *trái với ý muốn của chị*.

Chính vì trong xã hội hiện đại các giai cấp nào hay nói nhiều nhất, lớn tiếng nhất và "bên ngoài có diện mạo" nhất đều hiểu "tự do yêu đương" theo các điểm 8 - 10, chính vì vậy cho nên yêu sách này không phải là yêu sách của vô sản, mà là yêu sách của tư sản.

Đối với giai cấp vô sản thì quan trọng nhất là các điểm 1 - 2, và sau nữa là các điểm 1 - 7, nhưng nói đúng ra thì đó không phải là "tự do yêu đương".

Vấn đề không phải ở chỗ là *chủ quan* chị "muốn hiểu" yêu sách này như thế nào. Vấn đề là ở cái *lô-gích khách quan* của quan hệ giai cấp trong lĩnh vực tình yêu.

Friendly shake hands!

W. I.¹⁾

Viết ngày 17 tháng Giêng 1915

Gửi từ Béc-nơ

Đăng lần đầu năm 1939 trên tạp chí "Người bôn-sê-vích", số 13

Theo đúng bản thảo

51

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến!

Tôi gửi bản in thử.

Một sự chậm trễ kinh khủng!

Thử suy nghĩ xem phải làm thế nào. Cu-dơ-ma có lẽ đã sắp chữ cho phái Bun.

Phải làm gì để ra được hàng tuần?

Đã nhận được *tất cả* các tài liệu cho số 36 và số 37 chưa?

Tôi đã đề nghị thảo ra một bản phân bố *áng chừng*. Nếu đồng chí thấy bất tiện, thì chúng tôi ở đây sẽ làm việc đó, nhưng đồng chí phải gửi **danh mục tất cả** các bài và tin cần đăng.

Salut fraternel! ²⁾ Lê-nin của đồng chí

1) - Thân ái bắt tay chị! V. I.

2) — Gửi lời chào anh em!

Chúng tôi sẽ gửi một bản tin ngắn 4 - 5 dòng nói về việc đóng cửa tờ "Tiếng nói". Hãy báo cho biết *thời hạn* chính xác ⁷².

Viết sau ngày 17 tháng Giêng 1915

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

52

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Bạn thân mến! Xin gửi anh những tờ giấy có đóng dấu¹⁾. Nếu vẫn cần và nhất định en-tête²⁾ thì anh hãy biên thư cho biết, chúng tôi sẽ đặt nhà in in ngay.

Về ảnh các nghị sĩ thì hôm qua tôi đã tìm hiểu: ở đây đã đặt in rồi và trong tuần này sẽ in xong. Đến lúc ấy chúng tôi sẽ gửi cho anh ⁷³.

Số 36 đã ra từ lâu và đã được gửi đi.

Số 37 đang in.

Những bản hướng dẫn về số lượng bản cần gửi thì đã được gửi đi rồi.

Tôi hoàn toàn tán thành các kế hoạch của anh về tem để quyền góp, v. v. và v. v.. Nói chung về cương vị của anh thì anh sẽ thấy rõ, qua số 36, rằng anh là đại diện chính thức và toàn quyền của Ban chấp hành trung ương, trước kia anh cũng ở cương vị ấy và giờ đây vẫn ở cương vị ấy ⁷⁴.

1) Ý nói những tờ giấy có đóng dấu của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga.

2) - có tiêu đề

Tôi nghĩ rằng cương vị đó hoàn toàn rõ ràng rồi. Hiện nay chúng tôi không hề thấy có lý do nào, cũng như không thấy có điều kiện thay đổi cương vị đó (cho đến khi nào làm sáng tỏ được tình hình ở Nga). Tôi hoàn toàn tin rằng anh đã viết thành thật en dehors de toute etc.¹⁾, vì vậy tôi hy vọng rằng anh cũng sẽ viết thành thật cho biết xem có thật là có những điều bất tiện và những điều bất tiện ấy như thế nào. Anh hãy viết thành thật (nếu thấy thuận tiện hơn, thì viết riêng cho tôi).

Tờ "Tiếng nói" bị đóng cửa. Phe Ban tổ chức⁷⁵ rõ ràng đã bị rơi vào tình trạng tan rã. Ở Xuy-rích, Mác-tốp đã bị người ta (Ác-xen-rốt + Mác-tư-nốp + Xem-cốp-xki + phái Bun) lái *sang hữu*, ngã sang lập trường "hòa bình" với những phần tử Plê-kha-nốp và Duy-đơ-cum. Phái Bun đã cho ra số 7 tờ "Bản tin"⁷⁶ - nhật theo thời, hoàn toàn muốn hòa bình với phái Duy-đơ-cum (trong đó có Cau-xky; y có gì hơn phái Duy-đơ-cum?).

Hết sức thành tâm chúc anh thu được thành tích trong công tác khó khăn của anh và rất cảm ơn anh đã cho biết tin tức. Chúng tôi đã nhận được những nghị quyết Cô-pen-ha-gơ⁷⁷.

Lê-nin của anh

*Viết giữa ngày 20 tháng Giêng
và 1 tháng Hai 1915*

Gửi từ Béc-nơ đến Cô-pen-ha-gơ

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

1) — ngoài những cái khác

53

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Tôi xin lỗi vì đã trả lời chậm: tôi định trả lời từ hôm qua, nhưng tôi bị giữ lại và không còn thời gian ngồi viết thư.

Về đề cương cuốn sách của chị, tôi nhận thấy rằng "yêu sách tự do yêu đương" không rõ ràng và trong hoàn cảnh xã hội hiện tại - không phụ thuộc vào ý chí và ý muốn của chị (tôi đã nhấn mạnh điều này, khi tôi nói: vấn đề là ở quan hệ giai cấp có tính chất khách quan, chứ không phải ở những ý muốn chủ quan của chị) - sẽ là một yêu sách của tư sản, chứ không phải của vô sản.

Chị không đồng ý.

Được. Chúng ta hãy xét vấn đề một lần nữa.

Để làm cho những điểm chưa rõ sẽ trở nên rõ ràng, tôi đã liệt kê khoảng một chục cách hiểu khác nhau *có thể có* (và không tránh khỏi trong hoàn cảnh có mâu thuẫn giai cấp), hơn nữa tôi đã nêu rõ ràng theo tôi, cách hiểu theo các điểm 1 - 7 là cách hiểu điển hình hay tiêu biểu của những người phụ nữ vô sản, còn cách hiểu theo các điểm 8 - 10 thì tiêu biểu cho phụ nữ tư sản.

Nếu muốn bác bỏ điều ấy thì cần chỉ ra: (1) rằng những sự giải thích ấy không đúng (vậy thì phải thay những sự giải thích ấy bằng những sự giải thích khác hoặc chỉ rõ những sự giải thích không đúng) hoặc (2) không đầy đủ (vậy thì phải bổ sung những điểm còn thiếu) hoặc (3) không phân như thế thành yêu sách vô sản và tư sản.

Song chị đã không làm theo cách thứ nhất, cách thứ hai cũng như cách thứ ba.

Chị hoàn toàn không đề cập đến các điểm 1 - 7. Như vậy là chị thừa nhận sự đúng đắn (nói chung) của những điểm này phải không? (Chị có viết về sự mãi dâm của những phụ nữ vô sản và tình cảnh lệ thuộc của họ: "không thể nói là

không có", nói như thế là hoàn toàn thích hợp với những điểm 1 - 7. Ở đây không thể thấy có một sự bất đồng giữa chúng ta ở điểm nào cả.)

Chị cũng không bác ý tôi nói đó là cách giải thích theo tinh thần *vô sản*.

Còn lại các điểm 8 - 10.

Chị "phần nào không hiểu" những điểm này và "phản đối": tôi không hiểu làm sao lại **có thể** (nguyên văn như vậy!) *đồng nhất* (!???) tự do yêu đương với" điểm 10...

Vậy là *tôi* thì "đồng nhất" còn chị thì toan quở trách và *đả tở*?

Tại sao vậy? cái gì vậy?

Luận điểm của tôi là: *phụ tư sản* hiểu tự do yêu đương theo các điểm 8 - 10.

Chị có bác bỏ luận điểm ấy không? Chị hãy nói cho tôi biết xem các bà *tư sản* hiểu như thế nào về tự do yêu đương?

Chị không nói điều này. Chẳng lẽ các sách báo và cuộc sống lại không *chứng minh* rằng phụ nữ tư sản chính là hiểu theo cách đó? Hoàn toàn đã chứng minh! Chị đã thừa nhận một cách thảm lặng điều đó.

Nếu vậy thì vấn đề là ở địa vị giai cấp của họ, và vị tất có thể "bác bỏ" được *họ*. Và làm như thế thì vị tất không phải là ngây thơ.

Cần phải *tách* một cách rõ ràng khỏi quan điểm của họ, phải đem quan điểm vô sản *đối chọi lại* với họ. Cần phải xét đến sự thật khách quan là nếu không thì *họ* sẽ rút ra những đoạn tương ứng trong cuốn sách của chị, họ sẽ giải thích theo cách của họ, họ sẽ biến cuốn sách của chị thành một công cụ tiếp tay cho họ, họ sẽ xuyên tạc những tư tưởng của chị trước công nhân, làm "*lung lạc*" công nhân (gieo rắc cho công nhân một sự e ngại rằng phải chăng *chị* đưa ra cho công nhân những tư tưởng *xa lạ*). Còn họ thì trong tay có vô kể các loại báo, v. v..

Chị đã hoàn toàn quên quan điểm khách quan và quan điểm giai cấp, do đó chị chuyển sang "tấn công" *tôi*, cho là tôi

"đồng nhất" tự do yêu đương với các điểm 8 - 10... Thật kỳ lạ, quả thật là kỳ lạ...

"Ngay cả một tình cảm bông bột và một sự gắn bó giấy lát" cũng "thơ mộng hơn và trong sạch hơn" là "những cái hôn không kèm theo yêu thương" của những cặp vợ chồng (tâm thường và quá tâm thường). Đây là câu chị viết. Và chị cũng toan viết như thế trong cuốn sách. Tuyệt vời.

Phải chăng là một sự đối chọi lô-gích? Những cái hôn không kèm theo yêu thương của những cặp vợ chồng tâm thường là *bản thủ*. Tôi đồng ý. Để đối chọi lại điều đó, phải lấy... cái gì?... Thiết tưởng: phải lấy những cái hôn đầy *yêu thương* để đối chọi chứ? Vậy mà chỉ lấy "tình cảm bông bột" (tại sao không phải là tình yêu?) "giấy lát" (tại sao lại giấy lát?) - hóa ra, theo lô-gích thì tưởng như những cái hôn không kèm theo yêu thương (giấy lát) được lấy để đối chọi lại những cái hôn không kèm theo yêu thương của vợ chồng... Thật kỳ lạ. Đối với một cuốn sách phổ cập, tốt hơn nên lấy hôn nhân tâm thường, bản thủ và không kèm theo yêu thương theo kiểu tiểu tư sản - trí thức - nông dân (hình như đó là điểm 6 hoặc điểm 5 theo cách trình bày của tôi) để đối chọi với hôn nhân kèm theo tình yêu theo kiểu vô sản (có bổ sung thêm - nếu chị **cứ khẳng khẳng muốn như vậy** - rằng cả cái tình cảm bông bột và sự gắn bó giấy lát cũng có thể bản thủ mà cũng có thể trong sạch). Ở chị người ta thấy một sự đối chọi không phải là các *loại hình* giai cấp, mà là cái gì đó đại thể như "trường hợp đặc biệt" mà dĩ nhiên có thể xảy ra. Song vấn đề có phải ở những trường hợp đặc biệt không? Nếu đề cập đề tài: trường hợp đặc biệt, trường hợp cá biệt về những cái hôn bản thủ trong hôn nhân và về những cái hôn trong sạch trong một cuộc gắn bó giấy lát, - thì phải nghiên cứu đề tài ấy trong một thiên tiểu thuyết (vì rằng ở đây, *mấu chốt* là ở hoàn cảnh *cá biệt*, ở sự phân tích các *cá tính* và tâm lý của những nhân vật *nhất định*). Còn trong một cuốn sách thì sao?

Chị đã hiểu rất rõ tư tưởng của tôi về đoạn trích không đạt rút trong tác phẩm của Cây khi chị nói rằng "thật kỳ quặc" nếu sắm vai "các giáo sư ès tình yêu". Chính vậy. Thế còn sắm vai các giáo sư ès một sự gấn bó giây lát v. v. thì sao?

Thực thà mà nói, tôi hoàn toàn không muốn bút chiến. Tôi sẵn sàng vứt bỏ bức thư này của tôi và gác vấn đề lại cho đến khi có cuộc đàm thoại. Nhưng tôi muốn sao cho cuốn sách viết ra được hay, sao cho *không* một kẻ nào *có thể* lờ đi từ cuốn sách ấy ra những câu không hay đối với chị (đôi khi chỉ cần *một* câu thôi cũng đủ làm hỏng quyển sách...), *không* một ai *có thể xuyên tạc* chị được. Tôi tin chắc rằng cả ở đây chị đã viết "trái với ý của mình", và sợ dĩ tôi gửi bức thư này cũng chỉ vì tôi cho rằng, có thể, chị sẽ phân tích tỉ mỉ hơn nữa đề cương cuốn sách nhân có những bức thư hơn là nhân có những cuộc đàm thoại, vậy mà đề cương thì lại là một vấn đề rất quan trọng.

Chị có quen một nữ đảng viên xã hội chủ nghĩa nào người Pháp không? Chị hãy dịch (tuồng như dịch từ tiếng Anh) cho bà ta những điểm 1 - 10 của tôi và những nhận xét của chị về sự gấn bó "giây lát" v. v. và mong chị hãy nhìn vào bà ta, hãy nghe bà ta một cách chăm chú hơn nữa: một kinh nghiệm nhỏ, những người *ngoài cuộc* nói gì, những cảm tưởng của họ như thế nào, những sự trông đợi của họ như thế nào đối với cuốn sách?

Bắt tay chị và chúc chị ít bị nhức đầu và nhanh chóng bình phục.

V. U.

P. S. Về vấn đề Bô-gi⁷⁸ thì tôi không biết... Có thể là my friend¹⁾ đã hứa quá mức... Nhưng hứa cái gì? Tôi

1) – bạn tôi

không biết. Vấn đề được gác lại, nghĩa là cuộc xung đột được hoãn, **chưa** được khắc phục hẳn. Sẽ phải đấu tranh và đấu tranh!! Liệu có khuyên ngăn họ được không? Ý kiến chị như thế nào?

Viết ngày 24 tháng Giêng 1915

Gửi từ Béc-nơ

Đăng lần đầu năm 1939 trên tạp chí "Người bên-sê-vích", số 13

Theo đúng bản thảo

54

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Bạn thân mến! Tôi cho rằng kế hoạch của anh về chuyến đi tháng Tư và kế hoạch chuẩn bị cho chuyến đi ấy là *hoàn toàn* đúng⁷⁹. Đúng vậy, cần nghiên cứu kế hoạch ấy và chuẩn bị cho kế hoạch ấy thật hết sức có hệ thống và tỉ mỉ.

Xin cảm ơn về những bức thư. Chúng tôi đã viết thư mấy lần cho anh. Cũng đã gửi những tờ giấy có đóng dấu. Tôi hy vọng là anh đã nhận được tất cả những thứ ấy rồi.

Hôm nay chúng tôi đã nhận được số báo "Lời nói của chúng ta", tờ này đã bắt đầu xuất bản ở Pa-ri thay cho tờ "Tiếng nói"⁸⁰ đã bị đóng cửa. Số báo "Lời nói của chúng ta" đã đăng lời tuyên bố của Mác-tốp (và của Đan) về sự bất đồng với tờ "Bình minh của chúng ta".

Rõ ràng là trong hàng ngũ họ (phái thủ tiêu) có tình trạng tan vỡ rất lớn, và không rõ là rồi tình hình sẽ như thế nào. Ác-xen-rốt rõ ràng đang "dàn xếp" bọn sô-vanh Đức (và bọn sô-vanh thuộc phái Bun) với bọn thân Pháp (và Plê-

kha-nốp). Sau sự kiện Xuy-rích, Mác-tốp đã phụ họa với Ác-xen-rốt, và hiện nay chúng tôi không biết rằng y có "tả khuynh" được lâu không.

Vài ngày tới chúng tôi cho xuất bản số 37 báo "Người dân chủ - xã hội".

Tôi siết chặt tay anh và chúc anh thu được mọi thành tích.

Lê-nin của anh

Từ nay đến tháng Tư, chúng tôi (cùng với anh) sẽ cố gắng tổ chức việc trao đổi thư từ và một vài đầu mối liên lạc. Anh cũng phải chăm lo *trước* về việc này.

*Viết ngày 30 hoặc 31
tháng Giêng 1915*

Gửi từ Béc-nơ đến Cò-pen-ha-gơ

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

55

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến!

Tôi gửi tiếp bài nữa cho số 38.

Hy vọng là bây giờ có lẽ đủ bài cho cả hai số (37 và 38).

Từ lâu tôi đã hỏi đồng chí là tài liệu có đủ cho cả hai số không. Nhưng đồng chí vẫn lặng thinh.

Còn Cu-dơ-ma là một gã không thể chịu... nổi!!!

Salut! *Lê-nin của đồng chí*

Viết trước ngày 1 tháng Hai 1915

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

56

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến! Tôi vừa mới nhận được số 37 (hãy gửi *ngay* cho tôi 2 - 3 bản khi vừa mới ở nhà in ra - vì đối với ban biên tập thì có được những bản ấy sớm hơn là một điều quan trọng).

Tại sao không sửa lại ngày tháng ghi trong số 36? ⁸¹

Hết sức yêu cầu anh báo cho biết ngay,

- 1) việc sắp chữ cho số 38 tiến hành ra sao?
- 2) bao giờ xong?
- 3) " có thể ra được?
- 4) " cần phải gửi tài liệu cho số 39
- 5) số đang in có chứa hết tài liệu không?

Nguyên do là vì số 37 ra quá chậm nên cần phải bỏ sung dồn vào nhiều.

Hãy gửi *danh mục những bài đã có sẵn*.

Đồng chí đã bàn với thợ sắp chữ chưa? Đã tìm hiểu *đầy đủ* khả năng cho ra hàng tuần chưa?

Tôi nóng lòng chờ thư trả lời.

Gửi đồng chí những lời chào thân ái nhất!

Lê-nin của đồng chí

P. S. Tôi gửi kèm theo đây bài "Lại bàn về chủ nghĩa xã hội - xô-vanh" để đưa sắp chữ.

Viết ngày 3 tháng Hai 1915

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

57
GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "LỜI NÓI
CỦA CHÚNG TA" ⁸²

Béc-nơ, 9/II. 1915

Các đồng chí kính mến!

Trong bức thư của các đồng chí gửi ngày 6 tháng Hai, các đồng chí đã đưa ra với chúng tôi kế hoạch đấu tranh chống "chủ nghĩa xã hội - ái quốc chính thức", nhân Hội nghị Luân-đôn được trù định của những người xã hội chủ nghĩa "các nước đồng minh" thuộc Liên minh tay ba⁸³. Dĩ nhiên, như các đồng chí được biết qua cơ quan ngôn luận của chúng tôi là tờ "Người dân chủ - xã hội", chúng tôi tán thành cuộc đấu tranh ấy nói chung và đang tiến hành cuộc đấu tranh ấy. Vì vậy, chúng tôi rất vui mừng về bức thư của các đồng chí và sẵn sàng chấp nhận đề nghị của các đồng chí tiến hành thảo luận kế hoạch hành động chung.

Người ta nói, cuộc hội nghị dự định họp vào ngày 15 tháng Hai (chúng tôi không nhận được một tài liệu nào về hội nghị này) thì có thể sẽ được hoãn đến 25 tháng Hai và muộn hơn nữa (căn cứ theo bức thư của Huy-xman thông báo về cuộc họp của Ban chấp hành dự định họp vào ngày 20 tháng Hai và về kế hoạch hội đàm cá nhân giữa các ủy viên (viên thư ký) trong Ban chấp hành với những người xã hội chủ nghĩa Pháp, Anh và Nga. Cũng có thể hội nghị được trù liệu không phải với tính cách hội nghị của các ủy viên chính thức của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, mà như một cuộc họp *riêng* của một số những người xã hội chủ nghĩa "có tiếng tăm".

Vì vậy, việc đem quan điểm "rõ ràng, mang tính chất cách mạng và quốc tế chủ nghĩa" đối chọi lại "chủ nghĩa xã hội - ái quốc chính thức" - một việc làm mà các đồng chí đã viết đến và chúng tôi hoàn toàn đồng tình - cần phải

được chuẩn bị *cho mọi trường hợp có thể xảy ra* (cả cho trường hợp hội nghị những đại diện chính thức của các đảng, cả cho trường hợp hội nghị riêng dưới mọi hình thức, cả cho ngày khai mạc 15 tháng Hai, cả cho một kỳ hạn muộn hơn).

Về phía mình, để đáp lại nguyện vọng của các đồng chí, chúng tôi đề nghị một bản dự thảo tuyên ngôn như sau bao gồm một sự đối chọi lại như thế (nhằm mục đích đọc lên và cho in bản tuyên ngôn ấy):

"Những đại biểu ký tên dưới đây của các tổ chức dân chủ - xã hội Nga (Anh v. v.) xuất phát từ sự nhận thức cho rằng chẳng những về phía Đức và Áo - Hung, mà cả về phía Anh và Pháp (liên minh với chế độ Nga hoàng) cuộc chiến tranh hiện nay đều là cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa, nghĩa là cuộc chiến tranh trong thời đại thuộc giai đoạn phát triển tột cùng của chủ nghĩa tư bản, thuộc thời đại trong đó các nhà nước tư sản, trong các ranh giới quốc gia, đã trở nên lỗi thời, một cuộc chiến tranh chỉ nhằm xâm chiếm thuộc địa, cướp bóc các nước cạnh tranh và làm yếu phong trào vô sản bằng cách đẩy những người vô sản nước này chống lại những người vô sản nước khác.

Do đó, nghĩa vụ tuyệt đối của những người xã hội chủ nghĩa ở tất cả các nước tham chiến là phải thực hiện ngay lập tức và một cách kiên quyết nghị quyết Ba-lơ, cụ thể là:

1) xé bỏ những khối liên minh dân tộc và Burgfrieden¹⁾ ở tất cả các nước ;

2) kêu gọi công nhân tất cả các nước tham chiến hãy tiến hành một cuộc đấu tranh giai cấp kiên quyết, trong lĩnh vực kinh tế cũng như trong lĩnh vực chính trị, chống lại giai cấp tư sản nước mình, chống lại cái giai cấp tư sản đã kiếm được những món lợi nhuận chưa từng có qua các

1) — hòa bình giai cấp

đơn đặt hàng quân sự và được sự ủng hộ của chính quyền quân sự để bịt mồm công nhân và tăng cường áp bức công nhân;

3) kiên quyết chống lại mọi cuộc biểu quyết tán thành các khoản tín dụng chiến tranh;

4) rút khỏi các nội các tư sản ở Bỉ và Pháp và coi việc tham gia các nội các ấy và biểu quyết tán thành các khoản tín dụng cũng là một hành động phản bội sự nghiệp của chủ nghĩa xã hội, giống như tất cả những hành vi của bọn dân chủ - xã hội Đức và Áo;

5) lập tức bắt tay với những phần tử mang tinh thần quốc tế chủ nghĩa trong Đảng dân chủ - xã hội Đức đã khước từ không bỏ phiếu tán thành các khoản tín dụng chiến tranh, và cùng với họ thành lập ủy ban quốc tế để tiến hành tuyên truyền chấm dứt chiến tranh không phải theo tinh thần của những phần tử hòa bình chủ nghĩa, của những người theo đạo Thiên chúa và của những phần tử dân chủ tiểu tư sản, mà gắn chặt với việc tuyên truyền và tổ chức những hoạt động cách mạng mang tính chất quần chúng của những người vô sản ở mỗi nước nhằm chống lại chính phủ và giai cấp tư sản nước mình;

6) ủng hộ mọi cố gắng nhằm đạt đến những sự xích gần và tổ tình thân thiện, trong quân đội và trong chiến hào, giữa những người xã hội chủ nghĩa các nước tham chiến bất chấp những lệnh ngăn cấm của chính quyền quân sự Anh, Đức v.v.;

7) kêu gọi các nữ đảng viên xã hội chủ nghĩa các nước tham chiến hãy tăng cường tuyên truyền theo hướng kể trên;

8) kêu gọi toàn thể giai cấp vô sản quốc tế hãy ủng hộ cuộc đấu tranh chống chế độ Nga hoàng và ủng hộ những nghị sĩ dân chủ - xã hội Nga chẳng những đã khước từ không bỏ phiếu tán thành các khoản tín dụng, mà còn không chùn bước trước hiểm nguy bị truy nã, vẫn tiến hành hoạt động

xã hội chủ nghĩa theo tinh thần của chủ nghĩa dân chủ - xã hội cách mạng quốc tế".

* *
*
*
*

Còn về một số tác giả dân chủ - xã hội ở Nga đã biện hộ cho chủ nghĩa xã hội - ái quốc chính thức (chẳng hạn như Plê-khà-nốp, A-lếch-xin-xki, Ma-xlốp và những kẻ khác), thì những người ký tên dưới đây hoàn toàn không chịu trách nhiệm về những hoạt động của các tác giả kể trên, kiên quyết phản đối họ và tuyên bố rằng những người công nhân dân chủ - xã hội Nga, xét theo tất cả những tài liệu hiện có, đều không theo quan điểm nói trên.

Lê đương nhiên, người đại diện chính thức của Ban chấp hành trung ương chúng ta tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, đồng chí Lít-vi-nốp (địa chỉ¹⁾). Chúng tôi gửi cho Lít-vi-nốp bức thư của các đồng chí và bản sao bức thư của chúng tôi trả lời các đồng chí. Chúng tôi đề nghị các đồng chí, về tất cả những vấn đề cần kíp, hãy trực tiếp liên hệ với Lít-vi-nốp) sẽ đọc lập quyết định vấn đề những điểm sửa chữa có tính chất bộ phận nào đó, những biện pháp cá biệt trong các cuộc hội đàm v.v., còn chúng tôi thì chỉ có thể tuyên bố rằng chúng tôi *hoàn toàn* nhất trí với đồng chí ấy về *tất cả* những điểm căn bản.

Còn về Ban tổ chức và phái Bun mà hiện có đại diện chính thức trong Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, thì chúng tôi có lý do để lo ngại rằng họ *ủng hộ* "chủ nghĩa xã hội - ái quốc chính thức" (dưới các dạng thân Pháp, thân Đức hoặc dưới dạng dung hòa cả hai xu hướng đó). Dầu sao chúng tôi cũng sẽ rất hoan nghênh nếu các đồng chí vui lòng báo cho chúng tôi biết câu trả lời của các đồng chí (những điểm sửa chữa của các đồng chí, bản phản đề án tuyên ngôn

1) Trong bản thảo không ghi địa chỉ của M. M. Lít-vi-nốp.

của các đồng chí v. v.), cũng như câu trả lời của những tổ chức (Ban tổ chức, phái Bun v. v.) mà các đồng chí đã liên hệ và sẽ liên hệ.

Xin gửi lời chào đồng chí.

Lê-nin

Địa chỉ của tôi: ¹⁾

Gửi đến Pa-ri

*In lần đầu năm 1931 trong Văn tập
Lê-nin, t. XVII*

Theo đúng bản thảo

58

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

11/II.

Bạn thân mến! Tôi đã nhận được hai bức thư của anh đề ngày 4 và 5. II. Rất cảm ơn. Về vấn đề gửi tờ "Người dân chủ - xã hội" người ta đã chuyển bức thư của anh cho thư ký ủy ban phân phát đọc rồi. Mai tôi sẽ đích thân nhắc đồng chí ấy và tôi hy vọng là họ sẽ làm tất cả.

Những người ở Pa-ri hứa gửi cho anh cuốn sách nhỏ của Plê-kha-nốp, và chúng tôi rất ngạc nhiên là anh chưa nhận được. Chúng tôi sẽ đặt một lần nữa và sẽ tự tìm kiếm lấy để tự mình gửi đi ⁸⁴.

Hai nhân vật thuộc phái Plê-kha-nốp, mà anh đã viết đến, đã ở đây ⁸⁵. Người ta đã trao đổi với họ. Anh hãy chú ý tới anh chàng trắng trẻ ấy (họ sẽ quay về cũng theo con đường đó) chắc là so với anh chàng có nước da đen thì anh chàng trắng trẻ ngán ngấm Plê-kha-nốp nhiều hơn. Anh

1) Trong bản thảo không ghi địa chỉ.

chàng có nước da đen hình như là một tay ba hoa vô hy vọng. Còn anh chàng trắng trẻ lúc nào cũng im lặng, và người ta không thể nào biết được anh ta đang nghĩ gì.

Hôm nay chúng tôi nhận được bức thư của tờ "Lời nói của chúng ta" (xuất bản ở Pa-ri thay vào tờ "Tiếng nói") có đề cương bản kháng nghị chung phản đối "chủ nghĩa xã hội - ái quốc chính thức" (nhân bản dự thảo của Hội nghị Luân-đôn của những người xã hội chủ nghĩa de la Triple Entente¹⁾). Hội nghị đó có được triệu tập không thì chúng tôi chưa biết; mới rồi chúng tôi được Lit-vi-nốp chuyển cho bức thư của Huy-xman, ông ấy đang suy tính một điều gì đó kỳ lạ với việc triệu tập Ban chấp hành Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa tại La Hay vào ngày 20. II, còn vào những ngày 20 - 25. II thì tổ chức cũng tại đó những cuộc hội đàm cá nhân (!!) với các đại biểu của Anh, Pháp và Nga!! Lạ thật!! Giống y hệt như là những sự chuẩn bị cho một cái gì đó có tính chất ái quốc theo kiểu thân Pháp (tiện đây xin nói là anh hoàn toàn đúng khi nói rằng hiện nay có nhiều phái "thân", còn những người xã hội chủ nghĩa thì ít. Đối với chúng ta thì cá bọn thân Pháp lẫn bọn thân Đức đều như nhau = đều là những người theo chủ nghĩa ái quốc, là những phần tử tư sản hoặc là bọn tôi tớ của chúng, chứ không phải là những người xã hội chủ nghĩa. Ví như phái Bun, phần lớn bọn đó là thân Đức và mong cho nước Nga bại trận. Nhưng họ hơn Plê-kha-nốp ở chỗ nào? Cả hai loại người ấy đều là bọn cơ hội chủ nghĩa, bọn xã hội - sô-vanh, có điều là thuộc các màu sắc khác nhau. Và Ác-xen-rốt cũng thế).

Chúng tôi đã trả lời cho tờ "Lời nói của chúng ta" là hoan nghênh đề nghị của họ, và đã gửi đi bản dự thảo tuyên ngôn của mình rồi²⁾. Hy vọng thỏa thuận được với

1) - thuộc khối Liên minh tay ba

2) Xem tập này, tr. 80 - 84.

họ thật mỏng manh, bởi vì Ác-xen-rốt, như người ta nói, vẫn ở Pa-ri, mà Ác-xen-rốt (xem tờ "Tiếng nói" số 86 và số 87 và tờ "Người dân chủ - xã hội" số 37¹⁾) lại là một phần tử theo chủ nghĩa xã hội - sô-vanh, muốn hòa giải - trên cơ sở chủ nghĩa xã hội - sô-vanh - bọn thân Pháp và bọn thân Đức. Chúng ta hãy chờ xem đối với tờ "Lời nói của chúng ta" cái gì quý hơn - việc chống chủ nghĩa sô-vanh hay là sự cảm tình của Ác-xen-rốt.

Tôi nghĩ là cả ở nước Nga chúng ta và cả ở trên toàn thế giới ta thấy có một sự phân chia cơ bản mới thành các phái trong phong trào dân chủ - xã hội: bọn sô-vanh ("những người xã hội - ái quốc") và bọn bè cùng những kẻ biện hộ cho chúng, - và những người chống chủ nghĩa sô-vanh. Về căn bản sự phân chia đó tương ứng với sự phân chia thành những người theo chủ nghĩa cơ hội và những người dân chủ - xã hội cách mạng, song nó plus précis²⁾ và có thể nói, nó là một giai đoạn phát triển cao hơn và gần hơn với cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa. Và sự phân chia phe phái cũ ở nước ta (phái thủ tiêu và phái "Sự thật") hiện đang lỗi thời, được thay thế bằng sự phân chia phe phái mới, hợp lý hơn: những người xã hội - ái quốc và những người chống chủ nghĩa ái quốc. Nhân tiện nói thêm. Người ta đồn rằng: Đan = một phần tử "xã hội - ái quốc" Đức, nghĩa là thân Đức, nghĩa là ủng hộ *Cau-xky*. Điều ấy có đúng sự thật không? Rất giống sự thật. Thật là một điều nực cười khi ở trong Ban tổ chức có sự phân liệt theo hướng *tư sản*: phái thân Pháp (Plê-kha-nốp + A-lếch-xin-xki + Ma-xlốp + "Bình minh của chúng ta") và phái thân Đức (Bun + Ác-xen-rốt + Đan?? etc.).

Nếu anh không kiếm được tiền ở những người Thụy-

1) Nói bài báo của V. I. Lê-nin "Phái Duy-đơ-cum Nga" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 119 - 125).

2) - chính xác hơn

điền, thì hãy viết thư: chúng tôi sẽ gửi 100 frs¹⁾. Anh hãy suy nghĩ kỹ xem, nán đợi ở đâu thì tốt hơn (tức là có lợi hơn cho công việc và an toàn hơn cho anh: cái đó rất quan trọng; anh phải bảo vệ mình!), ở Luân-đôn hay là ở Na-uy v. v.. Tổ chức tốt việc vận chuyển, dù là ít một, là việc cực kỳ quan trọng. Anh cần phải gặp những người thuộc phái Plê-kha-nốp mà khoảng 2 - 3 tuần nữa sẽ tới chỗ anh, và thỏa thuận với họ về tất cả những điều đó.

Siết chặt tay anh, chúc anh vui khỏe và mọi sự may mắn.

Lê-nin của anh.

Viết ngày 11 tháng Hai 1915

Gửi từ Béc-nơ đến Xtốc-khôn

In lần đầu năm 1924 trong Văn tập

Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

59

GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI

Werter Genosse! ²⁾

Tôi mới viết thư cho Xca-rét (về Hai-đu-kê-vích). Nhưng vì đồng chí không cho tôi địa chỉ của Hai-đu-kê-vích, nên tôi mới viết cho Xca-rét rằng Hai-đu-kê-vích sẽ qua chỗ anh ấy, viện vào tờ bưu thiếp của tôi. Như vậy là đồng chí hãy viết thư ngay cho Haidukiewich.

Tôi bị bệnh cúm, hiện giờ vẫn chưa bình phục hẳn; vì vậy tôi không tự trả lời, hy vọng đồng chí thứ lỗi cho tôi.

1) - francs - phrăng

2) - Đồng chí kính mến!

Hội nghị Luân-đôn là một sự nhơ nhục tột đỉnh, đúng như đã dự kiến. Dĩ nhiên, không thể nào ngăn cản điều đó xảy ra.
Beste Grüsse an Ihre Familie und an alle Freunde in Zürich.

Ihr Lê-nin¹⁾

Viết ngày 17 tháng Hai 1915
Gửi từ Béc-nơ đến Xuy-rích

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

60

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến!

Tôi gửi bản thảo cho số 39.

Hãy viết cho biết là có đủ cho cả số báo không.

Lê-nin của đồng chí

Viết trước ngày 20 tháng Hai 1915
Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

61

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến!

Chúng tôi rất lo lắng không thấy đồng chí gửi tin tức gì và các bản in thử. Lê nào thợ sắp chữ lại "say rượu"?

1) - Xin gửi tới gia đình đồng chí và tất cả các bạn ở Xuy-rích những lời thăm hỏi thân ái nhất. Lê-nin của đồng chí.

hay là lại nhận việc của người khác?? Cho ấn hành *không chậm trễ* bây giờ là điều tối quan trọng (vì có tài liệu cực kỳ quan trọng và gấp về Hội nghị Luân-đôn⁸⁶). Rất khẩn khoản mong đồng chí trả lời nhanh chóng. Đây là điều thứ nhất. 2) Hãy đốc hết sức để xúc tiến cho ra gấp số báo. Gửi nhanh bản in thử. 3) Hãy triệu tập nhóm của đồng chí lại và cùng nhau dùng mọi biện pháp để ổn định *dứt khoát* việc ấn hành đều đặn cơ quan ngôn luận trung ương. Quả thật, không thể nào chịu được việc chậm trễ như vậy: nó làm mất hết nhiệt tình công tác!!

Salutations!¹⁾

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 20 tháng Hai 1915
Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

62

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến! Tôi gửi những bản in thử và **tài liệu mới**. *Cần thiết* phải đưa vào số báo này bài viết về *Hội nghị Luân-đôn*.

Rất khẩn khoản yêu cầu đồng chí hãy làm *tất cả những gì* có thể được để xúc tiến nhanh. (Nếu *không thể* cho ra trước khi họp hội nghị của chúng ta⁸⁷) thì *nhất thiết* phải mang theo *những bản in thử* (đặc biệt là những bài về bảo vệ tổ quốc).

1) Gửi lời chào!

NB: Chúng ta hãy hoãn bài về Mác-tốp⁸⁸.

Đừng quên!! tức là đừng cho ra.

Au revoir!¹⁾

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 24 tháng Hai 1915

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

63

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Theo tôi, § 3 không thích hợp⁸⁹. Theo tôi, thay vào đó cần phải giải thích một cách dễ hiểu rằng phải thông qua sự cộng tác để giúp đỡ cơ quan ngôn luận trung ương như thế nào (nhấn mạnh rằng hiện giờ không có sự giúp đỡ thông qua sự cộng tác) và chuẩn bị việc *ấn hành thường xuyên hơn nữa*.

Đừng để mình bị trói buộc trong quan hệ đối với phái Bô-gi và nên dành một khả năng nhỏ cho việc hòa giải với họ. Như vậy thì việc làm đó sẽ vô hại và hoàn toàn thuộc về chúng ta.

"*Ấn hành thường xuyên hơn nữa* (kể cả việc *ấn hành hàng ngày*)" - như thế có đủ không?

Chúng ta sẽ tuyên bố cả hai cách: *ấn hành hàng ngày* hoặc thậm chí *song song*.

"*Song song*" là hoàn toàn có hại: cái đó có nghĩa là giúp cho họ *cướp đi mất* người chị.

Viết giữa ngày 27 tháng Hai và

4 tháng Ba 1915 tại Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

1) - Tạm biệt!

64

GỬI X. N. RA-VÍCH¹⁾

Đồng chí thân mến! Tôi gửi các bản nghị quyết kèm theo lời tựa ngắn²⁾. Rất khẩn khoản yêu cầu **xúc tiến nhanh việc sắp chữ những bản nghị quyết ấy!!**

Đã sắp chữ xong lời tuyên bố tại Hội nghị Luân-đôn chưa?

Hãy gửi gấp các bản in thử.

Vài ngày nữa chúng tôi sẽ gửi bài nói về vụ án xử đảng đoàn Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga³⁾. Họ đã giữ một thái độ *không tốt*. Cần phải thừa nhận thẳng điều đó.

Gửi đồng chí lời chào. Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 9 tháng Ba 1915

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

65

GỬI Đ. VANH-CỐP

Béc-nơ, 12 tháng Ba 1915

Đồng chí kính mến!

Bức thư kèm theo đây là của đồng chí I-nét-xa, là người mà chúng tôi giao cho trách nhiệm làm xích gần lại với nhau

1) Bức thư này là đoạn viết thêm vào thư của N. C. Crúp-xcai-a.

2) Đây là nói những nghị quyết của hội nghị các chi bộ hải ngoại của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 161 - 167).

3) Nói bài báo của V. I. Lê-nin "Vụ án xử đảng đoàn Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga chứng tỏ điều gì?" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 168 - 176).

các nữ đảng viên xã hội chủ nghĩa cánh tả⁹⁰. Khẩn khoản đề nghị đồng chí tìm kiếm một nữ đồng chí người Hà-lan có cùng quan điểm với đồng chí và sẽ được cử làm đại diện cho đảng của đồng chí đi dự hội nghị các nữ đảng viên xã hội chủ nghĩa (nếu không trực tiếp được thì thông qua thư vậy).

Xin gửi lời chúc mừng chân thành nhất nhân cuốn sách của Goóc-tơ, một cuốn sách đã rất hay vào bọn cơ hội và vào Cau-xky⁹¹.

Tôi rất biết ơn đồng chí, nếu đồng chí trả lời càng nhanh càng tốt.

Gửi đồng chí lời chào anh em! *N. Lê-nin*
(*VI. U-li-a-nốp*)

WI. Uljanow. Distelweg. 11 . Berne (Suisse).

Gửi đến Am-xtéc-đam

Đăng lần đầu năm 1960 trên tạp chí "Những vấn đề lịch sử Đảng cộng sản Liên-xô", số 4

*Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Pháp*

66

GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI

V. C. thân mến!

Tôi gửi ngay những bản in thử. Đề nghị đồng chí hãy sửa đi.

Thực thà mà nói, đồng chí không nhận tiền đánh máy như thế là không tốt đâu. Thứ nhất việc không thực hiện điều kiện *chính xác* đó rõ ràng là một việc làm không mang

tình đồng chí chút nào: chính đồng chí đã đồng ý gửi biểu giá kia mà!

Thứ hai, bây giờ đồng chí bắt ép tôi phải làm gì?

Bất tôi không gửi thêm nữa cho đồng chí hay sao?

Đồng chí hãy suy nghĩ trong những giây phút khi đồng chí không còn giận dữ và không bực bội, - tôi tin rằng đồng chí sẽ thấy mình không đúng. Không nên thế!

Gửi đồng chí những lời chào thân ái!

Lê-nin của đồng chí

Viết trước ngày 23 tháng Ba 1915

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

67

GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI

V. C. thân mến!

Tôi gửi số báo đã được chuẩn bị xong¹⁾. Hãy cho xuất bản!!

Nếu nhỡ còn chỗ thì trong trường hợp này tôi sẽ gửi thêm một bài nhỏ về Lát-vi-a⁹².

Hãy viết thư cho biết khi nào ra.

Gửi lời chào! *Lê-nin* của đồng chí

1) Đây là nói số 40 của báo "Người dân chủ - xã hội" ra ngày 20 tháng Ba 1915.

P. S. Đồng chí viết với giọng rất gay gắt, có đúng thế không??

Như vậy có quá không?

Viết ngày 23 tháng Ba 1915

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

68

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "LỜI NÓI CỦA CHÚNG TA" ⁹³

Các đồng chí kính mến! Chúng tôi hoàn toàn đồng ý với các đồng chí là việc đoàn kết tất cả những người dân chủ - xã hội thật sự quốc tế chủ nghĩa là một trong những công tác cấp bách nhất trong lúc này... Trước khi trả lời đề nghị thực tế của các đồng chí, chúng tôi thấy cần phải thành thật làm sáng tỏ một vài vấn đề sơ bộ, để biết rõ là giữa chúng ta có tồn tại một sự nhất trí thật sự về những vấn đề cơ bản không. Các đồng chí công phần một cách hoàn toàn chính đáng trước việc A-lếch-xin-xki, Plê-kha-nốp v. v. phát biểu trên báo chí nước ngoài, đã tự nhận tiếng nói của mình là "tiếng nói của giai cấp vô sản Nga hay là của những nhóm có uy tín của giai cấp đó". *Cần phải* đấu tranh chống hành động đó. Song muốn đấu tranh, cần phải tìm hiểu gốc rễ của hiện tượng xấu đó. Hoàn toàn không còn nghi ngờ gì nữa là chưa có và không có một sự đòi trụ nào lớn hơn cái gọi là hệ thống đại diện của cái từng được rêu rao là "các trào lưu" ở nước ngoài. Và ở đây vị tất chúng ta đã có quyền oán trách những người nước ngoài. Chúng ta nhớ lại quá khứ mới đây. Cũng tại cuộc Hội nghị Bruy-xen

đó (ngày 3 tháng Bảy 1914) phải chăng người ta đã không cho phép A-lếch-xin-xki và Plê-kha-nốp (và có phải chỉ riêng họ thôi đâu) tự tỏ ra là "những trào lưu"? Sau sự kiện đó, có thể nào ngạc nhiên được trước sự kiện là cả hiện nay những người nước ngoài vẫn coi họ là đại diện của "những trào lưu"? Bằng một bản tuyên bố này hoặc bản tuyên bố khác người ta không thể làm gì nổi để chống lại điều xấu xa đó đâu. Ở đây cần một cuộc đấu tranh lâu dài. Để cho cuộc đấu tranh đó thắng lợi, cần phải xác định dứt khoát cho mình rằng chúng ta chỉ thừa nhận *những tổ chức* nào đã nhiều năm có quan hệ với quần chúng công nhân, được sự ủy quyền của những ban chấp hành có uy tín lớn v. v., và chúng tôi phỉ báng, như một sự lừa dối công nhân, cái hệ thống mà trong đó nửa tá phần tử trí thức mới ra được 2 - 3 số báo hoặc tạp chí đã tự cho mình là "một trào lưu" và tập tễnh đòi "bình đẳng" với đảng.

Ở đây liệu có sự nhất trí của chúng ta không hả các đồng chí kính mến?

Sau đó là về những người quốc tế chủ nghĩa. Trong một bài xã luận mới đây đăng trên tờ báo của các đồng chí, các đồng chí liệt kê ra những tổ chức mà theo ý kiến của các đồng chí thì đứng trên quan điểm của chủ nghĩa quốc tế. Trong số đó người ta thấy... phái Bun được ghi ở một trong những vị trí hàng đầu. Chúng tôi muốn biết xem các đồng chí có những căn cứ cụ thể nào để liệt phái Bun vào hàng ngũ những người quốc tế chủ nghĩa? Nghị quyết của Ban chấp hành của tổ chức đó ⁹⁴ không có lấy một lời rõ ràng nào về những vấn đề hắc búa của chủ nghĩa xã hội. Trong đó chỉ thấy sặc mùi thuyết chiết trung hoàn toàn không có tư tưởng. Cơ quan của phái Bun ("Bản tin") rõ ràng đứng trên quan điểm của chủ nghĩa sô-vanh thân Đức, hoặc là một sự "hỗn hợp" hai thứ chủ nghĩa sô-vanh Pháp và Đức. Chả thế mà bài báo của Cô-xốp-xki đã được phối bày trên tờ "Neue Zeit", một tạp chí mà (chúng tôi hy vọng là các đồng

chí đồng ý với chúng tôi về vấn đề này) hiện nay thuộc vào hạng những cơ quan báo chí xấu xa nhất được mệnh danh là báo chí "xã hội chủ nghĩa".

Chúng tôi toàn tâm toàn ý ủng hộ việc đoàn kết những người quốc tế chủ nghĩa. Chúng tôi rất muốn họ đông hơn nữa. Song không nên tự lừa dối mình, không nên liệt vào hàng ngũ những người quốc tế chủ nghĩa những kẻ và những tổ chức nào rõ ràng chỉ là "những thầy ma" về phương diện chủ nghĩa quốc tế.

Phải hiểu chủ nghĩa quốc tế là cái gì đây? Ví dụ, có thể nào liệt vào hàng ngũ phái quốc tế chủ nghĩa những kẻ ủng hộ việc khôi phục lại Quốc tế trên nguyên tắc "ân xá" lẫn nhau? Như các đồng chí biết, Cau-xky là đại diện có danh tiếng nhất của thuyết "ân xá". Vích-to Át-lơ cũng đã phát biểu với tinh thần như vậy. Chúng tôi cho rằng những người bảo vệ thuyết "ân xá" là đối thủ nguy hiểm nhất của chủ nghĩa quốc tế. Quốc tế, nếu được khôi phục trên những nguyên tắc "ân xá", sẽ làm cho chủ nghĩa xã hội thấp hẳn xuống một cái đầu. Hoàn toàn không thể dung nạp bất kỳ những sự nhượng bộ nào, những sự thỏa hiệp nào với Cau-xky và đồng bọn. Đấu tranh một cách kiên quyết nhất chống lại thuyết "ân xá" là *conditio sine qua non*¹⁾ của chủ nghĩa quốc tế. Thật là nói một cách viển vông đến chủ nghĩa quốc tế, nếu không có nguyện vọng và không sẵn sàng cắt đứt đến cùng với những kẻ bảo vệ thuyết "ân xá". Và câu hỏi đặt ra là giữa chúng ta có sự nhất trí về vấn đề cơ bản đó không? Hình như trên báo của các đồng chí đã có lần thoáng thấy thái độ tiêu cực đối với chính sách "ân xá". Nhưng đề nghị các đồng chí hãy đồng ý cho, trước khi tiến hành những bước thực tế nào đó, chúng tôi có quyền đề nghị các đồng chí trình bày tỉ mỉ cho chúng tôi biết quan điểm của các đồng chí về vấn đề đó.

1) — điều kiện bắt buộc phải có

Và nhân đó có vấn đề thái độ đối với Ban tổ chức. Ngay trong bức thư đầu tiên gửi cho các đồng chí¹⁾, chúng tôi đã thấy cần phải nói thẳng với các đồng chí là có đủ căn cứ chắc chắn để nghi ngờ về cái chủ nghĩa quốc tế của cơ quan đó. Các đồng chí đã không có ý định đả thông ý kiến đó. Chúng tôi lại xin hỏi các đồng chí rằng các đồng chí có những căn cứ gì để cho là Ban tổ chức đứng trên quan điểm chủ nghĩa quốc tế? Bởi vì không thể nào phủ nhận một cách có căn cứ sự thật là lập trường của P. B. Ác-xen-rốt, được trình bày trong một số bài phát biểu đăng trên báo, rõ ràng là lập trường sô-vanh (hầu như theo tinh thần Plê-kha-nốp). Thế mà Ác-xen-rốt lại hiển nhiên là một đại diện có tiếng tăm nhất của Ban tổ chức. Các đồng chí hãy xét tiếp những bài phát biểu chính thức của Ban tổ chức. Bản báo cáo của nó tại Hội nghị Cô-pen-ha-gơ được viết với một giọng khiến cho bọn sô-vanh cực đoan nhất ở Đức in lại⁹⁵. Những bài phát biểu của "Ban thư ký hải ngoại" của Ban tổ chức thì cũng vậy. May lắm thì những bài đó cũng không nói được một điều gì rõ ràng cả. Mặt khác, La-rin - chính thức thay mặt Ban tổ chức, chứ không phải thay mặt một Ban thư ký hải ngoại nào đó - đã đưa ra những lời tuyên bố nhằm bảo vệ chủ nghĩa sô-vanh. Thế thì chủ nghĩa quốc tế ở chỗ nào vậy? Và chả lẽ lại không thấy rõ là Ban tổ chức hoàn toàn đứng trên quan điểm của thuyết "ân xá" lẫn nhau hay sao.

Tiếp nữa - có những bảo đảm gì cho người ta thấy rằng Ban tổ chức đại diện cho một lực lượng nào đó ở nước Nga? Hiện nay, sau bài phát biểu của tờ "Bình minh của chúng ta" thì câu hỏi đó lại đặc biệt chính đáng. Nhóm "Bình minh của chúng ta" đã nhiều năm thi hành đường lối của mình, nhóm đó lập ra một tờ nhật báo của mình, tiến hành tuyên truyền rộng rãi theo tinh thần của mình. Còn Ban tổ chức thì sao?

1) Xem tập này, tr. 80 - 84.

Tất cả chúng tôi đều công nhận là vấn đề được quyết định không phải bằng tương quan lực lượng trong các nhóm ở nước ngoài, ở Xuy-rích, ở Pa-ri v. v., mà được quyết định bằng sự ảnh hưởng ở trong quân chúng công nhân Pê-tơ-rô-grát và ở trong quân chúng công nhân toàn nước Nga. Điều đó cần phải được tính đến trong tất cả các bước hành động của chúng ta.

Những suy nghĩ mà chúng tôi muốn trình bày với các đồng chí là như vậy. Chúng tôi sẽ rất phấn khởi nếu nhận được thư trả lời tỉ mỉ và rõ ràng của các đồng chí về những vấn đề đó. Lúc đó mới sẽ có thể suy nghĩ về những vấn đề khác.

Viết ngày 23 tháng Ba 1915

Gửi đến Pa-ri

*In lần đầu năm 1931 trong
Văn tập Lê-nin, t. XVII*

*Theo đúng bản sao do
N. C. Crúp-xcai-a chép lại*

69

GỬI Đ. VANH-CỐP

Đồng chí Vanh-cốp kính mến!

Kèm theo đây có bức thư của đồng chí I-nét-xa. Nhiệt liệt hoan nghênh đồng chí và toàn thể các đồng chí trong đảng mác-xít và đề nghị đồng chí chuyển bức thư kèm theo đây cho đồng chí Goóc-tơ¹⁾.

Gửi đồng chí lời chào thân ái nhất. *N. Lê-nin* của đồng chí Wl. Uljanow. Waldheimstrasse 66. Bern.

Viết ngày 5 tháng Năm 1915

Gửi đến Dvô-lơ (Hà-lan)

*Đăng lần đầu năm 1960 trên tạp chí
"Những vấn đề lịch sử Đảng cộng
sản Liên-xô", số 4*

*Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức*

1) Xem tập này, tr. 99 - 100.

70

GỬI H. GOÓC-TƠ

Gửi đồng chí H. Goóc-tơ

Đồng chí Goóc-tơ kính mến!

Đồng chí Ra-đếch cho tôi xem bức thư của đồng chí.

Chắc chắn sẽ rất tốt, nếu tổ chức được một tạp chí dân chủ - xã hội quốc tế do Pan-nê-cúc làm chủ biên. Chúng ta cần phải đấu tranh chống thủ đoạn hèn hạ của tờ "Neue Zeit" là dùng lối ngụy biện để bảo vệ thứ chủ nghĩa cơ hội tồi tệ nhất.

Vấn đề chỉ như thế này: chúng ta có đủ tiền và lực lượng viết lách hay không để tổ chức ngay được tạp chí?

Nếu không, chúng ta - không chờ chiến tranh kết thúc - nhất định phải xuất bản một (hoặc hai) cuốn sách bằng tiếng Đức. Cuốn sách phải gồm có những bài của các đồng chí Nga, Hà-lan, Đức (Ra-đếch), Pháp (có thể là Méc-hem), Anh (có thể là Rốt-stanh), là những người thấy cần phải tiến hành một cuộc đấu tranh thẳng tay nhất chống bọn cơ hội phản bội (trong đó có cả Cau-xky).

Theo tôi, *vô luận thế nào* chúng ta cũng không được làm chậm trễ công việc đó. *Ngay từ bây giờ*, ngay trong khi còn chiến tranh, cần phải nói hết sự thật - dĩ nhiên không phải ở Đức mà ở Thụy-sĩ, để có thể nói về cuộc đấu tranh cách mạng một cách tự do, không bị kiểm duyệt.

Nếu không tìm được ngay cộng tác viên người Pháp hoặc người Anh, thì cũng đừng chờ đợi; tốt nhất chúng ta tự ấn hành cuốn đầu (tức là không có sự tham gia của người Pháp và người Anh). Chúng ta có thể thỏa mãn với bài dịch ý kiến của Méc-hem (cụ thể: nói về "chiến tranh giải phóng" là *lừa bịp*).

Ra-đếch nói rằng cuốn sách của đồng chí đã xuất bản *bằng tiếng Anh*. Cái đó làm tôi rất phấn khởi: giờ đây tôi có thể đọc và hiểu được hết. Tiếng Hà-lan tôi chỉ hiểu được

khoảng 30 - 40%. Chúc mừng đồng chí nhân những đòn đả kích tuyệt diệu của đồng chí chống chủ nghĩa cơ hội và chống Cauxky. Sai lầm chủ yếu của Tô-rốt-xki là ở chỗ Tô-rốt-xki không đả bọn đó.

Gửi đồng chí lời chào thân ái.

N. Lê-nin của đồng chí

Địa chỉ của tôi: Wl. Uljanow. Waldheimstrasse 66. Bern.
Viết cho tôi một bưu thiếp cho biết *bao giờ* đồng chí đến.

Viết ngày 5 tháng Năm 1915

Gửi đến Dvô-ơ (Hà-lan)

*Đăng lần đầu năm 1960 trên
tạp chí "Những vấn đề lịch sử
Đảng cộng sản Liên-xô", số 4*

*Theo đúng bản do
Đ. Vành-cốp viết
Dịch từ tiếng Đức*

71

GỬI X. N. RA-VICH

Đồng chí Ôn-ga thân mến!

Mai tôi sẽ gửi thêm một bài nữa cho cơ quan ngôn luận trung ương. Hy vọng là Cu-dơ-ma hay là Cu-dơ-mi-kha nán chờ một ngày, sẽ không bỏ cơ quan ngôn luận trung ương để chạy sang với "kẻ thù".

Gửi đồng chí những lời chào thân ái.

Lê-nin của đồng chí

Bản in thử bài báo nói về cuộc ân xá có phải ở chỗ đồng chí không? ⁹⁶ Đã nhận được bài về Monitor chưa? Chúng tôi chờ bản in thử.

Viết ngày 13 tháng Năm 1915

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

72

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Chúng tôi gửi anh số báo¹⁾. Gri-gô-ri quả quyết là sẽ chứa hết. Tôi nghĩ là không chứa được hết.

Nếu không chứa hết, chúng tôi đề nghị anh rút ngắn bài nói về "Đảng dân chủ - xã hội Đức" ở trang I (theo tôi, ở đây có thể bỏ được đến 20 dòng, hầu như toàn bộ phần mở đầu đến đoạn trích rút từ tờ "*Preussische Jahrbücher*"²⁾).

Siết chặt tay anh và gửi anh lời chào thân ái.

Lê-nin của anh

*Viết giữa ngày 13 và 21 tháng
Năm 1915*

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

73

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

Đồng chí thân mến! Rất cảm ơn về tất cả những sự bận tâm và giúp đỡ mà đồng chí đã nhắc đến trong bức thư gần đây của đồng chí.

Các bài của đồng chí đăng trong tờ "Lời nói của chúng ta" và viết cho tờ "Người cộng sản"⁹⁷ về các vấn đề Xcan-đi-na-vơ đã gợi cho tôi câu hỏi sau đây:

1) Ý nói số 42 của báo "Người dân chủ - xã hội" (ra ngày 21 tháng Năm 1915).

2) - "Niên giám Phổ"

Liệu có thể khen ngợi và cho là đúng đắn lập trường của những người dân chủ - xã hội phái tả Xcan-đi-na-vơ, là những người phủ nhận việc vũ trang nhân dân? Tôi đã tranh luận về vấn đề này với Hơ-glungh vào năm 1910 và đã chứng minh cho Hơ-glungh thấy rằng đấy không phải là hành động tả khuynh, không phải là hành động cách mạng, mà chỉ là hành động phi-li-xtanh của những phân tử tiểu thị dân tỉnh lẻ mà thôi ⁹⁸. Những phân tử tiểu thị dân Xcan-đi-na-vơ đó trong những quốc gia nhỏ bé kéo nhau gần như lên tận Bắc cực, họ tự hào rằng đến nước họ phải mất 3 năm phi ngựa, không thể nào đi đến đấy được! Làm sao lại có thể chấp nhận được rằng ở vào đêm trước của cuộc cách mạng xã hội, giai cấp cách mạng lại *chống lại* việc vũ trang nhân dân? Đấy không phải là đấu tranh chống chủ nghĩa quân phiệt, mà là khuynh hướng hèn nhát muốn đứng bên ngoài những vấn đề to lớn của thế giới tư bản. Làm sao có thể "thừa nhận" cuộc đấu tranh giai cấp, mà lại không hiểu sự tất yếu phải biến nó thành cuộc nội chiến trong một số hoàn cảnh nào đó?

Tôi cho rằng cần phải sưu tầm các tài liệu về vấn đề này và kiên quyết lên tiếng *phản đối* trên tờ "Người cộng sản", còn để giáo dục những người Xcan-đi-na-vơ thì sau này đồng chí sẽ cho xuất bản tài liệu đó bằng tiếng Thụy-điển v. v..

Tôi muốn biết tường tận hơn nữa ý kiến của đồng chí về vấn đề này.

Theo tôi, Bruce Glasier là một cộng tác viên vô dụng: mặc dù anh ta cũng có khuynh hướng vô sản, song anh ta vẫn là một phân tử cơ hội chủ nghĩa không thể chịu nổi. Chắc gì có thể cùng đi với anh ta được: sau hai ngày anh ta sẽ khóc lóc và nói rằng người ta "quyến rũ" anh ta, rằng anh ta không muốn thừa nhận điều gì như thế cả.

Đồng chí đã đọc cuốn sách của Đa-vít và ý kiến nhận xét của anh ta về bản tuyên ngôn của chúng ta chưa? ⁹⁹

Ở các nước Xcan-đi-na-vơ có tài liệu về cuộc đấu tranh của *hai trào lưu* xung quanh vấn đề thái độ đối với chiến tranh không? Liệu có thể thu thập được những tài liệu chính xác (những nhận xét, đánh giá, nghị quyết) đồng thời đối chiếu một cách chính xác *những sự việc cụ thể* có liên quan tới xu hướng của cả hai trào lưu đó không? Những sự việc cụ thể liệu có chứng thực (theo tôi thì có) rằng bọn cơ hội chủ nghĩa — xét về mặt là *một trào lưu* — nói chung có số-vanh hơn so với những người dân chủ - xã hội cách mạng hay không? Đồng chí nghĩ sao, liệu có thể thu thập và soạn thảo những tài liệu như vậy cho tờ "*Người cộng sản*" được không?

Bắt tay đồng chí và chúc đồng chí mọi sự may mắn.

N. Lê-nin

P. S. Sau-Đê-xmông, người đã thuyết trình ở các nước Xcan-đi-na-vơ, là ai vậy? Có bài thuyết trình của anh ta bằng tiếng Anh không? Anh ta là một nhà cách mạng tự giác hay là à la Éc-vê đấy?

Viết sau ngày 22 tháng Năm 1915

Gửi từ Béc-nơ đến Khri-xti-a-ni-a
(Ô-xlô)

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

74

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Dear friend! ¹⁾

Tôi đã viết cho chị đến hai lần rồi nhưng phải thừa nhận là ở đây ít tin tức. Tin tức từ Nga không tồi lắm,

1) — Bạn thân mến!

nhưng tôi hy vọng là sắp tới tự chị sẽ được đọc những tin tức ấy một cách đầy đủ, khi nào chị tới đây. Tại sao chị không viết lời nào về việc bác sĩ nha khoa của chị đã ấn định thời gian chữa bệnh? hoặc dù chỉ phỏng chừng thôi? Đi thì hoặc là nên đi bằng xe thư (xe đi Flühli thì mỗi ngày có hai chuyến, một chuyến vào 9 giờ sáng và một chuyến vào 4 giờ chiều từ Schüpfheim, còn đến chỗ chúng tôi, tức là đến *Sörenberg*, thì mỗi ngày chỉ có một chuyến, vào 9 giờ sáng từ Schüpfheim). Để kịp chuyến sáng (tức là chuyến xe thư) thì *hình như* phải đi từ Béc-nơ vào lúc 5^{1/2} sáng và chờ 1^{1/2} giờ ở Schüpfheim. Nếu khởi hành vào lúc 2 giờ 05 phút từ Béc-nơ, như chúng tôi vẫn thường đi, thì xe thư chỉ đi đến Flühli thôi; tiếp đó phải thuê xe ngựa (để làm việc đó, cần phải gọi điện thoại từ Schüpfheim — ở đây có một khách sạn đối diện với nhà ga. Người quản lý khách sạn nếu trả cho anh ta 10 phen-ni, sẽ gọi điện thoại đến đây cho chúng tôi, đến *Hotel Marienthal* in Sörenberg, báo cho biết rằng có người đến chỗ tôi và yêu cầu đánh xe ngựa đến để đón: như thế xe ngựa sẽ kịp chạy từ đây ra đến Flühli và chở chị từ Flühli đến đây).

Giá vé xe thư đến Flühli là 1 frs 20 + 2 frs từ Flühli đến Sörenberg.

Giá vé xe ngựa ở đây là 4 frs một người (6 frs 2 người) từ Flühli đến Sörenberg.

Không hiểu vì lý do gì mà thư của chị lạc đến Li-u-txéc-nơ! Tôi không hiểu tại sao. Có thể vì chị viết Sörenberg vào một dòng? Hay là nên đề thêm *via Schüpfheim*?

Bắt tay chị.

Hẹn ngày gặp mặt không xa. Lê-nin của chị

P. S. Hôm qua tôi viết thư cho Gri-gô-ri nói về việc mời Grim tham gia tờ "*Người cộng sản*". Hôm nay tôi vừa được đọc bài trả lời của Tơ-rốt-xki (gửi tờ "*Người cộng sản*") đăng trên tờ "*Lời nói của chúng ta*"¹⁰⁰. Nếu mời Grim thì phải

Cực kỳ thận trọng để khỏi bị cự tuyệt. Chị hãy nói điều đó với Gri-gô-ri.

Một yêu cầu nữa: khi nào gặp Ca-xpa-rốp, chị hãy đề nghị đồng chí ấy tìm ra địa chỉ *chính thức* của cơ quan (ở Giơ-ne-vơ? hoặc ở Béc-nơ?) đảm nhiệm việc chuyển *tiền* cho các tù binh Nga ở Đức (cả tiền lẫn thư, nhưng đặc biệt là tiền). Có được địa chỉ chính thức là điều rất quan trọng, để tôi có thể liên hệ với cơ quan đó và biết chắc là tiền không bị mất.

Một nhiệm vụ nữa (ối chao ôi! cái mở công việc và nhiệm vụ của chúng tôi giao cho sẽ làm chị bù đầu mất, phải không?): hãy mua cho bột a-xít xi-tơ-ri-ch (Zitronensäure). Thật chán: đến nhà nghỉ *muộn hơn* những người khác!!

Vẫn chưa có thư trả lời của Neufchâtel¹⁰¹.

Chúc mọi sự tốt đẹp! Au revoir¹⁾.

Lê-nin của chị

Nếu gặp dịp, trước khi đi chị hỏi Ra-đếch xem đồng chí ấy có muốn đến đây không. Nếu muốn, chúng tôi sẽ *mời* đồng chí ấy.

Chị hãy mang đến đây 15 - 20 bản "Thông báo" của tạp chí "Người cộng sản"¹⁰².

Viết sau ngày 4 tháng Sáu 1915

Gửi từ Giơ-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

1) — Tạm biệt

75

GỬI L. Ph. ÁC-MẶNG

Dear friend!

I am astonished that we have had no news from you many days. I hope it is because you will come soon¹⁾. Còn một nhiệm vụ nữa — nếu những nhiệm vụ chuẩn bị cho việc đi nghỉ đã làm cho chị chán ngấy (tôi cảm thấy lương tâm bị dằn vặt vì thấy chị quá bận bịu về những việc đó), thì chị thôi đừng làm nữa, tôi sẽ đặt mua ở đây, nhưng nếu chị đi ngang qua hiệu Kaiser chị hãy hỏi họ về những *mẫu* phong bì cỡ lớn (cỡ bằng tờ giấy gửi kèm theo đây *hoặc* cỡ của tờ gấp đôi theo chiều *dài*, hoặc giả theo chiều rộng) dùng để gửi các tập bản thảo dày. Chị hãy mua cho mấy chục chiếc phong bì như vậy: 30. Trong cửa hiệu ấy có mẫu *đủ các loại* phong bì (tôi cần loại *bền* và *rẻ*) với giá bán theo số lượng 10, 50, 100 chiếc.

Chỗ chúng tôi lại mưa. Hy vọng rằng trước khi chị đến thì ông trời sẽ trút xong toàn bộ số nước thừa và đến lúc đó thời tiết sẽ tốt.

Chị đã chọn được cho mình cuốn tiểu thuyết Pháp nào hay ở thư viện (Stadtbibliothek²⁾) chưa? Ở đây tôi đã đọc cuốn "*Chatiments*"³⁾, Huy-gô, rất hài lòng. Tôi rất bực vì Thư viện Nép-sa-ten *vẫn chưa trả lời!!*

Au revoir⁴⁾.

Lê-nin của chị

1) — Bạn thân mến! Tôi lấy làm ngạc nhiên vì đã nhiều ngày nay không có tin tức gì của chị. Hy vọng rằng sở dĩ như vậy là vì chị sắp đến.

2) — thư viện thành phố

3) — "*Báo thù*"

4) — Tạm biệt

Còn một nhiệm vụ nữa: trong trường hợp nếu chúng ta tổ chức những cuộc đi chơi *xa* (cái đó không chắc chắn, nhưng có thể có và thỉnh thoảng cũng thực hiện được), nếu biết trước được những điều kiện ở Hütten (Cabanes) như thế nào, thì rất tốt — những ngôi nhà nhỏ có chỗ ngủ ở trên núi, do câu lạc bộ của "Hội trèo núi" Thụy-sĩ tổ chức. Chị hãy rẽ qua văn phòng của câu lạc bộ đó ở Béc-nơ (tôi không biết địa chỉ: tại Verkehrsbureau — bureau de renseignements¹⁾ người ta sẽ cho biết), chị hãy xin tờ hướng dẫn và tìm hiểu mọi điều cho kỹ lưỡng. Tôi thường nghiên cứu Bê-đê-cơ và "lưu ý" đến những Cabanes loại đó, ở độ cao 2500 - 3000m., cách chỗ chúng tôi không xa.

Tại sao chị không viết thư cho tôi biết xem bác sĩ nha khoa nói với chị những gì? Bao giờ chị đến?

Nếu chị đến Stadtbibliothek, chị hãy lục *thật kỹ* các hộp thư mục. Tìm hiểu về các tác giả kinh điển Pháp (các nhà thơ, nhà văn).

P. S. Việc tìm hiểu ở "Câu lạc bộ của Hội trèo núi Thụy-sĩ" là nhằm mục đích:

1 tìm hiểu giá thuê "lều tranh" đối với những người *không phải* là hội viên của Câu lạc bộ.

2 hỏi xem người ta có tổ chức những cuộc leo núi *tập thể* lên những đỉnh núi cao (3000 - 3500 mét) không, tổ chức như thế nào, bao giờ, vân vân.

Viết sau ngày 4 tháng Sáu 1915

Gửi từ Giơ-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

1) — Phòng giao thông đường sắt — phòng hướng dẫn

76

GỬI C. B. RA-ĐẾCH

Werter Genosse ¹⁾!

Chắc là thư từ của chúng ta được chuyển trên những con đường khác nhau. Khi đồng chí viết thư cho tôi, thì cũng là lúc tôi viết cho đồng chí (bưu thiếp) và đồng thời gửi cả Văn tập ¹⁰³. Tôi hy vọng là đồng chí đã nhận được rồi chứ?

Về vấn đề hội nghị của phái tả:

Tôi không phải là ủy viên của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa từ năm 1912 (đại diện Ban chấp hành trung ương, ủy viên của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa — Mác-xi-mô-vích, ở Luân-đôn, từ năm 1912)¹⁰⁴. Song, dĩ nhiên là chúng tôi ở đây cùng với Gri-gô-ri sẽ thay mặt Ban chấp hành trung ương làm tất cả những việc cần thiết.

Đồng chí viết là "Grimm macht das (=bỏ qua Ban chấp hành trung ương?) ohne Absicht" ²⁾...

Hừm! Hừm! Es scheint mir wenig glaubhaft zu sein. Ist Grimm wirklich ein Kind? *Nach zwei Konferenzen in Bern?*³⁾¹⁰⁵

Nhưng ở Béc-nơ, dĩ nhiên là đồng chí tường tận hơn và tôi sẽ rất vui sướng nếu tôi sai lầm và đồng chí thì đã có lý.

Tóm lại, nếu Grimm macht *das* ohne Absicht, thì như vậy vấn đề thật đơn giản: Grimm **phải viết thư** lên Ban chấp hành trung ương (địa chỉ chính thức in trên cơ quan ngôn luận trung ương của chúng ta — Bibliothèque russe. 7. Rue Hugo de Senger. 7. Genève. Für das Kom. Central).

(Dĩ nhiên là có thể gửi theo địa chỉ của tôi; như thế trực tiếp hơn.)

1) — Đồng chí kính mến!

2) — "Grim làm việc đó (=bỏ qua Ban chấp hành trung ương?) một cách không có chủ tâm

3) — "Tôi cho rằng điều đó không chắc đúng. Phải chăng Grim đúng là một đứa bé con? *Sau* hai cuộc hội nghị ở Béc-nơ?"

Grimm sẽ hành động *không trung thực*, nếu **không** làm như vậy (bởi vì viết cho Mác-xi-mô-vích ở Luân-đôn — có nghĩa là làm mất thời gian và có thể làm mất thư: cảnh sát sẽ chặn mất!).

Còn vật nài thì chúng tôi thấy không lịch sự: chúng tôi không muốn xin xỏ. Chúng tôi *không thể* làm việc đó được!

Bây giờ nói về thực chất. Đồng chí viết: "Da wird Grimm und vielleicht (?? sicher meines Erachtens!) auch andere die Sache so dreheln (nur? richtiger: zertreten und verraten!) wollen, daß nur ein Aktionsprogramm (soll heißen: Ermattungs-programm, cương lĩnh khước từ đấu tranh, cương lĩnh đẩy công nhân đến chỗ *thôi* không làm cách mạng, cương lĩnh *xoa dịu* công nhân bằng những lời lẽ *khuyh tả*) für die Stunde kommt"¹⁾.

Ý kiến của tôi là "sự chuyển biến" của Cau-xky + Béc-stanh + đồng bọn (+ 500 + 1000 + ??) là sự chuyển biến của bọn rác rưởi (= *Dreck*), đã đánh hơi thấy rằng quần chúng không thể chịu đựng được hơn nữa, rằng "phải" quay sang phía tả để tiếp tục *lừa bịp* quần chúng ¹⁰⁶.

Cái đó đã rõ ràng.

Và cả Renaudel trong "L'Humanité" cũng "tỏ ra tả"!!

Bọn rác rưởi sẽ tụ họp nhau lại và sẽ nói rằng chúng "phản đối chính sách ngày 4 tháng Tám" ¹⁰⁷, rằng chúng "tán thành hòa bình", "chống thôn tính" và... và... bằng cách đó chúng *sẽ giúp* cho giai cấp tư sản dập tắt những mầm mống của tinh thần cách mạng.

Qua bức thư của đồng chí, tôi kết luận là đồng chí cũng nghĩ như vậy.

1) — "Trong trường hợp đó Grim, và cũng có thể (?? theo ý kiến tôi thì chắc chắn!) cả những người khác nữa, sẽ muốn xoay chuyển tình hình làm sao cho (chỉ thế thôi à? nói đúng hơn: dẹp tan và phản bội!) trong lúc này chỉ đưa ra cương lĩnh hành động thôi (nói đúng ra phải gọi là: cương lĩnh kiệt quệ...)"

Ergo¹⁾, cương lĩnh của chúng ta phải:

1) tiến bước, nếu người ta gọi;

2) *số m* đoàn kết "phái tả" tức là những người ủng hộ những *hành động cách mạng*, chống lại chính phủ *nước mình*;

3) đưa ra cho bọn Cau-xky rác rưởi bản dự thảo nghị quyết của *chúng ta* (những người Hà-lan + chúng ta + phái tả Đức + 0, cái đó không đáng ngại, *sau này* sẽ không là con số không, mà là tất cả!);

4) đề cử ra tại hội nghị 2 - 3 diễn giả (nếu đồng chí *phấn đấu* được để có mặt thì điều đó có thể làm được).

Liệu có thể tập hợp *một số* người thuộc phái tả ở Đức để *chống lại* Cau-xky và đồng bọn không? để *ủng hộ* một cương lĩnh *như vậy*?

Đồng chí hãy viết thư cho biết đồng chí nghĩ gì về cương lĩnh đó. Thực chất của nó = chống lại khẩu hiệu hòa bình ngu xuẩn và phản bội.

Đồng chí hãy đến nhé!

Lê-nin của đồng chí

Ban tổ chức sẽ đi với Drehscheibe-Kautsky & Co 2) điều đó chẳng *đã rõ ràng đó sao ??? Há?*

Đồng chí có tin chắc là Grây + Bết-man - Hôn-vếch lại không "ra hiệu" bảo Duy-đơ-cum + Van-đéc-ven-đơ: các cậu ơi, đã đến lúc *tán thành* hòa bình rồi, nếu không sẽ nổ ra cách mạng???

P. S. Trong khách sạn của chúng tôi (Hotel Marienthal) có *điện thoại* (số 111). Nếu có việc gì gấp, hãy gọi điện cho tôi — vào 8^{1/2} giờ sáng thì *lúc nào cũng* có nhà.

1) — Vậy thì

2) — tên Cau-xky gió chiều nào theo chiều ấy và đồng bọn???

P. P. S. Đồng chí hãy chuyển giúp bức thư gửi kèm theo đây sau khi đọc xong¹⁾.

Viết sau ngày 19 tháng Sáu 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ) đến Béc-nơ

In lần đầu năm 1930 trong Văn tập Lê-nin, t. XIV

Theo đúng bản thảo

77

GỬI Đ. VANH-CỐP

Đồng chí kính mến!

Tên Cau-xky gió chiều nào theo chiều ấy (Drehscheibe) và đồng bọn hiện nay muốn dùng những lời lẽ khuynh tả và dùng thái độ từ bỏ, trên lời nói, "chính sách ngày 4 tháng Tám" để "dập tắt" sự sục sôi cách mạng mới bắt đầu. Chúng tôi giờ đây tán thành hòa bình, — các ngài đó cùng với Rơ-nô-đen và đồng bọn sẽ nói như vậy nhằm làm thỏa mãn quần chúng cách mạng.

Người ta đang nói đến hội nghị của phái tả — và *rất có thể* là những kẻ đê tiện bản thủ loại Béc-stanh — Cau-xky sẽ lợi dụng một cuộc hội nghị như vậy để lại lừa bịp quần chúng bằng cái "chủ nghĩa cấp tiến thụ động".

Rất có thể những chính khách thông minh *của cả hai nhóm đang tham chiến* hiện nay cũng *không có gì* phản đối việc dùng "cương lĩnh hòa bình" ngu xuẩn để dập tắt sự sục sôi cách mạng mới bắt đầu.

Tôi không biết là phái tả ở Đức hiện nay đã đủ mạnh chưa để làm thất bại mánh khéo của "những nhà cấp tiến" thụ động (và giả nhân giả nghĩa) đó. Nhưng các đồng chí và

1) Đây là nói bức thư của V. I. Lê-nin gửi Đ. Vanh-cốp (xem tập này, tr. 111 - 112).

chúng tôi là *hai đảng độc lập*. Chúng ta cần phải làm một vài việc gì đó: thảo ra cương lĩnh cách mạng, — vạch trần khẩu hiệu hòa bình ngu xuẩn và giả nhân giả nghĩa, tố giác và bác bỏ khẩu hiệu đó, — nói thẳng với công nhân, để nói lên *sự thật* (không có hành động ngoại giao bỉ ổi của những nhân vật có uy tín trong Quốc tế II). Mà sự thật như sau: hoặc ủng hộ tình hình sục sôi cách mạng đang bắt đầu và giúp đẩy mạnh nó lên (để làm việc đó cần có khẩu hiệu cách mạng, khẩu hiệu nội chiến, tổ chức bất hợp pháp etc.), hoặc dập tắt nó đi (để làm việc đó cần có khẩu hiệu hòa bình, cần có sự "lên án" các cuộc "thôn tính", có thể là cần có cả giải trừ quân bị nữa etc. etc.).

Lịch sử sẽ chứng minh rằng chúng tôi, tức là những người cách mạng nói chung, không nhất thiết là anh **A** hoặc anh **B**, đã nói đúng.

Tôi muốn được biết là các đồng chí (đảng của các đồng chí) có thể cử được một đại diện của mình (biết *một* trong ba thứ tiếng chính) không? Và các đồng chí có cho rằng có thể thực hiện được việc hai *đảng* chúng ta chính thức đề ra (bằng văn bản hoặc bằng miệng, tốt nhất: *cả bằng miệng*) một bản tuyên ngôn (hoặc nghị quyết) chung được không?

Nếu *chỉ* có khó khăn về tiền nong thì hãy báo cho chúng tôi chính xác xem cần bao nhiêu: có thể là sẽ giúp đỡ được.

Gửi đồng chí những lời chào thân ái nhất!

N. Lê-nin của đồng chí

Địa chỉ của tôi:

Wl. Uljanow

Hotel Marienthal in *Sörenberg*

(Kanton Luzern). Schweiz.

Viết giữa ngày 19 tháng Sáu và 13 tháng Bảy 1915

Gửi đến Dvô-ơ (Hà-lan)

Đăng lần đầu ngày 21 tháng Giêng 1949 trên báo "Sự thật", số 21

Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức

78

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Bạn thân mến!

Tôi gửi anh một bài để đăng trên tờ "Người cộng sản" — đưa vào "Phần thư mục" nếu phần này có, hoặc đăng thành một bài riêng¹⁰⁸.

Anh hãy gửi cho tôi số 2 của báo "*Tin tức của Ban tổ chức*"¹⁰⁹; tôi không có số báo ấy.

Tôi *chưa nhận được* cả văn tập (của bọn dân chủ - lập hiến) lẫn bài viết của Côn-lôn-tai¹¹⁰.

Tôi sẽ sẵn sàng gửi cho anh tờ "Neue Zeit" nhưng với điều kiện là anh phải bỏ cái *tính ích kỷ* đáng ghét của anh đi. Tôi đã viết cho anh biết về tất cả các cuốn sách mới, còn anh thì *không hề báo* cho tôi biết một cuốn sách nào (mua của Phran-cơ)!!!

Hôm qua tôi gửi cho I-u-ri tám bưu thiếp đến Friedrich-strasse: nếu bưu thiếp chưa đến, thì ra hỏi ở bưu điện. Tôi rất bực vì I-u-ri không trả lời, và tôi vẫn chưa thấy các bài gửi cho tờ "Người cộng sản".

Gửi anh lời chào! *L.* của anh

Tôi gửi kèm theo đây một lá thư. *Nhớ gửi trả lại.*

Hãy gửi trả lại bản nghị quyết của câu lạc bộ của những người quốc tế chủ nghĩa¹¹¹ và tài liệu *khác* mà tôi đã gửi cho anh.

Về cơ quan ngôn luận trung ương thì tôi không được biết: cần xem tờ "*Tin tức*".

*Không có địa chỉ của P. P.*¹⁾

Địa chỉ: Mr. *Metchéiacoff Montpellier* 6 rue J. Draparnaud. 6.

Viết trước ngày 24 tháng Sáu 1915

Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-Stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng bản thảo

1) Ý nói P. P. Ma-xlốp.

79

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Liệu anh có gửi cho tôi số 2 báo "Tin tức của Ban tổ chức" hay không? Rất, rất cần. Hy vọng là có đủ tiền để gửi cho chúng tôi *tất cả* những sách báo mới xuất bản ở Giơ-ne-vơ chứ? Nếu không có tiền, hãy viết thư nhé: chúng tôi sẽ gửi ngay tức khắc.

Tổ chức những ngày hè thế nào? Anh có đi xe đạp không? Tôi khuyên anh nên đi nhiều hơn nữa (và tắm, nếu có thể) — anh sẽ chữa khỏi bệnh. Gửi chị Ô-n-ga những lời chào tốt đẹp. N. C. cũng thế.

Lê-nin của anh

P. S. Việc chữa bệnh cho Na-đi-a ở chỗ chúng tôi đây hình như cũng không tồi.

Viết ngày 24 tháng Sáu 1915

*Gửi từ Giơ-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ*

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

80

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Bạn thân mến!

Tôi gửi tờ "Neue Zeit".

Tôi đã đọc xong tờ "Tin tức". Thật tuyệt! Đặc biệt là về "Lời nói của chúng ta"¹¹². Hiện nay cần thiết phải có cơ quan ngôn luận trung ương.

Anh viết cho biết về đề án phân bố các mục trong tờ báo. Tôi muốn nhận viết về "thất bại"; và về sự liên minh Pô-tơ-rê-xốp + Ban tổ chức + Tơ-khê-ít-dê vs¹⁾ "Lời nói của chúng ta".

Về "tính ích kỷ" thì anh lại... không thật thà. Anh chỉ mới gửi cho tôi *trong số những gì anh đã có*. Còn tôi chưa có gì cả!! Tôi đã gửi cho anh tất cả các tên sách mới, còn anh *đến tận bây giờ* vẫn chưa gửi cho tôi **một thứ gì cả**.

Tôi đã nhận được số 2 của tờ "Sự nghiệp của chúng ta"¹¹³. Tôi sẽ gửi trả lại sau khi đọc xong và dùng xong.

Câu chuyện về bài báo của Ra-đếch ra làm sao? Anh ta làm điều bịp bợm có phải không? Chúng tôi đang thương lượng với A-lếch-xan-đrơ. Còn anh?

Tất cả (không riêng gì đám phụ nữ) sẽ rất cảm ơn về món quà anh đào. Tại sao anh không trả lời về chuyến đi đến đây để lên Rốt-khoóc-nơ?

Salut thân ái!

N. Lê-nin

Viết sau ngày 24 tháng Sáu 1915

*Gửi từ Giơ-ren-béc đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

81

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Bạn thân mến! Tôi đã nhận được bài báo, đã đọc và sắp gửi cho Bu-kha-rin.

Trong bài nói về Tơ-rốt-xki, hiện nay dĩ nhiên là phải

1) — versus — đối với

bỏ đoạn nói về việc biểu quyết ở trong nội bộ tờ "*Người cộng sản*". Nhưng có cần phải bỏ tất cả những gì về đảng đoàn Tơ-khê-ít-dê không? *máu chốt* của tình hình chính trị chính là ở đó và còn khá lâu!

Tất cả mọi người rất cảm ơn về món anh đào anh gửi cho!

Tôi **chưa** có sách gì mới, *cả* sách Pháp lẫn sách các nước khác, cho nên về điểm này dù anh có giầy giụa như thế nào thì cũng không thoát đâu.

"Tên gọi": *La Chesnais*: "Le groupe socialiste du Reichstag et la déclaration de guerre" (Paris. 1915 "L'Humanité", 1 fr. 50)¹⁾.

Tôi sẽ nhờ Gri-sa gửi đến.

Tôi gửi bức thư của Ra-đếch: tôi viết cho đồng chí ấy²⁾, nói rằng *Grim cần phải viết lên Ban chấp hành trung ương*. Chúng ta không nên cầu cạnh. Sự chuyển biến của Cau-xky và đồng bọn là một sự chuyển biến... nhằm dùng những lời lẽ tả khuynh mà *lôi kéo* công nhân để họ *xa rời* cách mạng. Cái đó thật rõ ràng.

Tôi đã gửi điện gọi E. Ph. về đây, và gửi cả thư nữa. Không giao chức vụ gì, nhưng dĩ nhiên là cần phải làm lành với nhau và chúng tôi "làm lành với nhau" từ lâu. Tốt nhất là anh đi xe đạp về đây. Nếu đi qua Schüpheim, thì *hoàn toàn* có thể đi được (xuống dốc 20 phút thì tới Flühli!!). Anh hãy cho biết số máy điện thoại của anh (hoặc là số điện thoại ở bên cạnh): như thế tôi có thể gọi điện, báo cho anh biết thời gian E. Ph. tới đây. Số máy điện thoại của chúng tôi là *111* (Hotel Marienthal).

Gọi điện tiện nhất là vào 8 giờ rưỡi sáng. Nếu anh *không* cho biết số máy điện thoại của anh, tôi sẽ đánh điện

1) — *La Sé-né*. "Nhóm xã hội chủ nghĩa trong quốc hội Đức và việc tuyên chiến" (Pa-ri, 1915, "Nhân đạo", 1 fr. 50)

2) Xem tập này, tr. 108 - 111.

báo cho anh (Kommt¹⁾ vào ngày nào đó); như thế có nghĩa là: hãy đến để gặp E. Ph.

Gửi lời chào tất cả các bạn!

N. L. của anh

Viết trước ngày 5 tháng Bảy
1915

Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

82

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Bạn thân mến! Tôi rất ngạc nhiên không hiểu vì nguyên nhân gì mà anh đã lơ là việc gặp gỡ!

Không cần phải làm lành vì khách tỏ ra cực kỳ ôn hòa (duy chỉ có một vị khách đòi khai trừ Ca-mê-nép khỏi đảng). Chúng tôi đã thỏa thuận với nhau ổn thỏa (không xếp đặt chức vụ)¹⁴.

Bản dịch bài của Ra-đếch chưa hoàn toàn tốt (phần I thì không hấp dẫn) (nhưng vẫn là *cần thiết* để tạo vẻ chừng chạc) và tôi đã gửi bản đó cho N. I.¹⁵

Đừng quên đấy! Các vị khách đã thuyết phục được tôi làm tôi thấy rõ là *không nên* nói *trên báo chí* về những sự bất đồng của chúng ta trong ban biên tập tờ "Người cộng sản" (là việc tôi và anh đã biểu quyết chống lại Tơ-rốt-xki).

Họ đúng. *Anh hãy gạch bỏ đi!!*

Còn về đảng đoàn Tơ-khê-ít-dê¹⁶ thì phải bắt đầu *tiến công* đi thôi. Và vì thế (sau khi bỏ đoạn nói về việc biểu quyết) tôi *lại* đặt vấn đề về bài báo nhỏ của tôi nhan đề

1) — Hãy đến

"Một kinh nghiệm thấm thía" (cuộc nói chuyện với các vị khách lại một lần nữa chứng minh là *tất cả máu chốt* vấn đề hiện nay là ở đảng đoàn Tơ-khê-ít-dê).

N. B. Trong chúng tôi chưa ai trả lời Ma-xlốp cả!! Ra-đếch liệu có viết bài phê bình không?¹¹⁷

Gửi anh những lời chào thân ái!

Lê-nin của anh

Ra-đếch tại sao vẫn im lặng!! Tôi sẽ nán chờ thêm.

Đã nhận được số 2 của tờ "Sự nghiệp của chúng ta" và của tờ "Tin tức" chưa?

Liệu có nên dịch chương nói về Cau-xky và đồng bọn trong tác phẩm của Goóc-tơ không? Nên dịch!

Tôi gửi bài của A-bram¹¹⁸. *Tôi đồng ý*. Rất cần những *sự kiện cụ thể*, chứ không phải chỉ riêng "sách lược". *Đồng chí ấy có một bản tổng kết tốt về những sự kiện cụ thể*. Tôi đã sửa qua một vài chỗ. Tôi đề nghị ký tên A. B. để giữ bí mật (vì sự an toàn của tác giả).

P. S.

Để phòng trường hợp anh đến, tôi nói thêm: Schüpffheim — 720 mét, Flühli — cách đó 8 ki-lô-mét — 893 m và Sörenberg cách Flühli 10 ki-lô-mét — 1.165 mét. Đường *có thể đi xe*. Có thể *dùng xe đạp đi* ngược lên 1/3 đoạn đường từ Flühli đến Sörenberg. (Đoạn dốc đến Flühli thì đi xe đạp mất 20 phút).

P. S. Việc thương lượng giữa anh và I-u-ri về khoản tiền chi cho vận chuyển được tiến hành đến đâu rồi? A-lếch-xan-đrơ đang chuẩn bị. Hãy báo cho biết, có thể nhận được *bao nhiêu* và *bao giờ*.

P. S. Vấn đề sự cộng tác của Các-pin-xki đi đến đâu rồi? Hình như anh ta *bực mình*.

Phần thư trên tôi viết hôm qua.

Hôm qua chưa kịp gửi. Tôi đã nhận được "Vorwärts" + Adler. *Rất cảm ơn!*

N. I. hỏi xin bài của A-bram.

Tôi gửi bài báo và bài phê bình của N. I. (cùng với những nhận xét)¹¹⁹.

Tôi đề nghị đưa bài phê bình vào phần *tin ngắn*. Nếu *phải* lựa chọn, dĩ nhiên là tôi ủng hộ N. I., chứ không ủng hộ A-bram.

Tôi gửi bức thư của Ra-đếch. Theo tôi, nhất thiết phải hăng hái ủng hộ kế hoạch viết cuốn sách đó¹²⁰. *Tôi viết thư cho Ra - đếch*.

Tôi đề nghị cho xuất bản cuốn "Thái độ của Đảng dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh": 1) Tuyên ngôn; 2) Nghị quyết; 3) Bài đặc biệt viết về các khẩu hiệu etc.; 4) Cũng như thế — về lịch sử sự phân liệt trong Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga và về *đảng đoàn Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga* ((những bài rút từ cơ quan ngôn luận trung ương thì sẽ *hoàn toàn* không thích hợp)). Chúng ta hãy viết thư trao đổi gấp với nhau và *phân chia các đề tài*.

I-u-ri liệu có chi tiền cho cuốn sách đó không? *Rất quan trọng*.

Gửi lời chào tất cả! *Lê-nin* của anh

Anh đã có tờ "Vấn đề bảo hiểm xã hội"¹²¹ số 3 và số 4 chưa? Nếu chưa, chúng tôi sẽ gửi cho.

Viết sau ngày 5 tháng Bảy
1915

Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

83

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Gửi Gri-gô-ri

Tôi hết sức đề nghị sửa lại *thật kỹ* phần cuối trong bài báo của đồng chí (Lem-béc) etc. (*ở đây* mà nói theo giọng hăm hở thì như vậy *không hay ho lắm – giọng nói theo kiểu ấy là không đúng*).

Anh hãy đưa thêm vào bài trả lời cho số 2 ("Tin tức") theo những điểm giải hòa giữa "Ban tổ chức" của những người xã hội - sô-vanh Pháp với những người xã hội - sô-vanh Đức (**đặc biệt**) thuộc chủ nghĩa sô-vanh kiểu phái Bun (**tên bịp bợm** I-ô-nốp) của những tên bịp bợm ở Cáp-ca-dơ (tán thành "*thống nhất*" với An!!) (Chú thích hay là P. S.).

Na-đi-a hết sức ngạc nhiên thấy anh không gửi trả lại cho Na-đi-a bức thư *cần thiết* (đối với cơ quan ngôn luận trung ương) và không thấy anh *trả lời!?!!*

Tôi muốn yêu cầu biểu quyết, trong ban biên tập tờ "*Người cộng sản*"¹²², bài trả lời cho Tơ-rốt-xki về *đảng đoàn Tơ-khê-ít-dê*. Cứ để cho họ bác bỏ!

(Lúc đó sẽ gửi cho "Người dân chủ - xã hội")

Thêm về chuyến đi: từ Schüpheim tới Luzern *cũng* là dốc – có lẽ đi xe đạp xuống *không cần đạp!*

Tôi gửi 3 tài liệu cho cơ quan ngôn luận trung ương. Ai sẽ liên hệ với nhà in? Hãy viết thư cho tôi.

Viết trước ngày 11 tháng Bảy 1915
Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

84

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi cuốn sổ tay: I-nét-xa đề nghị *trả lại* sau khi chép xong¹⁾.

Tôi gửi bức thư của Vanh-cốp. *Hãy gửi trả lại ngay* (nếu bố ích hãy đưa cho I-u-ri xem). Tôi sẽ hằng hái nắm lấy "cái hạt nhân" *ấy* của Quốc tế tả. Cần phải *hết sức* gần gũi với họ. Tôi đang thúc Ra-đếch dịch những nghị quyết Béc-nơ²⁾.

Tôi gửi đoạn đầu *bản nháp* cuốn sách để "tập dượt" xem phải làm tiếp như thế nào để có được một tác phẩm "*hoàn chỉnh*" của hai tác giả (*nếu bố ích*, hãy đưa cho I-u-ri xem: có thể, họ sẽ chi một ít tiền cho cuốn sách *như thế?* Nếu không chi thì không nên cho xem bản nháp)¹²³.

Hãy gửi các tin văn bằng giấy *đặc biệt*.

Hãy trả lại ngay tức khắc.

Tôi nghĩ rằng sau khi sửa lại có thể có được một tập kết luận và tài liệu phổ thông và quan trọng (đối với cả nước Nga lẫn châu Âu).

Gửi anh những lời chào. *Lê-nin*

Bảo *Di-na* sao lục thêm bản báo cáo về Vorkonferenz¹²⁴. Vì cần phải gửi đi nhiều nơi!!

Viết giữa ngày 11 và 30 tháng
Bảy 1915

Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

1) Không xác định được vấn đề được nói đến.

2) Xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 161 - 167

85

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Li-út-mi-la đang ở thăm chúng tôi (chị ấy về Nga). Có tin mới từ Pa-ri: Tơ-rốt-xki và đồng bọn muốn tổ chức hội nghị của những người Nga (có lẽ là Ban tổ chức + Ban chấp hành trung ương + tờ "Lời nói của chúng ta") ngay sau hội nghị quốc tế của những người cánh tả. Thoạt đầu, tại hội nghị của cánh tả người ta sẽ thông qua nghị quyết "chung của cánh tả", — sau đấy (bằng việc đó chứng minh lập trường tả của tờ "Lời nói của chúng ta" và của Ban tổ chức — mà người ta cho rằng tổ chức sẽ biểu quyết *tán thành tất cả* như Mädchen für alle¹⁾) đề nghị chúng ta ("trước mặt mọi người"?) cùng với họ tham gia hội nghị chung của những người Nga và lợi dụng sự khước từ của chúng ta để chống lại chúng ta...

Mánh khéo xem ra cũng được đấy chứ! Anh hãy sao lại *ngay* cho mình bản dự thảo của Ra-đếch¹²⁵ (gửi trả lại ngay cho tôi bản dự thảo!) rồi chúng ta sẽ suy nghĩ kỹ sách lược của chúng ta.

Có nên nêu ra ngay lập tức những *điểm sửa đổi* với Ra-đếch không? (+ đấu tranh *quyết liệt* chống bọn cơ hội chủ nghĩa; + nội chiến; + sự phân liệt với bọn cơ hội chủ nghĩa). Hay là đưa ra dự thảo của mình, và nếu bị gạt thì sẽ biểu quyết tán thành dự thảo của Ra-đếch? Hay là làm theo cả hai cách?

Đưa ra bản kháng nghị phản đối việc tham gia của tờ "Lời nói của chúng ta" (hai lý do: 1) cho phép các đảng tham gia — họ *không phải* là đảng — hoặc "những bộ phận của các đảng". Cứ để cho họ phát biểu rằng họ là một bộ phận của Ban tổ chức. 2) đại diện hai nơi: Mác-tốp có chân cả ở trong Ban tổ chức lẫn ở trong tờ "Lời nói của chúng ta").

1) — một con đĩ

Điều đó nhất thiết phải làm¹⁾.

Cần phải chuẩn bị đoàn đại biểu của Ban chấp hành trung ương. Cần *tất cả* các thứ tiếng: chị I-nét-xa sẽ được sử dụng vào tiếng Pháp và tiếng Anh. Còn dùng ai vào tiếng Đức? Nếu Kin-ken đi vắng thì có nên chọn Kha-ri-tô-nốp ở Xuy-rích không? (Chị Li-út-mi-la có lẽ muốn đi, nhưng...). Phí tổn thế nào? Hội nghị sẽ được tổ chức ở đâu? Lâu không? Chúng ta sẽ suy nghĩ kỹ trước.

Cần phải thu thập kỹ lưỡng mọi tài liệu về Tơ-khê-ít-dê và đồng bọn (vạch mặt họ). Nếu những người cánh tả (Ra-đếch + Thalheimer + Wynkoop + ??) *sẽ đề nghị* gặp gỡ không chính thức để "trao đổi" với tờ "Lời nói của chúng ta", — thì có lẽ không phải lúc nào cũng có thể từ chối được, phải không? (nói chung tất cả mọi tài liệu cũng đều như thế. Chúng ta sẽ trao đổi thư từ sớm với nhau).

Có nên bắt đầu chuẩn bị dự thảo bản tuyên ngôn của chúng ta tí mĩ như của Ra-đếch, nhưng kèm theo lời tuyên chiến với bọn cơ hội chủ nghĩa không? Hay là lấy dự thảo của Ra-đếch làm cơ sở?

Tôi đã viết thư cho Côn-lôn-tai²⁾ và Bla-gô-ép. Tôi viết cho Vanh-cốp: nếu anh ta không làm thì mặc kệ anh ta, còn tôi sẽ làm tròn nghĩa vụ của mình.

Anh hãy viết thư cho Grim để anh ấy báo cho *anh bằng điện báo*, nếu sẽ *còn có* một Vorkonferenz nữa (có thể là họ sẽ nặn ra, vì nếu không thì ai, ở đâu và khi nào sẽ xác định được thành phần vân vân?). Có nên viết cả cho Grim, báo anh ấy *phải* báo ngay (để phòng bất trắc) cho những người phái tả của Na-uy và Thụy-điển biết không? nên viết!!

1) Hoặc là đến họp với 3 đại biểu của Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài (không kể 3 đại biểu của Ban chấp hành trung ương) và đòi cho họ phải được quyền biểu quyết. Họ có gì là kém so với nhóm "Lời nói của chúng ta"? Về tổ chức phụ nữ thì cũng vậy.

2) Xem tập này, tr. 126 - 128.

(Địa chỉ: qua Fru A. Kollontay. Turisthotel. Holmenkollen. *Kristiania*. Norwegen).

Gửi anh lời chào! Lê-nin của anh

P. S. Có thể, cuộc hội nghị sẽ là "sự mối lái" giữa Cau-xky và Rơ-nô-đen để họ "giảng hòa"?? Nếu vậy thì chúng ta sẽ làm om lên, gửi kháng nghị và bỏ ra về.

Hãy gửi cho I-u-ri tất cả những bài của tôi (cho tờ "Người cộng sản"). Hãy gửi bài của Ca-men-xki cho tôi. Đề nghị số 1 (96 tr.) vào tháng Tám 1915¹²⁶. Số 2 (tháng chín 1915) — cũng 96 tr. Bài của Goóc-tơ thì đưa vào số 2. Bài của Va-rin đã được tôi bảo vệ đến 9/10: cần phải dọa là họ rút lui. Cái đó dành cho số 3.

Viết sau ngày 11 tháng Bảy. 1915

Gửi từ Giơ-ren-béc đến Héc-ten-stanh (Thụy-sĩ)

Đăng lần đầu năm 1960 trên tạp chí "Lịch sử cận đại và hiện đại", số 2

Theo đúng bản thảo

86

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Bạn thân mến!

Anh đã nhận được bài của A-bram (gửi trả lại) và bài cho cơ quan ngôn luận trung ương chưa?

Tôi gửi thêm một số bài nhỏ cho tạp chí "*Người cộng sản*". (Theo tôi, không việc gì phải e ngại về khuôn khổ cả. *Nhất thiết cần phải đưa cả bài của A-bram vào*. Cần có những dẫn chứng cụ thể. Cần đa dạng. Tốt hơn, cứ để

số 1 có được nhiều bài hơn. Trong trường hợp cần thiết sẽ thêm 5% và thuê thợ sắp chữ thứ hai.)

Tôi gửi tài liệu cho cơ quan ngôn luận trung ương.

Anh hãy tính toán khối lượng (chính hiện nay cơ quan ngôn luận trung ương sẽ nhỏ hơn?) và xin hãy kết thúc.

Tôi thiết nghĩ, giờ đây sẽ *không* có hội nghị của những người cánh tả nữa; Kautsky & K^o sẽ triệu tập hội nghị *chung*.

Ra-đếch vẫn *im lặng*.

Tôi không đồng ý với đoạn kết trong bài của đồng chí (về tờ "Lời nói của chúng ta"). Cần phải tấn công một cách kịch liệt gấp trăm lần chống chủ trương "hòa bình" theo cách đặt vấn đề của tờ "*Lời nói của chúng ta*". Không thanh minh ("vấn đề không ở chỗ đó", "chúng tôi thừa nhận"), mà phải tiến công: bọn "Lời nói của chúng ta" đưa ra những câu nói rỗng tuếch về "hòa bình", chúng *đi tìm hòa bình với bọn xã hội - sô-vanh*. Thực chất khẩu hiệu của họ: hòa bình là *hòa bình với bọn xã hội-sô-vanh*. Cần phải nêu lên (và phát triển) ý kiến nói rằng hòa bình *không có điều kiện* là nonsens, là nói suông, là *tầm bậy*. Rồi cần phải phát triển ý kiến nói rằng đối với *quần chúng tối tăm*, hòa bình có một ý nghĩa khác (à la "vụ Ga-pôn"¹²⁷), nhưng nếu coi là một khẩu hiệu của đảng thì nó là chuyện bịp bợm. Chúng ta *tán thành* tham gia các khối liên minh kiểu Ga-pôn, nhưng chúng ta chống những khẩu hiệu "kiểu Ga-pôn".

Theo tôi, nên viết thư trao đổi thêm về vấn đề này.

Lê-nin của anh

Tôi gửi bức thư của Phri-đô-lin. Theo tôi, nên *mời* anh ấy; anh báo tin, viết thư cho anh ấy, hay là anh muốn tôi viết. (Anh hãy gửi trả lại *tất cả* những bức thư của Ra-đếch, Phri-đô-lin etc.)...

Còn "tên gọi" các sách mới của anh thì hình như anh báo *chưa hết* thì phải? đúng không??

Theo tôi, nên kiểm cho được quyển sách của A-lếch-xin-xki "La Russie et la guerre"¹⁾.

Ý anh thế nào?

Theo tôi, ở phần "Thư mục và tin ngắn" trong tạp chí "*Người cộng sản*" tốt nhất *đừng* ký tên (để cho được đa dạng và để tránh tình trạng lúc nào cũng chỉ thấy một số tên lặp lại).

Các anh hãy biểu quyết đề nghị đó. Cứ để I-u-ri ký tên *nếu anh ấy muốn* ("Pi-ốt Ki-ép-xki"): bài của anh ấy ¹²⁸, tôi đề nghị đưa luôn vào phần đó.

Viết sau ngày 11 tháng Bảy 1915

Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng bản thảo

87

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

Đồng chí thân mến! Vấn đề cuộc hội nghị của "phái tả" đang tiến triển. Vorkonferenz²⁾ thứ nhất đã được tổ chức và cuộc hội nghị trừ bị thứ hai có tính chất quyết định cũng *sắp khai mạc*. Điều cực kỳ quan trọng là thu hút được những người phái tả Thụy-điển (*Hơ - glung*) và Na-uy.

Đồng chí làm ơn viết thư cho biết (1) chúng tôi có nhất trí với đồng chí (hoặc đồng chí có thống nhất với Ban chấp hành trung ương) không, nếu không nhất trí thì ở điểm nào

1) — "Nước Nga và chiến tranh"

2) — hội nghị trừ bị

và (2) đồng chí có đảm nhận việc thu hút những người "phái tả" ở các nước Xcan-đi-na-vơ không.

Ad 1. Đồng chí đã biết lập trường của chúng tôi qua tờ "Người dân chủ - xã hội". Trong các vấn đề của nước Nga chúng ta sẽ *không* tán thành thống nhất với đảng đoàn Tơ-khê-ít-dê (điều mà cả Tơ-rốt-xki, cả Ban tổ chức, cũng như Plê-kha-nốp và đồng bọn đều mong muốn: xem "Chiến tranh"), bởi vì như thế là bao che và bảo vệ tạp chí "Sự nghiệp của chúng ta". Trong các vấn đề quốc tế chúng tôi sẽ *không* tán thành xích lại gần với Haase-Bernstein-Kautsky (vì *trên thực tế* họ muốn thống nhất với bọn Duy-đơ-cum và che chở cho bọn đó, muốn lảng tránh bằng những lời lẽ tả khuynh và không thay đổi tí gì trong cái đảng cũ kỹ thối nát). Chúng tôi không thể tán thành *khẩu hiệu* hòa bình được, vì chúng tôi cho đó là một khẩu hiệu hết sức mơ hồ, hòa bình chủ nghĩa, tiểu tư sản, khẩu hiệu đó giúp cho các chính phủ (hiện giờ các chính phủ này cũng muốn giơ một tay lên "tán thành hòa bình" để thoát khỏi tình thế gay go) và kim hãm cuộc đấu tranh cách mạng.

Theo quan điểm của chúng tôi, phái tả phải đưa ra một bản tuyên ngôn *tư tưởng* chung (1) nhất thiết phải lên án bọn xã hội - xô-vanh và bọn cơ hội chủ nghĩa; (2) với một cương lĩnh hành động cách mạng (dù nói là nội chiến hay nói là hành động cách mạng có tính chất quần chúng thì điều đó cũng không quan trọng lắm) — (3) chống lại khẩu hiệu "bảo vệ tổ quốc" v. v.. Một bản tuyên ngôn tư tưởng của "phái tả", nhân danh một số nước, sẽ có một ý nghĩa *rất to lớn* (dĩ nhiên, không phải theo tinh thần tầm thường mà bà Txét-kin đã đưa ra tại hội nghị phụ nữ ở Béc-nơ: bà Txét-kin *đã bỏ qua* vấn đề lên án chủ nghĩa xã hội - xô-vanh!! do mong muốn "hòa bình" với bọn Duy-đơ-cum + Kautsky chẳng??).

Nếu đồng chí không tán thành sách lược ấy thì hãy viết ngay cho chúng tôi đôi lời.

Nếu đồng chí tán thành, thì hãy đảm nhiệm việc dịch (1) bản tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương (số 33 "Người dân chủ - xã hội")¹⁾ và (2) các nghị quyết Béc-nơ (số 40 "Người dân chủ - xã hội")²⁾ sang tiếng Thụy-điển và tiếng Na-uy, liên hệ với Hơ-glung — hỏi họ có đồng ý chuẩn bị trên cơ sở đó (cố nhiên là chúng ta sẽ không bắt đồng với nhau vì những chi tiết nhỏ) một bản tuyên bố chung (hoặc một bản nghị quyết) không. Cần phải hết sức gấp rút làm việc đó.

Vậy tôi đợi thư trả lời.

Gửi đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất.

Lê-nin của đồng chí

Viết sau ngày 11 tháng Bảy 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

88

GỬI C. B. RA-ĐẾCH

Vorkonferenz thứ hai ấn định vào ngày 7 tháng Tám. Trong thư tôi không dám nói điều đó, vì ngại thư sẽ rơi vào tay những người không thích hợp. Có thể, anh sẽ viết bằng cách đặc biệt? hoặc nói bóng (sehr bald³⁾)? Nói chung

1) Xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 13 - 23.

2) Như trên, tr. 161 - 167.

3) — rất chóng

cần phải suy nghĩ kỹ xem sẽ phải làm như thế nào để khỏi phạm vào nguyên tắc bí mật.

Viết giữa ngày 12 và 18 tháng
Bảy 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Béc-nơ

In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIV

Theo đúng bản thảo

89

GỬI C. B. RA-ĐẾCH

Werter Genosse ¹⁾!

Tôi gửi bức thư nói về "Vorkonferenz" ¹²⁹.

Đồng chí hãy sao lại cho "Lichtstrahlen" — hoặc giao cho Wynkoop (nếu đồng chí tin tưởng vào tính cẩn thận của đồng chí ấy) chuyển đi cho họ.

Tất cả những vấn đề này vertraulich²⁾. Đồng chí hãy hứa không nói với Grim, với Ba-la-ba-nô-va, với Tơ-rót-xki và nói chung là không nói với ai cả! NB

Đồng chí hãy đọc bức thư của tôi gửi cho Wynkoop và gửi tiếp đi³⁾. Tôi hy vọng rằng đồng chí đã gửi bức thư trước đi rồi! Hãy viết cho vài chữ về vấn đề đó.

Hoặc là hiện nay những người phái tả Đức sẽ đoàn kết lại (dù chỉ là để tiến hành cuộc đấu tranh tư tưởng nhân danh nhóm vô danh "Stern" ⁴⁾ hoặc muốn gọi là gì tùy ý: sau này công nhân sẽ tham gia nhóm này), hoặc là không thèm đếm xỉa tới họ.

1) — Đồng chí thân mến!

2) — bí mật

3) Xem tập này, tr. 130 - 132.

4) — "Ngôi sao"

(Tôi hiểu rằng "Lichtstrahlen" không nên đấu tranh trực diện. Nhưng tại sao nhóm "Stern" gồm X + Y + Z lại không ra *những nghị quyết* hoặc *bản tuyên ngôn*? Để rồi sau đó phổ biến những văn kiện đó một cách không chính thức và bí mật?)

Tôi không hiểu, làm sao mà đồng chí lại *bỏ lỡ* Vorkonferenz ở Béc-nơ được!?! Thế mà đồng chí lại còn trách móc tôi!

Lê-nin của đồng chí

P. S. Đồng chí đọc tiếng Nga có khó không? Đồng chí có *hiểu* hết không?

P. S. Đồng chí hoặc là gửi thẳng những nghị quyết Béc-nơ (bản dịch) cho Wynkoop (nếu đồng chí đã có bản sao) hay là gửi về đây: chúng tôi sẽ sao lại.

Sẽ là một việc hết sức quan trọng, nếu chúng tôi và đồng chí hội kiến không chính thức với một nhóm những người phái tả Đức. Đồng chí có tổ chức được việc này không? Nhân tiện xin hỏi, đồng chí có về đây không?

Viết ngày 15 tháng Bảy 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Béc-nơ

In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIV

Theo đúng bản thảo

90

GỬI Đ. VANH-CỐP

Giô-ren-béc I5/VII. 1915.

Đồng chí kính mến!

Tôi gửi đồng chí bản báo cáo của người đại diện của chúng tôi là đồng chí Di-nô-vi-ép, về Hội nghị tru bị ở

Béc-nơ. Đề nghị đồng chí giới thiệu bản báo cáo đó với các đồng chí Pan-nê-cúc và Goóc-tơ, và cho biết hết sức sớm ý kiến của đồng chí và của đảng đồng chí (hoặc quyết nghị).

Theo ý kiến tôi, cuộc hội nghị tru bị đó chỉ rất quan trọng và chỉ bổ ích ở chỗ là nó đã *hoàn toàn* vạch trần vai trò "kỳ lạ" (nếu nói một cách nhẹ nhàng) của một số người thuộc "phái tả" Đức (và của bà Cla-ra Txét-kin nói riêng). Mấy tháng trước đây tôi có hỏi một trong những người thuộc "phái tả" Đức, trước mặt đồng chí Ra-đếch, là Cla-ra Txét-kin, nếu sự việc dẫn đến phân liệt, sẽ đi theo đảng cũ hay đảng mới (tức là đảng cách mạng, chứ không phải đảng tự do - dân tộc như đảng hiện nay). Nhân vật "tả" ấy trả lời không do dự rằng "theo đảng cũ".

Đồng chí Ra-đếch rất bức tức với nhân vật tả ấy và cam kết với tôi rằng nhân vật kia lắm và bà Txét-kin nhất định sẽ đấu tranh một cách thành thật chống bọn xã hội - sô-vanh bi ổi ở Đức

Nhưng giờ đây cuộc tranh cãi đó được giải quyết xong xuôi, nhưng không chứng minh rằng Ra-đếch có lý. Txét-kin muốn đi *với* Ha-dơ — Cau-xky, còn Ha-dơ — Cau-xky lại muốn "thống nhất" (với Duy-đơ-cum: người Nga chúng tôi gọi đó là "sự thống nhất của bọn tay sai, sự chia rẽ những người cách mạng", nghĩa là thống nhất với giai cấp tư sản dân tộc, chia rẽ giai cấp công nhân quốc tế)!! Tôi tin rằng cuộc hội nghị đó của "phái tả", *với* Txét-kin, *với* Ha-dơ, mà lại *không có* "Lichtstrahlen" và phái "Diễn đàn" tham gia, chỉ là một trò lừa bịp hoàn toàn: ý nghĩa khách quan của hội nghị đó chỉ là ở chỗ dùng cuộc *đấu tranh giả tạo* của "phái tả" (à la Txét-kin) chống "phái hữu" (Đảng Vi-ghi và Đảng Tô-ri ở nước Anh hiện đại!) để củng cố đảng bi ổi cũ.

Chúng ta cần phải (cùng với những người phái "Diễn đàn" và *một số* người thuộc phái tả Đức, *không à la Txét-*

kin — cũng có thể cùng với Đảng Lát-vi-a và Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan (gọi là phái đối lập)) quyết định một biện pháp gì đó *rất gấp*, nếu chúng ta không muốn bỏ lỡ thời cơ hết sức quan trọng này.

Đồng chí Ra-đếch hứa dịch những nghị quyết của chúng tôi ra tiếng Đức¹⁾. Bản tuyên ngôn của chúng tôi (của Ban chấp hành trung ương) thì đồng chí đã biết (nó đã được in — rất tiếc là in tóm tắt — trên tờ "Tribune"¹³⁰ của các đồng chí). Trong cuốn sách của mình, Đa-vít trích dẫn bản tuyên ngôn đó *hết sức* trung thực (với một sự trung thực hầu như không tưởng tượng được đối với một kẻ cơ hội chủ nghĩa). Chúng tôi gửi cho đồng chí bản dịch của Ra-đếch và đề nghị cho biết, *càng sớm càng tốt*, xem việc chuẩn bị nghị quyết chung và cùng ra bản tuyên bố chung *chống* hội nghị của "phái tả" (Txét-kin và đồng bọn) có thể làm được không và có nên làm không. Theo ý kiến tôi, chúng ta sẽ làm việc đó — dưới hình thức này hay hình thức khác.

Gửi đồng chí lời chào thân ái nhất.

N. Lê-nin

P. S. Đồng chí hãy đưa bức thư này cho cả đồng chí Luy-tê-ra-an mà chúng tôi đã có lần cùng nhau phát biểu chống lại phái "đâm lầy" (phái giữa), (dĩ nhiên, nếu *đồng chí* thấy việc đưa bức thư cho cả đồng chí Luy-tê-ra-an xem là bổ ích).

Wl. Uljanow in *Sörenberg* (Kanton Luzern) Schweiz. Tất cả những điều đó hoàn toàn bí mật!

Gửi đến Dvô-lơ (Hà-lan)

In lần đầu, theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức

1) Ý nói những nghị quyết của Hội nghị Béc-nơ của các chi bộ hải ngoại của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 161 - 167).

91

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C thân mến! Tôi gửi cho đồng chí bản sao bài báo của đồng chí¹³¹. Tôi rất thích bài ấy. Còn bản chính tôi sẽ chuyển cho các biên tập viên khác của tạp chí "Người cộng sản"

Salutations cordiales!¹⁾

Lê-nin của đồng chí

Viết sau ngày 15 tháng Bảy 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

92

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến!

Tôi gửi những bản in thử.

Nếu số báo đã đầy rồi (nghĩa là tài liệu *hoàn toàn* đầy đủ), hãy cho xuất bản ngay. (Thứ tự bài, thì đồng chí tự xếp: bài "Về thất bại" là bài xã luận²⁾.)

Nếu còn chút xíu chỗ trống, đồng chí hãy cho đăng phần tái bút gửi kèm theo đây cho bài "Về tình hình"³⁾.

1) — Gửi lời chào thân ái!

2) Ý nói bài báo của V. I. Lê-nin "Về thất bại của chính phủ nước mình trong cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 286 - 291).

3) Ý nói bài báo của V. I. Lê-nin "Về tình hình của Đảng dân chủ - xã hội Nga" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 292 - 297).

Sau số này, chúng ta sẽ ra luôn số tiếp, trong đó sẽ có bài về chủ nghĩa hòa bình (đã sắp chữ xong chưa?). Đồng chí cho biết sớm xem đã có bao nhiêu tài liệu dành cho số (tiếp) ấy và còn thiếu bao nhiêu tài liệu nữa!

Gửi đồng chí lời chào! *Lê-nin* của đồng chí

Viết ngày 21 tháng Bảy 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-si)
đến Giô-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

93

GỬI Đ. VANH-CỐP

Giô-ren-béc (bang Li-u-txéc-nơ)

22/VII. 1915.

Đồng chí Vanh-cốp kính mến!

Tôi gửi cho đồng chí những nghị quyết của đảng chúng tôi do đồng chí Ra-đếch dịch¹⁾. Tôi thiết tưởng rằng — sau khi tôi đọc những nghị quyết của các đồng chí — giữa chúng ta chắc chắn có một sự nhất trí về nguyên tắc.

Đồng chí Ra-đếch viết thư cho tôi nói rằng chúng ta cần phải cùng nhau thảo ra những luận cương, chứ không phải là những nghị quyết (chúng ta, tức là Đảng dân chủ - xã hội Hà-lan, đảng chúng tôi, Đảng dân chủ - xã hội "đổi lập" Ba-lan, có lẽ cả Đảng dân chủ - xã hội Lát-vi-a). Theo tôi, luận cương hay là nghị quyết — cái đó không quan trọng:

1) Ý nói những nghị quyết của Hội nghị Béc-nơ của các chi bộ hải ngoại của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 161 - 167).

điều quan trọng là chúng ta phải trình bày sách lược cách mạng một cách rõ ràng, dễ hiểu, phải xác định rõ tính chất đế quốc chủ nghĩa của cuộc chiến tranh và bảo vệ chủ nghĩa Mác chống lại sự xuyên tạc của Cau-xky, của Plê-kha-nốp và đồng bọn.

Tiếc rằng Ra-đếch đến tận bây giờ vẫn chưa gửi cho tôi bản dự thảo tuyên bố của đồng chí ấy. Tôi hy vọng rằng đồng chí, sau khi đọc những nghị quyết của chúng tôi, sẽ trả lời *trong một thời gian gần nhất* cho tôi biết rằng về nguyên tắc đồng chí có đồng ý với chúng tôi không. Tới ngày 7 - 10 tháng Tám mọi việc đều phải được chuẩn bị xong.

Nếu đồng chí có thể nói một cách *hoàn toàn* dứt khoát là một người nào đó, trong số các đồng chí, có thể tới Béc-nơ vào khoảng 7 - 10 tháng Tám được, thì có lẽ ta có thể tổ chức một cuộc hội nghị nhỏ ở Béc-nơ và cùng nhau thảo ra những luận cương. Nếu không thì buộc phải thống nhất ý kiến với nhau bằng cách trao đổi thư từ vậy, cái đó đòi hỏi *nhiều thời gian*.

Gửi đồng chí lời chào thân ái nhất.

N. Lê-nin của đồng chí

P. S. Ra-đếch kể với tôi rằng đồng chí có quan hệ rất tốt với *Sác-lơ Ke-rơ*, một nhà xuất bản ở *Si-ca-gô*. Hiện nay chúng tôi xuất bản bằng tiếng Nga (sau đó bằng tiếng Đức) một cuốn sách nhỏ (khoảng 100.000 chữ) gồm những nghị quyết của chúng tôi cùng những tài liệu giải thích.

Đồng chí có thể hỏi Sác-lơ Ke-rơ xem ông ta có đồng ý in (và với những điều kiện như thế nào) cuốn sách của chúng tôi bằng tiếng Anh không?¹⁾

1) Ý nói cuốn sách "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh)".

P. P. S. Tôi sẽ cố gắng soạn thảo và gửi cho đồng chí bản dự thảo. Chúng tôi tuyệt đối và hoàn toàn tán thành đề nghị của đồng chí về việc đặt quan hệ với những người cánh tả khác (Anh, Thụy-điển, Pháp v. v.).

Gửi đến Dvô-lơ (Hà-lan)

*Đăng lần đầu năm 1960 trên
tạp chí "Những vấn đề lịch sử
Đảng cộng sản Liên-xô", số 4*

*Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức*

94

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi những bài của Vành-cốp.

Hãy gửi trả lại ngay. Làm thế nào với những bài ấy bây giờ? Rõ ràng là họ nói loanh quanh. Chứ bởi thì không cần thiết — cứ lặng thinh thì hơn, phải không?

Tôi gửi bài của Côn-lôn-tai. *Hãy gửi trả lại.* Đấy thật là một mục đàn bà thông thạo!

Tôi gửi bài bàn về khẩu hiệu liên bang châu Âu. Không cần gửi trả lại. *Nếu không tán thành thì lập tức gọi điện thoại ngay cho tôi* (tự anh hoặc cùng với Di-na, hoặc với Sơ-lốp-xki).

Anh còn nhớ họ của *Cô-ba* không?

Gửi anh lời chào!

U-li-a-nốp

N. B. Hãy gửi cho tờ "Vấn đề bảo hiểm xã hội" trong đó có bài phê bình cuốn sách của Ma-xlốp¹³².

*Viết sau ngày 23 tháng Bảy 1915
Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

95

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến! Tôi gửi bài cho cơ quan ngôn luận trung ương. Anh viết mấy chữ cho biết, có thể sớm ra được số báo chưa (và *ba o giờ*, dù là khoảng chừng).

Nếu hoàn toàn không thể nào ra sớm được, thì chúng ta sẽ cố gắng cho ấn hành ở nhà in tại Béc-nơ.

Gửi đồng chí lời chào thân ái! *Lê-nin* của đồng chí

P. S. Đề nghị đồng chí gửi cho tôi xem mục lục tủ sách của đồng chí, tạm trong một thời gian rất ngắn cũng được!

Đáng buồn là những người bôn-sê-vích Gru-di-a của chúng ta chưa đem đến cho chúng ta bản dịch những bài báo của An (Cô-xơ-rốp)¹³³. *Báo cho Xtép-cô biết!*

Đồng chí có thể quở trách nhẹ nhàng đồng chí ấy được không?

Viết trước ngày 24 tháng Bảy 1915

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ*

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

96

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến! Hôm nay tôi vừa gửi cho đồng chí bức điện yêu cầu thay bài báo của tôi trong số đang chuẩn bị ra của cơ quan ngôn luận trung ương, bài "Về tình hình

của Đảng dân chủ - xã hội"¹⁾ bằng bài (của Gri-gô-ri) về chủ nghĩa hòa bình. Nếu việc đó đã muộn, anh hãy cho sắp chữ tất cả số tài liệu còn lại — chúng ta sẽ cho ra *luôn* thêm một số nữa của cơ quan ngôn luận trung ương.

Còn về cuốn sách thì thế nào?²⁾ Cu-dơ-ma liệu có thể sắp chữ cuốn ấy được không? (Gần 100.000 chữ. Nên làm thế nào cho *rẻ hơn* — in thành 2 cột, để đỡ tốn giấy hơn! Bảo anh ta hãy cho dự toán chính xác và thời hạn).

Gửi lời chào thân ái! *N. Lê-nin* của đồng chí

Tôi đã nhận được bản dịch của Xtép-cô. Hết sức cảm ơn

Viết ngày 24 tháng Bảy 1915

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-si)
đến Giơ-ne-vơ*

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

97

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Đáng tiếc là anh không đánh điện cho chị Ô-n-ga — như tôi đã đề nghị. Giờ đây có thể không kịp nữa rồi.

Tôi đã nhận lại bài báo của A-bram-tsích rồi. Tôi không gửi bài đó, vì không thích hợp.

1) "Về tình hình của Đảng dân chủ - xã hội Nga" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 292 - 297).

2) Đây là nói cuốn sách "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh)".

Tôi gửi bản dự thảo (tóm tắt những nghị quyết của chúng ta) — bản dự thảo tuyên ngôn của phái tả¹⁾. Tôi đã gửi bản đó cho các bạn Hà-lan và Ra-đếch vân vân.

Tôi đã nhận được bản dịch phần cuối bài của An. Tôi sẽ gửi cho anh.

Tôi cũng đã nhận được bản dịch bài của Goóc-tơ. Tôi gửi cho anh.

Gửi anh lời chào. *Lê-nin*

P. S. Tôi hy vọng là năm đã đến tay anh nguyên vẹn?

Tôi gửi đoạn cuối phần của tôi trong cuốn sách²⁾. Hãy gửi trả lại gấp.

NB: Trong số các địa chỉ của I-nét-xa (để chuyển cho tạp chí "Người cộng sản"), những địa chỉ sau đây *bị loại bỏ*

địa chỉ của C. M. ở Giê-nơ

và của Xô-rô-kin ở Tu-lu-dơ.

Viết sau ngày 24 tháng Bảy 1915

Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-stanh (Thụy-si)

In lần đầu, theo đúng bản thảo

98

GỬI Đ. VANH-CỐP

Đồng chí Vanh-cốp kính mến!

Công việc khởi sự mà chúng ta quan tâm trong lúc này, — đề cương của bản tuyên ngôn quốc tế về những

1) Xem *V. I. Lê-nin*. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 282 - 285.

2) Đây là nói cuốn sách "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh)".

nguyên tắc của phái tả mác-xít, — có một ý nghĩa quan trọng đến mức chúng ta không có quyền chậm trễ và phải đưa công việc đó đến chỗ hoàn thành thắng lợi, và hơn nữa hoàn thành càng nhanh càng tốt. Việc chúng ta đang chậm trễ là một mối nguy lớn!

Bài báo của A. P. trên tờ "*Berner Tagwacht*" (ngày 24 tháng Bảy) bàn về đại hội của Đảng dân chủ - xã hội Hà-lan, có ý nghĩa hết sức quan trọng cho sự hiểu biết lẫn nhau giữa chúng ta¹³⁴. Tôi hết sức vui mừng hoan nghênh lập trường của đồng chí, của Goóc-tơ và Ra-vê-xtanh về vấn đề dân cảnh (vấn đề đó cũng được đề cập đến cả trong cương lĩnh của chúng tôi). Giai cấp bị bóc lột nếu không *tìm cách* có được vũ khí, không biết sử dụng vũ khí và không biết quân sự, thì sẽ chỉ là một giai cấp tội tở. Những kẻ chủ trương giải trừ quân bị, đối chọi lại với chủ trương thành lập đội dân cảnh ("phái tả" như vậy có cả ở miền Xcan-đi-na-vơ: tôi đã tranh luận với Hơ-glung về vấn đề này vào năm 1910), sẽ đứng trên lập trường của những người tiểu tư sản, những người hòa bình chủ nghĩa, những người cơ hội chủ nghĩa ở các nước nhỏ. Nhưng đối với chúng ta thì quan điểm quyết định phải là quan điểm *những nước lớn* và quan điểm *đấu tranh cách mạng* (tức là *cả* quan điểm *nội chiến nữa*). Bọn vô chính phủ, nếu đứng trên quan điểm cách mạng xã hội mà xét (tức là xét ngoài thời gian và không gian), thì có thể chống lại chủ trương thành lập đội dân cảnh. Nhưng nhiệm vụ *quan trọng nhất* của chúng ta hiện nay chính là phải vạch ra một đường ranh giới rõ ràng giữa một bên là phái tả mác-xít và một bên là bọn cơ hội chủ nghĩa (cả bọn theo Cau-xky) và bọn vô chính phủ.

Trong bài báo của A. P. có một đoạn đã làm tôi thực sự phẫn nộ, cụ thể là đoạn anh ta nói rằng bản tuyên ngôn có tính chất nguyên tắc của bà Rô-lăng Hôn-xơ "hoàn toàn phù hợp với quan điểm của Đảng dân chủ - xã hội"!!

Căn cứ bản tuyên ngôn có tính chất nguyên tắc này, dưới cái dạng như người ta đăng nó trên tờ "*Berner Tagwacht*" và trên tờ "*Internationale Korrespondenz*"¹³⁵, tôi nhận thấy rằng *trong bất kỳ trường hợp nào chúng tôi cũng không thể nhất trí* với bà Rô-lăng Hôn-xơ. Bà Rô-lăng Hôn-xơ, theo tôi, chỉ là một Cau-xky của Hà-lan hoặc Tơ-rốt-xki của Hà-lan thôi. Những kẻ đó *về nguyên tắc* thì "kiên quyết không nhất trí" với bọn cơ hội chủ nghĩa, nhưng *trên thực tế* thì *nhất trí* với chúng về tất cả các vấn đề quan trọng!! Bà Rô-lăng Hôn-xơ bác bỏ nguyên tắc bảo vệ tổ quốc, tức là bác bỏ chủ nghĩa xã hội-sô-vanh. Thế là tốt. *Nhưng bà ta lại không bác bỏ chủ nghĩa cơ hội!!* Trong bản tuyên ngôn tràn giang đại hải ấy không có lấy một lời chống lại chủ nghĩa cơ hội! Không có lấy một lời nào rõ ràng, không mập mờ về các phương sách đấu tranh *cách mạng* (mà lại nói nhiều về "chủ nghĩa duy tâm", về tinh thần hy sinh quên mình v. v. mà bất kỳ một tên vô lại nào, kể cả Tơ-run-xơ-ra và Cau-xky, cũng đều có thể sẵn lòng chấp nhận được)! Không một lời nào nói đến *sự đoạn tuyệt* với bọn cơ hội chủ nghĩa! Khẩu hiệu "hòa bình" hoàn toàn à la Cau-xky! Thay vào đó (và điều này hoàn toàn lô-gích xét theo quan điểm của "bản tuyên ngôn có tính chất nguyên tắc" nhưng lại là vô nguyên tắc của bà Rô-lăng Hôn-xơ) là lời khuyên cộng tác với Đảng dân chủ - xã hội và Đảng công nhân dân chủ - xã hội!! Như thế có nghĩa là: thống nhất với bọn cơ hội chủ nghĩa.

Giống hệt như ngài Tơ-rốt-xki của chúng tôi: "về nguyên tắc thì *kiên quyết* chống lại chủ trương bảo vệ tổ quốc", trên thực tế thì *tán thành* thống nhất với đảng đoàn Tơ-khê-ít-dê trong Đuma Nga (nghĩa là với những kẻ thù địch với đảng đoàn chúng tôi đã bị đày đi Xi-bi-ri, thống nhất với những *ông bạn chí thân* của bọn xã hội - xô-vanh Nga).

Không. Không. Chúng tôi không bao giờ và về nguyên tắc nhất quyết không tán thành bản tuyên ngôn của bà Rô-

lăng Hôn-xơ. Đó là một thứ chủ nghĩa quốc tế hoàn toàn thiếu suy nghĩ, rất dối ảo tưởng và giả nhân giả nghĩa. Một thái độ nửa vời hoàn toàn. Cái đó chỉ thích hợp (về mặt chính trị mà nói) cho việc thành lập ra "cánh tả" (tức là một "thiểu số vô hại", "một sự trang trí mác-xít") trong những đảng tôi tớ cũ thối nát và đê tiện (trong các đảng công nhân tự do chủ nghĩa).

Cố nhiên là chúng tôi không đòi hỏi phải có sự phân liệt *ngay lập tức* trong đảng này hay đảng nọ, ví dụ ở Thụy-điển, ở Đức, ở Pháp. Rất có thể là sau đây một ít lâu, thời cơ sẽ thuận lợi hơn cho việc đó (chẳng hạn như ở Đức). Nhưng *về nguyên tắc*, chúng ta phải dứt khoát đòi đoạn tuyệt hoàn toàn với chủ nghĩa cơ hội. *Toàn bộ* cuộc đấu tranh của đảng chúng tôi (và của phong trào công nhân châu Âu nói chung) phải nhằm chống chủ nghĩa cơ hội. Đó không phải là một trào lưu, không phải là một xu hướng; bây giờ nó (chủ nghĩa cơ hội) đã trở thành một công cụ có tổ chức của giai cấp tư sản ở trong phong trào công nhân. Sau nữa: những vấn đề về đấu tranh cách mạng (sách lược, các biện pháp, việc tuyên truyền trong quân đội, việc tổ tình thân thiện ở các chiến hào v. v.) nhất thiết phải được phân tích, thảo luận, suy nghĩ, kiểm tra, giải thích một cách *kỹ càng* cho quần chúng trên báo chí bất hợp pháp. Không thể thì mọi sự "thừa nhận" cách mạng chỉ là lời nói suông. Chúng ta không thể đi cùng đường với bọn cấp tiến ba hoa (theo cách nói của người Hà-lan: "thụ động").

Đồng chí Vành-cốp thân mến, tôi hy vọng rằng đồng chí sẽ không giận tôi vì những nhận xét này. Chính vì chúng ta phải thực sự trao đổi hết với nhau để cùng nhau tiến hành một cuộc chiến đấu *gian khổ*.

Đồng chí hãy làm ơn chuyển cho đồng chí Pan-nê-cúc và các bạn Hà-lan khác xem bức thư này.

N. Lê-nin của đồng chí

P. S. Nay mai tôi sẽ gửi cho đồng chí bản nghị quyết chính thức của đảng chúng tôi (nghị quyết năm 1913) về vấn đề quyền tự quyết của tất cả các dân tộc¹⁾. Chúng tôi *tán thành điếu đó*. Hiện nay, trong cuộc đấu tranh chống bọn xã hội - sô-vanh, chúng tôi lại càng phải tán thành quan điểm đó hơn bao giờ hết.

Viết sau ngày 24 tháng Bảy 1915

Gửi từ Giơ-ren-béc (Thụy-si)

đến Dvô-lơ (Hà-lan)

Dăng lần đầu ngày 21 tháng

Giêng 1949 trên báo "Sự thật",

số 21

Theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

99

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

A. M. thân mến! Ngày mai chúng tôi sẽ gửi tiền cho chị. Rất cảm ơn về những tin tức từ nước Nga. Về nguyên tắc chúng tôi không có gì chống lại sự thỏa thuận và hy vọng rằng chị sẽ đặc biệt thận trọng.

Về vấn đề vũ trang nhân dân versus²⁾ giải trừ quân bị, dù sao tôi vẫn cảm thấy rằng chúng ta không thể nào sửa đổi cương lĩnh được. Nếu những câu nói về đấu tranh giai cấp không phải là những câu nói suông theo tinh thần của phái tự do (như những câu của bọn cơ hội chủ nghĩa, của Cau-xky và Plê-kha-nốp) thì làm sao có thể phản đối một sự thật lịch sử: việc biến cuộc đấu tranh này thành nội chiến, trong những điều kiện nhất định? Sau nữa, một giai

1) Xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 24, tr. 57 - 59.

2) — đối với

cấp bị áp bức nói chung làm sao có thể chống lại việc vũ trang nhân dân?

Phủ nhận điều đó có nghĩa là rơi vào một thái độ nửa vô chính phủ chủ nghĩa đối với chủ nghĩa đế quốc: theo tôi, điều đó thấy có ở một số người phái tả ngay cả trong hàng ngũ chúng ta. Họ nói rằng nếu vấn đề là chủ nghĩa đế quốc, thì không cần cả quyền dân tộc tự quyết lẫn việc vũ trang nhân dân! Đó là một sai lầm ghê gớm. Chính để tiến hành cách mạng xã hội chủ nghĩa chống chủ nghĩa đế quốc cần phải có cả hai cái đó.

Có "thực hiện được" không? Tiêu chuẩn đó không đúng. Nếu không có cách mạng thì hầu như toàn bộ cương lĩnh minimum đều không thể thực hiện được. Khả năng thực hiện trong hoàn cảnh như vậy sẽ rơi vào tư tưởng tiểu tư sản.

Tôi thấy, vấn đề này (cũng như *tất cả* mọi vấn đề liên quan tới sách lược dân chủ - xã hội hiện nay) *chỉ* có thể đặt ra trong mối liên hệ với sự đánh giá (và với việc tính đến) chủ nghĩa cơ hội. Và rõ ràng "giải trừ quân bị", với tính cách một khẩu hiệu sách lược, là chủ nghĩa cơ hội. Hơn nữa lại là một thứ chủ nghĩa cơ hội kiểu tỉnh lẻ, sắc mùi quốc gia nhỏ, sắc mùi tư tưởng muốn xa rời cuộc đấu tranh, sự nghèo nàn về quan điểm: "đền nhà ai nhà nấy rặng"...

Chúng tôi gửi bản dự thảo (cá nhân) tuyên ngôn của phái tả quốc tế¹⁾. Chúng tôi thiết tha yêu cầu chị dịch ra và báo cho những người phái tả Thụy-điển và Na-uy biết, để đẩy mạnh Verständigung²⁾ với họ một cách *thiết thực*. Hãy gửi cho chúng tôi những nhận xét của chị, resp.³⁾ bản phản dự

1) Ý nói "Dự thảo nghị quyết của những người dân chủ - xã hội phái tả tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 282 - 285).

2) — sự thỏa thuận

3) — respective - tương ứng, phù hợp

thảo và *đòi* những người phải tả vùng Xcan-đi-na-vơ cũng làm như vậy.

Beste Grüsse!¹⁾ Lê-nin của chị

Viết ngày 26 tháng Bảy 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thuy-si)
đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin. t. II

Theo đúng bản thảo

100

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

(Gửi trả lại thư của Vành-cốp: một tay cừ đây chứ!)

Tôi sẽ gửi các cuốn sách Nga (bản liệt kê).

Về sách Pháp thì tôi còn do dự: có thể tìm kiếm được một số lớn, nếu nhờ ai đó ở Béc-nơ mượn trong thư viện Giơ-ne-vơ và Nép-sa-ten (nhiều sách vở vẫn: tôi đã thấy một số ở Pa-ri). Vấn đề tiền nong có liên quan đến vấn đề sau.

Bức thư gửi kèm theo đây của I-u-ri (hãy gửi trả lại) thật là một thái độ cu-lắc trắng trợn và ngu xuẩn. Ở đây *chính thức quyết định* đảng Gô-lây và Va-rin¹³⁶. "Ủy ban xuất bản" *có nhiệm vụ phải* thực hiện quyết định đó. Nhưng thế mà họ lại làm theo ý họ!! "Tôi nhiều tiền, tôi muốn làm gì thì làm". Rõ ràng là không thể làm việc như thế được. Cứ để cho họ đi, mặc xác họ. Sẽ đành phải xuất bản (nếu họ muốn) ở đây vậy, và chúng ta *sẽ để chịu hơn* khi tránh xa được cái bọn người cu-lắc ấy.

1) — Những lời chào tốt đẹp nhất!

Ở đây đã *chính thức* quyết định: họ cấp ½ chi phí cho vận chuyển và *sau một tuần* sẽ viết thư báo cho chúng ta biết về thời hạn nộp tiền.

Không thấy có một lời nào! – Thật là một sự nhạo báng!

Bức thư của Bu-kha-rin (hãy trả lại cho tôi!) cho thấy rằng trong những điều kiện khó khăn như vậy, chúng ta *không thể* nào đi được (mang hộ chiếu người khác à? bọn chúng sẽ phát hiện ra *chúng ta* và bỏ tù để lấy lòng Nga hoàng!)¹³⁷. Tiền ngày càng ít: hai số báo trung ương + cuốn sách sẽ choán mất một món lớn trong số một nghìn còn lại. Còn chi phí đi đường? Còn nạn đất đỏ ở Xtốc-khôn? Mà điều kiện làm việc ở đây (thư viện) thì *tôi hơn*.

Cần phải suy đi nghĩ lại thật kỹ.

Hay là tốt hơn cứ để cho bọn người có thái độ cu-lắc ngu xuẩn ấy đi dạo mát chẳng?

Anh hãy gửi bài của Gô-lây cho cơ quan ngôn luận trung ương (*cần phải* đăng bài của Gô-lây). Tôi cũng không muốn trả lời I-u-ri: bức thư đầy giọng lái buôn trắng trợn và ngu xuẩn của anh ta thì không thể nào chịu được. Giới hạn ở chỗ nào? Hứa hẹn, những quyết định chính thức – thế rồi lại cái giọng – "Tôi là chủ, tôi không muốn trả tiền"!! Không thể như thế được, mọi cái đều phải có giới hạn! Đây đã thành một sự gian dối vô liêm sỉ hết mức!

Gửi lời chào tất cả. *Lê-nin* của anh

Chúng tôi *không* có số ấy của tờ "Ngôn luận". Có phải ở chỗ I-u-ri không?

Viết sau ngày 26 tháng Bảy 1915

*Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

101

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Về mục "Thư mục và tin ngắn" thì tôi *tán thành* đăng. 100 - 200 (ít hơn) frs chi thêm thì có đáng là bao?

Điều quan trọng là cuốn sách được *trộn vụn*¹⁾. Điều quan trọng là *từ khắp mọi nơi* (Golay, Sinclair, "*Die Internationale*") đều có *tiếng nói* phản đối bọn xã hội - sô-vanh¹³⁸.

Thế nào, I-u-ri và những người Nhật¹³⁹ đi đấy chứ? Bao giờ?

Viết sau ngày 26 tháng Bảy 1915

*Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

102

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi bài báo của Pan-nê-cúc¹⁴⁰. Rất mong thêm vào bài đó lời chú giải kèm theo đây của ban biên tập (và gửi lời chú giải đó cho tác giả)²⁾.

Tôi gửi các bản sơ thảo đề cương của cuốn sách (hãy gửi trả lại)³⁾. Tôi đề nghị (cả hai chúng ta) cùng ngồi vào làm việc ngay, cần nhắc từng câu một, sửa lại, rút gọn và xuất bản *bằng tiếng Nga* (nhân một năm nổ ra cuộc chiến tranh). Rồi sẽ in bằng *ba* thứ tiếng nữa.

1) Ý nói số 1 của tạp chí "Người cộng sản"

2) Xem phần phụ lục ở cuối bức thư.

3) Đây là nói cuốn sách "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh)" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 307 - 350).

Tôi thiết nghĩ, có thể kết hợp hai mục đích:

1) Vademekum¹⁾ cho những người dân chủ - xã hội Nga, cho các cán bộ cổ động và "các thủ lĩnh công nhân". **Tóm tắt tất cả** những lý lẽ một cách rõ ràng, phổ thông, chính xác. Kết luận thật rõ ràng: sự đúng đắn của việc khai trừ tờ "Bình minh của chúng ta", đấu tranh chống lại nó và chống Ban tổ chức + *Tsor-khê-it-dê* [Vademekum đối với cuộc bầu cử vào Đu-ma nhà nước.]

2) Sự trình bày chính xác cho người nước ngoài: một biện pháp *chính trị* quan trọng đối với việc đoàn kết Quốc tế III; quan trọng hơn so với hàng tá những cuộc trao đổi và gặp gỡ với hàng tá những người thuộc hạng Grim, Txét-kin và Klatsch-Weiber²⁾ khác mặc quần hoặc mặc váy.

Anh hãy trả lời gấp. Nếu anh đồng ý thì chúng ta sẽ thảo luận *bản đề cương một cách chi tiết hơn*, sau đó sẽ phân chia chủ đề.

3) Thúc ép bọn đê tiện trong Ban tổ chức gửi "phần của mình" mà họ thì lại *không có phần của mình!*

Anh có gửi những đoạn *tinh hoa* trích từ tờ "*Hamburger Echo*" không? Trong Wiener "*Arbeiter-Zeitung*" có một đoạn *tinh hoa*: thư gửi từ nước Nga sang nói rằng *Ác-xen-rốt có những nhượng bộ* đối với "bọn cơ hội chủ nghĩa"¹⁴¹. *Tôi sẽ gửi đến cho anh.*

PHỤ LỤC CHO BỨC THƯ

Lời ban biên tập. Chúng tôi hoàn toàn đồng ý, trên những nét cơ bản và quan trọng, với bài báo tuyệt vời của đồng chí A. Pan-nê-cúc, nhưng chúng tôi thấy rằng những câu cuối cùng của bài đó quá ư bi quan. Quần chúng ủng hộ chúng ta, còn bọn cơ hội chủ nghĩa, bọn xã hội - sô-vanh

1) — Sách tra cứu, sách hướng dẫn

2) — những mũ đàn bà ba hoa

và "phái Cau-xky" thì chỉ được sự ủng hộ của một thiểu số, thường là một thiểu số không đáng kể gồm bọn quan lại, quý tộc, tiểu tư sản và bọn phi-li-xtanh. Với một sách lược đúng đắn chống lại bọn cơ hội chủ nghĩa, tức là khai trừ chúng và đấu tranh triệt để với chúng, thì những tổ chức lớn cũng như bộ máy hợp pháp và bất hợp pháp của đảng cách mạng sẽ ủng hộ chúng ta.

Viết trước ngày 28 tháng

Bảy 1915

Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-stanh (Thụy-sĩ)

Phụ lục cho bức thư đăng lần đầu năm 1915 trên tạp chí "Người cộng sản", số 1-2

Bức thư in lần đầu, theo đúng bản thảo; phụ lục thì theo đúng bản in trên tạp chí "Người cộng sản"

103

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Chúng ta chấp nhận điều kiện của Cu-dơ-ma. Cuốn sách đã được viết xong *hoàn toàn*¹⁾. Tôi có thể gửi bản thảo *thậm chí sớm hơn*, nếu việc đó có thể thúc đẩy nhanh việc xuất bản. Tôi đề nghị đánh điện báo cho biết (hoặc gọi điện thoại - tốt nhất là vào lúc 8½ - 9 giờ sáng — Hotel Marienthal in *Sörenberg*, Kanton Luzern) nếu thấy có thể xúc tiến gấp việc gửi cuốn sách đó. Xúc tiến gấp việc đó đối với chúng ta là điều *hết sức* quan trọng.

1) Đây là nói cuốn "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh)".

Như vậy là chúng ta cho ra thêm một số nữa của cơ quan ngôn luận trung ương (bài về chủ nghĩa hòa bình thì làm xã luận; tôi sẽ gửi thêm tài liệu), và liền ngay sau đó là cho xuất bản cuốn sách. (Số chữ trong cuốn đó hình như khoảng 115 000. Nhưng đó là sự khác nhau nhỏ.)

Siết chặt tay. Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 28 tháng Bảy 1915
Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

104

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi cuốn sách đến Giơ-ne-vơ (họ lấy giá 150 frs tiền công sắp 100.000 chữ và rất nhanh).

Tôi chấp nhận hầu như tất cả những chỗ sửa đổi của anh.

Tôi sửa phần của anh *không đáng kể*: sẽ gửi đến ngay trong bản in thử (nếu anh muốn, chúng tôi sẽ đòi sớm hơn).

Số ấy của cơ quan ngôn luận trung ương cần phải được *xúc tiến hết sức khẩn trương*. Bài của anh sẽ có tới 375 dòng!!! Phần tin thời sự thì (hầu như) không có. Anh hãy viết ½ cột về "Chiến tranh" nhé. Tôi sẽ viết về quyền tự quyết và về Liên bang châu Âu¹⁾. *Phải cho đăng Gô -*

1) Có lẽ V. I. Lê-nin muốn nói bài báo: "Giai cấp vô sản cách mạng và quyền dân tộc tự quyết" và "Bản về khẩu hiệu Liên bang châu Âu" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 61 - 68 và t. 26. tr. 351 - 355).

lây ở trong cơ quan ngôn luận trung ương, nếu những người Nhật không tán thành đưa vào tạp chí "Người cộng sản" bởi vì cần phải *ra sức* quảng cáo cho Gô-lây, nhất thiết thế!¹⁾

Anh hãy trả lời gấp về cơ quan ngôn luận trung ương, *hãy hết sức khẩn trương*.

Có nên đăng bài của tôi về Kvoác không?²⁾

Làm sao lại có thể thất lạc được bản dự thảo lời tuyên bố (chính nó = bản tóm tắt những nghị quyết)?? Nó đã được cho vào phong bì gửi cho anh rồi mà!!!

Chúng tôi sẽ hỏi Ra-đếch. [Nếu tìm thấy ở chỗ anh, *xin gửi lại thật gấp!!*]

Tôi gửi kèm bức thư cho I-u-ri và thư của Va-rin.

Gửi anh lời chào!

Lê-nin của anh

Tất cả các bản in thử của tôi, tôi đã gửi tới *Benteli*³⁾. Nếu thư bị thất lạc, thì bảo họ *lại gửi lần nữa*.

Viết sau ngày 28 tháng Bảy 1915

Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng bản thảo

1) Xem bài báo của V. I. Lê-nin "Tiếng nói chân thật của một người xã hội chủ nghĩa Pháp" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 5 - 13).

2) Đây là nói bài báo của V. I. Lê-nin "Về cách giải thích khẩu hiệu "hòa bình"" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 298 - 300).

3) Đây là nói nhà in Ben-tê-li.

105

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Chị Ôn-ga viết cho biết rằng phải *hết sức* gấp rút hoàn thành số báo trung ương, nếu không thì Cu-dơ-ma sẽ nhận công việc khác!

Vậy mà tài liệu thì lại có ít thôi!! Lôi thôi to!!

Hôm nay tôi gửi thẳng tới nhà in một bài nhỏ "Bàn về khẩu hiệu Liên bang châu Âu" (tôi đề nghị gửi bản in thử cho anh) — (bài đó được viết với tinh thần của những cuộc trao đổi giữa chúng ta. Nhất thiết trước khi in cuốn sách phải sửa lỗi và cần đưa vào cuốn sách phần chú thích cho bản tuyên ngôn¹⁴²). [Tôi đưa thêm vào cuốn sách nghị quyết năm 1913 về vấn đề dân tộc].

Tôi gửi cho anh bài báo về cương lĩnh dân tộc (tôi muốn sửa lại bài này; theo ý tôi, bài này không đạt; tôi sẵn sàng hoãn lại)¹. Tài liệu ở chị Ôn-ga đã có 400 dòng + 125 dòng của bài "Bàn về khẩu hiệu Liên bang châu Âu" mà cả thảy số báo có 736 dòng!!

Tối sáng ngày thứ hai, nhất thiết anh phải gửi (nói chung phải gửi ngay *bằng chuyến xe thư đầu tiên*) thêm tài liệu cho chị Ôn-ga. Tôi nghĩ, Kvoác² không nên để cạnh bài của anh.

Đã có trong số 1 1 1 "Lời nói của chúng ta" ¹⁴³	Brau-nơ đã có trong "Lời nói của chúng ta" chưa? Na-đi-a đã thăm tra và nói là <i>đã có</i>
--	---

1) Có lẽ đây là nói bài báo của V. I. Lê-nin "Giai cấp vô sản cách mạng và quyền dân tộc tự quyết" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 61 - 68).

2) Đây là nói bài báo của V. I. Lê-nin "Về cách giải thích khẩu hiệu "hòa bình"" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 298 - 300).

Cần phải có một bài về nước Nga, ngắn cũng được.
(Tôi bị ốm và hôm qua mới làm việc được.)

Gửi lời chào đến tất cả!

Lê-nin của anh

P. S. Cảm ơn anh đã gửi những cuốn sách.

Nếu không còn gì nữa thì hãy gửi bài của Gô-lây cho cơ quan ngôn luận trung ương.

Trong cuốn sách, anh quên điền số lượng công nhân ở các tỉnh "của chúng ta" và các tỉnh của phái thủ tiêu. *Hãy gửi đến nhé.*

*Viết giữa ngày 28 tháng Bảy và 2
tháng Tám 1915*

*Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

106

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến! Tôi gửi bài cho số 44¹ (hãy gửi bản in thử của bài đó — tôi thiết tha yêu cầu như vậy — cả cho Gri-gô-ri lẫn cho tôi cùng một lúc (và bài nói về chủ nghĩa hòa bình cũng làm như vậy), anh hãy cho in làm hai bản. Địa chỉ của Gri-gô-ri: Herr Radomyslski bei Fr. Aschwanden *Hertenstein* in *Kanton Luzern*).

Đến thứ hai thì Gri-gô-ri sẽ gửi thêm tài liệu cho số 44.

1) Đây là nói bài báo "Bàn về khẩu hiệu Liên bang châu Âu" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 351 - 355).

Bất luận thế nào cũng phải (thậm chí không ngần ngại trả cho Cu-dơ-ma cả một ngày công v. v.) gắng sức làm việc liên tục để phát hành ngay số 44, và liền sau đó cho bắt đầu sắp chữ cuốn sách. Tôi xin nhắc lại là cuốn sách đã hoàn toàn xong và hiện ở chỗ tôi. Tôi sẽ gửi đến khoảng giữa tuần tới, nhưng nếu có thể xúc tiến được việc xuất bản nhanh hơn thì tôi sẽ gửi đến ngay tức khắc, sau khi nhận được điện báo của đồng chí!

Số 43 vừa được xuất bản thật tuyệt! Rất cảm ơn và gửi lời chào!

Lê-nin của đồng chí

Viết giữa ngày 28 tháng Bảy và 2 tháng Tám 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ) đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

107

GỬI Đ. VANH-CỐP

30/VII.1915

Đồng chí kính mến! Tôi đã nhận được thư và bưu thiếp của đồng chí. Tôi gửi cho đồng chí toàn bộ bản dịch tuyên ngôn của chúng tôi sang tiếng Pháp; bản dịch những nghị quyết của đảng chúng tôi do Ra-đếch dịch thì tôi đã gửi cho đồng chí rồi. Hiện nay đồng chí đã có đầy đủ tài liệu (còn về bài "Bàn về khẩu hiệu Liên bang châu Âu" thì, theo tôi nghĩ, chúng tôi sẽ tiếp nhận quan điểm của Goóc-tơ).

Tôi rất phấn khởi thấy rằng về cơ bản chúng ta nhất trí với nhau. Cái chúng ta cần không phải là những lời tuyên bố trịnh trọng của các lãnh tụ (đã bị Pan-nê-cúc viết bài đả lại rất hay), mà là một bản tuyên bố cách mạng nhất quán về những nguyên tắc nhằm giúp cho công nhân tìm được con đường đúng đắn. Việc đó hết sức cần thiết. Tôi đặc biệt phấn khởi thấy rằng đồng chí có quan hệ với những bạn bè ở Bỉ (chúng tôi có thể gửi cho họ cuốn sách của P. Golay, nếu đồng chí trước kia chưa thấy cuốn đó¹⁴⁴) và thấy rằng đồng chí muốn *trực tiếp* nói chuyện với một số người thuộc phái tả ở nước khác. Nếu nhóm "Ngôi sao" giấu tên của Bỉ và một nhóm khác của Đức cùng với đảng của các đồng chí và đảng của chúng tôi ra một bản tuyên bố về những nguyên tắc — thì đó sẽ là một bước khởi đầu tốt và quan trọng. Phái tả của Thụy-điển, đứng đầu là Hơ-glun-g, đứng về phía chúng tôi: hôm nay tôi đã nhận được thư về vấn đề đó. Thật là hay, nếu đồng chí viết thư sang Anh và lôi kéo được ở đó một nhóm nào đó (dù nhỏ cũng được) vào việc soạn thảo ra một bản tuyên bố chung.

Gửi đồng chí lời chào thân ái và chúc thành công.

N. Lê-nin của đồng chí

P. S. Hội nghị trừ bị lần thứ hai được ấn định vào ngày 7 tháng Tám, nhưng có lẽ sẽ họp muộn hơn.

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ) đến Am-xtéc-đam

Đăng lần đầu năm 1960 trên tạp chí "Những vấn đề lịch sử Đảng cộng sản Liên-xô", số 4

Theo đúng bản thảo Dịch từ tiếng Đức

108

GỬI C. B. RA-ĐẾC

Đồng chí Ra-đếch thân mến!

Tôi đã nhận được thư của đồng chí gửi cho Wynkoop rồi và sẽ chuyển nó ngay bằng chuyến bưu điện đầu tiên. Tôi có viết thêm cho đồng chí ấy là cần phải bắt tay vào công việc ngay lập tức, nếu muốn chuẩn bị bản tuyên ngôn (đấy là chưa nói tới bản "Tuyên ngôn cộng sản" mới).

Chúng tôi đã gửi đi 1) bản tuyên ngôn, 2) các nghị quyết, 3) dự thảo bản tuyên bố. Đồng chí hãy mau mau gửi cho tôi những chỗ sửa đổi hoặc các bản phản dự thảo. Hãy gấp rút lên!! Chúng ta bị muộn mất!!

Riêng tôi phản đối sự tham gia của tờ "Lời nói của chúng ta", nhưng sẽ không gửi tới hậu thư vì chuyện đó. Tại sao lại phản đối? 1) Đó là sự đòi hỏi, bởi vì *bản thân* tờ "Lời nói của chúng ta" không tự tuyên bố mình là một đảng hoặc một nhóm thứ ba (ngoài Ban chấp hành trung ương và Ban tổ chức ra) *độc lập* để hoạt động ở nước Nga; 2) Trong tờ "Lời nói của chúng ta" có *phe Ban tổ chức* với một số lượng mà công chúng chưa biết rõ. Sự đại diện cho hai phía!! (Ban tổ chức + "Lời nói của chúng ta"). 3) Tờ "Lời nói của chúng ta" ủng hộ đảng đoàn Tơ-khê-ít-dê (cả *Ban tổ chức* lẫn Plê-kha-nốp + A-lếch-xin-xki cũng ủng hộ nó). Đó chẳng phải là đòi hỏi sao???

Công nhận "Lichtstrahlen" là *một nhóm* và coi nó quan trọng hơn nhóm của Txét-kin thì *không phải* là một việc khời hài. Trong nhóm đó có Borchartd + Radek + các cộng tác viên của "Lichtstrahlen". Thế cũng đủ rồi.

Trong nhóm đó có một tờ tạp chí nhỏ. (Còn Txét-kin và nhóm của bà ấy thì không có.)

Borchartd đầu tiên tuyên bố công khai: Die Sozialdemokratie *abgedankt*¹⁾. Đó không phải là câu nói tuyên truyền,

1) — Đảng dân chủ - xã hội *đã tự phủ nhận mình*

mà là một hành động chính trị hết sức quan trọng. *Đấy là hành động*, chứ không phải lời hứa hẹn.

Đối với chúng ta (tức là tất cả những người phải tả) điều quan trọng hơn cả là một Prinzipienerklärung¹⁾ rõ ràng, đầy đủ, chính xác. Thiếu cái đó thì tất cả những cái gọi là "cương lĩnh hành động" chỉ là lời nói suông, chỉ là đối trá. "Nghị quyết hành động" của Txét-kin ở Béc-nơ thì đưa lại được cái gì? Về mặt hành động thì *chẳng được* gì cả! Về mặt nguyên tắc thì *chẳng được* gì cả!¹⁴⁶

Nhóm Boóc-khác-tơ¹⁴⁷ nếu đưa ra (cùng với chúng ta hoặc riêng lẻ), với tính cách một nhóm giấu tên ("Stern" hay là "Pfeil"²⁾ hoặc gọi là gì cũng được), Prinzipienerklärung chính xác + lời kêu gọi hành động *cách mạng*, thì nhóm ấy sẽ đóng một vai trò lịch sử toàn thế giới.

Còn Txét-kin và phe cánh có trong tay *tất cả* (báo, tạp chí, quan hệ với "Bernier Tagwacht", khả năng đi sang Thụy-sĩ v. v.), thế mà trong vòng 10 tháng trời không làm được *tí gì* để thống nhất phái tả quốc tế. Cái đó thật nhục nhã.

Chúc mọi sự may mắn! *Lê-nin* của đồng chí

P. S. Tôi *không* khuyên sung vào quân đội. Giúp đỡ kẻ thù thì thật là kỳ quái. Đồng chí sẽ giúp cho bọn Sai-đê-man đó. Tốt nhất là hãy lưu vong. Thật đấy, như thế tốt nhất. Hiện nay hết sức cần các cán bộ phái tả.

"Phái đối lập ở Đức là sản phẩm của sự sục sôi trong quần chúng, *còn* những người bôn-sê-vích — là xu hướng của một nhóm nhỏ các nhà cách mạng".

Câu đó không mác-xít.

Đó là chủ nghĩa Cau-xky — hoặc là nói quanh co.

Vậy "Tuyên ngôn cộng sản" năm 1847 và nhóm của nó là cái gì?? Sản phẩm của sự sục sôi trong quần chúng ư? hay

1) — bản tuyên bố về những nguyên tắc, bản tuyên ngôn về những nguyên tắc.

2) — "Ngôi sao" hay là "Mũi tên"

là xu hướng của một nhóm nhỏ các nhà cách mạng?? Hay đó là cả cái này cả cái kia?

Còn chúng tôi, Ban chấp hành trung ương? Hay là đảng đoàn Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga vẫn chưa chứng minh được là có liên hệ với quần chúng? Còn "Tiếng nói vô sản" ¹⁴⁸ ở *Pê-to-rô-grát*? Hay là ở nước Nga *không có* "sự sục sôi trong quần chúng"?

Những người phái tả ở Đức sẽ phạm một sai lầm lịch sử, nếu lấy cớ rằng "họ là sản phẩm của sự sục sôi trong quần chúng" (họ = Txét-kin, Laufenberg, Borchardt, Thalheimer, Duncker!!! Ha-ha!) — để họ từ chối không đưa ra (một cách giấu tên, nhân danh nhóm "Stern" v. v.. Sau đó công nhân sẽ *sáp nhập vào* và *suy nghĩ* về nó) *Prinzipienklärung*.

Để phát triển được "sự sục sôi trong quần chúng" cần phải có bản tuyên ngôn và cương lĩnh có tính chất tả. *Nhân* có "sự sục sôi" như vậy nên cần phải có chúng. Chúng cần thiết *cho* việc biến "sự sục sôi" thành "phong trào". *Chúng cần cho* việc phát triển "sự sục sôi" trong cái Quốc tế thứ nhất.

Và ngay lập tức!!!

Đồng chí đã tỏ ra nghìn lần *không đúng!*

P. S. Đồng chí viết trong thư gửi Vành-cốp không được rõ: ấn định vào ngày 20 tháng Tám hay là đề nghị ngày đó? Hãy viết cho tôi và *Gri-gô-ri* mấy chữ về vấn đề đó (nếu gấp).

Ra-cốp-xki (xem cuốn sách của anh ta) ¹⁴⁹ **tán thành** bảo vệ tổ quốc. Theo tôi, chúng ta không cùng đường với loại người như vậy.

Viết trước ngày 4 tháng Tám 1915

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Béc-nơ*

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIV*

Theo đúng bản thảo

109

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

A. M. thân mến! Chúng tôi rất vui sướng về lời tuyên bố của những người Na-uy và sự quan tâm của chị đối với những người Thụy-điển ¹⁵⁰. Có được một bản tuyên bố quốc tế chung của những người mác-xít *phái tả* sẽ là một điều hết sức quan trọng! (Một lời tuyên bố có tính chất nguyên tắc — đó là điều chủ yếu và trong lúc này là việc duy nhất có thể làm được.)

Theo tôi, Rô-lăng Hôn-xơ cũng như Ra-cốp-xki (đồng chí đã đọc quyển sách bằng tiếng Pháp của anh ta chưa?), cũng như Tô-rốt-xki, *đều* là những "kẻ theo phái Cau-xky" tệ hại nhất, vì chúng tất cả bọn họ đều tán thành, dưới nhiều hình thức khác nhau, sự thống nhất với bọn cơ hội chủ nghĩa; tất cả đều *tô son điểm phấn* — dưới nhiều hình thức khác nhau — cho chủ nghĩa cơ hội, tất cả đều thực hành (bằng nhiều cách khác nhau) chủ nghĩa chiết trung thay vào chủ nghĩa Mác cách mạng.

Theo tôi, bài phê bình của đồng chí về bản dự thảo lời tuyên bố đã không vạch ra (nếu như tôi không lầm) sự bất đồng nghiêm trọng giữa chúng ta. Tôi cho rằng *không* phân biệt các loại chiến tranh sẽ là một điều sai lầm về mặt lý luận và có hại về mặt thực tiễn. Chúng ta không thể chống lại những cuộc chiến tranh giải phóng dân tộc được. Đồng chí lấy Xéc-bi làm ví dụ. Nhưng nếu người Xéc-bi *đơn độc* chống lại nước Áo, thì có lẽ nào chúng ta sẽ không *ủng hộ* người Xéc-bi sao?

Mấu chốt của vấn đề hiện nay là cuộc đấu tranh *giữa* các cường quốc lớn để chia lại thuộc địa và chinh phục các nước nhỏ.

Cuộc chiến tranh của Ấn-độ, Ba-tư, Trung-quốc v. v. chống lại nước Anh hay nước Nga? Phải chăng chúng ta sẽ không *bênh vực* Ấn-độ chống lại nước Anh hay sao etc.?

Gọi đó là "nội chiến" thì không chính xác; đó là sự gượng ép rành rành. Mở rộng quá đáng khái niệm nội chiến thì hết sức có hại, bởi vì làm như vậy là *làm lu mờ* máu chốt của vấn đề: cuộc chiến tranh của những người công nhân làm thuê chống lại bọn tư bản ở một quốc gia *nhất định*.

Có lẽ chính những người Xcan-đi-na-vơ đã rơi vào chủ nghĩa hòa bình tiểu tư sản (và kiểu tỉnh lẻ, kleinstaatlich¹⁾) khi phủ nhận "chiến tranh" nói chung. Như thế không phải mác-xít. Cần phải đấu tranh chống lại điều đó, cũng như chống lại việc họ bác bỏ chủ trương thành lập dân cảnh.

Một lần nữa gửi tới đồng chí lời chào và những lời hoan nghênh về bản tuyên ngôn Na-uy!

Lê-nin của đồng chí

*Viết sớm nhất là ngày 4 tháng
Tám 1915*

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thuy-si)
đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)*

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

110

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến!

Tôi gửi bài cho cơ quan ngôn luận trung ương — đề phòng trường hợp **quá bí** (tức là nếu hoàn toàn thiếu tài liệu²⁾. Tôi muốn *hoãn* bài này lại. *Xin gửi trả lại*.

1) — tiêu biểu đối với các nước nhỏ

2) Có lẽ ở đây muốn nói bài "Giai cấp vô sản cách mạng và quyền dân tộc tự quyết" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 61 - 68).

Gri-gô-ri hứa gửi một bài nói về nước Nga: bài đó cần cho đảng.

Nói chung, tôi coi số 44 đã xong: *hãy cho ấn hành càng nhanh càng tốt*.

NB Tôi gửi phần đầu của cuốn sách. Phần còn lại, ngày mai hoặc ngày kia sẽ được gửi.

Hãy gửi những bản in thử cuốn sách cho tôi.

Viết trước ngày 10 tháng Tám 1915

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thuy-si)
đến Giơ-ne-vơ*

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

111

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Tôi gửi những trang sách vô tình bị lãng quên. Đồng chí hãy làm ơn kiểm tra xem chỗ đồng chí hiện nay có đủ tất cả chưa. Hôm qua tôi viết thư cho đồng chí hỏi xem còn có *phần in lại* nào được đưa vào cuốn sách

Số 44 thế nào rồi?

Gửi đồng chí lời chào! *Lê-nin* của đồng chí

P. S. Phần chú thích gửi kèm theo đây cho bản tuyên ngôn cần phải đưa vào cuốn sách. Đồng chí hãy làm ơn đưa vào giúp nhé!

CHÚ THÍCH

Yêu sách về Liên bang châu Âu, như tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương đã đề ra, — Ban chấp hành trung ương có kèm theo tuyên ngôn đó một lời kêu gọi lật đổ chế độ quân chủ ở Nga, ở Áo, ở Đức — có khác với việc Cau-xky và những người khác giải thích theo lối hòa bình chủ nghĩa khẩu hiệu đó. [Đưa vào đoạn nói về Liên bang châu Âu trong bản tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương ("Người dân chủ - xã hội", số 33).]

Trong số 44 của cơ quan ngôn luận trung ương của đảng ta, báo "Người dân chủ - xã hội", có đăng bài xã luận, trong đó chứng minh tính chất sai lầm về mặt kinh tế của khẩu hiệu "Liên bang châu Âu". Hoặc đó là khẩu hiệu không thể thực hiện được dưới chế độ tư bản chủ nghĩa, có nghĩa là không những hoàn lại những thuộc địa, mà còn xác định tính kế hoạch của nền kinh tế thế giới trong sự phân chia thuộc địa, phạm vi ảnh hưởng v. v. giữa các nước riêng lẻ. Hoặc đó là khẩu hiệu phản động biểu thị sự liên minh tạm thời của các cường quốc lớn ở châu Âu để cướp bóc các nước phát triển nhanh hơn là Nhật-bản và Mỹ. (Chú thích của ban biên tập "Người dân chủ - xã hội".)

Hãy gửi trả lại nhanh lên!

Viết trước ngày 11 tháng Tám 1915

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ*

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

112

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Tôi rất băn khoăn về cuốn sách. Hy vọng là đồng chí đã nhận được đủ tất cả (toàn bộ bản chép tay và chú thích cho bản tuyên ngôn)? Việc sắp chữ tiến hành thế nào và đồng chí hy vọng bao giờ sẽ ra được? *Tôi sẽ chờ bản in thử*. (Những đầu đề của các tiểu mục nên in chữ nghiêng hoặc chữ thật nhỏ, hoặc cực nhỏ, tuyệt đối không in chữ đậm.)

Còn cơ quan ngôn luận trung ương số 44 thì sao? Tôi chưa có bản in thử và tôi nghĩ rằng số dĩ như vậy là vì đồng chí muốn xúc tiến khẩn trương việc ấn loát (như chúng ta đã bàn tới). Còn bài "Bàn về khẩu hiệu Liên bang châu Âu" thì đã đăng hết rồi cơ mà?

Viết cho tôi vài chữ.

Gửi đồng chí lời chào! *Lê-nin* của đồng chí

Đồng chí đã tìm thấy nghị quyết năm 1913 về vấn đề dân tộc ở chỗ đồng chí chưa?

Viết ngày 11 tháng Tám 1915

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ*

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

113

GỬI Đ. VANH-CỐP

Đồng chí kính mến!

Kèm theo đây có bản tuyên bố mà chúng tôi đã nhận được của đoàn thanh niên Na-uy. Những người dân chủ - xã hội Bun-ga-ri (phái "che-xni-ác") về nguyên tắc cũng đã phát biểu theo tinh thần như vậy tại Hội nghị Ban-căng II (tháng Bảy năm nay)¹⁵¹. Do đó có khả năng ra bản tuyên bố về những nguyên tắc của phái tả quốc tế. Đến 20 tháng Tám công việc đó phải được chuẩn bị xong.

Tôi nóng lòng chờ thư trả lời và dự thảo của đồng chí.

Gửi đồng chí những lời chúc tốt đẹp nhất
(Ký tên).

Viết sau ngày 15 tháng Tám 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Am-xtéc-đam

Đăng lần đầu bằng tiếng Đức
năm 1959 trên tạp chí "Beiträge zur
Geschichte der deutschen
Arbeiterbewegung", số 2

Đăng lần đầu bằng tiếng Nga
năm 1960 trên tạp chí "Những
vấn đề lịch sử Đảng cộng sản
Liên-xô", số 4

Theo đúng bản sao
đã bị kiểm duyệt
Dịch từ tiếng Đức

114

GỬI X. N. RA-VÍCH

Đồng chí Ôn-ga thân mến!

Tôi không dám viết cho V. C., bởi vì những bức thư "thúc ép" làm cho bệnh thần kinh của đồng chí ấy nặng thêm.

Số 44 như thế nào? Hay là Cu-dơ-mi-kha quay ngoắt lại chống chúng ta? Tôi làm việc hết sức khẩn trương cho số 44, không kịp sửa lại các bài, không được xem bản in thử - thế rồi bỗng nhiên bị ách lại. Thế mà Cu-dơ-ma yêu cầu rằng vào tuần trước nữa đã phải gửi cuốn sách đến!!¹⁵²

Đồng chí viết cho tôi vài chữ, liệu có hy vọng cho ra cả số 44 lẫn cuốn sách được không?? Bao giờ ra cả báo lẫn sách??

Cần phải thêm và sửa vài chỗ trong cuốn sách.

Cần phải có các bản in thử.

Gửi lời chào V. C.

V. U-li-a-nốp của đồng chí

P. S. "Peuple"¹⁵³ khá đầy chứ, hả?? Hết sức bảo vệ Van-đéc-ven-đơ!!

Viết ngày 16 tháng Tám 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

115

GỬI X. N. RA-VÍCH

Đồng chí Ôn-ga thân mến!

Hoan hô! Đồng chí đã chiến thắng được chính Cu-dơ-mi-kha!! Đồng chí thật là một người nữ anh hùng, quả vậy!

Tôi gửi những bản in thử và hai đoạn bổ sung vào cuốn sách. Đồng chí hãy làm ơn theo dõi để người ta đưa vào đúng chỗ (nếu bị chậm trễ thì đồng chí đừng gửi bản in thử những đoạn thêm ấy, mà cứ tự làm lấy).

Tôi viết thư cho Gri-gô-ri, báo rằng tôi cho xuất bản cuốn sách (anh ta có thể gọi điện thoại cho tôi trong trường hợp có sự bất đồng).

Ở phần cuối cuốn sách phải có *ba* phụ lục:

I. Bản tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga về chiến tranh (trích trong số 33. Tôi gửi cho).

Bổ sung thêm mục chú thích (về khẩu hiệu Liên bang châu Âu) do tôi *gửi* cho đồng chí (còn đồng chí đã gửi bản sao cho Li-a-lin chưa?)

II. Những nghị quyết trích từ số 40 do tôi gửi.

III. Nghị quyết năm 1913 (hội nghị của Ban chấp hành trung ương với các cán bộ đảng) *về vấn đề dân tộc*. Tôi không có bản nghị quyết ấy. Tôi đề nghị gửi từ Béc-nơ cho đồng chí. (Nhưng trong thư viện chỗ đồng chí *chắc phải có*.)

Đồng chí cho in cuốn sách thành 2.000 bản bằng giấy rẻ tiền nhất (nếu có giấy mỏng thì in 1.000 cuốn bằng loại đó) — cỡ rẻ tiền nhất và tiện cho vào phong bì.

Salut!! Lê-nin của đồng chí

P. S. Nếu có thể làm việc này được một cách nhanh chóng, thì hãy gửi cho tôi bản *thứ hai* của *tất cả* các bản in thử cuốn sách (để gửi cho một đồng chí sắp về Nga) .

Viết sau ngày 16 tháng Tám 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giô-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

116

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Hãy gửi trả lại cho tôi tờ "Peuple". Về vấn đề Van-đéc-ven-đơ có ổn không? *Sách lược* của *tất cả* bọn họ sẽ là như vậy.

Tôi không nhận được một dòng nào của Ra-đếch và Các-pin-xki. Không hiểu nổi! Tôi vẫn viết thư cho họ.

Grim gọi điện thoại báo là Vorkonferenz hoãn tới 5.IX và Txét-kin từ trong tù đề nghị với anh ấy gửi cho chị ta bản nghị quyết của phái thiểu số tại Hội nghị Béc-nơ¹⁵⁴. Tôi đã gửi bản tiếng Nga. Nếu anh có bản tiếng Đức hãy gửi cho Grim.

Sau khi đọc xong, chúng tôi sẽ gửi Giô-re-xơ cho anh¹⁵⁵.

Tôi gửi trả "J'accuse" *cho Ra-đếch*¹⁵⁶.

Hãy trả lại cuốn sách của Côn-bơ cho tôi¹⁵⁷.

Chưa nhận được *nil*¹⁾ của các bạn Hà-lan!!

P. S. Theo tôi, nên cho ra (xem văn bản) sau khi dịch những thành ngữ Đức.

Anh bênh vực những người Nhật một cách hoàn toàn vô căn cứ. A-lếch-xan-đơ viết những bức thư *đầy phẫn nộ*, và anh ta có quyền phẫn nộ. Cần phải thực hiện những quyết định đã thông qua: (3 tuần trước) đã quyết định là *sau một tuần!!* Thế mà bây giờ *lại sau một tháng nữa!???*

Đó là những kẻ bịp bợm, nếu bọn họ còn lừa bịp, tôi sẽ không để họ yên đâu. Tôi có quyền đòi hỏi và sẽ đòi những tờ đơn *viết tay* của họ và đòi các thư ký *ghi biên bản* những nghị quyết chung (để bắt được quả tang bọn lừa bịp, là bọn muốn phá nhưng lại đổ lỗi cho chúng ta!).

Họ có đi không? bao giờ đi? hay là không đi? Hai tên

¹⁾ — tí gì

ngu xuẩn mà làm việc tính toán tiền nong thì chúng có thể mất 3 tháng trời mới tính ra được 100 rúp ăn bao nhiêu frs hoặc là số 1 ấy tốn kém mất bao nhiêu. Đó là những lý do thoái thác *hào huyền nhất*, nghe mà *nực cười*. Bọn họ sẽ trích ra từng 10 frs một từ nước Nga, hứa hẹn hào huyền với chúng ta và lừa đảo những người vận chuyển!! Thông qua quyết định cho một tấn hài kịch!! Không, họ đừng có tưởng là thoát với cái trò ấy đâu.

Lê-nin

NB: Đói khi Bu-kha-rin còn đề (tr. 133, 132, 129 ở các tiểu mục) danh từ cũ tư-rốt xã hội - nhà nước (ở những chỗ khác thì được sửa thành danh từ tư-rốt tư bản - nhà nước)¹⁵⁸.

Đó là vô ý hay là hữu ý??

Anh cho biết là vẫn còn giữ các bài báo, "hy vọng rằng sẽ đạt được". Đạt được việc thực hiện *những quyết định cũ??* Đạt được bằng cách nào ?? "Bằng những lời nói trao đổi suông" ư?

Đối với những thái độ đó tôi không tán thành.

P. S. Cần phải viết những tờ bướm (và truyền đơn) gửi cho A-lếch-xan-đrơ.

Viết trước ngày 19 tháng Tám 1915

Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng bản thảo

117

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

A. M. thân mến!

Vorkonferenz (II) hoãn đến 5. IX.

Hơ-glun-g và những người thuộc phái tả Na-uy (còn những người Đan-mạch thì sao?) *phải* tự mình đấu tranh

để được mời. Còn các lời tuyên bố, yêu cầu, tuyên ngôn thì *gửi cho chúng tôi (để chuyển cho Ban chấp hành trung ương)* bằng văn bản, có chữ ký và dấu, bằng một trong ba thứ tiếng thông dụng quốc tế.

Cho gửi lời chào thân ái tới A-lếch-xan-đrơ (tại sao đồng chí ấy cứ phê bình *mãi* bản dự thảo của tôi thế? ¹⁵⁹ Hãy cho biết những điểm sửa đổi của đồng chí, s'il vous plait!) — và gửi lời chúc mừng đồng chí về thành tích đã đạt được trong công tác với những người phái tả Xcan-đi-na-vơ.

Lê-nin của đồng chí

Tôi nghĩ là nếu hội nghị sẽ được tổ chức thì chắc gì đã tổ chức ngay được. Song Hơ-glun-g phải *chuyển bị* cẩn thận và *gấp rút*.

Liệu chị có tán thành bản tuyên ngôn chung của những người phái tả các nước do chúng ta thảo ra không (không phụ thuộc vào hội nghị)?

Viết trước ngày 19 tháng Tám 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ) đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

In lần đầu năm 1924 trong Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

118

GỬI C. B. RA-ĐẾCH

Đồng chí Ra-đếch thân mến!

Tôi gửi trả lại bản dự thảo của đồng chí ¹⁶⁰. Không hề có lấy một chữ về chủ nghĩa xã hội - sô-vanh và (=) về chủ nghĩa cơ hội và về cuộc đấu tranh chống lại chúng!! Việc gì phải tỏ son điểm phấn như vậy cho điều xấu xa và che

¹⁾ — xin mời!

đây không cho quần chúng công nhân thấy kẻ thù chủ yếu của họ trong các đảng dân chủ - xã hội?

Liệu đồng chí sẽ còn ra tối hậu thư đòi không được công khai phát biểu một lời nào về việc thẳng tay đấu tranh chống lại chủ nghĩa cơ hội không?

Tôi hy vọng sẽ đến sớm hơn được khoảng hai ngày (tức là 2 - 3. IX), nếu đồng chí cho tôi biết là các đồng chí Đức cũng sẽ tới (nếu không, chỉ có một mình Di-nô-vi-ép đến thôi).

(Dự thảo của đồng chí quá ư "kinh viện", không phải là lời kêu gọi chiến đấu, không phải là một lời tuyên ngôn có tính chiến đấu.)

Đồng chí liệu có gửi bản dự thảo của mình cho Vành-cổp không? Đồng chí liệu có yêu cầu họ (những người Hà-lan) đến không?

Xin đồng chí gửi ngay cho tôi bản dịch (tiếng Đức) bản dự thảo của tôi (về bản đó đồng chí đã viết cho Vành-cổp) và bản dịch nghị quyết năm 1913 của chúng ta (vấn đề dân tộc). Như thế là hai thứ.

Chúng ta cần phải đốc toàn lực ra để kịp xuất bản cuốn sách của chúng ta (bằng tiếng Đức) trước 5. IX. Hôm nay tôi sẽ viết thư cho Ca-xpa-rốp để anh ấy giúp đồng chí và tìm thêm một người phiên dịch (ở Béc-nơ có đồng chí Kin-ken). Đồng chí có thể (cùng với Ca-xpa-rốp) làm việc với "nhịp độ hỏa tốc" và dịch xong cuốn sách đó trong một tuần lễ được không? Còn in thì thế nào? Có thể in xong trong vòng 3 - 4 ngày được không? Chúng ta cần phải đốc toàn lực để hoàn thành việc đó!

Đề nghị trả lời ngay.

N. Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 19 tháng Tám 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ) đến Béc-nơ

In lần đầu năm 1930 trong Văn tập Lê-nin, t. XIV

Theo đúng bản thảo Dịch từ tiếng Đức

119

GỬI V. M. CA-XPA-RỐP

Ca-xpa-rốp thân mến!

5. IX. sẽ có hội nghị của phái tả ở Béc-nơ.

Điều cực kỳ quan trọng là làm thế nào để cuốn sách của chúng ta ra được bằng tiếng Đức trước thời gian đó.

Đồng chí có thể giúp vào việc đó được không?

— thứ nhất, đến gặp Ra-đếch giúp đồng chí ấy đọc bản viết tay và động viên đồng chí ấy ngồi dịch (rất tiếc là từ nay đến lúc ấy sẽ không có được những bản in thử bằng tiếng Nga);

— thứ hai, chạy cho việc ký hợp đồng với nhà in tiếng Đức (Ra-đếch biết rõ sự việc);

— thứ ba, đến gặp Kin-ken, đưa cho anh ta xem bức thư này và đề nghị anh ta giúp cho việc dịch (nhận một phần).

Tôi biết là Kin-ken gần như căm thù tôi vì những lời tôi nhiều lần đề nghị anh ta dịch. Nhưng công việc khẩn cấp, quan trọng, cần sự giúp đỡ gấp rút, do đó cũng có thể anh ta sẽ không tức giận lắm đâu.

Hãy viết thư thiệp trả lời gấp.

Gửi đồng chí những lời chào thân ái!

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 19 tháng Tám 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ) đến Béc-nơ

In lần đầu năm 1930 trong Văn tập Lê-nin, t. XIV

Theo đúng bản thảo

120

GỬI Đ. VANH-CỐP

Đồng chí Vanh-cốp kính mến!

Ra-đếch viết thư cho tôi nói là anh ấy đã viết thư cho đồng chí, và nói rằng hội nghị (không phải hội nghị trừ bị đâu, mà là hội nghị chính thức) được ấn định vào 5. IX.

Bản dự thảo của Ra-đếch, chắc đồng chí cũng đã biết rồi. Tôi có cảm tưởng là bản dự thảo đó quá ư kinh viện (dĩ nhiên là ý kiến bài bác này không quan trọng) và — cái này lại còn quan trọng hơn nhiều — không đạt ở điểm quan trọng nhất, điểm này đã được vạch ra rõ ràng, chẳng hạn, trong cuốn sách của Goóc-tơ, điểm đó cụ thể là: cuộc đấu tranh kiên quyết chống chủ nghĩa cơ hội. Nếu chúng ta yên lặng về vấn đề đó trước công nhân, thì chúng ta cũng sẽ im lặng không nói đến hoàn cảnh mà thiếu nó thì không thể nào tạo ra được *một cái gì* hiện thực cả.

Đồng chí hãy báo cho tôi biết ý kiến của đồng chí và ý kiến của Ban chấp hành trung ương của các đồng chí. Còn vấn đề nữa là, đại diện đảng của các đồng chí liệu có chắc chắn đến không (nếu không thì đồng chí có ủy nhiệm cho Ra-đếch hay không, hay là đồng chí gửi lời tuyên bố v. v.). Nếu có thể được, đồng chí hãy viết thư sang bên Anh cho phái thiếu số của Đảng xã hội chủ nghĩa Anh; đề nghị phái thiếu số đó hoặc là cử đại diện của mình đến, hoặc chỉ ít cũng gửi lời tuyên bố. Nếu hội nghị này đưa đến kết quả là chúng ta có được không phải chỉ những thủ đoạn bịp bợm ngoại giao của các lãnh tụ (đã bị Pan-nê-cúc chế giễu rất hay), mà còn có được một bản tuyên bố những nguyên tắc của phái mác-xít cánh tả quốc tế, thì đó sẽ là một việc rất hữu ích.

Nhóm những người quốc tế chủ nghĩa Bỉ, mà đồng chí đã biết, cũng cần phải gửi lời tuyên bố hoặc là ủy nhiệm

cho đồng chí (*những bộ phận riêng lẻ* của các đảng cũng nhất định sẽ được tham gia). Phái đối lập chống chủ nghĩa sô-vanh, chống lại Van-đéc-ven-đơ — dù thậm chí phái đó rất nhỏ — cũng sẽ hết sức quan trọng. Chỉ khó ở bước đầu thôi!

Tôi chờ thư trả lời của đồng chí,
gửi đồng chí lời chào dân chủ - xã hội. *N. Lê-nin*

P. S. Tôi gửi kèm theo dự thảo lời tuyên bố (bằng tiếng Pháp) tôi chưa có thời gian thảo luận bản dự thảo đó với các bạn bè. Ngày mai tôi sẽ gửi bản này cho đồng chí Ra-đếch.

*Viết sau ngày 19 tháng Tám
1915*

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Am-xtéc-đam*

*Đăng lần đầu năm 1960 trên
tạp chí "Những vấn đề lịch sử
Đảng cộng sản Liên-xô", số 4*

*Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức*

121

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

A. M. thân mến!

Hóa ra 5. IX không phải Vorkonferenz, mà là hội nghị chính thức. Như vậy là thời gian rất gấp.

Đồng chí phải dốc toàn lực ra để cố gắng phái về đây Hơ-glungh hoặc một người Na-uy nào tả nhất và vững vàng nhất, làm sao để họ chắc chắn có mặt ở đây trước ngày 3. IX (cần gọi điện thoại cho tôi từ Béc-nơ đến Sörenberg,

khách sạn Marienthal (*Kanton Luzern*), Telefon 1.11 — (1.11)).

Nếu trong số họ *hoàn toàn* không một ai có thể đến được, thì họ phải gửi ngay bằng thư bảo đảm (đề 2 - 3. IX *chắc chắn* đã có ở chỗ tôi) hoặc giấy ủy nhiệm chuyển cho Ban chấp hành trung ương của chúng ta (giấy ủy nhiệm chính thức (bằng tiếng Đức hoặc tiếng Pháp)), — hoặc (nếu họ không đồng ý giao giấy ủy nhiệm) lời tuyên bố của mình về việc đồng tình với Ban chấp hành trung ương + Prinzipienklärung¹⁾ của họ + (nhất thiết) thư gửi hội nghị kèm theo giấy ủy nhiệm cho Ban chấp hành trung ương của chúng ta tuyên đọc bức thư đó (respective biểu quyết, nếu có thể).

Mấu chốt của cuộc đấu tranh sẽ là: trong Prinzipienklärung có tuyên bố đấu tranh thẳng tay (kể cả việc phân liệt) với *chủ nghĩa cơ hội* = chủ nghĩa xã hội - sô-vanh không. Chính về điểm đó, đồng chí hãy làm thế nào diễn đạt *càng* rõ ràng *càng* tốt và *càng* dứt khoát *càng* tốt.

Đồng chí hãy viết thư thiệp ngay, báo cho biết đã nhận được bức thư này chưa, cho biết xem đồng chí có hy vọng (tin chắc không?) rằng người ta sẽ thực hiện điểm này điểm nọ không.

(Gửi lời chào đến A-lếch-xan-đơ !) Salut!

Lê-nin của đồng chí

Viết sau ngày 19 tháng Tám 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ) đến Khri-xtí-a-ni-a (Ô-xlô)

In lần đầu năm 1924 trong Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

¹⁾ — bản tuyên bố về những nguyên tắc, bản tuyên ngôn về những nguyên tắc

122

GỬI E. I. RI-VLI-NA

Đồng chí thân mến! Vừa mới đây tôi đã viết thư cho đồng chí về Gô-lây rồi. Hiện nay công việc tiến triển có thể nói là trên khía cạnh khác. *Không phải* hội nghị trừ bị, mà là hội nghị chính thức (hội nghị quốc tế) của những người phái tả được ấn định vào 5. IX. *Merrheim* từ Pa-ri sẽ tới (tất nhiên tất cả những điều đó *entre nous*¹⁾). Phái "Lời nói của chúng ta" sẽ có mặt. Vậy tại sao Gô-lây và Ne-nơ, các đại diện của chủ nghĩa xã hội tả ở vùng Thụy-sĩ nói tiếng Pháp, lại không có mặt tại đó (một khi sẽ có Grim, một người còn lừng lừng hơn nhiều so với Ne-nơ và Gô-lây)? Đồng chí hãy cố gắng gặp cả hai người sớm hơn, trao đổi tâm tình với họ và viết trả lời cho tôi mấy chữ, càng nhanh càng tốt, xem tâm trạng của cả hai người Pháp phái tả đó như thế nào. Tất nhiên là đồng chí biết đấy, *chính* những người Pháp chống chủ nghĩa sô-vanh *hiện nay* sẽ có một ý nghĩa cực kỳ quan trọng tại hội nghị, nhất là với sự có mặt của *Merrheim*.

Vậy là hãy trả lời gấp!

Gửi lời chào Ri-vlin!

Lê-nin của đồng chí

Viết sau ngày 19 tháng Tám 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ) đến Lô-da-nơ

In lần đầu năm 1930 trong Văn tập Lê-nin, t. XIV

Theo đúng bản thảo

¹⁾ — riêng chúng ta biết

123

GỬI I-a. A. BÉC-DIN

Béc-din thân mến!

Rất cảm ơn về giấy ủy nhiệm mới nhận được¹⁶¹. Mong đồng chí hãy chịu khó gửi *ngay* cho tôi một giấy ủy nhiệm như vậy bằng tiếng Pháp hay tiếng Đức có dấu hấn hoi v. v. theo đúng thủ tục, và nhất định ghi thêm trong văn bản giấy ủy nhiệm rằng đảng của các đồng chí không những luôn luôn (và cả hiện nay) là hội viên của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa (mà còn có cả đại diện tư vấn của mình ở đó). Hết sức gấp.

Gửi đồng chí những lời chào thân ái

V. U-li-a-nốp của đồng chí

P. S. Nếu đồng chí nhận được của chúng tôi bản dự thảo chép tay của bản tuyên ngôn ngắn bằng tiếng Nga¹⁾, thì đồng chí hãy làm ơn chuyển nó cho Lít-vi-nốp càng nhanh càng tốt với lời đề nghị anh ấy dịch sang tiếng Anh và gửi gấp cho tôi. Hãy viết bưu thiếp trả lời để tôi biết là đồng chí nhận được lá thư này.

Viết ngày 20 tháng Tám 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Luân-đôn

In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIV

Theo đúng bản thảo

¹⁾ Ý nói "Dự thảo nghị quyết của những người dân chủ - xã hội phái tả tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 282 - 285).

124

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến! Tôi gửi 200 frs. Có thể "đắm mồm" cho Cu-dơ-mi-kha được. Rất merci về những sự quan tâm bận bịu của đồng chí. Tôi nhận được thư của chị Ôn-ga. Cô-ba gửi lời chào và báo là anh ấy vẫn mạnh khỏe. Về cuốn sách, thỉnh thoảng anh hãy cho biết bằng bưu thiếp xem có "hy vọng" tiến triển không (tôi vẫn kịp đưa thêm một số sửa đổi vào những bản in thử).

Salut! Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 21 tháng Tám 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giô-ne-vơ

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

125

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi đồng ý cho ra số 1 (tháng Tám) và số 2 (tháng Chín)¹⁾. 50 trang cho một bài — pardon — là ảo tưởng của anh.

Không cần cử I-u-ri tham gia vào phái đoàn¹⁶². Anh ấy không biết tiếng nước ngoài. Chả để làm gì cả. Bận bịu về họ chỉ có hại. Chúng tôi có một "nữ biên tập viên" — các anh muốn có thêm một "đại biểu nữa của đoàn đại biểu Ban chấp hành trung ương" ư? Không cần.

Tôi không thể viết về nước Nga được. Hãy gửi thư của Bu-kha-rin. *Chẳng thấy* có báo chí gì cả. (Chỉ có mỗi tờ "Ngôn luận").

¹⁾ Đây là nói tạp chí "Người cộng sản".

Đáng tiếc là không chép lại bài của Ra-đếch. Nếu là những chỗ sửa đổi thì cần thêm vào: 1) nhắc tới Tuyên ngôn Ba-lơ¹⁶³

2) tổ chức bất hợp pháp v. v..

Nhưng có nên gửi cho *anh ta* những đoạn sửa đổi không? (để cho Tô-rốt-xki ư?)

I-u-ri viết thư cho biết sẽ chỉ có *một mình* Tô-rốt-xki thay mặt tờ "*Lời nói của chúng ta*". Cái đó lại càng làm dễ dàng thêm cho sự bịp bợm của họ.

Ca-men-xki có đến không? *Tôi nghi ngờ lắm!!* Anh hãy viết thư ngay cho anh ấy, bởi vì *anh* đã nói chuyện với anh ấy.

Tôi còn nhớ là anh nói rằng Grim muốn hội nghị họp *không phải ở Béc-nơ*, phải không? Có đến Béc-nơ không?

Nếu có, thì ngày 1. IX là *sớm*. (Có thể là anh sẽ đi sớm hơn, hay là ở đây anh còn có những việc đặc biệt.)

A-lếch-xan-đơ muốn trở về nước Nga. Tôi viết thư cho anh ấy tỏ ý tán thành kế hoạch ấy¹⁾. Tiếc là không có các ủy viên Ban chấp hành trung ương. Có thể lấy anh ta, nếu không phải là Côn-lôn-tai (chị ấy sang Mỹ dự các buổi thuyết trình và để tiến hành cổ động chủ nghĩa quốc tế).

Li-út-mi-la ở vào *tình trạng* (sic!) không có tiền và hộ chiếu!! Tôi nghĩ là chị ấy sẽ không đi đâu cả.

Chị ấy mang về sách tiếng Pháp, sau khi đọc xong chúng tôi sẽ gửi những sách đó cho anh (còn anh, *sau khi đọc xong*, hãy gửi trả lại Ráp-pô-po cho tôi: khi tôi gửi cho anh thì tôi chưa kịp đọc).

Gửi anh lời chào. *Lê-nin* của anh

Bài báo của Các-pin-xki cho tạp chí "Người cộng sản" thế nào rồi?

Về dự thảo nghị quyết: tôi đã gửi cho anh (= phương án

¹⁾ Xem tập này, tr. 179-181.

rút gọn nghị quyết) rồi thì phải? Anh đã sao lại chưa? Nếu chưa, tôi có thể gửi cho. Nếu muốn chuẩn bị bản dự thảo của mình, thì phải gấp lên.

P. S. "300 năm", theo tôi, không dùng được. Tu chỉnh lại để xuất bản hợp pháp.

Viết trước ngày 23 tháng Tám
1915

Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

126

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

23/VIII. 1915.

A-lếch-xan-đơ thân mến!

Tôi thấy rằng từ một nơi xa xôi này rất khó góp ý kiến gì dút khoát về kế hoạch chuyến đi của đồng chí¹⁶⁴. Đồng chí biết rõ tình hình tài chính của chúng tôi đây: Na-đê-giơ-đa Côn-xtan-ti-nốp-na đã viết tỉ mỉ cho đồng chí rồi (ngoài số đã gửi, số tiền được hứa là 600 frs, đến 10. X + 400 frs sau một tháng nữa. Tổng cộng là 1.000 frs. *Tạm thời* không hy vọng có nhiều hơn).

Một mặt, cần hết sức thận trọng. Đồng chí có những giấy tờ hoàn toàn bảo đảm không? và các thứ khác?

Mặt khác, vào chính lúc này nếu làm được việc dưới đây thì nhất định sẽ có lợi cho công việc: nếu có một người hoàn toàn am hiểu tình hình và có tư thế độc lập tiến hành đi thăm 2 - 3 trung tâm, bắt liên lạc, đặt quan hệ xong rồi trở về Thụy-điển *ngay* để chuyển cho chúng tôi tất cả

những mối liên lạc và thảo luận tình hình tương lai. Việc đó thật hết sức quan trọng.

"Người cộng sản", số 1 sẽ ra sau khoảng 8 - 10 ngày nữa, sau đó ra tiếp số 2, cũng sau một thời gian như vậy (hoặc số 1 - 2 gộp lại với nhau). Số 44 của báo trung ương sẽ ra, sau 1 - 2 ngày. Cuốn sách bàn về chiến tranh *kèm với toàn bộ tài liệu* thì sẽ được xuất bản sau khoảng hai tuần nữa. Nó đang được sắp chữ.

Những sự kiện ở nước Nga hoàn toàn chứng thực lập trường của chúng ta mà bọn xã hội - ái quốc ngu xuẩn (từ A-lếch-xin-xki đến Tơ-khê-ít-dê) gọi là chủ nghĩa thất bại. Những sự kiện thực tế đã chứng minh sự đúng đắn của chúng ta!! Những thất bại quân sự đã góp phần làm lung lay chế độ Nga hoàng và làm cho dễ dàng lập được khối liên minh giữa những công nhân cách mạng ở Nga và ở các nước khác. Người ta nói: "các anh" sẽ làm cái gì nếu "các anh", những người cách mạng, thắng được chế độ Nga hoàng? Tôi trả lời: (1) thắng lợi của chúng tôi sẽ thổi bùng phong trào của "phái tả" ở Đức lên 100 lần; (2) nếu "chúng tôi" hoàn toàn thắng được chế độ Nga hoàng, chúng tôi sẽ đề nghị hòa bình với tất cả các bên tham chiến trên cơ sở những điều kiện dân chủ, trong trường hợp bị cự tuyệt thì chúng tôi sẽ tiến hành chiến tranh *cách mạng*.

Rõ ràng là tầng lớp tiên phong gồm những công nhân thuộc phái "Sự thật", chỗ dựa của đảng ta, vẫn còn tồn tại, mặc dù có những sự sút mẻ kinh khủng trong hàng ngũ của nó. Điều cực kỳ quan trọng là làm sao cho những nhóm lãnh đạo họp thành 2 - 3 trung tâm (*một cách hết sức bí mật*), liên hệ với chúng ta, phục hồi lại thường vụ Ban chấp hành trung ương (hình như ở Pê-téc-bua đã có) và chính bản thân Ban chấp hành trung ương ở nước Nga; liên hệ chặt chẽ với chúng ta (*nếu cần*, thì phải đưa 1 - 2

người sang Thụy-điển để làm việc đó); chúng ta sẽ gửi các báo khổ nhỏ và truyền đơn v. v.. Điều quan trọng nhất là những quan hệ vững chắc và thường xuyên.

Tơ-khê-ít-dê và đồng bọn rõ ràng là quanh co: họ là bạn trung thành của tờ "Sự nghiệp của chúng ta", A-lếch-xin-xki hài lòng về họ (chắc là Plê-kha-nốp + A-lếch-xin-xki và đồng bọn đã đọc bài "Chiến tranh" rồi phải không? Thật là ô nhục!!), thế mà họ lại còn "chơi trò" tả khuynh, với sự giúp đỡ của Tơ-rốt-xki!! Tôi nghĩ rằng họ không bịp nổi những người giác ngộ thuộc phái "Sự thật" đâu!

Hãy viết thư cho biết xem đồng chí sẽ quyết định như thế nào! Gửi đồng chí lời chào.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Liệu A. Côn-lôn-tai có đồng ý giúp đỡ chúng ta thu xếp việc xuất bản cuốn sách của chúng ta¹⁾ bằng tiếng Anh ở bên Mỹ không?

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Xtốc-khôn*

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

127

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến!

Tôi gửi cho đồng chí những bản in thử.

Có cần phải xem thêm bản in thử lần thứ hai hay không? Nếu cần thì cứ gửi đến cho tôi.

¹⁾ Đây là nói cuốn sách "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh)".

Đồng chí liệu có thể hỏi nhà in *tư sản* nào đó ở Giơ-ne-vơ (nơi có con chữ *tiếng Đức* và có những người sắp chữ) để họ cho biết dự toán *chi phí* về một cuốn sách nhỏ với 96 nghìn chữ, in thành hai cột bằng cỡ chữ nhỏ, mỗi cột có gần 4½ nghìn chữ (như trong "Internationale Korrespondenz", mà đồng chí gửi cho tôi), bằng loại giấy rẻ tiền, không có bìa. Viết thư cho tôi biết.

Lê-nin của đồng chí

Viết sau ngày 23 tháng Tám
1915

Gửi từ Giơ-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

128

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến!

Chúng tôi gửi cho đồng chí phần bổ sung *hết sức* quan trọng vào cuốn sách. Đồng chí hãy theo dõi để người ta bổ sung vào không bị sai sót¹⁾. Nếu cuốn sách có thể ra

¹⁾ Đây là nói đoạn đầu của chương II trong cuốn sách "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh)" — đó là chương "Các giai cấp và chính đảng ở Nga".

được vào thứ ba hoặc thứ tư, thì đồng chí hãy gửi *tốc hành* cho Sơ-lốp-xki 10 - 20 bản.

Gửi đồng chí lời chào tốt đẹp nhất!

Lê-nin của đồng chí

Viết sau ngày 23 tháng Tám 1915

Gửi từ Giơ-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

129

GỬI X. N. RA-VÍCH

Đồng chí Ôn-ga thân mến!

Tôi gửi cho đồng chí những bản in thử.

Đồng chí đã tìm thấy nghị quyết năm 1913 về vấn đề dân tộc chưa? Nếu chưa thì tôi sẽ gửi từ đây (nghị quyết đó chưa dịch sang tiếng Đức).

Gửi đồng chí lời chào! *Lê-nin* của đồng chí

Viết sau ngày 23 tháng Tám
1915

Gửi từ Giơ-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

130

GỬI X. N. RA-VÍCH

Đồng chí Ô-n-ga thân mến!

Tôi rất khó trả lời về vấn đề bầu cử. Thoạt nhìn có thể tưởng là tại sao trong nước cộng hòa lại không bầu cử ở khắp mọi nơi? Song, ngoài giới hạn cái thoạt nhìn đó thì tôi không biết gì hơn: không biết đặc tính của cái cơ quan mà người ta cần bầu vào, cũng như không rõ quan hệ giữa các đảng phái trong cơ quan đó, không biết lịch sử vấn đề và không biết kinh nghiệm của quá khứ. Trong những điều kiện như vậy thật rất khó phán định, bởi vì chỉ một "cái thoạt nhìn" như vậy thì dĩ nhiên là chưa đủ.

Gửi đồng chí lời chào! *Lê-nin* của đồng chí

P. S. 200 frs có đủ đấm họng cho Cu-dơ-mi-kha không? Hãy cho biết tình hình, bằng bưu thiếp: "thông báo về tâm trạng của Cu-dơ-mi-kha và những khả năng thành công".

Tôi hiểu là Cu-dơ-ma đã làm cho đồng chí (cả chúng tôi nữa) chán ngấy, nhưng biết làm thế nào?

Viết ngày 26 tháng Tám 1915

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ*

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

131

GỬI X. N. RA-VÍCH

Đồng chí Ô-n-ga thân mến!

Có một yêu cầu với đồng chí: để dịch (sang tiếng Đức) cuốn sách của chúng ta thì cần có văn bản lời chú thích

cho bản tuyên ngôn (lời chú thích có liên quan đến khẩu hiệu Liên bang châu Âu) lời chú thích mà tôi đã gửi cho đồng chí¹⁾. Đồng chí làm ơn sao lại một bản rõ hơn (cho người dịch) và gửi theo địa chỉ: Herrn Lialine (bei Fr. Eicher-Müller) Freie Strasse 15. *Bern* (kèm theo bức thư nói là theo đề nghị của tôi đồng chí gửi để dịch cuốn sách sang tiếng Đức).

Gửi lời chào! *Lê-nin* của đồng chí

Viết ngày 27 tháng Tám 1915

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ*

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

132

GỬI P. GÔ-LÂY

28/VIII. 1915.

Đồng chí thân mến!

Qua bức thư của đồng chí, tôi hết sức hài lòng được biết là nói chung đồng chí đồng ý với bản dự thảo của tôi. Hội nghị phải được tiến hành vào ngày 5 tháng Chín. Chúng tôi hy vọng là sẽ có một số người cánh tả trong Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp tham gia ở đó. Tất cả những công việc đó do Grim và Moóc-ga-ri tổ chức. Theo tôi sự có mặt của đồng chí sẽ rất bổ ích và tôi mong đồng chí viết thư ngay cho Grim.

Gửi đồng chí lời chào thân ái.

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Lô-da-nơ*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo
Dịch từ tiếng Pháp*

¹⁾ Xem tập này, tr. 161 - 162.

133

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Hôm nay — sáng thứ hai — mà vẫn chưa thấy Ra-đếch trả lời bức điện báo đã trả tiền!! Có phải đây là mưu kế nào đó "xung quanh Grim" để chống lại những người Lát-vi-a không?? Lẽ nào người ta lại có thể không mời họ!? Nếu ngày mai tôi đi¹⁶⁵, tôi sẽ đánh điện và lúc đó anh hãy đến ngay bằng chuyến tàu *đầu tiên*. Anh hãy mang theo *tất cả* tài liệu (chớ quên gì đấy: cả tờ "*Vấn đề bảo hiểm xã hội*", cả tờ "*Sự nghiệp của chúng ta*", cả tờ "*Lời nói của chúng ta*" cũng như *bức thư Na-uy*, và nói chung tất cả mọi tài liệu).

Tôi có nhận được bưu thiếp của Côn-lôn-tai. Chị ấy hoạt động rất mạnh.

Salut! Lê-nin

Viết ngày 30 tháng Tám 1915

Gửi từ Giô-ren-béc đến
Héc-ten-stanh (Thụy-sĩ)In lần đầu, theo đúng
bản thảo

134

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Hãy trả lời cho Mê-sê-ri-a-cốp.

Tôi đề nghị cử Sơ-lốp-xki đi giục Grim (hoặc giả nếu anh ta đi vào ngày 1. IX), hoặc giả bằng điện thoại. Cần phải làm sao có được thư trả lời của Grim.

Anh hãy làm bản tổng kết (hoặc bản báo cáo về nước Nga¹⁶⁶ (nếu cần, tôi sẽ gửi cho anh tờ "*Ngôn luận*").

Tôi thiết nghĩ, đối với chúng ta có nghị quyết cũng đủ rồi (có dự thảo rồi: "tóm tắt". Có thể sửa đổi). Cần thêm lời tuyên bố làm gì nữa? Nếu chúng ta nhất trí được với Ra-đếch chúng ta sẽ viết ngay ở đây. Nếu không nhất trí được hoặc nếu chúng ta chỉ có một mình thì ra thêm lời tuyên bố *nữa* để cho ai?

Gửi lời chào tất cả!

Lê-nin của anh

Viết ngày 30 hoặc 31 tháng
Tám 1915Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)In lần đầu, theo đúng
bản thảo

135

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

A-lếch-xan-đra Mi-khai-lốp-na thân mến! Sẽ rất đáng tiếc, nếu chuyến đi sang Mỹ của đồng chí hoàn toàn không thành. Trong chuyến đi đó, chúng tôi đặt không ít hy vọng cả vào việc xuất bản ở bên Mỹ cuốn sách của chúng tôi ("Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh"; đồng chí sẽ nhận được nay mai), và vào việc liên hệ với nhà xuất bản Charles Kerr ở Si-ca-gô nói chung, và vào việc đoàn kết những người quốc tế chủ nghĩa, và cuối cùng là vào sự giúp đỡ tài chính mà chúng ta hết sức cần để dùng vào tất cả những việc cấp thiết ở *nước Nga*, những việc mà đồng chí đã đề cập tới (và đồng chí đã có lý khi nhấn mạnh tính chất cấp thiết của những việc đó trong lúc nên có sự gần gũi nhiều hơn nữa của chúng ta với nước Nga: những trở ngại cho việc đó *trước hết*

là trở ngại về tài chính, thứ hai là trở ngại do cảnh sát: có thể đi đến nơi một cách an toàn được không...).

Nếu vấn đề về chuyến đi của đồng chí dứt khoát không thành, thì đồng chí hãy cố suy nghĩ xem, liệu đồng chí (thông qua những sự liên hệ với Charles Kerr v. v.) có thể giúp đỡ chúng tôi xuất bản cuốn sách của chúng tôi bằng tiếng Anh được không? Việc đó *chứ* có thể làm được ở bên Mỹ. *Chúng tôi sẽ gửi* bản tiếng Đức cuốn sách của chúng tôi cho đồng chí. Đồng chí hãy làm tất cả những gì có thể làm được để bán ở những nước Xcan-đi-na-vơ (chúng ta rất cần bù lại dù là một phần những chi phí cho cuốn sách, bởi vì nếu không thì chúng ta *không thể* xuất bản bằng tiếng Pháp được!).

Đồng chí hãy viết *chi tiết hơn*, cụ thể hơn và thường xuyên hơn (nếu không đi Mỹ) cho biết xem những vấn đề cụ thể nào đã xuất hiện ở nước Nga, ai đề ra chúng, đề ra như thế nào, trong những trường hợp nào, trong hoàn cảnh nào. Đồng chí đã nói đúng, tất cả những vấn đề đó hết sức quan trọng cho việc xuất bản truyền đơn — một công việc *cấp thiết*. Về hội nghị của những người phái tả¹⁸⁷ (tại đó chúng tôi đã đoàn kết chặt chẽ thành một khối đối lập, mặc dù cũng đã ký vào bản tuyên ngôn) thì đại biểu¹⁶⁸ do *các đồng chí* cử đi sẽ kể cho đồng chí một phần, chúng tôi sẽ viết thư kể thêm một phần.

(Không có tiền, không có tiền!! Tai họa *chính là ở chỗ đó!*)

Gửi đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất!

Lê-nin của đồng chí

Viết giữa ngày 8 và 13 tháng
Chín 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

136

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Cần phải bắt đầu chuẩn bị cho số báo trung ương, *toàn bộ* số này dành để nói về hội nghị. *Những chú đề* hoặc những *bài*¹⁶⁹. Etwa:¹⁾

1. Vorgeschichte²⁾ và tương ứng là Quốc tế III.
2. Những báo cáo (*đặc biệt* các nước Ban - căng).
3. Tranh luận với Lê-đê-bua (cuộc tranh luận có tính nguyên tắc nói chung). (Ba sắc thái của người Đức.)
4. Ý nghĩa của hội nghị (bước đầu tiến tới Quốc tế III; một bước rụt rè và không triệt để tiến tới *sự phân liệt* với chủ nghĩa cơ hội. Khả năng "tái phạm").
5. Nghị quyết của chúng ta và dự thảo tuyên ngôn của chúng ta, tuyên bố của chúng ta về bản tuyên ngôn.
6. Phái Bun và phe Ban tổ chức + Tơ-rốt-xki (Massenaktionen³⁾).
7. Tuyên ngôn chính thức.

Anh có đồng ý để tôi lấy số 3 và số 4 không?

Hãy tiến hành gấp số báo trung ương này.

Tôi gửi tài liệu của Bau-ơ.

Nhất thiết phải gửi lại.

1) văn tập của Lê-ghin + ...⁴⁾

2) cuốn sách nhỏ nói về Liép-nếch.

Hãy gửi trả lại bức thư của Ra-đếch.

Đề cương các tờ truyền đơn đã được thảo xong; mai tôi sẽ gửi đi; bản đó tử mi.

Gửi anh lời chào! *Lê-nin* của anh

¹⁾ — Đại thể

²⁾ — Tiền sử

³⁾ — Hành động có tính chất quần chúng

⁴⁾ Tiếp theo đó, trong bản thảo có một từ không đọc được.

P. S. Tôi *đánh mất* bức thư của các đồng chí Hà-lan gửi cho Ban chấp hành trung ương rồi!¹⁷⁰ Những lý lẽ hết sức cần thiết để chống lại việc tham gia vào hội nghị.

*Viết sau ngày 8 tháng Chín 1915
Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

137

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi bức thư của Ra-đếch. (Tôi đã trả lời anh ta với ý thông cảm.) Hãy gửi trả lại.

Tôi sẽ viết báo cáo về hội nghị: làm ơn gửi cho tôi *tất cả* tài liệu của đồng chí.

Có phải tôi để quên *trọn bộ các số báo trung ương* của tôi ở chỗ đồng chí không?

Gửi đồng chí lời chào! *Lê-nin* của đồng chí

Nếu bắt I-nét-xa ngồi dịch cuốn sách sang tiếng Pháp thì tốt quá¹⁷¹.

*Viết giữa ngày 11 và 15 tháng
Chín 1915*

*Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)*

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIV*

Theo đúng bản thảo

138

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Für Alexander

Bạn thân mến!

Hãy cố tìm gặp Bê-lê-nin và làm ơn nói với đồng chí ấy rằng đồng chí ấy đã được chỉ định bổ sung làm ủy viên Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Cố nhiên là đồng chí hiểu rằng trong vấn đề này cần phải giữ maximum bí mật và đồng chí phải "quên" điều đó đi sau khi đã báo tin cho Bê-lê-nin (tôi không viết thư trực tiếp cho đồng chí ấy vì những lý do dễ hiểu thôi). Nhiệm vụ của đồng chí ấy trong chuyến đi thì rất quan trọng: Tơ-rốt-xki và bọn đày tớ ngoại quốc của chủ nghĩa cơ hội mang hết sức lực ra để "che giấu" những sự bất đồng và "cứu vãn" chủ nghĩa cơ hội của tờ "Bình minh của chúng ta" bằng cách trát phấn bôi son và tâng bốc đảng đoàn Tơ-khê-ít-dê (= những người bạn trung thành nhất của tờ "Bình minh của chúng ta"). Cần phải thành lập những nhóm ở Nga (gồm những công nhân kỳ cựu thuộc phái "Sự thật", có kinh nghiệm, thông minh, **hoàn toàn** hiểu rõ vấn đề chiến tranh), đưa những người ưu tú trong số này (2 - 3) vào Ban chấp hành trung ương. Nếu gặp khó khăn hay xảy ra những sự hoài nghi gì, — thì chỉ hạn chế ở việc thành lập những ban lãnh đạo *tương tự* (chẳng hạn như một "nhóm công nhân lãnh đạo toàn Nga" hoặc một "ban chấp hành" v. v.; dĩ nhiên vấn đề không phải ở tên gọi).

Những mối liên hệ của đồng chí và sự quen biết với những công nhân kỳ cựu và có kinh nghiệm sẽ giúp đồng chí góp ý cho Bê-lê-nin, đồng chí này cố nhiên là sẽ có thái độ hết sức nghiêm túc và thận trọng đối với công việc đó. Nhưng điều quan trọng nhất là bây giờ đồng chí ấy phải

biết giữ mình, chỉ đi *trong một thời gian ngắn* và đem về *tất cả các mối liên lạc*.

Gửi đồng chí lời chào tốt đẹp nhất! Hãy trả lời vắn tắt ngay là đã nhận được thư này.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Quyển sách sẽ được xuất bản sớm hơn là tôi tưởng. Tôi đã nhận được một phần các bản in thử. Chắc rằng qua một tuần - 15 sẽ có cả cuốn sách, cả số 1 - 2 của tạp chí "Người cộng sản".

Bây giờ sẽ có 3 ủy viên Ban chấp hành trung ương ở nước ngoài. Ở Nga có một số ủy viên dự khuyết (là công nhân) và các ủy viên Ban chấp hành trung ương bị bắt (cũng là công nhân lãnh tụ phái "Sự thật").

P. P. S. Ngày mai đồng chí sẽ nhận được một bức thư chi tiết hơn của Na-đê-giơ-đa Côn-xtan-ti-nốp-na. Hãy đọc chăm chú hơn.

*Viết trước ngày 13 tháng Chín
1915.*

*Gửi từ Giơ-ren-béc (Thụy-sĩ) đến
Xtốc-khôn*

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

139

GỬI G. L. SCO-LỚP-XKI

G. L. thân mến! Đồng chí làm ơn gửi gấp cho tôi cuốn sách bằng tiếng Đức và các nghị quyết bằng tiếng Pháp, mỗi thứ 3 bản. (Chi phí thế nào? và có hy vọng giảm bớt

chi phí hơn không? Đồng chí có ký hợp đồng về việc bán cuốn sách bằng tiếng Đức ở Thụy-sĩ không? Hãy viết cho mấy chữ.)

Đồng chí hãy làm ơn gửi cho 10 bản cuốn sách bằng tiếng Đức và 2 bản các nghị quyết bằng tiếng Pháp theo địa chỉ: Fru A. Kollontay. Turisthotel. Holmenkollen. *Kristiania*. Norwegen. (Hãy viết thư báo là gửi *bao giờ*.)

Đồng chí hãy giục Ra-đếch gửi cho tôi bản sao bản tuyên ngôn được chính thức thông qua. Rất gấp. Đồng chí hãy đến chỗ Ra-đếch vài ba lần và thúc bằng được hộ nhé. Cần phải bàn với đồng chí ấy (và không chỉ bàn, mà còn phải tổ chức một cách *thiết thực*, thu xếp, tiến hành, kiểm tra) về việc bán cuốn sách bằng tiếng Đức ở Thụy-sĩ. Cần phải tìm được những địa chỉ của các hội công nhân và câu lạc bộ công nhân *Đức* ở những thành phố khác nhau (kể cả ở Giơ-ne-vơ), tìm ra các mối liên lạc, viết thư và đạt cho được kết quả. *Đấy là tất cả công việc của đồng chí*. Hãy bắt tay vào các việc đó tích cực hơn nữa.

Gửi đồng chí lời chào!! *Lê-nin* của đồng chí

Viết ngày 13 tháng Chín 1915

*Gửi từ Giơ-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Béc-nơ*

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

140

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến! Tôi đã đi công tác vắng vài ngày (và đề nghị gửi mọi thứ đến Giơ-ne-vơ chỉ trong khoảng thời

gian đó thôi; đến nay tôi đề nghị lại gửi *tất cả* — kể cả cuốn sách — về Sörenberg)¹⁷².

Khi về đến nhà tôi nhận được bức thư của đồng chí nói về những bài báo của Rôn-lăng. Tôi hết sức lo ngại là đồng chí không nhận được những bài báo đó. Khoảng hai tuần trước, nếu không phải là sớm hơn, tôi đã gửi những bài đó cho đồng chí *trong một bức thư!*¹⁾ Từ trước đến nay ở Thụy-sĩ chưa hề có trường hợp nào thất lạc các thư không gửi bằng bảo đảm. Hoặc là có lầm lẫn gì chăng? Hay là ai đó đã nhận những bài báo ấy khi đồng chí *đi vắng?* Hãy viết cho tôi mấy chữ nhé. Nếu không phải và không thể xảy ra lầm lẫn, nếu đồng chí chưa có những bài ấy, thì dĩ nhiên là tôi sẽ làm tất cả những gì có thể được để kiếm các bài đó cho đồng chí (nếu tôi đánh mất chúng). Hoặc là tôi sẽ mua số báo đó, hoặc (nếu không còn bán nữa) sẽ mượn ở thư viện và *sao chép lại cho đồng chí một bản đầy đủ*. Tôi hết sức xin lỗi và mong đồng chí viết ngay cho mấy chữ về tình hình công việc. Nếu đồng chí cần bản sao thì *cần gấp đến mức nào?* Hãy viết thư nói *thẳng* nhé.

Gửi đồng chí lời chào! *Lê-nin* của đồng chí

Không hiểu vì lý do gì đó tôi lại không nhận được tờ "Đời sống" nữa?¹⁷³ Phải chăng không có trao đổi? Đồng chí có hỏi được không? Còn tờ "Tiến lên" thì sao?¹⁷⁴ Có nghe thấy gì về tập san của những người thuộc phe Ban tổ chức¹⁷⁵ và về sách báo của phái Bun không? "Người cộng sản" số 1 - 2, *đã ra rồi*. **THỰC ĐẤY.**

Viết ngày 13 tháng Chín 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ) đến Giô-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

¹⁾ Xem tập này, tr. 199 - 200.

141

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi bức thư của Ra-đếch và *bản báo cáo* của anh ấy¹⁷⁶. Hãy gửi lại thật sớm cho anh ấy bản báo cáo (kèm theo ý kiến nhận xét: bản báo cáo ấy viết hơi yếu. Không có một lời nào nói về cuốn sách của chúng ta¹⁾, về việc Ác-xen-rốt bảo vệ tờ "Bình minh của chúng ta" v. v.).

Anh có nhiều người giúp việc: hãy tổ chức việc sao lục lại bản báo cáo của Ra-đếch.

Tôi gửi đề cương các truyền đơn: anh gửi lại *nhANH LÊN* nhé¹⁷⁷.

Gửi anh lời chào. *Lê-nin*

NB

Anh hỏi chị I-nét-xa xem chị ấy có cầm của tôi "Journal de Genève", trong đó có bài báo của Romain Rolland, hay không!
Hãy làm ơn làm phúc tìm lục khắp nơi xem có thấy tờ đó không.

Viết ngày 18 hoặc 19 tháng Chín
1915

Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

142

GỬI C. B. RA-ĐẾCH

Ra-đếch thân mến!

Đã gửi thư cho Vành-cốp.

Cũng đã gửi báo cáo cho Gri-gô-ri cùng với bức thư của đồng chí.

¹⁾ Đây là nói cuốn sách "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh)".

Có lẽ đồng chí không có *bản sao lời tuyên bố của chúng ta* (rằng chúng ta không hài lòng với bản tuyên ngôn, nó chưa được hoàn hảo lắm v. v.)? Chúng tôi chuyển nó cho ban thường vụ, và Grim đã công bố nó. Chúng tôi *nhất thiết cần bản sao lời tuyên bố đó*. Liệu Grim có cho phép đồng chí sao lại không? Nếu không cho thì thật rầy rà to!!!

P. S. Và "sự hoạt động bí mật" của Grim! Toàn thế giới đã biết cả! Và cả những người Ý ngu ngốc ở trong tờ "Avanti!"¹⁷⁸. Thật xấu hổ và nhục nhã!

Lê-nin của đồng chí

Viết trước ngày 18 tháng Chín
1915.

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ) đến
Béc-nơ

In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIV

143

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi thư trả lời của I-u-ri — và một bài cho báo trung ương (tôi sẽ sửa lại một lần nữa). Tôi đã viết thư cho chị Ôn-ga. Tôi sợ là ở đây cũng không hy vọng gì được. Anh thử bàn với Benteli cho sáng vấn đề.

Tôi gửi cuốn sách: tôi vừa mới nhận được.

Còn hai cuốn sách Đức mới thì sao?

Gửi anh lời chào.

Lê-nin của anh

Tôi gửi kèm theo hai bức thư của những người xã hội chủ nghĩa - cách mạng¹⁷⁹.

Diễn hình đầy chữ?

Hãy gửi trả lại cả hai thư đó sau khi đưa cho mọi người đọc.

Tôi chưa thể nào lấy được bản dự thảo nghị quyết ở Ra-đếch.

Viết trước ngày 19 tháng Chín
1915

Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

144

GỬI C. B. RA-ĐẾCH

Ra-đếch thân mến!

Rất cảm ơn về bản tuyên ngôn và bản báo cáo¹⁸⁰.

1) Liệu có thể xin *không mất tiền* 20 bản của số báo "Berner Tagwacht" đó để gửi cho các nhóm của đảng ta được không?

2) Trong bản tuyên ngôn những chữ "cuộc đấu tranh giai cấp *cách mạng* của giai cấp vô sản" bị thay bằng một từ "*không điều hòa*". Về phía Grim, phải chăng việc làm ấy là *trung thực*?

3) Trong bản báo cáo *không* nói đến việc có cả một bộ phận (¹/₁₀) đoàn đại biểu Đức (cũng như ¹/₃ người Thụy-sĩ) đã ký vào bản dự thảo nghị quyết của chúng ta.

Về phía Grim, phải chăng đây là một thái độ trung thực?

Đồng chí hãy cho biết ý kiến của mình: chúng ta có nên *chính thức* viết về vấn đề đó cho Grim không?

4) Liệu Grim có bảo đảm là trong bản báo cáo *tỉ mỉ* (trong biên bản của các phiên họp) bản dự thảo của chúng ta và lời tuyên bố của chúng ta sẽ được ghi đầy đủ không?

Có hay là không?

5) Nhiều điểm không chính xác trong bản báo cáo, *không một lời nào* nói về việc biểu quyết (bản dự thảo của chúng ta)!!

Vấn đề về sự phân liệt và việc giải tán ban thường vụ *đó* (Grim và phe cánh) đã *không* được đem ra biểu quyết¹⁸¹.

Chúng ta phải làm một cái gì đây.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Đồng chí làm ơn gửi cho tôi bản dự thảo của chúng ta và lời tuyên bố của chúng ta¹⁸².

Grim **không có một lời nào** nói về cuốn sách (= bản báo cáo) của chúng ta!¹⁾ Thật là một tên bịp bợm!!

Viết ngày 19 tháng Chín 1915

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Béc-nơ*

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIV*

*Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức*

145

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến! Chúng tôi vẫn chưa nhận được cuốn sách. Chúng tôi muốn xuất bản số kép của báo trung ương trong đó có bản báo cáo về hội nghị quốc tế của phái tả

¹⁾ Ý nói cuốn sách "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh)", bản tiếng Đức cuốn sách này được phân phát tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Xim-méc-van họp ngày 5 - 8 tháng Chín 1915.

họp ở Béc-nơ. Tình hình Cu-dơ-mi-kha đến đâu rồi? Có thể dùng tiền trả cho cuốn sách để đảm mồm hấn ta không (các anh hãy còn tiền trong quỹ cơ mà?). Hay là tuyệt vọng rồi? và trong một tương lai sắp tới *không thể* xuất bản được ư? Đồng chí hãy viết thư cho biết xem có thể biết được gì không hay là không thể biết được gì cả.

Những thư của Ê-go thì tôi đã nhận được rồi và tôi *sẽ trả lời cho anh ta nay mai* qua đồng chí.

Siết tay. *Lê-nin của đồng chí*

Viết ngày 19 tháng Chín 1915

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ*

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

146

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến! Tôi gửi tờ "Journal de Genève" — hóa ra tôi cất kỹ quá nên trước khi đi quên mất. Tôi mừng kinh khủng vì đã tìm thấy và không bị mang tiếng là chó má đối với đồng chí.

Về cơ quan ngôn luận trung ương thì Gri-gô-ri khuyên là nên xuất bản ở Béc-nơ (số này là số kép — 4 trang nói về hội nghị của phái tả), nếu không hy vọng gì ở Cu-dơ-mi-kha. Hãy viết mấy chữ về vấn đề này "để xác minh" thôi (bởi vì tôi biết rất rõ sự bất lực chung của chúng ta trước Cu-dơ-mi-kha).

Về vấn đề thuyết trình. Tôi muốn thuyết trình vào khoảng giữa tháng Mười, về chủ đề: "Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế họp ngày 5 - 8. IX. 1915"¹⁸³. *Nếu được* chúng ta

sẽ tổ chức *sớm hơn* (có thể là đồng chí sẽ in áp-phích cho cả *các thành phố khác*, để trống chỗ ghi tên thành phố và ngày tháng) — có thể sẽ đem lại thu nhập chẳng (tôi đang rất cần tiền), có đúng lúc không v. v.. **Tất cả** các báo sẽ *đăng* bài về hội nghị (phái xã hội chủ nghĩa - cách mạng, tờ "Lời nói của chúng ta" v. v.), nhưng tôi sẽ kể *tỉ mỉ*.

Tôi viết cho Kha-ri-tô-nốp ở Xuy-rích¹⁾.

Gửi đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất!

Lê-nin của đồng chí

P. S. Tôi gửi kèm theo đây bức thư cho nhà xã hội chủ nghĩa - cách mạng "Ê-go". Đồng chí *hãy đọc* và chuyển cho ông ta. Nếu thấy thuận tiện, đồng chí *hãy nói chuyện* với ông ta và viết thư cho biết ý kiến của đồng chí về ông ta và về những bạn bè của ông ta. Họ là những người như thế nào?

Viết ngày 19 tháng Chín 1915

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ*

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

147

GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP

19/IX. 1915.

Đồng chí thân mến! Tôi muốn thuyết trình ở Xuy-rích, vào khoảng giữa tháng Mười, về "Hội nghị quốc tế họp ngày 5 - 8 tháng Chín 1915"¹⁸⁴. Nếu chủ đề thích hợp và có thể

¹⁾ Xem tập này, tr. 200 - 201.

đưa lại một khoản thu nhập, dù nhỏ, thì đồng chí *hãy viết thư* cho tôi. (Tôi cũng viết thư đến Giơ-ne-vơ nói về vấn đề đó; cần phải trao đổi trước về *ngày tháng*, tôi đề nghị họ ở Giơ-ne-vơ in sẵn những áp-phích chung, để trống chỗ ghi tên thành phố và ngày tháng.) Đồng chí cho biết ý kiến của đồng chí thật *sớm*.

Tiện đây, đồng chí có thể gửi cho tôi cuốn sách của Ác-xen-rốt mới ra gần đây ở Xuy-rích bằng tiếng Đức nói về những nhiệm vụ của phong trào dân chủ - xã hội quốc tế được không? Đọc thử xem.

(Về hội nghị chúng tôi sẽ đăng bài trên tờ báo trung ương — sau đó thì tờ "*Lời nói của chúng ta*" và *những người xã hội chủ nghĩa - cách mạng* v. v. và v. v. cũng sẽ làm như thế. Nhưng tôi sẽ kể *tỉ mỉ hơn* so với trên báo chí, sẽ đánh giá và đưa ra kết luận.)

Gửi đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất

Lê-nin của đồng chí

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Xuy-rích*

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIV*

Theo đúng bản thảo

148

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

19/IX.

A-lếch-xan-đơ thân mến! Chúng tôi đã nhận được những bức thư của đồng chí báo về tiến trình vận chuyển tốt và hết sức phấn khởi về những bức thư đó. Về vấn đề tài liệu ở Vác-đi-ơ thì đồng chí *hãy cố gắng* gìn giữ và cứu lấy

toàn bộ — gửi cho chúng tôi trọn bộ các số báo "Người vô sản" và "Tiến lên", những cuốn sách (cũ, năm 1905) chúng tôi cũng sử dụng, nên gửi chúng về nước Nga, nếu sau này có khả năng vận chuyển nói chung¹⁸⁵.

Tin tức về việc "giải tán" Đu-ma tôi đọc được hôm qua trên báo chí nước ngoài¹⁸⁶. Rõ ràng là bọn phản động hoặc hoảng sợ khối liên minh của phái tả, hoặc đầu cơ những khả năng "quân sự" nào đó (hay là khả năng ký hòa ước riêng rẽ chẳng?). Theo tôi, không thể nói lên thái độ của chúng ta đối với những người cách mạng - sô-vanh (loại Kê-ren-xki và một số đảng viên dân chủ - xã hội thuộc phái thủ tiêu hoặc những người theo chủ nghĩa ái quốc) bằng một công thức: "ủng hộ". Giữa những người cách mạng - sô-vanh (cách mạng để chiến thắng nước Đức) và những người cách mạng - vô sản quốc tế chủ nghĩa (cách mạng để làm thức tỉnh giai cấp vô sản các nước khác, để đoàn kết họ trong cuộc cách mạng vô sản chung) — có một cái hố ngăn cách sâu thẳm đến mức ở đây không thể nào nói đến việc ủng hộ được. Chúng ta phải lợi dụng mọi sự phản kháng (thậm chí cả sự phản kháng dè dặt và không rõ ràng, à la Goóc-ki), lợi dụng cả hoạt động cách mạng của bọn sô-vanh, đôi lúc không từ chối "những hành động chung" (căn cứ theo các nghị quyết của đảng ta năm 1907 tại Đại hội Luân-đôn và năm 1913 tại hội nghị của chúng ta)¹⁸⁷, nhưng không đi xa hơn. Trên thực tế hiện nay: chúng ta sẽ không ra những lời kêu gọi và những tuyên ngôn chung với những người cách mạng - ái quốc chủ nghĩa, chúng ta sẽ tránh không lập các khối "liên minh" với họ ở trong Đu-ma, tránh "thống nhất" với họ trong các bài phát biểu tại các đại hội, tại các buổi biểu tình v. v.. Nhưng còn những sự giúp đỡ lẫn nhau về kỹ thuật, — nếu những người ái quốc chủ nghĩa hưởng ứng những sự giúp đỡ đó, thì có lẽ sẽ có khả năng thực hiện được (như trước năm 1905 đã làm như vậy với bọn theo chủ nghĩa tự do), và chúng ta sẽ không khước từ

những sự giúp đỡ như vậy. Thái độ phải thẳng thắn, rõ ràng: các anh muốn lật đổ chế độ Nga hoàng để chiến thắng nước Đức, còn chúng tôi — để làm cuộc cách mạng quốc tế của giai cấp vô sản.

Chúng tôi có quá ít tin tức từ nước Nga. Thật là đáng bực, một công việc tương đối dễ dàng như việc trao đổi thư từ bí mật với trong nước (một việc hoàn toàn có thể làm được cả trong thời chiến) mà lại tổ chức chẳng ra sao cả. Đó là một trong những việc cấp thiết nhất. (Hy vọng là đồng chí đã trao đổi thư từ với Na-đê-giơ-đa Côn-xtan-ti - nốp-na về mọi chi tiết trong vấn đề đó và sẽ trao đổi thêm nữa càng tỉ mỉ càng tốt.) Thiết lập quan hệ đúng đắn, điều từ nước Nga dù chỉ độ vài ba công nhân lãnh đạo, dù là chỉ sang Thụy-điển thôi để mạn đàm thật chi tiết và trao đổi thư từ nhằm "nhất trí" với nhau hoàn toàn, đó là công việc cấp thiết nhất. Tôi hy vọng là chuyến đi của Bê-lê-nin sẽ mang lại một sự cải thiện quan trọng trong lĩnh vực này: đi một thời gian ngắn rồi về, thu thập các nguồn liên lạc, thu thập tin tức — đó là mấu chốt của toàn bộ công việc hiện nay, thiếu cái đó thì đừng có nghĩ gì đến những việc tiếp theo¹⁸⁸.

Chúng tôi đang suy nghĩ kế hoạch xuất bản các lời kêu gọi và truyền đơn để vận chuyển về nước Nga. Chưa quyết định được là xuất bản ở đâu, ở đây hay là ở các nước Xcan-đi-na-vơ. Cần phải chọn nơi xuất bản ở đâu rẻ nhất, bởi vì khoảng cách không quan trọng¹⁾.

Siết chặt tay đồng chí và chúc mọi sự may mắn.

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 19 tháng Chín 1915

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)

đến Xtốc-khôn

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

¹⁾ Trong bản thảo hai câu cuối bị xóa bỏ.

149

GỬI A-LÉCH-XAN-ĐRÔ-VÍCH

19/IX. 1915.

Đồng chí kính mến! Đồng chí Côn-lôn-tai đã chuyển bức thư của đồng chí cho tôi. Tôi đã chăm chú đọc đi đọc lại bức thư đó. Tôi thông cảm sự phản đối kịch liệt của đồng chí chống lại những người lưu vong mà rõ ràng là họ đã làm đồng chí hoàn toàn không hài lòng. Nhưng theo quan điểm của tôi kinh nghiệm năm 1905 chứng minh là có nhiều loại người lưu vong. Bộ phận lưu vong mà trước năm 1905 đã đề ra những khẩu hiệu và sách lược của đảng dân chủ - xã hội cách mạng, thì vào những năm 1905 - 1907 đã liên hệ chặt chẽ ngay với phong trào cách mạng rộng rãi của giai cấp công nhân dưới *tất cả* các hình thức của phong trào đó. Theo tôi thì bây giờ cũng vậy. Nếu khẩu hiệu đúng đắn, nếu sách lược đúng đắn thì quần chúng công nhân, đến một giai đoạn phát triển nhất định của phong trào cách mạng của họ, sẽ không tránh khỏi *đi đến* những khẩu hiệu đó. Đồng chí viết rằng "Plê-kha-nốp chỉ là một âm thanh vô nghĩa" đối với nhân dân. Tôi không thể nào đồng ý với ý kiến đó được — mặc dù có thể là sự bất đồng giữa chúng ta ở đây **chỉ** có tính chất bề ngoài thôi. Cả ở Nga nữa Plê-kha-nốp — nhờ có báo chí của tư sản và của phái thủ tiêu — cũng vẫn là một đại biểu nổi bật nhất và *nổi tiếng* nhất của cái chủ nghĩa yêu nước "nhân dân" rất phổ biến. Qua việc vạch trần Plê-kha-nốp, thực chất chúng ta đã trả lời cho hàng hà sa số những câu hỏi, suy nghĩ và những hoài nghi v. v. của nhân dân. Song, dĩ nhiên nhiệm vụ của một nhà tuyên truyền và cổ động thông minh là *chuyển* cuộc tranh luận giữa người mác-xít quốc tế chủ nghĩa cách mạng với Plê-kha-nốp sang một thứ ngôn ngữ *khác*, nhìn nhận sự việc

bằng con mắt khác và tính đến những đặc tính của môi trường v. v. và v. v..

Nhưng có lẽ chính đồng chí cũng nhìn nhận như vậy, bởi vì đồng chí chỉ tách riêng những "phái tả" ra thôi (phái xã hội chủ nghĩa - cách mạng và phái dân chủ - xã hội), vậy mà cuộc tranh luận giữa chúng ta với Plê-kha-nốp và đồng bọn thì chính lại là sự xác định và phân liệt các trào lưu.

Còn về tính cấp bách của nhiệm vụ cần phái người về nước Nga thì đồng chí hoàn toàn có lý. Và những gì có thể làm được, thì *chúng tôi đang làm* trong lĩnh vực đó chính vào thời gian cuối này.

Mới đây tôi lại nhận được một bức thư của một nhà xã hội chủ nghĩa - cách mạng anh ta viết rằng sau cuộc hội nghị của phái lao động + những người xã hội chủ nghĩa nhân dân + những người xã hội chủ nghĩa - cách mạng ở nước Nga (hội nghị của bọn sô-vanh) ¹⁸⁹ anh ta đâm chán ghét đảng của những người xã hội chủ nghĩa - cách mạng. Tôi cũng nghĩ rằng vị tất ở trong *đảng đó* có những phân tử có sức sống. Dù sao tôi cũng thấy một sự thật là ở nước Nga hiện nay có 2 trào lưu *cách mạng* cơ bản: phái cách mạng - sô-vanh (chủ trương lật đổ Nga hoàng để chiến thắng Đức) và những người cách mạng vô sản quốc tế chủ nghĩa (chủ trương lật đổ Nga hoàng để hỗ trợ cho cuộc cách mạng quốc tế của giai cấp vô sản). Theo tôi, sự xích gằn giữa hai trào lưu đó không thể vượt ra ngoài giới hạn "những hành động chung" riêng lẻ và không thường xuyên, nếu vượt quá giới hạn ấy thì có hại. Chiến tranh đã làm cho giai cấp vô sản *tất cả* các cường quốc lớn ở châu Âu liên kết lại thành một khối, chiến tranh đã đề ra nhiệm vụ *trước mắt* là thực hiện sự đoàn kết vô sản. Nhiệm vụ thật khó khăn điều đó không còn bàn cãi gì nữa, nhưng nhiệm vụ đó do cuộc sống đề ra và không thể nào lảng tránh được.

Nếu đồng chí sẽ làm việc ở nước Nga và muốn giúp đỡ những người xã hội chủ nghĩa - cách mạng phái tả và những

người dân chủ - xã hội phái tả, thì tôi xin góp ý là nên tách riêng sự giúp đỡ đối với hai bên, giúp cho các nhóm thuộc cả hai phái đó *liên hệ* với nhau * — liên hệ giữa họ với nhau ở các địa phương cũng như liên hệ với các trung tâm ở nước ngoài. Tách riêng những người dân chủ - xã hội, tách riêng những người xã hội chủ nghĩa - cách mạng. Như vậy, nhất định sẽ *có lợi* và sự tranh chấp sẽ *ít đi*. Sự xích gần — *khi nào có thể thực hiện được* — sẽ diễn ra một cách bình thường hơn. Sự tin cậy sẽ tăng lên.

Chúc đồng chí đạt nhiều thành tích và mọi sự may mắn.

Gửi đồng chí lời chào xã hội chủ nghĩa Lê-nin

P. S. Có thể viết thư cho tôi theo địa chỉ trên tờ "Người dân chủ - xã hội" của chúng ta ở Giơ-ne-vơ.

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

150

GỬI G. L. SCO-LỚP-XKI

G. L. thân mến!

Tôi hoàn toàn không hiểu, cái gì đã xảy ra với Ra-đếch. Đã *nhiều* lần tôi đề nghị đồng chí ấy gửi:

1) bản sao *bản dự thảo* nghị quyết (bằng tiếng Đức) của chúng ta (tức là của Ban chấp hành trung ương + Lát-vi-a + P. S. D. + Thụy-điển + Na-uy + Borchardt + Platten);

2) bản sao lời tuyên bố của chúng ta (cũng của những

* Tài liệu sách báo của những người xã hội chủ nghĩa - cách mạng cũng như của những người dân chủ - xã hội viết ra sẽ *hay hơn* nhờ sự thiết lập những mối liên hệ như vậy, sẽ sinh động hơn, bổ ích hơn, gần gũi với nhân dân hơn.

nhóm đó) tại hội nghị về việc biểu quyết (tại sao chúng ta không tán thành bản tuyên ngôn mà lại biểu quyết *ủng hộ*);

3) bản sao lời tuyên bố của chúng ta (cũng những nhóm đó + Roland-Holst) chống lại tối hậu thư của Lê-đê-bua¹⁹⁰.

Ra-đếch không trả lời!

Mà tôi lại *cần* có để đưa vào báo trung ương.

Đồng chí làm ơn làm phúc rẽ vào và xác minh giúp cho việc đó (Nếu Ra-đếch không có, thì lẽ nào Grim *không* cho *đến sao lại* hay sao? Thật là trắng trợn quá mức!)

Gửi đồng chí lời chào! Lê-nin của đồng chí

*Viết giữa ngày 19 tháng Chín
và 11 tháng mười 1915*

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Béc-nơ*

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

151

GỬI C. B. RA-ĐẾCH

Ra-đếch thân mến ?

Cảm ơn về tờ "Bản tin"¹⁹¹

Chúng tôi sẽ thảo luận với Gri-gô-ri về vấn đề tiền. Chúng tôi hiện nay chưa có tiền!!

Nhưng điều quan trọng hơn cả là: tại sao đồng chí lặng thinh về *bản dự thảo nghị quyết* của chúng tôi (cuối cùng của các đồng chí)? Tôi *nhất thiết* cần tới nó *ngay* (và cả lời tuyên bố của chúng ta về vấn đề biểu quyết bản tuyên ngôn)!!!

Chỗ đồng chí phải có một bản! Tại sao đồng chí không gửi nó cho tôi?

Hay là tại Grim? Chẳng lẽ anh ấy không cho phép đồng chí sao lại ư? *Tôi đề nghị trả lời.*

"*Tính trung thực*" của Grim chỉ là lời nói suông. Việc anh ta cố tình không nhắc tới Boóc-khác-tơ là một việc thật tồi tệ.

Gửi đồng chí lời chào! *Lê-nin* của đồng chí

Viết sau ngày 21 tháng Chín 1915

Gửi từ Giô-ren-Béc (Thụy-sĩ)

đến Béc-nơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIV

Theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

152

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi bài của Axelrod *, từ "*Neue Zeit*" (đừng đánh mất và đừng chuyển cho người khác nhé) và số 1 của tờ Bulletin. Tôi đang chờ cuốn sách bằng tiếng Đức.

Theo tôi, bức thư gửi cho những người Nhật-bản không dùng được. Lối nói ấy là đoạn tuyệt: nếu có đoạn tuyệt thì cũng không phải vì chuyện đó. Hoặc là anh gửi một bức thư như thể của cá nhân anh, hoặc chúng ta phải sửa lại hoàn toàn (với lối nói thuyết phục thân mật và vạch sai lầm ra *một cách thận trọng*).

Tôi gửi bức thư của Ra-đếch (xin hãy trả lại). Anh ta ngây thơ quá đỗi. Grim là một tên đê tiện, cần phải hết sức

* Thật là một thằng ngốc! "Quốc tế hóa sách lược" = quốc tế hóa bộ luật công nhân !! Mác-tu-sca trong báo "*Lời nói của chúng ta*" đã mon men tới vấn đề đó, nhưng khéo léo hơn nhiều. Tôi muốn thẳng tay vạch mặt Axelrod trên tờ "Người cộng sản".

cảnh giác với hắn. (Đến tận bây giờ mà tôi vẫn chưa có được bản Resolutionsentwurf của chúng ta!!!)

Tôi gửi kèm theo đây bức thư của Ca-mê-nép. Tôi đã trả lời anh ta và chỉ ra rằng tình hình (đã xấu) nghiêm trọng rồi và cần phải cải thiện tình hình ấy một cách nghiêm túc.

Anh hãy viết cho một bài xã luận gửi đến cơ quan ngôn luận trung ương, *không quá 10 000 chữ*. (Nếu không, sẽ không đủ chỗ!) Nhất thiết trong đó phải đả kích truyền đơn của Ban tổ chức (3. IX. 1915 "Những nhiệm vụ của giai cấp vô sản Nga") với khẩu hiệu (một khẩu hiệu tự do chủ nghĩa) *Quốc hội lập hiến*. Ủng hộ *ba chủ bài* của chúng ta, chống bọn dân chủ - lập hiến, chống phái cách mạng - sô-vanh và ủng hộ cuộc cách mạng quốc tế của giai cấp vô sản ¹⁾.

Anh hãy nán chờ một ngày (tạm thời đừng viết bài về nước Nga để gửi cho cơ quan ngôn luận trung ương).

Mai tôi sẽ gửi cho anh bài "Những nhiệm vụ của giai cấp vô sản Nga" và có thể là cả bản dự thảo của tôi nữa.

Gửi anh lời chào! *Lê-nin*

Viết sau ngày 21 tháng Chín 1915

Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng bản thảo

153

GỬI G. L. SƠ-LỐP-XKI ²⁾

G. L. thân mến!

1) Anh làm ơn đưa cho chị Li-út-mi-la 50 frs. Chúng ta sẽ thanh toán với nhau sau khi đến.

¹⁾ Trong bản thảo đoạn này đã bị xóa bỏ.

²⁾ Bức thư này là đoạn viết thêm vào thư của N. C. Crúp-xcai-a.

2) Liệu có thể kiểm thêm được khoảng 5-10 tờ Bản tin (của Grim), số 1, được không? Nếu không xin được thì mua lấy 5 tờ vậy.

Viết ngày 26 tháng Chín 1915

Theo đúng bản thảo

Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)

đến Béc-nơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

154

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP¹⁾

Tôi gửi bức thư của Grim¹⁹² và dự thảo thư trả lời.

Chúng ta cần phải *nỗ lực* và *thể hiện bản lĩnh*.

Với tờ báo trung ương một việc chẳng lành đã xảy ra. Đã gửi đi một số tài liệu đủ 75 nghìn chữ (tất cả là 84¾), thế mà tôi *quên mất* bản tuyên bố của người Pháp + người Đức¹⁹³.

Thêm bài này nữa là đầy chỗ.

Tôi đề nghị: số này dành *riêng* để nói về cuộc hội nghị (còn số sau thì dành để nói về nước Nga).

Trong số những phụ lục được đăng của báo "Đời sống" chỉ có một bản dịch Bản tin số 1. *Còn tờ "Lời nói của chúng ta" bỏ trắng hết*¹⁹⁴.

Gửi anh lời chào! *Lê-nin*

Tôi đã trả lời tỉ mỉ cho Bu-kha-rin rồi.

NB || Nên viết thư luôn và tỉ mỉ hơn cho anh ta.

¹⁾ Bức thư này là đoạn viết thêm vào thư của N. C. Crúp-xcai-a.

Nếu anh đồng ý với thư trả lời cho Grim, thì anh hãy gửi cho *Sco-lốp-xki* để anh ấy mang đến Ra-đếch để *cùng dịch với Ra-đếch*. Nếu anh không đồng ý, xin gửi trả lại.

Chúng tôi sẽ đi Béc-nơ vào chủ nhật hoặc thứ hai.

Tôi gửi bức thư của những người Nhật-bản. *Hãy gửi trả lại*. Còn cuộc họp của ban biên tập thì thế nào? (Cần có 2 bài báo nói về hội nghị để đưa đăng trên tờ "Người cộng sản", số 3).

Viết giữa ngày 26 tháng Chín

và 5 tháng Mười 1915

*Gửi từ Giô-ren-béc đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

155

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

A-léch-xan-đơ thân mến! Về vấn đề truyền đơn, đồng chí đảm nhận như thế là hết sức tốt¹⁹⁵. Chúng tôi soạn thảo ra dàn ý tỉ mỉ của những truyền đơn đó và sắp tới sẽ gửi cho đồng chí và N. I-tơ. Nhưng đồng chí có biết không, dù sao cũng vẫn thiết tha mong muốn N. I. viết truyền đơn thành hai bản ngay (bằng bút chì và giấy than), bản thứ hai mong đồng chí (hoặc tự N. I.) gửi đi ngay cho chúng tôi. Bởi vì truyền đơn — là một việc *rất* quan trọng và là một loại khó *nhất* trong những loại tài liệu viết. Cho nên phải suy nghĩ cẩn thận hơn và cần hội ý tập thể. Trong hoàn cảnh việc sắp chữ, in và vận chuyển chậm chạp thì việc tốn thời gian gửi về đây tương đối không nhiều và dù sao đi nữa cũng không có ý nghĩa gì so với tầm quan trọng của những lời kêu gọi được suy nghĩ chín chắn.

Đồng chí thấy phải ký tên dưới tờ truyền đơn như thế nào? Đồng chí quên viết về vấn đề đó.

Cuốn sách của Côn-lôn-tai tốt về mặt nội dung tư tưởng. Nhưng chủ đề hết sức khó; viết với mức độ phổ cập như vậy thì hết sức khó¹⁹⁶. Theo tôi, cần phải sửa. Tôi đã viết thư cho đồng chí ấy về vấn đề đó, đề nghị đồng chí ấy đồng ý cho sửa. Nếu đồng chí ấy tán thành, tôi đã có sẵn dự thảo những điểm sửa chữa, và công việc lúc đó sẽ tiến hành nhanh chóng.

Về chuyến đi sang bên nước đồng chí¹⁹⁷ chúng tôi vẫn dang dai mãi, thứ nhất là thiếu thốn về mặt tài chính (cả đi đường cũng tốn kém, cả sinh hoạt bên đó cũng đắt đỏ), thứ hai, sự nghi ngại cảnh sát. Có lẽ chúng tôi sẽ chờ Bê-lê-nin trở về đây và những tin tức của anh ta đem từ tổ quốc sang.

Siết chặt tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí

*Viết sau ngày 26 tháng Chín
1915*

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến xtóc-khôn*

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

156

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến! Người ta ấn định tổ chức buổi thuyết trình ở Xuy-rích vào thứ bảy, ngày 23. X (tháng Mười).

Nếu được, đồng chí hãy ấn định sớm hoặc muộn hơn khoảng 2 ngày (về đề tài... hiện tôi chưa có đề tài khác... nếu không thích hợp, thì có hoãn quyết định không?)...

Tôi gửi tài liệu cho số 45 - 46 cơ quan ngôn luận trung ương (số kép, 4 trang).

Phần còn lại tôi sẽ gửi nay mai.

Gửi đồng chí lời chào! *Lê-nin* của đồng chí

Phần còn lại trong bản sắp chữ thì *đừng dờ ra*!

*Viết trước ngày 6 tháng Mười
1915*

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ*

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

157

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến! Tôi gửi tài liệu cho cơ quan ngôn luận trung ương. Theo sự tính toán của tôi, số lượng đã gửi đi là gần 74³/₄ nghìn chữ (tất cả trên 4 trang có 84³/₄ nghìn chữ). Sẽ còn có một bản tuyên bố và một bài nữa.

Đề nghị đồng chí hãy gửi cho 2 bản in thử: cho tôi và cho Gri-gô-ri.

Theo đồng chí thì bao giờ số 45 sẽ ra được?

Buổi thuyết trình sẽ được tổ chức ở Xuy-rích vào ngày 22, ở Giơ-ne-vơ vào ngày 20. Có nghĩa là đã thỏa thuận rồi chẳng?

Đồng chí hãy đọc bức thư kèm theo đây gửi cho Ê-go và chuyển hộ cho anh ta.

Gửi đồng chí lời chào! *Lê-nin* của đồng chí

*Viết trước ngày 6 tháng Mười
1915*

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ*

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

158

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến!

Tôi gửi phần tài liệu còn lại. Đây là thứ tự các bài.

Đồng chí gửi những bản in thử và tất cả các thứ cho tôi theo địa chỉ mới:

Herrn Wl. Uljanow

Poste restante Bern.

Hãy gửi cho Gri-gô-ri tất cả các bản in thử.

Gửi đồng chí lời chào! *Lê-nin* của đồng chí

Thứ tự bài trong số 45 - 46:

1. Tuyên ngôn.

(1a)

(1b)

1 *bis*: Nghị quyết về +
cảm tình

1 *ter*. tuyên bố (**tuyên ngôn**)
của hai đoàn đại biểu Pháp và

NB:

Đức, *hãy sắp chữ* bản
tuyên ngôn *này* theo bản in
gửi kèm theo đây lấy từ tờ
"Đời sống"

2. Chiến tranh và khủng hoảng cách mạng ở Nga.

3. Bước đầu¹⁾.

4. Hội nghị quốc tế I.

5. Những người mác-xít cách mạng²⁾.

6. Trích các báo cáo.

7. Dự thảo nghị quyết.

8. " Tuyên ngôn.

9. Cái gọi là những người quốc tế chủ nghĩa Nga của chúng ta.

10. Plê-kha-nốp và các đồng chí của ông.

*Viết trước ngày 6 tháng Mười
1915*

*Gửi từ Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ*

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

159

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến! Hôm nay tôi đã nhận được các bản in thử (hình như những bản cuối cùng) và ngay ngày hôm nay chúng tôi sẽ gửi chúng đi luôn. Đã gửi bản kê thứ tự

¹⁾ "Bước đầu" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 37 - 42).

²⁾ "Những người mác-xít cách mạng tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế họp ngày 5 - 8 tháng Chín 1915" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 43 - 47)

các bài, như vậy là tôi hy vọng rằng số kép (giá 20 xăng-tim) sắp ra. Đồng chí viết thư cho biết cụ thể là bao giờ.

Tôi viết bức thư khẩn này nhân có một việc gấp như sau: nhận được những tin tức rất quan trọng (và phấn khởi) từ nước Nga. Chúng tôi muốn cho ra liền một số báo trung ương nữa (hai trang), để làm sao cho số đó có thể *thực sự* ra ngay được¹⁹⁸. Nếu may ra lần này *có thể* bảo đảm được là Cu-dơ-ma và Cu-dơ-mi-kha sẽ thực hiện lời hứa (tức là họ sẽ bắt tay vào làm ngay và cho xuất bản không chậm trễ *chút nào*), thì đồng chí hãy đánh điện báo: "*Garanti*"¹⁾.

Nếu không (trường hợp này đương nhiên là chắc chắn hơn, bởi vì chúng tôi biết tính bấp bênh của Cu-dơ-ma, bất chấp mọi sự cố gắng của đồng chí), thì hãy đánh điện (Seidenweg. 4a) "*non*"²⁾.

Salut! Lê-nin của đồng chí

Mai tôi sẽ viết thư nói về bản thuyết trình.

Viết ngày 6 tháng Mười 1915

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

160

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến! Làm ơn gửi *ngay* cho (để tới kịp, chậm nhất là sáng sớm thứ bảy) một số lượng giấy mỏng đủ cho 2 000 bản của báo trung ương (mỗi số 2 trang) theo địa chỉ:

¹⁾ — "Bảo đảm"

²⁾ — "không"

A.- G. Druckerei *Ben teli. Bümpliz* bei Bern.

Chúng tôi sẽ xuất bản *ở đây* số kế tiếp, số này sẽ được xuất bản vào thứ bảy, tức là ngày kia¹⁾. Đồng chí hãy viết *ngay* bưu thiệp báo cho biết chính xác bao giờ (ngày tháng) số kép (45 - 46) ở chỗ các đồng chí sẽ ra và đồng chí đề trên số đó *ngày tháng như thế nào* (để chúng tôi liệu đề ngày tháng).

Gửi đồng chí lời chào! Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 7 tháng Mười 1915

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

161

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

10/X. 1915.

Bạn thân mến! Ngày mai chúng tôi sẽ cho ra hai số báo trung ương — số 45 - 46 (chuyên nói về Hội nghị Xim-méc-van) và số 47 với những tin tức từ nước Nga gửi sang và những "luận cương" về sách lược²⁾. Những luận cương này gồm một phần là những lời giải đáp cho các vấn đề mà chúng ta đã gợi ra trong những thư từ trao đổi giữa chúng ta, và bản thân đồng chí đã gợi ra trong những buổi nói chuyện của đồng chí với N. I. v. v.. Tôi chờ những ý kiến của đồng chí.

¹⁾ Đây là nói báo "người dân chủ - xã hội", số 47 (ra ngày 13 tháng Mười 1915).

²⁾ Ý nói bài báo "Vài luận cương" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 48 - 51).

Đồng chí đã nhận được bản *tiếng Nga* của cuốn "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh" chưa?

(Xin mở ngoặc: chị A. M. đã gửi bài phê phán bản tiếng Đức, và tôi đã trả lời chị ấy trong một bức thư chi tiết gửi sang Mỹ. Nếu đồng chí quan tâm đến điều đó, thì hãy đề nghị chị ấy gửi bức thư nói trên cho đồng chí. Còn về tờ truyền đơn của chị ấy, tôi đã viết thư về Béc-ghen cho chị ấy, yêu cầu được sửa chữa truyền đơn đó.

Nhưng không thấy trả lời. Tôi lo sẽ phải gửi sang Mỹ, và như thế thì sẽ bị chậm trễ rất nhiều.)

Những tin tức từ nước Nga gửi sang chứng tỏ là tinh thần cách mạng và phong trào cách mạng đang phát triển, mặc dù hình như đây vẫn chưa phải là bước đầu của cách mạng.

Điều quan trọng nhất đối với chúng ta hiện nay là tổ chức được những đầu mối liên lạc và làm cho những mối liên lạc ấy trở thành đều đặn (hoàn toàn có thể làm được việc đó bằng cách trao đổi thư từ; đồng chí hãy trao đổi xem liệu có thể gửi, dưới một lớp bì sách mỏng, báo và truyền đơn mỗi thứ một bản được không). Chúng tôi hy vọng là Bê-lê-nin sẽ làm được việc này. Nếu không thì không thể nào nghĩ đến một công tác được tổ chức có hệ thống được.

Hãy đặc biệt lưu ý tới luận cương về Xô-viết đại biểu công nhân. Cần phải tỏ ra thận trọng trong việc này: không khéo ta sẽ làm cho 2 - 3 trăm người lãnh đạo bị bắt!! Không gắn liền với một cuộc khởi nghĩa thì "sức mạnh" của Xô-viết đại biểu công nhân chỉ là *một ảo tưởng* mà thôi. Đừng sa vào ảo tưởng đó.

Siết chặt tay đồng chí. *Lê-nin* của đồng chí.

Liệu có thể tổ chức việc trao đổi thư từ bằng mực hóa học để nhanh chóng gửi đến Pê-tơ-rô-grát các bài đăng trên

báo trung ương, như bài "II luận cương" được không? Đồng chí hãy suy nghĩ kỹ về điều đó!

Gửi từ Béc-nơ đến Xtóc-khôn

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

162

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Tôi gửi những bản in thử cho đồng chí.

Tôi rất mong chị Ôn-ga trả lời *thật cặn kẽ* về tờ bưu thiếp của tôi gửi hôm qua.

Tôi rất mong: đồng chí tìm hiểu hộ (qua Xtép-cô hoặc Mi-kha v. v.) xem họ của "*Cô-ba*" là gì (I-ô-xíp Đgi... ?? chúng tôi quên rồi). Điều này rất quan trọng!!

Đồng chí liệu có mua cho tôi (tính vào khoản chi phí của cơ quan ngôn luận trung ương) cuốn sách của Romain Rolland: "*Au dessus de la mêlée*"¹⁾ được không?

Hay là cuốn đó ở Giơ-ne-vơ không có?

Gửi đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất!

Lê-nin của đồng chí

Cảm ơn đã gửi cho tôi tờ "Appeal to Reason"!!¹⁹⁹

Hãy *năng* gửi cho tôi tờ báo đó nhé.

*Viết trước ngày 9 tháng Mười
một 1915*

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

¹⁾ — Rô-manh Rôn-lăng: "Nhìn xuống trận đánh"

163

GỬI G. L. SCO-LỚP-XKI

G. L. thân mến!

Anh hãy gửi ngay, bằng phương tiện rẻ tiền nhất, 500 bản cuốn sách (có đề Absender¹⁾ và gửi có bảo đảm²⁾ theo địa chỉ:

Mr. L. Loe. (for A. Kollontay)
German Language Federation Socialist Party
Spruce Street. 15. New-York (N. Y.)
United States of America.

Theo sự tính toán của anh thì đơn đặt hàng là $500 + 500 = 1\ 000$ (I. S. D.³⁾ cho không hay là bán với giá 10 phen-ni một bản?) + $1\ 500$ Jugend = $2\ 500 + 500$ của Mỹ = $3\ 000$.

Giá mà đẩy nhanh việc tái bản thì tốt, chừng nào hãy còn khuôn chữ, nhưng chúng ta lại hết tiền. Hay là liệu có thể thúc Jugend²⁰⁰ tự ký hợp đồng với nhà in ở Béc-nơ về việc tái bản, bằng cách giao cho họ bây giờ 500 bản chứ không phải 1 500 bản có được không? (Việc đó tốn kém mất bao nhiêu? Nếu tốn rất ít và nếu có thể tin tưởng là Jugend không lừa dối, thì có thể là chúng ta sẽ vay tiền và tự xuất bản được không?)

Rất mong anh suy nghĩ thật kỹ và thu xếp tất cả việc đó.

Gửi anh lời chào! V. U-li-a-nốp của anh

P. S. Đề nghị anh hãy chuyển bức thư kèm theo đây cho người Lát-vi-a (người này đã lấy ở anh địa chỉ của tôi vào khoảng ngày 5 - 8. IX và đã đến chỗ tôi ở Sörenberg ngày

¹⁾ — người gửi

²⁾ — Đây là nói cuốn sách "chủ nghĩa xã hội và chiến tranh (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh)".

³⁾ I. S. D. — "Internationale Sozialisten Deutschlands" — "Những người xã hội chủ nghĩa Quốc tế Đức".

10 hay 11. IX. 1915). Rất gấp: rất mong anh tìm ra người đó thật nhanh chóng để chuyển bức thư cho anh ta.

Không được chi thêm một cô-pếch nào nữa. Dừng chi cho ai cả.

Viết trước ngày 9 tháng Mười
một 1915

Gửi từ Béc-nơ (ở trong địa phương)

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

164

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

9/XI. 1915

A. M. thân mến ! Mãi đến hôm qua chúng tôi mới nhận được bức thư của đồng chí đề ngày 18/X gửi từ Milwaukee. Thư từ đi chậm kinh khủng! Đến tận bây giờ mà đồng chí vẫn chưa nhận được thư của tôi (và báo "Người dân chủ - xã hội", số 45 - 46 và 47) về Hội nghị Xim-méc-van cùng những câu trả lời cho các câu hỏi của đồng chí, mà tôi viết bức thư đó cách đây đã hơn một tháng rồi. Đồng chí ít nhất cũng hãy cố gắng tính toán lại xem đồng chí (khoảng chừng 1 tháng ½ nữa) sẽ đến đâu và hãy cho biết những địa chỉ (để gửi thư cho đồng chí) nào gần chỗ ở của đồng chí hơn.

Về tờ "Volkszeitung" ở Niu-oóc thì Grim cam đoan với tôi hôm nay rằng bọn họ dường như một lũ hoàn toàn thuộc phái Cau-xky! Có đúng thế không? Tôi nghĩ rằng cuốn sách bằng tiếng Đức của chúng tôi sẽ có thể giúp đồng chí đánh giá được "sự bền vững" của chủ nghĩa quốc tế¹⁾. Đồng chí

¹⁾ Đây là nói cuốn sách "chủ nghĩa xã hội và chiến tranh (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh)".

đã có cuốn ấy chưa? (Đã gửi cho đồng chí 500 bản.)

Trong những ngày tới chúng tôi sẽ cho xuất bản ở đây (bằng tiếng Đức, chúng tôi *hy vọng* sau đó sẽ cho xuất bản bằng tiếng Pháp, và nếu có thể xoay được tiền thì sẽ cho xuất bản bằng tiếng Ý) một cuốn sách nhỏ nhân danh *phái tả Xim-méc-van*. Với cái tên đó chúng tôi có ý muốn giới thiệu càng rộng rãi càng tốt trên trường quốc tế nhóm tả của chúng ta ở Xim-méc-van (Ban chấp hành trung ương + P. S. D. + những người Lát-vi-a + những người Thụy-điển + những người Na-uy + 1 người Đức + 1 người Thụy-sĩ) với bản *dự thảo nghị quyết* và *dự thảo tuyên ngôn* của nhóm đó (đăng trên tờ "Người dân chủ - xã hội" số 45 - 46). Cuốn sách nhỏ đó (20 - 30 - 35 nghìn chữ) gồm có hai văn kiện đó và một lời nói đầu ngắn ²⁰¹. Chúng tôi *hy vọng* vào đồng chí là sẽ xuất bản nó ở Mỹ *cả bằng tiếng Anh* (bởi vì không có *hy vọng* in ở Anh: cần phải đưa từ nước Mỹ vào nước Anh) và, nếu có thể được, bằng các thứ tiếng khác. Đó phải là hành động đầu tiên của *hạt nhân* của những người dân chủ - xã hội *phái tả ở tất cả* các nước, họ có được một *câu trả lời* rõ ràng, chính xác, đầy đủ cho câu hỏi là cần phải làm gì và phải đi theo hướng nào. Điều cực kỳ quan trọng là xuất bản cho được cuốn sách này ở Mỹ, tung nó ra càng rộng rãi càng tốt và *thiết lập những mối liên hệ chặt chẽ với các nhà xuất bản* (Charles Kerr (NB) ở Chicago; "Appeal to Reason" * ở Kansas v. v.), bởi

* Đồng chí hãy thử bắt liên lạc với họ — dù chỉ là bằng thư từ, nếu đồng chí không đến Can-da-xơ. Tờ báo nhỏ của họ đôi khi *cũng khá*. Thế nào cũng phải thăm dò thái độ của họ đối với bản nghị quyết của "phái tả Xim-méc-van" của chúng ta. Còn Eugene *Debs* là ai thế? Đôi khi văn anh ta viết có tính chất cách mạng. Hay cũng chỉ là một con người nhu nhược à la Cau-xky?

Hãy viết cho tôi biết, *khi nào* đồng chí *lại* sẽ có mặt ở Niu-oóc và có mặt *bao nhiêu* ngày. Hãy cố gắng gặp gỡ ở *mọi nơi* (dù chỉ 5 phút thôi) những người *bôn-sê-vích* địa phương, "tiếp xúc" cho họ và *liên hệ họ với chúng tôi*.

vì nói chung đối với chúng ta điều cực kỳ quan trọng là phát biểu ý kiến bằng nhiều thứ tiếng khác nhau (đồng chí sẽ có thể làm được *nhieu* về mặt này).

Còn về tiền nong, tôi lấy làm buồn được biết, qua bức thư của đồng chí, rằng trong lúc này đồng chí không thể *quyên* góp gì được cho Ban chấp hành trung ương cả. Biết đâu "bản tuyên ngôn" này "của phái tả" sẽ giúp được...

Tôi không nghi ngờ gì về một điều là Hin-quýt sẽ đứng về phía Cau-xky và thậm chí còn *hữu khuynh hơn* cả Cau-xky, vì tôi đã gặp Hin-quýt ở Stút-ga (1907) và *đã nghe nói* rằng *sau* đấy anh ta đã bênh vực lệnh cấm đưa người da vàng vào nước Mỹ (một "người quốc tế chủ nghĩa")...

Bản thân bản tuyên ngôn Xim-méc-van cũng *chưa được đầy đủ*: Cau-xky & đồng bọn sẵn sàng chấp nhận nó với *điều kiện*: "không tiến thêm một bước nào nữa. Chúng ta *không* tán thành như vậy, vì đó là *một sự hoàn toàn giả nhân giả nghĩa*. Bởi vậy nếu ở Mỹ có những người sợ hãi *ngay cả* bản tuyên ngôn Xim-méc-van, thì đồng chí đừng đếm xỉa đến họ, mà chỉ lựa chọn những người *tả hơn bản tuyên ngôn Xim-méc-van* mà thôi.

Siết chặt tay đồng chí và chúc đồng chí đạt mọi thành tích!

Lê-nin của đồng chí

(Ulianow. Seidenweg. 4^a. III. Bern)

Gửi từ Béc-nơ đến Niu-oóc

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

165

GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI và
X. N. RA-VÍCH

Các bạn thân mến! Tôi gửi tờ báo khổ nhỏ, số 1²⁰².

Các bạn giúp cho việc phát hành.

Địa chỉ của nhà xuất bản ghi ở trên báo (hãy xóa đi sau khi đã sao lại). Hãy giới thiệu với người Pháp, Ghin-bô v. v..

Cuộc trưng cầu ý kiến ở Thụy-sĩ tiến hành thế nào? Có sự hưởng ứng (ở Giơ-ne-vơ) đối với cuộc đấu tranh của những người phản đối và những người tán thành chủ trương "bảo vệ tổ quốc" không?²⁰³

Gửi các bạn những lời chào và những lời chúc mừng tốt đẹp nhất!

Lê-nin của các bạn

Viết sau ngày 20 tháng

Mười một 1915

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

166

GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP

Đồng chí thân mến!

Bài phát biểu của đồng chí ở Aarau làm tôi *rất phấn khởi* và xin thành tâm chúc mừng sự thành công của đồng chí. Theo tôi, kết quả thật tuyệt diệu²⁰⁴.

(Nếu đồng chí có bản báo cáo tốc ký đầy đủ về đại hội, đề nghị hãy gửi cho tôi mượn, dù là trong một thời gian ngắn.)

Ra-đếch kể cho tôi là *anh ta* đã khuyên đồng chí đừng phát biểu đầu tiên, bởi vì sự phát biểu như thế của một người Nga là "không tế nhị" (*Ra-đếch đã hoàn toàn sai*), tốt hơn cứ để cho Plát-ten phát biểu đã v. v..

Đồng chí đã hoàn toàn đúng!

Theo tôi không nên gây Gezänk¹⁾ với Ra-đếch chỉ vì "anh chàng ngoan cố" v. v.. Đây là những điều vụn vặt! Những chuyện nhỏ! Đó là những câu chuyện đơm đặt mà những người thuộc phe Ban tổ chức, Đư-m-ca etc. đang làm, cũng như họ vẫn thường làm, đặc biệt hiện nay là Ri-a-da-nốp (Ra-đếch cũng đã kể là anh ta tức điên ruột: thật kỳ quặc, nhúng vào những việc mà mình không tưởng tỏ để làm gì?).

Đồng chí đừng bận tâm đến những chuyện đơm đặt, đừng tốn nhiều thời gian vào cái đằm lầy khu lưu vong ở Xuy-rích, hãy chú ý *nhiều hơn đến việc liên hệ với Plát-ten*, đến việc xuất bản và phổ biến tờ "Internationale Flugblätter" (nếu mất ít thời gian vào đám người thuộc phe Ban tổ chức + đồng bọn thì đồng chí sẽ có nhiều thời gian hơn cho tờ "Internationale Flugblätter").

Số tiền về tờ "Internationale Flugblätter" (370 bản phải không?) và con số *tính toán* được (còn lại bao nhiêu? bán chịu bao nhiêu? Tổng cộng etc.) thì gửi thẳng cả *cho tôi* (địa chỉ của Plát-ten chỉ để dùng cho người ngoài).

Về vấn đề dịch tờ "Internationale Flugblätter", số 1 sang tiếng Ý, thì theo tôi nghĩ, cô bạn chung của chúng ta sẽ giúp đỡ đồng chí²⁾. Chị ấy và Siefeldt đã tìm được một số địa chỉ Ý, chị ấy đã tìm được một người Ý để soát lại bản dịch, đồng chí cũng thế. Theo tôi, bây giờ trước

¹⁾ — cãi cọ

²⁾ Chưa xác minh được đây là nói về ai.

hết cần phải dịch sang tiếng Ý và đưa cho người Ý soát lại. Sau đó (*không cần đến Ba-la-ba-nô-va*, vì có lẽ chị ấy sẽ không giúp đỡ đâu, mà thậm chí còn có thể cản trở) bắt tay vào việc tìm một tờ báo nhỏ hoặc một tổ chức nào của người Ý ở Thụy-sĩ có thể đồng ý xuất bản bằng tiền của mình: tôi nghĩ đó không phải là ảo tưởng vì xuất bản 2 000 bản chỉ mất 80 frs, mà mỗi số bán với giá 10 cts¹⁾ thì có thể được lãi nữa.

Nếu không tìm được người xuất bản, thì chúng ta sẽ cố gắng tự xuất bản vậy, nhưng thế thì phải hết sức cố gắng tổ chức việc phát hành: cô bạn chung ấy của chúng ta, người mà tôi viết thư, sẽ giúp đỡ trong việc này.

Rất mong đồng chí duy trì và phát triển *bằng mọi cách* "mối quan hệ gần gũi" của đồng chí với Plát-ten: Plát-ten bây giờ *rất cần* cho việc xuất bản tờ "Internationale Flugblätter".

Plát-ten có đến dự các buổi họp của ban lãnh đạo đảng không? Plát-ten có biên bản không? Anh ấy có quyền biểu quyết hay không có quyền biểu quyết? Anh ấy có đồng ý *phát huy* nghị quyết về "*revolutionäre Aktionen*"²⁾ để nghị quyết ấy sẽ không còn là một mớ từ chết khô không? (nếu đồng ý thì phải tổ chức in các xuất bản phẩm, sách nhỏ, những phụ trương cho các tờ báo ở Thụy-sĩ nhằm cụ thể hóa khái niệm "revolutionäre Aktionen", và bí mật đưa tất cả những cái đó vào nước Đức). Anh ấy có đồng ý giúp đỡ đưa số 1 tờ "Internationale Flugblätter" vào nước Đức không?

Việc bán cuốn "Sozialismus und Krieg"³⁾ tiến hành như thế nào? Hãy viết thư cho tôi. Hãy vứt bỏ cái khu lưu vong Xuy-rích đi và làm các việc phục vụ cho der Zimmer-walder Linken!⁴⁾

¹⁾ — centimes — xăng-tim

²⁾ — "*các hành động cách mạng*"

³⁾ — "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh"

⁴⁾ — phái tả Xim-méc-van

Chúc đồng chí mọi sự may mắn! Gửi lời chào chị nhà anh và tất cả các bạn.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Đồng chí viết thư thẳng cho tôi theo địa chỉ:

Wl. Uljanow. Seidenweg. 4-a.^{III}.

(bei *Frau Schneider*) *Bern*.

Viết sau ngày 21 tháng Mười một 1915

Gửi đến Xuy-rích

In lần đầu, theo đúng bản thảo

167

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

22/XI. 1915.

A-lếch-xan-đra Mi-khai-lốp-na thân mến! Vì đang trí nên tôi chưa viết nốt bức thư cho đồng chí gửi đi ngày hôm nay. Đây là địa chỉ: Mr. C. W. Fitzgerald, Secretary of the "Socialist Propaganda League". 20. Baker Street. 20. *Beverly. Mass.*

Như thế là tôi đã lầm, khi nói là anh ta sống ở Bô-xtôn. Nhưng trên tờ báo khổ nhỏ của anh ấy có địa chỉ của tất cả 18 thành viên của Liên đoàn đó và trong số họ có người sống ở Bô-xtôn. Tôi hy vọng là đồng chí sẽ mang hết nỗ lực ra để tìm hiểu tất cả về họ, càng tỉ mỉ càng tốt, và cố gắng tổ chức họ (hoặc là cả họ hoặc là người nào đó trong số họ) thành một trong những điểm dựa của "phái tả Xim-méc-van" ở bên Mỹ.

Siết chặt tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí

Gửi từ Béc-nơ đến Niu-ôóc

In lần đầu năm 1924 trong Văn tập Lê-nin, t.II

Theo đúng bản thảo

168

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Theo tôi, nên đến Grim và đề nghị anh ta *chỉ cho cụ thể* (bằng bút chì đỏ) những chỗ mà anh ta "muốn bỏ đi!"²⁰⁵

Bút chiến à?

Còn của Tô-rốt-xki và "Vie Ouvrière"¹⁾ thì thế nào?

Có lẽ nào việc trích dẫn Longuet-Pressemanne lại *ít* gây tranh luận hơn là việc trích dẫn Tô-skhê-ít-dê hay sao? Begründung? ²⁾ Cái đó cũng có ở cả Tô-rốt-xki và ở "Vie Ouvrière".

Tôi đang phân vân không hiểu tiến hành thương lượng với Grim để đi đến đâu? Nếu anh ta chỉ đòi hỏi những sửa đổi rất nhỏ thì tôi sẽ tán thành nhượng bộ. Nhưng điều đó khó có thể như vậy.

Vậy thì phải chọn một trong hai điều: hoặc là từ bỏ hoàn toàn việc đăng trong Bản tin và xuất bản thành tờ riêng.

Hoặc là đăng trong tờ Bản tin theo cách mà Grim muốn, nhưng ngoài ra còn có thể xuất bản *toàn bộ* thành tờ riêng và *chưa thêm*: "Ấn phẩm này không bị kiểm duyệt".

Dù sao, **cái chính** bây giờ là phải làm thế nào để Grim đánh dấu *bằng bút chì những chỗ* mà anh ta muốn bỏ đi. Đó là điều chính. Cố gắng đạt được điều đó bằng một giọng **hò a nhã** nhé.

Chiều nay hoặc ngày mai tôi sẽ trả lời nốt, tôi *chưa kịp* đọc hết tất cả.

Salut! Lê-nin

Viết trước ngày 27 tháng Mười
một 1915

Gửi từ Béc-nơ (ở trong địa
phương)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

¹⁾ — "Đời sống công nhân"

²⁾ — Căn cứ nào?

169

GỬI X. N. RA-VÍCH

Đồng chí Ôn-ga thân mến? Hãy thứ lỗi cho, vì tôi viết trên một mảnh giấy.

Tôi thiết tưởng là đồng chí đã hành động đúng. Thật vậy, không đoạn tuyệt với tờ "Sự nghiệp của chúng ta" thì tất cả những cái khác chỉ là lừa bịp. Hiện nay việc đó quá rõ ràng, khi ở Pê-tơ-rô-grát kể "chiến thắng" (tổ chức gian lận cuộc bầu cử) là bọn người chuyên nghề tố giác thuộc phe Ban tổ chức liên minh với bọn Trăm đen²⁰⁶.

Đồng chí hãy thêm vào nghị quyết phần lên án cuộc bầu cử gian lận *lần thứ hai*²⁰⁷. Còn về lý do thì thêm điểm nói rằng không thể tham gia vào việc "*phòng thủ*" được, một khi cuộc chiến tranh mang tính chất đế quốc chủ nghĩa, tức là có tính chất xâm lược, tức là ăn cướp, tức là áp bức (nói chung, tôi khuyên nên thảo một cách cẩn thận phần trình bày lý do, *dựa theo* tờ "*Người dân chủ-xã hội*", chọn những chứng cứ ở những bài báo và nghị quyết tương ứng của công nhân Pê-tơ-rô-grát).

Chúng tôi sẽ chuyển bức thư cho I-nét-xa.

Siết chặt tay đồng chí và gửi lời chào mọi người.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Có một yêu cầu: chị I-nét-xa kể là ở Giơ-ne-vơ có một cô gái¹⁾ sống ở Arras. Đồng chí biết cô gái đó. Nghe nói là cô ta thạo tiếng Pháp. Liệu cô ta có nhận dịch từ tiếng Đức sang tiếng Pháp không? (cho tạp chí của Rô-lăng Hôn-xơ, xuất bản ở đây với sự tham gia của chúng

¹⁾ Chưa xác minh được đây là nói về ai.

ta) ²⁰⁸. Dịch hộ hay dịch lấy tiền? Lấy bao nhiêu? Đồng chí làm ơn tìm hiểu nhé.

*Viết trước ngày 16 tháng Chạp
1915*

Gửi từ Béc-nơ đến Gio-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

170

GỬI G. I-a. BÊ-LEN-KI ¹⁾

Nếu anh biết được một nhóm người Pháp nào đó đứng *trên lập trường* của phái tả Xim-méc-van, thì *nhất định* phải gửi ngay dù là một bài rất ngắn (hoặc một lời tuyên bố) của nhóm đó đến cho tạp chí. Gấp gấp lên!!

Sau đó cần những tin tức do nhóm đó cung cấp. Tôi khẩn khoản yêu cầu!

Cuối cùng là *một bản báo cáo đầy đủ* về những lời phát biểu của Buốc-đơ-rông và Méc-hem

- (1) tại cuộc hội nghị của liên đoàn Xen
- (2) của toàn bộ phái đối lập tại *đại hội* đảng ngày 27. XII.

*Viết sau ngày 27 tháng
Chạp 1915*
Gửi từ Béc-nơ đến Pa-ri

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

¹⁾ Bức thư này là đoạn viết thêm vào thư của N. C. Crúp-xcai-a.

1916

171

GỬI A. M. GOÓC-KI

11/I. 1916.

A-léch-xây Mác-xi-mô-vích rất kính mến!

Tôi gửi cho anh — theo địa chỉ tờ "Niên giám", nhưng không phải cho tờ "Niên giám", mà cho nhà xuất bản — bản thảo cuốn sách, kèm theo lời đề nghị xuất bản cuốn sách này ²⁰⁹.

Tôi đã cố gắng trình bày một cách thật phổ cập những tài liệu mới về nước Mỹ, những tài liệu mà tôi tin chắc là đặc biệt hữu ích cho việc truyền bá chủ nghĩa Mác và chứng minh chủ nghĩa Mác bằng những sự thật. Tôi hy vọng rằng tôi đã trình bày thành công những tài liệu quan trọng ấy một cách rõ ràng và dễ hiểu đối với những tầng lớp độc giả mới đang tăng lên gấp bội ở Nga và cần hiểu rõ về sự phát triển kinh tế của thế giới.

Tôi muốn viết tiếp và sau đó cho xuất bản tập II nữa — nói về nước Đức.

Tôi đang bắt đầu viết cuốn sách về chủ nghĩa đế quốc ²¹⁰.

Vì chiến tranh, tôi hết sức cần phải kiếm sống, cho nên tôi đề nghị anh, nếu có thể được và không làm phiền anh nhiều quá, cho xuất bản nhanh cuốn sách đó.

Gửi anh lời chào kính trọng V. I-lin

Địa chỉ: Mr. Wl. Oulianoff. Seidenweg. 4-a. Berne (Suisse).

Gửi đến Pê-tơ-rô-grát

*In lần đầu năm 1925 trong
Văn tập Lê-nin, t. III*

Theo đúng bản thảo

172

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

13/I. 1916.

Bạn thân mến! Tôi vẫn chưa nhận được tin tức gì của chị cả. Chúng tôi không biết là chị đã tới như thế nào và tình hình sức khỏe ra sao ²¹. Mọi việc thu xếp tốt cả chứ? Làm việc ở thư viện có thuận lợi không? Chúng tôi nhận được bức thư của một trong những tù binh gửi cho chị. Thư lạc vào nhà khác, tới một người Nga khác (hay chị cho địa chỉ sai ở bưu điện — địa chỉ của chúng tôi ấy? hay là chị đã quên điền một chữ cái bên cạnh con số?).

Chúng tôi biết được một số tin tức tốt lành từ bên nước. Chị dĩ nhiên là hết sức chú ý đến các số 5 và 6 của tờ "Lời nói của chúng ta". Hãy đọc cho kỹ nhé!

Siết chặt tay chị và chân thành chúc chị đạt nhiều thành tích trong nghiên cứu.

I-van của chị

Gửi từ Béc-nơ đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

173

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

15/I. 1916.

Bạn thân mến! Hôm nay ở đây người ta gửi trả lại gói bưu kiện, papiers d'affaires ¹⁾, ba quyển vở gửi có bảo đảm từ Béc-nơ đi Pa-ri, gửi cho Bê-lin-xki ²¹². Người gửi đã quên

¹⁾ — các giấy tờ hồ sơ

11/1 1916
 Благодарю вас за письмо
 "Коммунист" кесте диде дже.
 мени, а где удержалась рукопись
 промисла с работами удерж ее.
 Я стараюсь как могу кон-
 чить удержалась рукопись
 от Америки, Коммунист, но очень
 удержалась, особенно удержалась
 где кончилось марксисты
 и где французская обстановка
 его. Казово, что удержалась
 удержалась при помощи французской
 дено и кончилось для работы

Trang đầu bức thư của V. I. Lê-nin gửi A. M. Goóc-ki. —
 Ngày 11 tháng Giêng 1916

đề số nhà, thế là bọn bưu điện đáng nguyên rủa đã gửi trả lại đây!! Hôm nay tôi đã gửi đi ngay cho Bê-lin-xki, gửi có bảo đảm.

Giữa chúng tôi và người bạn Ba-lan ¹⁾ bắt đầu có "sự va chạm", chắc là anh ta "giận" vì cuộc tranh luận và không muốn cho đăng những luận cương của chúng ta trong số 2 của tạp chí²⁾. Chuyện đó sặc mùi *chiến tranh* với anh ta. Rô-lăng Hôn-xơ có gửi tới một bức thư đầy nhã ý và báo tin là Hội liên hiệp Hà-lan của bà ngày 2. I. 1916 đã nhất trí sáp nhập vào phái tả Xim-méc-van! Tô-rốt-xki lại mất thêm một đồng minh nữa!! Tạp chí Hà-lan - Đức đang sắp chữ; cộng tác viên ở các nước khác là hết sức cần thiết, nhưng tất cả tài liệu và liên lạc chuyển hết cho tôi, chỉ riêng cho tôi thôi, hoặc cho anh bạn *Nga* trẻ của tôi (hoàn toàn không phải là Nga đâu, vous comprenez? ²⁾).

Chuyện ngoài lề:

Hôm nay là ngày nắng có tuyết tuyệt đẹp. Sau trận cúm lần đầu tiên tôi với nhà tôi đi dạo chơi trên con đường dẫn đến Frauen-Kapellen — chị còn nhớ chứ? — mà có lần cả ba chúng ta đã đi dạo chơi thật là tuyệt. Tôi vẫn nhớ lại và tiếc rằng chị không có ở đây.

Nhân tiện cũng xin nói rằng tôi hơi ngạc nhiên vì chẳng có tin tức gì của chị cả. Nhân thể tôi xin thú tội: thật không phải, nhưng tôi mới nảy ra ý nghĩ cho rằng hay là có thể chị đã "giận" vì tôi không ra tiễn chị hôm chị ra đi chẳng? Tôi ăn năn, hối lỗi và xin dứt bỏ những ý nghĩ đó. Tôi đã xua đuổi những ý nghĩ đó rồi.

Tôi viết cho chị tấm bưu thiếp thứ hai. Tấm thứ nhất bị thất lạc chẳng? Tôi xin nhắc lại lời khuyên quan trọng: hãy đọc kỹ số 5 và số 6 "Lời nói của chúng ta" một cách đặc biệt chú ý !! Côn-lôn-tai từ Mỹ gửi về những tin tức

¹⁾ Ý nói C. B. Ra-đếch.

²⁾ — chị hiểu không?

tốt đẹp, chị ấy đang xuất bản "Internationale Flugblätter". Từ Nga cũng có những tin tức tốt đẹp bay sang. Siết chặt tay chị.

V. Lê-nin của chị

Gửi từ Béc-nơ đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

174

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

19/I. 1916.

Bạn thân mến!

Tôi gửi cho chị tám bưu thiệp thứ ba đây. Lần này bằng tiếng Pháp để giảm nhẹ công việc của nhân viên kiểm duyệt, nếu họ là nguyên nhân làm cho thư từ bị chậm. Nói đúng ra, đã mấy ngày nay rồi tôi thấy lo lắng: không có một tin tức gì của chị cả! Nếu chị giận tôi thì chắc chị đã viết thư cho các bạn bè khác rồi, song như tôi được biết, chị không viết cho một ai cả! Nếu trong mấy ngày tới tôi không nhận được thư của chị, tôi sẽ viết thư cho các bạn bè của chúng ta để hỏi thăm xem chị có bị ốm không. Tôi đã nhiều lần hỏi xem có thư lưu ở bưu điện — nhưng không thấy có gì cả.

Cuộc xung đột với anh bạn trẻ, anh bạn Ba-lan, đã được giải quyết êm thấm; chỉ là một vài "điều hiểu lầm" thôi (chính anh ta nói thế). Hiện nay mọi việc bình thường; đã bắt đầu biên soạn tạp chí rồi, nó phải xuất bản vào khoảng tháng Giêng¹⁾.

Chúng tôi đã viết thư đến một trong những thành phố thuộc vùng Thụy-sĩ nói tiếng Rô-manh cho nhà biên tập

¹⁾ Đây là nói tạp chí "Vorbote".

"của chị"²¹⁴. Anh ta hoàn toàn không trả lời gì. Thật kỳ lạ, có phải không? Tất cả chúng tôi nóng lòng chờ đợi chị tìm cách thu xếp việc xuất bản tiểu thuyết và truyện ngắn ở Pa-ri, ở đấy chắc chị sẽ tìm được nhiều nhà văn và nhà xuất bản vân vân, bởi vì chị làm việc ở Thư viện quốc gia và biết rõ loại công chúng đó.

Thời tiết thật đẹp. Chủ nhật vừa qua chúng tôi đã tổ chức một chuyến đi chơi tuyệt vời tới hòn núi nhỏ bé "của chúng ta". Nhìn lên núi An-pơ đẹp vô chùng; tôi rất tiếc là không có chị đi cùng với chúng tôi.

Mới đây, tại đại hội Đảng Hà-lan Ca-min Huy-xman đọc một bài diễn văn "ngoại giao" tràn giang đại hải²¹⁵. Tôi không biết chị có thể tìm được văn bản bài phát biểu đó trên các báo Pa-ri không. Nếu không, chị sẽ tìm thấy ở đây. Ông ấy chỉ đã động "qua" đến hội nghị tháng Chín, ông ấy kịch liệt phản kháng "mưu đồ tước đoạt" (ông ấy, vị bí thư ấy, không muốn bị "tước đoạt!") vân vân và vân vân. Một nhà ngoại giao lớn, một chính khách lớn!.. Những thủ đoạn hèn hạ đến chùng nào!

Chị có được khỏe không? Chị có hài lòng không? Chị có buồn không? Chị có bận lăm không? Chị làm cho tôi buồn lăm, không cho tôi biết tí gì về chị!.. Chị sống ở đâu? Ăn ở đâu? Ở trong "quây điểm tâm" của Thư viện quốc gia ư?

Một lần nữa tôi đề nghị chị gửi những thư "lưu".

Ba-din trung thành của chị

P. S. Vẫn chưa nhận được tin tức gì! Không có thư của chị.

Gửi từ Béc-nơ đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Pháp

175

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Thứ sáu.

Bạn thân mến!

Mãi hôm nay chúng tôi mới nhận được bức thư dài của chị, làm cho chúng tôi rất vui. Tôi viết cho chị bức thư thứ tư: tất cả ba bức bưu thiếp đầu đều là poste restante. Nếu chị không nhận được chúng, thì có nghĩa là hoặc thất lạc, hoặc có những quy tắc đặc biệt (hoặc có những sai sót) nào đó đối với các thư lưu. Tơ-rốt-xki viết thư cho người bạn Ba-lan trẻ của chúng ta là chính anh ta cũng sẽ không viết cho tạp chí Hà-lan ¹⁾ và không thể nào khuyên nhủ điều đó với các bạn bè của mình thuộc dân tộc mà tại đó anh ta đang sống. Thế có nghĩa là không thể tránh khỏi cuộc đấu tranh với Tơ-rốt-xki thậm chí cả trong vấn đề này!!

Hôm nay chúng tôi nhận được bưu thiếp của người anh của chị ²⁾. Rất phấn khởi là anh ta đã nhận được một cái gì đó (không rõ thư hay là một số báo của chúng ta ra cuối tháng Ba) và viết về "sự đồng tình". Theo anh ấy thì ở đó, tại vùng của anh ấy, sự đồng tình mạnh hơn là anh ấy trông đợi.

À, tí nữa thì quên (tôi rất vội ra tàu). Nếu đối với các bức thư lưu đã có những điểm sai sót đặc biệt, thì có thể tôi cũng đã vì lý do đó mà không nhận được chẳng (chưa nhận được *một bức thư nào* của chị), mặc dù chị vẫn viết? Chị viết ngay nhé: nếu chị gạch dưới ngày tháng hai lần thì có nghĩa là chị *nhận* được thư của tôi và *vẫn viết* cho tôi.

¹⁾ Đây là nói tạp chí "Vorbote".

²⁾ V. I. Lê-nin, để giữ bí mật, đã gọi L. B. Ca-mê-nép là "anh" của I. Ph. Ác-măng.

Chị cứ viết theo địa chỉ mà chị đã gửi bức thư dài cho chúng tôi.

Siết chặt tay Lê-nin của chị

Tại sao trước kia chị không gửi địa chỉ của chị ???

Viết ngày 21 tháng Giêng 1916

Gửi từ Béc-nơ đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

176

GỬI HĂNG-RI-ÉT-TA RÔ-LĂNG HÔN-XƠ

Đồng chí kính mến!

Đồng chí Ra-đếch vừa mới cho chúng tôi xem bức thư của đồng chí Pan-nê-cúc và "Phần mở đầu".

Bức thư đó và "Phần mở đầu" *thay đổi* một cách căn bản cơ cấu đã được thông qua trước đây của "Vorbote". Trước kia đã thỏa thuận là "Vorbote" sẽ ra với tư cách là cơ quan ngôn luận của *hai* nhóm, cụ thể là: 1) Nhóm của Rô-lăng Hôn-xơ và Tơ-rốt-xki (hoặc Rô-lăng Hôn-xơ và bạn bè của bà, trừ Tơ-rốt-xki, nếu Tơ-rốt-xki không muốn vào); 2) Nhóm của phái tả Xim-méc-van (ban thường vụ của nó gồm ba đồng chí: Ra-đếch, Lê-nin và Di-nô-vi-ép). Đồng chí Pan-nê-cúc được cử làm đại diện của nhóm thứ hai đó.

Hiện nay những tài liệu kể trên (bức thư và "Phần mở đầu") làm thay đổi cơ cấu: "Vorbote" ra với tư cách là cơ quan của *hai đồng chí*: Pan-nê-cúc và Rô-lăng Hôn-xơ.

Nếu hai đồng chí Pan-nê-cúc và Rô-lăng Hôn-xơ quyết định chấp nhận sự thay đổi đó, thì chúng tôi cũng biết vậy. Bà chủ của "Vorbote" có toàn quyền thực hiện việc thay đổi đó.

Chúng tôi không từ chối cộng tác trong những điều kiện mới đó, song cần phải đòi hỏi những bảo đảm nhất định. "Vorbote" xuất hiện lần đầu với tư cách là cơ quan ngôn luận của phái tả Xim-méc-van hoặc "trên cơ sở cương lĩnh của phái tả Xim-méc-van". Chúng tôi được tất cả các thành viên của phái tả Xim-méc-van (trừ Plát-ten) có mặt tại Hội nghị Xim-méc-van *bầu* làm đại diện cho phái tả đó. Vì vậy chúng tôi nghĩ rằng, — và về điểm đó tất cả ba chúng tôi đã đi đến một quyết định thống nhất — sự bảo đảm đó là một việc đương nhiên và chắc chắn là đồng chí cũng sẽ đưa ra sự đảm bảo đó. Bảo đảm ở chỗ là nếu giữa chúng ta có xảy ra những sự bất đồng về nguyên tắc, thì bài báo mà... Ban chấp hành trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (đại diện...), ban biên tập...¹⁾

Viết sau ngày 21 tháng Giêng
1916

Gửi từ Béc-nơ đến La-ren (Hà-
lan)

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức

177

GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP

Đồng chí thân mến! Tôi rất muốn đến Xuy-rích 2 - 3 tuần để làm việc ở các thư viện nhằm viết một tác phẩm²¹⁶. Nhà tôi cũng vậy. Hiện nay chúng tôi chưa có giấy tờ, nhưng hy vọng là sắp nhận được. Vấn đề là chúng tôi có khả năng khắc phục được những khó khăn về tài chính không. Thiết tha mong đồng chí trả lời cho tôi, một cách

¹⁾ Bản thảo bị đứt quãng ở đây.

thẳng thắn và *không phóng đại*, về những câu hỏi sau đây:

1) Một buổi thuyết trình có thể đem lại bao nhiêu *thực* thu (tức là cho tôi)? Minimum và maximum? Chủ đề: "Hai Quốc tế": hiện nay trên toàn thế giới tình hình phân chia đang tăng lên và đang diễn ra sự phân liệt với bọn xã hội - sô vanh. Có thể tăng thêm thu nhập bằng hai buổi thuyết trình được không và bao nhiêu? ²¹⁷ 2) Các đồng chí ở địa phương liệu có giúp đỡ thu xếp nơi ăn chốn ở cho chúng tôi với giá rẻ được không và 3) một căn phòng (cho hai người, một giường cũng được) *trong một tuần* tốn bao nhiêu? loại rẻ tiền nhất, trong gia đình công nhân càng tốt, giá bao nhiêu? 4) bữa ăn trưa trong nhà ăn công cộng, nếu có loại ấy (ở đây chúng tôi trả 65 xăng-tim ở nhà ăn sinh viên) 5) Morgenkafee ¹⁾ và cà phê buổi tối giá bao nhiêu? vì dĩ nhiên là với cái cơ nghiệp của chúng tôi, chúng tôi không thể thu xếp nơi ăn chốn ở tại Xuy-rích được.

Chi phí đi đường sẽ là $7 \times 4 = 28$ frs; phí tổn thêm cho sinh hoạt ở thành phố lạ? vấn đề là ở chỗ đó. Phòng ở tại đây tồi lắm. Chỗ đồng chí có gia đình công nhân nào quen, có thể hứa một cách chắc chắn có chỗ ở rẻ không?

Tôi sẽ rất cảm ơn về thư trả lời thẳng thắn, nhưng đừng có những lời hứa hẹn phóng đại.

Beste Grüße! ²⁾

Lê-nin của đồng chí

P. S. Có máy điện thoại tự động v. v. rẻ tiền không và giá cả ở đó thế nào?

Viết ngày 27 tháng Giêng 1916

Gửi từ Béc-nơ đến Xuy-rích

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

¹⁾ — bữa ăn sáng

²⁾ — Những lời chào tốt đẹp nhất!

178

GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP

Đồng chí thân mến! Rất cảm ơn vì viết thư trả lời nhanh và cặn kẽ. Ngày 4 tháng Hai chúng tôi sẽ tới. Nếu được, đồng chí tìm cho một căn phòng *hai người* cho thuê *từng tuần*, giá thuê đắt nhất là 1 frs mỗi ngày; tốt nhất là ở một gia đình công nhân **giản dị** (có lò sưởi: có thể vẫn còn lạnh).

Nếu không được, có thể đồng chí sẽ chỉ cho một khách sạn *rẻ tiền* (1 frs mỗi ngày hoặc là rẻ hơn, để chúng tôi ở tạm rồi chúng tôi tự kiếm lấy phòng. Chúng ta sẽ thỏa thuận với nhau về thời hạn thuyết trình và những vấn đề khác.

Hy vọng là đến sáng thứ hai tôi sẽ nhận được bản dịch của đồng chí (đồng chí hãy lấy một khoản tiền đặc biệt để chi cho: chi phí *tốc hành v. v.*, bưu phí nói chung etc, vì chúng tôi sẽ thanh toán được khoản đó).

Beste GrüBe!

Lê-nin của đồng chí*Viết ngày 29 tháng Giêng 1916**Gửi từ Béc-nơ đến Xuy-rích**In lần đầu năm 1929 trong**Văn tập Lê-nin, t. XI**Theo đúng bản thảo*

179

GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP

Đồng chí thân mến! Tôi vừa mới gửi cho đồng chí tám bưu thiệp báo ngày đến là ngày 4 ¹⁾, nhưng vừa về đến nhà

¹⁾ Xem tập này, tr. 242.

tôi thấy giấy báo mới ²¹⁸ làm tôi phải thay đổi quyết định đó. Tôi không thể tới trước ngày 10 hoặc 11. Tôi sẽ báo lại một lần nữa chính xác hơn (như thế là tạm thời *đừng* thuê phòng vội, mà có chăng chỉ nên *"thăm dò"* xem ở đâu có gì thích hợp không).

Gửi đồng chí lời chào! *Lê-nin* của đồng chí*Viết ngày 29 tháng Giêng 1916**Gửi từ Béc-nơ đến Xuy-rích**In lần đầu năm 1929 trong**Văn tập Lê-nin, t. XI**Theo đúng bản thảo*

180

GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP

Tối chủ nhật.

Đồng chí thân mến! Tôi vừa mới được biết là ở Xuy-rích *vào thứ tư* sẽ có hội nghị quốc tế của ban thường vụ các liên đoàn thanh niên. Chắc sẽ có đại biểu của Na-uy và Thụy-điển (các liên đoàn thanh niên ở đây, như đồng chí biết, đã gia nhập phái tả Xim-méc-van).

Thiết tha yêu cầu đồng chí 1) tìm hiểu (*một cách tế nhị*; tất cả những điều đó phải giữ *bí mật*) cặn kẽ hơn về vấn đề đó: ngày tháng, địa điểm, thời gian bao lâu, thành phần; 2) tìm hiểu xem đại diện của đảng ta có tham dự được không; cố gắng sao cho có thể tham gia được, và tự *minh lọt vào*; 3) đặc biệt phải cố gắng tìm hiểu càng sớm càng tốt xem cụ thể ai sẽ là đại biểu của vùng Xcan-đi-na-vơ, liên hệ với họ, gặp họ và tổ chức *sự tiếp xúc* giữa họ với chúng ta càng sớm càng tốt.

Hãy viết cho mấy chữ báo đã nhận được bức thư này và về những điều mà đồng chí hy vọng sẽ làm được.

Salut! *Lê-nin* của đồng chí

P. S. Đồng chí làm ơn thay mặt tôi cảm ơn Di-phen-tơ đã gửi những cuốn sách, và nói hộ rằng tôi hy vọng nhận được ở anh ấy tờ "Przeglad Socjaldemokratyczny"²¹⁹ ở Xuy-rích.

P.P. S. Có lẽ tôi sẽ đến trước ngày 10 - 11 ; có thể là vào ngày 7 - 9.

Viết ngày 30 tháng Giêng 1916
Gửi từ Béc-nơ đến Xuy-rích

In lần đầu, theo
đúng bản thảo

181

GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP

Đồng chí thân mến! Tôi rất đổi hoảng sợ: không có bản dịch!!!²²⁰ Thế là thế nào ?? Nhất định và nhất thiết gửi *tốc hầnh* bản dịch cho tôi, chậm nhất là tối hôm nay (thứ hai), để sáng sớm mai tôi **chắc chắn** có được bản dịch đó.

Nếu chưa xong, nhất thiết *vấn cứ* gửi.

(Nếu đã xong hoặc xong một phần thì viết thêm trong thư là đồng chí có *bảo đảm* chất lượng dịch không; có thể đưa in *thẳng* được không?)

Salut! *Lê-nin* của đồng chí

P. S. Nhà tôi đề nghị gửi trả *ngay* tài liệu và rất bực mình về tính không cẩn thận, nhà tôi dọa là sẽ không bao giờ gửi thêm nữa đấy.

P. P. S. Hôm qua tôi có gửi cho đồng chí bức thư về thanh niên¹⁾. Hy vọng là đồng chí đã nhận được rồi chứ?

Viết ngày 31 tháng Giêng 1916
Gửi từ Béc-nơ đến Xuy-rích

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

182

GỬI C. B. RA-ĐẾCH

Cá nhân tôi cho rằng kể từ ngày xuất hiện "*Gazeta Robotnicza*" (II. 1916) cuộc đấu tranh chung của chúng ta trong các vấn đề của Nga và Ba-lan đã *bị loại trừ*. Và cái đó không phải vì "lời phát biểu chống đối" chống lại "phái thất bại chủ nghĩa" (cái đó chỉ là triệu chứng thôi) mà chính vì nghị quyết của P. S. D. về các vấn đề của Nga²²¹. Nếu P. S. D., vào tháng Hai 1916, chưa phát biểu một cách công khai và dứt khoát ủng hộ sự phân liệt ở nước Nga thì như vậy chỉ là một sự chuẩn bị cho vụ 16. VII. 1914 mới.

Tóm lại, theo ý kiến tôi — đấu tranh trên báo chí Nga, Ba-lan và Đức — và (tôi ít ra cũng ủng hộ điều đó) những hoạt động đấu tranh hợp nhất ở Thụy-sĩ (nơi mà vấn đề dân tộc hoàn toàn không phải là cấp thiết, vì vậy *tùy theo khả năng* mà tách riêng vấn đề đó ra).

Vì đây là ý kiến riêng của tôi, nên tôi gửi *tất cả* các bức thư của anh cho Gri-gô-ri.

Viết sau ngày 1 tháng Hai 1916
Gửi từ Béc-nơ (ở trong địa
phương)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo
Dịch từ tiếng Đức

¹⁾ Xem tập này, tr. 242 - 244.

183

GỬI A. M. GOÓC-KI

Chuyển cho A. M. Goóc-ki

A-lếch-xây Mác-xi-mô-vích rất kính mến!

Tôi gửi cho anh cuốn sách của nhà tôi "Giáo dục quốc dân và dân chủ" ²²² bằng bưu kiện bảo đảm.

Tác giả cuốn sách này nghiên cứu giáo dục học đã từ lâu, hơn 20 năm nay. Và trong cuốn sách có cả những nhận xét cá nhân, có cả những tài liệu về nhà trường kiểu mới ở châu Âu và ở Mỹ. Qua phần mục lục anh sẽ thấy là ở nửa đầu có cả phần trình bày lịch sử những quan điểm dân chủ. Cái đó cũng rất quan trọng, bởi vì thường thường người ta trình bày không đúng những quan điểm của các nhà dân chủ vĩ đại thời trước hoặc trình bày theo một góc độ sai lầm. Tôi không biết là anh có tranh thủ được thời gian để đọc không và có quan tâm không; §§ 2 và 12 có thể coi là mẫu mực. Sự thay đổi trong nhà trường của thời đại đế quốc chủ nghĩa hiện đại được mô tả theo các tài liệu những năm gần đây và đề ra được một sự giải thích rất đáng chú ý đối với nền dân chủ ở nước Nga.

Tôi sẽ rất cảm ơn anh, nếu anh giúp đỡ — trực tiếp hoặc gián tiếp — cho việc xuất bản cuốn sách đó. Nhu cầu về những tài liệu thuộc lĩnh vực đó hiện nay rõ ràng là đã tăng nhanh ở nước Nga.

Gửi anh những lời chào và những lời cầu chúc tốt đẹp nhất.

V. U-li-a-nốp

Wl. Ulianow. Seidenweg. 4 a. Bern.

Viết trước ngày 8 tháng Hai 1916

Gửi đến Pê-tơ-rô-grát

In lần đầu năm 1925 trong

Văn tập Lê-nin, t.III

Theo đúng bản thảo

184

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Liebe Freunde! ¹⁾ Anh hãy gửi cho tôi càng sớm càng tốt tờ "Tagwacht" có những bài của Ra-đếch nói về Goóc-tơ và hai bài nói về phong trào công nhân Úc châu. Tôi cũng đang chờ những bản in thứ (1) các bài báo của tôi đăng trên cơ quan ngôn luận trung ương và (2) các luận cương bằng tiếng Đức (*đừng in những luận cương này trước khi nhận được thư trả lời của tôi: tôi đang suy nghĩ sửa đổi thêm một tí nữa*) ²⁾.

Tôi cũng đang đợi bài báo của anh gửi cho cơ quan ngôn luận trung ương và dàn bài chính xác của số báo.

Anh hãy chuyển địa chỉ của tôi cho Ra-đếch và đề nghị anh ấy gửi cho tôi bài cắt ở báo "Vorwärts" số ra ngày 12. I. 1916 mà anh ấy *hứa* gửi cho tôi (bài của Ri-u-lê về phân liệt và bài trả lời của ban biên tập). Ở đây tôi thuyết trình vào ngày thứ tư cho nên thời gian rất ít. Ở đây người ta kháo nhau rằng tình hình của "5 thư ký" ²²³ rất bi đát (nước Nga chống lại họ) và tất cả hy vọng của họ gửi gắm ở chỗ là Tơ-khê-ít-dê sẽ từ "diễn đàn" lớn tiếng: *ủng hộ* hội nghị Xim-méc-van!!

Beste GrüBe!

Ihr Lenin ³⁾

Viết ngày 12 tháng Hai 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng bản thảo

¹⁾ — Bạn thân mến!

²⁾ Đây là nói các luận cương "Cách mạng xã hội chủ nghĩa và quyền dân tộc tự quyết" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 252 - 266).

³⁾ — Những lời chào tốt đẹp nhất! Lê-nin của anh

185

GỬI X. N. RA-VÍCH

Đồng chí thân mến! Xin báo đồng chí biết địa chỉ mới của chúng tôi ²²⁴. Đồng chí hãy làm ơn gửi *tất cả* theo địa chỉ đó. Chúng tôi thuê căn phòng đó một tháng. Vào thứ năm (17.II.) tôi sẽ đọc ở đây bản thuyết trình thứ nhất ("Hai Quốc tế"), và một thời gian nữa sẽ đọc bản thuyết trình thứ hai ("Những điều kiện hòa bình và vấn đề dân tộc" hoặc một vấn đề gì đại loại như vậy).

Đồng chí hãy viết thư cho tôi biết là bao giờ có thể thuyết trình (bản thuyết trình thứ nhất hoặc cả hai?) ở Giơ-ne-vơ và liệu có bù lại được phí tổn không? Nó có thể đem lại bao nhiêu thực thu, minimum? Tôi cần phải biết việc đó, bởi vì tôi hoàn toàn không có tiền, và tôi phải tính toán cẩn thận xem có nên đi từ đây (phí tổn nhiều hơn) hay là từ Béc-nơ, mượn hơn một chút (tôi có thể sẽ ở đây hơn một tháng, nếu thấy thích). Tôi chờ những sự chỉ dẫn tỉ mỉ và đầy uy tín của đồng chí. Có thể là đồng chí hãy viết thư đến cả Lô-da-nơ, có nên ghé qua đó một buổi tối không?

Bắt tay đồng chí và xin gửi lời chào thân ái đến V. C. và tất cả các bạn bè.

V. U. của đồng chí

Na-đi-a gửi lời chào.

Viết ngày 13 tháng Hai 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

186

GỬI X. N. RA-VÍCH

Đồng chí thân mến! Rất cảm ơn về những tin tức tường tận.

Ngày 25 và 26 tháng Hai tôi bận việc ở đây.

Như thế là đồng chí hãy *tự* ấn định ngày thuyết trình, hoặc vào trước ngày 25, hoặc sau ngày 26 và báo cho tôi biết trước. Tôi thiết tha đề nghị đồng chí cũng viết thư trao đổi với Lô-da-nơ, để làm sao tôi có thể kết thúc *trong 2 ngày*, tức là sẽ thuyết trình ở Lô-da-nơ trước khi thuyết trình ở Giơ-ne-vơ, hoặc vào ngày hôm sau sau khi thuyết trình ở Giơ-ne-vơ.

Tôi đồng ý chủ đề: ""Những điều kiện hòa bình" (trong ngoặc kép) và vấn đề dân tộc". Vậy là chủ đề đó đã được xác định. Bắt tay đồng chí. Gửi lời chào V. C. và tất cả các bạn bè.

Lê-nin của đồng chí

Chỗ tôi có chuyến tàu đi rất tiện: đến Giơ-ne-vơ vào lúc 9. *15 tối*. Có thể đi chuyến đó được không? Nếu không, thì có thể thuyết trình ở Lô-da-nơ *vào hôm trước* được không? ²²⁵
Hãy giúp cho!!!

Viết ngày 17 tháng Hai 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

187

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến! Đồng chí cho phép làm phiền đồng chí bằng một đề nghị như sau. Tôi rất cần, để chuẩn bị bản thuyết trình, số báo "Tiếng nói" ở Pa-ri (tiên thân tờ "Lời nói của chúng ta"), trong đó *Xem-cốp-xki* phản đối tôi về vấn đề quyền tự quyết của các dân tộc và trong một *lời chú thích* (tôi nhớ đó là lời chú thích) đã đặc biệt đề cập tới việc *so sánh* quyền phân lập của các dân tộc với *quyền ly hôn*. Tôi sẽ gửi trả lại đồng chí số báo đó ngay khi nào đồng chí cần. Nếu không thể gửi số báo đó được, thì liệu đồng chí có thể chép phần chú thích ấy được không (nó không dài). Có thể là trong tủ sách của đồng chí hoặc một ai đó ở Giơ-ne-vơ có cả trọn bộ các số báo "Tiếng nói" ấy không? Ngày kia thứ bảy tôi sẽ thuyết trình ở đây. Cho nên nếu không thể gửi kịp cho tôi vào sáng thứ bảy thì nói chung không cần gửi nữa.

Gửi đồng chí lời chào và chào tạm biệt!

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 24 tháng Hai 1916

Gửi từ Xuy-riích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

188

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến! Tôi biết là chị quan tâm đến khoa học chứ không phải quan tâm đến chính trị. Nhưng dù sao chẳng nữa cảm tình của chị, tôi không nghi ngờ gì trong vấn đề

này, là ngả về phía Pháp. Sự phân liệt giữa những người xã hội chủ nghĩa Đức, như một vị bộ trưởng Pháp đã tuyên bố, không phải là không mang một ý nghĩa đối với nước Pháp. Vì vậy, cần phải giúp đỡ trong việc thông báo về vấn đề đó cho cả người Pháp lẫn người Nga. Otto Rühle, một nghị sĩ, đã phát biểu thẳng trên tờ "Vorwärts" là ủng hộ sự phân liệt. Nhưng nhất thiết cần bổ sung thêm không phải "chỉ" một mình Otto Rühle, mà cả *nhóm* "Những người xã hội chủ nghĩa quốc tế Đức" (báo "*L'Humanité*" cũng đã viết về nhóm này). Chị hãy thêm điểm đó vào khi nào viết thư gửi về Pê-tơ-rô-grát. Và còn điều này nữa: *chỉ có* Ô. Ri-u-lê và "Những người xã hội chủ nghĩa quốc tế Đức" nói toạc ra là họ ủng hộ sự phân liệt và chống lại "đâm lầy"; trong nhóm "Quốc tế" (một nhóm Đức mà *Homo* đã viết trên báo "*L'Humanité*": một tờ báo tuyệt diệu!) — nhóm này dao động: đa số trong nhóm này rõ ràng lại quay sang phía đâm lầy. Điều này biểu lộ rõ ngay cả qua "các luận cương" gần đây của nhóm đó ²²⁶ và qua các bài phát biểu của Ströbel đăng trên "Neue Zeit" và của báo "Die Gleichheit" ²²⁷. Chị đừng quên thêm điều đó nhé! Đối với chị khoa học là tất cả, nhưng dù sao ở chị vẫn có một chút xiu cảm tình với nước Pháp, thậm chí *nhiều* cảm tình là đảng khác!

Salutations cordiales! ¹⁾ *Lê-nin*

Viết ngày 26 tháng Hai 1916

Gửi từ Xuy-riích đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

¹⁾ — Gửi lời chào thân ái!

189

GỬI X. N. RA-VÍCH

Đồng chí thân mến! Đọc báo cáo tại câu lạc bộ để nói về hội nghị vừa qua thì *không thể được*, bởi vì việc đó sẽ lộ ra và những người đứng ra tổ chức hội nghị lại sợ sự bại lộ ấy hơn sợ lửa và họ đặc biệt đề nghị tránh bằng mọi cách²²⁸. Như thế là cần phải thay đổi đề tài. Tôi không hiểu rõ là *ai* sẽ có mặt tại câu lạc bộ quốc tế chủ nghĩa²²⁹, vì vậy thấy khó khăn trong việc chọn đề tài. Tôi đề nghị làm thế này: nếu nhất thiết phải nêu đề tài từ trước, đồng chí hãy chọn một nhan đề nào không nói lên cái gì cả ("Những đề tài thời sự" hoặc "Những vấn đề trước mắt của phong trào công nhân" v. v.), để *tất cả* đều thích hợp. Còn tôi sẽ bàn ở Giơ-ne-vơ và đến sáng ngày 2, tôi sẽ chuẩn bị một báo cáo *không lớn* hoặc phần nhập đề cho cuộc tranh luận.

Au revoir! ¹⁾ Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 27 tháng Hai 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

190

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi đã gửi tập "Tự vệ"²³⁰.

Tôi đồng ý là phải cho ra số 52 và tôi nhận viết một bài về những nhiệm vụ của hội nghị ngày 23/IV²³¹ (hoặc

¹⁾ — Tạm biệt!

là về "cương lĩnh hòa bình" v. v. — nói chung là theo đề tài của một bài xã luận về những nhiệm vụ trước mắt)¹⁾.

Na-đi-a đã dịch xong bản tuyên ngôn²³². Nay mai tôi sẽ gửi đến cho, còn anh hãy gửi bản thảo những bài báo và tin tức mà anh viết cho số 52. Chúng tôi chuẩn bị tất cả dưới dạng bản thảo, xong rồi sẽ đưa ngay để sắp chữ.

Cần phải rút ngắn bài kể về hội nghị ngày 5 - 8. II và đưa thêm một bài nhỏ về *Oóc - n.* trong số 51 - 52 của tờ "Lời nói của chúng ta"²³³ và về tờ "Lời nói của chúng ta" nói chung (bài do tôi viết).

Anh hãy gửi cho tôi bài cắt ở báo "*Ban ngày*"* nói về thắng lợi của chúng ta trong các hội đồng bảo hiểm (và anh hãy yêu cầu Ca-xpa-rốp theo dõi tờ "*Thời mới*" và các tờ báo khác, yêu cầu cả A-bram và những người khác để họ thu thập tất cả những gì nói về vấn đề đó).

Điều rất quan trọng là tìm hiểu xem Tơ-khê-ít-dê có phát biểu ở Đu-ma nhà nước về *Xim-méc-van* không. Tôi *chỉ* đọc lời phát biểu của anh ta trên "Leipziger Volkszeitung"²³⁴ thôi: trong đó *không có một lời nào* nói về *Xim-méc-van*. Anh hãy cố gắng theo dõi, một cách *đầy đủ hơn* thông qua Ra-đếch, báo chí dân chủ - xã hội ở Đức nói về bài phát biểu của Tơ-khê-ít-dê (Mác-tốp và đồng bọn hiện đang lợi dụng việc Tơ-khê-ít-dê đã hoặc sẽ nói gì *ủng hộ* *Xim-méc-van*).

Tôi đang thảo luận cương cho "Antrag"²⁾ của chúng ta vào ngày 23/IV về "cương lĩnh hòa bình".

Có nên lôi kéo Ra-đếch vào công việc đó không? Tôi nghĩ là không nên. Ra-đếch tỏ ra rất tệ! *Đến tận bây giờ* ** *tôi* hãy còn thiếu *nhiều* bản luận cương và tôi cảm

* Tôi *chỉ* có bài rút trong "Ngôn luận".

** Người ta hứa là ngày 10. 11. 1916!! Công việc rất bị ảnh hưởng. Thật là một *sự nhạo báng*.

¹⁾ V. I. Lê-nin viết bài "Về "cương lĩnh hòa bình"" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 267 - 274).

²⁾ — "Đề án"

thấy *khó chịu* không muốn viết cho Ra-đếch, một khi anh ta *muốn* cãi nhau.

Tại sao anh không trả lời cho tôi biết xem anh đã đưa sắp chữ phần tôi bổ sung cho luận cương chưa? Anh có thể *tự tay* đưa vào nhà in và *tự tay* lấy về bản in thử (và **đặt** in *nhieu* bản): thôi mặc xác hẳn, cái Dreckseele von Radek ấy!). Chúng ta, với tư cách các tác giả, có *quyền* yêu cầu được nhận các bản in thử luận cương.

Cần phải lấy ở Grim một số lượng *nhieu hơn nữa* Bản tin, số 3²³⁵ bằng tiếng Pháp và tiếng Đức rồi phân phát đi *khắp mọi nơi*, cả cho *tất cả* các nhóm của chúng ta ở nước ngoài nữa. *Cũng gửi cả về đây nữa.*

Anh *chưa* gửi cho tôi số báo "*Berner Tagwacht*" có đăng nghị quyết của *những người ở Brê - mơ* và nói chung anh không gửi, mà tôi ở đây thì không nhận được tờ đó²³⁶.

A-bra-mô-vích viết gì về việc xuất bản tờ "Internationale Flugblätter", số 1 *bằng tiếng Pháp* ở La Chaux de Fonds? Công việc đó thu xếp thế nào rồi?

Salut! Lê-nin

P. S. Rư-ban-ca đến thăm tôi ở Giơ-ne-vơ và nói là *tất cả* phái "Đơ-dơ-vin"²³⁷ đã đi vào chủ nghĩa ái quốc, về vấn đề đó sẽ có nói trong tờ "Bô-rốt-ba"²³⁸ số 6. (Anh có những số 1 - 5 không?) Còn Lê-vin-xki thì lại nói là Rư-ban-ca hoàn toàn nói láo !!??

Anh hãy gửi cho tôi tài liệu về Lát-vi-a²³⁹. Làm gì với tài liệu ấy đây? Nên xuất bản chẳng và xuất bản như thế nào?

Viết giữa ngày 2 và 25 tháng
Ba 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

191

GỬI HĂNG-RI-ÉT-TA RÔ-LĂNG HÔN-XƠ²⁴⁰

8/III. 1916.

Đồng chí thân mến! Xin lỗi đồng chí vì tôi trả lời bức thư của đồng chí chậm như vậy. Tôi đã đi báo cáo ở nhiều thành phố Thụy-sĩ.

Tôi rất cảm ơn đồng chí về bức thư trả lời đầy nhã ý của đồng chí. Tôi sẽ rất vui mừng nếu sự hợp tác của chúng ta sẽ được tiến hành không trắc trở.

Nói thẳng thắn ra: không chút nghi ngờ gì nữa, đồng chí và đồng chí Pan-nê-cúc — căn cứ vào sự diễn đạt của đồng chí — là "những người đứng đắn". Sự thay đổi đột nhiên *quy chế về ban biên tập* làm chúng tôi lo ngại. Theo dự án đầu thì chúng tôi được hưởng các quyền biên tập viên (ban biên tập = khối liên minh của nhóm đồng chí (đồng chí + Tô-rốt-xki) với "phái tả Xim-méc-van"; còn trong ban thường vụ phái tả đó, như đồng chí đã biết, chúng tôi có hai trong ba ghế: Ra-đếch, Di-nô-vi-ép và tôi). Do có sự thay đổi bản dự án mà chúng tôi mất quyền biên tập viên và biến thành các cộng tác viên. Dĩ nhiên là chúng tôi không dám bác bỏ quyền của đồng chí thảo ra điều lệ. Nhưng dù sao, điều hoàn toàn tự nhiên — có đúng thế không? — là chúng tôi, những cộng tác viên, cũng muốn có những *bảo đảm pháp lý* nào chứ?

Tôi hy vọng là bây giờ sự việc đã sáng tỏ và đã được quyết định một cách dứt khoát.

Sau khi nhận được thư của đồng chí, tôi ra lệnh *ngay* để các nhân viên phát hành gửi cho đồng chí tờ báo của chúng tôi (tờ "Người dân chủ - xã hội" *không định kỳ*; từ đầu chiến tranh đã ra được các số 33 - 51). Đồng chí nhận được chưa?

Nhân dịp này tôi cũng muốn thảo luận những vấn đề quan trọng có quan hệ tới sự hợp tác của chúng ta.

(1) Những luận cương của chúng tôi (về quyền tự quyết)¹⁾ đã được Ra-đếch gửi cho đồng chí rồi (xin đồng chí hãy gửi chúng cho cả Goóc-tơ nữa: tôi cũng viết cho anh ấy nói tỉ mỉ về vấn đề đó nhân dịp xuất bản cuốn sách của anh ấy). Tôi coi quan điểm của người Hà-lan và người Ba-lan là hết sức sai lầm về mặt lý luận, và về mặt thực tiễn thì đó là kết quả của chính sách của những quốc gia nhỏ. Có lẽ nào cuộc đấu tranh chung của chúng ta chống lại sự *thôn tính* cũ và mới (thế nào là thôn tính?) lại không thể làm cho chúng ta gần lại với nhau thêm đôi chút sao? Quan điểm của người Đức, Anh, Nga dù sao thì cũng quan trọng hơn (và xét về mặt khách quan thì *đúng đắn hơn*) so với quan điểm của người Hà-lan và người Ba-lan! Goóc-tơ đòi "độc lập dân tộc" cho In-đô-nê-xi-a. Rất hay! Nhưng đó *chính* là quyền tự quyết!! Nếu Cau-xky và những người Nga theo phái Cau-xky (trong số đó có Tơ-rốt-xki) đặt vấn đề không đúng, thì đó chỉ là một luận cứ nữa chống lại những người theo phái Cau-xky mà thôi! (Nếu đồng chí muốn biết vấn đề đó, đồng chí hãy yêu cầu Goóc-tơ gửi cho đồng chí bức thư của tôi. Tôi sẽ rất phấn khởi thảo luận vấn đề đó kỹ hơn với các nhà mác-xít Hà-lan).

(2) Nhóm "Die Internationale" ở Đức. Đồng chí đã đọc luận cương của nhóm đó đăng trong tờ Bản tin số 3 của Grim chưa?²⁴¹

Theo ý kiến của tôi, đó là một bước hoàn toàn *chuyển sang phía hữu* kể từ sau số một của tạp chí "Die Internationale". Không có một lời nào phản đối lại "phái giữa" của Cau-xky — vậy mà cái đó lại là điểm chính đối với đảng Đức. Không có một lời nào nói về sự phân liệt (Ốt-tô Ri-u-lê hoàn toàn đúng — vẫn cứ giữ im lặng về vấn đề đó *sau khi* đã có bài báo của *anh ta!!*). Không một lời nào về các biện

¹⁾ Xem cuốn sách "Cách mạng xã hội chủ nghĩa và quyền dân tộc tự quyết" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 252 - 266).

pháp đấu tranh *công khai*, không một lời nào nói về tổ chức *bất hợp pháp* v. v..

Còn câu: "trong thời đại chủ nghĩa đế quốc không thể còn chiến tranh dân tộc nữa"! Về mặt lý luận luận điểm đó sai. Những cuộc chiến tranh của các thuộc địa là những cuộc chiến tranh dân tộc. (Ấn-độ chống lại Anh v. v..) Về mặt thực tiễn thì đó là *chủ nghĩa sô-vanh*: chúng ta, những đại diện của các đại cường quốc, *cấm* các dân tộc bị áp bức tiến hành chiến tranh dân tộc!!

Kết luận của tôi như sau: "Die Internationale" muốn *đi đến thỏa hiệp* với những người theo phái Cau-xky. Không thể nào bình luận những luận cương đó theo cách nào khác được. Và còn nữa: Tơ-rơ-ben *khen ngợi* Béc-stanh trên báo "Neue Zeit"²⁴² Txét-kin trên "Gleichheit" *phản đối* "phái tả Xim-méc-van": một câu nói ngoại giao chống lại "chủ nghĩa bè phái bôn-sê-vích" (!!). Câu nói được diễn đạt một cách ngoại giao đến nỗi không ai có thể hiểu nổi xem "chủ nghĩa bè phái" của chúng ta ở *chỗ nào!!* Txét-kin chủ trương "aurea mediocritas"¹⁾ giữa Lê-đê-bua và "phái tả Xim-méc-van". Nhưng thực hiện điều đó *như thế nào* thì không thấy nói một lời nào về vấn đề này. Sai lầm của chúng ta là ở chỗ nào? — cho đến tận bây giờ vẫn chưa thấy có một lời nào, một dòng nào nói về vấn đề đó ở Thụy-sĩ, là nơi không có chế độ kiểm duyệt.

Đồng chí có thể lấy cái gì khác để giải thích điều đó nếu không phải là ý đồ muốn đi đến thỏa hiệp với Cau-xky và đồng bọn?

(3) Tôi thiết tưởng rằng bản "dự thảo" (Bản tin, số 3) do đồng chí và S. D. P. biên soạn là rất tồi²⁴³. Bản thân Ra-đếch cũng không thể bảo vệ nổi dự thảo đó. Việc rút gọn cương lĩnh của đảng như vậy để làm gì? Cương lĩnh của cách mạng xã hội chủ nghĩa? Hiện giờ chưa cần thiết phải

¹⁾ — đứng ở giữa là hay nhất

làm việc đó, — và trong cương lĩnh như vậy lại thiếu mục nói về việc giành chính quyền, trong cương lĩnh như vậy §6 (A) và § 5 (B) rất kỳ lạ; §6 (B) nghe cũng đến lạ tai: chính trong trường hợp cách mạng xã hội chủ nghĩa chúng ta sẽ cần lực lượng cảnh sát để *bảo vệ* chế độ mới. Chính vì chúng ta không phải là những người theo chủ nghĩa hòa bình. Chính vì chúng ta không thể đặt hy vọng vào sự thắng lợi ngay cùng một lúc trên toàn thế giới (không có nội chiến? không có chiến tranh?!). Phần cương lĩnh nói về thuộc địa thì hoàn toàn thiếu.

Chỉ trong trường hợp nếu chúng ta sẽ *hoàn toàn tin chắc* rằng chúng ta đang đứng trực tiếp ở ngưỡng cửa của một cuộc cách mạng *như vậy*, thì chúng ta mới sẽ cần đến một cương lĩnh như thế — nhưng cả lúc đó nó cũng phải được diễn đạt hoàn toàn khác.

Song, hiện nay chúng ta cần một cái gì đó hoàn toàn khác: phong trào công nhân hiện cần những quan điểm rõ ràng về việc cần thiết phải cắt đứt với bọn xã hội - sô-vanh và bọn Cau-xky, về tổ chức bất hợp pháp, về các biện pháp và phương pháp đấu tranh quần chúng v. v..

(4) Chúng tôi sắp gửi cho đồng chí bản luận cương của chúng tôi cho các mục 5 - 8 trong chương trình nghị sự của Hội nghị lần thứ hai¹⁾. Thật rất tốt nếu chúng ta có thể thoả thuận được với nhau, — nếu không phải là về tất cả các điểm thì ít ra cũng về một vài điểm.

(5) Sự bất đồng của chúng tôi với Tơ-rốt-xki là ở chỗ nào? Có lẽ đồng chí quan tâm đến vấn đề đó. Xin tóm tắt vài lời: anh ta là một người theo phái Cau-xky, tức là muốn thống nhất với những người theo Cau-xky ở trong Quốc tế, với đảng đoàn Tơ-khê-ít-dê ở Nga. Chúng tôi kiên quyết

¹⁾ Xem "Đề án của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa lần thứ hai" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 282 - 293).

phản đối một sự thống nhất như vậy. Tơ-khê-ít-dê dùng những câu suông sáo của mình (anh ta nói là ủng hộ Xim-méc-van: xem lời phát biểu gần đây của anh ta, "Vorwärts" 5/III) để *che đậy* sự thật là anh ta theo quan điểm của "*Ban tổ chức*" và của những người *tham gia các ủy ban chiến tranh*¹⁾. Tơ-rốt-xki hiện nay chống lại "Ban tổ chức" (Ác-xen-rốt và Mác-tốp), nhưng lại ủng hộ sự thống nhất với đảng đoàn Tơ-khê-ít-dê tại Đu-ma !!

Chúng tôi hoàn toàn phản đối.

Xin gửi những lời chào tốt đẹp nhất tới đồng chí, tới đồng chí Pan-nê-cúc và các đồng chí Hà-lan khác!

N. Lê-nin của đồng chí

Địa chỉ của tôi: Wl. Ulianow

Spiegelgasse. 12.

(Schuhladen Kammerer)

Zürich. I.

P. S. Liệu có một chút gì đúng sự thật trong các tin tức của báo chí nói về mối liên hệ giữa "New Reviews" (New York) với "Vorbote" không (xem "Internationale Korrespondenz", số 69).

Đồng chí có thấy rằng việc xuất bản số 2 của tờ "Vorbote" ngay trong tháng Ba sẽ có một tầm quan trọng đặc biệt không?

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

¹⁾ Ý nói các ủy ban công nghiệp chiến tranh.

192

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Bạn thân mến! Nhân có bức thư của đồng chí trong đó đồng chí có nhắc tới lời trách móc thường gặp về "tính không chịu nhân nhượng" của tôi, cho nên tôi muốn nói chuyện với đồng chí cận kề hơn một chút.

Về Giêm-xơ, anh ta không bao giờ hiểu được chính trị và luôn luôn chống lại phân liệt. Giêm-xơ là một con người rất tốt, song ý kiến nhận xét của anh ta về các vấn đề đó hết sức sai lầm.

Ở nước Nga chúng ta (và hiện nay cả ở trong Quốc tế mới) vấn đề phân liệt là vấn đề *cơ bản*. Mọi tinh thần nhượng bộ ở đây đều sẽ là một tội lỗi. Tôi biết rõ rằng có nhiều người tốt bụng (Giêm-xơ, Ga-léc-ca, những người "bạn" trí thức ở Pê-tơ-rô-grát) đều *chống lại* sự phân liệt của đảng đoàn ở Đu-ma. Tất cả bọn họ đã 1 000 lần sai. Sự phân liệt là cần thiết. Ngay giờ đây phân liệt với *Tso-khê-ít-dê* và *đồng bọn* cũng là *tuyệt đối* cần thiết. Tất cả những ai dao động trong vấn đề này đều là *kẻ thù* của giai cấp vô sản, *không* cần nhân nhượng họ.

Vậy thì ai dao động? Không những chỉ Tơ-rốt-xki và đồng bọn, mà cả *I-u-ri + Ép. B.* (bọn họ ngay từ mùa hè "đã âm ỉ lên" vì vấn đề Tso-khê-ít-dê!!). Sau nữa là *những người Ba-lan* (phái đối lập). Trên tờ "Báo công nhân", số 25, của họ có đăng bản nghị quyết của họ: lại một lần nữa *tán thành con đường quanh co*, cũng như ở Bruy-xen ngày 3/16 tháng Bảy 1914.

Dứt khoát *không* nhân nhượng với họ.

Ra-đếch là người tốt nhất trong số họ; làm việc *cùng với* anh ta đã có ích (ngay cả cho phái tả Xim-méc-van), và chúng tôi đã làm việc với nhau. Nhưng *Ra-đếch* cũng *dao động*. Và sách lược của chúng ta ở đây có *hai mặt* (điều

này I-u-ri + Ni-c. I-v. *nhất định* không muốn hiểu hoặc không hiểu nổi): một mặt, *giúp* Ra-đếch ngã về phía tả; *đoàn kết* tất cả những người có thể đoàn kết được cho phái tả Xim-méc-van; mặt khác, không *mảy may* dung thứ cho sự dao động *trong vấn đề cơ bản*.

Vấn đề cơ bản — sự phân liệt với Ban tổ chức, với Tso-khê-ít-dê và đồng bọn.

Những người Ba-lan *dao động* và đã công bố một nghị quyết hèn hạ nhất *sau* khi có số 1 tờ "Người cộng sản".

Kết luận?

Hoặc là bám lấy cái danh hiệu "Người cộng sản" và *mở rộng cửa cho những mối hiểm khích và những sự dao động*: cho những thư từ gửi đến ban biên tập (của Ra-đếch, Brôn-xki, có lẽ của cả Pan-nê-cúc v. v.), cho những lời khiêu nại, những tiếng van vỉ, những chuyện đơm đặt v. v..

Dứt khoát là không.

Như thế là có hại cho sự nghiệp.

Như thế có nghĩa là giúp đỡ bọn đê tiện trong Ban tổ chức, giúp đỡ Tso-khê-ít-dê và đồng bọn.

Dứt khoát là không.

Tờ "Người cộng sản" là một liên minh tạm thời nhằm đạt một mục đích nhất định. Mục đích đã đạt được rồi: tạp chí đã xuất bản, sự xích lại gần nhau (*lúc bấy giờ* thì có thể thực hiện được, *trước* khi có Hội nghị Xim-méc-van) đã đạt được. Bây giờ phải đi bằng con đường *khác*, đi xa hơn.

Tờ "Người cộng sản" đã trở thành *có hại*. Cần phải *đình bản* và thay thế bằng một danh hiệu *khác*: "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"²⁴⁴ (do *ban biên tập* tờ "Người dân chủ - xã hội" phụ trách).

Chỉ có làm như vậy, chúng ta mới tránh được những sự cãi cọ, mới tránh được những dao động.

Ở Nga cũng có những ý kiến bất đồng? Ô, cố nhiên! *Nhưng làm tăng thêm những ý kiến bất đồng ấy lại không phải là công việc của chúng ta.* Hãy để mặc cho Tơ-khê-it-dê và đồng bọn, Tơ-rốt-xki và đồng bọn làm (đó là "nghề" của họ) tăng thêm những ý kiến bất đồng, còn công việc của chúng ta là tiến hành đường lối *của chúng ta.* Những thành quả của một công tác *như vậy* đã hiện rõ: công nhân Pê-tơ-rô-grát tiến bộ hơn trí thức Pê-tơ-rô-grát (dù là những trí thức "biểu lộ sự cảm tình"...) gấp 100 lần.

Đối với "bộ ba" (I-u-ri + Ép-gh. Bô-sơ + Ni-c. I-v.) chúng ta đã phải có những nhân nhượng *tạm thời*, bởi vì bằng không *vào lúc ấy* chúng ta đã không thể xuất bản được tờ tạp chí (bây giờ thì có thể được); song cái chính là: lúc đó chúng ta vẫn chưa thấy rõ là Ép-gh. Bô-sơ + I-u-ri *công tác ra sao* và chúng ta có thể hy vọng rằng *công tác* sẽ làm cho họ *tiến lên*.

Nhưng họ lại đi xuống.

Nhất thiết phải giải tán cái liên minh tạm thời đó đi. Chỉ có như thế thì *sự nghiệp* mới sẽ không bị tổn hại. Chỉ có như thế thì *họ cũng* mới sẽ học hỏi thêm được.

Chúng ta không chống lại việc *tranh luận*. Chúng ta chống lại quyền *biên tập* của những ai đã tỏ ra dao động một cách không thể tha thứ được (phải chăng vì họ còn trẻ? thế thì chúng ta sẽ chờ đợi: có thể khoảng 5 năm nữa họ sẽ tiến bộ).

Ni-c. I-v. là một nhà kinh tế có nghiên cứu, và *về mặt này* chúng ta luôn luôn ủng hộ anh ta. Nhưng anh ta (1) dễ tin những chuyện đơm đặt và (2) *bấp bênh* kinh khủng về mặt chính trị.

Chiến tranh đã khiến anh ta theo những tư tưởng nửa vô chính phủ. Tại cuộc họp thông qua các nghị quyết Béc-nơ (mùa xuân 1915)¹⁾, anh ta đã đưa ra *những luận cương*

(tôi còn có những luận cương ấy!) vô cùng phi lý; một điều nhục nhã; một chủ nghĩa nửa vô chính phủ.

Tôi đã công kích kịch liệt. I-u-ri và Ép-gh. Bô-sơ đã được nghe và hài lòng về tôi, vì tôi không để nhào về phía tả (lúc ấy họ đã tuyên bố hoàn toàn bất đồng với N. I-v.).

Nửa năm đã qua. Ni-c. I-v. nghiên cứu kinh tế học. Anh ta *không* làm chính trị.

Ấy thế mà trong vấn đề quyền tự quyết *anh ta* lại đưa ra cho chúng ta *cũng* một điều vô nghĩa *như vậy*. Ép-gh. Bô-sơ + I-u-ri tán thành điều vô nghĩa ấy!! (Đồng chí hãy lấy "những luận cương" của họ ở N. I-v. và bài tôi trả lời anh ta²⁴⁵).

Thế nhưng vấn đề lại quan trọng. Một vấn đề bức thiết. Nó gắn chặt với vấn đề *thôn tính* — một vấn đề thời sự nóng hổi nhất.

Người ta đã không suy nghĩ. Cũng không đọc. Cũng không học tập. Họ nghe Ra-đếch 2 - 3 lần (anh này mắc cái bệnh "Balan" ngày xưa: ở đây anh ta đã nhầm lẫn) — và *họ đã tỏ ý tán đồng*.

Đấy là một chuyện xấu xa. Một điều ô nhục. Đó không phải là những biên tập viên. Cần phải bác lại người ta, vạch mặt người ta, để cho người ta có thời gian học tập và suy nghĩ, chứ không nên vội chiều theo ý muốn của người ta: đấy, quyền biên tập viên thế đó, các anh hãy cứ đem hiến công nhân những lời nói xằng bậy của mình đi!!

Nếu như thế, thì họ sẽ *đưa* đến chỗ bút chiến trên báo chí; và lúc đó tôi *buộc* phải gọi họ là "những nhà kinh tế học đế quốc chủ nghĩa" vạch trần sự trống rỗng hoàn toàn của họ, vạch trần rằng họ *hoàn toàn* thiếu nghiêm túc và thiếu suy nghĩ. Cuộc bút chiến trên báo chí sẽ làm cho họ chán nản *trong nhiều năm*.

Nhưng nếu đình bản ngay từ bây giờ tờ "Người cộng sản", thì họ sẽ suy nghĩ lại và chấm dứt những điều xằng

¹⁾ Xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 161 - 167.

bây; họ sẽ đọc và sẽ tự nhận rõ ra vấn đề. Nay, các bạn thân mến, các bạn hãy viết một *cuốn sách* nghiêm chỉnh, nếu các bạn công bố những "sự bất đồng" về mặt chính trị (mà các bạn không hề quan tâm đến, không hề nghiên cứu), xin mời! Họ sẽ suy nghĩ và sẽ *không* viết. Và sau vài tháng sẽ "biến mất".

Điều đó đã xảy ra rồi. Điều đó lại sẽ diễn ra nữa.

Lập trường của chúng ta (nghị quyết năm 1913)¹⁾ về vấn đề thôn tính (và về quyền tự quyết) đã được chiến tranh chứng thực *hoàn toàn*. Và vấn đề này đã trở thành một vấn đề thời sự nóng hổi. Còn Ra-đếch + những người Hà-lan (Goóc-tơ và Pan-nê-cúc) rõ ràng là đã nhầm lẫn trong vấn đề này. Chúng ta sẽ giải thích đi giải thích lại vấn đề đó trên "Văn tập" Người dân chủ - xã hội".

Phải làm thế nào để:

(1) tờ "Người cộng sản" phải đình bản;

(2) trong việc xuất bản văn tập về những người Do-thái²⁴⁶ cần cho I-u-ri + Ép-gh. Bô-sơ được hưởng thật *nhieu* đặc ân, đặc lợi và đặc quyền (*ở đây* điều này sẽ không làm thiệt hại đến *sự nghiệp*). Những điều kiện chi tiết trong văn bản hợp đồng;

(3) cũng làm như vậy đối với nhóm vận chuyển của họ (đồng chí hãy đến chỗ họ mà lấy bản điều lệ của họ và những điều sửa đổi của chúng ta);

(4) chúng ta sẽ xuất bản tờ "Văn tập" "Người dân chủ - xã hội" do "ban biên tập của "Người dân chủ - xã hội" phụ trách.

Chúng ta sẽ mời họ cộng tác. Chúng ta sẽ bảo họ: các anh có những ý kiến bất đồng chẳng? Hãy chuẩn bị một cuốn sách nghiêm chỉnh đi! *chúng tôi cam kết sẽ cho xuất bản cuốn sách đó*. (Họ sẽ không viết được đâu, bởi vì họ

¹⁾ Xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 24, tr. 57 - 59.

cũng chưa bắt đầu suy nghĩ nghiêm chỉnh về điều đó; thậm chí chưa quan tâm nữa!!)

Một chính sách *thiết thực* sẽ như thế đó.

Ép-gh. Bô-sơ đã định về Nga; ở đó bà ta có thể mang lại lợi ích; còn ở đây *bà ta không có việc gì để làm cả*, bà ta sẽ *bị* việc ra để làm.

Đồng chí có biết cái **tai họa** này ở nước ngoài không: "bị ra" việc làm cho những người đang ngồi không ở nước ngoài? Một tai họa khủng khiếp.

Thôi, tôi xin dừng bút. Đồng chí hãy thu thập tất cả các tài liệu và tìm hiểu tình hình. Chúng ta sẽ còn nói chuyện với nhau nhiều lần nữa.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Tôi gửi kèm theo đây bản sao thư tôi trả lời cho N. I. Bu-kha-rin về ý nghĩa của "những sự bất đồng" mới.

Viết sau ngày 11 tháng Ba 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Xtóc-khôn

Đăng lần đầu năm 1929 trên

tạp chí "Cách mạng vô sản" số 7

Theo đúng bản thảo

193

GỬI I-u. LA-RIN

Chuyển cho I-u. La-rin

Đồng chí kính mến!

Đáng tiếc là cả thành phần các cộng tác viên lẫn tính chất chưa dứt khoát của văn tập, cả những điều kiện hạn chế đối với các cộng tác viên cũng như việc chưa am hiểu

về một bộ phận trong số họ — tất cả những cái đó buộc tôi phải khước từ việc tham gia²⁴⁷.

Gửi đồng chí lời chào dân chủ - xã hội

Lê-nin

Viết ngày 13 tháng Ba 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Xtóc-khôn

In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

194

GỬI X. N. RA-VÍCH

Đồng chí thân mến! Tôi đã yêu cầu Gri-gô-ri gửi cho đồng chí cuốn sách của Xu-kha-nốp. Nếu đồng chí vẫn chưa nhận được thì khi nào tiện đồng chí hãy viết thư cho anh ấy để nhắc nhở.

Vấn đề tờ "Người cộng sản" vẫn chưa được giải quyết xem nó sẽ được tiếp tục xuất bản không, hay là sẽ cho xuất bản "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". Vì vấn đề chưa được giải quyết nên tiếc là tôi chưa thể thông báo được điều gì kỹ càng hơn. Xin đồng chí hãy nhẫn nại một chút nhé! Chính cả chúng tôi cũng chưa biết là cuối cùng tình hình sẽ ra sao!

Salutations cordiales¹⁾.

W. Lenine

Viết ngày 16 tháng Ba 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

¹⁾ — Lời chào thân ái

195

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi rất phấn khởi là thương lượng có kết quả với Grim.

Tôi hy vọng là anh ta in *cả bản tuyên bố phản đối Ban thư ký hải ngoại của Ban tổ chức đấy chứ?*²⁴⁸ Về vấn đề đó anh vẫn lặng thinh! Hãy trả lời đi.

Về *Xu-kha-nốp* (về cuốn sách) tôi đã *hai lần* hỏi, nhưng anh vẫn không trả lời (anh đã gửi cho chị Ô-n-ga chưa?).

"Vorbote", số 2, thế nào rồi? Bao giờ ra? Có bài bình luận về các nghị quyết của "Internationale" không?

NB || Nếu có, thì có thể liếc qua *bản thảo* được không?

Tôi *vẫn chưa* thấy cuốn sách của Junius²⁴⁹; anh có thể gửi cho tôi được không (tôi sẽ thử hỏi Plát-ten).

Tôi chưa trả lời những câu hỏi nào? Tôi *đã viết* cho Côn-lôn-tai và sẽ còn viết.

(Nếu anh thấy những bản thảo cho tờ "Vorbote", thì anh gửi những bản thảo đó lại đây 1/2 ngày có được không?)

Salut. *Lê-nin*

Viết sau ngày 16 tháng Ba 1916

Gửi từ Xuy-rích đi Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

196

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi tài liệu để đưa sắp chữ. Ngày mai tôi sẽ viết xong và gửi bài nói về "cương lĩnh hòa bình" vân vân (để làm bài xã luận)¹⁾.

¹⁾ Đây là nói bài "Về "cương lĩnh hòa bình"" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 267 - 274).

Kèm theo "lời kêu gọi" của I. S. K., cần bổ sung thêm phần trình bày *ngắn gọn* về chương trình nghị sự, điều kiện được tham gia v.v..²⁵⁰

Chúng ta tuyệt đối không thể để lộ *biệt hiệu* "Spartacus"²⁵¹. *Tuyệt đối* không thể được: cái đó có nghĩa là giúp cho "Internationale Korrespondenz" đăng lại *của chúng ta*; như thế hóa ra chúng ta *giúp đỡ* bọn tố giác.

Nhất thiết phải đưa vào đó toàn bộ bản tuyên bố của chúng ta (5 - 8, II), bổ sung một "điều kiện" khi biểu quyết *tán thành* thông tư.

"Kẻ bịp bợm cầm bút" là chữ không sử dụng được. Tôi đề nghị một phương án sửa lại (từ 1, 2, 3)²⁵². Cần phải viết về vấn đề đó *một cách hết sức có tính chất giải thích* và hết sức ít những câu chữ bới. Tốt hơn nên liệt kê sự việc cụ thể, *thu thập những câu viện dẫn* của Ban thư ký hải ngoại của Ban tổ chức (Bản tin, số 2) (+ "Tin tức" số 3) về *Xa-ma-ra, Cáp-ca-dơ, Na-đơ* v.v. và **chứng minh** là ở Nga tất cả những người thuộc phe Ban tổ chức đều tham gia. Tôi hết sức khuyên nên sửa lại bài này *thêm vài ba lần nữa, lại gửi đến cho tôi*, song đạt được một sự trình bày tốt và chính xác là điều *cực kỳ quan trọng*.

Hãy đưa tập "Tự vệ" cho Sơ-lốp-xki, Ca-xpa-rốp và bầu bạn của họ 2 - 3 ngày và sau đó gửi trả lại *ngay tức khắc*.

Thế là tôi vẫn chưa có những bản in (luận cương về vấn đề tự quyết bằng tiếng Đức). Tình trạng này kéo dài mãi đến bao giờ???

Nếu Ra-đếch trì hoãn số 2 của tờ "Vorbote" thì đó là một sự *lừa đảo* của anh ta. Cần phải suy nghĩ xem đấu tranh chống điều tệ hại đó **như thế nào**. Chúng ta có cần phải gửi một bức thư tập thể cho Rô-lăng Hôn-xơ không? Tại sao lại không? Việc gì phải e ngại ông ấy? Chính cái đó là không thực hiện lời hứa, đó là điều có hại cho công việc,

điều đó không trung thực, điều đó làm cản trở cuộc tranh luận chính là *cho* Hội nghị tháng Tư, chính là *tại* cuộc hội nghị này!

Hãy gửi trả lại tôi **ngay** những luận cương của tôi (về hòa bình v. v.): cần phải sửa lại¹⁾. Tốt hơn **đừng** đưa cho Ra-đếch xem những luận cương ấy *trước* khi sửa.

Salut! Lê-nin

Tại sao anh không gửi tờ "*Tiếng nói của chúng ta*"?²⁵³ Tôi vẫn chưa trông thấy sau những bài của Mác-tốp nói về vấn đề "tự quyết". Ở đây có hay không có bài trả lời anh ta, bài đã được hứa viết?

Phải làm gì với Ban thường vụ của phái tả Xim-méc-van đây? Có phải chính *ban này* phải chuẩn bị báo cáo cho Hội nghị tháng Tư phải không?²⁵⁴ Và các luận cương?? Làm thế nào bây giờ?

Viết trước ngày 19 tháng Ba 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng bản thảo

197

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

19/III. 1916.

A. M. thân mến! Chúng tôi đã nhận được thư của đồng chí và một lần nữa xin chúc mừng thành tích.

Tôi hết sức bực tức về việc nước Pháp "cao cả" *đã tịch thu* (đó là sự thực!) một loạt thư bảo đảm của tôi

¹⁾ Đây là nói "Đề án của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa lần thứ hai" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 282 - 293)

gửi sang Mỹ cho đồng chí. Biết làm thế nào. Hiện nay đồng chí phải tập trung *toàn sức lực* vào việc liên hệ với bên Mỹ.

Chính đồng chí đã viết thư cho tôi là đồng chí đã nhận được ở bên Mỹ tờ "Internationale Flugblätter" số 1, bằng tiếng Đức và đồng chí sẽ cố gắng xuất bản nó bằng tiếng Anh! Thế sao bây giờ *không thấy tăm hơi gì* về chúng cả??

Cái đó nghĩa là thế nào?!

Có lẽ nào ở bên Mỹ không tìm được những người tỏ cảm tình và *không thể* xuất bản "Internationale Flugblätter" bằng tiếng Anh được hay sao????

Không thể tưởng tượng được!

Nhưng nếu đúng như vậy, thì cần phải xuất bản ở Na-uy (bằng tiếng Anh). Đồng chí có nhận dịch không và xuất bản sẽ tốn mất bao nhiêu?

Sau đó tôi lại viết thư gửi sang Mỹ cho đồng chí¹⁾, báo là tôi nhận được từ Boston, Mass. tờ báo khổ nhỏ của "Socialist Propaganda League"²⁵⁵ (có chữ ký của 20 đảng viên xã hội chủ nghĩa *cùng với các địa chỉ* phần lớn ở Massachusetts). Liên minh đó có xu hướng quốc tế chủ nghĩa với một cương lĩnh rõ ràng hướng về phía tả.

Tôi đã gửi cho họ một bức thư *rất dài* bằng tiếng Anh²⁾ (và tờ "Internationale Flugblätter" bằng tiếng Đức). Không thấy trả lời. Nước Pháp "cao cả" đã tịch thu rồi hay sao?

Nếu đồng chí *không* nhận được và *không* biết tí gì về họ, tôi sẽ gửi cho đồng chí địa chỉ của họ và bản sao bức thư của tôi. Đồng chí sẽ gửi giúp đi Mỹ chứ?

Còn Socialist Labour Party³⁾? Chính họ là những người quốc tế chủ nghĩa (mặc dù với tinh thần bè phái hẹp hòi). Đồng chí đã gửi cho họ "Internationale Flugblätter" chưa? Đồng chí có những mối liên hệ *với họ* không??

¹⁾ Xem tập này, tr. 227.

²⁾ Xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 71 – 75.

³⁾ — Đảng *công nhân* xã hội chủ nghĩa

Tiếp nữa. Đồng chí viết là đồng chí *đã bắt đầu* thương lượng với Charles Kerr. Kết quả? Người ta đã hứa in *một phần* cuốn sách của chúng tôi (của Lê-nin và Di-nô-vi-ép).

Thế mà bây giờ đồng chí im lặng về vấn đề đó... Phải hiểu việc đó như thế nào?

"Internationale Korrespondenz" đăng là "New Review" ở Mỹ đã bắt đầu đăng những bài của phái tả Xim-méc-van. Có đúng thế không? Đồng chí có biết "New Review" không?

Hãy trả lời gấp và chi tiết. Đương nhiên là đồng chí sẽ tìm hiểu hết sức cặn kẽ *tất cả những gì* về những chuyến tàu thủy bưu điện *đi thẳng* từ Na-uy sang Mỹ.

Còn về Hơ-glun và những người Na-uy thì *đến tận bây giờ* tôi vẫn chưa hiểu nổi là họ đã nhận được tờ "Internationale Flugblätter" chưa, đã xuất bản chúng bằng tiếng Thụy-điển và Na-uy chưa, đã **chính thức** hợp nhất với phái tả Xim-méc-van chưa (như là "Rev. Soc. Verband"¹⁾ Rô-lăng Hôn-xto)? Đồng chí làm ơn hãy cứ thu xếp cho, hãy tìm hiểu, đấu tranh, mắng nhiếc, cưỡng bức và xem xét cho! Bảo Bu-kha-rin phải báo cho đồng chí biết những gì mà chúng tôi đã viết cho anh ta trong một bức thư đặc biệt nói về phái Xim-méc-van, còn đồng chí hãy theo dõi việc thi hành.

Gửi đồng chí lời chào! Lê-nin của đồng chí

Địa chỉ: Herrn Uljanow (Schuhladen Kammerer). Spiegelgasse. 12. *Lürich*. I.

P. S. Đồng chí đã mang được về những sách hay gì thế? Có Lịch sử phong trào hiến chương của Sluy-tơ không? Còn gì nữa?

P. S. Tôi gửi "những luận cương" của chúng ta (lấy từ "Vorbote", số 2).

¹⁾ — "Liên minh xã hội chủ nghĩa cách mạng"

Đồng chí hãy giải thích những điều đó cho những người Xcan-đi-na-vơ.

Gửi đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

198

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

A. M. thân mến! Rất cảm ơn về bức thư của đồng chí. Tôi sẽ gửi địa chỉ của "Socialist Propaganda League", nếu tôi không để nó ở Béc-nơ: nếu thế tôi sẽ gửi đi từ Béc-nơ vậy (tức là 2 - 3 tuần nữa).

Liệu "Appeal to Reason" có từ chối không in lại "Internationale Flugblätter" số 1 không? Có nên thử không?

Còn Socialist Labour Party liệu có đồng ý xuất bản bằng tiền của chúng ta không? Những con người ấy có phải là bọn bè phái vô hy vọng hay không? Đồng chí có những liên hệ với họ không? Tại sao họ không gửi cho chúng ta những bản sao tài liệu của họ trong Internationale Sozialistische Kommission? (Tôi tình cờ đã trông thấy một phần số đó.) Hay họ là bọn mãi mê với "idée fixe" của mình về tổ chức "kinh tế" đặc biệt của công nhân?

Đồng chí hỏi rằng có nên để đảng Na-uy chính thức cử đại biểu đi dự hội nghị không? Đương nhiên là một người giác ngộ và hiểu biết theo *phái tá* đại biểu cho thanh niên còn tốt gấp 1 000 lần so với một tay đảng viên theo phái hữu hay kẻ một nửa thì theo phái Cau-xky.

Vấn đề đó đã rõ ràng. Nếu có thể, đồng chí hãy tác động với tinh thần đó.

Tôi rất lấy làm buồn vì chúng ta bất đồng ý kiến về vấn đề quyền tự quyết. Chúng ta hãy thử tranh luận về mọi nhẽ nhưng không cãi lộn nhau (chuyện này hiện có kẻ đang ra sức chuẩn bị cho chúng ta)... Entre nous ¹⁾: có thể, A-léch-xan-đơ sẽ đưa cho đồng chí xem thư trả lời của tôi về những nhận xét của N. I. Bu-kha-rin (mối bất hòa đó tạm thời phải giữ hết sức kín trong một phạm vi rất hẹp, nhưng tôi tin tưởng vào sự kín đáo của đồng chí).

Vấn đề đó ("quyền tự quyết") cực kỳ quan trọng. Ngoài ra nó còn gắn chặt với vấn đề về những cuộc **thôn tính**.

Siết chặt tay đồng chí và gửi đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất!

Lê-nin của đồng chí

P. S. Vừa mới đây tôi gửi cho A-léch-xan-đơ một bức thư rất dài. Đồng chí ấy đã nhận được chưa?

Viết sau ngày 19 tháng Ba 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

199

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi những luận cương ²⁾.

Còn cần phải sửa những luận cương ấy — anh gửi trả lại càng sớm càng tốt.

¹⁾ — Giữa chúng ta thôi

²⁾ Đây là nói "Đề án của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa lần thứ hai" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 282 - 293).

Cần phải *hết sức* khẩn trương: khi nào chúng ta hoàn thành tài liệu đó hãy đưa cho chị Di-na đánh máy * làm 4 - 5 bản (chị ấy có nhận làm không?) để gửi ngay sang Pháp, Anh, Thụy-điển và những nước khác.

Sau đó cần phải dịch ngay sang tiếng Đức (có thể là anh làm việc đó, còn tôi sẽ mang cho Kha-ri-tô-nốp, sau đó cho Plát-ten) (chúng ta tự in lấy) và *xuất bản*. Cũng dịch ra và in như vậy bằng tiếng Pháp (cho người Ý và người Pháp).

Cần phải làm thế nào để cho *tất cả* những người theo phái tả và những người đồng tình với họ có thể được đọc và thảo luận mấy tuần trước khi khai mạc hội nghị. Với người Hà-lan cũng làm vậy.

Hãy đưa cho Ra-đếch, **nhưng chỉ được đưa 1/2 ngày thôi** để đánh máy. Nếu không thì tôi hoàn toàn không đồng ý!!

Chúng tôi sẽ đưa cho Grim để đăng ở Bản tin, số 4**: nếu anh ta không đăng các luận cương đó + kháng nghị (Mác-tốp vs¹⁾ Tơ-khê-ít-dê), sẽ không chi cho anh ấy *một cô pécch*²⁵⁶.

Lời phát biểu của Tơ-khê-ít-dê *đã được đăng*. Tờ "Vorwärts" có truyền đạt lại: *ủng hộ* "ng nghị quyết Xim-méc-van và một hòa ước không có thôn tính". Rõ ràng là không có *một lời* phản đối bè lũ Gvô-dơ-đép!!!

Tôi sẽ tập trung vào điểm đó trong kháng nghị.

Hãy gửi trả lại các bưu thiếp.

Salut. Lê-nin

Viết trước ngày 20 tháng Ba 1916
Gửi từ Xuy-riích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

* Đánh một mặt, thật sít, không có lề và khoảng cách giữa các dòng chữ.

** Anh hãy hỏi xem hạn *cuối cùng* là bao giờ? 20 hay là 25. III? Có nên viết một cách chính thức rằng hạn cuối cùng là 30. III, và chúng tôi hiểu như thế có đúng không, và chúng ta cho rằng "ch ô" trong Bản tin, số 4 đã hết cả rồi?

¹⁾ — versus — đối với

200

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi quên bổ sung thêm một điểm vào *luận cương* cũng như vào *bài* "Về "cương lĩnh hòa bình"", mà điểm ấy thì *nhất định* phải được bổ sung thêm vào.

Anh hãy tìm đoạn cần được bổ sung vào (tôi không có bản nháp) và *nhất định* phải bổ sung vào đấy nhé:

Một đòi hỏi duy nhất tuyệt đối phải có mà những người dân chủ - xã hội có thể đề ra như một cương lĩnh hòa bình và để tránh khỏi một hành vi tiếp tay cho bọn cơ hội chủ nghĩa, là: *cự tuyệt không trả các món nợ chiến tranh*. Và chúng tôi đề ra đòi hỏi ấy là có liên quan tới cuộc đấu tranh cách mạng của quần chúng¹⁾.

Salut. Lê-nin

Viết ngày 20 tháng Ba 1916
Gửi từ Xuy-riích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

201

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi đã có bản dịch "Annullierung der Staatsschulden"²⁾ của Hà-lan. Có thể lấy chữ nhà nước thay vào chữ chiến tranh; theo tôi, sự khác biệt đó không đáng kể lắm.

¹⁾ Xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 274 và 290.

²⁾ "Việc xóa bỏ các món nợ nhà nước" (đó là tiêu đề của mục thứ nhất trong dự thảo cương lĩnh của Liên minh xã hội chủ nghĩa cách mạng và Đảng dân chủ - xã hội Hà-lan đăng trong "Bản tin của Ủy ban Quốc tế xã hội chủ nghĩa", số 3, ngày 29 tháng Hai 1916).

Trùng phạt "bọn gác cổng" thế nào? Phần của họ trong số tiền nợ thật là ít ỏi, và có thể ấn định tiền trợ cấp cho họ lấy trong quỹ nhà nước (nếu họ làm việc canh cổng lâu).

Nếu anh còn tiếp tục "thắc mắc" thì đừng bỏ sung vào vội hoặc hoãn ra số báo hai ngày nữa. Tôi nghĩ điểm đó của những người Hà-lan là một ngoại lệ và có thể dùng cho "cương lĩnh hòa bình" (có thể bỏ sung thêm vào) với tính cách là một yêu sách duy nhất có ý nghĩa tích cực, trong mối liên hệ với cách mạng hoặc với cuộc đấu tranh quần chúng (tôi không nhớ là đã bỏ sung thêm điểm đó vào chưa?)... chắc là rồi...

Thật bất tiện, nếu sau này chúng ta thêm vào, trong khi ở bài viết trong cơ quan ngôn luận trung ương lại không có nói về chủ đề này. Tốt hơn là cứ hoãn lại hai ngày và trao đổi thư từ với nhau.

Tôi sẽ thu xếp với wiener "Arbeiter-Zeitung" về Tư-sca tôi sẽ hỏi (anh ta có ở trong "Schriften des Vereins für So-zial-Politik" không? ¹⁾).

Về việc thỏa thuận với A-léch-xan-đrơ (anh ta đã đi Na-uy, đến chỗ A. C., và bây giờ phải hết sức tập trung vào anh ta).

Tôi không thể nào đồng ý được với I + II về tờ "Người cộng sản".

Các lý lẽ của anh thì hết sức không nhất quán.

..."Chỉ thực hiện một sự tránh né thôi ư".. Nếu thế thì liệu lĩnh để có thể hại cho công việc để làm gì?

"Chúng ta có lỗi vì chúng ta dính líu với một mù đàn bà"... Dĩ nhiên rồi! Nhưng người có lỗi phải tự sửa trước nhất. Còn cái lô-gích dưới đây là cái thứ lô-gích gì: tôi có lỗi, vì vậy tôi không sửa!!!

Tôi không cho mình là "có lỗi": hồi đó thì liên minh là

có lợi. Tôi đã ký kết nó. *Bây giờ nó có hại.* Tôi sẽ có lỗi, nếu tôi không thay đổi nó.

Anh thậm chí không đưa động gì đến những lý lẽ thực tế của tôi cả? sự cãi lộn của các cán bộ (về 3 vấn đề), đơn khiếu nại gửi lên Ban chấp hành trung ương; thư từ gửi ban biên tập; thư từ gửi cho tờ "Lời nói của chúng ta" (của Brôn-xki, có thể là của Ra-đếch vân vân) ΣΣ = sự cãi lộn, chứ không phải là công việc.

Vì cái gì? Vì "danh hiệu"?? Cái đó thật nực cười.

Tôi đã nhận được thư trả lời của N. I. về bản luận cương: *ngu xuẩn* hết mức, không có một lời nào chín chắn.

Với A-léch-xan-đrơ phải đặt vấn đề một cách nguyên tắc: sau số 1 - 2 họ đã phát biểu với "sự bất đồng ý kiến". Với những sự bất đồng ý kiến như vậy thì không thể nào chia đều (hoặc thêm chỗ) ban biên tập được. Cái đó không thể được. Phải thu thập các hiện tượng dao động cũ của N. I. cũng về vấn đề đó (về dân chủ) và đòi: họ phải suy nghĩ, nghiền ngẫm và viết một bản trình bày căn cứ của tất cả những sự bất đồng ý kiến của mình cho Ban chấp hành trung ương (viết một cuốn sách nhỏ). Không phải để đăng báo, mà để gửi cho Ban chấp hành trung ương. Chúng tôi sẽ phân tích cuốn sách đó và sẽ bác bỏ, nhưng tạm thời thì vẫn là "Văn tập "Người dân chủ-xã hội"".

Salut.

Hãy trả lời.

Viết ngày 20 hoặc 21 tháng Ba
1916

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

¹⁾ — "Những tác phẩm của Hội chính trị xã hội"

202

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi mới nhận được bưu thiếp của anh (lúc 8 giờ tối). Tôi kiên quyết đề nghị thêm câu này vào: "cực tuyệt không trả những món nợ nhà nước".

Hôm nay tôi mới thấy bài ở "Berliner Tagwacht", cũng đưa ra đòi hỏi như vậy. Ở đây cũng không hề nói tới các tiểu chủ, tới những người gác cổng etc. Chúng ta cũng chẳng cần gì phải quan tâm tới họ. Chỉ cần nói: "vì lợi ích của cách mạng, gắn liền với cách mạng mà có đòi hỏi hủy bỏ *tất cả* các món nợ nhà nước", đây là một đòn quan trọng duy nhất giáng vào tư bản tài chính, là một bảo đảm duy nhất cho một "hòa ước dân chủ". Không có cách mạng thì không thể đạt được sự đảm bảo đó chứ gì? Dĩ nhiên rồi. Đây không phải là lý lẽ để *chống lại* điểm đó, mà là *vì* cách mạng.

Nhất định thế. Không có một chút lý do nào để bất đồng ý kiến *trong vấn đề này* với những người Hà-lan và với tờ "Berliner Tagwacht".

Mai tôi sẽ gửi một bức thư dài ¹⁾.

Ở đây không có Tyszka 1912; chỉ có năm 1914 thôi (Löhne ²⁾ etc.), cái đó có cả ở Béc-nơ trong "Schriften des Vereins für Sozial-Politik". Band 1 45.

Salut. Lê-nin

Viết ngày 21 tháng Ba 1916

Gửi từ Xuy-riích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng bản thảo

¹⁾ Không xác minh được đây là nói bức thư nào.

²⁾ — Tiền lương

203

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi bài đăng thêm (Ô. Ri-u-lê và Liép-nếch) — theo tôi, *nhất định* phải nhét vào để đánh dấu những lời phát biểu *lịch sử* của Liép-nếch.

Tôi gửi phương án rút ngắn 37 dòng. Hy vọng là anh còn rút ngắn được nữa để nhét bài Ri-u-lê và Liép-nếch vào ¹⁾.

Đấu sao cũng phải vớt bỏ "con chuồn chuồn" bởi vì 1) không thành; 2) cần phải nán đợi (vì đây không phải chỉ có Tơ-rốt-xki, nhưng còn cộng với "*La Vie Ouvrière*" ²⁾: đối với họ cái đó có thể là bước tiến bộ) ²⁵⁷.

3) Tốt hơn là đưa bài của Tơ-rốt-xki vào "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"", cần phải đăng bài của anh ta tí mĩ hơn.

Salut. Lê-nin

Nhất thiết phải gửi luận cương cho *đích thân* Grim (mời anh ta đến *nói chuyện* về vấn đề đó thì tốt).

Tôi đang suy nghĩ một đoạn bổ sung thêm vào luận cương. Anh hãy *kịp thời* báo cho biết khi nào họ sẽ lên khuôn.

PHỤ LỤC CHO BỨC THƯ

Ốt-tô Ri-u-lê và Các-lơ Liép-nếch

Ri-u-lê, trên tờ "*Vorwärts*" ngày 12/I.1916, đã công khai phát biểu tán thành sự *phân liệt* trong đảng. Liép-nếch trong lời phát biểu ngày 16/III. 1916 tại quốc hội Phổ đã trực tiếp kêu gọi "những người đang chiến đấu trong chiến hào" "*hãy*

¹⁾ Xem phụ lục ở cuối bức thư.

²⁾ — "Đời sống công nhân"

hạ vũ khí và quay lại chống kẻ thù chung", do đó mà bị tước mất quyền phát biểu. — Ai trong số những người dân chủ - xã hội Nga đã biểu lộ "tư tưởng bè phái": có phải là những người bảo vệ những khẩu hiệu bôn-sê-vích duy nhất triệt để chủ trương nội chiến và phân liệt với chủ nghĩa cơ hội không? hay là những người đã phủ nhận sự đúng đắn hiển nhiên của những khẩu hiệu đó, những khẩu hiệu mà tiến trình của sự vật đã dẫn những người quốc tế chủ nghĩa ở *tất cả* các nước đến?

Viết trước ngày 23 tháng Ba

1916

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

Phụ lục kèm cho bức thư đăng
lần đầu ngày 25 tháng Ba 1916
trên báo "Người dân chủ - xã
hội", số 52

Bức thư in lần đầu,
theo đúng bản thảo;
phụ lục — theo đúng
bản in trên báo "Người
dân chủ-xã hội".

204

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Dĩ nhiên là cần chấp nhận đề nghị của Pô-crốp-xki²⁵⁸. Tôi bắt tay vào làm việc (thư viện ở đây tốt hơn, đặc biệt tài liệu mới về kinh tế: nếu có thể mượn được trong 2 ngày — hoặc chỉ ngày chủ nhật thôi — bản in thử danh mục sách mới thì hãy cố kiếm cho tôi).

Báo Pô-crốp-xki hãy *chính thức* trả lời *tôi* và anh là các điều kiện đã được *chấp nhận* (N. B. anh hãy gửi những thư từ cũ của anh ta nói về khuôn khổ vãn vãn); về thời hạn thì bảo anh ta hãy *cứ im lặng* (có thể tôi sẽ kịp viết xong trước tháng V hoặc VI).

Tôi *chưa* thấy bài phát biểu của Ra-cốp-xki và *cuốn sách của I. S. D. về thiếu số ngày 21/XII*²⁵⁹. Hãy gửi cho *cả hai* thứ đó.

Anh hãy gửi 25 bản in, nhanh *chừng nào tốt chừng ấy*.

Tôi gửi bản in thử những luận cương. Tôi tiếp thu một chỗ chữa của anh. Về câu nói *không thuộc của đảng* thì tôi *hoàn toàn* không tán thành. 1) Hãy đọc lại đoạn văn trước đó, 2) hãy đọc bài của Austerlitz và của C. Cau-xky trong "*Neue Zeit*" (3. III. 1916) và sẽ thấy ngay là anh không đúng. Chúng ta, *ban biên tập*¹⁾, có trách nhiệm tuyên bố thẳng rằng: chúng tôi **không coi** là đúng trong hàng ngũ đảng — chỉ có thể chúng ta mới có được một Trennungslinie²⁾ *đúng đắn* đối với *chính* những phần tử sô-vanh, chính với *Mác - tốp* (+Plê-kha-nốp) + *Ác-xen - rốt* và đồng bọn, bọn họ *không thể nào* chấp nhận được cách đặt vấn đề của chúng ta. Còn Bu-kha-rin thì sẽ suy nghĩ và *sẽ chấp nhận*. Đánh cuộc nhé?

Salut. Lê-nin

N. B. Có thể kiểm mượn hộ "*Chemnitzer Volksstimme*", dù là 2 ngày, được không? Anh hãy cố gắng nhé!! Nếu không thể nào kiểm mượn được, anh gửi cho tôi địa chỉ của nó và số (có bài ấy) có đề ngày tháng: tôi sẽ đặt mượn.

Viết giữa ngày 23 và 25 tháng

Ba 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

¹⁾ Ý nói luận cương của ban biên tập "Người dân chủ - xã hội" — "Cách mạng xã hội chủ nghĩa và quyền dân tộc tự quyết" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 264).

²⁾ — ranh giới

205

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Trong bản trình bày của anh về "lịch sử" của "sự bất đồng" có những điều không đúng thực tế. Ví dụ, ngay trước khi rời Béc-nơ và *không* phải trong lần gặp gỡ cuối cùng của chúng ta, chúng ta đã nói chuyện về điểm đó, và tôi không những không "bỏ ngoài tai", mà còn trả lời cặn kẽ và *nhiều lần*, hơn nữa anh *không hề hé răng* nói — cả lúc bấy giờ lẫn cả một tháng sau đó — rằng đối với anh vấn đề chưa được giải quyết và mang tính chất tối hậu thư v. v.. Nhưng dĩ nhiên là nếu anh nhất định cứ muốn gây ra một cuộc "cãi cọ" nào đấy thì anh chẳng cần đếm xỉa gì đến sự kiện cụ thể, và tôi cũng không đủ sức cản trở anh. Tôi chỉ còn cách lựa chọn một trong hai lối thoát mà anh đề nghị. Tôi chọn lối thứ nhất. Anh cứ việc điền chữ ký của tôi vào và in thứ (25) càng nhanh càng tốt, bởi vì liên hệ với những người phái tả trong một thời hạn ngắn còn lại như hiện nay thì cực kỳ khó. "Lời tuyên bố cá nhân" của anh dĩ nhiên là sẽ được đăng không phải trên tờ báo trung ương mà ở "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" cùng một lúc với việc in bản tiếng *Nga*.

Salut. Lê-nin

Viết sau ngày 23 tháng Ba 1916

Gửi từ Xuy-rich đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

206

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến!

Chúng tôi vừa mới nhận được bưu thiếp của chị; tôi vội vã trả lời: người ta sắp đóng cửa bưu điện. Chị không được

hài lòng lắm về cái "đám" bạn bè của anh chàng Xa-mô-va-sích²⁶⁰, nhưng "đám" thanh niên ấy lại *rất hâm mộ* chị: chính Xa-mô-va-sích chuyển đạt lời của *họ* cho chúng tôi như vậy. Xin thành tâm chúc mừng *thành tích* của chị và chúc chị trong tương lai đạt được thành tích như thế và to hơn nữa. Chị không quan tâm đến chính trị, nhưng dù sao chị cũng có cảm tình với Pháp; chúng tôi có được những tin tức *tuyệt vời* về sự phân liệt trong hàng ngũ những người xã hội chủ nghĩa ở Đức và về tình hình của tổ chức "Những người xã hội chủ nghĩa quốc tế Đức". Tin tức đó *có lợi* cho Pháp.

Một lần nữa siết chặt tay chị. Xin chúc mừng thành tích và chúc mọi sự may mắn, Ô-li-a cũng thế.

Lê-nin của chị

Viết ngày 31 tháng Ba 1916

Gửi từ Xuy-rich đến Pa-ri

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

207

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

A. M. thân mến! Tôi vừa mới được biết qua thư của A-léch-xan-đơ gửi Gri-gô-ri về số phận không may của những bạn bè hiện đang sống tại thành phố mà A-léch-xan-đơ vừa từ đó về²⁶¹.

Tôi hy vọng là đồng chí sẽ huy động toàn bộ những mối quan hệ của mình và áp dụng tất cả những nỗ lực mà đồng chí có thể làm được, những nỗ lực có thể có và không có thể có được để cứu thoát và giúp đỡ họ bằng mọi cách chẳng?

Tôi quyết định không viết thư cho Bran-tinh, bởi vì sự kiến nghị của tôi hiện nay về *tất cả* mọi mặt - như đồng

chí biết đấy — có thể gây tác hại. Có lẽ điều tốt nhất là đồng chí cứ xúc tiến công việc qua các bạn bè Na-uy của đồng chí. Nếu còn cần làm việc gì khác nữa, đồng chí hãy đánh điện báo.

(Có thể là trong trường hợp cần thiết đồng chí sẽ liên hệ qua Đan-mạch được không? Qua các nghị sĩ dân chủ - xã hội Đức cũng tốt nhưng chỉ có điều là những người phái hữu rất căm tức đồng chí. Giá mà đồng chí có thể nhờ những người dân chủ - xã hội Đức *không thuộc* phái hữu...)

Tôi ngạc nhiên là A-lếch-xan-đơ chỉ nhận được một bức thư của tôi thôi. Tôi gửi cả thầy ba bức: bức thứ hai gửi đến thành phố mà A-lếch-xan-đơ đã từ đó mới về (cho "bí thư đảng", địa chỉ Cung nhân dân — đồng chí hãy gọi điện thoại tới đó, nếu có thể); bức thứ ba gửi theo địa chỉ của đồng chí ấy hiện nay. Tôi hy vọng là đồng chí ấy nay đã nhận được bức thứ ba rồi chứ? Tôi đang chờ thư của đồng chí ấy, mà quả thực đồng chí ấy sao rất ít viết thư vậy. Gửi đồng chí ấy lời chào thân ái cả của tôi cũng như của N. C. Cũng xin chuyển tới đồng chí lời chào thân ái.

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 4 tháng Tư 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II*

Theo đúng bản thảo

208

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Mặc dù tôi biết anh có tính mau "chán nản" và bức bối, nhưng dẫu sao thì *trước đó*... Tôi không ngờ là anh lại

tin vào câu chuyện hoang đường (của ai?) về Kaltstellung!!¹⁾ Tôi đã trả lời *tất cả* những thư từ của A-lếch-xan-đơ; tôi đã viết cho anh ta *ba lần* (chắc là bức thư thứ hai bị thất lạc ở Thụy-điển, còn bức thứ ba thì chưa tới). Nói đến Kaltstellung thì thật nực cười, khi mà người ta ra sức *để nghị* một người viết, thế mà *người kia* cứ từ chối (không có một lời nào nói về *thành phần* của "ban lãnh đạo" do anh ta cử ra...) và chỉ một mực như thế — không ra đe dọa cũng không ra tức giận: "bỏ đi Mỹ"??? Cái đó phải hiểu như thế nào??

Không nói một lời nào về chuyến đi Nga, thế mà về nước Mỹ thì lại đã có nói?! Dĩ nhiên, với tâm trạng của anh ta như vậy mà giải bày với nhau thì có lợi, nhưng cái đó sẽ đúng lúc nếu được tiến hành trước chuyến đi về Nga. Thôi đành vậy, bây giờ thì việc đã rồi.

Ra-đếch có hứa gửi cho anh bản luận cương không: 1) những luận cương của anh ta về quyền tự quyết và bao giờ thì gửi? 2) luận cương của phái tả mà anh ta hứa gửi đến vào thứ bảy; hôm nay là thứ ba...

Hạn của tờ "Người dân chủ - xã hội" số về nước Nga, tức là trong đó có bài báo về Tsơ-khên-kê-li²⁶², là bao giờ?

Salut. *Lê-nin*

Viết ngày 4 tháng Tư 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

209

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi bản luận cương. Hãy xem *phần bổ sung* ở trang 21 và 22 (cần phải đưa những chỗ bổ sung này vào cả bằng tiếng Đức nữa).

¹⁾ — về việc tẩy chay!!

Về A-lếch-xan-đơ tôi không đồng ý với anh. Nếu không thỏa thuận được với nhau (chúng ta với nhau), *tôi sẽ bỏ phiếu trắng*, và anh có thể quyết định bằng một phiếu rằng "chúng tôi quyết định gọi ra".

(1) Đưa anh ta ra hội nghị có nghĩa là *hãm hại* một con người. Điều đó thật rõ ràng. Chính phủ Nga không có mặt tham ở Thụy-điển và Na-uy, còn ở đây thì nhiều vô kể. Mác-tốp và đồng bọn sẽ tung tin âm lên.

Tôi hoàn toàn phản đối sự xuất hiện của anh ta tại hội nghị, không phải bỏ phiếu trắng, mà là phản đối.

(2) *Chính tự A-lếch-xan-đơ đòi* phải có người về Nga (tôi sẽ viết thư cho Li-út-mi-la).

(3) Nếu *A-lếch-xan-đơ* không đi, cần phải *nán chờ* và gọi anh ta đến *trước khi anh ta* ra đi. Nếu không mọi việc sẽ là *vớ ếch*.

(4) Lại càng không có lý do để vội vàng vì *Ki-ép-xki* sẽ tác động tới *A-lếch-xan-đơ*; cần phải *nán chờ*, viết thư trao đổi vân vân. (Bằng việc triệu hồi gấp *A-lếch-xan-đơ*, anh sẽ **thúc đẩy** anh ta chạy sang phía Bu-kha-rin và đồng bọn, vì *A-lếch-xan-đơ* hiện đang ở trong trạng thái mê say; thôi hãy *nán chờ*, số báo trung ương sẽ ra, sẽ **đẩy mạnh** việc trao đổi thư từ với *Ki-ép-xcai-a*; tôi sẽ soạn một bản *tổng hợp* các tài liệu về sự dao động của Bu-kha-rin và đồng bọn; *A-lếch-xan-đơ* sẽ có thời gian suy nghĩ và sẽ thấy *Bu-kha-rin và đồng bọn* sa vào đâu, sa vào bãi lầy như thế nào).

Triệu hồi *A-lếch-xan-đơ* *bây giờ* có nghĩa là *đấu tranh* với anh ta *ngay bây giờ*. Để làm gì? Vì sao? Nếu anh ta không chịu đi, thì chúng ta **chẳng có lý do gì** để *đấu tranh* cả. (Chúng ta liên hệ qua một người theo phái điều hòa là Giêm-xơ, v. v..) (Dĩ nhiên là Giêm-xơ có lỗi.)

Luận cương của Ra-đếch thế nào rồi?

Nếu "Vorbote", số 2, ra trước khi khai mạc hội nghị,

thì phải hoãn ra số báo về vấn đề tự quyết. Đập lại *ngay lập tức* những luận cương của Ra-đếch là *hết sức* quan trọng. Nhất thiết phải *đả* Ra-đếch, mà trên "corpore vili" ¹⁾ của hắn có thể "*bảo vệ được nhiều điểm*" trong khi *đả* bọn ở Xtốc-khôn.

Anh hãy tìm hiểu chính xác hơn, xem **bao giờ** *Kê-đớp* đi? ²⁾ Anh ta còn ở Béc-nơ không? Vợ anh ấy ở Lô-da-nơ phải không?

Tôi khuyên phải *cực kỳ* thận trọng với phần tử phái Bun!!! Gardez-vous! ²⁾

Salut. Lê-nin

Viết sau ngày 4 tháng Tư 1916
Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

210

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Dĩ nhiên là phải gửi *ngay* cho Đôn-gô-lép-xki 100 frs. Anh hãy làm việc đó. Ri-a-da-nốp đã hứa viết thư cho Cau-xky về Đôn-gô-lép-xki.

Tôi viết thêm cho Ri-a-da-nốp về Grây-lích.

Anh làm ơn theo dõi kỹ hơn việc xuất bản tờ Bản tin (để tôi nhận được *ngay*: đối với tôi điều vô cùng quan trọng là có ngay để *nói chuyện* với *phái tả ở đây*). Anh

¹⁾ — "thân hình kém giá trị"

²⁾ — Hãy cảnh giác!

hãy cố gắng viện một cố gì đó để lấy cho tôi *bản in thử* tài liệu Stellungnahme¹⁾ của chúng ta và gửi *gấp* cho tôi.

Hôm nay tôi đã gửi cho anh một gói bưu kiện lớn.

Salut. Lê-nin

N. B. Hãy trả lời: anh đã gửi tài liệu của Xu-kha-nốp cho anh chị Các-pin-xki chưa?

Viết ngày 10 tháng Tư 1916
Gửi từ Xuy-rich đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

211

GỬI Đ. B. RI-A-DA-NỐP

Werter Genosse!²⁾ Hôm nay tôi nhận được tin là Li-a-lin được thả, còn Dolgolewsky (NB Moses Dolgolewsky) ngồi trong nhà tù Xtốc-khôn và *viết thư cho chúng ta* nhờ giúp đỡ. **Tôi hết sức yêu cầu:** đồng chí hãy tới gặp Grây-lich và bắt anh ta viết, *trước mặt đồng chí*, một lá đơn cho Bran-tinh về nhà kinh tế trẻ Dolgolewsky.

Auf Wiedersehen³⁾.

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 10 tháng Tư 1916
Gửi từ Xuy-rich (ở trong địa
phương)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

¹⁾ Ý nói tài liệu "Die Stellungnahme des Zentral — Komitees der S. D. A. P. Russlands zu der Tagesordnung der zweiten internationalen sozialistischen Konferenz" (đăng ngày 22 tháng Tư 1916 trong "Bulletin I. S. K.", số 4; bằng tiếng Nga thì được đăng vào ngày 10 tháng Sáu 1916 trên báo "Người dân chủ - xã hội", số 54 - 55, với đầu đề "Đề án của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa lần thứ hai") (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 282 - 293).

²⁾ — Đồng chí kính mến!

³⁾ — Tạm biệt

212

GỬI G. L. PI-A-TA-CỐP, E. B. BÔ-SƠ,
N. I. BU-KHA-RIN²⁶⁴

Các anh lảng tránh một cách vô ích vấn đề chủ yếu trong bức thư của mình và không dám phủ nhận một thực tế mà các anh biết rất rõ. Cụ thể là: nguyên tắc *liên minh* được lấy (tạm thời) làm cơ sở cho tổ chức, vấn đề đó đã được chúng tôi nói hết lời, quá rõ ràng và nhiều lần. Những bài phát biểu tràn giang của các anh không hề làm thay đổi cái đó. Và sau nữa, nguyên tắc đó không bình thường, có tính chất chống đảng. Và điều đó cũng được nêu lên rồi. Thực chất là ở chỗ đó.

Không bình thường thì còn chịu được vì nó là một biện pháp nhất thời, vì lợi ích của sự nhất trí. Sau khi các anh chuyển đi nơi khác người ta thấy rằng bộ ba các anh nhất trí với nhau trên cơ sở bản "luận cương"²⁶⁵, mà chúng tôi thì không thể nào chịu trách nhiệm về bản luận cương ấy được, trực tiếp cũng như gián tiếp — không chịu trách nhiệm thậm chí về sự lảng giềng với bản luận cương đó ở trong đảng ta, ấy là chưa nói đến sự bình đẳng.

Nếu các anh cứ khẳng khẳng kiên trì những luận cương ấy và đòi một "sự nhất trí" kiểu đó và đòi nguyên tắc liên minh thì chúng tôi rất lấy làm tiếc.

Các anh hỏi về sự cộng tác — với tạp chí nào? "Người cộng sản" đình bản sau khi có sự tan vỡ của sự thỏa thuận tạm thời. Thế có nghĩa là với tạp chí mới à? tức là với tạp chí của các anh trên cơ sở bản "luận cương". Chúng tôi không thể cộng tác được và sẽ buộc phải đấu tranh chống lại tạp chí đó, bởi vì chúng tôi cho rằng thái độ của các anh đối với cương lĩnh của đảng (§9) không những là sai lầm và tai hại, mà còn thiếu nghiêm túc. Thật vậy. Trong suốt 8 tháng cộng tác và chung sống cả *ba anh chưa hề một lần nào* phát biểu về vấn đề đó, một vấn đề đã có lịch sử 12 năm

liên trong đảng, *chưa hề có một lời tuyên bố nào ở ban biên tập của cơ quan ngôn luận trung ương, chưa hề lần nào tỏ ý muốn* nhớ lại tài liệu của đảng v. v..

Những lý lẽ của các anh tán thành một tạp chí "tự do" (không phụ thuộc vào cương lĩnh của đảng ư? không phụ thuộc vào các cơ quan trung ương của đảng ư?) cũng thiếu nghiêm túc và còn tệ hơn thế: đó là những lý lẽ chống đảng.

Nếu các anh muốn khăng khăng giữ bản luận cương ấy, chúng tôi (1) sẵn sàng xuất bản bản luận cương ấy và (2) chúng tôi *có nghĩa vụ* đề xuất ý kiến của mình; các anh hãy tự xuất bản bản luận cương ấy đi (nếu các anh không muốn chúng tôi xuất bản) và cho kèm theo một cuốn sách tranh luận, trong đó cả ba anh hãy giải thích cho đảng rõ những lý do hành động của các anh.

P. S. Các anh viết là vấn đề về tiền nong thật "khó chịu". Không phải bao giờ cũng khó chịu như thế. Khi nào người ta nhìn vấn đề tiền nong theo quan điểm của đảng thì đảng thấy vui mừng. Khi nào dùng tiền để làm *công cụ chống lại* đảng, thì cái đó quả thực "khó chịu" và thậm chí còn tồi tệ hơn là khó chịu nữa.

Viết sau ngày 10 tháng Tư 1916

Gửi từ Xuy-rich đến Xtốc-khôn

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

213

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Hôm nay tôi đã gửi bưu kiện cho anh.

(1) Tôi gửi bản luận cương của chúng ta; trong đó *bỏ sót* cả từng câu. Anh hãy điền chúng vào *ngay tức khắc* (chính anh có bản nháp) và gửi trả lại tôi *ngay* (để chuyển cho Plát-ten).

(2) Anh còn một bản khác nữa không? Tôi e rằng Grim lừa dối chúng ta chẳng? Thế thì trước hội nghị và *tại* hội nghị chúng ta *không có* bản luận cương của mình!!

(3) Tôi còn hơi do dự, xem tôi có nên đi dự hội nghị không? Không có thư ủy nhiệm (của những người Lát-vi-a) và chắc chắn sẽ không có. Còn đến để làm "khách" thì vừa bất tiện, mà cũng có thể bị đuổi về (nghị quyết của hội nghị ngày 5 - 8. II. 1916 không có ý nghĩa bắt buộc đối với hội nghị này)²⁶⁶.

Ra-đếch nghĩ về cái đó như thế nào?

(4) Ra-đếch có "giấu" Fröhlich đi hay không? Cần *một loạt* các cuộc họp của những người theo phái tả và những cuộc họp *chính thức*.

(5) Fröhlich và những người khác *sẽ bị bại lộ* (tôi xin cam đoan thế), nếu họ sống ở Béc-nơ. Nghĩa vụ của chúng ta phải bảo cho Fröhlich và những người khác biết: nếu muốn *không* bị bại lộ, hãy tìm đến một chỗ nào hẻo lánh (ở một nơi nào đó *gần* hội nghị, Grim có nhiệm vụ nói cho họ biết ở đâu); chỉ có như thế mới khỏi bị bại lộ. Và ở đó có thể tổ chức được hội nghị của *phái tả*.

Anh hãy nói chuyện với Ra-đếch và Fröhlich (còn anh chàng người xứ Xéc-bi thì thế nào²⁶⁷? anh chưa nói về anh ta) và hãy trả lời tôi.

(6) Bọn theo Lê-đê-bua tức là bọn theo Cau-xky chắc chắn sẽ làm thối *toàn bộ* hội nghị!! *Mọi người* sẽ nhìn chúng!!

I. S. D. sẽ có bao nhiêu đại biểu? 2 (Fr. + ...¹)?

Còn "Internationale" sẽ có bao nhiêu?

(7) Chúng ta cần phải chuẩn bị *chiến đấu* chống Mác-tốp và Ác-xen-rốt xung quanh vấn đề thư ủy nhiệm. Anh có nhận thu thập tài liệu *theo từng mục* của số 2 tờ Bản tin (về tờ "Tiếng nói của chúng ta"+ về tờ "Tự vệ" + về lời

¹) Tiếp đó là một từ trong bản thảo không hiểu được.

phát biểu của Tơ-khê-ít-dê và Tơ-khên-kê-li vân vân?) được không? Nếu có thì cần bắt đầu *ngay tức khắc*.

(8) Cần phải dịch bản luận cương của chúng ta sang tiếng Pháp (chị I-nét-xa chắc chắn sẽ đồng ý), vì Grim sẽ không làm việc đó đâu.

Salut. Lê-nin

Viết trước ngày 18 tháng Tư
1916

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

214

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi không gửi tức hành vì theo sự tính toán của tôi, như thế chỉ đánh thức anh dậy một cách vô ích, và cũng chẳng nhận được sớm hơn là bao.

Tôi hoàn toàn đồng ý với anh là cần *mời* người Pháp và hứa 50 frs.

Anh hãy khuyên những người ở Brét nên *đi qua* chỗ Gioóc-giơ: điều đó quan trọng vì như thế anh ta và chúng tôi "tóm được" trước hết, chứ không phải Grim (nếu có thể được thì làm như vậy với những người ở Pa-ri cũng tốt hơn ²⁶⁸).

Tôi vẫn chưa thể nào đọc hết được bản cáo trạng ²⁶⁹. Hãy kiên tâm một chút!

Nếu anh muốn, tôi sẽ gửi cho cuốn sách mới của Xu-kha-nốp, nếu anh hứa cho tôi mượn Junius ¹⁾ (dù chỉ 1/2 ngày) (anh lấy ở chỗ Ra-đếch, **đừng nói gì** đến tôi). Cả Plát-ten lẫn Nốp-xơ đều *không có*.

¹⁾ Đây là nói cuốn sách của Junius (Luxemburg). "Die Krise der Sozialdemokratie". Zürich, 1916 (Giu-ni-út (Lúc-xăm-bua). "Cuộc khủng hoảng của Đảng dân chủ - xã hội". Xuy-rích, 1916).

Bước đầu A-lếch-xan-đơ nên làm việc tại Anh như thế cực kỳ có lợi *cho sự nghiệp*. Hiện nay trở về Nga thì *nguy hiểm*, chúng ta sẽ làm hại một cách vô ích một người làm được việc (cả ở Thụy-điển lẫn ở Nga). Về đây hiện nay bất lợi, bởi vì anh ấy và anh sẽ không tự kim chế mình được đâu, mà chúng ta thì lại *bôi nhọ* một cách vô ích tại hội nghị một con người quý giá. Hơn nữa, qua 1 - 2 tháng anh ta về Nga thì có lợi biết bao, và nhiều vấn đề *quan trọng* đến lúc đó sẽ sáng rõ và bộc lộ ra.

Salut. Lê-nin

P. S. Chỉ có làm việc ở nước Anh anh ta mới "nghỉ ngơi" được, còn nếu không làm việc thì anh ấy sẽ bị mệt mỏi vô ích.

NB: P. S. Nếu Grim không in bản kháng nghị, thì cần phải tìm hiểu *ngay* điều đó và chúng ta sẽ tự *in lấy sau khi thay đổi văn bản* ²⁷⁰.

P. P. S. Còn những luận cương khác của Ra-đếch dùng để liên kết phái tả Xim-méc-van thì ở đâu và **bao giờ???**

Viết trước ngày 18 tháng Tư
1916

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

215

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

(1) "Vorbote" rõ ràng là không thể ra được trước khi khai mạc hội nghị. Cần phải *lập tức đặt in nhiều hơn nữa* số bản in các luận cương của chúng ta. Và phải làm gấp lên.

(2) Anh đã đưa phần bổ sung bằng tiếng Đức vào đó chưa?

(3) Tôi phải thu thập tài liệu gì, thì điều này tôi *vẫn chưa biết*. Anh cũng phải thu thập, còn thiếu gì thì viết thư báo cho tôi. Nếu không thì chẳng làm được cái gì đâu.

(4) Hãy gửi cho tôi bản in thử lời kháng nghị phản đối Mác-tốp.

(5) Tôi không biết tý gì về những người Xcan-đi-na-vơ cả²⁷¹. Đã hai lần viết cho Côn-lôn-tai. Hy vọng thật mong manh sau những sự kiện ở Xtốc-khôn.

(6) Tình hình tài chính riêng của tôi tuyệt nhiên chưa đến mức tuyệt vọng: "những tin đồn nhảm" ấy ở đâu ra???

(7) Anh đã nhận được bưu kiện chưa?

(8) Anh sẽ gửi bản luận cương bằng tiếng Đức (bản đã được sửa đổi) hay không, bản luận cương mà tôi gửi cho anh rồi đó?

(9) Tôi không thể tới vào thứ sáu được. Công việc nhiều, tôi làm những công việc đó có bị chậm nhiều.

Nếu Ra-đếch không có bản luận cương và không có hy vọng nhất trí được với anh ấy (về vấn đề thôn tính và quyền tự quyết) thì "ban thường vụ" *tạm thời* cũng vô dụng. Nó sẽ có lợi vào buổi tối ngày thứ hai của hội nghị, khi thành phần được xác định.

(10) Anh có thể cho tôi địa chỉ chính xác hơn được không, không phải chỉ riêng tên làng, như anh đã cho?²⁷²

Việc thu thập tài liệu để đấu tranh chống Mác-tốp rất quan trọng.

Anh hãy tiến hành việc này thật chu đáo và *sớm hơn một chút*, kẻo không kịp tìm số tài liệu còn thiếu.

Salut. Lê-nin

Viết ngày 18 tháng Tư 1916
Gửi từ Xuy-riích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

216

GỬI G. L. SCO-LÓP-XKI

G. L. thân mến!

Tôi có một số yêu cầu đối với anh:

1) những giấy tờ kèm theo đây, nếu anh thấy không trở ngại (nếu thấy trở ngại thì anh gửi trả lại cho tôi), anh đem đổi ở sở cảnh sát (vì anh quen biết viên thư ký ở đó) lấy Aufenthaltsbewilligung hoặc Toleranzbewilligung¹⁾ của tôi. Tôi đã gửi nó đi Béc-nơ, vì ở đây người ta đòi giấy tờ ("xem qua"). Có lẽ tôi viết tờ đơn không đúng mẫu. Còn giờ đây, tôi thiết nghĩ, tốt hơn là phải có trong tay Aufent-haltsbewilligung, vì mùa thu có thể sẽ cần đến.

2) Anh gửi cho 30 bản "Vorbote", số 1 theo địa chỉ Fr. Platten. Secretär. Volkshaus. Zürich. (Nếu anh không phụ trách việc phân phối, anh hãy chuyển đơn yêu cầu của Plát-ten cho người nào phụ trách việc phân phối.)

3) Anh hãy gửi bản thanh toán tử mĩ của Benteli để hình dung xem giá giấy đất lên chừng nào...

Siết chặt tay và gửi lời chào tốt đẹp nhất đến tất cả các bạn, trước hết là đến Li-u-đa, theo thứ bậc.

Lê-nin của anh

Viết sau ngày 18 tháng Tư 1916

Gửi từ Xuy-riích đến Béc-nơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

¹⁾ — giấy phép cư trú

217

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Ra-đếch không có một chút lý do gì để bực mình, và cần phải giải thích điều đó cho anh ấy một cách bình tĩnh hơn và kỹ càng hơn. Anh nên tổ chức cuộc họp với anh ấy càng sớm càng tốt (không chờ tôi) (để xua tan "sự bực mình" của anh ấy). Anh hoàn toàn có thể đại diện cho Ban chấp hành trung ương tại buổi họp đó như thông thường anh vẫn đại diện cho Ban chấp hành trung ương ở Béc-nơ. Và về cuộc họp bàn vấn đề luận cương giữa anh và Ra-đếch thì chúng ta đã viết thư trao đổi với nhau *từ lâu*.

Tình hình cũng như trước khi có Hội nghị Xim-méc-van: chúng ta có những bản "nghị quyết" riêng của mình, nhưng không hề cự tuyệt *khối liên minh của phái tả*.

Tôi cố gắng đến thẳng Kiental (anh hãy cố hỏi tên khách sạn — ở đây chỉ có hai hoặc ba khách sạn thôi).

Tôi rất phần nộ vì không nhận được cuốn sách của Junius!

Salut. Lê-nin

Viết giữa ngày 18 và 24 tháng

Tư 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng bản thảo

218

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

A. M. thân mến! Dĩ nhiên là đồng chí biết rằng Huy-xman triệu tập hội nghị đại biểu những nước trung lập vào ngày 26 tháng Sáu ²⁷³. Cần phải cố gắng làm thế nào

để trong số đại biểu cho các nước miền Xcan-đi-na-vơ có một người nào đó "của chúng ta", và cần nhắc kỹ cách hành động của anh ta. Đồng chí làm ơn viết ngay cho mấy chữ (để chúng ta kịp trao đổi bằng thư từ) cho biết xem có hy vọng làm được việc đó không.

Đồng chí đã thấy những tờ báo dân chủ - xã hội Đức chưa? "Volksfreund" (Braunschweig) đã trả lời Huy-xman một cách thích đáng, còn cơ quan của bọn phái hữu Chemnitzer "Volksstimme" đã tuyên bố rằng *hoàn toàn tán thành* với những lời của Huy-xman phê phán phái Xim-méc-van ²⁷⁴.

Liệu có hy vọng thay đổi được bản án xử Hơ-glung không? Một sự tàn ác chưa từng có và không thể tưởng tượng được!!

Siết chặt tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí

Gửi Ni-c. I-va-nô-vích lời chào thân ái, đã nhận được điện báo của đồng chí ấy, không có thư. Xin chân thành chúc đồng chí ấy chóng được nghỉ ngơi và bình phục. Tiền nong của đồng chí ấy thế nào?

P. S. Một cuốn sách bằng tiếng Anh giá 75 cua-ron liệu có đắt không? ²⁷⁵ Có nên nán chờ không?

Viết giữa ngày 19 tháng Tư và

7 tháng Năm 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Khri-xti-

a-ni-a (Ô-xlô)

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

219

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Cần phải trả lời cho bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng *bằng thư cự tuyệt*. "Chúng tôi không thể khuyển hợp nhất". Họ có cho địa chỉ để trả lời không? (Nhất thiết phải lưu lại bản sao.)

Tôi viết thư cho A-lếch-xan-đrơ, nhưng tất nhiên không như anh đã "trình bày khác đi" sự thỏa thuận của chúng ta, mà đúng như thực trạng sự thỏa thuận đó: (1) giao kèo cũ bị huỷ bỏ; (2) ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương thực hiện công việc biên tập, mỗi số đều *thỏa thuận* với *các nhà xuất bản*; (3) xuất bản ở Béc-nơ¹⁾.

Anh hãy viết thư cho các đồng chí về hội nghị ngày 25 - 29. IV²⁷⁶, vì anh có nhiều tài liệu hơn (nhân tiện: anh gửi cho xin bản nghị quyết chung của chúng ta với Ra-đếch, mà anh ta đã đọc tại phiên họp toàn thể: rất cần, nhưng tôi không có).

Có thể là anh hãy biên bức thư đó thành dự thảo lời kêu gọi cho người Pháp (về vấn đề đó chúng ta đã bàn với I-nét-xa rồi), tôi làm *không* được.

May-ơ và nhóm ông ấy đã đề nghị bỏ phiếu thông qua Leitsätze²⁾ tại Erweiterten Kommission phải không²⁷⁷?

Tôi sẽ đi Lô-da-nơ và Giơ-ne-vơ để thuyết trình *không* phải về hội nghị, cho nên việc đó sẽ không cản trở anh²⁷⁸.

Tôi tán thành đưa vào số báo trung ương những tài liệu về hội nghị²⁷⁹. Anh hãy gửi bảng phân bố các bài. Nhất thiết phải nói về sự lừa bịp của Mác-tốp đối với *Quốc tế*.

Chưa nhận được tài liệu Rư-ban-ca.

Salut. Lê-nin

¹⁾ Đây là nói những điều kiện tiếp tục xuất bản tạp chí "Người cộng sản"

²⁾ — luận cương

NB

P. S. Na-tan-xôn nói với tôi rằng họ đang nghĩ cách "gắn gũi" với *những nhân vật* nào trong phái "vệ quốc" đã tuyên bố: *trước hết* là cách mạng, *rồi sau* mới phòng thủ. Hãy hỏi anh ta (trong thư trả lời) *có muốn thông báo cho chúng ta biết về kết quả của những cuộc đàm phán ấy của họ không?*

Viết giữa ngày 2 tháng Năm và
2 tháng Sáu 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

220

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

A-lếch-xan-đrơ thân mến! Hội nghị đã kết thúc, bản tuyên ngôn của hội nghị đã được công bố (ngày 1 tháng Năm)²⁸⁰. Tôi hy vọng là đồng chí nhận được "Berner Tagwacht" — hoặc một tờ báo Thụy-sĩ nào khác? Nếu không, đồng chí viết cho mấy chữ, chúng tôi sẽ gửi cho bản tiếng Pháp.

Gri-gô-ri đang viết một bức thư tí mỉ nói về hội nghị, bức thư đó sẽ được gửi cho đồng chí.

Nói chung bản tuyên ngôn đã được thông qua là một bước tiến bộ, *bởi vì* các đại biểu Pháp (bộ ba, một trong số đó là Bri-dông, một phần tử nửa sô-vanh)²⁸¹ cũng tán thành. Nghị quyết phê phán chủ nghĩa hòa bình và nghị quyết về Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa với lời phê phán kịch liệt Cục này cũng được thông qua. Nói chung *dù sao* việc đó cũng là một bước tiến tới đoạn tuyệt với phái xã hội - ái quốc mặc dù vẫn còn nhiều thiếu sót.

Lần này phái tả mạnh hơn: một người Xéc-bi, ba người Thụy-sĩ, một người Pháp (không phải là đại biểu; *không*

thay mặt nhóm, mà là lấy danh nghĩa cá nhân) đã tăng cường phái tả của chúng ta. Sau nữa còn hai người Đức (của nhóm "Quốc tế" ²⁸² cùng quan điểm với chúng ta về vấn đề chủ yếu.

Đồng chí đã thấy bản tuyên ngôn của Huy-xman chưa? Trong đó rõ ràng là có sự "ám chỉ" ác ý về chúng ta! "Volksfreund" (Braunschweig) ²⁸³ đã trả lời Huy-xman một cách thích đáng.

Đối với những người Nhật-bản ²⁸⁴, chúng tôi đã quyết định thử thỏa thuận một lần nữa, hy vọng là lần cuối cùng: 1) tất cả những thỏa thuận (miệng) trước kia đều bãi bỏ; 2) có sự thỏa thuận giữa ban biên tập của cơ quan ngôn luận trung ương biên tập các số báo, với các nhà xuất bản từ số này đến số sau, tức là riêng từng số một; 3) xuất bản số 3 ở Béc-nơ (ở Xtốc-khôn thì rõ ràng là không được rồi).

Đồng chí hãy thử — xem có được không. Nếu không được chúng ta sẽ ra "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". Không thể chờ đợi được.

Đây là dàn ý cho số 3:

- 1) Tài liệu gửi từ nước Nga sang (tối đa là 3 tờ).
- 2) Những luận cương của ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương về quyền tự quyết.
- 3) Bài của Lê-nin cũng về vấn đề đó.
- 4) Hội nghị Xim-méc-van lần thứ hai. G. Di-nô-vi-ép hoặc Lê-nin.
- 5) Bu-kha-rin: đề tài kinh tế.
- 6) Li-a-lin về nạn đất đỏ.
- 7) A-léch-xan-đrơ - từ nước Nga.
- 8) Người Xéc-bi và người Ý đã hứa có bài.
- 9) Những đề tài Nga — G. Di-nô-vi-ép.
- 10) Ra-đếch — phần tiếp theo (?? vị tất đã cần. Theo tôi, không cần) ¹⁾.

¹⁾ Trong bản thảo mục này bị xóa. V. I. Lê-nin muốn nói tới phần tiếp theo bài báo của C. Ra-đếch "Một phần tư thế kỷ phát triển của chủ nghĩa đế quốc", đăng trên tờ "Người cộng sản", số 1 - 2.

10) Côn-lôn-tai — từ nước Mỹ.

11) Một người Lát-vi-a.

12) Va-rin.

13) Phong trào nữ công nhân.

14) Phần thư mục.

15) Về Tơ-rốt-xki, Mác-tốp và đảng đoàn Tơ-khê-ít-dê...

Đồng chí hãy suy nghĩ kỹ, nghiên cứu cơ sở, tìm hiểu khéo léo hơn và trả lời gấp.

Siết chặt tay đồng chí và chúc đồng chí đạt mọi thành tích.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Về vấn đề văn tập Do-thái ²⁸⁵, như Na-đi-a đã viết thư, tôi đồng ý với đồng chí. Về các tài liệu thì Na-đi-a đã nhiều lần viết thư đến Béc-nơ. Gửi lời chào A-l. Mi-kh.!!

Lê-nin của đồng chí

Viết giữa ngày 6 và 13 tháng

Năm 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

In lần đầu năm 1924 trong Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

221

GỬI G. L. SCO-LỐP-XKI ¹⁾

Beste Grüße! ²⁾ Tôi bị cúm xoàng thôi, đã khỏi rồi. Còn lời hứa của anh thế nào? (anh còn nhớ câu chuyện giữa

¹⁾ Bức thư này là đoạn viết thêm vào thư của N. C. Crúp-xcai-a.

²⁾ — Gửi lời chào tốt đẹp nhất!

chúng ta về việc lập một cuốn sổ ghi các bản sao lục để chỉnh đốn lại các báo cáo về tiền nông không?).

Lê-nin của đồng chí

P. S. Anh có thể gửi cho tôi số báo "Berner Tagwacht" có bài của C. R. "Ein ausgespieltes Lied" ²⁸⁶ được không? Hãy trả lời, *được hay là không*.

Viết ngày 11 tháng Năm 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

222

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

16. V. 1916. A-lếch-xan-đơ thân mến! Những điều kiện nêu trong thư *của tôi* ¹⁾ được nêu ra không phải để ngoại giao và cũng không phải để mặc cả, mà là một cố gắng cuối cùng. Vì những điều kiện đó hoàn toàn không được chấp nhận, cho nên tôi coi là không đạt được sự thỏa thuận. Điều đó đã dứt khoát. Bàn và viết thêm về vấn đề đó chẳng ích gì. Đám người đó đã chứng thực những giả định xấu nhất mà tôi đã nói đến: ý đồ nấp sau lưng Ra-đếch, không hành động một cách độc lập và đổ trách nhiệm vào tôi!!

Thế là hết!

Anh hãy viết tỉ mỉ hơn một chút về chuyến đi của anh nhé. Có lẽ nào ở Xcan-đi-na-vơ *không đâu* có việc làm hay sao? Không thể tưởng tượng được.

¹⁾ Xem tập này, tr. 300 - 301.

Nay mai tôi sẽ viết kỹ cho anh. Na-đi-a đã nhiều lần viết thư cho ủy ban phân phát ²⁸⁷, và họ trả lời cho Na-đi-a là *mọi thứ* đã gửi cả đi cho anh rồi.

Chúng tôi sẽ còn viết thư tiếp.

Gửi anh lời chào tốt đẹp nhất. *Lê-nin của anh*

Gửi từ Xuy-rích đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

In lần đầu, theo đúng bản thảo

223

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Nhất thiết phải gửi một lần nữa *chính* văn bản ấy cho Camê-nép và *chờ* sự trả lời của anh ta, *cũng phải bằng thư viết*, chứ không phải chỉ bằng điện báo không thôi ²⁸⁸. Đây là việc cực kỳ quan trọng, mỗi sơ suất nhỏ đều có hại. Thà *muộn một chút*, nhưng vững chắc hơn.

Không được ra số báo nói về *Kiental*, nếu chưa đăng *Stellungnahme của chúng ta từ tờ Bản tin* ²⁸⁹.

Viết trước ngày 17 tháng Năm 1916

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

224

GỬI V. A. CÁC-PIN-XXKI

V. C. thân mến! Theo sự thỏa thuận của chúng ta, tôi định đến Giơ-ne-vơ và Lô-da-nơ để đọc thuyết trình "Hai trào lưu trong phong trào công nhân quốc tế" (đồng chí nói là

đầu đề ấy tốt hơn so với đầu đề "Hai Quốc tế", như tôi đã thuyết trình ở đây)²⁹⁰.

Nếu điều kiện không thay đổi và chi phí chuyến đi của tôi được bù đắp lại, thì đồng chí hãy làm on ấn định ngày, sau khoảng hai tuần nữa (ở Lô-da-nơ thì vào một ngày khác).

Tôi chờ trả lời.

Tôi cần làm việc một ngày trong thư viện (tổng hợp) ở Giơ-ne-vơ. Đồng chí có thể tìm hiểu xem liệu thư viện đó có đóng cửa vào những ngày nào khác, ngoài những ngày lễ không?

Salutations!¹⁾

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 17 tháng Năm 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

225

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Về những người Nhật-bản anh sai 1 000 lần. Cứ mặc cho họ xuất bản riêng *nhân danh họ*. Không thể nào đổ trách nhiệm được *cho chúng ta* về việc làm ngu xuẩn ấy: họ phải tự chịu lấy trách nhiệm. Tôi *tán thành* tranh luận, nhưng không tán thành ký kết thỏa thuận với *ban biên tập* của "bạn kinh tế học để quốc chủ nghĩa" và *không đời nào* tôi tham gia một tạp chí như vậy, như đã nhiều lần tôi viết điều đó.

¹⁾ — Gửi những lời chào!

Cần phải chấm dứt việc đó. Không có lý do để kéo dài việc này. Cần phải công bố về "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"".

Về ủy ban phân phát thì đừng có nghĩ tới chuyện chuyển về đây. Ở đây không có người, còn ở Béc-nơ có Di-na + I- nét-xa (không hiểu tại sao anh lại *có thể* để chị ấy bỏ đi?? Tôi lấy làm ngạc nhiên!) + Sơ-lốp-xki + I-lin + Các-pin-xki + Ca-xpa-rốp. Cần phải tổ chức họ lại và không cho phép ai bỏ đi.

Tôi rất muốn nhận được "Avanti!" vì ở đây chỉ thấy có ở thư viện. Tôi chưa thấy cái mà anh viết tới.

Không được hứa với A-đơ về khoản 100 - 150 frs²⁹¹. Không được chơi cái trò hứa hẹn, tiền sẽ không có ("thúc các nhóm" — chỉ là nói suông). Chuyến đi nửa năm sẽ chỉ có lợi, vì đảng nào anh ấy cũng không trở về nhà sớm được, mà Na-uy thì chỉ là nơi để đưa ra những chuyện đơm đặt thôi.

Phải đảng Stellungnahme, vì bản tuyên ngôn và *tất cả* những cái khác *đều tôi cả*. Chúng ta phải tỏ rõ rằng chúng ta đã nói *đầy đủ* sớm hơn và *chính xác hơn*. Cái đó quan trọng hơn một bài báo. Các tài liệu (bản tuyên ngôn + luận cương + nghị quyết về Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa)²⁹² chiếm mất bao nhiêu chỗ? Anh hãy viết thư cho biết chính xác hơn.

Nay mai tôi sẽ gửi tài liệu đến.

Như vậy là anh đã gửi tác phẩm của Xu-kha-nốp rồi đấy chứ? Thế là cuối cùng đã có sự trả lời sau... 20 lần hỏi! Tôi thật ngạc nhiên về tính cẩn thận của anh, đến nỗi tôi phải viết thư đặc biệt cho Mi-nin về đức tính đó: hoan hô!²⁹³

Salut. Lê-nin

Tôi đã nhận được "Demain" nói về hội nghị²⁹⁴. Anh có không?

P. S. Mi-nin đề nghị xuất bản tập in các nghị quyết của những đại hội quốc tế²⁹⁵. Đã có 300 cuốn (70 trang) *trước năm 1904*. Thêm (dán vào) những năm 1904 - 1912 và lời tựa. Bán mỗi cuốn giá 50 xăng-tim. Chắc chắn gỡ được vốn.

Tôi tán thành. Anh hãy trả lời nhé.

Viết ngày 17 tháng Năm 1916
Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

226

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

A. thân mến! Tôi đã nhận được bức thư bức tức²⁹⁶ của anh và vội vàng trả lời ngay. Anh rõ ràng là đã bực mình. Thật vô lý. Đã gửi tất cả mọi thứ cho anh rồi. Nếu chưa nhận được thì có nghĩa là cơ quan kiểm duyệt của nước này hoặc nước khác không chuyển cho đây thôi. Di-na cam đoan là đã gửi đi tất cả rồi; có nghĩa là chị ấy đã gửi.

Nếu cơ quan kiểm duyệt chưa chuyển cho, cần phải kiên trì, kiên trì và bền gan. Anh hãy chờ thư nữa của N. C.

Tôi đã đọc xong các tài liệu²⁹⁷. Có nhiều điều rất hay. Đặc biệt là bài viết về các ủy ban công nghiệp chiến tranh. Nói chung, người sưu tầm những tài liệu đó đã làm được một việc rất lớn; anh hãy chuyển lời chúc mừng hết sức chân thành của tôi tới người đó nhé.

Tôi đã viết cho anh về việc nhất thiết phải cắt đứt mọi cuộc thương lượng với những người Nhật-bản và đồng bọn, và tôi hiện vẫn giữ ý kiến đó. *Đã một năm (!) qua kể từ khi có những "bất đồng"* và người ta không chịu suy nghĩ, không chịu làm việc, mà chỉ núp sau những kẻ khác và đưa ra những chuyện đơm đặt. Nếu đến bây giờ họ vẫn chưa

hiểu rằng như thế là không ngay thẳng (đổ trách nhiệm cho *chúng ta*, vì *tôi* phải chịu trách nhiệm, nếu *tôi* liên minh với *một ban biên tập* có những quan điểm hết sức lộn xộn), thì họ là những kẻ vô hy vọng. Nhưng nếu họ muốn được đăng) và *tự mình* chịu trách nhiệm — thì họ cứ việc tự mình xuất bản cuốn sách, có tiền rồi; không việc gì phải nấp sau kẻ khác. Họ cứ việc *tự mình* nộp bài cho cơ quan ngôn luận trung ương - chúng ta sẽ đăng!!

Cần phải suy nghĩ về Bê-lê-nin²⁹⁸ một cách *ngghiêm túc*, tôi thiết tha đề nghị anh suy nghĩ. Những người Nhật-bản rõ ràng là không có khả năng làm việc trong lĩnh vực vận chuyển. Trong thành phố²⁹⁹ mà cách đây không lâu Bê-lê-nin ở, còn có ai không? Anh ta có thể giao công việc ấy cho một người nước ngoài nào đó được không (họ làm tốt hơn người Nga; dù chậm chạp hơn, nhưng bảo đảm hơn)? Nếu Bê-lê-nin phải đi, thì cũng không quá 1/2 năm. Nhưng tốt nhất nên tìm công việc ở Cô-pen-ha-gơ: có lẽ sẽ tìm được. Mỗi tháng Bê-lê-nin cần bao nhiêu để sống? *Anh hãy trả lời nhé.* Anh hãy gác lại tất cả những gì riêng tư đi và anh hãy suy nghĩ theo quan điểm phục vụ công việc xem nên thu xếp cho Bê-lê-nin trong vòng 1/2 năm như thế nào cho tốt hơn. Tôi nói thẳng rằng: anh ta bực mình với những người Nhật-bản thì thật vô lý đó là những con người rỗng tuếch và có hại, thực vậy! Siết chặt tay anh và mong anh trả lời ngay dù chỉ vài lời.

Lê-nin của anh

Viết ngày 19 tháng Năm 1916
Gửi từ Xuy-rích đến
Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

227

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi sẽ gửi "Demain"

Tôi kiên trì bản Stellungnahme ¹⁾.

Về tập in (các nghị quyết của các đại hội quốc tế) thì tôi không tán thành, vì *thiếu* nghị quyết *Ba-Iơ* chẳng hạn. Còn việc gỡ vốn, thì điều đó đã hiển nhiên. Sẽ bỏ ích cho cả tù binh và cả các cán bộ của đảng.

(Di-na + Nếu chị I-nét-xa chưa ra khỏi ủy ban phân phát, mà I-n²⁾ lại nói rằng Béc-nơ không tổ chức được việc phân phát tài liệu thì nực cười, thật là nực cười. A-lếch-xan-đrơ phát khùng lên vì không nhận được gì. *Cần phải gửi đi một lần nữa bằng bưu kiện bảo đảm* và nói chung phải gửi bưu kiện bằng bảo đảm.

Về những người Nhật-bản anh rất sai. Anh không muốn hiểu là họ lảng tránh tranh luận, đổ trách nhiệm cho *tôi* và nấp sau Ra-đếch một cách hèn hạ. Họ muốn tranh luận thì họ cứ việc xuất bản cuốn sách (*tự họ* phải chịu trách nhiệm!!), hoặc đưa bài cho cơ quan ngôn luận trung ương - *chúng ta sẽ đăng!* Bọn đê tiện quanh co đã một năm, vậy mà anh thì vẫn dao động và dung túng. Vô ích. Tôi sẽ *không* tham gia vào ban biên tập của họ, vào văn tập của họ và nhắc lại đề nghị của tôi là: phải chấm dứt vĩnh viễn cái trò đê hèn đó.

Về việc "bảo đảm cho A. 1/2 năm" thì tôi sẽ xác minh xem anh ấy cần bao nhiêu tiền ³⁾. Ở đây không thể giải quyết bằng cách ước lượng được. *Không* đủ cho "hai lượt đi về" và sống 1/2 năm; qua *một* lượt đi đã thấy rõ. Việc vận chuyển trước đây được tiến hành và sẽ được tiến hành không có sự tham

¹⁾ Xem tập này, tr. 305.

²⁾ I-nét-xa

³⁾ Xem tập này, tr. 305.

gia của anh ấy mà thông qua các đại diện của anh ấy. Và nếu anh ấy không về Nga thì sang Mỹ 1/2 năm còn có lợi hơn là ngồi không ở giữa cái bọn vô lại ăn không ngồi rồi để mà bực bội.

Cái bọn chuyên nghề đơm đặt chuyện và đồng bọn của chúng có thể làm cho ngay cả một tay đàn ông cường tráng cũng không chịu nổi, còn kế hoạch của anh thì không giúp cho công việc, mà làm hại cho công việc.

Salut. Lê-nin

Viết ngày 19 tháng Năm 1916

Gửi từ Xuy-rich đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng bản thảo

228

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

21. V. 1916.

Gri-gô-ri thân mến!

Tôi không muốn biến việc trao đổi thư từ giữa chúng ta thành việc trao đổi những lời châm chọc. Vấn đề thì nghiêm túc nên mặc dù tôi đã nhiều lần nói đến rồi, tôi thấy vẫn cần phải nhắc lại.

Sau hơn nửa năm làm việc với "những nhà xuất bản" (đám Ki-ép-xki) và sau mấy tháng suy nghĩ kỹ về kinh nghiệm này, mùa đông năm 1915 ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương đã gửi cho họ một bức thư mà đồng chí cũng đã ký tên vào đó. Trong bức thư này ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương đã tuyên bố từ chối không cộng tác với tờ "Người cộng sản" vì một loạt những lý do được trình bày rất tỉ mỉ, chiếm một phần khá lớn trong bức thư của

chúng ta và tóm tắt như sau: chúng tôi không thể nhận trách nhiệm trước đảng về những đồng biên tập viên như vậy; rằng thái độ của họ đối với công việc là thái độ không phải của người đảng viên; rằng việc cố gắng tạm thời để đi đến một sự nhất trí phải được coi là đã thất bại.

Chúng tôi đã quyết định xuất bản tờ "Văn tập "Người dân chủ - xã hội".

Sau đó đồng chí đã do dự khiến có cuộc nói chuyện vừa qua giữa chúng ta ở Ki-en-tan. Tôi đã nhượng bộ đồng chí và đồng ý tìm cách lập lại những mối quan hệ với các điều kiện sau đây: (1) một bản hợp đồng giữa *ban biên tập* cơ quan ngôn luận trung ương với những nhà xuất bản về từng số một; (2) họ phải từ bỏ lập trường nhóm phái có tính chất "kinh tế đế quốc" và phải từ bỏ cái "trò chơi" của họ lợi dụng những sự bất đồng với Ra-đếch v. v..

Những điều kiện này đã không được ghi chép lại và bây giờ đồng chí không thừa nhận chúng. Nhưng cuộc tranh cãi này đã mất ý nghĩa quan trọng từ khi *chính* đồng chí đã trình bày bằng văn bản, trong bản dự thảo bức thư gửi cho A., những điều kiện của *đồng chí*, và những nhà xuất bản cũng đã *không* chấp nhận *ngay cả* những điều kiện *ấy!* (còn đồng chí thì đã quả quyết với tôi rằng vấn đề đã được giải quyết, rằng họ sẽ không kháng kháng yêu sách quyền bình đẳng!)

Thế thì sự thật là sau khi chúng ta gặp nhau ở Ki-en-tan, nếu như cách "giải thích" của đồng chí được chấp nhận tức là những điều kiện của tôi đề ra nhiều hơn những điều kiện của đồng chí, thì phải thấy rằng ngay những điều kiện của *đồng chí*, dù cho có ít hơn, cũng vẫn bị những nhà xuất bản bác bỏ.

Cố nhiên là một khi tình hình đã như thế thì nhiệm vụ trực tiếp và tuyệt đối của đồng chí là phải đốc toàn lực công kích những nhà xuất bản, đoạn tuyệt dứt khoát với họ và tìm hết cách để chứng minh cho A-léch-xan-đrơ thấy rằng không

thể nào có quan hệ với các ngài ấy được, những người mang tư cách là biên tập viên của một tạp chí lãnh đạo.

Đáng lẽ phải làm như thế thì đồng chí lại đề nghị đầu hàng họ, từ bỏ tất cả các điều kiện, thu lại bức thư của ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương mà bản thân đồng chí đã ký tên vào! Và đề nghị như vậy với cơ là "không đáng thật sự bận tâm đến bọn người đó": trên thực tế, đồng chí đề nghị *đừng* coi trọng chính sách *của đồng chí*, đồng chí hạ thấp bức thư của ban biên tập xuống thành một cái gì có Trời mà biết, đồng chí phủ nhận chính mình và trao cho các nhà xuất bản cái *quyền* rút ra kết luận rằng ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương chỉ làm theo ý mình thôi!

Đó không còn là những sự dao động nữa, mà là những sự dao động lập phương, đang biến thành một cái gì tồi tệ hơn nhiều.

Tôi chỉ còn biết nhắc lại lần cuối cùng là tại sao tôi không tham gia tờ "Người cộng sản", tại sao tôi cho rằng tham gia như vậy là chống đảng và có hại, và tại sao tôi vẫn giữ lập trường đã trình bày trong bức thư của ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương về sự đoạn tuyệt với những nhà xuất bản.

Chúng tôi đã ký kết một "liên minh" tạm thời với những nhà xuất bản, gọi đó là "liên minh", và chỉ ra một cách hoàn toàn minh bạch tính chất tạm thời của nó, "coi đó như là việc làm thử". Khi chúng tôi ký kết liên minh tạm thời đó, các nhà xuất bản đã lên tiếng *chống lại* những dao động của Bu-kha-rin (ở hội nghị Béc-nơ hồi tháng Ba 1915³⁰⁰), và *không* có một sự việc cụ thể nào chứng thực rằng có sự nhất trí của nhóm bộ ba này (các nhà xuất bản + Bu-kha-rin) với những ý kiến riêng biệt.

Ngay từ số đầu của tờ tạp chí, sự nhất trí đó đã xuất hiện, và khi mà, sau một cuộc trao đổi trước về thư từ trong một thời gian lâu, tôi đã gọi xu hướng của họ là "chủ nghĩa kinh tế đế quốc", thì đồng chí đã viết thư cho tôi nói

rằng đồng chí tán thành. Đó là vào tháng Ba 1915. Điều này xác nhận một lần nữa bức thư rất đầy đủ chi tiết mà ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương đã viết hồi mùa đông.

Tình hình của đảng và tình hình quốc tế hiện nay khiến cho Ban chấp hành trung ương phải tiếp tục tiến lên một cách độc lập, mà *không tự trói* tay mình trong cả những vấn đề nước Nga cũng như trong những vấn đề quốc tế. Những "nhà xuất bản" đều vô dụng trên cả lĩnh vực văn chương lẫn trong lĩnh vực chính trị (điều mà ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương đã bắt buộc phải thừa nhận trong bức thư viết hồi mùa đông); họ muốn *trói buộc* chúng tôi bằng một bản hiệp nghị về *quyền bình đẳng*, tức là chúng tôi phải bằng lòng trao quyền bình đẳng cho một bà chưa hề viết một dòng nào và chẳng hiểu gì cả, và cho một "anh chàng trẻ tuổi" hoàn toàn chịu ảnh hưởng của bà ta. Rồi họ sẽ sử dụng quyền bình đẳng này để *lợi dụng* những sự bất đồng giữa chúng tôi với Ra-đếch, với Bu-kha-rin và những người khác!

Chỉ có điều rõ mới thừa nhận quyền bình đẳng trong những điều kiện ấy, như thế có nghĩa là làm hỏng tất cả mọi việc.

Nói rằng họ "chỉ" muốn "tranh luận" thôi, là không đúng. Họ có mọi khả năng để tranh luận. Họ có tiền. Gần một năm đã qua rồi. Tại sao họ lại không viết và không xuất bản những cuốn sách tranh luận? Bởi vì *bản thân họ* không muốn phải chịu trách nhiệm! Rõ ràng là như vậy. Và chính như vậy là họ nhạo báng tính đảng, vì kẻ nào khẳng định là có những sự bất đồng, đều phải suy nghĩ về điều đó, công khai phát biểu, nhận lấy trách nhiệm, chứ không được "làm trò" và đòi "quyền bình đẳng" khi mà đảng không biết rõ ngay cả lập trường của họ (và khi mà họ chẳng có lập trường gì cả).

Bu-kha-rin luôn luôn rơi vào những quan điểm mà anh ta đã trình bày bằng văn bản hồi tháng Ba 1915 (ở hội nghị)

mà cả đồng chí *cũng* đã bác bỏ, đó là một sự thật. Đồng chí đã thừa nhận sự thật này khi đồng ý, hồi tháng Ba 1916 (một năm sau) với lời tôi đánh giá về "chủ nghĩa kinh tế đế quốc".

Khi thừa nhận "quyền bình đẳng" là đồng chí đã thừa nhận trước đảng sự bình đẳng cho những dao động của Bu-kha-rin! Đồng chí trói tay chúng tôi và dung túng cho những sự dao động ấy. Đó là một chính sách điên rồ.

Đồng chí biết rằng Ra-đếch, một là đã hết sức bực tức (vì chúng tôi khẳng khái đòi phải cho đảng những luận cương của chúng tôi trên tờ tạp chí của Pan-nê-cúc³⁰¹) đến nỗi, như bản thân đồng chí hồi tháng Ba 1916 đã viết cho tôi biết, anh ta không làm "một công việc tập thể nào" với đồng chí cả! Nhưng những sự bất đồng với anh ta đã không mất đi, trái lại, đồng chí đã đồng ý với tôi rằng sự đánh giá của anh ta về cuộc khởi nghĩa Ai-rơ-len thật là một sự bỉ ổi. Thế mà đồng chí lại đề nghị ban "quyền bình đẳng" cho những nhà xuất bản đang nấp sau lưng Ra-đếch, lợi dụng (vì 2 000 frs!¹⁾) những sự bất đồng giữa chúng ta với Ra-đếch!! Đó là một chính sách điên rồ.

Hai là, Ra-đếch là một việc, còn ban biên tập tờ báo của anh ta (tờ "Báo công nhân") lại là một việc khác. Cả tờ báo này cũng giữ cái trò lợi dụng (lợi dụng đảng đoàn Tơ-khê-ít-dê, Tơ-rốt-xki v. v.), chính bản thân đồng chí đã thừa nhận như thế. Đồng chí hãy nhớ lại đi, tờ báo này đã xuất bản vào tháng Hai 1916, và chính đồng chí đã tham gia vào việc thảo ra bức thư của Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài²⁾ *chống lại* tờ báo đó. Vậy mà giờ đây lại đi thừa nhận, trên tờ tạp chí lãnh đạo của chúng ta "quyền bình đẳng" cho những người chăm lo bước đường danh vọng của mình bằng cách "lợi dụng" cuộc đấu tranh giữa chúng ta và những người

¹⁾ - francs! - phăng!

²⁾ Xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 275 - 278.

Ba-lan là những người đã phản bội chúng ta trước mặt Van-đéc-ven-đơ và Cau-xky ngày 3/16. VII. 1914, phải chăng đó là một chính sách nghiêm chỉnh??

Ba là, đồng chí biết rằng ở Ki-en-tan, Ra-đếch muốn lấn át chúng tôi trong cánh tả, ở cuộc hội nghị của phái tả, bằng cách dựa vào Phruê-lích, Rốp-man-sa v. v., và người ta phải *đưa ra tới hậu thư* để bắt anh ta phải thừa nhận *tính chất độc lập* của Ban chấp hành trung ương chúng ta. Họ sẽ còn có thể giở "trò" gì nữa về phương diện này, khi mà người ta đặt ra vấn đề thái độ đối với Junius (vấn đề này đã được đặt ra rồi), hay vấn đề "sự ly khai máy móc" với bọn Cau-xky v. v. ! Đồng chí có *đảm bảo* là sẽ không có trò gì cả không?? Nếu trả lời rằng có, thì như thế sẽ có nghĩa là đồng chí từ bỏ toàn bộ chính sách của chúng tôi. Nếu trả lời rằng không, thì sẽ là điên rồ nếu một khi tình hình đã như thế rồi mà tự trói tay mình trong ban biên tập tờ tạp chí lãnh đạo của chúng ta.

Bất luận thế nào tôi cũng không chấp nhận cái chính sách điên rồ ấy. Đây là quyết định dứt khoát của tôi. Tôi vẫn tiếp tục nghĩ rằng chỉ có xuất bản "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" mới gỡ được vấn đề (mà đồng chí thì lại muốn làm cho rối tung lên). "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" tập hợp xung quanh chúng ta nhiều cán bộ có ích nhất (Va-rin, Xa-pha-rốp, những người Lát-vi-a, v. v.), lôi Bu-kha-rin ra khỏi các nhà xuất bản, để kéo anh ta về phía chúng ta, tạo cho chúng ta khả năng *lãnh đạo* đảng (và phái tả trên thế giới) chứ không phải đi theo đuôi... bà chủ nhà xuất bản.

Đồng chí hãy cho tôi biết chính xác quyết định của đồng chí. Tình hình chính thức hiện nay là như sau: ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương đã đoạn tuyệt với tờ "Người cộng sản", và một cố gắng cuối cùng của nó (ngay cả những điều kiện *ít hơn* của đồng chí) cũng đã bị bác bỏ.

Vậy cần phải báo tin đình bản tờ "Người cộng sản" và xuất bản tờ "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"".

Bắt tay đồng chí và gửi đồng chí salut! ¹⁾

V. U.

Gửi từ Xuy-riích đến Béc-nơ

*Đăng lần đầu năm 1934 trên
tạp chí "Cách mạng vô sản", số 4*

Theo đúng bản thảo

229

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Chuyển cho A-lếch-xan-đrơ

23. V. 1916.

Bạn thân mến! Tôi vừa mới nhận được từ Gri-gô-ri bức thư của đồng chí gửi cho anh ta đề ngày 19. V.

Đồng chí viết rằng "đã quá chán ngán cái cảnh thư đi thư lại và bàn bạc mãi với tờ "Người cộng sản" rồi". Tôi hoàn toàn thông cảm với đồng chí, nhưng phải kiên trì! Thực vậy, nếu đồng chí đã nhận bàn bạc, thì không nên bực tức và đi đến thất vọng! Hành động đó không vô sản, quả vậy.

Đồng chí đưa ra hai vấn đề: (1) đặc cách bổ tuyển vào ban biên tập thêm hai người (thuộc phái cơ quan ngôn luận trung ương); (2) đặt "Mục tranh luận" trong tờ "Người cộng sản".

Về điểm thứ nhất đồng chí viết: "Qua các buổi nói chuyện với họ tôi thấy rõ là họ không có gì phản đối việc đó cả, song đương nhiên là cũng có phần đau lòng".

¹⁾ — lời chào!

Tôi bắt đầu suy nghĩ về kế hoạch của đồng chí. Tôi cho việc nhận những người không thuộc giới viết lách (đặc biệt là sau tất cả những lần thử đáng buồn) thật là một chuyện đòi bại và một việc không thể biện hộ được với đảng. Có thể tìm được một người viết lách được (tôi đang nhắm một người; còn phải tìm hiểu và suy nghĩ thêm nữa mới có thể nói là nên hay không). Còn về người thứ hai thì khó hơn.

Đồng chí liệu có thể thay đổi kế hoạch của đồng chí — để có thể thực hiện được trong thực tế — như thế này không: hoặc là ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương đặc cách bổ tuyển thêm (như thế sẽ là 7) hai người viết sách báo của đảng, nếu tìm được những người như vậy; hoặc là, nếu ban biên tập chỉ tìm được một người thì các nhà xuất bản (ông và bà Ki-ép-xki) cử vào ban biên tập một người trong giới họ được không? (như vậy sẽ là 5: Bu-kha-rin + nhà xuất bản + 3 ở đây).

(Riêng tôi đặc biệt rất thích cách giải quyết sau chót bởi vì (a) sẽ gạt bỏ được việc nặn ra các biên tập viên; (b) sẽ không làm giảm "quyền hạn" của các nhà xuất bản, bởi vì đảng nào thì cũng một chọi một, hoặc hai chọi hai; (c) sẽ thành lập được ban biên tập gồm những người viết sách báo, điều đó hết sức quan trọng về phương diện đảng, để đấu tranh chống lại việc những người ở nước ngoài tranh giành quyền làm biên tập viên.)

Đồng chí hãy suy nghĩ về vấn đề đó và trả lời (nếu không có gì bất tiện thì đồng chí hãy thăm dò trước ở các nhà xuất bản xem).

Về vấn đề "Mục tranh luận" thì kế hoạch của đồng chí có thể tạo được không khí tranh luận nếu tổ chức nó một cách thực tế và loại trừ một vấn đề nhỏ mà đồng chí không thể nào thấy được.

Một cách thực tế điều đó có nghĩa là xác định một cách chính xác xem ai có quyền đăng bài tranh luận? Tất cả các ủy viên của ban biên tập. Điều đó không thể chối cãi được.

Riêng việc đó có đủ không? Tôi nghĩ là đủ. Trong ban biên tập sẽ có 5 - 7 người.

"Vấn đề nhỏ" là như thế này. Tranh luận trong nội bộ đảng. Hiển nhiên là như vậy. Nhưng còn việc gây ra mâu thuẫn hoặc mở rộng cửa cho những nhóm ở nước ngoài không thuộc trong đảng thì sao?? Mấu chốt ở chỗ đó. Các nhà xuất bản đã làm cho tờ "Người cộng sản" trở thành một tờ tạp chí không thể chịu được, bởi vì họ không muốn tranh luận, họ không hề viết và cũng không hề chuẩn bị một tí gì cho việc tranh luận, — mà lại lợi dụng ý đồ của Ra-đếch định chui vào những khe hở của đảng ta từ bên ngoài. Cả Ra-đếch lẫn phái "Lời nói của chúng ta" và nhiều người khác nữa trong những nhóm ở nước ngoài đều đang hết sức cố gắng làm thế nào để tạo ra, dưới hình thức tranh luận, sự phân liệt trong chúng ta, làm tăng những sự bất bình, kim hãm công tác (một lối chơi cũ rích của bọn ở nước ngoài!).

Đồng chí chắc là chưa biết rằng Ra-đếch đã hất chúng tôi ra khỏi ban biên tập tờ "Vorbote" chứ? Lúc đầu thỏa thuận là ban biên tập chung, gồm hai nhóm: (1) các người Hà-lan (có thể + Tơ-rốt-xki) và (2) chúng tôi (tức là Ra-đếch, Gr. và tôi). Điều kiện đó cho chúng tôi quyền bình đẳng trong ban biên tập.

Ra-đếch bày mưu lập kế hàng tháng trời và thuyết phục được "bà chủ" (Rô-lăng Hôn-xơ) bãi bỏ kế hoạch đó. Họ chuyển chúng tôi sang địa vị của những cộng tác viên. Đúng vậy!

Tặng thưởng cho Ra-đếch, về chiến công đó, quyền "tranh luận" còn các nhà xuất bản thì được quyền nấp sau lưng Ra-đếch, như vậy liệu có hợp lý không? Đây không phải là tranh luận mà là cãi vã và bày mưu lập kế. (1) "Báo công nhân" (II. 1916), với sự tham gia của Ra-đếch, đã đăng những bài hoàn toàn hèn hạ chống lại chúng ta và một nghị quyết có tính chất của phái "Lời nói của chúng ta" ³⁰².

(2) Hiện nay trong vấn đề đánh giá cuộc khởi nghĩa ở Ai-rơ-len (vấn đề quan trọng nhất, có đúng thế không? không phải là "lý luận" trần trụi!) thì cả Ra-đếch lẫn Cu-li-se (một phần tử dân chủ - lập hiến trong tờ "Ngôn luận")³⁰³ đều *nhất trí với nhau*, ngụ xuẩn gọi cuộc khởi nghĩa đó là "cuộc nổi loạn".

Không thể tưởng tượng được, nhưng đó là sự thật!

Nếu các nhà xuất bản muốn dùng chiêu bài "tranh luận" để giao diễn đàn cho tất cả các nhóm ở nước ngoài muốn đấu tranh với đảng ta mà lại không gia nhập đảng đó, thì đây *không phải* là tranh luận, đây là một trò lợi dụng.

Nếu họ không muốn, thì tại sao lại không quy định một cách chính xác, chẳng hạn, rằng *quyền* tranh luận chỉ được dành cho (1) các uỷ viên của ban biên tập; (2) các tổ chức ở nước Nga; (3) Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài với tư cách một tổ chức của đảng ở nước ngoài?

"Người cộng sản" là sự *liên minh* với những người Hà-lan và với Ra-đếch. Sự liên minh đó đã *bị thay đổi* vì người ta đã gạt chúng ta từ chỗ là biên tập viên của tờ tạp chí của những người Hà-lan và Ra-đếch xuống thành cộng tác viên. Đồng chí đừng tạo cho mình những ảo tưởng tai hại cho rằng sự liên minh đó vẫn như xưa!! Những ảo tưởng tai hại!! Chúng ta phải tự tiến lên, *không để cho* người ta trói buộc tay mình. *Không khi nào.*

Kết luận thực tế: đồng chí hãy suy nghĩ kỹ (và cả tôi cũng suy nghĩ và trao đổi thư với Gr.) những §§ sau đây:

1) thay đổi thành phần ban biên tập: 5 hoặc 7 (xem ở trên);

2) chọn một danh hiệu khác ("Văn tập" v.v.)

3) quy định chính xác về tranh luận (ví dụ, theo tinh thần) $\left. \begin{array}{l} \times \\ | \\ \times \end{array} \right\} ;$

4) nơi xuất bản — Thụy - sĩ (về điểm này không hiểu tại sao đồng chí im lặng. Tại sao thế?);

5) thu nhập được chia *như thế này thế nọ*. Các nhà xuất bản có đồng ý chỉ 1/2 cho khâu vận chuyển và trả thù lao cho người đứng ra tổ chức các đầu mối liên hệ v. v., tức là cho đồng chí, hay không?

Hãy trả lời!

V. U-li-a-nốp của đồng chí

Gửi một ngàn lời chúc tốt đẹp nhất và *đừng bực bội nhé*. Thủ trưởng không có quyền bực bội đâu!!

Gửi từ Xuy-rích đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

Đăng lần đầu năm 1929 trên tạp chí "Cách mạng vô sản", số 7

Theo đúng bản thảo

230

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Bức thư của I-u-ri làm tôi hết sức bi quan... lá thư đó thật bị bợm³⁰⁴.

Tôi không đồng ý với những chỗ sửa đổi của anh và vì vậy, tôi quyết định tạm thời mới gửi bức thư của tôi cho A-lếch-xan-đơ¹⁾ mà chưa gửi những chỗ sửa đổi đó (bởi vì, nói chung đối với việc mua bán thì cần phải bắt đầu không phải từ cái nhỏ, một khi bọn con buôn ấy nhìn mọi vấn đề với con mắt con buôn).

Tôi chỉ sẵn sàng nhượng bộ trong lĩnh vực tranh luận và trong lĩnh vực thu nhập thôi.

Nhất thiết phải thay đổi danh hiệu, vì *về nguyên tắc* tính chất có khác (không phải cái mà tờ "Người cộng sản" muốn

¹⁾ Xem tập này, tr. 315 - 319.

trở thành); ngoài ra còn có những lý do thực tiễn quan trọng nhất khiến phải thay đổi danh hiệu.

Không được đưa A-lếch-xan-đơ vào ban biên tập: việc đó có nghĩa là đặt *tất cả* vào tình trạng còn hay mất và là một hành động mạo hiểm có thể *làm hỏng* quan hệ của chúng ta với A. Điều đó vô cùng tai hại.

Công việc sẽ *chỉ* tiến triển khi nào chúng ta ở *đây* chiếm được đa số. Nếu không thì **mọi việc đều vô ích**.

(Nếu gạt khéo được I-u-ri thì cũng tốt đấy; nhưng đã chắc gì.)

Anh hãy gửi cho tôi tờ "*Tiếng nói của chúng ta*" trong đó có đăng lời tuyên bố của Mác-tốp và *đồng bọn*³⁰⁵.

Salut. Lê-nin

Tôi đang vội, tạm gửi ít dòng thế thôi.

Không có thời gian để ra bưu điện.

Na-đi-a đề nghị lập hai ban biên tập: ban biên tập mở rộng và ban biên tập thu hẹp (tôi và anh + Bu-kha-rin). Nhưng việc đó không xong đâu.

Viết ngày 24 tháng Năm 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

231

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

A. M. thân mến! Tôi rất phấn khởi về những tin tức và thông báo của đồng chí³⁰⁶. Về vấn đề Mỹ, sẽ phải kiên tâm: *chỉ* nên xuất bản ở bên đó thôi.

Về những người Thụy-điển và những người Na-uy phái tả, tôi hy vọng là đồng chí sẽ làm tất cả để củng cố tình

hình. Hiện nay chưa có chút gì được củng cố cả. Chưa có gì! Toàn nói suông. Chưa có sự sáp nhập chính thức với phái tả, chưa có mối quan hệ đều đặn với chúng tôi, chưa có gì. Mà tình hình đó lại vẫn xảy ra sau sự kiện Hơ-glun-g!! Đó là những con người như thế nào?

Về vấn đề cuộc họp của những người trung lập tổ chức ngày 26. VI. ở La Hay, tôi có kế hoạch như thế này: rõ ràng là những người Na-uy mê ngủ, kém tích cực và không biết tiếng sẽ *không thể* làm gì được. Và tại sao đồng chí *lại* không đi dự nhỉ?³⁰⁷

Tại sao Ban chấp hành trung ương đảng Na-uy không thể cử một người nào đó *cộng với* đồng chí? Một người nào đó là rất cần, phải là người địa phương, còn đồng chí là con số *cộng thêm*. Dù chỉ là làm phiên dịch. Đồng chí sẽ rất hữu ích, bởi vì sẽ biết được *hết tất cả*. Bằng không thì tin chắc rằng chúng ta sẽ *không* có được (và công nhân toàn thế giới cũng sẽ *không* có được) ngay cả *một bản báo cáo* đầy đủ, chính xác, rõ ràng, đúng đắn. Đồng chí hãy suy nghĩ về vấn đề đó. Và hãy làm tất cả những gì có thể được cho việc đó.

Siết chặt tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Tôi chưa đọc cuốn sách của Rư-ban-ca³⁰⁸: không có thì giờ. Đồng chí hãy nói xem: liệu những cuốn sách ngu xuẩn của bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng có *làm giảm ý* nghĩa của cuộc đấu tranh cách mạng của những người nông dân theo tư tưởng xã hội chủ nghĩa - cách mạng không?? Tên khiêu khích Ga-pôn phải chăng đã *làm giảm ý* nghĩa của cuộc đấu tranh cách mạng của các công nhân theo Ga-pôn?? Gọi cuộc khởi nghĩa ở Ai-rơ-len là "cuộc nổi loạn" (đồng chí đã đọc K. Radek trong "Berner Tagwacht" chưa?) — thế mà đồng chí cũng *cam chịu* với điều đó được sao!?? Tôi không hiểu. Tôi hoàn toàn không hiểu. Nếu cần chứng minh, thì

chính ở đây đã chứng minh tính thông thái rỏm bất lịch sự và một thái độ không luận ngu dốt của K. Radek trong "Berliner Tagwacht" và của "những kẻ đồng lõa với hắn".

Nếu chuyến đi của đồng chí *không thể thực hiện được* thì liệu có thể chỉ ít cũng thông qua được một quyết định của Ban chấp hành trung ương đảng Na-uy là để cho đại biểu ghi *tại chỗ một cách cẩn thận tất cả những gì đã xảy ra?*

Viết sau ngày 28 tháng Năm
1916

Gửi từ Xuy-riích đến
Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

232

GỬI X. N. RA-VÍCH

Đồng chí thân mến! Xin cảm ơn về những bức thư. Tôi *không thể* đọc báo cáo vào tối thứ bảy được vì đến thứ bảy tôi phải đi. Buổi nói về Ki-en-tan, *nếu thật cần thiết* (cũng ít có gì hay), đồng chí cứ tổ chức vào thứ sáu, trước buổi thuyết trình một giờ³⁰⁹.

Au revoir!¹⁾

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 31 tháng Năm 1916
Gửi từ Xuy-riích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

¹⁾ — Tạm biệt!

233

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Chuyển cho đồng chí A-lếch-xan-đrơ

A. thân mến! Tất nhiên là chúng tôi sẽ chi cho Bê-lê-nin 300 cua-ron, nếu đồng chí ấy đã hết sức quyết tâm theo đuổi kế hoạch về chuyến đi của mình. Thật là đáng tiếc, nếu đồng chí ấy đi. Song bất luận thế nào đồng chí cũng phải làm *tất cả mọi việc* để đảm bảo cho đồng chí ấy trở lại qua vài tháng nữa.

Về "những người Nhật-bản", đồng chí đã nhầm khi nghĩ rằng họ đã có "những nhượng bộ đáng kể" trong bản dự thảo mà đồng chí gửi. Không có một nhượng bộ gì! Ngược lại, việc yêu cầu dành cho *hai người* được quyền đá kích các cộng tác viên bất đồng ý kiến là *một điểm mới*, một sự bổ sung, surenchère¹⁾. Và điểm mới đó là một sự bóc trần hiển nhiên về "chính sách" của họ, hiểu theo ý nghĩa xấu xa nhất của danh từ đó. Nếu những nhà sáng lập, những nhà xuất bản, những cộng tác viên trẻ muốn có *cho mình* quyền tự do ý kiến, tự do tranh luận thì điều đó là chính đáng. Nhưng nếu người ta tự *che đậy mình* bằng nguyện vọng chính đáng đó để đá kích "sự tranh luận" *không phải của mình*, mà là của "các cộng tác viên", thì có lẽ nào không thấy rõ đó là trò lợi dụng hay sao??

Trên trần gian này chưa bao giờ và chưa có nơi nào thấy cái đó. Nếu *hai người* muốn công bố mọi vụ cãi vã ở nước ngoài, thì cứ để kệ cho họ làm *và họ phải chịu trách nhiệm về việc đó*. Tôi *không thể tham gia* ở trong vấn đề này, cả trực tiếp lẫn gián tiếp.

Có thể đồng chí sẽ hỏi: đâu là bằng chứng rằng đó là nói các cuộc cãi vã ở nước ngoài? *Từ lâu* tôi đã viết cho đồng chí về vấn đề đó, nhưng đồng chí chưa hề trả lời lần nào. Bằng chứng là một số "Báo công nhân" (tháng Hai 1916),

¹⁾ — sự thêm vào, bổ sung

mà những "cộng tác viên" ở đó là Ra-đếch và Brôn-xki của chúng ta.

Đó là sự thật rành rành.

Những ngài đó là những người đầu tiên trong phái tả Xim-méc-van, đã gây ra *cái vā* — — — và vào một giờ phút như thế nào?!! Họ muốn làm "trò" xung quanh vấn đề Tơ-khê-it-dê và Tơ-rốt-xki.

Thế mà vào đúng lúc đó *hai* nhà xuất bản ấy dám trắng trợn đề nghị *chúng tôi* để *chúng tôi* hứa với họ dành một sự "tự do" và một sự "đảm bảo" tranh luận cho những cộng tác viên như vậy!! Đây là một sự điên rồ hay là một sự vô liêm sỉ quá mức.

Còn bình đẳng với họ (6 = 3 + 3)? điều này cũng chính như vậy thôi. Chính có lần họ đã gợi ý cho đồng chí hiểu (và *bản thân* đồng chí cũng đã viết về điều này) rằng họ chấp nhận việc đặc cách bổ tuyển thêm *hai người, thuộc phái* của cơ quan ngôn luận trung ương. Nhưng khi đề cập đến hợp đồng được ghi bằng văn bản thì họ lại lảng tránh. Đây không phải là một trò chơi theo lối con buôn hay sao?

Nếu người ta, về nguyên tắc và thực lòng, tán thành để tờ tạp chí hoặc văn tập *thực hiện* cương lĩnh của đảng, — thì đa số phải ủng hộ nó. Nếu không thì chẳng còn có chân thành, chẳng còn có tính nguyên tắc, mà chỉ là "tiền tài" thôi.

Theo tôi, đồng chí hãy giải thích cho họ vấn đề đó một cách rõ ràng, dễ hiểu, nếu cần thì bằng văn bản, và hãy đưa ra tối hậu thư: hoặc là như thế (7 = 4 + 3), hoặc là đồng chí gửi kết luận của mình về "trò chơi" của họ lên Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương³¹⁰. Đây sẽ là câu trả lời đúng đắn theo tinh thần của đảng.

Bắt tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí

Viết cuối tháng Năm 1919

Gửi từ Xuy-rich đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

Đăng lần đầu năm 1929 trên

Theo đúng bản thảo

tạp chí "Cách mạng vô sản", số 7

234

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Anh hãy gửi trả lại *ngay*. (Anh còn bản nào nữa không?)³¹¹. Tôi không chấp nhận cả chỗ đã gạch, cả danh hiệu "*Người cộng sản*" (đấy *không phải là thứ* ta muốn xuất bản; mối liên hệ với các "cộng tác viên" và những lý lẽ khác).

Tôi tán thành nhượng bộ 7 (chứ không phải 6); 15%.

Có cần phải nói thêm về khâu vận chuyển và những cái khác không?

Anh hãy sớm trả lời nhé, để tôi viết luôn.

Về cơ quan ngôn luận trung ương thì tôi đồng ý.

Lê-nin

P. S. Anh hãy chuyển bức thư kèm theo đây cho Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài hoặc truyền đạt lại nội dung.

P.P. S. Để *A. có tài liệu*, có nên xuất bản vài tờ truyền đơn không??

Viết giữa ngày 2 và 6 tháng Sáu 1916

Gửi từ Xuy-rich đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

235

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

A. thân mến!

Xin gửi anh bản dự thảo của những người Nhật-bản. Có lẽ chả thỏa thuận với họ được đâu.

Tôi trả lời ngắn gọn:

Phần đã xóa tôi hoàn toàn không chấp nhận.

Sẵn sàng nhượng bộ

- (1) về con số 7 trong ban biên tập,
- (2) 15% mức quy định đối với Ban chấp hành trung ương,
- (3) nơi xuất bản.

Nếu thỏa thuận được những điểm còn lại, tức là:

- (1) ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương chỉ định bổ sung người thứ 6 và thứ 7,
- (2) tên gọi mới của văn tập,
- (3) thỏa thuận cho ra *một* văn tập.

Còn về vấn đề vận chuyển và những cái khác, tôi hy vọng là anh sẽ soạn thảo phần bổ sung cho bản hợp đồng và đưa vào (họ nhất định phải chỉ cho việc vận chuyển, và nhất định phải đưa mức đó vào; thiếu cái đó *anh* không thể làm việc được đâu, và tôi cho là quá ư đê tiện, nếu bọn tư bản khi bỏ tiền "của mình" ra lại không cấp tiền sinh sống cho người tổ chức chính. Cái đó quá ư đê tiện! Tôi sẽ không chấp nhận điều đó đâu!).

Na-đi-a đã trả lời những câu hỏi của anh rồi (hồi đó tôi đi thuyết trình). Hy vọng là đã trả lời hết rồi chứ? Nếu chưa, anh hãy viết thư cho hay!

Đối với bọn cu-lắc, anh hãy kiên nhẫn hơn nữa, không nên lo lắng vô ích, không cần thiết!

Siết chặt tay anh.

Lê-nin của anh

NB: Xin anh gửi trả lại cho tôi văn bản hợp đồng này.

Viết giữa ngày 3 và 6 tháng

Sáu 1916

Gửi từ Xuy-rich đến

Khri-xi-a-ni-a (Ô-xlô)

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

236

GỬI X. N. RA-VÍCH

Chị Ôn-ga thân mến! Tôi còn nợ chị tiền về thư viện - chị hãy soát trong sổ ghi — **trong cả năm** cộng với một bữa ăn trưa (1.50 hoặc khoảng chừng ấy). Tôi đã có tiền và buổi thuyết trình ở Lô-da-nơ đã trang trải được chuyến đi và còn đem lại một khoản thu nhập nữa.

Cho gửi lời chào thăm thiết V. C. và gửi chị salut!

Lê-nin của chị

Viết sau ngày 3 tháng Sáu 1916

Gửi từ Xuy-rich đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

237

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI và
X. N. RA-VÍCH

Các bạn thân mến! Các bạn đã gây "chuyện" ra một cách vô lý. Chị Ôn-ga thậm chí đã nhét tiền vào túi một cách *cường ép* (tôi đã để lại tiền trên bàn, khi chị ấy chưa ngủ dậy). Đồng chí Ôn-ga, lần tránh chân lý để làm gì?? Cái đó không tốt.

Các bạn đã ép buộc đấy, và bất kỳ tòa án trọng tài nào — nếu các bạn muốn đưa vụ này đến nỗi phải phân xử giữa chúng ta — cũng sẽ buộc tội các bạn đấy, thực vậy!

Nhờ buổi thuyết trình lần trước tôi nhận được nhiều tiền, lần này ít hơn, nhưng dù sao cũng thu được *nhiều hơn*

so với mức chi phí bình thường cho sinh hoạt. Có nghĩa là tôi có thể trả được, và đã bắt đầu — thế có nghĩa là phải làm. Trong vấn đề này tòa án trọng tài nào cũng sẽ buộc tội các bạn. Thiết tha mong các bạn đừng gây cãi lộn và kiện cáo, đừng ngoan cố, nếu các bạn đã sai mười mười. Tôi gửi tiền đấy; về bữa ăn trưa ở *tiệm ăn* và về thư viện (về tất cả các tháng *trừ một lần* đã thanh toán cho *một* tháng) thì chưa thanh toán.

Tôi gửi kèm theo 16 frs và hy vọng là các bạn sẽ không khư khư giữ ý muốn của mình, một ý muốn rõ ràng là không công bằng và không đúng.

Salutations cordiales¹⁾.

V. U-li-a-nốp của các bạn

Viết sau ngày 4 tháng Sáu 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

238

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

A-lếch-xan-đrơ thân mến! Hôm qua tôi đã viết cho đồng chí một bức thư ngắn²⁾. Hôm nay tôi muốn bàn thêm.

"Những điều kiện" của những người Nhật-bản³¹² làm tôi hết sức công phẫn. Cho hai biên tập viên quyền đưa bài tranh luận của cộng tác viên vào!! Thậm chí không phải cho ba người, mà là hai người — có nghĩa là các nhà xuất bản không thể "tin cậy" vào một ai được, ngoài bản thân mình.

¹⁾ — Gửi lời chào thân ái.

²⁾ Xem tập này, tr. 325 - 326.

Ý nghĩa của điểm này đã rõ: muốn nấp sau lưng Ra-đếch và *khêu to* những sự bất đồng của chúng ta với Ra-đếch và với P.S.D.³¹³. Đấy không phải là tranh luận, mà là mưu gian hết sức xảo quyệt, hết sức hèn hạ. Việc đó cũng chẳng khác gì nếu người ta ở Pa-ri "giúi" cho chúng ta cuộc tranh luận với Ráp-pô-po, hoặc với Lê-va, hoặc với Vích-tô-rê-nốc, hoặc với Bô-gđa-nốp hồi năm 1911!!! Tôi đã viết thư cho đồng chí là "Báo công nhân" của Ba-lan (*tháng Hai 1916*) đã phát biểu chống lại chúng ta hết như những người Pa-ri hồi đó.

Không khi nào tôi tham gia vào ban biên tập với bọn mưu đồ giáo quyệt nấp sau danh nghĩa tranh luận như vậy. Các ngài Nhật-bản, nếu các ngài muốn tiếp tay cho việc làm tan rã đảng ta, các ngài cứ việc làm việc đó, *bản thân* phải chịu trách nhiệm. Túi tiền của các ngài đầy ắp. Tự các ngài hãy đăng "những bài tranh luận" của Ra-đếch hoặc của "Báo công nhân": như thế thì các công nhân *Nga* sẽ thấy ngay các ngài là một bọn âm mưu và họ sẽ đuổi cổ các ngài ngay. Nhưng các ngài thì lại muốn *thực hiện* cái việc đề tiện ấy dưới sự *che đậy* của "ban biên tập tập thể". Xin lỗi các ngài, tôi sẽ không tham gia việc đó đâu, và tôi sẽ vạch mặt các ngài. Đấy là câu trả lời của tôi cho những người Nhật-bản về vấn đề đó.

Về vấn đề quyền bình đẳng cũng vậy (gạt bỏ người thứ bảy hay là biểu quyết anh ta)³¹⁴. Đấy là sự tiếp diễn của một "trò chơi" cũ. Tính đảng có liên quan gì ở đây: chúng ta sẽ trao "quyền bình đẳng" cho những kẻ đã tỏ ra *không tốt!!* Vì sao vậy? Quyền bình đẳng = quyền làm hỏng công việc! Vì cái gì? cho cái gì? để *vinh viễn hóa* tình trạng cãi vã chẳng?

Không, nếu họ muốn làm một thí nghiệm *mới*, thì chúng tôi sẽ xuất bản một tập san *mới* nói đúng hơn là một *văn tập*, và *thứ* (lòng tin cũ đã mất rồi) xuất bản một văn tập với một ban biên tập gồm bảy người. Chúng tôi sẽ làm *thí*

nghiệm: đó là sự nhượng bộ tối đa mà tôi có thể chấp nhận được theo lương tâm mình. Nếu cuộc thí nghiệm bị thất bại, các ngài chuyên nghề âm mưu và các ngài tư bản không mất gì, bởi vì "túi tiền" bao giờ cũng có thể lấy lại được. Còn chúng tôi lúc đó sẽ xuất bản văn tập riêng. Đơn giản. Rõ ràng. Không có cái vớ.

Siết chặt tay đồng chí và đề nghị kiên tâm.

Lê-nin của đồng chí

Viết sau ngày 4 tháng Sáu 1916

Gửi từ Xuy-riích đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

Đăng lần đầu năm 1929 trên tạp chí "Cách mạng vô sản", số 7

Theo đúng bản thảo

239

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Rõ ràng là những người Nhật-bản không nộp *một tí gì*. Tôi đã viết thư cho An-đrô¹⁾ báo là sẵn sàng nhượng bộ (1) về 7 (7, chứ không phải 6); (2) 15%; (3) nơi xuất bản, *nếu* chúng ta thống nhất được ở các điểm khác, tức là (1) ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương chỉ định bổ sung cả người thứ 6 lẫn thứ 7 (thiếu điểm đó thì rõ ràng là lừa bịp; và thiếu đa số ở đây thì ban biên tập cũng chẳng có lý do nào để bắt tay vào việc); (2) tên gọi của *văn tập* phải mới; (3) thỏa thuận cho ra 1 văn tập.

¹⁾ Xem tập này, tr. 325 - 326.

Chỗ xóa đi cần phải bỏ: *không thể* để cho 2 hoặc 3 được quyền "tiến hành" cuộc tranh luận của cộng tác viên. Tôi dứt khoát đòi như vậy.

Đề nghị A. thêm § về khâu vận chuyển vân vân.

Nhưng có lẽ không thỏa thuận được với lũ cu-lắc đê hèn ấy đâu.

Salut. Lê-nin

Viết ngày 6 tháng Sáu 1916

Gửi từ Xuy-riích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng bản thảo

240

GỬI M. N. PÔ-CRỐP-XKI

8/VI. 1916.

M. N. rất kính mến!

G. D. đã chuyển cho tôi tám bưu thiếp của đồng chí gửi cho đồng chí ấy nói về thời hạn cuối cùng là 1/2 tháng Bảy, theo lịch mới. Tôi làm việc cật sức, nhưng vì tài liệu phức tạp và vì ốm nên tôi bị chậm. Tôi rất sợ không kịp hoàn thành theo thời hạn cuối cùng đó. Hy vọng là ban biên tập và nhà xuất bản¹⁾ trong trường hợp này sẽ gia thêm một thời hạn ngắn cho tôi. Tôi sẽ làm gấp³¹⁵.

Xin gửi đồng chí những lời chào rất thân ái và những lời chúc tốt đẹp nhất!

V. U-li-a-nốp

Gửi từ Xuy-riích đến Sceaux

(Seine) (Pháp)

Đăng toàn văn lần đầu năm 1958 trên tạp chí "Giúp đỡ việc tự học chính trị", số 8

Theo đúng bản thảo

¹⁾ A. N. Ti-khô-nốp là người chủ chính thức của nhà xuất bản "Cánh buồm".

241

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến! Na-đi-a nói với tôi rằng các cháu mời chị về Thụy-điển, nhưng chị không muốn đi. Nhân đó tôi nảy ra ý nghĩ như thế này. Sẽ hết sức có lợi cho công việc nếu chị có thể sang Thụy-điển hoặc Na-uy ở vài tháng, vì hiện nay anh bạn¹⁾ của chúng ta đã rời khỏi vùng đó và vì có sự đoạn giao với những người Nhật-bản (dù cho hoàn toàn hoặc *không hoàn toàn* thì cũng vậy). Thậm chí có khả năng một ủy viên Bộ phận Ban chấp hành trung ương từ Nga sang được đến đây. Nếu chị *cứ nhất định* bác bỏ kế hoạch đó, chị hãy viết cho vài lời (hoặc là thậm chí sự im lặng tôi cũng cho là một sự khước từ). Như vậy tôi sẽ thôi không nghĩ tới vấn đề đó nữa và sẽ không bàn với ai cả.

Còn nếu chị đồng ý về nguyên tắc, chị hãy nói chuyện với Gri-g. và viết thư cho tôi; những khó khăn kỹ thuật có lẽ là điều khắc phục được. Siết tay chị và chúc chị phần khởi.

Lê-nin của chị

P. S. Vì anh bạn của chúng ta vội đi, cho nên nếu tiến hành như vậy thì phải bắt đầu ngay.

*Viết giữa tháng Sáu 1916
Gửi từ Xuy-rich đến Béc-nơ*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

242

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

A. thân mến! Hình như do chỗ đồng chí không nhận được bức thư thứ hai của chúng tôi gửi đến Xtóc-khôn nên đã có một sự gián đoạn và *cả một loạt* những sự hiểu lầm

¹⁾ A. G. Sli-áp-ni-cốp.

trong việc trao đổi thư từ giữa chúng ta. Nếu không phải vì thế thì tôi không thể giải thích được cho mình là *tại sao* đồng chí lại có thể viết rằng chúng tôi không trả lời những câu hỏi của đồng chí. Chúng tôi đã trả lời *tất cả* một cách rất chi tiết; chính *đồng chí* đã *không* trả lời chúng tôi. N. C. viết hết bức thư này đến bức thư khác; cần phải kiên nhẫn và nhắc lại một số điều, mới thu được kết quả. Cần phải trao đổi thư từ.

Về tạp chí "Người cộng sản", đồng chí viết cho tôi rằng sự phân liệt với Tso-khê-ít-dê không gây hoài nghi. Của ai? Của Bu-kha-rin và phe cánh!

Nhưng chính tôi đã viết là điều ấy *không* liên quan đến Bu-kha-rin và phe cánh, mà liên quan đến *Ra-đếch và phe cánh*.

Tạp chí "Người cộng sản" là một sự liên minh tạm thời của chúng ta với hai nhóm hoặc hai thành phần: 1) Bu-kha-rin và phe cánh; 2) Ra-đếch và phe cánh. Chừng nào còn có thể cùng đi với họ, thì *phải* làm như vậy. Bây giờ *không thể như thế được nữa*; và phải *tạm thời* chia tay hay là, nói đúng ra, xa nhau ra.

Những người Ba-lan đã thông qua, *vào mùa hè* 1915 (sau số 1-2 của tạp chí "Người cộng sản"), một nghị quyết, mà *mãi đến tận năm 1916* họ mới công bố, nghị quyết này xác nhận một lần nữa những sự ngả nghiêng của họ trong vấn đề về Tso-khê-ít-dê¹⁾. *Bây giờ* mà trao cho họ *khả năng và quyền* (vì họ cộng tác với tạp chí "*Người cộng sản*"!) được chui vào tạp chí này và làm hỏng nó bằng những cuộc cãi vã, thì thử hỏi như thế có hợp lý không ??

Theo tôi nghĩ, như thế không hợp lý. Sẽ có lợi hơn rất nhiều cho sự nghiệp nếu lấy một cái danh hiệu khác ("Văn tập "Người dân chủ - xã hội") và *chờ* cho những người Ba-lan học được đến nơi đến chốn (hoặc cho đến khi

¹⁾ Xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 275 - 278.

nào họ ngã về phía nước Đức) hoặc chờ cho tình hình thay đổi.

Tiếp nữa. Về Bu-kha-rin và phe cánh. Thế nào tôi cũng sẽ gửi cho đồng chí (mặc dù không phải là nhanh lắm, bởi vì điều đó phụ thuộc vào chuyến đi Béc-nơ) các "luận cương" mùa xuân 1915 của Bu-kha-rin. Đồng chí sẽ thấy thực chất vấn đề:

1) Mùa xuân 1915 Bu-kha-rin thảo ra (ở hội nghị!) những luận cương trong đó rõ ràng là anh ta rơi vào *vũng lầy*. Những người Nhật-bản *chống lại* anh ta. (Do đó chúng ta tạm thời đồng ý để cho tạp chí "Người cộng sản" có được nhiều đặc quyền nhất, để tạo ra một hình thức thích hợp nhất nhằm *làm sáng tỏ* vấn đề: xem liệu có thể khắc phục được "trên tinh thần đồng chí" những dao động của Bu-kha-rin không? liệu E. B., người tự xưng là một nữ đảng viên bôn-sê-vích, có giúp vào việc đó không?).

2) Mùa hè 1915 (hoặc sát mùa thu) Bu-kha-rin + *những người Nhật-bản* đã ký tên tay ba vào những luận cương về quyền tự quyết. Theo nhận thức của chúng tôi, đó là *sai lầm cực kỳ to lớn và táỉ phạm* những sai lầm của Bu-kha-rin.

3) Đầu năm 1916, về vấn đề "cương lĩnh Hà-lan" (số 3 của tờ Bản tin của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa), Bu-kha-rin *lại* quay trở lại với những tư tưởng của các luận cương mùa xuân 1915!!!

Kết luận? *Cả ở đây cũng không thể nào liên minh được: phải chờ* cho đến khi những dao động của Bu-kha-rin chấm dứt. Tạp chí ấy *có hại*, vì nó là cơ quan của những sự dao động Ba-lan — Bu-kha-rin. Trước tình hình như thế, nếu bám lấy cái danh hiệu cũ và không biết chọn một danh hiệu mới ("Văn tập "Người dân chủ - xã hội") thì sẽ có hại.

Sự thiếu tính đảng và sự thiếu trung thực trong hành vi của những người Nhật-bản biểu hiện ở chỗ họ muốn trút *cho chúng ta* trách nhiệm về những sự dao động *của họ*.

Xin lỗi các ngài thân mến, chúng tôi sẽ không cho phép các ngài làm thế đâu! Nếu muốn tỏ ra là có tính đảng, các ngài hãy giúp chúng tôi một phần nào đó về tài chính để xuất bản "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"", ở đây chúng tôi (vì chúng tôi không dao động) sẽ phân tích trên tinh thần đồng chí những lỗi lầm của các ngài, mà *không* nêu tên các ngài ra, *không để* cho kẻ thù có dịp hân hoan và hí hửng.

Ngoài ra, nếu những người Nhật-bản có thái độ nghiêm túc đối với vấn đề hết sức quan trọng là vấn đề những sự bất đồng (ở nước ngoài il n'y a qu'un pas ¹⁾ là đi tới chỗ chia thành bè phái!! Xin hãy tin tôi, tôi đã quan sát điều này khoảng 20 năm rồi!!) — họ sẽ buộc phải giải quyết sự bất đồng, phải suy nghĩ, nghiên cứu (họ đã *không* suy nghĩ, cũng *không* nghiên cứu, mà chỉ *nói bậy*). Họ chỉ cần trình bày một cách nhất quán những sự bất đồng *của họ* trong một bản thảo viết tay dành cho một số ít những đồng chí lãnh đạo (là những người có thể giúp *ngăn chặn* việc đưa vấn đề lên báo), hoặc trong một cuốn sách, nếu *họ* muốn "cho in tác phẩm của họ" (họ có tiền).

Như thế *bản thân họ* sẽ chịu trách nhiệm về những "tư tưởng" của họ. Như thế là cần thiết. Nếu muốn dạy cho công nhân biết những chân lý mới thì hãy *chịu lấy trách nhiệm về chúng*, chứ đừng trút trách nhiệm cho chúng tôi, đừng giấu mặt mình đi (nào là chúng tôi không liên quan gì tới việc đó cả, Lê-nin và phe cánh phải chịu trách nhiệm trước đảng về "cuộc tranh luận" tức là về sự hí hửng của kẻ thù).

Không, các ngài thân mến!! Cái trò ấy không ổn đâu!! *Tôi* sẽ không chịu trách nhiệm về những sự dao động *của các ngài* đâu. Chúng tôi sẽ xuất bản "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" thậm chí không cần có sự giúp đỡ của các ngài, các ngài Nhật-bản ạ. Chúng tôi sẽ để cho các ngài *một thời*

¹⁾ — chỉ một bước nữa

hạn: hãy suy nghĩ, cố gắng tìm hiểu vấn đề, *hãy quyết định* dứt khoát xem các ngài có muốn hay không muốn nhận lấy trách nhiệm về sự lộn lộn mới. Nếu các ngài chỉ muốn làm cho **chúng tôi** "*cãi nhau*" với người Ba-lan và người Hà-lan trên báo chí Nga, thì chúng tôi sẽ *không* cho phép các ngài làm thế đâu.

Tình hình là như thế, cách nhìn của tôi là như thế; tôi xin nhắc lại là thế nào tôi cũng sẽ gửi cho đồng chí những luận cương mùa xuân của Bu-kha-rin, để đồng chí *căn cứ vào tài liệu* mà có thể phán đoán được tất cả tình hình.

N. C. hôm nay đang viết về quyền tự quyết. Chúng tôi *không* chủ trương chia nhỏ. Còn vấn đề *thôn tính*? Bu-kha-rin và phe cánh (cũng như Ra-đếch với Rô-da Lú-xăm-bua và Pan-nê-cúc) đều không suy nghĩ xem thế nào là "chống lại những cuộc thôn tính cũ và mới" (cách diễn đạt của Ra-đếch *trên báo chí*)?? *Chính* đó là "quyền dân tộc tự quyết", được diễn đạt một cách *khác* mà thôi!

Thôi, xin tạm biệt, hẹn đến thư sau.

Lê-nin của đồng chí

Viết trước ngày 17 tháng Sáu 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

Đăng lần đầu năm 1929 trên tạp chí "Cách mạng vô sản", số 7

Theo đúng bản thảo

243

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi bức thư của A. Hãy gửi trả lại³¹⁶.

Thiết tha yêu cầu gửi *ngay lập tức* thư trả lời của tôi cho A-lếch-xan-đrơ thẳng cho anh ấy theo địa chỉ Vidnes³¹⁷.

Anh hãy viết thư cho biết là có thực hiện yêu cầu đó không (yêu cầu của tôi đối với anh và Di-na), yêu cầu mà tôi cũng có nói đến trong bức thư của tôi gửi cho A.¹⁾ Chúng tôi sẽ gửi "Neue Zeit".

Những sách báo mới mà anh đã hứa đâu?

Tôi tán thành chi 500 cua-ron.

Salut. *Lê-nin*

Viết ngày 17 tháng Sáu 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

244

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

17. VI. 1916.

Bạn thân mến! N. C. viết cho đồng chí về những vấn đề khác, còn tôi sẽ trả lời những dòng đồng chí viết thêm gửi cho tôi.

Đồng chí viết là "công chúng của chúng ta không có những ý đồ thâm độc", và đồng chí viết thêm rằng đối với ông bà Ki-ép-xki "vấn đề được bàn đến chỉ là vấn đề dân tộc và tự họ sẽ viết bài"

Nếu sự việc đúng như vậy thì cần gì phải có § trong điều lệ nói về quyền tranh luận dành cho *các cộng tác viên* theo yêu cầu của hai biên tập viên (đồng chí hãy lưu ý: thậm chí 2, chứ không phải 3, tức là sự hoài nghi của những người Nhật-bản đối với Bu-kha-rin)? Như vậy là § đó sẽ không có ý nghĩa. Và điều chưa từng thấy là: hai biên tập viên, trong số 6 - 7, đã đòi "tự do" tranh luận (tuồng như tranh luận) không phải cho mình, mà cho cộng tác viên.

¹⁾ Xem tập này, tr. 338.

Không. Bà Nhật-bản đó *không thể* đưa những mục mất hết ý nghĩa vào điều lệ được. Ý nghĩa trong mục đó chính là và chỉ là ở chỗ trối tay *chúng ta*, chúng ta sẽ bắt lực trước những mưu đồ của những người Ba-lan muốn gây tình trạng cãi vã.

Đồng chí viết là chưa thấy "Báo công nhân" (*lẽ ra người ta đã phải gửi cho đồng chí cả báo đó, cả bản nghị quyết của Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài* được thông qua với sự tham gia của Gri-gô-ri; tôi sẽ viết ngay cho đồng chí ấy và cho Di-na để họ gửi ngay lập tức). Cũng ở đó đồng chí còn viết rằng vì thế nên "không biết sự thể thế nào".

Nhưng đồng thời không hiểu tại sao đồng chí lại thêm: "tôi biết, tôi cảm thấy là đồng chí đã lạnh nhạt với Ra-đếch và bầu bạn anh ta".

Đồng chí phải công nhận là điều đó hơi kỳ quặc. Chính những sự lo ngại của tôi về tình trạng cãi vã từ phía Ra-đếch và phe cánh mà ra, tôi sợ dĩ *tin chắc* ở điểm này chính là xuất phát từ những *sự kiện thực tế* có liên quan tới "Vorbote" (tôi đã viết cho đồng chí)¹⁾. Đây là điểm thứ nhất. Còn điểm thứ hai và là chủ yếu: cụ thể chính là do tờ "Báo công nhân".

Trên tờ báo đó chính Ra-đếch và phe cánh *đã bắt đầu* cãi vã chống lại chúng ta, trong khi chúng ta không viết lấy một dòng ở bất cứ nơi nào để chống lại họ!³¹⁸ Chính đó là sự thật. Không thể gạt bỏ sự thật ấy được. Trên "Báo công nhân" bắt đầu một "trò chơi" cũ rích (theo cách nói của nghị quyết của Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài) nhằm khai thác sự phân liệt của chúng ta với Tơ-khê-ít-đê và đồng bọn, trò chơi *theo kiểu Tơ-sca*, cũ rích, từ lâu đã là trò chơi quen thuộc.

Làm thế nào? Hay là để cho cái trò chơi đó không những bành trướng một cách trôi chảy, mà còn *thâm nhập vào*

tạp chí của chúng ta nữa. Trong bản dự thảo của bà Nhật-bản chính tiết ấy trong điều lệ dẫn tới chỗ đó! Chính điều đó sẽ là một cuộc đấu tranh tuyệt vọng và có tính chất quyết định chống lại Ra-đếch và phe cánh.

Đồng chí viết *hình như* chống lại ý kiến tôi; rằng "đối với chúng ta xích mích với phái tả Xim-méc-van là không có lợi".

Tôi trả lời: chính là để *tránh khỏi* xích mích quyết liệt với *Ra-đếch và phe cánh* (trong trường hợp tôi tệ hơn, xích mích với những người khác thông qua họ), chính là để tránh việc đó nên *cần phải* làm cho người ta không thể tiến hành "trò chơi" lợi dụng và gây tình trạng cãi vã trên tạp chí của chúng ta.

Đây, vì sao tôi lại cự tuyệt hợp tác với "những cộng tác viên" tranh luận, khước từ tham gia vào tạp chí "Người cộng sản".

Phải chọn một trong hai điều: nếu tán thành khôi phục lại tạp chí "Người cộng sản", thì như thế có nghĩa là mở đường cho *việc phát triển* tình trạng cãi vã đó, tự mình mở cửa cho nó. Theo ý kiến tôi, đó là chính sách điên rồ. Bà Nhật-bản có hiểu thấu suốt được nó không? Tôi không biết, mà cái đó cũng không quan trọng: bản thân "cơ chế" của những quan hệ ở nước ngoài sẽ dẫn tới chỗ đó, không phụ thuộc vào ác ý hoặc thiện ý thiên thần và ý định tốt đẹp của bà Nhật-bản.

Triển vọng khác: *không* khôi phục lại tạp chí "Người cộng sản". Xuất bản một văn tập *khác*. Cho các biên tập viên tranh luận. Phân tích vấn đề dân tộc. *Chống lại trò chơi lợi dụng và âm mưu của "Báo công nhân"*.

Ra-đếch hoặc bạn bè của anh ta đã công kích trên "Báo công nhân". Chúng ta đã trả lời trên văn tập *của chúng ta*³¹⁹, chỉ riêng của chúng ta, đồng chí hãy lưu ý, *không phải chung với những người phái tả Xim-méc-van các nước khác*.

Vấn đề đã kết thúc.

¹⁾ Xem tập này, tr. 317-318.

Những người phái tả Xim-méc-van, — mà ở Ki-en-tan Ra-đếch đã cố công vô ích gây xích mích giữa họ với chúng ta (trước mặt Plát-ten và những người khác, anh ta muốn tước bỏ quyền bình đẳng của chúng ta trong ủy ban chính yếu của những người phái tả: *song những người phái tả không cho anh ta làm việc đó*), — những người phái tả Xim-méc-van ấy không có liên quan gì đến cuộc đấu tranh giữa "Báo công nhân" và "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"".

Những người phái tả Xim-méc-van không thể can thiệp vào cuộc đấu tranh đó, không thể bực tức và khiêu nại: Ra-đếch và phe cánh đã công kích *đầu tiên* trên "Báo công nhân", người ta đã trả lời họ trong "Văn tập "Người dân chủ - xã hội" (hoặc trong một văn tập khác). Mọi cố gắng của Ra-đếch và phe cánh, *trong tình hình như vậy*, đều không có khả năng, hoàn toàn không có khả năng gây xích mích giữa chúng ta với những người phái tả Xim-méc-van (cũng như ở Ki-en-tan Ra-đếch đã không gây xích mích được — mặc dù đã mưu toan — giữa chúng ta với cả Plát-ten, với cả một người Đức thuộc phái tả).

Trong khi Ra-đếch và phe cánh trả lời trong số "Báo công nhân" tiếp sau và chúng ta thì trả lời trong một số văn tập khác (tôi tuyệt đối đòi hỏi phải thỏa thuận đối với từng số một) thời gian trôi qua không phải ít.

Và trong suốt cả thời gian đó, với tình hình công việc như vậy, thì hành động hèn hạ của Ra-đếch và phe cánh trong "Báo công nhân" sẽ không đủ sức gây xích mích giữa chúng ta với những người phái tả.

Đấy, chính vì thế tôi đã nói và vẫn nói là hiện nay tôi nhất quyết không tham gia vào tạp chí "Người cộng sản", không tán thành bình đẳng với bà Nhật-bản, và nói chung không tán thành làm việc cùng với Ra-đếch trong văn tập của chúng ta, bởi vì tôi tin chắc rằng cái đó có nghĩa là làm cho việc xích mích với những người phái tả không thể tránh khỏi.

Nếu chúng ta xuất bản tạp chí "Người cộng sản" số 3 thì cả Ra-đếch, cả Brôn-xki lẫn Pan-nê-cúc (và số công chúng rộng rãi) có quyền chờ và sẽ chờ một sự tiếp diễn như vậy, có quyền chờ và sẽ chờ bất kỳ một bảo đảm nào dành cho các cộng tác viên, cuối cùng họ có quyền (và cái này đặc biệt quan trọng) bực tức và can thiệp, nếu ở đây chúng ta trả lời những hành động đê tiện của "Báo công nhân". Ở đây những cánh cửa đã được mở toang cho sự cãi vã.

Ở đây Ra-đếch và phe cánh chắc chắn là sẽ gây xích mích giữa chúng ta với những người phái tả, bởi vì ngay như Pan-nê-cúc cũng có quyền tối thiêng liêng để nói là: tôi tham gia không phải vào một tạp chí "Người cộng sản" như vậy, tôi không muốn để cho người ta "công kích" tờ "Báo công nhân" (anh ta sẽ mô tả phòng thủ như một cuộc tiến công: đồng chí thừa biết, việc đó làm như thế nào).

Ở đây Ra-đếch và phe cánh có quyền công bố với công chúng bất kỳ một bức thư nào bằng tiếng Nga và bằng tiếng Đức, có quyền nói: tạp chí "Người cộng sản" thực tế (đấy là sự thật) là một cơ quan chung của các anh + Pan-nê-cúc + Ra-đếch + Brôn-xki, còn trong cơ quan ấy các anh đã "bắt nạt" "Báo công nhân" các anh bắt đầu chia rẽ phái tả v. v. và v. v. (như anh ta đã phát biểu ở Ki-en-tan, đồng chí hãy lưu ý điều đó: anh ta đã áp dụng cái chiến lược ấy ở Ki-en-tan).

Thế là trước mắt tất cả những người phái tả, lỗi đổ hết lên đầu chúng ta!! Chúng ta đã để cho người ta gây ra xích mích giữa chúng ta với những người phái tả, chúng ta sa vào bẫy kiểu Tu-sca. Đấy, tiếp tục xuất bản "Người cộng sản" sẽ dẫn đến tình trạng như vậy, và vì lý do đó tôi khước từ tham gia vào tạp chí đó.

Ngược lại, tôi xin nhắc lại, nếu chúng ta, trong một văn tập mới, đặc biệt, không có Pan-nê-cúc, Ra-đếch, Brôn-xki, chúng ta trả lời "Báo công nhân", trả lời

Bu-kha-rin và bất kỳ ai đó, thì *việc đó hoàn toàn không có liên quan đến phái tả Xim-méc-van*, và phái tả Xim-méc-van *không thể* can thiệp vào và *không thể* tức giận được. Ra-đếch *không thể* "khiếu nại" cả với Pan-nê-cúc, cũng như với những người Đức rằng "Văn tập "Người dân chủ - xã hội" đã trả lời cho "Báo công nhân".

Và thêm vào đó còn có vấn đề về chủ nghĩa thất bại. *Cũng vậy thôi.*

Và thêm vào đó còn có vấn đề đảng đoàn Tơ-khê-ít-dê. *Cũng vậy thôi.* Bởi vì "Báo công nhân" cũng đã lợi dụng *vấn đề đó.*

Nếu bà Nhật-bản không có "Những ý định thâm độc" thì bà ta *không thể* từ chối việc thỏa thuận về một văn tập (*không có Ra-đếch và những kẻ khác*), hơn nữa việc tranh luận với *những người Nhật-bản và với Bu-kha-rin* do chúng tôi khởi sự. Chúng tôi tán thành cả việc đưa cuộc tranh luận vào một cuốn sách riêng biệt (nếu Bu-kha-rin muốn chuyện đó, như vậy anh ta có thể thấy *trước* được "giọng" của tôi, mà anh ta đã từng tỏ ý lo ngại). Khi đó có thể tách biệt việc tranh luận với Bu-kha-rin ra khỏi công tác chung với Bu-kha-rin.

Những bài báo của tôi và của Gr. về chủ nghĩa thất bại, về quyền tự quyết về hành động đê tiện của "Báo công nhân" về Tơ-khê-ít-dê, về "tự vệ" v. v., các bài của đồng chí về "các ủy ban công nghiệp chiến tranh" v. v., của Va-rin, của Xa-pha-rốp (**không được** đưa người nước ngoài tham gia vào văn tập này) v. v. và *bất kỳ bài gì* của Bu-kha-rin và của những người Nhật-bản.

Đấy là kế hoạch thỏa thuận về một văn tập.

Bà Nhật-bản không thể từ chối được, nếu bà ta không có những ý định thâm độc.

Không nên khăng khăng đòi giữ lại tạp chí "Người cộng sản", nếu nó đã đổ sập; gò ép tôi tham gia vào tạp chí "Người cộng sản" thì thật phi lý và nực cười: người ta không lôi kéo được đâu.

Nếu bà Nhật-bản không tán thành thỏa thuận về một văn tập đặc biệt, thì *có nghĩa* là bà ta có ý định thâm độc hay là (cái đó đối với công việc cũng có ý nghĩa như nhau) chính sách của bà ta *dẫn tới* việc cãi vã có ác ý.

Và nếu như vậy thì chúng ta sẽ *một mình* xuất bản "văn tập "Người dân chủ - xã hội"

Siết chặt tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí

Gửi từ Xuy-rích đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

Đăng lần đầu năm 1929 trên tạp chí "Cách mạng vô sản", số 7

Theo đúng bản thảo

245

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Bây giờ rõ ràng là ngay cả A-lếch-xan-đrơ³²⁰ cũng thấy là không thể thỏa thuận với I-u.¹⁾ và đồng bọn được.

Tôi đề nghị

(1) quyết định xuất bản văn tập của chúng ta (Văn tập Người dân chủ - xã hội);

(2) thảo ngay danh mục các bài;

(3) mời Bu-kh. + I-u-r. + A. M²⁾ + Xa-ph. + Va-rin. Bắt đầu sắp chữ ngay.

Salut! Lê-nin

Viết giữa ngày 17 và 25 tháng

Sáu 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng bản thảo

¹⁾ G. L. Pi-a-ta-cốp

²⁾ A. M. Côn-lôn-tai

246

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

(1) Chúng tôi sẽ viết thư cho Gri-sa để anh ta đề nghị với nhà in cho in *một phần* (hoặc một tập) "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". Nếu được thế thì tốt quá. Có thể chọn vào đó những bài lọt mắt cơ quan kiểm duyệt (theo quan điểm Pháp). Anh cũng nên viết về vấn đề đó cho anh ta nhé.

Họ có chuẩn bị ra văn tập của họ không?	(2) <i>Không thể</i> trả lời cho câu hỏi của Ra-đếch hỏi rằng do đâu mà có "Bruch" ¹⁾ với Bu-kha-rin và Li-a-lin. Trước hết cần quy ước với nhau đã. Anh có bản sao bức thư của ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương không (cuối năm 1915, gửi Bu-kha-rin và đồng bọn)? ³²¹	Nấp sau I-urri về quyền tự quyết thì thật là bỉ ổi.
---	--	---

(3) Người ta báo từ Nga (từ Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương) rằng Bu-kha-rin và phe cánh đang mưu đồ thiết lập *quan hệ của riêng mình* với Ban chấp hành đảng bộ Pê-tơ-rô-grát không thông qua Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương ³²². Khá đấy chứ hả? Họ không những chỉ "thông báo" cho Ra-đếch, như anh viết, mà còn làm một điều gì đó tệ hơn.

(4) Có thư trả lời của "Neue Zeit" freie Exemplare ²⁾ bị cấm chỉ. Tôi đặt mua cho 1/4 năm.

(5) Anh nhận những đề tài nào cho bản in ||| bằng tiếng Nga?

(6) Tôi chờ thư trả lời, cho biết *chính xác* hiện có bao nhiêu tài liệu cho "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"".

¹⁾ — sự tuyệt giao

²⁾ — những bản không mất tiền

(7) Thật kỳ lạ, tại sao Gri-sa và Va-rin viết về "Người cộng sản", chứ không phải về "Văn tập "Người dân chủ - xã hội""!

(8) Bài "Bruderorgan" ¹⁾ trong "Berne Tagwacht" là bài như thế nào?

Anh hãy gửi cho tôi!!

Salut. Lê-nin

Viết sau ngày 20 tháng Sáu 1916

Gửi từ Xuy-rích

In lần đầu, theo đúng bản thảo

247

GỬI X. N. RA-VÍCH

Đồng chí Ôn-ga thân mến! I-nét-xa rất cần hộ chiếu. Chúng tôi thiết tha yêu cầu đồng chí cầm bức thư gửi kèm theo đây đến gặp Guilbeaux (directeur de "Demain", 28 rue du Marché, tiếp khách vào thứ sáu 2 - 4; có thể, tốt hơn nên gửi bưu thiếp đề nghị ông ấy cho gặp).

Dĩ nhiên là đồng chí đừng nói cho ông ta và cho *bất kỳ một người nào khác* biết là lấy hộ chiếu cho ai.

Gặp riêng Ghin-bô thì tốt hơn — chúng tôi đã cân nhắc kỹ và quyết định là như thế tốt hơn là viết thư cho ông ta. Tôi hy vọng là yêu cầu đó không gây khó khăn cho đồng chí và cho V. C. chứ?

Trong thư viện ở chỗ đồng chí có cuốn này không? *I-u. Dê-lép-xki* (hình như thế, phải không?) "Những mâu thuẫn giai cấp trong giai cấp vô sản hiện nay" hoặc *đại loại như vậy?*

¹⁾ — "cơ quan anh em"

Nếu trong thư viện không có, thì đồng chí có biết ai trong số người quen có không (và tiện đây xin hỏi chắc đồng chí biết tên gọi chính xác của cuốn sách?)

Siết chặt tay hai đồng chí.

Na-đi-a gửi lời hỏi thăm.

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 27 tháng Sáu 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

248

GỬI D. I. LI-LI-NA

Di-na thân mến! Tôi đã đọc thấy trong tờ "Berner Tagwacht"³²³ và được nghe thấy rằng bản thuyết trình của đồng chí *rất* được hoan nghênh ở Ôn-ten. Ich gratuliere!¹⁾ Có lẽ, có thể chẳng tóm tắt *ngắn gọn* những điểm chính cho tờ "Văn tập "Người dân chủ - xã hội" của chúng ta được không, nếu đồng chí muốn viết cũng về đề tài ấy? Chúng tôi hiện đang ở trong tình trạng hết sức khó khăn: không tính toán trước khuôn khổ chính xác của các bài; các bài "phình ra" quá mức, không biết cách "cắt bớt" và hiện nay đang đứng trước một triển vọng là số văn tập tương lai sẽ dày kinh khủng, rất bất tiện cho việc tuyên truyền từ nước ngoài.

Đồng chí hãy viết cho vài chữ về đề tài của đồng chí và cho biết xem liệu đồng chí có thể rút gọn trong khuôn khổ 4 - 5 trang khổ lớn của chúng tôi, mà *không làm tổn*

¹⁾ — Tôi xin chúc mừng!

hại đến đề tài được không (đồng chí đã thấy trong bản in thử và chắc là đối với đồng chí việc tính toán chính xác không có gì khó).

Hãy viết thư.

Beste Grüße và gửi lời chào Xtép-ca, chắc cháu đã lớn lắm đến nỗi tôi sẽ không thể tung nỏ cháu lên cao được nữa!

Viết sau ngày 27 tháng Sáu 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Héc-ten-stanh (Thuy-si)

Đăng lần đầu năm 1929 trên
tạp chí "Biên niên đồ", số 4

Theo đúng bản thảo

249

GỬI M. N. PÔ-CRỐP-XKI

2/VII. 1916.

M. N. kính mến! Hôm nay tôi gửi bản thảo cho đồng chí bằng bưu kiện bảo đảm¹⁾. Tất cả tài liệu, đề cương và phần lớn công việc đã làm xong, đúng theo kế hoạch đặt viết, bao gồm 5 tờ in (200 trang nhỏ viết tay), do đó thu gọn hơn nữa, thành 3 tờ thôi, thì hoàn toàn không thể được. Thật sẽ hết sức đáng buồn, nếu họ không xuất bản! Liệu có thể chạy chọt đăng nó dù trên tạp chí cũng của nhà xuất bản ấy được không?²⁾ Khốn nỗi, không hiểu vì sao việc trao đổi

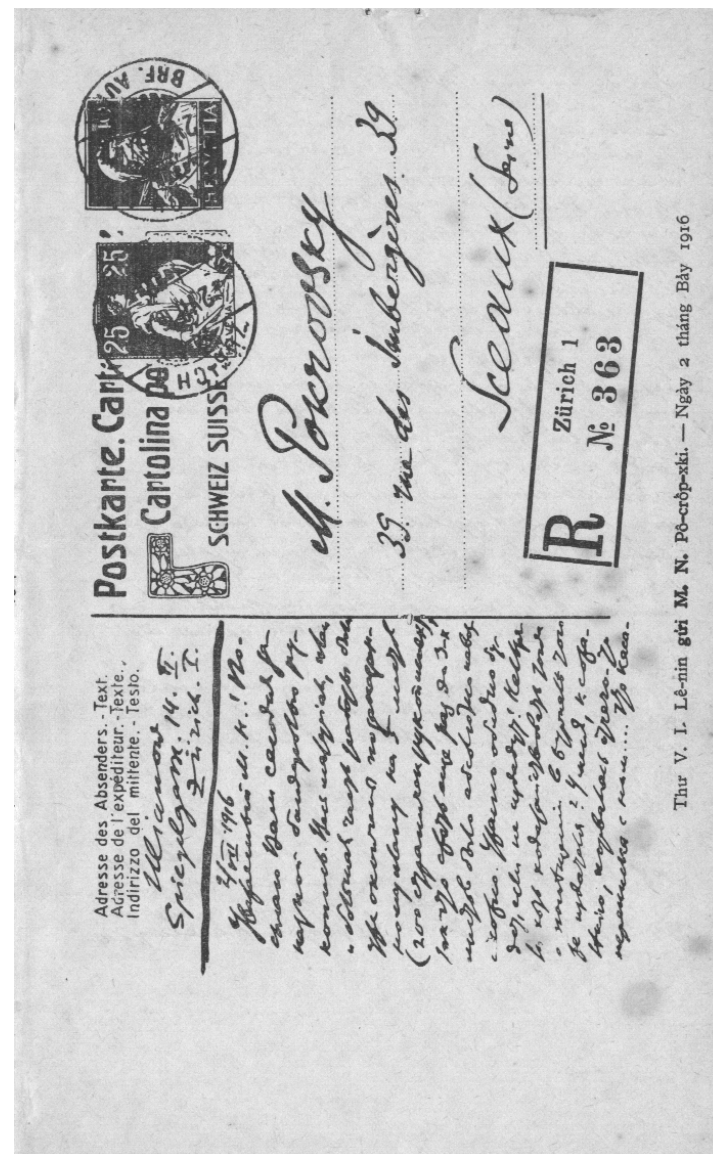
¹⁾ Ý nói bản thảo cuốn sách của Lê-nin "Chủ nghĩa đế quốc, giai đoạn tốt cùng của chủ nghĩa tư bản" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 299 - 426).

²⁾ Ý nói tạp chí "Niên giám" do A. M. Goóc-ki xuất bản.

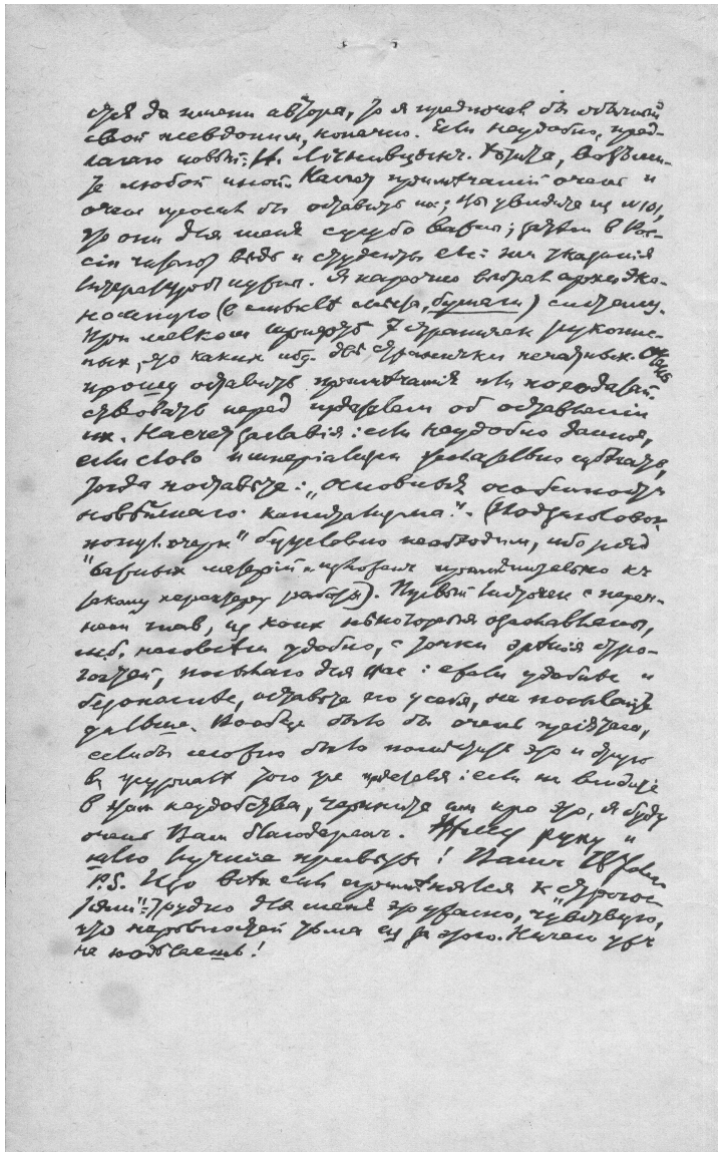
thư từ giữa tôi với nhà xuất bản đã bị gián đoạn... Còn về tên tác giả, dĩ nhiên là tôi thích dùng bút danh thông thường của tôi. Nếu tên đó không tiện, tôi đề nghị một bút danh mới: N. Lê-níp-txun. Tùy đồng chí, hãy lấy bất kỳ bút danh nào khác cũng được. Còn về những chú thích, tôi khẩn khoản yêu cầu đồng chí hãy cứ giữ nguyên; đồng chí sẽ thấy, qua số 101³²⁴, rằng những chú thích đó đặc biệt quan trọng đối với tôi; và lại ở Nga cũng có những độc giả là sinh viên etc.: họ cần đến những sự chỉ dẫn về tài liệu tham khảo. Tôi đã chủ tâm lựa chọn một phương thức hết sức tiết kiệm (về phương diện chỗ và *giấy in*). Với loại chữ nhỏ thì 7 trang nhỏ viết tay sẽ thành khoảng 2 trang in nhỏ. Tôi khẩn khoản yêu cầu đồng chí cứ để nguyên các chú thích hoặc can thiệp để nhà xuất bản đồng ý như thế. Về tên gọi cuốn sách: nếu cái tên mà tôi đề nghị không thích hợp, nếu thấy nên tránh danh từ chủ nghĩa đế quốc, thì hãy đề là: "Những đặc điểm cơ bản của chủ nghĩa tư bản hiện đại" (Phụ đề: "Khai luận phổ cập" thì tuyệt đối cần phải có, bởi vì nhiều tài liệu quan trọng được trình bày đúng theo tính chất như vậy của tác phẩm đó.) Tờ thứ nhất bao gồm danh mục các chương, trong đó có một số chương có lẽ chưa được đề tên một cách thích hợp, nếu nghiêm khắc mà xét, tờ đó tôi gửi đến cho đồng chí: hãy giữ nó lại và đừng gửi đi, nếu thấy làm như thế tiện hơn và an toàn hơn. Nói chung, nếu có thể cho đăng cái đó và cả những cái khác trên một tờ tạp chí cũng của nhà xuất bản ấy thì sẽ rất đáng mừng; nếu đồng chí không thấy có gì bất tiện, hãy viết cho họ đôi lời về việc này, tôi sẽ rất cảm ơn đồng chí. Bắt tay đồng chí và gửi đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất!

V. U-li-a-nốp của đồng chí

P. S. Tôi đã hết sức thích ứng với những "sự hà khắc": điều đó hết sức khó đối với tôi, và tôi cảm thấy có rất

Thư V. I. Lê-nin gửi M. N. Pécrop-xki. — Ngày 2 tháng Bảy 1916

nhiều chỗ không êm thắm do nguyên nhân đó gây ra. Nhưng biết làm thế nào!

Gửi từ Xuy-riích đến Sceaux
(Seine) (Pháp)

In toàn văn lần đầu năm 1932
trong V. I. Lê-nin. Toàn tập, xuất
bản lần thứ 2, t. XXIX

Theo đúng bản thảo

250

GỬ I. PH. ÁC-MÃNG

Bạn thân mến!

Cuối cùng tôi đã tóm được Plát-ten: anh ấy nói rằng vô hy vọng. Ghin-bô cũng nói với chị Ô-n-ga (sau nhiều lần thử tìm kiếm) như thế. Na-đi-a bảo là *tất cả* những hộ chiếu của Na-đi-a không dùng được nữa. Có nghĩa là chỉ còn một điều là chị viết cho Ô-n-ga vân vân và tìm một người Nga.

Hôm qua một chị Ba-lan nói với Na-đi-a về lãnh sự quán Đức và nói rằng bây giờ người ta *không* cho phép bắt cứ một ai qua cả. Thật đáng buồn!

Chị quên gửi (1) nghị quyết của Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài về tờ báo Ba-lan ("Báo công nhân"¹⁾), (2) những bức thư của Gri-sa nói về tình hình công việc ở Pa-ri, về báo cáo của Bri-dông³²⁵, vân vân, vân vân và vân vân.

Salutations amicales²⁾. Lê-nin

Viết ngày 4 tháng Bảy 1916
Gửi từ Xuy-riích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

¹⁾ Xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 275 - 278.

²⁾ — Những lời chào thân ái

251

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi rất hoan nghênh đề cương nội dung của anh về Văn tập³²⁶. Thật vậy, không nên tiếc 2 000 frs (sẽ có một khoản thu nhập nào đó và là của *chúng ta*, chứ không phải của bọn cu-lắc), để khỏi cãi cọ và bực dọc với những con người hoàn toàn xấu xa ấy. Bọn họ sau bài học sẽ trở nên khôn hơn, thật đấy.

Tôi hoàn toàn đồng ý với anh rằng cần phải *chính thức* đề nghị Bu-kha-rin (và I-u-ri) nộp ngay bài tranh luận về quyền tự quyết. Chúng ta sẽ đăng. Anh có viết được thư cho bọn họ không? Tôi hiện nay rất ghét Bu-kha-rin đến nỗi không thể nào viết được. Anh hãy viết ngay đi. Nhấn thêm cho Bu-kha-rin về Hơ-glun-g và cuộc bãi công ở Na-uy.

Nhưng cần phải xác định khuôn khổ cho *thật chặt chẽ* cả cho người khác, cả *cho mình*. Rất cần !!

Tôi cũng hoàn toàn đồng ý là cần phải đăng cả bản luận cương của Ra-đếch.

Tôi thì muốn viết về quyền tự quyết, — về Junius — và về chủ nghĩa thất bại (+ "chủ nghĩa đế quốc và chủ nghĩa cơ hội" + về đảng đoàn Tơ-khê-ít-dê).

Cần phải đòi bằng được ngay bài báo của Va-rin. Có nên đặt cho anh ta viết thêm về Ai-rơ-len không? Nên đặt!

Cần phải đặt Gioóc-giơ và *Tin-xki* (đối với Tin-xki thì có điều kiện) viết một cái gì đó: cần phải khuyến khích giới trẻ.

Về "*Quốc tế*" thì tốt nhất nên có 3 - 4 bài ngắn và lời *mở đầu* nho nhỏ của ban biên tập³²⁷.

Chúng ta hãy thỏa thuận với nhau một cách chính xác về khổ bài.

Gửi anh những lời chào thân ái!

Lê-nin

Viết ngày 4 tháng Bảy 1916

Gửi từ Xuy-ri-ích đến Héc-ten-
stanh (Thuy-si)

In lần đầu theo đúng
bản thảo

252

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Những hộ chiếu của Na-đi-a³²⁸ hoàn toàn không dùng được. (Sức khỏe của Na-đi-a không tốt; thời tiết xấu lắm, không vào trong núi được.) Chị hỏi ý kiến tôi về Gra-be. Theo tôi, cả về thành phần ban biên tập lẫn về việc nhất thiết phải đăng bài của chúng ta (sau vụ anh ta lừa đảo hồi năm 1915³²⁹) thì đều *không nên* bàn với anh ta, bởi vì hiện nay làm như vậy có nghĩa là làm ô danh bản thân bằng một tấn hài kịch. Thiếu kinh nghiệm lâu dài được tích lũy nhiều tháng trời trong việc cộng tác (như của chị hoặc của A-bra-mô-vích hay của cả hai đồng chí thì thường xuyên, của một vài người trong số họ thì không thường xuyên) — thiếu cái đó, theo tôi, không nên nói đến sự thỏa thuận nghiêm chỉnh. Bây giờ cần phải 10 lần "đo" rồi hãy "cắt".

Những bức thư gửi cho các tù binh nói về tờ khai thì đều *không* tới nơi. Có lần tôi đã viết thư cho Ma-li-nốp-xki, đề nghị một mẫu khai hết sức đơn giản: trú quán; nghề nghiệp; tuổi; tình hình làm ăn; thái độ đối với chiến tranh v. v.. Chưa có thư trả lời: rõ ràng là cơ quan kiểm duyệt không chuyển thư? Chị cho tôi và Na-đi-a gửi lời hỏi thăm Pô-pốp nhé. Liệu chị có thể gửi thẳng hoặc qua một ai đó cho anh ấy một ít bánh mì khô v. v. được không?

Siết tay chị và gửi chị những lời chào tốt đẹp nhất!

Lê-nin

Viết ngày 7 tháng Bảy 1916

Gửi từ Xuy-ri-ích đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

253

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Cuốn sách mà tôi phải đề chữ ("tặng đồng chí Vô-lô-đi-a thân mến" — có phải thế không?), vẫn còn ở đây. Tôi đánh mất địa chỉ rồi. Có nên gửi cuốn sách đó cho chị không? Hay là chị gửi địa chỉ cho tôi? Tôi vẫn chờ chị gửi các nghị quyết của Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài và thư của Gri-sa nói về Bri-dông, nhưng tới nay vẫn chưa nhận được. Na-đi-a gửi lời hỏi thăm; suốt cả thời gian vừa qua Na-đi-a chẳng viết lách gì, vì không khỏe; bệnh tật liên miên.

Best greetings!

Your *W. U.*¹⁾*Viết ngày 14 tháng Bảy 1916**Gửi từ Xuy-rích đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)**In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

254

GỬI M. N. PÔ-CRỐP-XKI

14. VII. 1916.

M. N. kính mến!

Tôi vừa nhận được thư của G. D. báo là anh ấy đã nhận được điện báo của đồng chí nói về việc chuyển giao đến nơi đến chốn bản thảo của anh ấy. Tôi hết sức lo lắng về bản thảo của tôi được gửi bằng bảo đảm cách đây những hai

¹⁾ — Gửi những lời chào tốt đẹp nhất! *V. U.* của chị

tuần¹⁾. Đồng chí làm ơn gửi cho tám bưu thiếp báo về việc nhận được. Nhân tiện: ở trang 147 đã viết là Ô-oen, nhưng đúng ra phải là Ô-oen-xơ: tôi rất cảm ơn nếu đồng chí chữa giúp.

Xin cảm ơn trước và siết tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí*Gửi từ Xuy-rích đến Sceaux
(Seine) (Pháp)**Đăng lần đầu năm 1958 trên
tạp chí "Những vấn đề lịch sử
Đảng cộng sản Liên-xô", số 4**Theo đúng bản thảo*

255

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Gửi I-nét-xa

Bạn thân mến! Vấn đề đánh máy chúng ta sẽ giải quyết được.

Về Ghin-bô, tôi không biết nói gì. Tôi không rõ kế hoạch: ai ở trong ban biên tập? (Ghin-bô + ??) Ghin-bô *rất* xoàng và sẽ làm hỏng hết tất cả (tôi sợ!)...

Tôi có thể có lý do gì để phản đối việc đăng bài của chị trong văn tập được?³³⁰ Chỉ có biết tán thành thôi.

Bắt tay chị. *Lê-nin*

P. S. Thật kỳ quái, Ra-đếch không trả lời chị à? Tôi không hiểu nổi.

Thế mà anh ta trả lời Gri-gô-ri, phải không?

*Viết ngày 20 tháng Bảy 1916**Gửi từ Xuy-rích đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)**In lần đầu, theo đúng
bản thảo*¹⁾ Bản thảo cuốn "Chủ nghĩa đế quốc, giai đoạn tột cùng của chủ nghĩa tư bản" của V. I. Lê-nin bị cơ quan kiểm duyệt Pháp giữ lại.

256

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi cho anh bài của Ren-nơ, vừa mới nhận được xong. Chỗ chúng tôi ở đây tồi lắm: bưu điện vận chuyển chỉ bằng lừa mà mỗi ngày có một chuyến. Trong trường hợp cấp bách thì đánh điện báo (Tschudiwiese, Flums) hoặc gọi điện thoại (số điện thoại 2.26), nhưng tôi chưa biết rõ là gọi điện thoại có đắt lắm không.

Tôi không nhận được gì của Pô-crốp-xki và hết sức lo lắng.

Anh có tập "Dưới lá cờ cũ" không? ³³¹ Đọc xong tôi sẽ gửi ngay, nếu cả ba đồng chí ³³² cam kết trả lại sau 6 ngày.

Tôi bắt đầu viết bài. Các anh đã gửi tài liệu đi sắp chữ chưa và cụ thể là cái gì? Các anh hãy thỏa thuận với nhà in để họ gửi ngay cho tôi một bản in thử. Các anh gửi cho tôi bản danh sách các bài nhé. Cả hai chúng tôi gửi lời chào mọi người!

Lê-nin

P. S. Các anh hãy gửi cho tôi những đoạn hay, trích ở "Hamburger Echo" và "Arbeiter-Zeitung", không thì tôi ở đây đã bị nghèo về khoản báo chí rồi đấy.

Viết ngày 21 tháng Bảy 1916

Gửi từ Phli-um-xơ đến

Héc-ten-stanh (Thuy-si)

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

257

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi những bản thảo kèm những tờ nhận xét về bài của anh (bài của anh dài một cách kinh khủng. Không thể chịu được...) và những đoạn rút gọn trong bài của Va-rin (anh ta cho phép rút gọn "những đoạn không nói về chiến tranh" và những đoạn lý luận chung. Theo tôi, còn cần phải rút gọn thêm nữa).

Hình như kết quả thành một cái gì đó vô giới hạn. Cái đó thật kinh khủng. Tôi không biết phải làm thế nào. Hơn nữa, còn phải viết một bài về chủ nghĩa cơ hội (tôi đã làm xong 1/2), về chủ nghĩa thất bại và chủ nghĩa Tơ-rốt-xki (kể cả đảng đoàn tại Đu-ma + P. S. D.) ³³³.

Anh hãy tính toán xem *đã* có bao nhiêu rồi, càng nhanh và càng chính xác càng tốt.

Hình như tôi đã gửi trả lại cho anh những đoạn cắt trong các báo Ý. Nếu chưa, có nghĩa là vẫn ở Xuy-rích, tôi chưa về thì chưa lấy được đâu.

Về Bu-kha-rin và phe cánh thì cần phải bí mật gửi cho các nhóm (+ cho Ra-đếch??) thư của ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương về việc khước từ của ban biên tập (bởi vì nếu không thì Bu-kha-rin và phe cánh rõ ràng sẽ "loan truyền" lên). Hay là nán chờ một tuần nữa? Còn Ra-đếch, nếu anh ta muốn có bản tường trình "của chúng ta", thì anh ta phải gửi bản của họ cho anh *đã*.

Nếu Ri-a-bốp-xki là Xtác-cơ ³³⁴ thì cần phải chờ thư trả lời của Giêm-xơ. Vì *đã* có những sự nghi ngờ cả Xtác-cơ lẫn Mi-rôn. (Theo Ca-mê-nép và Ma-li-nốp-xki nói thì Mi-rôn hầu như đã thú nhận về hành động mật thám xấu xa.)

Salut! *Lê-nin*

P. S. Anh không tin Bu-kha-rin, như thế là đúng.

("Cái tai")¹⁾ tôi gửi kèm cho anh, có thích hợp không?

Hãy gửi trả lại.

Viết sau ngày 23 tháng Bảy 1916

Gửi từ Phli-um-xơ đến

Héc-ten-stanh (Thuy-si)

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

258

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi tập "Dưới lá cờ cũ". Sau khi đọc xong (không quá 6 ngày) anh hãy gửi đi giúp theo địa chỉ:

Herrn Ussievitch (bei Frau Frey) Nelkenstr. 21. II.

Zürich

(ghi Absender²⁾).

Anh hãy gửi bản thảo (cuốn sách) của anh. Tôi sẽ đọc. Tôi viết thư cho Pô-crốp-xki³⁾. Của tôi có 200 trang. Làm sao mà có thể gửi đi dưới hình thức đóng bìa được? Tôi không hiểu nổi. 1) giấy đặc biệt mỏng hay sao? 2) cỡ đặc biệt? 3) viết cả hai mặt?

Theo tôi, cần phải viết cho "Làn sóng" nội dung sau:

1) nếu có dịp hãy đề nghị họ viết bí mật (bằng mực hóa học trong một cuốn sách) *tất cả* và tỉ mỉ (thái độ đối với "Sóng vồ" v. v.).

2) *Có thể* cho xuất bản I-u. Ca-mê-nép³³⁵.

¹⁾ Ở đây có ý nói về cái gì thì không xác minh được.

²⁾ — người gửi

³⁾ Xem tập này, tr. 359 - 360.

3) Còn N. Xu-kha-nốp? chúng tôi phản đối (nhưng nếu việc đó *cần thiết* vì lý do tiền bạc hoặc vì lý do nào khác) thì trước hết phải tìm hiểu xem nên xuất bản với tư cách cộng tác viên hay với tư cách biên tập viên?

4) Ban biên tập có phải hoàn toàn của mình (về mặt khuynh hướng) hay là có tính chất liên hiệp? (nếu là liên hiệp thì cụ thể với ai và như thế nào).

5) Chúng tôi hứa sẽ gửi tới những đề tài cho các văn tập và các cuốn sách.

6) Về bài báo của tôi bàn về quyền tự quyết; tôi đồng ý đề nghị in nó thành cuốn sách nhỏ (có sửa đổi); tôi đề nghị sớm ấn định thời hạn chính xác.

Salut! Lê-nin

Anh có cuốn sách bằng tiếng Đức của Ban thư ký hải ngoại của Ban tổ chức (với dự thảo Ki-en-tan của họ và bản tuyên bố đã "rút bớt" một cách vô liêm sỉ của Đan và đồng bọn³³⁶) không?

NB | Để viết bài, tôi *cần có* số Lichtstrahlen mà trong đó có
đăng bài của Ra-đếch "Selbstbestimmungsrecht der Völker"³³⁷.
Anh có thể gửi hay tìm cho tôi được không?

Viết ngày 24 tháng Bảy 1916

Gửi từ Phli-um-xơ đến

Héc-ten-stanh (Thuy-si)

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

259

GỬI M. N. PÔ-CRỐP-XKI

24/VII. 1916.

M. N. kính mến! G. D. viết thư báo cho tôi biết là đồng chí đã nhận được thư của tôi, còn bản thảo thì không (tức là đồng chí không viết về bản thảo đó). Bản thảo được

gửi cùng một lúc với lá thư bảo đảm ngày 2 tháng Bảy cũng bằng bưu kiện bảo đảm. Nếu chưa nhận được thì làm thế nào bây giờ? Chắc chắn là đồng chí không thể hỏi được. Tôi có thể hỏi qua bưu điện, nhưng làm như thế quá lâu. Đánh máy lại ư? (có thể làm thành hai bản và một bản thì gửi qua Thụy-điển, như thế chắc hơn?) Tất cả tài liệu của tôi *hoàn toàn* hợp lệ, cho nên tôi hoàn toàn không hiểu nguyên do thế nào và làm sao lại có thể xảy ra như vậy được. Đồng chí hãy viết thư ngay nhé hoặc đánh điện báo. Gửi đến đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất!

V. U-li-a-nốp của đồng chí

Gửi từ Phli-um-xơ (Thụy-sĩ)
đến Sceaux (Seine) (Pháp)

Đăng lần đầu năm 1958 trên
tạp chí "Những vấn đề lịch sử
Đảng cộng sản Liên-xô", số 4

Theo đúng bản thảo

260

GỬI M. G. TXƠ-KHA-CAI-A¹⁾ 338

Đồng chí Mi-kha thân mến!

Tôi rất cảm ơn về bức thư. Xin gửi đồng chí lời chào, chúc đồng chí mạnh khoẻ và đầy phấn khởi.

V. U-li-a-nốp của đồng chí

Viết ngày 24 tháng Bảy 1916

Gửi từ Phli-um-xơ (Thụy-sĩ)
đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

¹⁾ Bức thư này là đoạn viết thêm vào thư của N. C. Crúp-xcai-a.

261

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Về bức điện báo gửi từ Ê-ni-xây-xcơ³³⁹ thì cần phải viết thư hỏi. Đăng theo sự phỏng đoán thì không thể được. Cần phải *tìm ra* bức thư.

Tôi không hiểu là có nên đăng lời tuyên bố (về vụ Grim) không. Nhưng nếu hiện nay cần phải đăng, thì phải thay đổi lời văn cho mạnh hơn.

Tôi gửi cuốn sách của Ban tổ chức bằng tiếng Đức. Hãy gửi trả lại.

Tôi gửi bài báo của tôi. Anh hãy tính toán *chính xác* xem hiện nay *toàn bộ* tài liệu có bao nhiêu. Cần phải giải quyết phần còn lại. (Nếu I-u-ri gửi về thì cũng buộc phải trả lời anh ta, thật gay go.)

Bài của Xa-pha-rốp không thích hợp. Theo tôi, nên khuyên anh ta sửa lại thành một bài có nội dung *hợp pháp* (việc *đó hoàn toàn* không khó) để cho đăng trên tờ "Niên giám" hoặc cho tờ "Làn sóng". Việc đó, truyền đạt bằng miệng có tốt hơn không, nếu anh sắp gặp anh ấy?

Gửi cho "Làn sóng" như thế nào? Gửi thẳng theo địa chỉ của họ thôi ư? bằng bưu kiện bảo đảm? Có quy ước với họ về biệt hiệu mới không?

Anh hãy gửi cho những cuốn sách xuất bản hợp pháp của Plê-kha-nốp và Pô-tơ-rê-xốp³⁴⁰.

Tôi đã viết thư cho cơ quan phát hành hỏi về "Neue Zeit"

Viết sau ngày 24 tháng Bảy 1916

Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stah (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

262

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến! Chúng tôi gửi trả lại những bức thư của Grisa³⁴¹ và của những người Pháp. Bức thư sau cho thấy là chị có một ảnh hưởng lớn đối với người Pháp và để lại những dấu vết vững vàng, cái đó làm tôi rất vui mừng.

Về Ghin-bô chúng ta sẽ chờ đợi sự diễn biến của tình hình; nếu "chẳng ai mời" anh ta vào làm "biên tập viên" thì chả lẽ anh ta lại tự xông vào làm biên tập viên?

Chúng tôi chờ thư trả lời của Gra-be cho chị và những lời giải thích của chị!

Kế hoạch của chị tổ chức một tờ báo Pháp cho *chúng tôi* (!?), ngoài "Sentinelle" (!?), thì tôi *chưa* được rõ lắm... Hừm, hừm...

Chị hãy đến lấy ở Gri-gô-ri (nếu chưa lấy) bài báo của Gioóc-giơ và bài của tôi bàn về quyền tự quyết và về Giu-ni-út.

Bắt tay chị, tôi khuyên và yêu cầu chị *chữa bệnh* để đến mùa đông này *hoàn toàn* khỏe. Chị nên về miền Nam, đến nơi có nhiều ánh nắng!!

Chị có "La Feuille", "Ce qu'il faut dire", "The Call"³⁴² chưa? Tôi có thể gửi cho được.

Salut. Lê-nin

Viết ngày 25 tháng Bảy 1916

Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu theo đúng bản thảo

263

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

25/VII. 1916.

A. M. thân mến! Vì phải chuyển vào ở trong vùng núi do bệnh tình của Na-đi-a, nên tôi đã chậm trả lời bức thư của đồng chí. Tôi hoàn toàn nhất trí với đồng chí là vai trò của người phái tả tại cuộc hội nghị với Huy-xman chủ yếu sẽ là vai trò quan sát³⁴³. Việc đó quan trọng hơn cả. Ghi nhận xét *ngay tại đó* và về mọi vấn đề — đó là việc chủ yếu nhất. Thu thập tất cả các văn kiện; không một phút được quên về sự cần thiết phải quan sát *đầy đủ*. Ghi chép tất cả (dù tóm tắt) ngay tại chỗ, vào một quyển vở riêng — đó là phương pháp duy nhất. Grim không đi: người ta không cấp hộ chiếu. Có nghĩa là sẽ chỉ có một người phái tả. Do đó trách nhiệm của anh ta lại càng lớn hơn. Để có thể một mình theo đúng được đường lối, cần phải có một lòng quyết tâm lớn và ý thức tự giác triệt để: đồng chí thấy rõ hơn, xem có những phẩm chất ấy không. Nếu có, thì nên "đặt" một vài câu hỏi resp. ¹⁾ việc biểu quyết: tán thành Xim-méc-van; — đối với Ki-en-tan cũng thế; lên án bọn xã hội - ái quốc, Hen-đman và đồng bọn; Xam-ba và đồng bọn; Lê-ghin và đồng bọn; Plê-kha-nốp và đồng bọn. Cũng có thể dưới dạng đặt câu hỏi. Đồng chí thấy rõ hơn, xem việc đó có thể thực hiện được hay không.

Đồng chí làm ơn viết cho mấy chữ về việc nhận được bưu thiếp này.

A-lếch-xan-đơ có lẽ đã lấy tất cả những địa chỉ và đang cố gắng tìm hiểu xem ở Mỹ có đảng tin gì về phái tả Xim-méc-van không; phải tìm được những tài liệu đó; liên hệ với "Socialist Propaganda League"; với Socialist Labour Party cũng vậy;

¹⁾ — respective — có liên quan tới

với "International Socialist Review" cũng vậy; với "Appeal to Reason" cũng vậy. Nếu nhận được bưu thiếp này và đồng chí trả lời, có thể là chúng ta sẽ còn trao đổi với nhau về vấn đề xem giao cụ thể cái gì cho đồng chí ấy ở bên đó thì tiện hơn.

Còn một yêu cầu riêng: đồng chí có quan hệ với những nhà xuất bản không? Tôi không có. Để kiếm sống chúng tôi muốn có hoặc là công việc *dịch*, hoặc là viết sách về *giáo dục học* cho Na-đi-a (bởi vì bệnh tình của nhà tôi đòi hỏi phải ở *lâu* trong vùng núi, mà việc đó tốn kém nhiều).

Siết chặt tay đồng chí và chúc mọi sự may mắn. Na-đi-a gửi lời hỏi thăm.

V. U-li-a-nốp của đồng chí

*Gửi từ Phli-um-xơ (Thụy-sĩ)
đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)*

*In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin t. II*

Theo đúng bản thảo

264

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi bài báo của Ăng-ghen³⁴⁴. *Tạm thời* chưa cần gửi trả lại.

Tôi gửi bài báo bàn về cuốn sách của Giu-ni-út¹⁾. Tôi đang kết thúc bài bàn về quyền tự quyết²⁾.

Anh có định viết một bài về hội nghị của bọn xã hội - sô-vanh Đức và Áo cho văn tập không? (các biên bản mà anh đã gửi cho tôi).

¹⁾ Xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 1 - 16.

²⁾ Như trên, tr. 17 - 58.

Theo tôi, cần một bài bình luận nhỏ.

Tại sao anh không viết?

1) về Bu-kha-rin (và về bức thư của anh gửi cho anh ta)?

2) Cũng thế về Va-rin.

3) Anh đã gửi "Dưới lá cờ cũ" cho U-xi-ê-vích chưa?
(*Anh hãy gửi danh sách các bài báo cho văn tập của chúng ta*).

4) Về tờ "Vấn đề bảo hiểm xã hội"

5) Về những văn tập "Làn sóng". Viết (và viết cái gì?) hay là chờ đợi?

Anh có "Bernern Tagwacht" không? Tôi không có. Anh có định gửi cho tôi đoạn trích trong bài báo không (sự từ chức của Grim và *những vấn đề tương tự*)³⁴⁵.

Salut. Lê-nin của anh

P. S. Có nên đặt Xa-pha-rốp viết một cái gì cho "*Văn tập Người dân chủ - xã hội*" không?

P. P. S. Ghin-bô tỏ ra xoàng biết chừng nào trong số "Demain" gần đây!³⁴⁶ Anh đã được thấy chưa?

Viết sau ngày 26 tháng Bảy 1916

*Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

265

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi đã nhận được bản thảo.

Tôi gửi "Neue Zeit" + 2 cuốn sách Áo (tôi sẽ mượn lại, nhưng sau này: sẽ viết thư riêng).

Chúng tôi đã viết cho Giêm-xơ¹⁾ 347.

Về bài viết cho văn tập hợp pháp thì tôi sợ là tôi không viết kịp.

Anh gửi cho tôi danh sách những bài báo của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội" của chúng ta.

Không nên đặt cho Ghin-bô: một tên ba hoa; có thể làm ô danh mình. Chúng ta hãy nán chờ.

Anh đã gửi tờ "Dưới lá cờ cũ" cho U-xi-ê-vích chưa?

Fru Alexandra Kollontay.

Turisthotel. *Holmenkollen*.

Kristiania.

Anh đã viết thư *chính thức* cho Bu-kha-rin là chúng ta *đề nghị* anh ta đăng một bài tranh luận chưa? 348 Tuyệt đối cần thiết — viết chính thức cho anh ta và giữ lại *bản sao* (gửi bản sao cho tôi). Dĩ nhiên là viết một cách nhã nhặn: nói rằng thế nào chúng ta cũng sẽ trả lời các luận cương của Ra-đếch (để gợi ý rằng anh ta có thể chờ đợi được một cuộc tranh luận *như thế* nếu anh ta muốn).

Anh có đủ bộ các số "Lời nói của chúng ta" không?

Nếu họ thay Kriegs-Parteitag bằng Konferenz — thì việc đó phảng phất một âm mưu nửa cầu kết với bọn Cau-xky.

Tại sao anh cứ ồm ồm mãi vậy! Anh *nhất thiết* phải đến chỗ Xa-li và tuân theo mọi điều *một cách nghiêm ngặt nhất!* Anh hãy đưa cho Di-na xem.

Salut! Lê-nin

Viết sớm nhất ngày 30 tháng

Bảy 1916

Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thuy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

¹⁾ A. I. Ê-li-da-rô-va - U-li-a-nô-va

266

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi "Arbeiterpolitik" 349

+ Đoạn cắt từ "Leipziger Volkszeitung" Rất hay!

+ Bài dịch các luận cương của Ra-đếch, tôi *vẫn chưa* đọc. Nếu anh xem xong và gửi đi sắp chữ thì hãy thỏa thuận để sắp chữ *gấp*: tôi cần để viết.

Bao giờ chúng tôi thu xếp ổn cho kỳ hè, tôi sẽ ngồi vào viết bài.

Tôi đã nhận được bài của A-lếch-xan-đơ. Tôi sẽ gửi nay mai.

Tôi *chưa* đặt bài viết cho Côn-lôn-tai, anh đặt đi.

Anh hãy đưa thẳng các tài liệu Nga vào sắp chữ.

Luận cương³⁵⁰ của chúng ta về quyền tự quyết ở đâu? Ở chỗ anh phải không? Anh hãy gửi đi sắp chữ đi (sau khi soát lại với bản tiếng Đức). Ở đây không có ai đánh máy cả; anh hãy tổ chức việc đó ở chỗ anh.

Thế vẫn *chưa có trả lời* của Bu-kha-rin về việc đặt viết bài à?

Những cuốn sách Áo chắc anh không cần nữa chứ, một khi cuốn sách đã được gửi đi; tôi chưa kịp đọc *một cuốn nào*.

Tôi đã gửi cuốn sách của tôi cho Pô-crốp-xki bằng bưu kiện bảo đảm. Chưa có trả lời. *Hiện nay tôi hết sức lo ngại!*

Tôi đã đọc xong Lên-sơ. Tôi quá mức.

Salut. Lê-nin

Viết sau ngày 30 tháng Bảy

1916

Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thuy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

267

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến!

Về 30 frs — tôi tán thành *thí nghiệm* (không quá 3 số, không quá 100 frs), nhưng trước hết cần phải xem tờ in của họ, hoặc họ phải gửi cho cả bộ, hoặc A-bra-mô-vích thông báo cho chúng ta chính xác hơn.

Phải bắt đầu thận trọng hơn, hết sức thận trọng (đừng nói của ai, người nào và không cần nêu tên), nếu không chúng ta sẽ làm ô danh mình một cách khủng khiếp, bắt đầu làm (không chịu thăm dò trước) rồi lại vứt bỏ.

Chúng ta sẽ làm ô danh mình đến mức không thể tưởng tượng được!

Salutations amicales ¹⁾.

Lê-nin của chị

Viết ngày 1 tháng Tám 1916

Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)In lần đầu, theo đúng
bản thảo

268

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Anh hãy gửi gấp cho những đoạn cắt ở báo "Berner Tagwacht" (tôi *không có gì cả* và không biết cuộc tranh luận giữa Grim với Plát-ten và Muyn-txen-béc như thế nào)³⁵¹ và bức thư của Ra-đếch (tôi không biết sự **bảo vệ** Grim là

¹⁾ — Những lời chào thân ái

ở chỗ nào). Thiếu cái đó tôi *không thể* đánh giá được lời tuyên bố. (Nó sẽ không chậm dù là sau mấy ngày nữa, nhưng cần phải cân nhắc kỹ lưỡng).

Kế hoạch của Gri-sa không rõ. Chúng tôi viết thư hỏi để anh ấy cho biết tỉ mỉ.

Scơ-lốp-xki ở đâu? Nếu ở chỗ các anh thì bảo anh ấy gửi những bức thư của tù binh cho chúng tôi (rất cần phải đọc những thư ấy để biết yêu cầu và suy nghĩ của độc giả).

Đối với tạp chí của Gnê-vích, tôi mới tạm hứa viết bài, nhưng *có lẽ không thể làm được*: tôi còn mắc nợ những người Nga...

Tôi đã gửi bài báo của Ăng-ghen. Tôi có thể gửi tờ "Demain" (với một bài rỗng tuếch của Raffin-Dugens).

Salut! Lê-nin

Viết ngày 2 tháng Tám 1916

Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)In lần đầu, theo đúng
bản thảo

269

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi lời tuyên bố. Tiếc là anh không gửi cho tôi bức thư của Ra-đếch. Tôi vẫn chưa được biết "sự bảo vệ" Grim là ở chỗ nào! (Và anh gửi chưa *hết* những đoạn cắt ở báo.)

Hãy chuyển **ngay** cho tôi địa chỉ mà theo đó anh đã gửi sách cho Pô-crốp-xki. |||NB

Tôi đã viết xong bài báo bàn về quyền tự quyết; được 79 trang

+ "chủ nghĩa đế quốc và sự phân liệt trong phong trào xã hội chủ nghĩa" thì tôi đang viết.

+ "giải pháp hay là vũ trang nhân dân?" (tôi viết bằng tiếng Đức). Gân 25 trang.

Cái đó đưa vào đâu được? Làm thế nào bây giờ? Các bản in thử đâu?

Nay mai tôi sẽ viết bài về văn tập Nga.

Tôi không có "*Neue Zeit*".

Salut! Lê-nin

Viết giữa ngày 2 và 11 tháng

Tám 1916

*Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

270

GỬI M. N. PÔ-CRỐP-XKI

M. N. kính mến!

Tôi đã nhận được cả hai bưu thiếp của đồng chí. Rất cảm ơn. Cái tin hết sức buồn về việc thất lạc đã làm cho tác giả của cái tác phẩm mà đồng chí đã biết và được viết theo đúng tinh thần Plê-kha-nốp, phải áp dụng phương pháp của G. D.³⁵² (gớm cái đám người Đức ấy! chính họ đã có lỗi trong việc thất lạc! giá mà người Pháp thắng được đám người Đức ấy!).

Tác giả rất hy vọng là đồng chí sẽ cố giữ lại năm tờ, bởi vì nếu không, thì mất cả thời giờ, cả lao động và sự nhất quán và nhiều cái khác nữa. Gửi đồng chí lời chào thân ái.

I-lin của đồng chí

Viết ngày 5 tháng Tám 1916

*Gửi từ Phli-um-xơ (Thụy-sĩ)
đến Sceaux (Seine) (Pháp)*

*Đăng toàn văn lần đầu năm 1958
trên tạp chí "Những vấn đề lịch
sử Đảng cộng sản Liên-xô", số 4*

Theo đúng bản thảo

271

GỬI G. L. SCO-LỐP-XKI

G. L. thân mến!

Tôi không biết đồng chí còn ở Béc-nơ nữa không. Hãy làm ơn viết cho mấy chữ ngay sau khi nhận được bức thư này.

1) Tôi có một yêu cầu đối với đồng chí: tôi cần phải gửi bản thảo có bọc bì: 100 tờ *nhỏ* (không phải trang, mà tờ nhỏ) *đúng như* loại này (cũng gửi đến chỗ mà Gri-gô-ri đã gửi).

Hãy làm ơn đặt cho *hai* cuốn sách *đúng* cỡ: qua 5 - 6 ngày nữa đồng chí sẽ nhận được bản thảo. *Tôi phải gửi rất gấp* (tôi đánh mất bản riêng của tôi rồi!!) và vì vậy thiết tha yêu cầu làm gấp, còn nếu như đồng chí không thể làm được thì trả lời cho càng sớm càng tốt để tôi còn tìm xem có thể gửi qua ai.

2) Tại sao đồng chí lại im lặng về những giấy tờ của tôi thế? Nếu đồng chí không giải quyết được gì (hoặc không tiện cho đồng chí) thì hãy viết thư cho biết, đừng e ngại. Không nên quá bận bịu vì việc đó đâu!

3) Đồng chí có lấy được của Mo-rơ bản in "hồ sơ" về vấn đề Tx.¹⁾ không? *Việc đó rất cần. Đừng quên!* Phải lấy cho bằng được, không thì tên vô lại đó đánh mất mất!

4) Tại sao lâu nay không có bản báo cáo gì về tiền nong? Hay là đã có nhiều đến nỗi không tính toán xuê?

Cho gửi lời chào mọi người, kể từ Li-u-đa trở đi.

Lê-nin của đồng chí

¹⁾ Đây là nói về ai thì chưa xác định được.

P. S. Đồng chí hãy gửi cho chúng tôi thư từ của những tù binh, *sau khi dùng xong*³⁵³: cần phải theo dõi tâm trạng, yêu cầu, ý kiến v.v..

Viết ngày 5 tháng Tám 1916

Gửi từ Phli-um-xơ (Thụy-sĩ)

đến Béc-nơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

272

GỬI M. N. PÔ-CRỐP-XKI

Đồng chí biên tập viên kính mến!

Sự thất lạc một cách vô lý và không thể tưởng được của bản thảo *hợp pháp nhất* làm tôi hoảng sợ đến nỗi tôi không dám thậm chí nhắc đến tên đồng chí.

Tôi sợ rằng cả bức thư của tôi cũng đã bị sao lại. Trong đó tôi đã đề nghị rằng nếu không tiện lấy bí danh bình thường (V. I-lin) thì lấy bí danh: N. Lê-níp-txun. Bây giờ phải lấy bí danh khác: lấy tạm là V. I. I-va-nốp-xki.

Trong đó tôi khuyên thay đổi nhan đề (nếu danh từ "chủ nghĩa đế quốc" là một danh từ "khủng khiếp", như sau: "Những đặc điểm của chủ nghĩa tư bản hiện đại").

Bây giờ cần phải thay đổi khác nữa: "Những tài liệu kinh tế mới nhất về chủ nghĩa tư bản hiện đại" hoặc cái gì đó tương tự.

Nhan đề (tên gọi các chương) phải được gạch bỏ (khi gửi về Nga). Có thể, thậm chí thay đổi cả tên gọi các chương được không? Cái đó có thể được.

Tôi thiết tha yêu cầu giữ nguyên khuôn khổ đó (vì người ta đặt với tôi như vậy). Không thể rút gọn mà không làm hỏng.

(Lẽ nào bỏ hẳn hàng chương ở phần cuối? Để tôi có thể in chúng ở chỗ khác à? Cách làm đó chỉ dùng trong trường hợp tồi tệ nhất! Tôi hết sức chú trọng không rút gọn).

Tôi thiết tha đề nghị để lại phần chú thích, vì chú thích là quan trọng (đặc biệt số 101¹⁾), và lại cũng *cần phải* chỉ dẫn tài liệu, vì ở nước Nga có cả sinh viên đọc và loại đọc giả tương tự như vậy đọc.

Dĩ nhiên là tôi vui vẻ chấp nhận những sửa đổi và chỉnh lý về phương diện biên tập của đồng chí.

Gửi những lời chào tốt đẹp nhất

Lê-nin

Viết giữa ngày 5 và 31 tháng

Tám 1916

Gửi từ Phli-um-xơ (Thụy-sĩ)

đến Pháp

Đăng lần đầu năm 1958 trên

tạp chí "Những vấn đề lịch sử

Đảng cộng sản Liên-xô", số 4

Theo đúng bản thảo

273

GỬI G. L. SÔ-LỐP-XKI

G. L. thân mến!

Anh quên trả lời tôi về một điểm, cụ thể về một tài liệu in mà tôi cùng với anh đã mang — anh còn nhớ chứ? — tên luật sư để chuyển cho Mo-rơ.

Phải đòi lại bằng được tài liệu đó. Xin anh đừng quên thỉnh thoảng tới thăm ông luật sư đó và "tóm" anh chàng Mo-rơ để *móc cho được* tài liệu đó.

¹⁾ Xem tập này, tr. 348.

Còn một yêu cầu nữa: ở Béc-nơ tôi đã nộp khoản tiền bảo đảm 100 frs tại Sở cảnh sát. Liệu anh có thể qua viên thư ký, một người rất coi trọng anh, chạy chọt để người ta *chuyển số tiền đó về Xuy-rích* làm khoản tiền bảo đảm của tôi, chứ không thì ở đây người ta cũng đòi nộp khoản bảo đảm như vậy.

Công việc thế nào rồi? Gia đình anh vẫn khỏe cả đấy chứ? Anh cho gửi lời chào thân ái tới Li-u-đa, Giê-nha, Li-a, Ma-ru-xi-a và vợ anh.

Bắt tay anh. *Lê-nin* của anh

Viết sau ngày 5 tháng Tám 1916
Gửi từ Phli-um-xơ (Thụy-sĩ) đến
Béc-nơ

In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

274

GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP

Đồng chí thân mến! Na-đi-a viết thư báo cho đồng chí biết địa điểm, mật hiệu và cách thức liên hệ với chúng tôi, để chuyển cho Mác-cu³⁵⁴.

Anh ấy cần phải gọi về Pê-tơ-rô-grát một người biết nói tiếng Pháp hoặc tiếng Đức (qua địa điểm mật) và hãy kể cho anh ta *tí mủ hơn* tất cả các tin tức ở nước ngoài về phong trào của *phái tả*, về "Vorbote", số 1 và số 2, về những cuộc tranh luận của chúng ta về giải trừ quân bị (tôi gửi bài báo * của tôi; đưa bài này cho anh ta xem, và nhân tiện đồng chí cho

* Nốp-xơ sẽ tự sửa văn.

tôi biết là *Nốp - xơ ở đâu*), về tờ "Arbeiterpolitik" của Đức, về các vụ bắt bớ ở bên Đức, về Lông-ghe và những người theo phái Lông-ghe ở Pháp, về vụ bắt Ma-clin ở bên Anh, nói chung là cho biết tỉ mỉ *tất cả* những tin tức về phong trào của phái tả và của những người quốc tế chủ nghĩa ở châu Âu và châu Mỹ.

Sau đó anh ấy hãy giúp đỡ (ở ngay Pê-tơ-rô-grát), ghé qua Mát-xơ-va, Ki-ép, Ô-đét-xa (nơi anh ấy đang tới) để thực hiện cũng mục đích đó và để chuyển địa chỉ viết thư cho chúng ta.

Đồng chí hãy dạy cho anh ấy (*một cách cặn kẽ*) viết bằng mực hóa chất và *hoạt động* ở nước Nga **một cách hết sức bí mật**: tôi chỉ là một người lính, tôi đi sang Ru-ma-ni đánh nhau, chỉ có thể thôi?

Bao giờ chúng tôi trở về, hiện còn chưa biết. Có lẽ khoảng 2 tuần lễ nữa.

Gửi đồng chí lời chào!

Lê-nin của đồng chí

Viết đầu tháng Tám 1916
Gửi từ Phli-um-xơ (Thụy-sĩ)
đến Xuy-rích

In lần đầu theo đúng
bản thảo

275

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi đề nghị gửi cho I-u-ri một thư trả lời như sau.

(Chắc là điểm mấu chốt của anh ta phải ở cuối §2: "hoàn toàn không sử dụng gì cả". Nếu anh ta muốn rằng chúng ta hiện nay đừng phê phán bài của anh ta trên báo chí, thì anh ta có lý.

Nhưng sau này? Nếu bè phái của họ được thành lập và cuộc đấu tranh bùng nổ ra thì sao?

Nếu anh ta muốn rằng chúng ta không sao lại bài báo của anh ta và không đưa cho các đảng viên xem, thì *không thể chấp nhận* điều đó được.

Chúng ta sẽ không giấu giếm đảng viên.)

Tôi thiết nghĩ, thư trả lời do tôi đề nghị thì cũng tạm đủ rồi¹⁾. Cứ để cho anh ta trở nên lố bịch.

Chúng ta cần phải có bài của anh ta để đưa cho A-lếch-xan-đrơ, ban thường vụ v. v. xem. Việc đó là cần thiết.

Tôi tán thành bức thư của anh gửi cho Bu-kha-rin. Tôi đề nghị (*không có tính chất tối hậu*) thêm một chỗ³⁵⁵. Tốt nhất tạm thời chỉ nên lấy danh nghĩa cá nhân anh gửi nó đi, không chính thức lắm và bằng giọng văn như vậy sẽ tiện hơn. Chúng ta trao đổi xem: việc đó chưa đến nỗi khẩn cấp lắm như thư trả lời I-u-ri (hay là thoạt đầu chờ nhận được thư trả lời của I-u-ri, rồi sau đó hãy gửi bức thư của anh cho Bu-kha-rin có tốt hơn không?)

Salut. Lê-nin

P. S. Nếu anh không cần *những bản đồ* tất cả các vùng chiến sự đăng trên "Le Temps" và "Daily Telegraph", hãy cắt ra và gửi cho nhé.

*Viết giữa ngày 10 và 20 tháng
Tám 1916*

*Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thuy-si)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

¹⁾ Xem tập này tr. 377

276

GỬI G. L. PI-A-TA-CỐP

Đồng chí kính mến!

Đồng chí đòi hỏi cho mình những đặc quyền hết sức kỳ quặc trong đảng. Chưa từng nghe và chưa từng thấy, còn đứng về mặt thái độ của đảng viên đối với công việc thì không thể tưởng tượng được rằng các cộng tác viên đặt ra điều kiện có tính chất tối hậu để gửi bài đến là ban biên tập phải mời thêm những người thứ ba theo sự lựa chọn của cộng tác viên, hoặc phải "bảo đảm" sao cho thư trả lời của ban biên tập (cho bài mà chính họ chưa được biết!) được cộng tác viên công nhận là được viết "trên tình đồng chí" v. v..

Vì lợi ích của sự nghiệp, chúng tôi cho rằng — tuy nhiên, đây là trường hợp ngoại lệ — nhượng bộ trước yêu cầu có tính chất tối hậu của đồng chí là điều hợp lý, cụ thể là:

về mục 1 — chúng tôi mời cả người mà đồng chí nêu¹⁾ và bất kỳ một người nào khác thuộc đảng chúng ta, tùy ý đồng chí;

về mục 2 — tất cả các cộng tác viên lúc nào cũng được bảo đảm quyền hoặc được đăng bài của mình không có sửa đổi nếu họ muốn như vậy, hoặc là trả lại bài. Nguyên vọng của đồng chí ở đây không phải là đặc quyền, mà là sự đòi hỏi quá mức;

về mục 3 — tất cả những gì mà chúng tôi có thể làm được, đó là gửi cho đồng chí thư trả lời của ban biên tập (hoặc của một cộng tác viên khác) về bài của đồng chí, để đồng chí tự quyết định xem đồng chí có muốn đăng cả hai bài hay không.

Gửi lời chào dân chủ - xã hội

Viết giữa ngày 10 và 20 tháng

Tám 1916

*Gửi từ Phli-um-xơ (Thuy-si) đến
Na-uy*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

¹⁾ E. B. Bô-sơ.

277

**GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI và
X. N. RA-VÍCH**

Các bạn thân mến!

Cách đây mấy ngày, chúng tôi đã gửi cho các bạn một bức điện, sau đó là một lá thư có kèm theo địa chỉ và đề nghị gửi các sách (đã được gửi cho các bạn, từ Béc-nơ) theo địa chỉ đó³⁵⁶. Chúng tôi rất lo ngại vì không thấy trả lời.

Các bạn hãy viết gấp cho vài lời: đã nhận được sách chưa và đã gửi chúng theo địa chỉ chưa?

Chúc mọi sự tốt lành nhất!

Lê-nin của các bạn

P. S. Ở thư viện chỗ các bạn có "Kỷ sự nước Nga"³⁵⁷ không? Có cần phải gửi những số riêng lẻ không?

Viết ngày 18 tháng Tám 1916

Gửi từ Phli-um-xơ (Thụy-sĩ)

đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

278

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Lecoin hoàn toàn không thích hợp. Không thể đăng được.

Brut-su³⁵⁸ — là một phần tử vô chính phủ chủ nghĩa ngu xuẩn nhất; *chỉ* có thể đăng bài của hắn ta *với lời chú giải của ban biên tập*. (Tôi sẽ viết trên bản in thử.)

Phong trào phụ nữ (?) — anh hãy gửi bản thảo. Nếu thiếu chỗ thì có lẽ buộc phải hoãn bài đó.

Tôi gửi bài về chủ nghĩa đế quốc và giải trừ quân bị¹⁾. Bài thứ hai xin gửi trả lại *ngay*. Nhất thiết phải đưa nó vào văn tập Béc-nơ vì nó hết sức không thích hợp với yêu cầu kiểm duyệt và được viết ra rất vội vã (đám thanh niên và những kẻ khác đã lầm lẫn rất kinh khủng trong vấn đề này).

Nếu anh muốn trao đổi về những sự bất đồng mà anh đã nêu ra, anh hãy gửi gấp lần nữa bài của anh và đánh dấu chính xác điểm anh không tán thành.

Những câu nói về "thời đại" đã trở thành những câu rỗng tuếch — Ra-đếch và những người khác đã chứng minh điều đó. Phải chăng "thời đại" 1789 - 1871 *đã loại trừ* những cuộc chiến tranh phi dân tộc?

Nói *chung chung* về "bảo vệ tổ quốc" thì về mặt lý luận nói như thế thật phi lý. Bởi vì bảo vệ tổ quốc = chiến tranh *nói chung*. Mấu chốt là ở chỗ đó.

Không nên đưa bài Giu-ni-út²⁾ về Pa-ri, bởi vì bài báo đó liên quan *chặt chẽ* cả với vấn đề *quyền tự quyết*, cả với vấn đề giải trừ quân bị.

Anh hãy cho biết chính xác xem *cụ thể cái gì* đang được sắp chữ.

P. S. Tôi gửi "Neue Zeit", "Call" *cho chị I-nét-xa*.

Salut! *Lê-nin*

Viết trước ngày 22 tháng Tám 1916

*Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

¹⁾ Xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 163 - 179 và 151 - 162.

²⁾ Xem V. I. Lê-nin, "Bàn về cuốn sách nhỏ của Giu-ni-út" (Toàn tập tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 1 - 16).

279

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

1) Tôi gửi bài của Tin-xki, có bổ sung thêm (với tinh thần *chống lại bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng*, cần phải nói một chút. Nếu không thì *không* phải là một bài báo dân chủ - xã hội. Và "mốt-tô" ¹⁾ của anh cũng không dùng được). (Nếu cần có mốt-tô, thì phải là mốt-tô *khác*.)

2) Tôi đã bắt đầu viết "về chủ nghĩa Cau-xky" cho các văn tập Nga ³⁵⁹. Tôi *đã* viết cho anh về vấn đề đó.

3) Tôi sẽ cố gắng bắt tay vào viết sớm thư trả lời cho I-u-ri ³⁶⁰.

4) Các văn tập chỉ cần in 1 500 bản là *đủ*.

5) Về văn tập thứ 2 thì tôi *không tán thành* giải quyết ngay. Thư của Gri-sa không rõ: 500 frs + giấy? Tôi viết thư cho anh ta. *Chúng ta sẽ chờ trả lời*. Quý tha thằng cha ấy!! Viết lách chẳng rõ ràng gì!!

6) Hãy cho đảng Xa-ph-tsích nói về *đảng đoàn* (vì bài về tù binh đã sắp chữ xong và sẽ được đăng *inde* ²⁾).

7) Về bài báo nói đến phong trào phụ nữ thì tôi *đã* viết cho anh là tôi còn hoài nghi (anh hãy gửi de Ms ³⁾, có ít chỗ). Còn anh *không trả lời* mà lại viết: "đã đặt", mặc dù anh biết rằng tôi không hề đặt trước!! Như thế là lộn xộn. Nếu bài báo chưa được viết, thì *thoạt đầu* phải báo cho biết chủ đề, dàn bài và những điều chi tiết trước đã rồi mới khuyên người ta viết bài.

8) Về vấn đề dân tộc, tôi *rất* muốn tái bản tài liệu về quyền tự quyết, *có bổ sung thêm*. "*Làn sóng*" liệu có nhận không? *Anh đã viết thư cho họ về vấn đề đó chưa?*

¹⁾ — đề từ

²⁾ — *tiếp sau bài đó*

³⁾ — de manuscrit — bản thảo viết tay

9) Tạp chí của Gnê-vích?? ³⁶¹ Bằng tiếng Ba-lan hay tiếng Nga?? Cần phải xác định rõ, và cũng xác định xem còn ai viết nữa và viết về cái gì?? *Cần phải xác định rõ*. Anh đã viết cho anh ta những gì?

Gửi anh lời chào! *Lê-nin*

10) Tôi đề nghị đăng trong *Văn tập* bài dịch gửi kèm theo đây rút ở tờ "Diễn đàn" ³⁶².

Viết sau ngày 22 tháng Tám 1916

Gửi từ Phi-um-xơ đến Héc-ten-stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng bản thảo

280

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi đã nhận được tờ "Vấn đề". Mai hay ngày kia chúng tôi sẽ gửi trả lại. "Leipziger Volkszeitung" đã bị cấm, và tôi không còn có báo Đức nữa. Liệu anh có thể cách một ngày (tức là 4 lần trong một tuần) gửi cho tôi những số -báo "Hamburger Echo", sau khi anh đã đọc rồi, được không?

(Anh viết thêm một câu vào thư gửi I-u-ri ³⁶³ làm cho giọng trong bức thư bị thay đổi: làm mất giọng châm biếm. Mà tất cả thực chất chính là ở đó, bởi vì chính tôi muốn ép anh ta đến mức que les rieurs seront avec nous ¹⁾).

Salut! *Lê-nin*

P. S. Chúng tôi chờ thư của Ma-li-nốp-xki.

¹⁾ — đến mức anh ta rơi vào tư thế nực cười

P. P. S. *Anh hãy trả lại* tất cả những bức thư Nga và trả ngay lập tức (những lá thư do Na-đi-a đã gửi).

Viết ngày 23 tháng Tám 1916

*Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

281

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Anh chưa gửi lại cho tôi những nhận xét của tôi về bài báo của anh!!! Thiếu những nhận xét ấy, tôi làm thế nào thấu hiểu được??? Thật tai vạ!

Anh hãy gửi cho tôi.

Tôi đã gửi 2 bài của tôi đi nhà in.

Tôi gửi những nhận xét và phản nhận xét của anh.

Tôi tán thành mỗi số Văn tập (hiện nay) gồm 160 trang.

Bỏ bài của Bu-kha-rin, Xtơ-ran-ních, Brút-su, chúng ta rút gọn bài của A-lếch-xan-đrơ.

Có thể cho đăng bài nói về tù binh không ³⁶⁴ có làm hại họ không?? (Hãy đối chiếu bức thư của Ma-li-nốp-xki.)

Có nên hỏi Ma-li-nốp-xki không?

Cần phải suy nghĩ thật kỹ.

Tôi hết sức bực mình về việc Ru-ma-ni tuyên chiến!! Cấp cứu!!

Salut. *Lê-nin*

*Viết giữa ngày 27 và 31 tháng Tám
1916*

*Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

282

GỬI G. L. SCƠ-LỐP-XKI

G. L. thân mến! Tôi rất phấn khởi được tin tức do đồng chí cung cấp. Và xin cảm ơn về những bức thư của tù binh. Công việc *có được kết quả*, xin chúc mừng!

Đồng chí làm ơn gửi tiền đến cho báo "Diễn đàn" và *đề nghị* đừng tiếp tục gửi báo nữa! Báo ấy chẳng có ích lợi gì! Và tôi không đặt mua nó.

Gửi lời chào đến toàn thể gia đình.

Lê-nin của đồng chí

*Viết trước ngày 31 tháng Tám
năm 1916*

*Gửi từ Phli-um-xơ (Thụy-sĩ) đến
Béc-nơ*

*In lần đầu năm 1929 trong Văn
tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

283

GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP

Đồng chí thân mến!

Có thể chúng ta sẽ lợi dụng chuyến đi, nhưng trước hết phải suy nghĩ kỹ và tìm hiểu xem anh ta đáng tin cậy đến mức nào nói chung, và cả về mặt tính cẩn thận lẫn về mặt giữ bí mật. Hỏi Grim thật *bất tiện*. Đồng chí cho biết ý kiến của đồng chí và đồng chí có thể biết thêm gì về anh ấy ở Xuy-rích không (cẩn thận trọng). Tôi có thể gửi cho đồng chí cuốn sách bàn về chủ nghĩa đế quốc. Tôi không *hay biết tí*

gì về "hội nghị" (Gr. + Ra-đếch + ??) Đồng chí hãy tìm hiểu tất cả những gì có thể được, tỉ mỉ hơn và báo cho biết nhé.

Tôi cũng sẽ gửi cho đồng chí bài viết cho tờ "Volksrecht"¹³⁶⁵ ngay khi nào được biết rằng Nốp-xơ đã trở về Xuy-rích. Nốp-xơ viết cho tôi rằng anh ta đi nghỉ Ferien¹⁾ cách chỗ tôi không xa và muốn thông báo cho biết, *nhưng vẫn im hơi lặng tiếng*. Và tôi không biết anh ta ở đâu. Đồng chí có biết không?

Tôi gửi tờ "Ausland-politik" có đăng bài của Xem-cốp-xki.

Trong "Volksrecht" có đăng những bài của Ra-đếch chống lại Entwaffnung²⁾, không? Nếu có, đồng chí có thể gửi cho, được không? Ai nói với đồng chí là chủ nhật tôi sẽ ở Xuy - rích?? Thật hết sức kỳ, ai có thể phao cái tin như thế được!!

Đồng chí có thể tìm được ở Xuy-rích tờ báo Ba-lan và của phái Bun ở Vác-sa-va đăng những số liệu (cụ thể hơn, về từng khu) về cuộc bầu cử ở Vác-sa-va không? Rất hay! Tôi đã viết thư cho Brôn-xki rồi, nhưng anh ta im lặng. Bắt tay đồng chí và cho gửi lời thăm chị ấy và cháu gái.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Đồng chí chưa trả lời đề nghị của Na-đi-a về tờ "Neues Leben" Nếu đồng chí không có thời gian thì có thể là U-xi-ê-vích sẽ có khả năng tìm hiểu được chăng? Hay là anh ấy hiện nay cũng *đặc biệt* rất bận?

Viết ngày 31 tháng Tám 1916

*Gửi từ Phli-um-xơ (Thụy-sĩ)
đến Xuy-rích*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

¹⁾ — nghỉ hè, nghỉ lễ

²⁾ — giải trừ quân bị

284

GỬI M. N. PÔ-CRỐP-XKI

M. N. kính mến!

Tôi đồng ý với đề nghị của đồng chí. Duy chỉ có điều là rất bị dằn vặt khi nghĩ tới việc phải cắt bỏ đoạn cuối. Nếu vậy liệu có thể đăng phần cuối trên tạp chí mà không thay đổi được không? và đăng với lời chú giải của ban biên tập rằng đó là những kết luận và những điểm rút ra từ cuốn sách được không? bởi vì rất đáng tiếc là *cái hoàn chỉnh* bị phá vỡ!! rất đáng tiếc! Nếu đồng chí giúp đỡ, tôi hết sức cảm ơn. Và tôi cũng sẽ tự viết về vấn đề đó, nhưng thư của tôi đi chậm, nếu tới nơi cũng phải đi mất vài tháng.

Gửi đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất!

U-li-a-nốp của đồng chí

P. S. Nghe nói là Pô-tơ-rê-xốp tham gia vào nhà xuất bản!! Và nhà viết tiểu thuyết¹ nổi tiếng cũng đồng ý !! Thật là một điều tai tiếng, tai tiếng không thể tưởng được, có phải không ?

Viết ngày 31 tháng Tám 1916

Gửi từ Phli-um-xơ (Thụy-sĩ)

đến Sceaux (Seine) (Pháp)

Đăng lần đầu năm 1958 trên

tạp chí "Những vấn đề lịch sử

Đảng cộng sản Liên-xô", số 4

Theo đúng bản thảo

¹⁾ A. M. Gioóc-ki

285

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

1) Anh đã uống công che giấu sai lầm của anh về vấn đề bài báo "đặt trước". Tôi không gay gắt, mà lại hết sức thận trọng biểu lộ sự không hoàn toàn hài lòng trong bức thư thứ nhất (bức thư mà anh không trả lời), anh không thể nào không hiểu được điều đó.

Tôi không hề viết về sự thiếu trung thực; từ lộn xộn cũng vẫn là một từ thận trọng và không phải là một từ gay gắt, nó bao hàm cả tính hay quên và sự thiếu chú ý, nhưng khác xa tính không trung thực. Cường điệu để làm gì, đi đến chỗ nói đến "không trung thực" là để làm gì?

Tay tôi viết ở đâu về 5 trang ấy? Anh hãy gửi về đây, nếu anh vẫn còn chưa tin là anh đã sai lầm.

2) Chúng tôi (cả tôi và Na-đi-a) hoàn toàn đồng ý với anh về Phran-tơ³⁶⁶: thoát đầu tưởng chừng như tôi hơn so với về sau.

3) Tôi gửi dự thảo bức thư gửi N. I.¹⁾ Tôi sẽ không phản đối việc tăng thêm phần lịch sự: anh hãy gửi những chỗ sửa đổi và bổ sung nếu anh cho là cần thiết³⁶⁷?

Gửi anh lời chào! Lê-nin

Viết tháng Tám 1916

Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

¹⁾ Xem tập này, tr.396-398

286

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi vừa đọc xong những bài báo Thụy-điển và Na-uy. Không được phân chia chúng. Cần phải đăng chúng cùng với nhau và không được đăng mà không có bài của chúng ta chống lại giải trừ quân bị. Việc đó làm thay đổi kế hoạch.

Tôi sẽ ngồi vào viết (sửa lại) bài báo đó cho Văn tập, trong giới hạn đó nhất thiết phải tăng nó lên, sau khi rút gọn càng nhiều càng tốt tất cả phần còn lại. Giải trừ quân bị như vậy thật là một điều vô cùng ngu ngốc, thế mà nó đã bắt đầu làm cả một số người trong đảng ta lộn lộn!

P. S. Chừng nào chưa giải quyết xong vấn đề văn tập Pa-ri, cần phải giữ bài của Xtơ-ran-ních lại bởi vì nếu phải lựa chọn thì nhất định là chọn A-lếch-xan-đrô. NB

Viết tháng Tám 1916

Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

287

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Bài báo của Bu-kha-rin hoàn toàn không thích hợp³⁶⁸. Không có một chút "lý luận về nhà nước đế quốc" gì cả. Đó chỉ là một bản tóm tắt những số liệu về sự phát triển của chủ nghĩa tư bản nhà nước, chỉ có thể thôi. Dem cái tài liệu vô cùng hợp pháp đó mà đăng đây đây trên một tạp chí bất hợp pháp thì đó là một điều phi lý. Cần phải từ chối

(một cách hết sức lịch sự, đồng thời hứa sẽ tìm mọi cách giúp đỡ để đăng trên báo chí hợp pháp)*.

Nhưng có lẽ chúng ta nên đợi bài của I-u-ri, và lúc này hãy khoan viết cho Bu-kha-rin.

Cũng hãy đợi đừng vội viết thư cho Bu-kha-rin về cái "bè phái" của họ, nếu không anh ta sẽ nghĩ rằng chúng ta đã từ chối vì lý do "tính chất bè phái".

Nêu lên vấn đề về "thời đại" và "*cuộc chiến tranh hiện nay*" coi như là "hai thái cực", như thế chính là rơi vào chủ nghĩa chiết trung. Làm như thể nhiệm vụ của chúng ta là đứng "trung dung" "giữa hai thái cực"!!!

Nhiệm vụ là xác định *một cách đúng đắn* mối quan hệ giữa *thời đại* với *cuộc chiến tranh hiện nay*. Đó là điều mà các nghị quyết, cũng như các bài báo của tôi, đã thực hiện: "chiến tranh đế quốc chủ nghĩa *hiện nay không phải là một ngoại lệ*, mà là một hiện tượng điển hình trong *thời đại* đế quốc chủ nghĩa". Điển hình không phải là duy nhất.

Không thể hiểu nổi *cuộc chiến tranh hiện nay*, nếu không hiểu được *thời đại*.

Khi người ta nói như thế về *thời đại*, thì đó không phải là một câu nói rỗng tuếch. Nói như thế là đúng. Và những đoạn trích dẫn của đồng chí rút ở những bài báo trước đây của tôi **chỉ** nói lên điều đó thôi. *Những đoạn trích dẫn đó là đúng.*

Nhưng khi người ta *đã bắt đầu* từ đây rút ra kết luận rằng: "Trong *thời đại* đế quốc chủ nghĩa, không **t h ể** có những *cuộc chiến tranh dân tộc*" thì đó là một điều nhảm nhí. Đó là một sai lầm hiển nhiên cả về mặt lịch sử và chính trị, lẫn về mặt *lô-gích* (bởi vì *thời đại* là tổng thể những hiện

* Riêng về phần tôi, tôi sẽ khuyên thêm một điều với Bu-Kha-rin: nên thay đổi tên bài báo và *chỉ* giữ lại phần kinh tế thôi. Vì phần chính trị thì hoàn toàn chưa hoàn chỉnh, chưa chín chắn và không có tác dụng.

tượng khác nhau, trong đó, ngoài cái điển hình ra, *bao giờ* cũng có một cái gì khác).

Và đồng chí *lặp lại sai lầm này* khi đồng chí viết trong những lời nhận xét:

"trong *thời đại* hiện nay các nước nhỏ không thể bảo vệ tổ quốc của họ được"

≡ Những kẻ tầm thường hoá ≡

Không đúng !! Đó chính là sai lầm của Giu-ni-út, của Ra-đếch, của "những người chủ trương giải trừ quân bị" và của những người Nhật-bản!!

Cần phải nói: "*Cả* những nước nhỏ cũng không thể bảo vệ được tổ quốc *trong những cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa*, những *cuộc chiến tranh* đặc biệt điển hình cho *thời đại* đế quốc chủ nghĩa hiện đại".

Đó là sự khác nhau.

Sự khác nhau này là *toàn bộ thực chất* bác lại *những kẻ tầm thường hóa*. Và đồng chí đã không thấy chính *cái thực chất*.

Grim lặp lại sai lầm của những kẻ tầm thường hoá, và đồng chí lại *dùng túng* anh ta bằng cách đưa ra một cách diễn đạt sai lầm. Trái lại, chính vào giờ phút này (cả trong những cuộc nói chuyện cũng như trong những bài báo), cần phải bác bỏ bọn tầm thường hóa, trước mặt Grim.

Chúng ta hoàn toàn không chống lại việc "bảo vệ tổ quốc" *nói chung*, cũng không chống lại "chiến tranh tự vệ" *nói chung*. Đồng chí sẽ *không* bao giờ tìm thấy cái điều phi lý ấy trong bất cứ một nghị quyết nào (cũng như trong bất cứ một bài báo nào của tôi). Chúng ta chống lại việc bảo vệ tổ quốc và phòng thủ *trong cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa* những năm 1914 - 1916, và trong những *cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa* khác, những *cuộc chiến tranh* điển hình cho *thời đại* đế quốc chủ nghĩa. Nhưng trong *thời đại* đế quốc chủ nghĩa, vẫn **có thể** có những *cuộc chiến*

tranh "chính nghĩa", "tự vệ", cách mạng] đó là: 1) những cuộc chiến tranh dân tộc; 2) những cuộc nội chiến; 3) những cuộc chiến tranh xã hội chủ nghĩa" v. v.].

Viết tháng Tám 1916

Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)

Đăng lần đầu năm 1932 trên tạp
chí "Người Bôn-sê-vích", số 22

Theo đúng bản thảo

288

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Đây là phương án rút gọn của Na-đi-a³⁶⁹.

Tôi đã đọc bài báo lần thứ hai (trước đã đọc một lần). Tôi kiên quyết phản đối lại việc rút gọn. Việc đó có nghĩa là làm hỏng bài báo. Một bài tổng hợp hoàn chỉnh (với những chi tiết, nêu rõ người tham gia hoặc người đối thoại) là hết sức quan trọng.

Thành thật mà nói thì không nên rút ngắn bài đó.

Làm thế nào bây giờ.

Nếu nói đúng ra, chỉ có thể "giảm bớt gánh nặng" được một cách cơ bản bằng cách hoãn bài của anh, nguyên do:

1) Bài đó viết *không phải* để cho văn tập này.

2) Bài đó nằm trong cuốn sách mà về việc xuất bản cuốn sách đó đã được thỏa thuận; có nghĩa là khả năng xuất bản là thực sự có. Xuất bản lần thứ hai là một sự lãng phí, đặc biệt khi chúng ta còn nghèo.

3) Điều chủ yếu và cơ bản về lịch sử của Quốc tế thì đã được anh nói tới trong bài báo của anh đăng trên tờ "Người dân chủ - xã hội"

4) Phải *hạn chế* văn tập trong khuôn khổ (α) các tài liệu Nga + (β) những vấn đề cấp bách của cuộc tranh luận, những vấn đề còn tranh cãi và học búa của đảng.

5) Còn chủ nghĩa thất bại thì ở đâu và như thế nào?

Anh hãy viết *thẳng thắn* là anh đối với đề nghị này như thế nào: với quan điểm suy nghĩ thực tiễn của biên tập viên (và như thế nào) hay là với quan điểm bực tức?

{ *Dấu sao* vẫn *cần thiết* phải tiếp tục những cuộc tranh }
luận và sự thỏa thuận của chúng ta.

Văn tập gồm 160 trang, theo kế hoạch của tôi, sẽ cung cấp được tài liệu *phong phú* và rất có giá trị về Nga + cuộc tranh luận về quyền tự quyết (không có I-u-ri*)

+ chủ nghĩa thất bại + Tơ-rốt-xki,

+ về *Quốc tế* (Tơ-khê-ít-dê).

tức là mọi vấn đề *không thể trì hoãn được*.

Giá 2 500 frs + 400 gửi cho Li-út-mi-la (= cả vận chuyển) + khoảng 500 cho vận chuyển = za¹⁾ 3 400. Khoản đó chúng tôi còn cố được, nhưng hơn thì *chịu*.

Tôi tán thành cho xuất bản số báo trung ương (+ thêm 100 - 200 frs).

Viết tháng Tám 1916

Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

* bởi vì còn phải viết bài trả lời cho I-u-ri³⁷⁰ và còn phải gửi cho anh ta!!

¹⁾ — gần, khoảng

289

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Ái chà, anh đã thỏa thuận như vậy đấy!! Quả thực, tôi không thể nào nhịn được cười. Đi đến chỗ kiện cáo "ra tòa"... Thực vậy, bất kỳ "tòa án" nào và trong trường hợp nào cũng sẽ kết luận rằng nếu coi việc đề nghị hoãn đăng bài là một việc làm "không có tình đồng chí", thì như thế có nghĩa là làm cho công tác tập thể không thực hiện được.

May cho anh là không có "tòa án" nếu không thì tòa đó nhất định sẽ "xử tội" anh.

Song dù thế nào đi chăng nữa cũng vẫn phải "rút ngắn" Chúng ta đã và đang vượt ra khỏi cái bố cục cũ của "văn tập" (tài liệu Nga + tranh luận về quyền tự quyết). Anh hãy tìm hiểu chính xác và chính thức ở Benteli về giá cả cho mỗi tờ. Như thế chúng ta sẽ tính toán *chính xác* xem có thể in được bao nhiêu (bởi vì không trả tiền thì họ *không* in cho đâu: chớ quên điều đó!).

Salut! Lê-nin

Có cần phải gửi trả cho anh "Hamburger Echo" không?

Tôi gửi bài của A-léch-xan-đơ: tôi không dám rút ngắn!

Sẽ có thêm cả những bài Thụy-điển và Na-uy nữa!!³⁷¹ Thật rối rắm!!

Cần phải đăng bài của Xa-phác-tsích, anh nói đúng. *Chúng tôi sẽ đăng!*

Anh đã nhận được "Arbeiterpolitik" chưa? Tôi chưa thấy số 5 và số 7 ff.¹⁾

Viết tháng Tám 1916

Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)In lần đầu, theo đúng
bản thảo¹⁾ — und folgende — và những số tiếp theo

290

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Không có sự xung đột: quả thực là anh tưởng tượng "quá mức" đấy. Anh hãy nhớ lại (hay là hãy đọc lại) bức thư của tôi: tôi không phát biểu rằng tôi *biểu quyết* phản đối lại bài của anh, mà chỉ viết: "anh hãy viết thẳng thắn" xem anh đối với kế hoạch này như thế nào¹⁾. Anh đã viết.

Chỉ có thể thôi.

Có nghĩa là bài báo vẫn được sử dụng.

Tôi nghĩ rằng I-u-ri sẽ làm "yên lòng" chúng ta nhiều hơn³⁷² bởi vì ý của anh ấy chính là như thế này: "trong thời đại chủ nghĩa đế quốc" không thể có vấn đề "bảo vệ tổ quốc".

Còn thực tế: "trong cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa", do thời đại chủ nghĩa đế quốc đẻ ra, thì bảo vệ tổ quốc chỉ là sự lừa bịp".

Đấy là "hai sự khác nhau lớn".

Gửi anh lời chào! Lê-nin

P. S. Liệu đã đến lúc cùng nhau gửi bức thư của N. I. B. nói về bè phái được chưa? Tôi cho là đến lúc rồi. Còn bàn về bài của anh ta?

Tôi tán thành việc xuất bản số báo trung ương, tôi đồng ý!

Viết tháng Tám 1916

Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thụy sĩ)In lần đầu, theo đúng
bản thảo¹⁾ Xem tập này, tr.390-391.

291

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

1) Tôi gửi bài của Rô-lăng Hôn-xơ. Theo tôi cũng không đăng bài của bà ta.

2) Trả lời Bu-kha-rin³⁷³. Tôi đồng ý những thay đổi của anh, nhưng *cần phải* bổ sung thêm *một điểm*, cụ thể: **điều chủ yếu đối với chúng ta là những thiếu sót có tính chất nguyên tắc của bài báo.**

Thiếu cái đó thì thành ra chúng ta quanh co.

Nếu anh đồng ý với phần thêm đó thì hãy gửi bức thư đi (sau khi hoàn chỉnh lại những chỗ chuyển có tính chất lô-gích).

Nếu không, chúng ta sẽ thảo luận thêm.

3) Tôi *khong* tìm thấy tờ giấy mà anh nói đến, tờ giấy mà theo anh nói, thì ở đó tôi biểu thị sự đồng ý, bằng một cái gạch nào đó, nhận viết bài. Ở đây có sự lầm lẫn ở [phía] anh¹⁾.

4) Theo tôi, Phran-tơ để lại một bài rất hay và *ngắn*.

Tôi đồng ý đăng. Tôi sẽ gửi tới.

5) *Không* nên vội vã với văn tập Pa-ri. Chúng ta sẽ tính toán chính xác xem đăng *gì* (5 tờ, mỗi tờ chứa 50 000 = *tổng cộng* là 250 000 chữ).

6) Tôi viết thư trả lời I-u-ri. Song, việc này *dài dòng*.

Gửi anh lời chào. *Lê-nin*

*Viết cuối tháng Tám - đầu tháng
Chín 1916*

*Gửi từ Phi-um-xơ đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)*

*Đăng một phần năm 1932 trên tạp
chí "Người bôn-sê-vích" số 22*

In toàn văn lần đầu

Theo đúng bản thảo

¹⁾ Tiếp đó bản thảo đã bị hỏng một phần. Từ đặt trong ngoặc vuông là căn cứ theo ý mà khôi phục lại.

292

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

1) Tôi gửi một bài báo nhỏ — truyền đơn của Gioóc-giơ. Theo tôi, hết sức dở. Tôi thậm chí không biết có nên chữa lại không... Tầm thường, thiếu suy nghĩ, gượng gạo, giả bắt chước văn phong "bình dân". Đó là kiểu mẫu cho ta thấy viết những bài phổ thông như thế nào thì *không nên*...

Có thể là anh nói chuyện với anh ấy khi nào gặp anh ấy được không?

2) Về giải trừ quân bị tôi còn lưỡng lự. Nếu đưa bài của người Thụy-điển và Na-uy vào văn tập, thì nhất thiết phải đưa *vào đó* cả bài bàn về giải trừ quân bị. Tôi viết thì không lâu, chỉ cần sửa lại bài của tôi³⁷⁴. Nhưng có đủ chỗ đăng không?

Cần phải quyết định. Anh hãy trả lời.

Chúng ta sẽ tính toán lại một lần nữa xem văn tập của chúng ta sẽ phình ra chừng nào, mà nó vốn đã phình ra rồi.

3) Trả lời Bu-kha-rin. Cũng cần phải quyết định. Nếu anh không muốn nói rằng *điều chủ yếu* là những sự bất đồng có tính nguyên tắc, thì tôi đồng ý thay đổi rằng có *hai* nguyên nhân (khiến không đăng): (α) về kỹ thuật và tài chính

(β) về mặt nguyên tắc.

Anh hãy gửi cho phương án như vậy (anh đừng quên gán hai phần của bức thư cho văn về hơn nhé) và chúng ta hãy quyết định sớm. Dĩ nhiên, anh có ý nói rằng thư trả lời Bu-kha-rin của chúng ta có một ý nghĩa *lớn*: cần phải suy nghĩ kỹ và giữ lại bản sao.

4) Cần phải quyết định về văn tập Pa-ri: nội dung và khuôn khổ?

Nếu 2 000 bản, mỗi bản 5 tờ (= 10 000 tờ) giá 500 frs, thì 1500 bản (không cần nhiều hơn) có thể in $6 \frac{2}{3}$ tờ

x 50 000

330 ngàn chữ

Có lẽ ít hơn 330 ngàn chữ, gần 300 ngàn phải không?

Đúng thế chứ?

Còn phải xác minh thêm xem họ có nhận ở Pa-ri cả những tài liệu bất hợp pháp không? tức là in bí mật?

Cái đó đặc biệt quan trọng! Thế nhưng vẫn chưa nhận được thư trả lời *đầy đủ* của Gri-sa!!!

Sau khi xác minh tất cả những cái đó, chúng ta sẽ thảo ra danh mục các tài liệu cho Pa-ri.

(Tôi nghĩ là có thể *không* tính đến bài của I-u-ri và bài trả lời anh ta, vì 1) bài trả lời chưa viết xong; 2) chưa rõ ngài lái buôn đó liệu có đồng ý cho đăng không?)

5) Tôi sẽ ngồi đọc (xem lại) các luận cương của Ra-đếch³⁷⁵: tôi chưa đọc bản in thứ những luận cương này.

6) Tôi gửi trả lại phần bổ sung của Xtơ-ran-ních³⁷⁶. Chúng ta sẽ làm gì với anh ta??

Gửi anh lời chào! Lê-nin

Viết cuối tháng Tám - đầu tháng chín 1916

Gửi từ Phli-um-xơ đến Héc-ten-stanh (Thuy-si)

Đăng một phần năm 1932 trên tạp chí "Người Bôn-sê-vích", số 22

In toàn văn lần đầu

Theo đúng bản thảo

293

GỬI N. I. BU-KHA-RIN

Đồng chí thân mến!

Rất tiếc là chúng tôi không thể đăng bài "Về lý luận nhà nước đế quốc". Chúng tôi nhận thấy rằng các tài liệu

về nước Nga đã chiếm mất nhiều chỗ đến nỗi tất cả các đề tài khác đều bị thu hẹp lại, và tiền thì lại thiếu. Thật là khó khăn.

Nhưng đó không phải là điều chủ yếu. Điều chủ yếu là một số thiếu sót trong bài báo.

Tên bài báo không ăn khớp với nội dung. Bài báo gồm hai phần, mà sự kết hợp giữa hai phần đó chưa được suy nghĩ đầy đủ: 1) về nhà nước nói chung và 2) về chủ nghĩa tư bản nhà nước và sự phát triển của nó (đặc biệt là ở Đức). Phần thứ hai thì tốt và có ích, nhưng mang tính chất hợp pháp đến 9/10. Chúng tôi khuyên đồng chí nên cho đăng nó trên một trong những tạp chí hợp pháp (nếu như không cho đăng trên tờ "Niên giám") sau khi sửa chữa *rất ít*, và chúng tôi sẵn sàng làm tất cả những gì có thể làm được để đưa đăng.

Phần thứ nhất đề cập đến một đề tài có ý nghĩa nguyên tắc trọng đại, nhưng đúng là mới chỉ *để cập* thôi. Vì văn tập mỗi năm chỉ xuất bản có một lần, nên chúng tôi không thể đăng một bài báo viết chưa đủ sâu sắc về một vấn đề lý luận có ý nghĩa rất căn bản. Chưa kể đến phần bút chiến với Gum-plô-vích etc. (phần này cũng nên sửa chữa và *phát triển* thành một bài báo hợp pháp), chúng tôi cần phải nêu lên nhiều câu diễn đạt hết sức không chính xác của tác giả.

Chủ nghĩa Mác là một "học thuyết xã hội học" (???) "về nhà nước"; nhà nước — một tổ chức "chung" (?) của các giai cấp thống trị; những câu trích dẫn Ăng-ghen bị *cắt* đúng vào những chỗ *đặc biệt* quan trọng, một khi nói về vấn đề đó. Sự khác nhau giữa những người mác-xít và bọn vô chính phủ chủ nghĩa trong vấn đề nhà nước (tr.15 - 16) được định nghĩa một cách *hoàn toàn không đúng*: nếu nói đến điều đó, thì *không* nên nói theo kiểu đó; *không thể* nói như thế được. Câu kết luận (mà tác giả đã nhấn mạnh); "Đảng dân chủ - xã hội cần phải đặc biệt làm nổi bật thái độ thù

địch về nguyên tắc của mình đối với chính quyền nhà nước" (tr. 53); [hãy so sánh; giai cấp vô sản tạo ra "tổ chức chính quyền nhà nước lâm thời của mình" (tr. 54) ("tổ chức chính quyền nhà nước"!?)] cũng hoặc là cực kỳ không chính xác, hoặc là không đúng.

Đề nghị: sửa chữa lại thành một bài báo hợp pháp (α) nói về chủ nghĩa tư bản nhà nước và (β) phân biệt chiến với Gum-plô-vích và phe cách. Phần còn lại thì *hãy để cho nó chín muồi đi*. Đó là ý kiến của chúng tôi.

*Viết cuối tháng Tám - đầu tháng
Chín 1916*

*Gửi từ Phli-um-xơ (Thụy-sĩ) đến
Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)*

*Đăng lần đầu năm 1932 trên tạp
chí "Người bôn-sê-vích", số 22*

Theo đúng bản thảo

294

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến? Tôi gửi bản thảo. Xin chị hãy gửi trả lại *cũng bằng bảo đảm*: bản duy nhất (và tôi cũng cần lại nó khá gấp).

Nay mai tôi sẽ gửi bài nói về giải trừ quân bị, hiện nay không có ở nhà. Chúng tôi ở đây đã bắt đầu làm quen chút ít với đám thanh niên và rất tiếc rằng chúng tôi không biết thạo một ngôn ngữ nào. Đấy, công tác hứng thú và hữu ích là ở chỗ đó! Tổ chức của thanh niên lớn mạnh trên toàn đất nước Thụy-sĩ. Bắt tay chị, chúc mọi sự tốt lành.

V. Lê-nin

Viết ngày 15 tháng Chín 1916

*Gửi từ Xuy-rích đến Giô-ren-béc
(Thụy sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

295

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi làm việc suốt với anh chàng người Áo nên không có lúc nào trả lời các câu hỏi cả. Tạm thời có một điều: tôi chỉ đồng ý gửi bài của Xơ-ran-ních trong trường hợp: nếu cả hai chúng ta tán thành rằng bài của A-léch-xan-đơ được đưa toàn bộ vào văn tập *Béc-nơ* (trong trường hợp văn tập Pa-ri bị thất bại) và nếu có thể thực hiện được cái đó đúng như vậy.

Gửi anh lời chào! *Lê-nin*

P. S. Na-đi-a yêu cầu gửi những số tạp chí "Vấn đề bảo hiểm xã hội" mà Na-đi-a đã viết thư nhắc đến.

Viết ngày 15 tháng Chín 1916

*Gửi từ Xuy-rích đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

296

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Chúng tôi đã viết cho Bu-kha-rin.

Tôi gửi bài báo; bài này cũng nên gửi đi Béc-nơ, bởi vì Pa-ri im lặng.

Cần phải tính toán chính xác hơn (cả bản thảo lẫn những bài in thử đều ở chỗ anh), có *bao nhiêu* dành cho Béc-nơ.

Dĩ nhiên là tôi không thể nào "hài lòng" được, vì anh ngâm những bài của tôi lâu như vậy. Anh hãy gửi ngay cho nhà in: chính anh đã giục tôi, nói rằng thợ sắp chữ giục anh!!

Còn những luận cương của chúng ta đâu?¹⁾ Bản in thử những luận cương ấy đâu?

Về "Người dân chủ - xã hội" thì vấn đề có khó khăn, bởi vì tôi sợ rằng do đó mà *làm trì hoãn "Văn tập"* Người dân chủ - xã hội"!!!

Khi nào anh gửi trả lại bài "Giải trừ quân bị"²⁾, tôi sẽ suy nghĩ dứt khoát. Chúng ta sẽ cần nhắc *chính xác hơn* xem có thể đưa cái gì vào đó, *Văn tập* sẽ bị trì hoãn lại bao lâu.

Tạm thời tôi chưa viết cho tạp chí "Vấn đề"³⁾. Còn cho văn tập ("dưới lá cờ cũ") tôi muốn viết về chủ nghĩa Cau-xky³⁷⁷ (nhân tiện xin đề nghị anh gửi trả lại *gấp* cuốn sách nói về chủ nghĩa đế quốc: cần đến nó để trích dẫn).

Salut! Lê-nin

P. S. Anh phần lớn không trả lời cho những câu hỏi cụ thể.

Viết giữa tháng Chín 1916
Gửi từ Xuy-rích đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

297

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi bài của Rư-ban-ca: anh có biết được gì về *vấn đề ấy* không? Ở đây, thực chất là gì ?

¹⁾ Xem "Cách mạng xã hội chủ nghĩa và quyền dân tộc tự quyết" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 252-266)

²⁾ Xem "bản về khẩu hiệu "giải trừ quân bị"" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t.30, tr.151-162).

³⁾ Tạp chí "Vấn đề bảo hiểm xã hội"

Anh hãy gửi trả lại.

Cũng như vậy về vấn đề hỏi về B.?

Tôi gửi bài của Phran-tơ (Ph. — anh ta đề nghị ký tên như vậy).

Tôi khuyên nên trả lời³⁷⁸ Bu-kha-rin một cách hòa nhã hơn: *tạm thời* chưa có nguyên nhân gì để tức giận như vậy.

Tôi gửi bài của A-vi-lốp.

Anh có "Arbeiterpolitik", số 5 và số 7 folg. không?

Gửi anh lời chào! Lê-nin

Viết giữa ngày 15 tháng Chín
và 5 tháng Mười 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

298

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến!

Hôm nay tôi đã hỏi về các biên bản của các đại hội Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp. Ở đây không có.

Tôi đề nghị viết thư thiệp, có trả tiền trước cho thư trả lời, hỏi ở các thư viện Giơ-ne-vơ và Nép-sa-ten và ở thư viện của đảng (Pháp) tại Giơ-ne-vơ.

Best greetings.

Your¹⁾ W. Lenin

Viết ngày 26 tháng Chín 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ren-béc
(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo.

¹⁾ — Những lời chào thân ái. V.Lê-nin của anh

299

GỬI V. M. CA-XPA-RỐP¹⁾

Ca-xpa-rốp thân mến! Tôi gửi tới anh những lời chào thân ái và chúc mạnh khỏe. Anh hãy điều trị một cách cẩn thận hơn và báo cho biết *Iu ón* nhé.

Lê-nin của anh

Viết ngày 26 tháng Chín 1916

Gửi từ Xuy-riích đến Béc-nơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

300

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP¹⁾

Bạn thân mến! Na-đi-a đã viết tỉ mỉ³⁷⁹ đến nỗi tôi không còn gì để viết thêm nữa. Siết chặt tay anh, xin chúc mừng thắng lợi trong chuyến đi sang Mỹ và mong anh viết thư trao đổi kỹ hơn. Nếu Bê-lê-nin muốn đi thì anh ta phải thận trọng hơn *gấp bội* (rất nguy hiểm) và suy nghĩ kỹ hơn về những chuyến đi để *bắt liên lạc*. Việc đó chưa đủ. Còn A. M. đâu? Gửi anh lời chào!

Lê-nin của anh

Viết ngày 3 tháng Mười 1916

Gửi từ Xuy-riích

In lần đầu, theo đúng bản thảo

¹⁾ Bức thư này là đoạn viết thêm vào thư của N. C. Crúp-xcai-a.

301

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Bạn thân mến! Theo bức thư mà Gri-gô-ri chuyển đến cho tôi hôm nay thì hình như Bê-lê-nin đã quyết định là sẽ đi "du ngoạn" rồi đấy. Và thời hạn lại rất ngắn! Thế mà trong khi đó chúng ta rất cần phải trao đổi thư từ và thỏa thuận với đồng chí ấy: hiện nay công việc ấy hết sức quan trọng. Vì vậy tôi thiết tha, khẩn khoản yêu cầu đồng chí tìm mọi cách để *đích thân* gặp được Bê-lê-nin, truyền đạt lại cho đồng chí ấy tất cả những điều sau đây, và viết thư một cách vừa *thẳng thắn*, vừa chi tiết (nhất định đấy!) cho tôi biết tình hình ra sao, nghĩa là có hay không có những điểm bất đồng, những điểm không giống nhau v. v. giữa chúng ta và Bê-lê-nin và như thế nào (và làm thế nào để xóa bỏ những điều đó, nếu có).

Việc gạt bỏ Giêm-xơ (tôi hết sức khẩn khoản yêu cầu đồng chí đừng mảy may tiết lộ việc này với *bất cứ* người nào ở nước ngoài: đồng chí không thể tưởng tượng nổi sự nguy hiểm, về *tất cả* mọi mặt, của những chuyện bép xép ở nước ngoài về những vấn đề như thế và *có liên quan* tới những sự việc như thế), việc gạt bỏ Giêm-xơ làm cho tình hình trở nên nghiêm trọng và khiến cho vấn đề kế hoạch công tác chung trở thành cấp thiết.

Tôi tin chắc là kế hoạch này gồm có, thứ nhất, một đường lối *lý luận*; thứ hai những nhiệm vụ *sách lược* trước mắt, và, thứ ba, những nhiệm vụ có liên quan trực tiếp đến công tác tổ chức.

(1) Về điểm thứ nhất, nhiệm vụ cấp bách trong lúc này không phải chỉ là *tiếp tục* đường lối mà chúng ta đã chính thức thừa nhận (chống lại chế độ Nga hoàng v. v.) trong các nghị quyết và trong cuốn sách (đường lối này đã được các biến cố, sự chia rẽ ở Anh v. v. chứng thực một cách tuyệt diệu) mà còn phải tẩy sạch khỏi đường lối đó những điều

phi lý và mơ hồ đã trở nên lộ liễu, nhằm phủ nhận nền dân chủ (đó là chủ trương giải trừ quân bị, việc phủ nhận quyền tự quyết, việc bác bỏ một cách sai lầm về mặt lý luận quyền bảo vệ tổ quốc "nói chung" những dao động, trong vấn đề vai trò và ý nghĩa của nhà nước nói chung, v. v.).

Thật hết sức đáng tiếc nếu Bê-lê-nin không chờ được bài báo của tôi trả lời Ki-ép-xki (nó vừa được gửi đi đánh máy hôm qua và chỉ vài ngày nữa là xong). Làm thế nào bây giờ? Đừng khinh thường sự nhất trí với nhau về mặt lý luận; quả thật đó là điều cần thiết cho công tác trong thời buổi khó khăn như thế này. Đồng chí hãy suy nghĩ cẩn thận xem có thể thực hiện được kế hoạch sau đây (hay một kế hoạch tương tự) hay không: tôi đoán rằng vợ Bê-lê-nin không phải ở Mỹ, như tôi đã tưởng, mà ở Tây-ban-nha, nơi mà bây giờ đây đúng là Bê-lê-nin sẽ đi qua. Liệu có thể tổ chức được việc trao đổi thư tín và chuyển các bản thảo đến cho vợ đồng chí ấy ở Tây-ban-nha không? Như thế thì có lẽ cả bài báo của tôi, dù một tuần nữa mới được gửi đi, cũng sẽ đến tay Bê-lê-nin kịp thời, vì chắc chắn đồng chí ấy sẽ lưu lại vài ngày ở Tây-ban-nha.

Đồng chí hãy nghĩ kỹ xem: ngoài cái trường hợp đặc biệt này ra, thì việc trao đổi thư từ đều đặn với vợ Bê-lê-nin, và với nước Tây-ban-nha nói chung, là hết sức quan trọng. Hiện nay Tây-ban-nha là một điểm cực kỳ quan trọng vì dù sao đi nữa thì ở đây cũng dễ dàng hoạt động chống lại nước Anh hơn ở những nơi khác.

Tôi không thể nói nhiều hơn nữa về sự nhất trí trên lĩnh vực lý luận. Kẻ thù đã bám chặt lấy việc phủ nhận một cách ngu xuẩn ý nghĩa của chế độ dân chủ (Pô-tơ-rê-xốp trong tờ "Sự nghiệp" số 1). Ba-da-rốp đã viết một điều bậy bạ trong tờ "Niên giám" Bô-gđa-nốp tuôn ra một lời vô vị khác, nhưng cũng vẫn là lời vô vị trong tờ "Niên giám". Ở đây hình như có một cái khối liên minh hết sức đáng

ngghi gồm bọn Ma-khơ và những kẻ trong Ban tổ chức. Một khối liên minh hèn hạ! Khó lòng mà đập tan được nó... Có lẽ nên thử lập khối với bọn Ma-khơ để chống lại bọn thuộc phe Ban tổ chức chẳng? Khó lòng mà thành công!! Về mặt chính trị, Goóc-ki luôn luôn tỏ ra hết sức nhu nhược và xử sự theo tình cảm và tâm trạng.

Báo chỉ hợp pháp ở Nga đang có một tầm quan trọng đặc biệt, và do đó vấn đề có đường lối đúng đắn có một tầm quan trọng ngày càng lớn, vì trên lĩnh vực này, kẻ thù dễ "pháo kích" chúng ta hơn.

Có lẽ tốt nhất Bê-lê-nin nên có được một "cơ sở" ở Tây-ban-nha, và nhận những thư từ và bản thảo của chúng ta gửi đến đấy; chúng ta sẽ tiếp tục hoạt động ăn khớp với nhau, trao đổi thư từ; Bê-lê-nin sẽ có thể nhanh chóng trở về đấy sau một chuyến đi xa ngắn ngày (vì sự nguy hiểm thì rất lớn và sẽ là điều có ích hơn rất nhiều cho công tác nếu Bê-lê-nin thực hiện được những chuyến đi ngắn ngày qua một vài thành phố rồi sau đó trở về Tây-ban-nha, hay về nơi đồng chí ấy hiện ở, hoặc về một nước lân cận để *thắt chặt* thêm những mối liên lạc v. v.).

Về điểm thứ hai. Cái chủ yếu hiện nay, theo tôi nghĩ, là in những truyền đơn phổ biến và những lời kêu gọi chống lại chế độ Nga hoàng. Đồng chí hãy thảo luận xem có thể tổ chức được việc này ở Tây-ban-nha không? Nếu không được, chúng ta sẽ chuẩn bị những thứ đó ở đây và gửi đi như thế thì cần phải có những mối liên lạc *chu đáo nhất* trong công tác vận chuyển. Đồng chí hoàn toàn có lý khi nói rằng những người Nhật-bản đã tỏ ra *hoàn toàn* vô dụng. Tốt nhất là dùng những người nước ngoài nào mà chúng ta có thể viết thư cho họ ngay cả bằng tiếng Anh hay bằng một ngoại ngữ nào khác. Tôi sẽ không nói dài về vấn đề vận chuyển, vì bản thân đồng chí cũng nhận thấy và hiểu rõ vấn đề. Khốn nỗi, chúng ta không có tiền, nhưng cần phải quyên góp tiền ở Pê-tơ-rô-grát.

Vấn đề chủ yếu của đảng ở nước Nga đã và vẫn là vấn đề "thống nhất". Tơ-rốt-xki, trong 500 - 600 số báo của anh ta, đã không tỏ thái độ dứt khoát và không suy nghĩ đến nơi đến chốn: có thống nhất với Tơ-khê-ít-dê, Xcô-bê-lép và đồng bọn hay không? Hình như cả ở Pê-tơ-rô-grát cũng có "những kẻ chủ trương thống nhất" mặc dầu không đáng kể (có phải họ đã xuất bản tờ "Tin tức công nhân" ở Pê-tơ-rô-grát không?) Người ta đồn "Ma-ca-rơ" ở Mát-xcơ-va cũng đang thực hiện một sự điều hòa. Khuynh hướng điều hòa và khuynh hướng thống nhất là điều nguy hại nhất cho đảng công nhân ở Nga, đó không phải chỉ là một điều ngu xuẩn, mà còn làm cho đảng *tiểu vong* nữa. Vì *trong thực tế*¹ "thống nhất" (hay điều hòa v. v.) với Tơ-khê-ít-dê và Xcô-bê-lép (điều mấu chốt là bọn họ, vì họ tự coi là "những người quốc tế chủ nghĩa") — tức là "thống nhất" với Ban tổ chức, và qua nó với Pô-tơ-rê-xốp và đồng bọn, tức là trong thực tế có *thái độ bợ đỡ* đối với bọn xã hội - sô- vanh. Nếu Tơ-rốt-xki và đồng bọn đã không hiểu được điều đó thì càng không hay cho họ. Tờ "Sự nghiệp", số 1, và nhất là sự tham gia của công nhân vào các ủy ban công nghiệp chiến tranh đã *chứng minh* rằng đúng là như thế.

Không những trong những cuộc bầu cử vào Đu-ma ngay sau ngày hòa bình, mà nói chung trong *tất cả* những vấn đề thực tiễn của đảng, "sự thống nhất" với Tơ-khê-ít-dê và đồng bọn là *điểm then chốt* trong lúc này. Chúng ta chỉ có thể tin cậy vào những người đã hiểu được toàn bộ cái trò bịp về tư tưởng thống nhất và đã hiểu được tất cả sự cần thiết phải đoạn tuyệt với đám người này (với Tơ-khê-ít-dê và đồng bọn) ở Nga. Bê-lê-nin cần phải đoàn kết *chỉ toàn* những người như vậy để đóng vai trò lãnh đạo.

Nhân tiện xin nói: sự phân liệt cũng đã chín muồi trên quy mô quốc tế. Tôi cho rằng hiện nay điều hoàn toàn hợp thời là làm thế nào để *tất cả* những công nhân giác ngộ và giữ vai trò lãnh đạo ở Nga đều hiểu được điều đó và thông

qua những nghị quyết tán thành đoạn tuyệt về mặt tổ chức với Quốc tế II, với Cục Quốc tế của Huy-xman, Van-đéc-ven-đơ và đồng bọn, tán thành việc thành lập Quốc tế III, *chỉ* chống lại bọn Cau-xky ở tất cả các nước (Tơ-khê-ít-dê và đồng bọn cũng như Mác-tốp cộng với Ác-xen-rốt, = những Cau-xky người Nga), *chỉ* xích lại gần với những người theo lập trường của phái tả Xim-méc-van.

Về điểm thứ ba. Nhược điểm lớn nhất hiện nay chính là ở chỗ những mối liên hệ của chúng ta với các công nhân lãnh đạo ở Nga còn yếu!! Không có thư từ đi lại gì cả!! Không có ai, ngoài Giêm-xơ, và bây giờ thì cả Giêm-xơ cũng không có nữa! Như thế thì không được. *Không thể nào* thực hiện được cả việc in các truyền đơn, công tác vận chuyển, lẫn sự thỏa thuận về những lời kêu gọi, cũng như việc gửi các dự thảo những lời kêu gọi ấy v.v. và v.v., nếu không tổ chức được việc trao đổi thư từ bí mật *đều đặn*. Mấu chốt là ở chỗ đó!

Việc này Bê-lê-nin đã không làm (lúc bấy giờ có lẽ không thể làm được) trong chuyến đi đầu tiên của mình. Thiết tha đề nghị đồng chí hãy thuyết phục đồng chí ấy rằng nhất thiết phải làm được việc này trong chuyến đi thứ hai! Nhất thiết phải làm!! Chính số lượng những mối liên lạc sẽ là thước đo để đánh giá kết quả trước mắt của chuyến đi, thực vậy!! (Cố nhiên, ảnh hưởng cá nhân của Bê-lê-nin còn quan trọng hơn nữa, song đồng chí ấy *sẽ không thể* lưu lại ở đâu lâu mà lại không sợ nguy hiểm cho bản thân và làm tổn hại đến sự nghiệp.) Số lượng các mối liên lạc ở mỗi thành phố đánh giá sự thành công của chuyến đi!!

Ít nhất là hai phần ba mối liên lạc trong mỗi thành phố, với *các công nhân* lãnh đạo, có nghĩa là họ phải *viết lấy*, họ phải *tự mình* làm tốt việc trao đổi thư từ một cách bí mật (phải tự lực cánh sinh), mỗi người phải tự mình chuẩn bị cho bản thân 1 - 2 "người nối nghiệp" để phòng trường hợp bị bắt. Không nên giao việc đó riêng cho đám trí thức.

Không nên giao. Mà việc đó các công nhân lãnh đạo có thể và phải thực hiện. Nếu không như thế thì *không thể nào* làm cho công tác được liên tục và nhất quán được, mà cái đó là chính.

Hình như hết vấn đề rồi nhỉ?

Tôi xin nói thêm một chút về sách báo hợp pháp:

Điều quan trọng là phải biết từ "Niên giám" (nếu không thể nào gạt bỏ những người thuộc phe Ban tổ chức bằng cách liên minh với bọn Ma-khơ) có để cho đăng các bài báo của tôi không? với những sự hạn chế? những sự hạn chế nào?

Cần phải tìm hiểu chi tiết hơn nữa về nhà xuất bản "Làn sóng".

Còn về phần tôi, tôi xin nói rằng tôi cần phải kiếm sống. Nếu không thì thú thật chỉ còn có cách là chết thôi!! Giá sinh hoạt thì đắt đỏ kinh khủng, thế mà không biết sống bằng cái gì. Cần phải *dùng sức* mà moi tiền* từ tay nhà xuất bản từ "Niên giám", tôi đã gửi cho họ hai quyển sách của tôi (đòi họ phải trả tiền; *ngay lập tức* và càng nhiều càng tốt!). Đối với Bôn-tơ cũng vậy. Đối với *những bản dịch* cũng vậy. Nếu không thu xếp được việc này, thì thú thật là tôi sẽ không đứng vững được nữa, đó là điều hoàn toàn nghiêm trọng, hoàn toàn, thật là hoàn toàn nghiêm trọng.

Siết chặt tay đồng chí, gửi muôn nghìn lời chúc tốt đẹp nhất tới Bê-lê-nin, và hãy viết cho tôi đôi lời *ngay* sau khi nhận được thư này.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Hãy *thành thật* cho biết là Bu-kha-rin đã ra đi với tâm trạng như thế nào? đồng chí ấy có sẽ viết thư cho chúng

* Bê-lê-nin sẽ nói chuyện tiền nong với Ca-tin và với bản thân Goóc-ki, dĩ nhiên là *nếu không có* điều gì bất tiện.

ta không? đồng chí ấy có sẽ hoàn thành được những điều yêu cầu không? Việc trao đổi thư từ (với bên Mỹ) *chỉ* có thể thực hiện được qua Na-uy mà thôi: hãy báo cho đồng chí ấy biết và hãy thu xếp việc đó.

Viết sau ngày 3 tháng Mười

1916

Gửi từ Xuy-rích đến Xtốc-khôn

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

302

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Tôi gửi bản thảo để đánh máy³⁸⁰ - làm 4 bản. Đề nghị đánh thật *sít*, đánh trên một phần tư, chứ không phải trên nửa tờ.

Nếu anh còn tiền của quỹ đảng, anh hãy lấy ra mà chi (giấy, đánh máy, v.v.); nếu không có, anh hãy viết thư ngay cho biết phải gửi bao nhiêu.

Gửi anh lời chào! *Lê-nin* của anh

Viết vào tháng Mười 1916,

trước ngày 5

Gửi từ Xuy-rích đến Gio-ne-vơ

In lần đầu năm 1933 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXI

Theo đúng bản thảo

303

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi gửi bài báo³⁸¹. Đây là một bài đạ! Có nên đưa thêm hai điểm nhỏ nữa không?

(1) ở Đức cũng có người theo chủ nghĩa thất bại, về họ lịch sử sẽ kể (hãy nhớ lại câu chuyện của Seger và về Blốc);

(2) về hành động bất lịch sự của "Gazeta Robotnicza" chống lại chúng ta về vấn đề chủ nghĩa thất bại.

Tôi thiết nghĩ, về vấn đề Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa tốt nhất là chờ giấy mời!

Tôi vẫn xem tờ "Avanti!" nhưng không theo dõi một cách chặt chẽ. Đề nghị Gioóc-giơ viết thư báo *chính xác* số báo và ngày tháng.

(Có cuộc họp mặt của các *nghị sĩ* không, về cuộc họp đó hình như người ta đã nói ở Ki-en-tan?)

Bọn nghị sĩ *đều* là bọn theo phái Cau-xky cả đấy.

Nếu bài của A-lếch-xan-đrơ đã được sắp chữ thì chúng ta rơi vào tình trạng khó xử. Làm thế nào?

Tôi không thể rút ngắn bài của Xơ-ran-ních được! Đã đọc *hai* lần!! Không còn đủ sức đọc thêm nữa.

Nay mai tôi sẽ gửi cho anh thư trả lời I-u-ri¹⁾.

Thoạt đầu, nên thỏa thuận với Pa-ri một cách chính xác hơn được không?

Phải chăng sẽ là một chuyện nhảm nhí, nếu như chúng ta *bắt đầu* gửi, nhưng *sẽ không thể* gửi thường xuyên?

Tôi quở trách Gri-sa thậm tệ vì tội cấu thả và thiếu chính xác: anh ấy không biết cách viết rõ ràng! Anh ta gửi những bức điện báo ngu xuẩn!

Ở Xuy-rích hoàn toàn không còn có ai để giao cho đánh máy cả.

Gửi anh lời chào! Lê-nin

¹⁾ Ý nói bài "Trả lời P. Ki-ép-xki (I-u. Pi-a-ta-cốp)".

Nay mai chắc có thư bí mật của Gri-sa phải không? Đúng thế chứ?

Viết vào tháng Mười 1916, chậm nhất là ngày 5

Gửi từ Xuy-rích đến Héc-ten-stanh (Thuy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng bản thảo

304

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Anh hãy gửi trả lại gấp *cả hai* bản thảo³⁸²; còn phải đưa đánh máy lại lần nữa.

Cần phải bàn: phải làm thế nào để I-u-ri *không thể* từ chối đăng bài được? Ý kiến của anh thế nào?

Gửi anh lời chào. Lê-nin

Viết vào tháng Mười 1916, chậm nhất là ngày 5

Gửi từ Xuy-rích đến Héc-ten-stanh (Thuy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng bản thảo

305

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tôi viết thư cho Gri-sa để anh ta trả lời xem anh ta có thể gửi cho chúng ta *bao nhiêu* tiền. Bởi vì qua cơ quan kiểm duyệt thì bài của I-u-ri người ta cũng không cho đăng

toàn bộ — rõ ràng là như vậy — ấy là chưa nói đến bài của Xơ-ran-ních. Cái anh chàng Gri-sa ấy mới đần độn làm sao, một tháng rưỡi trời anh ta viết lung tung, thế mà *cái chính* thì chưa viết xong !!

Theo tôi sẽ đành phải xuất bản tập hai ở đây. Trong một số mà đưa vào *hai* bài tranh luận về quyền tự quyết thì thật hết sức bất tiện. (Có thể là sẽ xuất bản bài của I-u-ri và bài trả lời thành tập riêng, thành cuốn sách nhỏ được không?) Sở kiểm duyệt ở Pa-ri làm đảo lộn *tất cả* tình hình: không thể xuất bản với những chỗ lổm đổm... và vì có gì?

Giá giấy ngày càng đắt. Liệu Benteli có nâng giá cao hơn trước không? Anh (có lẽ đích thân đến thì tiện hơn) nên tìm hiểu những vấn đề đó và giữ thư trả lời của ông ta.

Anh hãy gửi trả lại "Sự nghiệp" nhanh lên. Tôi sẽ gửi bài của A-vi-lốp: bài gửi trước đây tôi đã viết nhầm là bài của anh ta¹⁾.

Tôi đưa đánh máy lại thư trả lời cho I-u-ri và sau đó sẽ gửi cho *anh* để chuyển cho anh ta: để khỏi mất thời gian, anh hãy cho biết chính xác xem chính thức bao giờ viết và viết theo địa chỉ nào cho anh.

Gửi anh lời chào! *Lê-nin*

Viết ngày 5 tháng Mười 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Héc-ten-stanh
(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

306

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Mới nhận được thư của Gri-sa trong đó có báo tin là họ đã cho xuất bản văn tập *dưới* con mắt của sở kiểm duyệt!!

1) Xem tập này, tr. 401.

Thế là chúng ta đã "sa lầy" rồi!!! Làm gì bây giờ với bài của Xơ-ran-ních. Mà giấy thì lên giá *một cách ghê gớm*.

Anh có biết chuyện ấy không? Anh đã tính toán xem hiện nay văn tập của chúng ta sẽ nhét vào đâu được?

Anh đã nhận được chiếc làn với bài phê bình I-u-ri của tôi chưa? Anh hãy *mau mau* gửi trả lại cả hai bản thảo. Anh đã nhận được thư của A-lếch-xan-đơ chưa?

Tôi đã viết cho Bu-kha-rin một bức thư nhẹ nhàng¹⁾.

Gửi anh lời chào! *Lê-nin*

Viết giữa ngày 5 và 14 tháng
Mười 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Héc-ten-
stanh (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

307

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. C. thân mến!

Mong anh bổ sung thêm lời chú giải³⁸³ gửi kèm theo đây (hoặc với tính cách lời chú giải, hoặc với tính cách phần nội dung bài báo tùy anh xem trong trường hợp này thế nào thì tiện hơn) vào chỗ nói về khả năng thực hiện được nền độc lập của Phần-lan.

Gửi anh lời chào! *Lê-nin* của anh

1) Xem tập này, tr. 415 - 420.

Anh liệu có thể chuyển lời cho tên súc sinh Rư-ban-ca (qua Cu-dơ-ma cũng được) là tôi *hoàn toàn cho phép* hẳn ta đăng những bức thư và phân tái bút của tôi, được không?³⁸⁴ Hay là đối với anh thì làm thế bất tiện.

Viết sau ngày 5 tháng Mười 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII*

Theo đúng bản thảo

308

GỬI Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến!

Mãi đến hôm nay - thứ hai - cũng vẫn chưa có bài!! Mà tôi đã đề nghị gửi trả lại, đã viết là tôi cần đến nó ¹⁾, còn chị thì *đã từ lâu* hứa hẹn "ngày mai" sẽ gửi. Thế nghĩa là thế nào? Rất mong chị gửi trả ngay cho!

Salutations amicales ²⁾. Lê-nin

Viết ngày 9 tháng Mười 1916

*Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ren-béc
(Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

1) Đây là nói tác phẩm của V. I. Lê-nin "Cương lĩnh quân sự của cách mạng vô sản" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 131 - 143).

2) — Những lời chào thân ái.

309

GỬI N. I. BU-KHA-RIN

14. X. 1916

N. I. thân mến!³⁸⁵

Về bài báo "bất hạnh" theo cách nói của anh, quả thực anh lập luận hết sức kỳ lạ, hoặc nói đúng hơn, anh hoàn toàn không lập luận mà nổi nóng và vượt qua cả những sự lập luận. Thật thế, anh hãy nhìn từ xa xem lý lẽ của anh như thế nào:

"...Tôi thật sự có cảm giác là (!) vấn đề không phải (!) ở những điểm buộc tội (!), mà "nói chung"...".

Lời lẽ được viết đúng nguyên văn như vậy !! Phải chăng có thể lập luận như thế được ư? Chính cái đó có nghĩa là bịt mồm bất kỳ người nào biết suy luận và thảo luận. Trong bức thư của ban biên tập đã nêu lên những chỉ dẫn *chính xác* và những sự trình bày lý do bất đồng, thế mà anh nổi nóng: tình cảm, sự buộc tội, nói chung...

Anh đã được đọc bản thuyết trình "cũng về đề tài đó", và không một người nào trong số các nhà chính luận thuộc Ban tổ chức "hé răng ngay cả về chủ nghĩa vô chính phủ".

Một lần nữa xin hỏi: phải chăng đó là nguyên do? Cả trong bức thư của ban biên tập cũng không thấy nói về chủ nghĩa vô chính phủ. Anh đã nói những gì trong buổi thuyết trình — điều đó không thể xác định nổi. Các nhà chính luận thuộc Ban tổ chức quả là ngu ngốc - đó là thực tế. Anh lại còn thêm: "tôi đã chỉ họ về những điểm khác"...

"Chủ nghĩa cơ hội là sợ trước những điều mà Ma-ri-a A-lếch-xê-ép-na theo chủ nghĩa thủ tiêu vàng sẽ nói" (Ma-ri-a A-lếch-xê-ép-na - Pô-tơ-rê-xốp).

Rất đanh thép. Rất đanh thép. Nhưng đánh không trúng! Bởi vì tôi khẳng định là ở đây Pô-tơ-rê-xốp phản đối Ba-da-rốp là *đúng*³⁸⁶.

(1) Cái đó có đúng hay không? Anh không phân tích. —
 (2) Thế có phải là dở không, nếu bọn vàng đã *có lý* khi phản đối những sai lầm của người chúng ta? Anh đã bỏ qua những vấn đề thiết thực bằng những lời lẽ gay gắt. Người ta thấy là anh lại "sợ" suy nghĩ về ý nghĩa của ý kiến đúng đắn của Pô-tơ-rê-xốp bác lại Ba-da-rốp!

"...Anh không thể nào quy cho tôi là đã phủ nhận cuộc đấu tranh cho dân chủ..." Tôi quy cho anh hàng loạt sai lầm về vấn đề đó và tôi sẽ nêu ra chính xác đó là những sai lầm gì. Còn anh thì lại lẩn tránh việc tranh luận về thực chất.

Anh nêu ra ba "điều khẳng định", tuồng như đó là những điều khẳng định "tuyệt đối không thể tranh cãi gì nữa và mác-xít chính thống", mà chương đầu "*có thể quy tụ*" vào những điều đó.

Nhưng những điều khẳng định đó (1) chung chung đến nỗi còn lâu mới đạt đến sự cụ thể của nó ; (thứ hai và đây là điều chủ yếu) đó *không phải là cái* đã nói trong bài báo!!

"Cả Gr. lẫn anh thậm chí đều không muốn nói với tôi là sự nhảm nhí ở chỗ nào".

Xin lỗi anh, điều đó không đúng sự thật. Trong bức thư của ban biên tập, điều đó được nêu lên *một cách hết sức chính xác*, nhưng anh đã *không* hề trả lời về những điều mà chúng tôi *đã nói*, đã *vạch ra*. Không thấy có một tiếng trả lời nào cho một trong nhiều điều chỉ dẫn chính xác của chúng tôi!!

Một trong những dẫn chứng của chúng tôi: anh cắt xén những câu trích dẫn của Mác và Ăng-ghe-n *đến nỗi* truyền đạt sai cả ý nghĩa hoặc dẫn tới những kết luận không chính xác. Anh chỉ trả lời một điểm đó thôi, nhưng trả lời như thế nào? Rằng "tôi thừa hiểu đoạn tiếp theo (đoạn trích dẫn)". "Nhưng về những điểm này, hai ông đã đưa ra một ý kiến không thể giải thích khác được".

Và chỉ có thế thôi!! Cái đó thật là nực cười, nếu không phải là đáng buồn. Chúng tôi chính là đã chỉ ra *một cách*

chính xác "sự giải thích khác đi" đó; anh không hề phân tích nguyên do, không hề đưa ra *một* câu trích dẫn nào (tôi đã *có ý* đối chiếu chúng; không phải ngẫu nhiên tôi viết cho anh ; tôi đã đối chiếu các câu trích dẫn, *không phải* một câu mà thôi đâu), mà lại lảng tránh: "không thể giải thích khác được". Lỗi hoàn toàn ở phía anh — lẽ ra phải thảo luận những điểm bất đồng thì anh lại lảng tránh.

Chúng tôi không hề buộc tội anh là "nói nhảm nhí" và mắc phải "chủ nghĩa vô chính phủ" về vấn đề đó, mà chỉ viết: "để cho chín muồi". Đây là "hai sự khác nhau lớn". Anh không những không trả lời những chỉ dẫn của chúng tôi mà lại còn *bóp méo* cả ý nghĩa của chúng. *Không được như thế!*

"Bài báo nằm đã lâu..." Như thế là một sự bẻ hợc quá sớm. Chúng tôi trao đổi thư từ với Gr. đã lâu, bởi vì những bài báo khác làm cho chúng tôi bỏ dở việc đang làm. Anh chưa ấn định thời hạn, không ai có thể biết được chuyến đi của anh có thể xảy ra. Đó là sự bẻ hợc.

Về vấn đề "chèn ép" và bút chiến với một giọng chưa đến nỗi gay gắt thì tôi cần phải nói rằng trên báo chí tôi chưa bao giờ tranh luận với anh, mà *viết thư trao đổi* trước khi luận chiến và *nhằm tránh* sự luận chiến đó. Đó là sự thật. Facts are stubborn things¹⁾. Không thể đem chuyện đơm đặt ra để át được sự thật đâu. Tôi viết thư trả lời cho P. Ki-ép-xki để đăng báo (không phải cho anh, mà cho P. Ki-ép-xki), và chúng tôi dành cho anh ta đặc lợi mà chúng tôi chưa dành *cho ai bao giờ*: chúng tôi gửi trước cho anh ta bài đó để anh ta "thỏa thuận". (Đáng tiếc là người đánh máy bị ốm trong khi đang làm dở; vì thế mà chưa có bài, và chắc chắn anh sẽ không thấy bài đó trước khi lên đường; nhưng *vẫn có liên lạc bưu điện với bên Mỹ* và chắc là P. Ki-ép-xki sẽ chuyển cho anh. Không thể đòi lại bài

1) - Sự thật thì bướng bỉnh

đó ở người đánh máy ấy để đưa cho người khác, bởi vì anh ta ở thành phố khác; chưa nắm được người khác; anh ta đang túng thiếu và *không thể* cắt đi của anh ta một khoản tiền thù lao nào, dù nhỏ bé, đã được hứa trước.)

Bài báo của P. Ki-ép-xki tôi hết mức, và sự lẫn lộn của anh ta (nói chung về vấn đề dân chủ) thật quá kinh khủng*.

Anh cũng biết là chúng tôi lúc nào cũng đánh giá anh cao và đã nhiều tháng trời chúng ta viết thư trao đổi với nhau tỉ mỉ, *từ mùa xuân* năm 1915 đã chỉ rõ là anh có những dao động về vấn đề cương lĩnh tối thiểu và về vấn đề dân chủ. Tôi sẽ rất thành tâm sung sướng nếu cuộc luận chiến *chỉ* diễn ra với P. Ki-ép-xki, người khởi xướng cuộc luận chiến đó, và nếu những sự bất đồng với anh được giải quyết. Nhưng để đạt được cái đó anh cần phải phân tích những vấn đề (còn đang tranh luận) một cách đi vào thực chất và chăm chú, chứ không phải với thái độ lảng tránh.

Tôi hết sức sung sướng thấy rằng chúng ta đã nhất trí được với nhau trong việc chống "giải trừ quân bị". Tôi cũng rất sung sướng được làm quen với Phran-tơ: có lẽ anh đã làm việc nghiêm túc với anh ấy về mặt tuyên truyền bôn-sê-vích; chắc chắn là ở đây có công lao lớn của anh. Một người luôn cố gắng đi sâu vào công việc và cho thấy không ít hứa hẹn.

Tôi gửi theo giấy chứng minh. Trao đổi thư từ với bên Mỹ *chỉ* có thể tiến hành qua miền Xcan-đi-na-vơ: nếu không sẽ thất lạc *hết*; cơ quan kiểm duyệt của Pháp *vô liêm sỉ*.

* Tôi không biết là Gri-gô-ri đã viết cho anh những gì, nên không thể trả lời về mục đó. Anh gọi những điều do anh ấy viết là "một điều nhằm nhí trắng trợn"... Hừm... hừm! Anh liệu không sợ rằng đây là một giọng "gay gắt" ư? Trong luận chiến với P. Ki-ép-xki tôi *hoàn toàn không dùng đến* cái giọng đó.

Về vấn đề Mỹ. Năm 1915 tôi đã viết sang đó một số thư: cơ quan kiểm duyệt Pháp và Anh bỉ ổi đã tịch thu *hết tất cả* những thư đó.

Tôi rất muốn

(1) Xuất bản ở bên đó bản tuyên ngôn của phái tả Xim-méc-van bằng tiếng Anh.

(2) Cũng làm như vậy đối với cuốn sách của chúng ta về chiến tranh (có sửa lại cho lần xuất bản mới).

(3) Nếu có thể được, tổ chức việc gửi biểu cho Ban chấp hành trung ương những tài liệu xuất bản và sách quan trọng nhất của Socialist Party và Socialist Labour Party (tôi *chỉ* có "Appeal to Reason").

(4) Tổng biên tập báo *Do-thái* ở Niu-oóc Ca-gan năm 1912 đến thăm tôi ở Cra-cốp và nhân tiện hứa với tôi sẽ gửi những tài liệu xuất bản về thống kê kinh tế chính thức của Hoa-kỳ (ở bên ấy những tài liệu xuất bản đó phát không trong ban biên tập), còn nói rằng việc gửi như vậy hoàn toàn không phải là một việc khó khăn đối với tờ báo của họ, tờ báo có một ban phát hành khổng lồ. Nhưng anh ta đã *không* thực hiện lời hứa! Nếu anh gặp, anh hãy thăm dò xem sao; tuyệt vọng hay là chưa đến nỗi.

(5) Nên tổ chức một nhóm nhỏ gồm những người bôn-sê-vích Nga và Lát-vi-a có khả năng theo dõi tài liệu xuất bản *hay* và gửi đi, viết về những tài liệu đó, *dịch và in* những tài liệu do chúng tôi gửi từ đây sang, sau nữa nói chung là cùng nhau thảo luận và "thúc đẩy" các vấn đề về Quốc tế III và về "phái tả" trong phong trào xã hội chủ nghĩa quốc tế.

Nếu một vài người bôn-sê-vích có được sự liên hệ tích cực hơn nữa với một vài người Lát-vi-a thạo tiếng Anh thì công việc có lẽ sẽ tiến triển.

(6) Anh hãy chú ý đặc biệt tới người Lát-vi-a nói chung, và nói riêng hãy chú ý tìm gặp *Béc-din*. Tôi nghĩ là nên tìm thông qua Strahdneks.

(7) Vào cuối năm 1914 hoặc năm 1915 tôi có nhận được từ bên Mỹ một tờ báo khổ nhỏ của Socialist Propaganda League với profession de foi ¹⁾ theo tinh thần phái tả Xim-méc-van. Tôi gửi kèm theo địa chỉ. Tôi đã gửi cho họ một bức thư dài bằng tiếng Anh. Chắc chắn mất rồi chứ? Tôi sẽ cố gắng tìm và gửi cho anh bản sao, nếu căn cứ vào các tài liệu tra cứu anh thấy rằng nên gửi. Tôi cũng viết về League đó cho cả những người Lát-vi-a nữa qua Strahd-neks: thế rồi cũng mất nốt.

(8) Ở bên Mỹ đúng ra phải có một cơ sở cho sự hoạt động chống lại bọn tư sản Anh, một giai cấp đã làm cho sở kiểm duyệt phát điên lên. Cái đó thuộc §5.

(9) Anh hãy cố gắng trả lời chúng tôi ngay nhé, dù chỉ vài dòng, bằng bưu thiếp, để cố gắng đặt mối quan hệ đúng đắn với nước Mỹ; anh hãy báo trước (1 - 1½ tháng) về thời gian quay trở lại nhé.

*Gửi từ Xuy-rích đến
Khri-xi-a-ni-a (Ô-xlô)*

*Đăng lần đầu năm 1932 trên
tạp chí "Người bôn-sê-vích", số 22*

Theo đúng bản thảo

310

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến!

Chúng tôi đã nhận được cuốn sách về chủ nghĩa đế quốc và bức thư dài của chị. Đã nhận đủ tất cả. Rất cảm ơn. Chúng tôi sẽ gửi "The Call". Có lẽ Gri-gô-ri sẽ gửi sách báo mới

1) — Liên minh tuyên truyền xã hội chủ nghĩa với tôn chỉ và cương lĩnh hành động

nữa từ Béc-nơ. Na-đi-a bận đại hội của Liên minh và gửi lời chào chị. Hôm qua Na-đi-a đã gửi cho chị một bức thư dài. Chị đừng ở lại Giô-ren-béc: chị sẽ chết công và sẽ bị cảm lạnh đấy.

Gửi chị lời chào thân ái!

Lê-nin của chị

P. S. Có thể là chị không có tiền để di chuyển? Nhất thiết phải viết thư nhé: chúng tôi sẽ kiếm được tiền dễ dàng, bao nhiêu cũng được...

Viết ngày 21 tháng Mười 1916

*Gửi từ Xuy-rích đến Giô-ren-béc
(Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

311

GỬI Ph. CÔ-RÍT-SÔ-NƠ

25. X. 1916.

Bạn thân mến! Chúng tôi rất lấy làm tiếc là đến tận bây giờ đồng chí vẫn không viết cho chúng tôi lấy một dòng. Song vẫn hy vọng là những biến cố to lớn ở Viên cuối cùng rồi cũng sẽ thúc đồng chí viết cho chúng tôi một cách tỉ mỉ.

Tờ "Berliner Tagwacht" (và sau đó những báo khác) có đưa tin là 24 000 công nhân tại nhà máy quân sự ở Spay-ơ (Áo) đã đình công, binh lính Tiệp đã nổ súng và đã có 700 (bảy trăm!) công nhân bị thiệt mạng! Tin đó đúng đến mức nào? Đồng chí làm ơn báo cho biết về vụ này càng chi tiết càng tốt.

Còn về hành vi của Phri-đrich Át-lơ, thì tôi muốn đồng chí báo cho biết tỉ mỉ.

Các báo ra ở đây ("Berliner Tagwacht" và "Volksrecht" — đồng chí có nhận được cả hai tờ không? hay không nhận được một tờ nào?) ca ngợi hành động đó. "Avanti!" (có tới tay đồng chí không?) loan báo rằng Phri-đrich Át-lơ là tác giả của bản tuyên ngôn nổi tiếng của những người quốc tế chủ nghĩa Áo³⁸⁷. Có đúng thế không? Và ngay hiện nay liệu có tiện nói công khai về vấn đề đó không?

(1) Phri-đrich Át-lơ có nói với ai đó về kế hoạch của mình không? (2) Anh ta có trao cho một người bạn nào đó của anh ta những tài liệu, thư từ, những bản tuyên bố để công bố sau này không? (3) Có đúng là báo "Arbeiter-Zeitung" ở Viên viết rằng hình như anh ta ở khắp mọi nơi (cả ở câu lạc bộ đường sắt lẫn ở những nơi khác) đều bị ở vào địa vị thiểu số (và nhóm thiểu số đó đông bao nhiêu?); (4) — — rằng địa vị của anh ta trong tổ chức đã trở nên "không thể chịu nổi" (?)— (5) — rằng tại hội nghị gần đây của đảng, anh ta chỉ được có bảy phiếu phải không? — (6) rằng tại hai phiên họp vừa qua của những nhân vật có trách nhiệm anh ta đã công kích đảng hết sức kịch liệt và yêu cầu tổ chức "biểu tình"? (cụ thể những cuộc biểu tình gì?).

Đồng chí hãy làm ơn trả lời càng tỉ mỉ càng tốt cho tất cả những câu hỏi đó và nói chung — cung cấp cho nhiều tin tức và chi tiết hơn nữa về Phri-đrich Át-lơ. Nếu đồng chí không cho những chỉ dẫn đặc biệt, thì chúng tôi sẽ đăng trên các báo của chúng tôi tất cả những gì nhận được của đồng chí (và chúng tôi cũng cho đăng - coi đó là tài liệu của ban biên tập chúng tôi — trên báo chí Đức ở đây).

Về việc đánh giá hành vi về mặt chính trị, chúng tôi tất nhiên vẫn giữ quan niệm trước, đã được kinh nghiệm mấy chục năm chứng thực, rằng những hành vi ám sát

khủng bố cá nhân là những biện pháp đấu tranh chính trị *bất lợi*.

"Killing is no murder"¹⁾ — tờ báo "Tia lửa" trước kia của chúng tôi đã viết như vậy về những vụ ám sát; chúng tôi *hoàn toàn không phản đối* việc ám sát chính trị (về mặt này thì những bài xiêm nịnh của bọn cơ hội chủ nghĩa trong "Vorwärts" và "Arbeiter-Zeitung" ở Viên quả thật ghê tởm), nhưng về mặt sách lược cách mạng thì những vụ ám sát cá nhân đều là bất lợi và có hại. Chỉ có phong trào quần chúng mới có thể coi là một cuộc đấu tranh chính trị thực sự. Chỉ có gắn chặt và trực tiếp với phong trào quần chúng, thì những hành động khủng bố cá nhân mới có thể và tất phải mang lại lợi ích. Bọn chủ trương khủng bố (mà chúng tôi đã luôn luôn đấu tranh chống lại) ở nước Nga đã tiến hành một loạt những vụ ám sát cá nhân, nhưng hồi tháng Chạp 1905, khi mà cuối cùng phong trào đã phát triển thành phong trào quần chúng, thành cuộc khởi nghĩa, — khi cần phải giúp *quần chúng* sử dụng bạo lực, — đúng lúc đó "bọn chủ trương khủng bố" lại *vắng mặt*. Sai lầm của bọn này là ở chỗ đó.

Át-lơ có thể mang lại nhiều hơn nữa lợi ích cho phong trào cách mạng, nếu ông ta không sợ sự phân liệt và chuyển sang tuyên truyền và cổ động bất hợp pháp một cách có hệ thống. Sẽ là một việc rất tốt nếu có một nhóm tả nào đó cho in ở Viên tờ truyền đơn và trong đó công bố cho công nhân biết quan điểm của mình: phỉ nhổ một cách hết sức gắt gao thái độ bợ đỡ của tờ "Arbeiter - Zeitung" ở Viên và của tờ "Vorwärts", và biện hộ về mặt đạo đức, cho hành động của Át-lơ ("killing is no murder") nhưng đưa ra một *bài học* cho công nhân với lời tuyên bố sau đây: không phải chủ nghĩa khủng bố, mà là một công tác tuyên truyền và cổ động cách mạng, biểu tình v. v. và v. v.

¹⁾ — "Làm cho chết không có nghĩa là giết chết"

có hệ thống, lâu dài, đầy hy sinh *chống lại* đảng tay sai và cơ hội chủ nghĩa, *chống lại* bọn đế quốc, *chống lại* các chính phủ nước mình, *chống lại* chiến tranh - đây chính là việc cần làm.

Đồng chí cũng làm ơn cho biết nếu nhìn nhận hành động của Át-lơ là một hành vi *tuyệt vọng*, thì sự nhìn nhận ấy đúng đến mức độ nào. Tôi nghĩ là về mặt chính trị thì đúng như vậy. Anh ta đã mất lòng tin vào đảng, anh ta không thể chịu đựng nổi một sự thật là không thể làm việc với đảng đó được, không thể cùng làm việc với Vích-to Át-lơ, anh ta không thể chịu chấp nhận tư tưởng phân liệt, không thể tự đảm nhận lấy nhiệm vụ nặng nề đấu tranh chống lại đảng. Và kết quả của sự tuyệt vọng là hành động ám sát.

Một hành động tuyệt vọng của một người theo phái Cau-xky (tờ "Volksrecht" viết rằng Át-lơ không phải là người theo phái tả Xim-méc-van, mà đúng ra là theo phái Cau-xky).

Chúng ta là những người cách mạng không có quyền tuyệt vọng. Chúng ta không sợ phân liệt. Trái lại: chúng ta công nhận sự cần thiết phải phân liệt, chúng ta giải thích cho quần chúng rõ tại sao không thể tránh khỏi và cần thiết phải có phân liệt, chúng ta kêu gọi hoạt động chống lại đảng cũ, kêu gọi tiến hành một cuộc đấu tranh cách mạng có tính chất quần chúng.

Có những xu hướng gì (resp. ¹⁾ có những sắc thái riêng nào) ở Viên và ở Áo trong việc đánh giá hành động của Át-lơ?

Tôi e rằng chính phủ Viên sẽ quy Phri-đrich Át-lơ là một người bị bệnh tâm thần và không cho phép tiến hành xử án. Nhưng nếu vụ này phải ra tòa thì nhất định cần phải tổ chức rải truyền đơn.

¹⁾ — respective - hoặc

Đồng chí hãy viết nhiều hơn và tỉ mỉ hơn và hãy tuân theo một cách chính xác tất cả những biện pháp kỹ thuật phòng ngừa.

Gửi đồng chí lời chào tốt đẹp nhất!

N. Lê-nin của đồng chí

Gửi từ Xuy-riích đến Viên

*Đăng lần đầu ngày 1 tháng Ba
1932 trên báo "Sự thật" số 60*

Theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

312

GỬI G. I-a. BÊ-LEN-KI

Gri-sa thân mến! Như thế là sự hiểu lầm đã được làm sáng tỏ ³⁸⁸. Không nên nói đến vấn đề ấy nữa. *Không* nên xuất bản ở Pa-ri những tài liệu phải qua tay cơ quan kiểm duyệt. Nếu phát hiện đúng có khả năng xuất bản không bị kiểm duyệt thì hãy viết thư và nói chính xác hơn.

Chúng tôi tán thành lập ban biên tập (tạm thời) để xuất bản báo khổ nhỏ ở Pa-ri: Va-rin + Đô-mốp + 1 người của nhóm ở Pa-ri.

Các báo cho biết rằng ngày 24. XII. 1916 ở Palais Bour-bon ¹⁾ sẽ có cuộc hội nghị của các người xã hội chủ nghĩa thuộc Entente. Đồng chí tìm hiểu xem có đúng thế không? Chúng tôi gửi một tờ báo khổ nhỏ của Ban chấp hành trung ương, còn đồng chí hãy tổ chức việc xuất bản một cách quy mô hơn và phân phát nó trong dịp này.

¹⁾ — Cung Bước-bông

Rất cảm ơn về tất cả những thứ đã gửi. Hãy gửi và viết thư nhiều hơn nữa.

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 26 tháng Mười 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Pa-ri

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

313

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến!

Hôm qua tôi đã gửi cho chị tờ "Niên giám" số 7. Sau khi sử dụng xong chị hãy gửi trả lại hoặc gửi đi Béc-nơ, nhưng từ Béc-nơ *nhất thiết* phải gửi trả lại, chứ không cho mượn tiếp. A-bramô-vích đã ở đây và chúng tôi trao đổi không ít. Anh chàng hoạt động ở *cơ sở* tốt, không phụ thuộc vào Hu-bơ, mà "*những thỏa thuận*" với Hu-bơ dĩ nhiên là điều vô ích. Nếu có những số báo "L'Humanité" hay, có bài phê phán "phái Mi-no" v. v. thì thỉnh thoảng chị gửi cho nhé, tôi sẽ rất cảm tạ.

Gửi chị lời chào thân ái! *Lê-nin của chị*

Viết ngày 28 tháng Mười 1916

Gửi từ Xuy-rích đến

Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

314

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Tôi chuẩn bị diễn văn chào mừng tại đại hội đảng Thụy-sĩ (vào thứ bảy, ngày 4. XI)³⁸⁹. Tôi gửi kèm theo văn bản bài đó. Rất mong chị dịch sang tiếng Pháp cho ¹⁾; để phòng trường hợp chị không đọc được bản nháp bản thủ, tôi gửi thêm (tr. 4) bản chép lại hai chỗ bản nhất.

Nhưng nếu trái với sự mong đợi, chị không thể làm được việc đó, chị hãy *đánh điện* cho tôi nhé (Uljanow - Kammerer - Spiegelgasse. 14).

Nếu có thể được, chị viết thư thiệp trả lời *ngay* là đã nhận được bức thư này và cho biết xem *bao giờ* chị hoàn thành và bao giờ chị gửi bản dịch để tôi nhận được vào thứ sáu vì tôi rất sợ chậm trễ: thời gian ít ỏi mà đường dây bưu điện liên lạc với Giô-ren-béc lại tôi.

Các đoạn trích đã được dịch thì tôi trích ra từ cuốn sách, nhưng cần phải đưa những đoạn ấy vào văn bản *mạch lạc* của bài diễn văn bằng tiếng Pháp.

Siết chặt tay chị.

Lê-nin của chị

Viết ngày 30 tháng Mười 1916

Gửi từ Xuy-rích đến

Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

315

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến!

Chị hãy điền giúp hai đoạn bổ sung này vào văn bản: ở câu:

¹⁾Xem tập này, tr. 430.

các giai cấp bị áp bức sử dụng bạo lực
thì thêm ; "*chống lại bọn áp bức*"

ở câu:

Chúng ta đã ủng hộ - ví dụ trong 4 năm trước cách
mạng – việc quần chúng sử dụng bạo lực

thì thêm:

"*chống lại bọn áp bức quần chúng*"³⁹⁰.

Na-đi-a muốn viết thư cho chị vào ngày mai.

Viết ngày 31 tháng Mười 1916

Gửi từ Xuy-riích đến Giơ-ren-béc
(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

316

GỬI N. Đ. KÍCH-NÁT-ĐÊ

Đồng chí thân mến!

Rất cảm ơn đồng chí đã kể lại những cuộc tranh luận ở
Giơ-ne-vơ³⁹¹; điều rất quan trọng đối với chúng ta là biết được
những ý kiến của độc giả. Rất tiếc là ít khi chúng ta được biết
những ý kiến đó.

Lu-na-tsác-xki, Bê-dơ-ra-bốt-nui và phe cánh đều là những
kế không có đầu óc suy nghĩ.

Tôi khuyên nên đặt thẳng vấn đề với họ: họ cứ việc đưa ra
các luận cương *viết* (và sau đó đăng cả trên báo chí nữa) ngắn
gọn, rõ ràng (như những nghị quyết của chúng ta) – (1) về
quyền tự quyết (§9 của cương lĩnh đảng ta). Họ có tán thành
nghị quyết năm 1913 không?

Nếu không, tại sao họ lại im lặng? tại sao họ không đưa ra
nghị quyết của họ ?

(2) *Tại sao* họ lại không thừa nhận chủ trương bảo vệ tổ quốc
trong cuộc chiến tranh *hiện nay*?

(3) Họ đặt vấn đề "bảo vệ tổ quốc" *như thế nào*?

(4) Họ có thái độ như thế nào đối với những cuộc chiến
tranh dân tộc

và (5) - đối với những cuộc khởi nghĩa dân tộc?

Cứ để họ trả lời!

Tôi cuộc với đồng chí rằng họ sẽ lúng túng như trẻ con. Họ
hoàn toàn không hiểu *chút gì* trong vấn đề tính chất lịch sử của
"dân tộc" và của tư tưởng "bảo vệ tổ quốc".

Vì đồng chí muốn tranh luận với họ, tôi xin gửi đồng chí bài
báo của tôi viết trong số 3 (hay số 4) của văn tập về đề tài ấy¹⁾.
Đấy là việc riêng, tức là chỉ nói riêng cho đồng chí thôi: đọc
xong đồng chí trả lại cho tôi hoặc trao lại cho anh chị Các-pin-
xki, *để họ gửi trả lại cho tôi theo chuyển thư thường kỳ*. Tôi
chưa thể đưa bài đó cho công chúng xem được.

Tôi tưởng rằng đồng chí đã đi rồi, cho nên tôi chỉ gửi bức
thư về các vấn đề Thụy-sĩ cho Nôi thôi. Nhưng bức thư đó *cũng*
viết cho cả đồng chí nữa. *Đồng chí hãy đọc bức thư đó*.
Nôi không trả lời tôi *lấy một tiếng*. Thật kỳ lạ! Rất kỳ lạ!

Gửi đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất. Hãy chóng bình
phục!

Bắt tay đồng chí. Lê-nin của đồng chí

Viết vào cuối tháng Mười -

đầu tháng Mười một 1916

Gửi từ Xuy-riích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1925 trong

Văn tập Lê-nin. t. III

Theo đúng bản thảo

1) Xem bài "Về một sự biếm họa chủ nghĩa Mác và về "chủ nghĩa kinh
tế đế quốc" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 77 - 130).

317

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến! Rất cảm ơn về bản dịch. Không được đọc bài đó; tôi đã phát biểu ngay khi đại hội khai mạc, khi mà người Pháp chưa tới và chưa có gì dịch ra tiếng Pháp cả. Nhưng dù sao tôi cũng sẽ cố gắng sử dụng bản dịch và sẽ gửi cho A-bramô-vích v. v., sẽ tìm cách đem in ở một nơi nào đó.

Hôm nay tôi không kịp ra bưu điện ; họ đóng cửa vào lúc 7 giờ tối, tôi thì bận tại đại hội.

Ấn tượng của tôi về đại hội rất tốt. Lần đầu tiên trong thời gian chiến tranh, tại đại hội Thụy-sĩ phái tả không những xuất hiện (năm 1914 phái này hoàn toàn chưa có; năm 1915 chỉ mới xuất hiện một chút), mà còn *trực tiếp* bắt đầu *đoàn kết* thành phái đối lập chống cả phái hữu lẫn "phái giữa" (Grim). Ở đây có công lao to lớn của Ra-đếch; trước kia, vào mùa hè anh ta đã làm lần thế nào ấy, bởi vì Gri-gô-ri viết cho tôi một cách cụ thể là Ra-đếch viết thư cho anh ta, tự khoe khoang là chính anh ta "đã giải hòa Grim với Plát-ten" (công lao thật to lớn!). Còn Brôn-xki theo một đường lối lại còn dao động gấp ba lần và ngu xuẩn gấp ba lần so với Ra-đếch.

Ra-đếch đã đến, và thế là chúng tôi đã "giải hòa" với họ (đã có lúc căng thẳng gần như đoạn tuyệt). Ngay trước ngày họp đại hội đã tổ chức được buổi họp riêng của các đại biểu phái tả (việc này tôi đã đề nghị ba tuần trước đó, nhưng vô hiệu quả!). *Tất cả* các vị lãnh đạo phái tả, trong số đó có cả những người trẻ tuổi, đã tới dự cuộc họp¹⁾. Chúng tôi và Ra-đếch cùng hành động nhịp nhàng, đưa ra thông qua được một bản nghị quyết hoàn toàn của chúng tôi một cách dễ dàng, sau khi đã thỏa thuận về những

¹⁾ Xem tập này tr. 436 - 437.

nhượng bộ có thể chấp thuận được. Tại đại hội đã nổ ra cuộc đấu tranh. Trận đầu tiên nổ ra trong vấn đề đánh giá nhóm "nghị viện" Những người cánh tả tiến công. Lời phát biểu của Ne-nơ và Plát-ten thật tuyệt vời. Grây-lích bảo vệ bọn phái hữu quá yếu. Grim lại chơi trò phái giữa và bằng cách "sửa đổi đôi chút" đã đạt được việc bỏ phiếu thông qua nhất trí (sau khi đã đảo lộn dự định đôi chút). Anh ta thấy là rõ ràng đa số đứng về phía Plát-ten. Ngày mai sẽ nổ ra trận chiến đấu về vấn đề Ki-en-tan: dự thảo nghị quyết phái tả ở đây được thảo ra với sự tham gia của chúng tôi ; so với nghị quyết về nghị viện nó còn khá hơn nhiều. Hãy chờ xem kết quả thế nào! Tôi như một con ngựa già ngoài chiến trận.

Siết chặt tay chị. *Lê-nin* của chị

Viết ngày 4 tháng Mười một 1916

Gửi từ Xuy-rich đến Giô-ren-béc
(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

318

GỬI N. Đ. KÍCH-NÁT-ĐÊ

Đồng chí thân mến!

Đồng chí bác bỏ ý kiến của tôi về *khả năng* biến *ngay cả* cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa hiện nay thành chiến tranh dân tộc.

Lý lẽ của đồng chí? "chúng ta sẽ phải bảo vệ tổ quốc đế quốc chủ nghĩa"...

Phải chăng như thế là lô-gích? Nếu như tổ quốc vẫn còn là "*đế quốc* chủ nghĩa" thì làm thế nào mà chiến tranh lại sẽ là chiến tranh dân tộc được??

Những lời bàn về "những khả năng", theo tôi, là do Ra-

đếch và §5 trong các luận cương của nhóm "Quốc tế" đưa ra một cách sai lầm về mặt lý luận³⁹².

Chủ nghĩa Mác căn cứ vào những sự thật chứ không phải dựa vào những khả năng.

Người mác-xít *chỉ* có thể sử dụng, để làm căn cứ cho chính sách của mình, *những sự thật* được chứng minh rõ rệt và không thể chối cãi được.

Chính nghị quyết của chúng ta (của đảng) đã làm như thế¹⁾.

Khi mà *thay vào đó*, người ta nêu lên "không có khả năng", thì tôi trả lời: như thế là không đúng, không mác-xít, đó là khuôn sáo. Những sự chuyển hóa đủ mọi loại đều *có thể có được*.

Và tôi xin dẫn ra một sự kiện lịch sử (chiến tranh trong những năm 1792 - 1815). Tôi lấy ví dụ để chứng minh rằng một sự kiện tương tự có thể diễn ra cả vào lúc này nữa (trong một quá trình phát triển *thực lụi*).

Theo tôi, *đồng chí* lầm lẫn khả năng (chính *không phải* tôi là người mở đầu câu chuyện về vấn đề này!!) với hiện thực, khi đồng chí nghĩ rằng việc thừa nhận khả năng cho phép ta thay đổi sách lược. Thật là phi lô-gích đến cực độ.

Tôi thừa nhận rằng một người dân chủ - xã hội có khả năng biến thành một người tư sản *và ngược lại*.

Đó là một chân lý không chối cãi được. Từ đó liệu có thể đi đến kết luận cho rằng giờ đây tôi sẽ thừa nhận một phần tử tư sản *ấy*, Plê-kha-nốp, là một người dân chủ - xã hội, được không? Không, không được. Còn nói về khả năng thì sao? Hãy đợi cho khả năng biến thành hiện thực.

Chỉ có thể thôi. Chính trong "phương pháp luận" (mà đồng chí đã viết) ta cần phải phân biệt khả năng với hiện thực.

¹⁾ Xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 161 - 167.

Những sự chuyển hóa *đủ loại* có thể xảy ra, ngay cả việc chuyển hóa một người ngu ngốc thành một người thông minh, nhưng sự chuyển hóa đó ít khi trở thành *hiện thực*. Và không phải chỉ vì cái "khả năng" có một sự chuyển hóa theo kiểu đó mà tôi lại thôi không coi một người ngu ngốc là người ngu ngốc nữa.

Tôi không hiểu sự thắc mắc của đồng chí về vấn đề giáo dục "hai mặt". Về phần tôi, tôi đã nêu *cụ thể* một thí dụ (nước Na-uy) trong tờ "*Giáo dục*"¹⁾ cũng như trong bài báo chống lại Ki-ép-xki²⁾.

Đồng chí *không* trả lời điểm đó!! Đồng chí đưa ra một thí dụ hết sức mơ hồ về Ba-lan.

Đấy không phải là nền giáo dục "hai mặt" mà là sự *quy đồng* mẩu số của những sự việc khác nhau, là việc quy thành phố Ni-giơ-ni và Xmô-len-xơ thành *độc một* Mát-xcơ-va thôi.

Người dân chủ - xã hội Thụy-điển nào không tán thành để cho Na-uy được *tự do* tách ra thì người đó là một tên vô lại. Điều đó đồng chí không bác bỏ. Một người dân chủ - xã hội Na-uy có thể hoặc *tán thành* hoặc *chống lại* quyền tách ra đó. Sự thống nhất quan điểm về một vấn đề như thế có phải là điều bắt buộc đối với tất cả những người dân chủ - xã hội ở tất cả mọi nước không? Không. Đó sẽ là một sự rập khuôn, một sự rập khuôn buồn cười, một đòi hỏi buồn cười.

Chúng tôi không bao giờ buộc tội những người dân chủ - xã hội Ba-lan (tôi đã viết điều đó trong tờ "Giáo dục") rằng họ chống lại nền độc lập của Ba-lan.

Đáng lẽ phải đưa ra lý lẽ đơn giản, rõ ràng, không thể

1) Xem "Về quyền dân tộc tự quyết" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 25, tr. 289 - 294).

2) Xem "Về một sự biếm họa chủ nghĩa Mác và về "chủ nghĩa kinh tế đế quốc"" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 99 - 106).

chối cãi được về mặt lý luận : bây giờ ta không thể nào tán thành một yêu sách dân chủ *như thế* (một nước Ba-lan độc lập), yêu sách này, *trong thực tiễn*, bắt chúng ta *hoàn toàn* lệ thuộc vào một trong những cường quốc đế quốc chủ nghĩa hoặc những liên minh đế quốc chủ nghĩa.

(cái đó không thể chối cãi được, thế là đủ; cái đó cần thiết và đầy đủ)

— lẽ ra phải nói như thế, nhưng họ lại đi đến chỗ nói lên điều vô nghĩa: "không thể thực hiện được".

Chúng tôi đã chế nhạo điều đó vào năm 1903 và hồi tháng Tư 1916.

Những người dân chủ - xã hội Ba-lan tốt đã hầu như, hầu như chứng minh rằng không thể thực hiện được việc thành lập một quốc gia Ba-lan mới, chỉ vì... chỉ vì tên đế quốc Hin-đen-buốc đã ngăn trở: dùng một cái hấn đã đem thực hiện điều đó³⁹³.

Những người muốn (theo quan điểm của Cra-cốp³⁹⁴) đi sâu vào (hay là làm xấu đi?) yếu tố "kinh tế" đã đi đến thứ chủ nghĩa không luận nực cười biết chừng nào!!

P. S. D. ¹⁾ đã đi đến chỗ phủ nhận "Staatenbau"!! ²⁾ Nhưng toàn bộ nền dân chủ há không phải là một Staatenbau sao? Nhưng quyền độc lập của In-đô-nê-xi-a mà Goóc-tơ đã đòi, há *chẳng phải* là một Staatenbau sao?

Chúng ta tán thành In-đô-nê-xi-a được quyền tự do tách riêng ra. Nhưng người dân chủ - xã hội In-đô-nê-xi-a có *bất buộc* phải tán thành chủ trương phân lập không? Đây là một thí dụ nữa về cái gọi là giáo dục "hai mặt"!!

Chiến tranh là sự tiếp tục của chính trị. Đồng chí bảo rằng nước Bỉ là một nước thực dân. Tuy nhiên, phải chăng

¹⁾ - những người dân chủ - xã hội Ba-lan

²⁾ - "sự xây dựng nhà nước"!!

chúng ta không thể xác định được xem cuộc chiến tranh *hiện nay* tiếp tục thứ chính trị *nào*, thứ chính trị của chế độ nô dịch do nước Bỉ tiến hành hay thứ chính trị nhằm giải phóng nước Bỉ??

Tôi nghĩ rằng chúng ta sẽ xác định được.

Và nếu như có người nào đó mắc sai lầm, thì đó sẽ là vấn đề *cụ thể*.

Không thể "ngăn cấm" những cuộc chiến tranh dân tộc (như Ra-đếch muốn) với lý do sợ những người đần độn hoặc những kẻ bịp bợm lại *một lần nữa* làm người ta hiểu lầm cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thành cuộc chiến tranh dân tộc!! Thật đáng nực cười, nhưng đó là ý nghĩa điều mà Ra-đếch đã nói với chúng ta.

Chúng ta không chống lại mà *tán thành* cuộc khởi nghĩa *dân tộc*. Đó là việc hiển nhiên. Không thể đi xa hơn nữa được: chúng ta sẽ xem xét cụ thể từng trường hợp, có thể chúng ta sẽ không cho cuộc khởi nghĩa của Nam Mỹ năm 1863 là một "cuộc khởi nghĩa dân tộc"...

Tôi đã có bài báo của Ăng-ghen lấy ở Phòng lưu trữ của Gruyn-béc³⁹⁵, nhưng tôi đã gửi cho Gri-gô-ri. Khi nào anh ta trả lại, *tôi sẽ gửi cho đồng chí*.

Siết chặt tay đồng chí. *Lê-nin* của đồng chí

N. C. khẩn khoản nhờ tôi gửi lời chào đến đồng chí.

Viết vào tháng Mười một 1916, sau ngày 5

Gửi từ Xuy-riích đến Gio-ne-vơ

In lần đầu năm 1925 trong Văn tập Lê-nin, t. III

Theo đúng bản thảo

319

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Lẽ ra phải viết là "chủ nghĩa kinh tế đế quốc" thì chị lại viết rằng chị không hiểu thành ngữ "chủ nghĩa đế quốc kinh tế".

"Chủ nghĩa kinh tế" cũ đặt không đúng vấn đề quan hệ của chủ nghĩa tư bản đối với cuộc đấu tranh chính trị.

"Chủ nghĩa kinh tế" mới đặt không đúng vấn đề quan hệ của chủ nghĩa đế quốc tư bản đối với cuộc đấu tranh chính trị.

Về vấn đề này tôi viết tỉ mỉ hơn ở trong bài báo chống lại I-u-ri (anh chàng lái buôn đó đã "đồng ý" cho đăng bài, có nghĩa là sẽ được đưa vào *Văn tập*, số 3 hoặc số 4).

Đối với nước Nga (và cả đối với Đức, Anh và các nước có thuộc địa) những sự bất đồng với Ra-đếch *không* những chỉ có tầm quan trọng về mặt lý luận. Còn đối với Thụy-sĩ thì đúng như vậy.

Grim là một tên càn rỡ và đểu giả: hắn ta đã kích một cách dễ tiện không phải tôi (như Gri-gô-ri đã nghĩ nhầm do chị Di-na báo không chính xác) mà là đã kích *Ra-đếch*. Sự việc xảy ra như sau (entre nous): tối thứ sáu chúng tôi tổ chức một cuộc họp của những người phái tả (Ra-đếch và tôi đã hành động hoàn toàn nhất trí tại hội nghị đó) và thông qua (sau khi đã chỉ định một tiểu ban) nghị quyết về Ki-en-tan. Có mặt Plát-ten, Nốp-xơ, Münzenberg và còn một vài người khác nữa, nghĩa là *tất cả* các nhà lãnh đạo phái tả. Vào chiều *thứ bảy* sau khi đại hội đã khai mạc (khai mạc vào sáng thứ bảy), lại có cuộc họp của những người "trẻ tuổi" (đồng thời cũng là đại biểu đại hội) *không* ở trong phòng họp của đại hội. Münzenberg chủ tọa. *Ra-đếch* làm báo cáo về nghị quyết (*của chúng ta*). Tôi yên lặng. Người ta đã *thông qua* nghị quyết. Có những người khách *không mời* mà đến cuộc họp ấy (người ta để ngõ cửa!): một bà

(Genossin Block (Bloch) bạn của Grim và là một người hay phao chuyện đơm đặt), Đim-ca (cũng là một bà hay phao chuyện và là bạn của Mác-tốp) v. v.. Rõ ràng là bọn họ đã "ton hót" với Grim. Và Grim cho rằng (tin vào cái lũ đàn bà ngu xuẩn ấy) "tác giả thực sự" = Ra-đếch, và cho đăng báo là tác giả ấy (Urheber) đã phát biểu "Vor einem anderen Forum"³⁹⁶. Kha-ri-tô-nốp đăng bài cải chính trên tờ "Volks-recht".

Tôi đã ra sức tuyên truyền Plát-ten và Nốp-xơ về việc tổ chức (nói đúng hơn đoàn kết) những người phái tả³⁹⁷. Tôi sẽ đọc báo cáo *cho họ* về vấn đề đó (Plát-ten *đã hứa* tổ chức). Tôi chờ xem liệu tôi có giải quyết được vấn đề ngôn ngữ hay không và sẽ có kết quả không.

Ra-đếch *hứa* phát biểu *trực tiếp* chống lại Grim trên tờ "Arbeiterpolitik"³⁹⁸ (tôi khuyên chị nên đặt mua tờ tuần báo nhỏ ấy, giá 15 phen-ni = 20 xăng-tim một số).

Chờ xem anh ta có làm không?

Chị đừng ốm đấy nhé.

(Tôi đã viết một bài đăng trên báo trung ương¹⁾.)

Bắt tay chị. Lê-nin

P. S. Tôi đã gửi "luận cương" của tôi đi Béc-nơ cho chị (theo địa chỉ của Gri-gô-ri), tôi đề nghị chị dịch giúp sang tiếng Pháp (cho Giơ-ne-vơ, Lô-da-nơ, Sô-đơ-phông v. v.). Chị đã nhận được chưa? Ý kiến của chị về những luận cương đó thế nào?

Viết ngày 7 tháng Mười một 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ren-béc

(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

¹⁾ Chưa xác minh được là ở đây có ý nói về bài báo nào.

320

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến!

Tất nhiên là tôi cũng muốn trao đổi thư từ, chúng ta hãy tiếp tục việc đó.

Tôi đã bật cười vì tám bưu thiếp của đồng chí, cười đau cả bụng, như người ta nói. "Ở Pháp không có đơn vị đo lường ha, mà có a-cơ-rơ, và đồng chí không biết a-cơ-rơ có lớn không..."

Thật buồn cười, và chỉ thế thôi!

Hệ thống đo lường bằng mét là do - imagines-vous ? ¹⁾ — — *Pháp* áp dụng. Theo hệ thống đo lường bằng mét, được đa số các nước trên thế giới chấp nhận, thì ha = hectare = 100 ares. Acre là đơn vị đo lường *không phải* của Pháp, mà là của Anh, bằng khoảng $\frac{1}{10}$ héc-ta.

Đồng chí đừng giận vì tôi cười nhé. Tôi cười không có ác ý đâu. Và ở đây chẳng có gì lạ cả nếu đồng chí ít khi gặp những từ hectare, ha v. v., phải không? Những từ không thích thú gì, những từ chuyên môn.

Rất cảm ơn về bản dịch những luận cương³⁹⁹. Tôi sẽ gửi chúng cho A-bra-mô-vích và Ghin-bô.

Sửa lại những luận cương đó cho thích hợp với nước Pháp à? Vị tất đã nên làm, tình hình ở đây khác hơn nhiều.

Hôm nay ở đây đã có một cuộc họp của những người phái tả: họ *không* đến hết, chỉ có 2 người Thụy-sĩ + 2 người nước ngoài là Đức + 3 người Nga - Do-thái - Ba-lan*... Thật tội! Tôi nghĩ là hầu như không đạt được gì: cuộc họp thứ

* Đây thậm chí không phải là một buổi thuyết trình, mà chỉ là một cuộc tọa đàm thôi.

¹⁾ — bạn có biết không

hai qua 10 ngày nữa... Họ gặp khó khăn, bởi vì toàn bộ vấn đề *chính* lại là đấu tranh chống lại Grim, nhưng lực lượng của họ lại quá ít. Ta chờ xem sao.

Về vấn đề phụ nữ, tôi đồng ý với phần bổ sung của đồng chí.

Đồng chí quá bẻ hợ luận điểm cho rằng những người dân chủ - xã hội (1) ở *Thụy-sĩ* (2) hiện nay, trong bất kỳ trường hợp nào cũng không được bỏ phiếu tán thành cấp tín dụng chiến tranh. Quả là lúc đầu người ta *luôn luôn* nói đến cuộc chiến tranh *đó*, cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa. Chỉ nói về cuộc chiến tranh *đó* thôi.

"Công nhân không có tổ quốc" - điều đó có nghĩa là (α) địa vị kinh tế của công nhân (le salaria¹⁾) không phải có tính chất dân tộc mà có tính chất quốc tế; (β) kẻ thù giai cấp của công nhân có tính chất quốc tế; (γ) những điều kiện giải phóng công nhân cũng thế; (δ) sự thống nhất quốc tế của công nhân còn *quan trọng hơn* sự thống nhất dân tộc.

Phải chăng điều đó có nghĩa là và từ đây có thể kết luận rằng *không nên* chiến đấu *khi vấn đề đặt ra là lật đổ* ách thống trị của nước ngoài? Nên hay không?

Cuộc chiến tranh giải phóng của các nước thuộc địa?

— của Ai-rơ-len chống lại nước Anh?

Mà khởi nghĩa (khởi nghĩa dân tộc) không phải là bảo vệ tổ quốc hay sao?

Tôi sẽ gửi cho đồng chí bài báo của tôi viết chống lại Ki-ép-xki về vấn đề ấy ²⁾.

¹⁾ — chế độ làm thuê

²⁾ Xem "Về một sự biếm họa chủ nghĩa Mác và về "chủ nghĩa kinh tế đế quốc" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t.30, tr.77-130).

Nếu như đồng chí cần đến những cuốn sách khác nữa, *hãy biên thư cho biết*. Ở đây có thể tìm được nhiều sách, và đảng nào tôi cũng thường đến các thư viện.

Siết chặt tay đồng chí. *Lê-nin*

Viết ngày 20 tháng Mười một 1916

Gửi từ Xuy-ri-ch đến Giô-ren-béc (Thụy-sĩ)

Đăng lần đầu năm 1949 trên tạp chí "Người bôn-sê-vích" số 1

Theo đúng bản thảo

321

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Về việc sửa lại cho thích hợp với người Pháp tôi không dám nhận đâu ¹⁾. Có lẽ đồng chí nên thử làm chăng?

Những luận cương ấy được viết cho người Thụy-sĩ; cả "phần quân sự" ở đây cũng trình bày theo cách riêng (cho một nước nhỏ), cả tình hình nội bộ của đảng thì cũng khác, v.v. và v.v.. Hơn nữa tôi không có tài liệu *cụ thể* về nước Pháp.

Tôi hết lòng muốn làm một cái gì đó cho những người phái tả ở Pháp, nhưng vẫn chưa thiết lập được những mối liên lạc. Gri-sa viết những bức thư dài dòng, nhưng hết

¹⁾ Ý nói các luận cương của V. I. Lê-nin "Những nhiệm vụ của phái tả Xim-méc-van trong Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ".

sức vô bổ, toàn chuyện vớ vẩn, nhai lại những điều cũ rích, không hề nói lên một điều gì thiết thực, một điều gì chính xác về *phái tả* ở Pháp và không hề có một sự tiếp xúc nào với họ, tuyệt đối không có một sự tiếp xúc với họ.

Còn về vấn đề tổ quốc, rõ ràng đồng chí muốn vạch ra mâu thuẫn giữa những trước tác trước đây (lúc nào? năm 1913? cụ thể ở đâu? cụ thể cái gì?) và hiện nay của tôi. Tôi không nghĩ rằng có mâu thuẫn. Hãy tìm những văn bản chính xác và chúng ta sẽ xem xét những văn bản ấy một lần nữa.

Dĩ nhiên, giữa phái chính thống và phái cơ hội chủ nghĩa bao giờ cũng có những sự bất đồng trong quan niệm về tổ quốc (hãy so sánh Plê-kha-nốp 1907 hoặc 1910, Cau-xky 1905 và 1907 và Giô-re-xơ "L'armée nouvelle"¹⁾). Về điểm ấy tôi hoàn toàn đồng ý: ở đây có sự bất đồng cơ bản. Tôi không nghĩ là tôi đã nói một điều nào ngược lại bất cứ ở chỗ nào.

Chủ trương bảo vệ tổ quốc chỉ có thể chấp nhận được (khi nó có thể được chấp nhận) với ý nghĩa là bảo vệ nền dân chủ (ở một thời đại tương ứng), đó cũng là ý kiến của tôi.

Dĩ nhiên những người vô sản không bao giờ nên "hòa làm một" với phong trào dân chủ chung. Mác và Ăng-ghe-n đã không bao giờ "hòa làm một" với phong trào dân chủ - tư sản ở Đức hồi năm 1848. Chúng ta, những người bôn-sê-vích, cũng đã không "hòa làm một" với phong trào dân chủ - tư sản năm 1905.

Chúng ta, những người dân chủ - xã hội, chúng ta luôn luôn ủng hộ dân chủ, không phải "vì chủ nghĩa tư bản" mà là để dọn đường cho phong trào *của chúng ta*, mà việc dọn

¹⁾ — "Quân đội mới".

đường ấy, nếu không có sự phát triển của chủ nghĩa tư bản thì không thể nào thực hiện được.

Gửi đồng chí lời chào tốt đẹp nhất. *Lê-nin* của đồng chí

P. S. Nếu đồng chí cần sách, hãy biên thư cho tôi biết.

Viết ngày 25 tháng Mười một
1916

Gửi từ Xuy-rích đến Giô-ren-béc
(Thụy-sĩ)

Đăng lần đầu năm 1949 trên
tạp chí "Người bôn-sê-vích", số 1

Theo đúng bản thảo

322

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Entre nous ¹⁾ — nói riêng ? — tôi khuyên chị không nên gửi bức thư đó đi đâu ⁴⁰⁰. Với thái độ thẳng thắn *n h u v ạ y* chỉ có thể nói chuyện với những người phải *tả hết sức* tin cần và hết sức thân thôi.

Họ ở đâu? Họ là ai ? Các ngài đó là những ai ???

"Chúng tôi muốn nắm lấy" — nếu câu đó được đưa lên báo thì người ta sẽ cười chị!!

Lời khuyên của tôi: *chỉ* có thể viết như vậy cho các bạn bè rất thân (qua Ra-đếch chẳng hạn, nếu anh ta nhận trách nhiệm gửi đi cho *các bạn bè* và chỉ gửi cho họ thôi).

¹⁾ — giữa chúng ta với nhau

Còn đối với công chúng dân chủ - xã hội *nói chung*, cần sửa lại thành một bức thư hết sức thận trọng.

Gửi chị lời chào! *Lê-nin*

Viết trước ngày 26 tháng

Mười một 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Giô-ren-béc
(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

323

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Về cuốn sách Delaisi rất tiếc là phải trả lời rằng không có ở đây. Chắc hẳn tôi để ở Béc-nơ hoặc là một ai đó "đã mượn" mất rồi.

Hình như chị bức mình với những nhận xét của tôi về bức thư của chị gửi phụ nữ phải không? Thậm chí chị còn giải thích những nhận xét ấy sai một chút phải không?

Tôi viết trong thư rằng chỉ muốn khuyên chị bỏ câu nói rằng "chúng tôi muốn nắm lấy", bởi vì câu đó có vẻ khôi hài. Nếu chị *không* đồng ý bỏ đi, thì *trong trường hợp này* tôi khuyên chị *chỉ* gửi cho những bạn hữu gần gũi nhất, đáng tin cậy nhất ở Đức, qua Ra-đếch *chẳng hạn*.

Nếu chị đồng ý sửa đổi lại những câu không thận trọng (vì rằng bức thư này, trong tình hình bưu điện hiện nay, trong tình hình có những cuộc bắt bớ hiện nay ở Đức và ở Pháp v. v., có thể rơi vào tay *kẻ khác*), thì lời khuyên của tôi hết giá trị. Ý nghĩa những lời khuyên của tôi như vậy. Tuyệt nhiên không có gì hơn. *Không hề có một chút* "bất bình" gì đối với bức thư của chị, *không làm gì có chuyện như vậy*.

Chị hỏi ý kiến tôi: tôi đã phát biểu và tôi *chỉ* khuyên là *chỉ* sửa lại một vài chỗ nhỏ.

Bắt tay chị.

Lê-nin của chị

Viết ngày 26 tháng Mười

một 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Giô-ren-béc

(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

324

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến!

Tôi sẽ *rất* sung sướng nếu chị đến Giơ-ne-vơ và bàn luận về ban biên tập của cơ quan ngôn luận mới ⁴⁰¹.

Thực vậy!

Brin-li-an-tơ đã nhanh tay hơn chúng ta và "hót mất" Ghin-bô.

Thật ức quá. Ôi, ôi thật là ức quá.

Có thể nào giúp được không? Tôi viết thư cho Ôn-ga và Gri-gô-ri để cố sao đưa được dù chỉ một đảng viên của ta vào ban biên tập. Ôn-ga cho rằng việc đó không phải là không thể được. Rất cần thiết.

Về quyển sách (hiện ở chỗ chị) mượn tại thư viện ở đây. Có lẽ tôi có thể làm chị mãn nguyện được bằng đề nghị sau đây:

Khi nào chị rời khỏi Cla-răng, chị hãy để lại *cả ở* phòng bưu chính, *cả ở phòng điện báo* địa chỉ mới của chị (để người ta có thể gửi chuyển *ngay* điện báo được cho chị) và chị hãy *mang theo* cuốn sách mượn thư viện đó (cùng với giấy gói và dây buộc).

Chị hãy gửi nó ngay bằng chuyển bưu điện đầu tiên

không được chậm trễ *phút nào*, sau khi nhận được bức điện báo: "Envoyez le livre"¹⁾.

Với điều kiện đó chị mới *có thể* giữ quá hạn được, tôi xin lĩnh lấy phần mạo hiểm đó. Mạo hiểm không lớn lắm, bởi vì chắc chắn đến 99% là người coi thư viện sẽ *không* đòi cuốn sách. Nhưng tôi cần phải được bảo đảm tuyệt đối trong *trường hợp người ta đòi* thì phải trả vào ngày hôm sau (vì nếu không người ta sẽ phát hiện ra việc tôi gửi sách ra khỏi Xuy-rích, mà cái đó là chuyện rắc rối *không chịu được*).

Tôi nghĩ rằng cách đề phòng do tôi đề nghị đó là một việc không khó đối với chị. Nhưng việc đó tuyệt đối cần thiết.

Gửi những lời chào tốt đẹp nhất!

Lê-nin của chị

Viết ngày 28 tháng Mười một 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng

(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

325

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Về vấn đề "bảo vệ tổ quốc" tôi không biết chúng ta có bất đồng ý kiến hay không. Đồng chí thấy có sự mâu thuẫn giữa bài báo của tôi đăng trong tập "Để kỷ niệm Mác"²⁾ và những lời tuyên bố hiện nay của tôi, nhưng lại *không trích dẫn* một cách chính xác những bài đó và những

¹⁾ — "Hãy gửi cuốn sách"

²⁾ Xem "Chủ nghĩa Mác và chủ nghĩa xét lại" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 17, tr. 15 - 26).

lời tuyên bố đó. Tôi không thể nào trả lời ý kiến của đồng chí. Tôi không có tập "Đề kỷ niệm Mác". Tất nhiên là tôi không thể nhớ được từng chữ một những điều tôi đã viết ở đây. Nếu không có những trích dẫn *chính xác* những điều tôi đã nói lúc đó và hiện nay thì tôi không thể trả lời lại được lý lẽ *đó* của đồng chí.

Nói chung, tôi cảm thấy lập luận của đồng chí là hơi phiến diện và hình thức. Đồng chí đã trích dẫn *một* đoạn trong "Tuyên ngôn của Đảng cộng sản" (công nhân không có tổ quốc) và hình như đồng chí muốn áp dụng nó vô điều kiện, *thậm chí đi đến chỗ phủ nhận các cuộc chiến tranh dân tộc*.

Toàn bộ tinh thần chủ nghĩa Mác, toàn bộ hệ thống chủ nghĩa Mác đòi hỏi là mỗi nguyên lý phải được xem xét (α) theo quan điểm lịch sử; (β) gắn liền với những nguyên lý khác; (γ) gắn liền với kinh nghiệm cụ thể của lịch sử.

Tổ quốc là một khái niệm lịch sử. Ở một thời đại, hay nói chính xác hơn, ở *thời kỳ* đấu tranh để lật đổ ách áp bức dân tộc thì tổ quốc được quan niệm theo một cách. Nhưng khi các phong trào dân tộc đã qua từ lâu rồi thì tổ quốc lại được quan niệm theo cách khác. Đối với "ba loại nước" (§6 trong các luận cương của chúng ta về quyền tự quyết)¹⁾ luận điểm về tổ quốc và về bảo vệ tổ quốc *không thể* áp dụng một cách giống nhau trong tất cả các điều kiện.

Bản "*Tuyên ngôn của Đảng cộng sản*" nói rằng công nhân không có tổ quốc.

Nói thế là đúng. Nhưng trong đó *không chỉ* nói có thế. Ở đó cũng nói thêm rằng, trong lúc các quốc gia dân tộc hình thành thì vai trò của giai cấp vô sản có ý nghĩa hơi đặc biệt. Nếu đồng chí lấy luận điểm thứ nhất (công nhân không có tổ quốc) mà *quên mất mối liên hệ* của nó với

¹⁾ Xem "Cách mạng xã hội chủ nghĩa và quyền dân tộc tự quyết" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 260 - 261).

luận điểm thứ hai (công nhân hợp thành một giai cấp trên phạm vi dân tộc, nhưng không phải hiểu theo ý nghĩa như giai cấp tư sản) thì sẽ hết sức sai lầm.

Mối liên hệ đó ở đâu? Theo tôi, chính là ở chỗ trong một phong trào *dân chủ* (ở một thời kỳ nào đó và trong một hoàn cảnh cụ thể nào đó), giai cấp vô sản không thể từ chối không ủng hộ phong trào đó (và do đó, cũng không thể từ chối việc bảo vệ tổ quốc trong một cuộc chiến tranh dân tộc).

Mác và Ăng-ghe-n đã nói trong "Tuyên ngôn của Đảng cộng sản", rằng công nhân không có tổ quốc. Nhưng chính Mác cũng đã nhiều lần *kêu gọi* tiến hành chiến tranh *dân tộc*: Mác năm 1848, Ăng-ghe-n năm 1859 (trong phần cuối cuốn sách của ông "Pô và Ranh", tình cảm *dân tộc* của người Đức thực sự đã được khơi lên cao độ và trong đó người ta thực sự kêu gọi họ tiến hành *một cuộc chiến tranh dân tộc*). Năm 1891, khi có nguy cơ nổ ra và sắp nổ ra cuộc chiến tranh mà nước Pháp (của Bu-lăng-giê) + A-lếch-xan-đơ III toan gây ra với nước Đức, thì Ăng-ghe-n *thực sự* đã thừa nhận chủ trương "bảo vệ tổ quốc"⁴⁰².

Mác và Ăng-ghe-n phải chăng là những người lẫn lẫn, hôm nay nói thế này, ngày mai nói thế khác? Không. Theo tôi, thừa nhận chủ trương "bảo vệ tổ quốc" trong một cuộc chiến tranh dân tộc là điều *hoàn toàn* phù hợp với chủ nghĩa Mác. Năm 1891 *những người dân chủ - xã hội* Đức đã phải thực sự bảo vệ tổ quốc nếu cuộc chiến tranh chống lại Bu-lăng-giê + A-lếch-xan-đơ III nổ ra. Đó là một loại hình đặc thù của cuộc chiến tranh *dân tộc*.

Nhân thế xin nói: nói như thế là tôi *nhắc lại* điều đã viết trong bài báo chống I-u-ri¹⁾. Vì lý do nào đó đồng chí đã không đưa động gì đến nó cả. Tôi thấy hình như về vấn đề nêu lên ở đây thì *chính* trong bài báo đó đã có nhiều

¹⁾ Xem "Về một sự biếm họa chủ nghĩa Mác và về "chủ nghĩa kinh tế đế quốc"" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 77 - 130).

luận điểm làm sáng tỏ hoàn toàn (hay gần như thế) quan niệm của tôi về chủ nghĩa Mác.

Về Ra-đếch, về "cuộc cãi nhau" (???!!!) với Ra-đếch. Mùa xuân này tôi đã tranh luận với Gri-gô-ri, là người đã hoàn toàn không hiểu gì về tình hình chính trị lúc bấy giờ và đã trách tôi là đoạn tuyệt với phái tả Xi-méc-van. Thật là vô lý.

Mối liên hệ với phái tả Xi-méc-van cũng là một điều có tính chất ước lệ. Thứ nhất, Ra-đếch không phải = phái tả Xi-méc-van. Thứ hai, không có "sự đoạn tuyệt" nói chung nào với Ra-đếch, mà chỉ trong *một lĩnh vực* nhất định thôi. Thứ ba, thật là vô lý nếu quan niệm mối liên hệ với Ra-đếch theo cái kiểu là *chúng ta* để cho người ta trói tay *mình* lại trong một cuộc đấu tranh *cần thiết* về lý luận và thực tiễn.

Ad 1 (đối với điểm 1). Không ở đâu và không bao giờ tôi có một hành động nhỏ nào dẫn đến chỗ đoạn tuyệt, và thậm chí cũng không làm gì giảm sự liên hệ với "phái tả Xi-méc-van". Không hề có ai đã chỉ cho tôi thấy và sẽ có thể chỉ cho tôi thấy như vậy. Cả với Boóc-khác-tơ, cũng như với những người Thụy-điển, cũng như với Knief v. v. và v. v. đều như vậy.

(Ra-đếch đã gạt chúng ta ra khỏi ban biên tập tờ "Vor-bote" một cách khá hèn hạ. Ra-đếch xử sự về mặt chính trị như một gã con buôn thực thụ theo kiểu Tư-sca, trơ trẽn, hỗn xược, ngu ngốc. Mùa xuân 1916, khi tôi đã đến ở Xuy-rích rồi, *Gri-gô-ti* đã viết thư cho tôi biết rằng *đồng chí ấy* không hề có "một công tác tập thể" nào với Ra-đếch cả. Ra-đếch đã *tự tách ra* — đó là *sự thực*. Vì tờ "Vorbote" mà anh ta đã tách ra khỏi tôi *cũng như khỏi Gri-gô-ri*. Không vì thái độ vô liêm sỉ và hèn hạ có tính chất con buôn của một cá nhân mà phái tả Xi-méc-van không còn là phái tả, và không nên làm *phái này* giẫy vào vụ này, làm như thể sẽ vừa không thông minh, vừa không đúng.

Tờ "Gazeta Robotnicza", số tháng Hai 1916, là một kiểu mẫu về "trò chơi" bợ đỡ để tiện theo kiểu Tư-sca (Ra-đếch đi theo cái kiểu mẫu ấy). Tôi cho rằng kẻ nào *tha thứ* những việc như vậy trong chính trị thì kẻ đó là một tên ngu ngốc hoặc là một tên vô lại. *Tôi sẽ không bao giờ tha thứ cho họ*. Làm như thế, người ta sẽ đập vỡ mặt hoặc không thèm nhìn nữa.

Tất nhiên là tôi đã chọn giải pháp thứ hai. Và tôi không ân hận. Chúng ta *tuyệt nhiên* không mất *một chút nào* những mối liên hệ của chúng ta với những người Đức *phái tả*. Khi nhiệm vụ đặt ra là *trên thực tế* phải cùng đi với Ra-đếch (Đại hội Xuy-rích 4 - 5. XI. 1916⁴⁰³), thì *chúng ta đã* cùng *đi* với nhau. Tất cả những lời nói ngu xuẩn của Gri-gô-ri về việc tôi đoạn tuyệt với phái tả Xi-méc-van đều là ngốc nghếch như từ trước đến nay.)

Ad 2 — do đó "lĩnh vực" đoạn tuyệt với Ra-đếch là (α) những vấn đề Nga và Ba-lan. Nghị quyết của Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài đã xác nhận điều đó. (β) Câu chuyện xảy ra với I-u-ri và đồng bọn. Ra-đếch hiện nay vẫn còn viết những bức thư ngỗ ngược nhất (tôi có thể gửi cho đồng chí xem, nếu đồng chí muốn) cho tôi (và cho Gri-gô-ri) nói rằng "chúng tôi" (anh ta + Bu-kha-rin + I-u-ri và đồng bọn) "xét" sự việc theo cách nhìn như thế đó!! Chỉ có một tên ngu ngốc và khốn nạn muốn thực hiện một "âm mưu" bằng cách *thọc vào kẽ hở* giữa những mối bất đồng của chúng ta với I-u-ri và đồng bọn, thì mới có thể viết những điều như thế. Nếu như Ra-đếch đã *không* hiểu *việc* anh ta làm, thì anh ta là một tên ngu ngốc. Nếu anh ta hiểu việc đó thì anh ta là một thằng khốn nạn.

Nhiệm vụ chính trị của đảng chúng ta đã rõ ràng: *chúng ta không thể* để bị *trói tay* bởi quyền bình đẳng trong ban biên tập trong đó có N. I. + I-u-ri + E. B. (Gri-gô-ri đã không hiểu điều đó và đã làm cho tôi phải ra một tối hậu thư trực tiếp: tôi đã tuyên bố rằng tôi *sẽ rút ra* khỏi tờ

"Người cộng sản", nếu như chúng ta không đoạn tuyệt với anh ta. "*Người cộng sản*" là một tạp chí tốt *chừng nào chưa có* cương lĩnh đặc biệt của cái bộ ba chiếm $\frac{1}{2}$ ban biên tập). Trao *quyền bình đẳng* cho nhóm Bu-kha-rin + I-u-ri + E. B. là một điều ngu xuẩn và làm hỏng tất cả công việc. Cả I-u-ri, một chú lợn con, cả E. B. đều chẳng có lấy một tí đầu óc nào cả, và nếu họ để bị lôi cuốn đến chỗ phạm các điều ngu xuẩn *tạp thể* với Bu-kha-rin, thì cần phải đoạn tuyệt với họ, hay nói cho đúng hơn, với tờ "*Người cộng sản*". Chính điều đó đã được thực hiện.

Cuộc bút chiến về quyền tự quyết mới chỉ bắt đầu thôi. Họ hoàn toàn mơ hồ về điểm này, cũng như về *toàn bộ vấn đề* thái độ đối với dân chủ. Trao "quyền bình đẳng" cho những chú lợn con và cho những kẻ ngu xuẩn về vấn đề này ư; không bao giờ! Họ đã không muốn học hỏi một cách êm thấm, trên tinh thần đồng chí, thì họ phải tự trách mình. (Tôi đã *không để cho họ yên*, đã gọi ra những cuộc nói chuyện về vấn đề ấy ở Béc-nơ: họ đã không hưởng ứng! tôi đã viết cho họ những bức thư dài hàng chục trang gửi đến Xtốc-khôn — họ cũng không hưởng ứng! Nếu vậy thì mặc xác họ. Tôi đã làm tất cả mọi điều có thể làm được để đi đến một kết cục *êm thấm*. Các anh không muốn thì tôi sẽ đánh vỡ mặt các anh ra và sẽ làm nhục các anh, như là những kẻ ngu xuẩn, trước toàn thế giới. Phải hành động như thế và chỉ có hành động như thế mà thôi.) Có lẽ đồng chí sẽ hỏi tôi: Ra-đếch thì có liên quan gì đến việc này?

Hắn chính là "trọng pháo" của "nhóm" này, trọng pháo nằm phục trong các bụi cây ở một bên. I-u-ri và đồng bọn đã tính toán không tồi đâu (E. B. là kẻ lăm mưu nhiều kế, người ta đã biết rằng thị đã không *hướng I-u-ri về với chúng ta*, mà lại thành lập một nhóm chống lại chúng ta). Họ dự định là: họ sẽ khai chiến và chính Ra-đếch sẽ chiến đấu cho họ!! Ra-đếch sẽ chiến đấu *cho họ*, còn Lê-nin sẽ bị *bó tay*.

Không thể được đâu, hỡi các chú lợn con thân yêu! Tôi

sẽ không để bị bó tay về mặt chính trị đâu. Các anh muốn đánh nhau chẳng? cứ tiến công công khai đi. Nhưng vai trò của Ra-đếch lại là ngấm ngấm xúi bẩy những chú lợn con non nớt, còn bản thân hắn thì nấp sau lưng "phái tả Xim-méc-van", thật là ô nhục hết chỗ nói. Một kẻ hèn hạ nhất... trong cái đầm lầy Tư-sca cũng không thể nào giở trò buôn bán, xun xoe khúm núm và bày mưu lập kế sau lưng một cách hèn hạ hơn được.

Ad 3 - đã nói rõ ràng rồi. Vấn đề thái độ của chủ nghĩa đế quốc đối với nền dân chủ và cương lĩnh tối thiểu được đặt ra *ngày một rộng rãi hơn* (xem cương lĩnh Hà-lan trong bản tin, số 3⁴⁰⁴; những người Mỹ thuộc S. L. P.¹⁾ đã vứt bỏ *toàn bộ* cương lĩnh - minimum. Entwaffnungs- frage²⁾). Về điểm này, trong đầu óc của Ra-đếch có một **sự lẫn lộn hoàn toàn** (điều đó toát lên rõ rệt từ các luận cương của anh ta; và điều đó cũng còn được chứng minh qua vấn đề thuế gián tiếp và trực tiếp nêu lên trong các luận cương của tôi). Tôi sẽ không bao giờ để bị bó tay trong việc giải thích vấn đề quan trọng bậc nhất và cơ bản ấy. Tôi không thể để như thế được. Cần phải làm sáng tỏ vấn đề. Về điểm này sẽ còn có *hàng chục* sự "vấp ngã" (vấp vấp) nữa.

Người nào hiểu "mối liên hệ" với phái tả Xim-méc-van theo cái ý nghĩa là *chúng tôi* sẽ để bị bó tay trong cuộc đấu tranh lý luận chống lại "chủ nghĩa kinh tế đế quốc" (đó là một bệnh *quốc tế*: Hà-lan, Mỹ, Nga, v. v.), thì người ấy không hiểu gì cả. Học thuộc lòng cái câu "phái tả Xim-méc-van" và cúi đầu sát đất phục tùng cái mô lý luận hủ lậu của Ra-đếch, - tôi không đi vào con đường đó.

Kết luận lại: sau Xim-méc-van thì những *hành động lẩn tránh* đã trở nên *khó khăn hơn*. Cần phải *lấy những gì cần lấy* của Ra-đếch và E. B. cùng *đồng bọn*, nhưng không *để*

¹⁾ — Socialist Labour Party - Đảng công nhân xã hội chủ nghĩa

²⁾ — Vấn đề giải trừ quân bị

bị bó tay. Tôi cho rằng tôi đã làm được điều đó. Sau khi Bu-kharin đã đi Mỹ và *nhất là* sau khi bài báo của I-u-ri được gửi đến chúng tôi và sau khi *anh ta chấp nhận* (anh ta đã chấp nhận? đã *bắt buộc* phải chấp nhận) bài trả lời của tôi, thì vai trò của họ, với tính cách là một "nhóm", đã *chấm dứt*. (Nhưng Gri-gô-ri thì lại muốn cho nhóm này *tồn tại vĩnh viễn* sau khi đã trao cho nó *quyền bình đẳng*: cứ đợi *chúng tôi* sẽ trao cho nó quyền bình đẳng!!)

Chúng ta đã *tách* khỏi Ra-đếch trên vũ đài Nga - Ba-lan, và *không* mời anh ta tham gia *Văn tập* ¹⁾ của chúng ta. *Cần phải làm như vậy*.

Và bây giờ anh ta tuyệt nhiên không còn có thể làm được điều gì để cho công việc *bị hư hại* cả. Ở Đại hội Xuy-rích (5. XI. 1916), anh ta đã bắt buộc phải *cùng* đi với tôi, cũng như bây giờ, để *chống lại Grim*.

Như thế có nghĩa gì? Có nghĩa là tôi đã *tách riêng** được các vấn đề ra: áp lực quốc tế không hề *máy may* bị giảm bớt đối với bọn Cau-xky (y compris ²⁾ Grim), và đồng thời tôi không phục tùng sự "bình đẳng" với sự ngu xuẩn của Ra-đếch!

Bây giờ tôi cho rằng công việc đã thắng lợi về mặt chiến lược. Có thể là I-u-ri + *đồng bọn* + Ra-đếch + đồng bọn sẽ chửi bới âm lên. *Allez-y, mes amis!* ³⁾ *Bây giờ odium* ⁴⁾ sẽ đổ vào đầu *các anh*, chứ không phải vào chúng tôi. Nhưng *giờ đây* các anh sẽ không làm hại đến công việc được và con đường của chúng tôi đã được dọn sạch. Chúng tôi đã thoát khỏi sự dính líu *bán thỉu* (về tất cả mọi mặt) với I-u-ri và Ra-đếch, *mà chẳng máy may làm suy*

* Trước đây rất khó làm !!

¹⁾ Ý nói "Văn tập "Người dân chủ - xã hội".

²⁾ — kể cả

³⁾ — Cứ làm thế đi, các bạn!

⁴⁾ — trách nhiệm

yếu "phái tả Xim-méc-van", và lại có những *điều kiện tiên quyết* để đấu tranh chống lại sự ngu xuẩn trong vấn đề thái độ đối với chế độ dân chủ.

Voilà¹⁾. Tôi xin lỗi về bức thư dài này và nhiều lời lẽ gay gắt: tôi không thể viết khác được, khi tôi nói một cách thẳng thắn. Nhưng tất cả chuyện này là *entre nous* ²⁾ thôi, và có lẽ những lời gay gắt cũng có thể chịu được.

Gửi đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất!

Lê-nin của đồng chí

Nói chung cả Ra-đếch lẫn Pan-nê-cúc đều đặt *sai* vấn đề đấu tranh chống chủ nghĩa Cau-xky. Đó là **NB!**

Viết ngày 30 tháng Mười

một 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng

(Thụy-sĩ)

Đăng lần đầu năm 1949 trên

tạp chí "Người bôn-sê-vích" số I

Theo đúng bản thảo

326

GỬI A. SMÍT

Đồng chí kính mến!

Đồng chí có cho phép tôi đề nghị một sự thỏa thuận hữu hảo không?

Tôi phải thú thực là hôm qua tôi đã không chú ý đầy đủ tới một điểm rất quan trọng trong lập luận của đồng chí ⁴⁰⁵. Cụ thể đó là ý kiến cho rằng ngoài những cái khác

¹⁾ — Thế đấy.

²⁾ — nói riêng với nhau

ra, Thụy-sĩ còn có đặc điểm là nó có một chế độ dân chủ tiến bộ hơn (toàn dân đầu phiếu), và đặc điểm này *cũng* phải được sử dụng *cả* vào công tác tuyên truyền. Ý kiến này rất quan trọng và, theo tôi, hoàn toàn đúng.

Liệu có thể áp dụng ý kiến nói trên bằng cách nào đó để xóa bỏ những sự bất đồng (chắc hẳn là rất không đáng kể) giữa chúng ta được không? Ví dụ:

Nếu chúng ta *chỉ* đưa vấn đề ra trưng cầu ý kiến toàn dân bằng cách sau đây: tán thành sự xóa bỏ hoàn toàn hay chống lại? — thì chúng ta sẽ đạt được một số phiếu tán thành gồm lẫn lộn những người hòa bình chủ nghĩa (tư sản - hòa bình chủ nghĩa v. v.) và những người xã hội chủ nghĩa, tức là sẽ đạt đến không phải là một sự giác ngộ ý thức xã hội chủ nghĩa, mà là làm lu mờ ý thức đó, không phải là sự áp dụng tư tưởng và chính sách *đấu tranh giai cấp* vào vấn đề đặc biệt này (chính là vấn đề chủ nghĩa quân phiệt), mà là từ bỏ quan điểm đấu tranh giai cấp trong vấn đề chủ nghĩa quân phiệt.

Nhưng nếu chúng ta đưa vấn đề ra trưng cầu ý kiến toàn dân bằng cách sau đây: tán thành hay chống lại việc tước đoạt những xí nghiệp tư bản công nghiệp và nông nghiệp lớn, *coi việc đó như là con đường duy nhất* để xóa bỏ hoàn toàn chủ nghĩa quân phiệt?

Trong trường hợp này, trong chính sách thực tiễn của chúng ta, chúng ta sẽ nói đúng những điều mà tất cả chúng ta đều thừa nhận về mặt lý luận, cụ thể là sự xóa bỏ hoàn toàn chủ nghĩa quân phiệt chỉ có thể hình dung được và thực hiện được, nếu gắn liền nó với việc thủ tiêu chủ nghĩa tư bản.

Do đó cần phải diễn đạt đại khái như sau: 1) Chúng tôi đòi phải tước đoạt *ngay lập tức* các xí nghiệp lớn, có thể là dưới hình thức một thứ thuế trực tiếp áp dụng trong toàn liên bang, đánh vào tài sản và thu nhập theo một thuế suất cao, — theo tinh thần cách mạng, — đối với các gia sản

lớn, đến mức là trên thực tế bọn tư sản sẽ bị tước đoạt.

2) Chúng tôi tuyên bố rằng về mặt kinh tế một sự cải cách xã hội chủ nghĩa như vậy ở Thụy-sĩ là có thể thực hiện được ngay từ bây giờ, một cách trực tiếp; rằng vì giá sinh hoạt đắt đỏ một cách không thể chịu được, cho nên sự cải cách ấy thậm chí đã trở thành điều cấp thiết, rằng để thực hiện về mặt chính trị sự cải cách đó, Thụy-sĩ cần đến không phải một chính phủ tư sản, mà là một chính phủ vô sản, chính phủ này sẽ dựa không phải vào giai cấp tư sản mà vào đông đảo công nhân làm thuê và dân nghèo, và cuộc đấu tranh cách mạng của quần chúng — mà bước đầu, như chúng ta thấy, đã thể hiện, chẳng hạn, qua các cuộc bãi công quần chúng ở Xuy-rích và những cuộc biểu tình trên đường phố, cuộc đấu tranh ấy đã được nghị quyết A-a-rau⁴⁰⁶ thừa nhận, — nhằm *chính* mục đích này: bằng biện pháp ấy chấm dứt *thực sự* cái tình trạng không thể chịu nổi của quần chúng.

3) Chúng tôi tuyên bố rằng một sự cải cách như thế của Thụy-sĩ *hoàn toàn chắc chắn sẽ được* giai cấp công nhân và quần chúng bị bóc lột ở *tất cả* các nước văn minh noi gương và ủng hộ một cách kiên quyết nhất, nhiệt tình nhất, rằng *chỉ có* gắn liền với một cuộc cải cách như thế thì *sự xóa bỏ hoàn toàn chủ nghĩa quân phiệt* — điều mà chúng ta thiết tha mong muốn và đặc biệt là hiện nay đông đảo quần chúng châu Âu đang khao khát hướng tới do bản năng — mới sẽ không còn là một lời nói suông, cũng không còn là một nguyện vọng tốt lành nữa, mà là một biện pháp thiết thực, có thể thực hiện được trong thực tế, hoàn toàn tự nhiên về mặt chính trị.

Đồng chí nghĩ thế nào về vấn đề đó?

Liệu đồng chí có cho rằng đặt vấn đề như vậy (cả trong công tác tuyên truyền thực tiễn cũng như trong các bài diễn văn ở nghị viện và trong các kiến nghị đề xướng ra những đạo luật, trong việc tổ chức trưng cầu ý kiến toàn dân) chúng

ta sẽ tránh được nguy cơ là bọn hòa bình chủ nghĩa tư sản và "xã hội chủ nghĩa" sẽ hiểu sai và giải thích xuyên tạc khẩu hiệu chống chủ nghĩa quân phiệt của chúng ta, xuyên tạc rằng chúng ta cho là có thể thủ tiêu hoàn toàn chủ nghĩa quân phiệt trong một nước *Thụy-sĩ tư sản*, với cái vòng vây *đế quốc chủ nghĩa ở* chung quanh nó mà *không cần* làm cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa (dĩ nhiên, đây là một điều phi lý mà tất cả chúng ta đều nhất trí bác bỏ).

Gửi đồng chí lời chào của đảng. *N. Lê-nin*

Wl. Uljanow.

Spiegelgasse 14II (bei Kammerer). Zürich I.

Viết ngày 1 tháng Chạp 1916

Gửi đến Vin-téc-tuốc (*Thụy-sĩ*)

In lần đầu năm 1931 trong

Văn tập Lê-nin, t. XVII

Theo đúng bản sao đánh máy

Dịch từ tiếng Đức

327

GỬI M. G. BRÔN-XKI

Đồng chí thân mến!

Tôi thiết tưởng rằng nên soạn thảo nghị quyết theo một cấu trúc lô-gích như sau (trên cơ sở nghị quyết của Plát-ten⁴⁰⁷) (trong ngoặc là *nguyên văn* trong nghị quyết của Plát-ten);

1. "Cuộc chiến tranh thế giới hiện nay là một cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa"

2. ("Chính sách hòa bình tội lỗi") cụ thể là của Thụy-sĩ, nước này *cũng* có thể bị lôi cuốn vào cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa, một mặt là do hậu quả của chính sách đó, mặt khác vì bị đế quốc bao vây.

3. Vì vậy khẩu hiệu "bảo vệ tổ quốc" đối với Thụy-sĩ cũng chỉ là "một câu nói giả nhân giả nghĩa".

4. Sự bác bỏ về nguyên tắc chủ trương bảo vệ tổ quốc và "những biện pháp mạnh mẽ nhất của cuộc đấu tranh giai cấp của vô sản". Bản liệt kê những biện pháp đó càng đầy đủ càng tốt.

Giải ngũ quân đội ngay lập tức.

5. "Thủ tiêu toàn bộ chủ nghĩa quân phiệt" *không* phải theo tinh thần hòa bình chủ nghĩa, mà là gắn chặt với cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa và là *kết quả* của cuộc cách mạng đó.

Theo ý kiến của tôi, như vậy chúng ta có thể có được một nghị quyết tốt gồm 5 điểm.

Dĩ nhiên là tôi không đưa ra ở đây một công thức nào, tôi chỉ vạch ra trình tự lô-gích và quá trình diễn biến tư tưởng thôi.

Gửi đồng chí lời chào thân ái. *Lê-nin*

Viết đầu tháng Chạp 1916

Gửi từ Xuy-rích

In lần đầu năm 1931 trong

Văn tập Lê-nin, t. XVII

Theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

328

GỬI M. N. PÔ-CRỐP-XKI

6/XII 1916.

Mi-kh. Ni-c kính mến!

Tôi đã nhận được bưu thiếp và hai trăm phrăng, mà tôi đã chuyển cho Di-nô-vi-ép (tôi nhận được từ Pê-tơ-rô-grát 869 frs = 500 rúp), tức là có lẽ toàn bộ số tiền nhuận bút; *nếu* một phần không phải là tiền trả cho tác phẩm viết về

vấn đề ruộng đất¹⁾. Đáng buồn, đáng buồn là bọn gian thần hoạt động bên "ông chủ"²⁾ của các xuất bản phẩm để chống lại các xuất bản phẩm!!...

Gửi đồng chí lời chào thân ái! V. U-li-a-nốp

*Gửi từ Xuy-riích đến Sceaux
(Seine) (Pháp)*

*Đăng lần đầu năm 1958 trên
tạp chí "Những vấn đề lịch sử
Đảng cộng sản Liên-xô", số 4*

Theo đúng bản thảo

329

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Tôi vừa mới nhận được bưu thiếp của chị. Tôi gửi đi Béc-nơ cho chị một tấm bưu thiếp ngắn để poste restante³⁾, trong đó chỉ có đề nghị chị trả lời thôi, vì sự im lặng của chị đã bắt đầu làm cho tôi hơi lo lo.

Tôi bây giờ đang bị hấp dẫn mạnh bởi ý nghĩ muốn xuất bản các truyền đơn về những vấn đề Thụy-sĩ.

Ở đây đã thành lập ra một cái gì đó gần như một nhóm riêng của những người phái tả. Song nói thế không chính xác: mới chỉ có một số buổi họp (nhân những luận cương của tôi). Có Nốp-xơ, Plát-ten, Muyn-txen-béc và một số thanh niên tham gia. Chúng tôi bàn về bản nghị quyết quân sự có liên quan đến những nhiệm vụ của những người phái tả. Những buổi tọa đàm đó đã làm cho tôi thấy đặc biệt rõ

¹⁾ Ý nói số tiền nhuận bút trả cho các tác phẩm: "Chủ nghĩa đế quốc, giai đoạn tốt cùng của chủ nghĩa tư bản" và "Những tài liệu mới về các quy luật phát triển của chủ nghĩa tư bản trong nông nghiệp".

²⁾ A. M. Goóc-ki.

³⁾ — thư lưu ở bưu cục

ràng là: 1) phái tả Thụy-sĩ yếu (về tất cả mọi mặt) đến mức độ kinh khủng như thế nào ; 2) "hệ thống" tác động của Brôn-xki và Ra-đếch — những người đã và đang viết bài về phái tả ở các nước khác — tôi như thế nào! Mấu chốt là ở chỗ đó, về vấn đề nước ngoài thì tất cả đều sẵn sàng tỏ ra là phái tả: cái đó thật rẻ tiền!! Còn về vấn đề Thụy-sĩ... thì hỏng bét!

A-bra-mô-vích nhận phân phát 1 500 cuốn sách và tờ truyền đơn (chị có nhận đảm nhiệm việc dịch không? liên tục và thường xuyên? Chị trả lời nhé!) còn Muyn-txen -béc, — hôm qua tôi đã nói chuyện với anh ta, thủ lĩnh của tổ chức thanh niên với 4 000!! thành viên người Đức, — thì chỉ nhận phân phát maximum là 1 500!!

Guilbeaux, là người mà tôi đã gửi bản luận cương cho⁴⁰⁸, thì viết rằng anh ta rất hài lòng với những luận cương ấy và lấy chúng làm cơ sở cho Ủy ban những người quốc tế chủ nghĩa do anh ta mới thành lập. Hãy chờ xem!

Tôi đã đọc "Plaidoirie" của Humbert-Droz!⁴⁰⁹ Trời ơi, một mớ bong bóng ở trong đầu! Mà cái đó lại được viết ra vào năm 1916! Một phần tử theo chủ nghĩa Tôn-xtôi, — tôi e rằng ông ấy là một nhân vật vô hy vọng.

Gri-gô-ri viết cho tôi rằng trong số 25 của tờ "Arbeiter-politik" có một bài về "Ba biên tập viên của tờ "Người cộng sản"⁴¹⁰, rằng đối với E. B. + Bu-kha-rin, Ra-đếch cũng áp dụng một chính sách giống như Tư-sca đối với Lê-va"... Cuối cùng rồi Gri-gô-ri cũng đã bắt đầu hiểu điều đó, tuy nhiên vẫn cứ khẳng định rằng "mặc dù vậy vẫn không nên đoạn tuyệt với Ra-đếch" Ha, ha!

Chị đã thu xếp ổn định chưa? Căn phòng của Maison Vincent chắc lạnh lắm? Chị có đi trượt tuyết không? Tôi thiết tha khuyên chị trượt tuyết: rất có lợi. Chị hãy đi trượt tuyết dạo chơi ở trong núi cạnh Rocher de Naye.

Gửi chị những lời chào tốt đẹp nhất!

Lê-nin

P. S. Vợ U-xi-ê-vích là người như thế nào? Hình như là người có nghị lực thì phải? Liệu anh ấy có biến chị ấy thành một người bôn-sê-vích được không, hay là chị ấy lại làm cho anh ta trở thành chẳng ra ngô, chẳng ra khoai?

Viết ngày 17 tháng Chạp 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

330

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Hôm nay chúng tôi nhận được một bức thư nữa gửi từ Xanh Pê-téc-bua đến, những ngày gần đây ở đó người ta đã chú ý viết thư cho chúng tôi.

Ngoài bức thư của Gu-tơ-cốp mà cơ quan ngôn luận trung ương cho đăng trên số 57 (đang sắp chữ) và chắc chắn Gri-gô-ri đã đưa cho đồng chí xem ở Béc-nơ⁴¹, còn nhận được một bức của Lvốp và một bức của Tsen-nô-cốp, cả hai đều cùng nói về một vấn đề đó, về sự phẫn nộ ở trong nước (đối với bọn bán nước đang đàm phán để ký kết một hòa ước riêng rẽ) etc.

Họ viết thư cho biết là tinh thần hết sức cách mạng.

Bản thảo của tôi về chủ nghĩa đế quốc đã đến Pê-tơ-rô-grát, và như thế là hôm nay người ta viết rằng nhà xuất bản (và đó là Goóc-ki! ôi, ngậy thơ làm sao!) không hài lòng về những lời gay gắt chống lại... ai, đồng chí có nghĩ ra không?... chống lại Cau-xky! Đồng chí ấy lại còn muốn trao đổi thư từ với tôi!!! Thật buồn cười và đáng bực.

Đấy, số phận của tôi là như thế. Hết cuộc đấu tranh này đến cuộc đấu tranh khác để chống lại những điều ngu ngốc, những điều tầm thường về chính trị, chống chủ nghĩa cơ hội, v. v..

Việc ấy bắt đầu từ năm 1893. Mỗi căm hờn của bọn tầm thường là từ đó mà ra. Nhưng mặc dù thế, tôi vẫn sẽ không đem số phận của tôi đổi lấy "hòa bình" với bọn tầm thường này đâu.

Bây giờ lại đến Ra-đếch. Trong số 6 của tờ "Jugend-Internationale" (đồng chí đã được đọc chưa?) có bài của Nota Bene. Chúng tôi (tôi và Gri-gô-ri) nhận ra ngay lập tức đó là của Bu-kha-rin. Tôi đã trả lời những điều ngu xuẩn phi thường của anh ta trong số 2 của Văn tập¹⁾. (Đồng chí đã được đọc chưa? Sẽ in xong nay mai.)

Hôm nay Gri-gô-ri gửi cho tôi số 25 của tờ "Arbeiterpolitik" Trong đó có *đúng* bài *ấy* (với những chỗ bị cắt đi, rõ ràng là bị kiểm duyệt) ký tên Bu-kha-rin. (Chúng tôi lại còn nhận được một số của tờ "Thế giới mới" gửi đến từ Niu-oóc, trong đó có một bài phê phán — than ôi! than ôi! lại là một sự phê phán *đúng* - điều không may lại là ở chỗ một anh chàng men-sê-vích đã tỏ ra *đúng* khi chống lại Bu-kha-rin!! — một bài phê phán *có lẽ là* phê phán *cũng* cái bài báo đó (chúng tôi không có số báo này) của Bu-kha-rin trên tờ "Thế giới mới".)

Và Ra-đếch — "những mảnh khoe của Tư-sca", hôm nay Gri-gô-ri viết cho tôi như vậy — có cho đăng trong số 25 của tờ "Arbeiterpolitik" bài ca ngợi Bu-kha-rin ("một lực lượng trẻ") và nhân tiện một bài ngắn về "ba biên tập viên của tờ "Người cộng sản"!"

Hắn thọc vào kẽ hở những sự bất đồng giữa chúng ta: đó là chính sách cố hữu của bọn ngu dốt và bọn khốn nạn không đủ sức tranh luận với *chúng ta* một cách thẳng thắn và phải dùng đến những âm mưu, những trò ngáng chân, những hành vi đê tiện.

Đó là bức tranh mô tả cho đồng chí về Ra-đếch *là một con người như thế nào* và *đang làm gì* (người ta nhận

¹⁾ Xem "Quốc tế thanh niên" (tiểu luận) (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t.30, tr. 225 - 229).

xét về một người, không phải căn cứ vào cái anh ta nói hay nghĩ về bản thân anh ta, mà căn cứ vào việc làm của anh ta — đồng chí có nhớ chân lý mác-xít ấy không?)

Voilà ¹⁾.

Đấy, phải đấu đá chống lại cái "*loại người*" như thế đó !!

Còn "các luận cương" của Ra-đếch lại là một điều ô nhục và nhảm nhí biết chừng nào về mặt lý luận...

Tôi đã đọc "Plaidoirie" của Humbert-Droz. Trời ơi, thật là một kẻ tầm thường theo chủ nghĩa Tôn-xtôi!! Tôi cũng đã viết thư cho A-bra-mô-vích: có lẽ nào đã thực sự là vô hy vọng sao? Tôi tự hỏi, phải chăng ở Thụy-sĩ có các loại vi khuẩn của bệnh dẫn độn của chủ nghĩa tiểu tư sản (và của chủ nghĩa quốc gia nhỏ), của chủ nghĩa Tôn-xtôi, của chủ nghĩa hòa bình đang hãm hại những con người ưu tú? Chắc thế nào cũng có!

Tôi đã đọc cuốn sách *thứ hai* của P. Golay ("L'Antimilitarisme")²⁾ — đây là một bước thụt lùi to lớn biết bao so với cuốn thứ nhất ("Le Socialisme qui meurt"³⁾) và dẫn đến *cũng* cái đằm lầy ấy...

Siết chặt tay đồng chí. *Lê-nin* của đồng chí

P. S. Đồng chí có trượt tuyết không? Nhất định phải trượt tuyết đấy nhé! Hãy cố học trượt tuyết, sắm lấy ván trượt tuyết và đi vào trong núi và trượt tuyết - nhất định phải như thế. Mùa đông ở trên núi tốt lắm? Thật tuyệt diệu và có phong vị của nước Nga.

Viết ngày 18 tháng Chạp 1916

Gửi từ Xuy-riích đến Cla-răng

(Thụy-sĩ)

Đăng lần đầu năm 1949 trên tạp

chí "Người bôn-sê-vích", số I

Theo đúng bản thảo

¹⁾ — Thế đấy

²⁾ — P. Gô-lây ("Chống chủ nghĩa quân phiệt")

³⁾ — "Chủ nghĩa xã hội hấp hối"

331

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Các đồng chí thân mến!

Tôi cần phải đọc báo cáo ở đây về ngày 9. I. 1905 ⁴¹², nhưng tôi không có tài liệu. Các đồng chí hãy giúp đỡ tìm cho:

1) "Tư tưởng" 1910 (?) - 1911

những bài báo của V. I-lin về các cuộc bãi công ở Nga¹⁾.

2) "Chuyên san tranh luận" trực thuộc cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga 1910 - 1911 (?) bài báo của tôi về cách mạng và phản cách mạng ở nước Nga có kèm kết quả thống kê các cuộc bãi công ⁴¹³.

3) Trotzky: "Russland in der Revolution".

4) Goóc-nơ, Mê-tơ, Tsê-rê-va-nin v. v.

những tập sách (xuất bản hợp pháp) những năm 1906 - 1907(?) phong trào xã hội ở Nga hoặc một cái gì đó tương tự. Một số — bàn về *giai cấp nông dân*.

(Vấn đề ruộng đất)

5) Ma-xlốp, t. II. Phong trào nông dân 1905 - 1906.

6) "Phong trào xã hội ở nước Nga". Tập sách gồm năm tập của Pô-tơ-rê-xốp và đồng bọn.

7) "Mát-xcơ-va năm 1905"

và những cuốn sách khác thuộc những năm 1905 - 1906.
Tất cả những gì có.

Các đồng chí làm ơn gửi cho những gì các đồng chí có hoặc đánh dấu, vào mẫu giấy này, cái gì có và cái gì có thể gửi được.

Gửi các đồng chí lời chào! *Lê-nin* của các đồng chí

¹⁾ Xem V. I. Lê-nin. "Về thống kê các cuộc bãi công ở Nga" (Toàn tập tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 19, tr. 377 - 406).

P. S. Tôi đã gửi cho Ghin-bô những luận cương của tôi về công tác với phái tả của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ và đề nghị sau đó gửi cho các đồng chí ¹⁾. Các đồng chí hãy chuyển cho Nôi và Xtép-cô nhé.

Viết ngày 20 tháng Chạp 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Gio-ne-vo

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

332

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-EP ²⁾

Về tờ "Người cộng sản" không nên tranh luận thêm, nếu anh phủ nhận một sự thật là bọn họ khăng khăng đòi đến cùng *sự bình đẳng* và *không hưởng ứng* sự thay đổi trong ban biên tập. Đây cũng là sự thật: (1) sự bình đẳng; 2) Tư-sca im Hintergrunde ³⁾.

Tôi đã gửi 200 frs.

Câu chuyện tai tiếng xảy ra với Sơ-lốp-xki làm tôi hết sức phẫn nộ và lo lắng ⁴¹⁴. Thế mà anh còn muốn trao cả quỹ cho hắn!! Cần phải hành động một cách kiên quyết: nói với hắn rằng tới năm mới rất cần tiền, và đừng lùi bước chừng nào hắn ta chưa trả lại hết! Một chuyện tai

¹⁾ Xem "Những nhiệm vụ của phái tả Xim-méc-van trong Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 196 - 208).

²⁾ Phần đầu bức thư là "Những nhận xét về bài báo nói về chủ nghĩa tối đa" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 385 - 388).

³⁾ — ở hàng dưới

tiếng kinh khủng! Thật sự là một vụ tai tiếng ngay trước mũi chúng ta.

Tôi tán thành đề cương bức thư tập thể gửi cho "Arbeiterpolitik".

Gửi anh lời chào. Lê-nin

P. S. bức thư gửi đi

Pa-ri thế nào rồi?

Có lẽ nào chị I-nét-xa

vẫn chưa gửi đi à?

NB

P. S. Anh hãy gửi cho tôi về "Xô-viết đại biểu công nhân" và những cái khác về năm 1905.

Viết sau ngày 20 tháng Chạp

1916

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-no

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

333

GỬI M. N. PÔ-CRỐP-XKI

21. XII. 1916.

M. N. kính mến! Tôi đã nhận được tám bưu thiếp của đồng chí đề ngày 14. XII. 1916. Nếu người ta viết thư cho đồng chí rằng nhà xuất bản còn nợ tôi "300 rúp nữa, không kể 500 rúp", thì tôi phải nói rằng họ nợ tôi *nhiều hơn thế*, vì họ đã nhận (1) cuốn sách tôi viết về vấn đề ruộng đất, tập I ¹⁾ và (2) cuốn sách của nhà tôi viết về một đề tài sơ phạm ⁴¹⁵.

¹⁾ Xem "Những tài liệu mới về những quy luật phát triển của chủ nghĩa tư bản trong nông nghiệp". Tập I (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 129 - 227).

Và tôi cho rằng, khi đã nhận xuất bản thì phải trả tiền, một khi bản thảo đã được nhận.

Tôi đã viết về vấn đề này về Pê-tơ-rô-grát, nhưng liên lạc của tôi với Pê-tơ-rô-grát thì hết sức tồi và chậm không chịu được.

Đồng chí "cho rằng có thể" bỏ đi phần phê phán Cau-xky trong cuốn sách của tôi ⁴¹⁶... Đáng buồn thay! Chà, thật đáng buồn. Để làm gì? Tốt hơn nên yêu cầu các nhà xuất bản: các ngài thân mến, các ngài cứ cho in rõ ràng rằng: *chúng tôi*, nhà xuất bản, đã bỏ bớt phần phê phán Cau-xky. Thực ra, đáng lý phải làm như thế... Cố nhiên, tôi bắt buộc phải phục tùng nhà xuất bản, nhưng xin nhà xuất bản đừng sợ mà cứ nói thẳng ra rằng mình muốn cái gì và không muốn cái gì; và chính nhà xuất bản phải chịu trách nhiệm về những chỗ cắt xén, chứ không phải tôi.

Đồng chí viết: "đồng chí không đá tôi chứ?", tức là tôi sẽ đá đồng chí vì đồng chí đã đồng ý bỏ đi phần phê phán này chẳng?? Than ôi, than ôi, chúng ta sống trong một thế kỷ quá văn minh cho nên không thể giải quyết công việc một cách đơn giản đến mức như thế...

Không nói đùa nữa, nhưng thật đáng buồn, quá quý thật... Thôi được, tôi sẽ thanh toán với Cau-xky ở một chỗ khác.

Siết chặt tay và gửi đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất.

V. U-li-a-nốp

*Gửi từ Xuy-rich đến Sceaux
(Seine) (pháp)*

*In toàn văn lần đầu năm 1932
trong V. I. Lê-nin. Toàn tập,
tiếng Nga, xuất bản lần thứ 2,
t. XXIX*

Theo đúng bản thảo

334

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến!

Về Ra-đếch. Đồng chí viết: "Ở Ki-en-tan tôi đã bảo anh ta rằng anh ta đã hành động không tốt".

Chỉ có thể thôi à? Chỉ có thể thôi à! Còn kết luận chính trị?? Hay là hành vi của anh ta chỉ là một sự ngẫu nhiên?? chỉ là một chuyện cá nhân?? Hoàn toàn không phải như thế! Nguồn gốc sai lầm chính trị của đồng chí là ở đây. Đồng chí không đánh giá sự việc đang xảy ra theo quan điểm chính trị. Thế nhưng, xin cam đoan rằng đây là một vấn đề chính trị, dù cho thoạt nhìn thì điều đó có thể có vẻ kỳ quặc đến đâu đi nữa.

Về vấn đề bảo vệ tổ quốc. Tôi sẽ lấy làm vô cùng bức bối, nếu chúng ta bất đồng ý kiến với nhau. Một lần nữa ta hãy thử đi đến chỗ nhất trí với nhau.

Đây là một số "tài liệu để suy nghĩ":

Chiến tranh là sự tiếp tục của chính trị.

Tất cả vấn đề là ở cái *hệ thống* những mối quan hệ chính trị trước chiến tranh và trong lúc có chiến tranh.

Các loại hình cơ bản của những hệ thống ấy là: (a) quan hệ giữa dân tộc bị áp bức với dân tộc đi áp bức, (b) quan hệ giữa hai dân tộc đi áp bức trong vấn đề của cải cướp được, trong việc phân chia số của cải đó v. v., (c) quan hệ giữa một quốc gia dân tộc không đi áp bức với một quốc gia đi áp bức, với quốc gia đặc biệt phản động.

Đồng chí hãy suy nghĩ về điều đó.

Chế độ hoàng đế ở Pháp + chế độ Nga hoàng ở Nga chống lại nước Đức *không phải để quốc chủ nghĩa* năm 1891 — đó là hoàn cảnh lịch sử năm 1891.

Hãy suy nghĩ về điều đó! Mà tôi cũng đã viết về năm 1891 trong Văn tập, số 1¹⁾.

Tôi rất lấy làm sung sướng thấy rằng đồng chí đã đàm luận với Ghin-bô và Lê-vy! Làm như thế thường xuyên hơn hoặc ít nhất cũng thỉnh thoảng làm như thế thì tốt. Còn anh chàng người Ý thì nói khoác: bài diễn văn của Tu-ra-ti là một kiểu mẫu của chủ nghĩa Cau-xky *đáng ghê tởm* (anh ta đã thêm "droits nationaux"²⁾ vào cuộc chiến tranh *đế quốc chủ nghĩa!*). Còn bài báo v.v. bàn về bài diễn văn này đăng trên tờ "Volksrecht" thì đáng ghê tởm.

Chà, tôi rất muốn viết hoặc nói chuyện với cái anh chàng người Ý về vấn đề này!!

Lê-vy công kích chế độ đại nghị, thật quả là ngu ngốc!! Thật là ngốc!! Thế mà cũng đòi là một người "phái tả" !! Trời ơi, thật là một mớ bòng bong trong đầu óc người ta.

Lê-nin của đồng chí

Viết sau ngày 23 tháng Chạp 1916

Gửi từ Xuy-riích đến Cla-răng

(Thụy-sĩ)

*Đăng lần đầu năm 1949 trên
tạp chí "Người bôn-sê-vích", số 1*

Theo đúng bản thảo

335

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến!

Về Ra-đếch thì đồng chí, cũng như Gri-gô-ri, rơi vào tình trạng lẫn lộn những ấn tượng cá nhân và nỗi buồn

¹⁾ Xem "Tổng kết một cuộc tranh luận về quyền dân tộc tự quyết" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 17 - 58).

²⁾ — "quyền dân tộc"

về bức tranh chính trị "ảm đạm" nói chung với chính trị. Đồng chí thương hại, buồn rầu, thở ngắn than dài, và chỉ có thể thôi. *Không thể* thực hiện thứ chính trị nào khác ngoài thứ chính trị đã được tiến hành; không thể nào từ bỏ những quan điểm đúng đắn và rơi vào "những mảnh khoe của Tư-sca". Sở dĩ có bức tranh "ảm đạm", sở dĩ những người phái tả còn yếu kém, và sở dĩ tờ "Vorbote" không ra được thì không phải vì lẽ đó, mà vì phong trào cách mạng phát triển một cách cực kỳ chậm chạp và khó khăn. Cần phải chịu đựng tình trạng đó; những sự liên minh thổi nát với một cá nhân (hoặc với E. B. + K và tôi) chỉ là trở ngại cho việc thực hiện nhiệm vụ khó khăn là đứng vững trong một thời kỳ khó khăn.

Còn về "chủ nghĩa kinh tế đế quốc", thì không hiểu sao thành ra chúng ta "nói chuyện theo kiểu mỗi người nói một phách". Đồng chí *lờ* cái định nghĩa của tôi đưa ra, đồng chí *bỏ qua* nó rồi lại đặt vấn đề ra một lần nữa.

Những người "kinh tế chủ nghĩa" không "từ bỏ" cuộc đấu tranh chính trị (như đồng chí viết), — nói như thế không chính xác. Họ đã xác định nó *một cách sai lầm*. Bọn theo "chủ nghĩa kinh tế đế quốc" cũng thế.

Đồng chí viết: "Phải chăng ngay cả sự từ chối hoàn toàn những yêu sách dân chủ cũng có nghĩa là từ chối cuộc đấu tranh chính trị? *Cuộc đấu tranh trực tiếp* để giành chính quyền không phải là đấu tranh chính trị hay sao?".

Thực chất chính là ở chỗ Bu-kha-rin (và Ra-đếch một phần) hình như chính là đã nói một điều na ná như thế, và nói như thế không đúng. "Đấu tranh trực tiếp để giành chính quyền", mà lại "từ chối hoàn toàn những yêu sách dân chủ", — đó là một cái gì mơ hồ, không suy nghĩ chín chắn, sai lạc, và Bu-kha-rin chính là đã rơi vào tình trạng đó.

Đúng là đồng chí đề cập đến vấn đề dưới một khía cạnh hơi khác, khi cho là có mâu thuẫn giữa các §§ 2 và 8.

§2 nói một cách *tổng quát*: cách mạng xã hội chủ nghĩa *không thể nào thực hiện* được, nếu không có cuộc đấu tranh cho nền dân chủ. Đó là điều không thể chối cãi được, và nhược điểm của Ra-đếch + Bu-kha-rin chính là chỗ hai người *không tán thành* (đồng chí cũng thế), nhưng không dám bác lại !!

Tiếp nữa, nhưng theo một ý nghĩa nào đó, trong một thời kỳ nhất định nào đó thì, *mọi* mục đích dân chủ (không phải chỉ là quyền tự quyết thôi! Hãy chú ý điều này? Đồng chí đã quên mất điều đó!) đều có thể tìm hãm cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa. Theo ý nghĩa nào? vào lúc nào? bao giờ? như thế nào? Chẳng hạn, nếu như phong trào đã bùng nổ, *cuộc cách mạng đã bắt đầu*, thì cần phải *chiếm lấy các ngân hàng*, thế mà người ta lại bảo chúng ta: hãy chờ đợi, *trước hết* hãy củng cố, hãy hợp pháp hóa chế độ cộng hòa trước đã v.v.!

Thí dụ: hồi tháng Tám 1905, tẩy chay Đu-ma là chủ trương đúng và đó không phải là một sự từ chối cuộc đấu tranh chính trị.

((§2 = *nói chung* từ chối không tham gia vào các cơ quan đại nghị là vô lý; § 8 = có những trường hợp *cần phải* cự tuyệt: đó là một sự đối chiếu rõ ràng cho đồng chí, giải thích rằng giữa § 2 và § 8 *không có* mâu thuẫn.))

Lý lẽ bác lại Giu-ni-út. Thời điểm: cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa. Biện pháp chống lại nó? Chỉ có cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa ở Đức thôi. Giu-ni-út không nói điều đó và đã xét đến dân chủ một cách *tách rời* khỏi cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa.

Cần phải biết *kết hợp* cuộc đấu tranh cho dân chủ với cuộc đấu tranh cho cách mạng xã hội chủ nghĩa, *bắt* cái thứ nhất *phục tùng* cái thứ hai. Tất cả khó khăn là ở đây; toàn bộ thực chất là ở đây.

Những người theo chủ nghĩa Tôn-xtôi và những người vô chính phủ chủ nghĩa vứt bỏ cái thứ nhất. Bu-kha-rin và Ra-

đếch đã lầm lạc, không biết kết hợp cái thứ nhất với cái thứ hai.

Còn tôi thì tôi bảo: đừng có lãng quên *cái chính* (cách mạng xã hội chủ nghĩa); hãy đặt nó lên hàng đầu (Giu-ni-út đã không làm việc đó); hãy đưa ra *tất cả* các yêu sách dân chủ (Ra-đếch + Bu-kha-rin đã làm một việc không khôn ngoan là gạt bỏ mất *một* trong những yêu sách đó), nhưng bắt chúng phải phục tùng cách mạng xã hội chủ nghĩa, phối hợp với nó, bắt những yêu sách ấy phục tùng nó, nên nhớ rằng cuộc đấu tranh cho cái chủ yếu có thể nổ ra ngay cả từ cuộc đấu tranh cho một vấn đề riêng biệt. Theo tôi, chỉ có quan điểm như vậy về vấn đề đó mới đúng.

Cuộc chiến tranh của nước Pháp + Nga chống lại nước Đức năm 1891. Đồng chí lấy "tiêu chuẩn của tôi" và đem áp dụng *chỉ riêng* cho nước Pháp và nước Nga mà thôi!!!! Xin lỗi, trong vấn đề này lô-gích ở đâu? Còn tôi thì vẫn nói rằng *về phía nước Pháp và nước Nga*, đó là một cuộc chiến tranh phản động (một cuộc chiến tranh nhằm đẩy lùi sự phát triển của nước Đức và bắt nước này phải từ chỗ thống nhất dân tộc quay trở lại tình trạng chia xẻ). Nhưng còn *về phía nước Đức thì sao?* Đồng chí lạng thình. Thế mà đó lại là cái chính. Về phía nước Đức vào năm 1891 cuộc chiến tranh đã không mang và không thể mang tính chất đế quốc chủ nghĩa được.

Đồng chí đã quên mất cái chính: năm 1891 chưa có chủ nghĩa đế quốc nói chung (tôi đã cố gắng chứng minh trong quyển sách của tôi rằng nó ra đời vào khoảng 1898 - 1900, không sớm hơn), và đã không có, không thể có chiến tranh đế quốc chủ nghĩa ở phía nước Đức được. (Xin nói thêm rằng hồi ấy cũng chưa có cả nước Nga cách mạng; điều đó rất quan trọng.)

Tiếp nữa: ""khả năng" chia xẻ nước Đức không bị loại trừ, ngay cả trong cuộc chiến tranh 1914 - 1917", đồng chí viết như thế thì đúng là chuyển từ việc đánh giá cái đang tồn tại sang *cái có thể xảy ra*.

Điều đó không đúng với quan điểm lịch sử. Đó không phải là chính trị.

Cái tồn tại hiện nay, đó là một cuộc chiến tranh *đế quốc chủ nghĩa ở cả hai* phía. Điều này chúng tôi đã nhắc đi nhắc lại 1.000 lần. Đó là thực chất.

Còn "cái có thể xảy ra"!!!! Thiếu gì "cái có thể xảy ra"!

Phủ nhận "*khả năng*" biến cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thành chiến tranh dân tộc (mặc dù U-xi-ê-vích đã bị điều này làm cho chết khiếp!) thì thật là lố bịch. Trên thế giới này có cái gì lại "không thể xảy ra được"! Nhưng **cho đến nay** vẫn chưa có sự chuyển hóa đó. Chủ nghĩa Mác dựa vào *hiện thực* chứ không phải dựa vào "khả năng" để vạch ra đường lối chính trị của mình. Có thể một hiện tượng này biến thành hiện tượng khác, và sách lược của chúng ta không phải cái cứng nhắc! Parlez-moi de la réalité et non pas des possibilités!¹⁾

Ăng-ghen đã nói đúng. Trong đời tôi, tôi đã thấy rất nhiều lời buộc tội một cách vội vã quy Ăng-ghen là cơ hội chủ nghĩa, và tôi hết sức ngờ vực những lời buộc tội đó: Đồng chí hãy thử chứng minh trước hết rằng Ăng-ghen đã sai!! Đồng chí không chứng minh được đâu!

Lời tựa của Ăng-ghen trong quyển "Đấu tranh giai cấp ở Pháp"?⁴¹⁷ Lẽ nào đồng chí không biết rằng lời tựa đó bị xuyên tạc ở Béc-lanh *ngược* với ý muốn của Ăng-ghen. Phải chăng đó là một sự phê phán nghiêm túc?

Lời tuyên bố của Ăng-ghen về cuộc bãi công ở Bỉ?⁴¹⁸ Khi nào? Ở đâu? Lời tuyên bố nào? Tôi không biết.

Không. Không. Ăng-ghen *không phải* là người không mắc sai lầm. Mác *không phải* là người không mắc sai lầm. Nhưng nếu muốn chứng minh "những sai lầm" của Mác và Ăng-

¹⁾ — Hãy nói với tôi về hiện thực chứ không phải về những khả năng!

ghen, thì phải tiến hành một cách khác, thực vậy, hoàn toàn bằng cách khác. Bằng không, đồng chí sẽ 1.000 lần sai.

Siết thật chặt tay đồng chí. *Lê-nin* của đồng chí

Viết ngày 25 tháng Chạp 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thuy-sĩ)

Đăng lần đầu năm 1949 trên
tạp chí "Người bên-sê-vích", số 1

Theo đúng bản thảo

336

GỬI G. L. SCƠ-LỐP-XKI

G. L. thân mến!

Tôi đã gửi thư cho viên thư ký sở cảnh sát bang từ lâu, thế mà *vẫn* chưa có tiền. Rõ ràng là nếu không *đích thân* nhắc nhở thì sẽ không có kết quả gì. Ở Béc-nơ chúng tôi đã có một lần như vậy: chùng nào chưa *đích thân* nói chuyện có tính chất *cá nhân* được với viên thư ký, thì mọi việc đều vô ích. *Đồng chí hãy quá bộ đến chỗ ông ta xem*. Nếu không đi được, đồng chí hãy viết *ngay* cho, dù là vài chữ, vào tấm bưu thiếp, bởi vì không thể chờ thêm được nữa, đã tháng Chạp rồi.

Còn về tờ "*Giáo dục*" đồng chí đã gửi cho tôi hai số (1914 số 4 và 5), nhưng *số 3* vẫn chưa có!! (1914 số 6, phần cuối của bài nói về quyền tự quyết¹⁾). Mà chính đồng chí *có* số này! Bản thân tôi đã mượn của đồng chí. Xin đồng chí *hãy gửi* cho tôi!

¹⁾ Xem V. I. Lê-nin, "Về quyền dân tộc tự quyết" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 25, tr. 255 - 320).

Gửi đồng chí và toàn thể gia đình đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất.

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 26 tháng Chạp 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

337

GỬI G. L. SCƠ-LỐP-XKI¹⁾

G. L. thân mến! Vấn đề khoản tiền bảo đảm thế nào rồi? Đồng chí đến sở cảnh sát chưa? Đồng chí tự thú đi!! Đừng lẩn lữa nữa! Gửi đồng chí lời chào?

Lê-nin của đồng chí

Viết sau ngày 26 tháng Chạp 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

Đăng lần đầu năm 1925 trên

tạp chí "Cách mạng vô sản", số 8

Theo đúng bản thảo

338

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI VÀ X. N. RA-VÍCH

Các bạn thân mến, xin chúc mừng năm mới! Tôi hy vọng là chị Ôn-ga không bực tôi lắm đấy chứ? Nếu bực lắm thì tôi sẽ viết nữa. Xin gửi các bạn những lời chào và lời chúc tốt đẹp nhất.

Lê-nin của các bạn

Viết ngày 31 tháng Chạp 1916

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

1) Bức thư này là đoạn viết thêm vào thư của N. C. Crúp-xcai-a.

1917

339

GỬI M. N. PÔ-CRỐP-XKI

M. N. kính mến!

Tôi đã nhận được bưu thiếp của đồng chí và rất cảm ơn đồng chí đã phải bận bịu về việc cứu cuốn sách của tôi. Quả thực đồng chí nghĩ sai khi cho rằng tôi buộc tội đồng chí, dù chỉ là một chút. Không có chuyện như vậy đâu! Tôi tin rằng nếu không có sự can thiệp của đồng chí thì tình hình còn tồi tệ hơn nhiều, bởi vì nhà xuất bản¹⁾ hiển nhiên là nghe theo những lời khuyên "tình cờ" của bọn người dung tục. Làm thế nào được. Việc đồng chí giữ được một phần (và là phần rất lớn) đó cũng đã là tốt rồi. Gửi những lời chào và những lời chúc tốt đẹp nhất nhân dịp năm mới?

Lê-nin của đồng chí

*Viết ngày 3 tháng Giêng 1917**Gửi từ Xuy-rich đến Sceaux**(Seine) (Pháp)*

*Đăng lần đầu ngày 22 tháng Tư
1958 trên báo "Sự thật thanh
niên cộng sản", số 95*

*Theo đúng bản thảo*¹⁾ A. M. Góóc-ki.

340

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Tôi muốn trao đổi những suy nghĩ của tôi với chị về kế hoạch sau đây.

Tôi đã cho xuất bản những luận cương của tôi về nhiệm vụ của những người phải tả Thụy-sĩ bằng tiếng Đức và tiếng Pháp. Nhân việc đó tôi nảy ra một kế hoạch: thành lập một cơ quan xuất bản nhỏ và cho xuất bản những báo khổ nhỏ, truyền đơn và các cuốn sách *nhỏ* để phát triển những luận cương đó.

Tôi đã viết thư cho A-bra-mô-vích. Anh ấy trả lời: tôi sẽ đảm nhận phân phát 1 500 bản. Tôi có tín dụng ở Imprimerie cooperative¹⁾ đủ cho 1/2 năm. Mỗi tờ truyền đơn giá 50 - 70 frs. Tôi sẽ tìm hiểu cặn kẽ và gửi sau (tôi hỏi tỉ mỉ: giá cho 2, 4, 8 trang và cho 2 000 và 5 000 bản; giá cả bản đồng mô; tốc độ xuất bản). *Thế mà vẫn chưa gửi!*

Tôi trả lời A-bra-mô-vích là *tạm thời* buộc phải hoãn kế hoạch đó: vì có những khó khăn, sẽ nói tới ở dưới; tôi buộc phải, hoặc nói đúng hơn, thấy cần phải trả lời thế vì một sự việc là A-bra-mô-vích đã mắc một thứ bệnh gì đấy đại loại như bệnh hay chán nản: đôi khi anh ta không trả lời *hàng tuần lễ!* Nói là: tôi không quen trao đổi thư từ và buồn nản!! Không thể làm việc như thế được.

Tôi cho rằng nếu mọi việc đều dựa vào một mình A-bra-mô-vích thì rất nguy hiểm.

Tiếp nữa. Tôi đã viết thư cho Ghin-bô — anh ta đã trả lời: những luận cương thật "tuyệt vời". Được: anh có giúp đỡ phân phát truyền đơn không!? Bao nhiêu tờ ?

Không thấy trả lời gì! (Rõ ràng là đã bị kẹt với kế hoạch về tờ tạp chí nhỏ bé của anh ta.)

¹⁾ — nhà in hợp tác xã

Tôi đến chỗ Muyn-txen-béc: anh có giúp đỡ không? Tôi sẽ giúp. Nhưng hơn 1 500 tờ (quá là ít!!) thì chúng tôi không làm nổi: chúng tôi đã có quá nhiều tài liệu!

Tôi không có phiên dịch viên tiếng Đức. Nộp-xơ mới hứa qua loa, nhưng *rõ ràng* sẽ không thực hiện.

Ngoài cái đó ra. Chỉ ngày mai (7.I) đảng (tức là Par-teivorstand ¹⁾) mới quyết định xem có hoãn họp đại hội hay không. Dĩ nhiên là nhiều vấn đề phụ thuộc vào việc đó.

Đây là tình hình đã gợi cho tôi "cái kế hoạch táo bạo" ấy, sau đó phải từ bỏ nó (một thời gian).

Chị có muốn đảm nhận công việc đó không?

Đại thể và ước chừng như sau:

Chị sẽ là người xuất bản sách tiếng Pháp. Tôi sẽ đảm nhận việc biên tập (viết và biên tập). Chị còn làm phiên dịch nữa. Chị sẽ về La Sô-đơ-phông (một thời gian ngắn, độ vài ngày, theo tôi nghĩ không cần thiết phải sống ở đây) và xác minh đầy đủ phương diện tài chính và kỹ thuật. Chị cũng có thể tìm hiểu xem chị có thể kiếm được (hoặc tạm ứng) tiền cho nhà xuất bản ấy không (bao nhiêu? tôi không biết. Tôi nghĩ là từ 100 frs *đến mấy trăm*, đến 300 frs, đến 500 frs, tùy thuộc vào sự trả lời của nhà in và vào quy mô thực hiện việc này như thế nào).

Chị có thể đi đến một số trung tâm miền Thụy-sĩ nói tiếng pháp (La Sô-đơ-phông, Fribourg, Genève, Lausanne, Bern, Neuchâtel *vân vân*, liệt kê ra đây *chỉ để làm thí dụ*) tổ chức các nhóm để phân phát, đọc báo cáo v. v., đặt quan hệ, làm công việc tổ chức và kiểm tra.

Tôi nhắc lại: đây là kế hoạch làm việc đại thể, trong phạm vi hoạt động rộng nhất của nó (chắc chắn là chỉ có thể thực hiện một phần đó thôi). Việc xuất bản bằng tiếng Pháp *có thể* sẽ thúc đẩy người Đức.

¹⁾ — Ban lãnh đạo của đảng

A-bra-mô-vích, tôi nghĩ, đã không nói láo: anh ta sẽ phát hành được 1 500 bản. Thêm minimum 500 cho Giơ-ne-vơ v. v.. Kết quả = 2 000 bản. Có thể cho lên khuôn đồng mô để khỏi mạo hiểm mất tiền cho việc xuất bản một số lượng lớn. Trả cho các liên đoàn thanh niên 20% về việc phát hành.

(a) Có bù đắp lại được không?(b) Và bao giờ sẽ hoàn lại được tiền?

Tất cả phụ thuộc vào hai câu hỏi (*a + b*) ấy.

Nếu (a) nói chung không bù lại được, thì không nên tiến hành, bởi vì chúng ta không có người cúng tiền. Chỉ nên làm gì có thể bù lại được. Nếu (b) tiền sẽ quay vòng quá chậm, tức là không đều đặn (cái đó đặc biệt quan trọng) và trả tiền sách chậm, thì trường hợp ấy *hoặc* là không nên tiến hành công việc, *hoặc* là cần phải đầu tư một món tiền lớn để xuất bản *một vài* tờ truyền đơn (lúc nào cũng có thể cần đến việc in bài có tính chất luận chiến, bởi vì kẻ địch sẽ không im lặng, bọn chúng cũng có báo; để trả lời cần phải có khả năng xuất bản một cuốn sách nhỏ hoặc truyền đơn cấp tốc). [Tình hình trong đảng khiến cho cuộc đấu tranh có thể bùng nổ ra một cách **kịch liệt**.]

Đây là những mặt tích cực và tiêu cực, những triển vọng phấn khởi và những khó khăn.

Nếu ý nghĩ đó làm chị hoàn toàn không quan tâm đến hoặc là vì lý do này lý do khác mà chị cho rằng việc đảm nhiệm xuất bản và tổ chức công việc là không thể làm được hoặc không thích hợp đối với chị, thì chị *đừng câu nệ*, cứ vứt bỏ vấn đề này đi. Đó chỉ còn là một buổi trao đổi của tôi với chị về một trong những kế hoạch của tôi (cho tới khi nào tôi sẽ tìm được, có thể là sau này, một khả năng nào đó lặp lại những kế hoạch của mình).

Nếu chị quan tâm thì chị hãy đến chỗ A-bra-mô-vích, xác minh một cách cụ thể tất cả những vấn đề đó và viết thư báo ngay cho tôi những kết quả của chị. Lúc đó chúng ta

sẽ cùng nhau bàn kỹ lưỡng một lần nữa toàn bộ kế hoạch, trao đổi với nhau bằng thư từ.

Theo tôi, truyền đơn phải có hai loại? loại (α) dành cho quần chúng và loại (β) dành cho các đảng viên xã hội chủ nghĩa.

Cả hai loại đều nhỏ: từ 2 đến 8 trang in cỡ nhỏ (con chữ nhỏ và sít).

Những đề tài (đại thể):

(α) — chống lại chủ trương bảo vệ tổ quốc; chống các loại thuế gián tiếp; nạn đất đỏ; thực hiện chủ nghĩa xã hội coi đó là mục đích trước mắt; tước đoạt các ngân hàng v. v..

(β) — các lý lẽ sai và đúng nhằm bác bỏ chủ trương bảo vệ tổ quốc; chống lại những người xã hội - ái quốc và "phái giữa" chống phái Gruýt-li ở ngoài và ở trong đảng v.v. và v. v..

Phải chuẩn bị cho đại hội đảng như thế nào; đảng công nhân cải lương - tư sản hay là đảng xã hội chủ nghĩa?

Tất cả các truyền đơn có thể mang cùng một danh hiệu, thí dụ như "Tia sáng" hoặc một danh hiệu nào đó cũng được

Muyn-txen-béc nói với tôi rằng họ ("những người trẻ tuổi") sẽ phân phát, thậm chí không cần tiền hoa hồng, nhưng tôi nghĩ việc đó không thể được. Với 20% (cứ 5 xăng-tim giá bán thì được ăn 1 xăng-tim) họ có lẽ sẽ tích cực phân phát.

Tôi nghĩ rằng vừa rồi tôi đã giải thích hết cho chị, tức là đã viết cho chị về tất cả những gì mà tôi có (về phương diện kế hoạch và tin tức) để suy xét về tất cả công việc định làm.

Việc xuất bản *cũng những tài liệu đó* bằng tiếng Đức và tiếng Ý, tôi cho là hết sức quan trọng. Nhưng để làm được việc đó cần có (1) người phiên dịch; (2) thêm tiền. Hiện nay cả hai cái đều chưa có. Tôi nghĩ rằng: nếu việc xuất

bản bằng tiếng Pháp bắt đầu thì người Đức có thể sẽ tìm được người phiên dịch.

Có thể là công việc của chúng ta sẽ không chạy chỉ vì chúng ta không biết làm theo đúng kiểu cách, xét theo quan điểm mentalité¹⁾ của người Pháp!

Cái đó làm tôi *rất* lo ngại và *rất* sợ hãi.

Viết ngày 6 tháng Giêng 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

341

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Rất cảm ơn bạn về những tin tức gửi từ Giơ-ne-vơ. Tôi đã viết cho chị Ôn-ga một bức thư rất nóng nảy mà Các-pin-xki gọi là một bức thư chủ bối. Có lẽ chị ấy đã giận. Tôi sẽ viết cho chị ấy bức thư xin lỗi.

Brin-li-an-tơ đã "cướp mất" Ghin-bô, thật khó mà chịu đựng được điều đó.

Nhưng qua bức thư của chị tôi thấy việc đó không tránh khỏi: với sự yếu đuối của Ghin-bô chúng ta dĩ nhiên là *không thể* đấu tranh nổi chống những ảnh hưởng chung của Lu-na-tsác-xki (nhà thơ!) + Brin-li-an-tơ (anh ta có *tiền*, Gri-gô-ri viết cho tôi như thế) + Naine + Graber.

Hãy chờ xem cơ quan ngôn luận của họ là cái gì.

Nếu chị nhận được báo "l'Humanité" xin chị hãy gửi cho

¹⁾ — cách suy nghĩ!

những bài báo cắt, nếu chị không cần và sau khi đọc xong (*văn bản các nghị quyết của đại hội; những bài báo viết về đại hội; những lời phát biểu của Lông-ghe và đồng bọn; nghị quyết của họ; những bài báo đáng chú ý mà nói chung hiếm gặp.* V. v.)⁴¹⁹.

Longuet + Renaudel đã gặp nhau trên một nghị quyết ô nhục biết bao (2 800 chống lại 120 !!) và Buốc-đơ-rông + Raffin-Dugens *chạy sang* phía họ!! Còn Merrheim? Chính anh ta đã cùng với Giu-ô bỏ phiếu tán thành nghị quyết hòa bình chủ nghĩa của C. G. T.!!

Ô nhục thay!

Tôi liên hệ việc đó với 5 bài báo của Cau-xky về hòa bình (cũng sự đề tiện ấy) + Đảng xã hội chủ nghĩa Ý và bài phát biểu của Tu-ra-ti ngày 17/XII 1916 (cũng sự đề tiện ấy).

Thắng lợi của chủ nghĩa hòa bình của Cau-xky *đối với* phái Xim-méc-van, một sự thắng lợi đã được Grim (lời kêu gọi của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa đưa ra ngày 30. XII. 1916)⁴²⁰ tô điểm bằng những lời lẽ rất cách mạng!! Giống hệt như trong Quốc tế II: nhân hiệu cách mạng + thực chất cải lương.

Tôi phát động (nói đúng hơn: muốn phát động) một chiến dịch để vạch trần sự lừa dối đó.

Còn trong Đảng Thụy-sĩ thì đã xảy ra một điều ô nhục như thế nào! Mười ngày trước đây ủy ban quân sự (do Ban chấp hành trung ương đảng đặc biệt cử ra) đã thảo ra 2 nghị quyết; 5 phiếu chống lại chủ trương bảo vệ tổ quốc và 4 phiếu *tán thành*.

Đến tận bây giờ mà vẫn *chưa* công bố một nghị quyết nào!!

Bọn cơ hội chủ nghĩa (và Grim!) dốc hết sức cố gắng gạt bỏ vấn đề đó ra và trì hoãn đại hội (họ nói rằng công nhân chưa được chuẩn bị! nhưng trên thực tế bọn họ, bọn cơ hội chủ nghĩa, kéo dài việc chuẩn bị...)

Họ không muốn tiến hành bầu cử nghị viện (mùa thu 1917) với khẩu hiệu không bảo vệ tổ quốc!!

Hết sức ô nhục và đòi truy...

Siết thật chặt tay chị và chúc chị mạnh khỏe
và mọi điều may mắn trong năm mới.

Lê-nin của chị

Viết sau ngày 6 tháng Giêng 1917

Gửi từ Xuy-rich đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

342

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến! Tôi gửi số báo "Volksrecht" đã hứa gửi, trong đó có đảng nghị quyết về hội nghị phản đối sự trì hoãn đại hội⁴²¹. Nếu ở Cla-răng và Lô-da-nơ có những người Thụy-sĩ phải tả thì cũng nên dịch nghị quyết này và thúc đẩy họ cùng phản đối.

Chị gửi trả lại thẳng cho tôi cuốn sách của Ca-mê-nép⁴²² sau khi đọc xong, bởi vì tôi chưa được đọc.

Tôi gửi cho mượn thư mục trong 2 ngày: chị hãy xem và ghi ra (tên và số) *những gì mà chị thấy đáng chú ý*. Tôi có thể gửi cho chị mỗi thứ một bản trong tủ sách đó. Tôi còn có cả thư mục cơ bản *dày*: tôi có thể gửi *cả bản thư mục đó nữa*, nếu chị thích và nếu thư mục đó không có trong thư viện công cộng địa phương.

Bắt tay chị. Lê-nin của chị

Viết ngày 7 tháng Giêng 1917

Gửi từ Xuy-rich đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

343

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Hôm chủ nhật (ngày 7.I) ở đây đã có một cuộc họp của Ban chấp hành trung ương Đảng Thụy-sĩ.

Tên đầu giả Grim *đứng đầu tất cả những phần tử phái hữu*, đã thông qua (chống lại Nốp-xơ, Plát-ten, Muyn-txen-béc và Ne-nơ) quyết định *hoãn* không thời hạn đại hội đảng đã dự định khai mạc vào ngày 11. II. 1917 dành riêng để bàn về vấn đề chiến tranh. Những lý do đưa ra đều giả dối. Thực ra, đó là ý hấn muốn câu kết với phái hữu, với bọn xã hội - ái quốc, là bọn đang đe từ chức nếu chủ trương bảo vệ tổ quốc bị bác bỏ!! Họ không muốn công nhân Thụy-sĩ giải quyết vấn đề bảo vệ tổ quốc!!!

Nghe người ta nói, Ne-nơ đã nói rất hay với Grim rằng Grim tự sát hại mình với tư cách là bí thư quốc tế.

Chủ tịch tổ chức Xim-méc-van v. v. — vậy mà lại là một tên đầu giả như vậy về chính trị!

Tôi định viết một bức thư ngỏ cho Sác-lơ Ne-nơ, ủy viên của I. S. K. ¹⁾, công bố bức thư đó, trong bức thư đó sẽ gọi Grim là một tên bịp bợm và tuyên bố rằng tôi không thêm ở cùng với một con người như vậy trong tổ chức Xim-méc-van, rằng tôi sẽ gửi cho Ban chấp hành trung ương của tôi một bản tuyên bố có trình bày lý do về việc này.

Điều quan trọng là phải "đánh phủ đầu" ngay lập tức Grim, en flagrant délit ²⁾, vạch trần (bởi vì "họ" không để cho đăng tí gì trên báo chí đầu) và lột mặt nạ.

Tôi nghĩ rằng như vậy sẽ bắt buộc cả Ra-đếch + Rô-lăng Hôn-xơ phải nói *một cái gì đó* với Grim.

¹⁾ xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 286 - 295.

²⁾ — quả tang

Cố nhiên đối với việc in các báo khổ nhỏ thì một tờ *như vậy* không thích hợp, cần in nó riêng, không mang danh hiệu.

Siết rất chặt tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 8 tháng Giêng 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng

(Thụy-sĩ)

In lần đầu năm 1950 trong

V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng

Nga, xuất bản lần thứ 4, t. 35

Theo đúng bản thảo

344

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI ⁴²³

Các đồng chí thân mến!

Tôi báo một tin *tối quan trọng*.

Các đồng chí hãy tự thảo luận và sau đó chuyển cho Brin-li-an-tơ và Ghin-bô: chính ở đây sẽ giải quyết vấn đề họ *ủng hộ* ai và họ là *những kẻ như thế nào*: là những kẻ hèn nhát hay là những người có khả năng đấu tranh.

Toàn bộ cuộc đấu tranh hiện nay sẽ được chuyển về đây.

Hãy viết cho biết là thái độ của họ ra sao và có khả năng đăng bản kháng nghị hoặc bức thư ngỏ không.

Cần phải lợi dụng tình hình sau đây: *Ne-nơ* là một người có uy tín tuyệt đối ở miền Thụy-sĩ nói tiếng Pháp.

Gửi đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất.

Lê-nin của đồng chí

Hôm chủ nhật, ngày 7. I. 1917, ở Xuy-rích đã có một cuộc họp của ban lãnh đạo (Parteivorstand) Đảng xã hội chủ nghĩa Thụy-sĩ.

Đã thông qua một quyết định ô nhục: hoãn không thời hạn đại hội đảng đã được ấn định họp vào ngày 11. II. 1917 ở Béc-nơ dành riêng để thảo luận vấn đề chiến tranh. Những lý do: cần phải đấu tranh với nạn đất đỏ; công nhân chưa sẵn sàng; không có sự nhất trí trong ủy ban v. v., thực là những lý do nhạo báng đối với đảng. (Đã có hai bản dự án được thảo xong và *in bí mật* trong ủy ban: của Áp-phôn-te, Nốp-xơ, Smít, Ne-nơ và Gra-be *chống lại* chủ trương bảo vệ tổ quốc; của G. Mui-lơ, Pơ-phluy-gơ, Huber và Klöti *ủng hộ* chủ trương bảo vệ tổ quốc.)

Cuộc họp 7. I. rất sôi nổi. Grim cầm đầu những người phái hữu, tức là những phần tử cơ hội chủ nghĩa, tức là những tên dân tộc chủ nghĩa, gào thét những lời hết sức bỉ ổi chống lại "những người nước ngoài" chống lại *phái trẻ*, buộc tội "chia rẽ" (!!!) v. v.. Ne-nơ, Plát-ten, Nốp-xơ, Muyn-txen-béc đã *kiên quyết* phát biểu chống lại việc hoãn đại hội. Ne-nơ nói thẳng với Grim rằng anh ta tự sát hại mình với tư cách là "bí thư quốc tế"

Nghị quyết được thông qua chứng tỏ sự phản bội hoàn toàn của Grim *và sự nhạo báng* của những phần tử lãnh đạo cơ hội chủ nghĩa, của bọn xã hội - dân tộc chủ nghĩa *đối với đảng*. Toàn bộ Liên hiệp Xim-méc-van — Ki-en-tan và hành động của nó *thực tế* đã bị một nhóm lãnh tụ (trong số đó có Grim) — những kẻ vẫn đe rằng sẽ trả lại cái giấy ủy nhiệm (sic!!), nếu chủ trương bảo vệ tổ quốc bị bác bỏ, và kiên quyết *không để cho đưa* vấn đề đó ra trước đám "dân đen" của đảng thảo luận cho đến khi chiến tranh kết thúc — biến thành một câu nói trống rỗng. Tờ "Grütlianner" ⁴²⁴ (ngày 4. I. và 8. I.) nói *đúng sự thật*, như vậy là giáng cho đảng *đó* một cái tát.

Toàn bộ cuộc đấu tranh của những người phái tả, toàn

bộ cuộc đấu tranh *ủng hộ* Xim-méc-van và Ki-en-tan hiện nay được chuyển sang một lĩnh vực khác: đấu tranh chống lại bè lũ lãnh tụ đã phỉ báng đảng. Cần phải tập hợp phái tả ở khắp mọi nơi và thảo luận các biện pháp đấu tranh. Đồng chí hãy gấp rút!

Liệu hiện nay (không được bỏ lỡ một phút) thông qua ngay ở La Chaux-de-Fonds và ở Giơ-ne-vơ những nghị quyết phản kháng cộng với những bức thư ngỏ gửi cho Ne-nơ và cho đảng ngay chúng thì làm như thế sẽ là một phương pháp đấu tranh tốt nhất chăng. Không nghi ngờ gì nữa, "các lãnh tụ" sẽ tung ra sử dụng tất cả lực lượng để ngăn cản không cho đảng lời phản kháng trên báo.

Trong bức thư ngỏ phải nói thẳng tất cả những gì được trình bày ở đây và đặt thẳng vấn đề (1) Ne-nơ có phủ nhận những sự việc có thực đó không? (2) anh ta có cho rằng việc bãi bỏ nghị quyết của đại hội bằng nghị quyết của ban lãnh đạo là điều *có thể tha thứ được* ở trong một đảng dân chủ của những người xã hội chủ nghĩa được không? — (3) việc giấu giếm không cho đảng biết việc biểu quyết và *lời phát biểu* của những kẻ phản bội chủ nghĩa xã hội tại cuộc họp ngày 7. I. 1917 là điều *có thể tha thứ được* không? — (4) liệu *có thể tha thứ được hay không* việc chịu nhện với một chủ tịch Internationale Sozialistische Kommission ¹⁾ (với Grim), một con người đã kết hợp những lời lẽ mang tính chất phái tả với *sự tiếp tay* cho bọn dân tộc chủ nghĩa Thụy-sĩ, cho những địch thủ của phái Xim-méc-van, cho bọn "vệ quốc", cho Pơ-phluy-gơ, Huber và đồng bọn, trong việc *xé bỏ* trên thực tế các nghị quyết của Hội nghị Xim-méc-van? — (5) nguyên rủa trên báo "Berne Tagwacht" bọn xã hội - ái quốc Đức, nhưng rồi *bí mật* giúp cho bọn xã hội - ái quốc Thụy-sĩ, như thế liệu có thể tha thứ được không? v. v..

¹⁾ — Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa

Tôi xin nhắc lại: họ sẽ không cho đưa lên báo đâu. Cái đó thật rõ ràng. Thay mặt một nhóm nào đó cứ cho đăng một bức thư ngỏ gửi đích danh cho Ne-nơ, đó là một phương sách tốt nhất. Nếu việc đó có thể tiến hành được thì hãy xúc tiến gấp và trả lời ngay lập tức.

Viết ngày 8 tháng Giêng 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

345

GỬI M. N. PÔ-CRỐP-XKI

M. N. kính mến!

Tôi vừa mới gửi cho anh một bưu thiếp về vấn đề cuốn sách (để trả lời bưu thiếp của anh), thì lại nhận được tiền và nhận làm 2 lần, được 500 frs, tôi rất cảm ơn.

Tôi cũng đã nhận được thư trả lời chính thức (của bưu điện) báo cho biết rằng bản thảo về kinh tế¹⁾ của tôi, gửi cho anh ngày 2. VII. 1916, saisi l'autorité militaire!!!²⁾

Thật không thể tưởng tượng được!! Còn có thể chạy chọt ở đâu được nữa không, hay là hết hy vọng rồi?

Gửi anh lời chào và lời chúc tốt đẹp nhất

V. U-li-a-nốp của anh

Viết ngày 8 tháng Giêng 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Sceaux

(Seine) (Pháp)

Đăng lần đầu năm 1958 trên tạp

chí "Những vấn đề lịch sử

Đảng cộng sản Liên-xô", số 4

Theo đúng bản thảo

¹⁾ Ý nói bản thảo cuốn sách "Chủ nghĩa đế quốc, giai đoạn tột cùng của chủ nghĩa tư bản".

²⁾ — bị chính quyền quân sự tịch thu!!!

346

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. A. thân mến! Anh đã "xạc" tôi một trận ghê quá về vấn đề Ni-cô-lai II, có phải thế không?¹⁾

Về *Garton Foundation* tôi chưa thấy có những sự chỉ dẫn và không biết tìm ở đâu và như thế nào. Anh có nhớ là cụ thể anh đã đọc ở đâu không? Anh có thể tìm thấy số báo đó không — vì có như thế ở đây tôi mới tìm được chỉ dẫn đó trong thư viện.

Tôi gửi kèm theo tờ "Volksrecht", trong đó, ngoài lời tuyên bố của Ban chấp hành trung ương ra, anh nên lưu ý tới nghị quyết của cuộc họp ở Xuy-rích *phản đối việc hoãn triệu tập đại hội*⁴²⁵. Tôi khẩn khoản đề nghị chị Ô-n-ga đưa tất cả những cái đó ra trong nhóm những người theo phái tả Xi-méc-van ở Giơ-ne-vơ và hãy bằng mọi cách ủng hộ và dịch bản nghị quyết ấy, cũng thông qua một nghị quyết như vậy v. v. (chúng tôi đã soạn thảo nghị quyết đó ở đây, trong nhóm những người theo phái tả Xim-méc-van. Nên thống nhất hoạt động của chúng ta).

Tôi *không* muốn đi Giơ-ne-vơ: (1) tôi không được khỏe; thần kinh không tốt. Tôi sợ các buổi thuyết trình; (2) ngày 22. I tôi có việc bận ở đây, và tôi phải chuẩn bị cho bản báo cáo *bằng tiếng Đức*. Vì vậy tôi không hứa đến. (Anh viết cho biết là Ghin-bô đề nghị họp một hội nghị như thế nào, *gồm những ai*, bao giờ? Liệu tôi có thể giúp được gì không? Bằng cách gì?)

Siết chặt tay cả hai người và gửi lời chào thân ái.

Lê-nin của anh

Viết giữa ngày 10 và 22 tháng

Giêng 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

¹⁾ Không xác định được xem ở đây có ý nói về vấn đề gì.

347

GỬI MỘT NGƯỜI KHÔNG RÕ TÊN

Nốp-xơ và Muyn-txen-béc hôm nay đã kể cho tôi nghe những sự việc sau đây, những sự việc không phải là không có ý nghĩa:

Ngày 7. I Muyn-txen-béc đã đề nghị hoãn đại hội *đến tháng Ba* (rõ ràng là muốn qua đề nghị đó để vạch rõ sự giả dối trong những lý do của Grim + những phân tử xã hội - ái quốc). Người ta đã gạt đi ⁴²⁶.

Grây - lịch đề nghị hoãn *đến tháng Năm*. Nốp-xơ tuyên bố là anh ta tán thành (vẫn lại nhằm mục đích chọn lấy một tai họa nhỏ nhất trong số những tai họa và vạch mặt cũng cái nhóm đó). Khi Nốp-xơ nói là anh ta *tán thành*, thì Grây-lích (thật là một tên giáo hoạt!) *đã rút lui* ý kiến (thấy được sai sót của mình). Khi đó Ne-nơ tuyên bố là *anh ta* vẫn nêu đề nghị của Grây-lích. *Người ta đã gạt đi*.

Muyn-txen-béc đề nghị đưa ra cho các ban lãnh đạo các bang (mà hiện nay đã được giao đảm nhiệm công việc) một thời hạn đến tháng Bảy. Người ta đã gạt đi!

Qua những sự việc cụ thể đó có thể thấy là Grim đã tỏ thái độ vô liêm sỉ đến mức độ chưa từng có trong bài báo của mình ("Berner Tagwacht" ngày 9 hoặc 8. I Parteibeschlüsse ⁴²⁷), khi mà anh ta nói là "về nguyên tắc" những người phái tả cũng *không* phản đối việc hoãn!

Muyn-txen-béc đã viết một bài cho tờ "*Volksrecht*" (Nốp-xơ hứa đăng bài đó vào ngày mai hay ngày kia) chống lại quyết định của Partei-Vorstand ¹⁾ ⁴²⁸.

Sau khi đọc xong, đồng chí hãy chuyển thư này cho Ôn-ga để chị ấy chuyển cho A-bra-mô-vích.

Viết ngày 11 hoặc 12 tháng

Giêng 1917 ở Xuy-rích

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

¹⁾ — Ban lãnh đạo của đảng

348

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến!

Hôm qua chúng tôi có tổ chức buổi họp của những người phái tả Đức. Phần lớn là công nhân, có cả thanh niên. Công việc của chúng tôi vẫn chưa ổn định: ấn tượng của tôi có hai mặt, không yên tâm Nốp-xơ thật đẹp mặt: một công nhân gửi cho hắn một bài, viết theo tinh thần phái tả, nói về vấn đề hành động để tiện qua việc trì hoãn đại hội. Ngày hôm sau Nốp-xơ cho đăng bài có ký tên với một khuynh hướng khác hẳn, ngoài ra hắn còn *làm hỏng* cả bài báo của người công nhân *phái tả*, cắt xén, điều này do tôi vô tình phát hiện ra trong buổi họp, khi tôi đã kích bài báo *đúng* ở những chỗ mà chính Nốp-xơ đã bóp méo!

Thế mà cũng đòi là "phái tả"!

Song trong buổi họp người ta đã phát hiện là có được những liên hệ với những người phái tả ở Nép-sa-ten, mà trước kia họ đã đấu tranh chống bọn cơ hội chủ nghĩa. Nếu có được những địa chỉ (respective ¹⁾ thư giới thiệu, mà tôi có thể kiếm được ở đây) để đi về đó huấn luyện họ, đọc báo cáo, liên hệ v. v. thì tốt quá.

Không hiểu tôi đã viết cho chị chưa, để nói đến việc Naine trong cuộc họp của Parteivorstand (7. I) đã tỏ thái độ trung thực dám phát biểu *chống lại* Grim, trách móc Grim như trách một "bí thư quốc tế"!

Ôn-ga hôm nay viết thư cho tôi, nói rằng Ghin-bô đã đọc báo cáo về đại hội Pháp, chửi bới thậm tệ những người theo Lông-ghe ("còn mạnh mẽ hơn anh" — chị ấy viết như vậy) ủng hộ chủ trương phân liệt. Cái đó tốt, nhưng Ghin-bô không có *cơ sở*, anh ta là một người tính khí thất thường, không có *cơ sở*, không có lý luận. Cái đó nguy hiểm.

¹⁾ — hoặc là

Anh ta đang chờ vợ từ Pa-ri đến, chị ta hiện đang cố động ở bên đó. Ghin-bô và Brin-li-an-tơ đã thỏa thuận thông qua nghị quyết phản đối việc trì hoãn đại hội. Ngày 22. I họ có cuộc hội nghị các đại biểu để biểu quyết nghị quyết đó.

Ngày kia, chủ nhật, ở đây chúng tôi sẽ có cuộc họp của ban thường vụ phái tả (Gri-gô-ri, Ra-đếch và tôi) về vấn đề kháng nghị phản đối Grim. Hãy chờ xem!

Hết sức siết chặt tay chị và một lần nữa mong chị đi một nơi nào đó dù tạm thời một thời gian, dù thuyết trình hoặc làm một việc gì khác để người tỉnh táo lại và đảm nhiệm một công việc say mê và có ích cho lớp người mới, lớp trẻ. Thật đấy, hoạt động trong hàng ngũ người Pháp là hết sức cần thiết và hết sức bổ ích.

Tôi đã nhận được sách và thư mục. Merci.

Lê-nin của chị

Viết ngày 13 tháng Giêng 1917

*Gửi từ Xuy-rich đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

349

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Tôi đã nhận được thư của chị và bài báo cắt từ tờ "*Tin tức nước Nga*"⁴²⁹. Tôi rất cảm ơn về tất cả những thứ đó.

Bạn thân mến! Tôi biết là chị hết sức đau khổ và tôi rất muốn giúp đỡ bằng mọi cách có thể. Chị thử sống ở những nơi có bạn bè và ở nơi có thể thường xuyên trao đổi về công việc của đảng, thường xuyên tham gia vào những công việc đó được không?

Hôm nay tôi nhận được bức thư ngắn của Ghin-bô. Anh ta viết là người ta đang chuẩn bị cuộc mít-tinh về vấn đề hòa bình. Tôi đã viết được 4 bài báo (hoặc chương) về vấn đề đó cho tờ "*Thế giới mới*" (họ bảo rằng họ trả mỗi bài báo 5 đô-la, đối với tôi điều đó thật quá đúng lúc)⁴³⁰. Tôi gửi những bài đó cho chị; chị thử suy nghĩ kế hoạch sau đây: tôi có thể tìm được cho chị tài liệu bổ sung, còn chị có thể viết thuyết trình bằng tiếng Pháp về đề tài đó, một đề tài cực kỳ cấp thiết, và thuyết trình ở khắp vùng Thụy-sĩ nói tiếng Pháp được không? Sẽ rất có lợi cho công việc, bởi vì trong đầu óc mọi người bây giờ *đầy dẫy* sự mơ hồ hòa bình chủ nghĩa, mà sự mơ hồ ấy chỉ có thể đánh tan được bằng một sự tác động bên bỉ và có hệ thống. Thực vậy, chị hãy đảm nhận đi, chị hãy thảo ra những đề cương *hết sức tỉ mỉ* cho bản thuyết trình của mình (chúng ta có thể cùng nhau thảo luận chúng) hoặc thậm chí viết luôn toàn bộ bản thuyết trình. Ở Thụy-sĩ *chẳng có ai* đọc cho công nhân Pháp nghe về thái độ mác-xít đối với chủ nghĩa hòa bình, mà *chị* thì có thể làm được việc đó, cung cấp cho công nhân rất nhiều tài liệu để suy nghĩ. Chị hãy *chuẩn bị* dần dần ngay từ bây giờ đi; công việc *sẽ lời cuốn*, chị hãy tin rằng công việc hấp dẫn là điều quan trọng nhất đối với việc bình phục sức khỏe và yên tâm! Tôi sẽ gửi cho chị những bài báo cắt ở tờ "Bataille", những văn bản nghị quyết, văn bản rút trong tờ "Avanti!" (tôi có thể kiếm được những số báo "Avanti!" cũ — chị có thể học đọc tiếng Ý *một cách dễ dàng*; cái đó cũng rất *quan trọng*, vì ở Thụy-sĩ có rất nhiều công nhân Ý, và cũng *không có ai* dạy họ về chủ nghĩa Mác cả).

Ngày 23. I Grim triệu tập (đây là nói riêng giữa chúng ta với nhau) hội nghị của những người xã hội chủ nghĩa các nước thuộc khối *Entente* (để thảo luận hành động của họ tại hội nghị của những người xã hội - sô-vanh thuộc khối Entente). Chúng tôi chuẩn bị bản kháng nghị gay gắt chống

lại Grim (thậm chí yêu cầu hắn ta rút ra khỏi I. S. K.) vì hành vi quá tiện của hắn ta trong vấn đề trì hoãn đại hội¹⁾. Tôi rất khuyên chị nên tìm tờ "Volksrecht" (tôi sẽ gửi cho chị số có đảng nghị quyết), "Berliner Tagwacht" (người ta sẽ gửi cho chị từ Béc-nơ chứ? đặc biệt số ra ngày 8 hoặc 9. I) và tờ "Grütliener" (ngày 4. I và 9. I). Tôi sẽ còn viết thêm cho chị về vấn đề đó. Cuộc họp của ban lãnh đạo Đảng Thụy-sĩ (của Parteivorstand) ngày 7. I. 1917 là một cuộc họp *lịch sử*: họ đã hoãn vô thời hạn đại hội, một đại hội chính để bàn về Militärfrage!!²⁾ Và Grim đi hàng đầu trong việc *chủ trương* hoãn, cùng với bọn xã hội - ái quốc!! Không, chúng ta không thể để hắn ta như thế được. Hôm nay ở đây chúng tôi có cuộc họp của những người phái tả. Chúng tôi cùng với Gri-gô-ri viết thư cho Ra-đếch, kêu gọi anh ta và Rô-lăng Hôn-xơ và những người khác lên tiếng phản đối Grim. Chúng tôi sẽ mời cả Ghin-bô, nhưng anh ta rất còn non dại chưa hiểu vấn đề này, và buổi thuyết trình của chị (công khai hay là — để mở đầu — buổi nói chuyện trong nhóm những người phái tả ở Giơ-ne-vơ) sẽ hết sức bổ ích.

Ôn-ga viết thư cho tôi rằng có một người Pháp nào đó thuộc phái tả sẽ đến gặp Ghin-bô (và chị Ôn-ga gợi ý cho Ghin-bô mời tôi đến dự cuộc gặp mặt với người Pháp đó: tôi thấy khó xử và bất tiện; tôi không đi). Đấy có phải là nhân vật người Pháp đi họp ngày 23. I không?? Nếu chị còn ở Giơ-ne-vơ một thời gian *khoảng gần* lúc đó (23.I) và chị đọc (hoặc chuẩn bị xong) thuyết trình của mình, thì chắc chắn chị, vừa đúng lúc đó, có thể *vô tình* *túm* được anh chàng người Pháp từ Pa-ri đó (ở đây điều quan trọng là vô tình *túm* được) và sẽ dạy bảo anh ta được nhiều điều. Chị hãy chuẩn bị thuyết trình hay là buổi nói chuyện cho

¹⁾ Xem tập này, tr. 495 - 496.

²⁾ — vấn đề chiến tranh!!

ngày 25. I đấy chứ?? (nhưng nếu "họ" không về kịp ngày 25 thì hãy hoãn lại *sau*, sau buổi nói chuyện với Ghin-bô, cho đến khi họ về: như vậy sẽ có thể "chộp được" cả Ghin-bô lẫn người Pháp, thế chứ?).

Chị đừng đến A-bra-mô-vích vội, vì anh ta hôm qua viết thư cho tôi là sẽ *gửi* tin tức từ nhà in. Có thể nán đợi những tin tức ấy.

Hết sức siết chặt tay chị và chúc chị chóng bắt tay vào bản thuyết trình (dù sao sau này nó vẫn sẽ hữu ích đối với chị).

Lê-nin của chị

P. S. Chính *chủ nghĩa hòa bình* bây giờ là vấn đề nóng hổi nhất. Chính *ở đây*, tức là trong vấn đề này cần phải dạy (cho Ghin-bô và đặc biệt cho những người Pháp) cách đặt vấn đề theo quan điểm mác-xít. Chị hãy trả lời tôi ngay về điểm này.

Viết ngày 14 tháng Giêng 1917

*Gửi từ Xuy-rich đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

350

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến! Mãi hôm nay, thứ hai, chúng tôi mới kết thúc buổi họp, bắt đầu từ hôm qua, bàn về việc đấu tranh chống Grim. Có sự tham gia của cả đồng chí người Đức, ủy viên nhóm "Die Internationale", một người hoàn toàn "tả".

Đã thông qua một tuyên bố kiên quyết phản đối Grim (đòi khai trừ hắn ra khỏi I. S. K.), kiên quyết đến nỗi Plát-ten gọi đó là "một vụ án mạng chính trị".

Chuyện đó tạm thời tuyệt đối giữ bí mật giữa chúng ta.

Qua một vài tuần nữa, đến khi đó điều này sẽ được thông báo cho Rô-lăng Hôn-xơ cùng những người khác và sẽ có thư trả lời của họ.

Tôi quá mệt — mất thói quen họp hành rồi!

Tôi hy vọng là chị chưa trả lời đề nghị của tôi về chuyến đi thuyết trình bằng tiếng Pháp, không phải là vì chị hoàn toàn phản đối việc đó, mà chỉ vì chị còn đang suy nghĩ kỹ về kế hoạch đó, tán thành nó. Tôi sẽ không giục chị và sẽ không nhắc lại những lời thuyết phục, nhưng tôi rất muốn chị nghỉ ngơi tốt hơn, thay đổi không khí, gặp gỡ các bạn bè mới và cũ, rất muốn nói nhiều hơn nữa những lời thân ái với chị để chị cảm thấy dễ chịu hơn chừng nào chị chưa ổn định với một công tác có thể hoàn toàn lôi cuốn được chị. Siết chặt tay chị.

Lê-nin của chị

P. S. Tôi đang chờ đợi không ít kết quả của cuộc đấu tranh chống lại Grim.

Viết ngày 15 tháng Giêng 1917

*Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thuy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

351

**GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI và
X. N. RA-VÍCH**

Các bạn thân mến! Tôi rất cần tờ "Chuyên san tranh luận" thuộc cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (*Pa-ri*, năm 1910 hoặc năm 1911)

trong đó có bài của tôi chống lại Mác-tốp và Tô-rốt-xki, bàn về vấn đề cách mạng Nga (với những số liệu về các cuộc bãi công và % huyện có phong trào nông dân)¹⁾. Tất cả các số của tờ "Chuyên san tranh luận" không nhiều lắm, và các anh *tất phải* có những số đó, cho nên tìm bài đó không khó. Xin các anh gửi ngay cho. Tôi sẽ trả lại ngay cả những số đó và những gì gửi trước.

Gửi các bạn những lời chào tốt đẹp.

Lê-nin của các bạn

Viết ngày 15 tháng Giêng 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu bằng tiếng Nga năm
1929 trong Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

352

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến!

Nếu Thuy-sĩ bị lôi cuốn vào chiến tranh, thì người Pháp sẽ chiếm ngay Giơ-ne-vơ. Lúc đó ở Giơ-ne-vơ có nghĩa là ở Pháp và từ đó có mối liên hệ với nước Nga. Vì vậy tôi nghĩ rằng nên giao cho chị quỹ của đảng (để chị mang nó *trong người*, trong một cái túi nhỏ khâu riêng cho nó, bởi vì ngân hàng sẽ không xuất tiền trong thời gian chiến tranh). Tôi cũng viết cho Gri-gô-ri về vấn đề đó. Đấy mới chỉ là kế hoạch, tạm thời giữ bí mật giữa chúng ta.

¹⁾ Xem "Ý nghĩa lịch sử của cuộc đấu tranh nội bộ đảng ở Nga" (Toàn tập tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 19, tr. 358 - 376).

Tôi thiết nghĩ là chúng tôi sẽ ở lại Xuy-rích và chiến tranh chưa chắc sẽ xảy ra.

Gửi chị lời chào tốt đẹp nhất và bắt tay chị!

Lê-nin của chị

Viết ngày 16 tháng Giêng 1917

*Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)*

*In lần đầu theo đúng
bản thảo*

353

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến!

Chị hãy dịch bản nghị quyết gửi kèm theo đây sang tiếng Pháp và *gửi trả lại* cho tôi (sau khi đưa sao chép lại cho nhóm Đức ở Lô-da-nơ)⁴³¹.

Bản nghị quyết này được *phái tả* thông qua ở đây và được phổ biến đi khắp Thụy-sĩ.

Cần phải cố gắng bằng mọi cách phổ biến nghị quyết đó cho các *đảng viên* và thông qua các tổ chức đảng, dù là những tổ chức nhỏ nhất.

Nếu có *một* tổ chức, dù nhỏ, chấp nhận nghị quyết đó, thì phải *chính thức* gửi cho ban lãnh đạo đảng ở địa phương và trung ương (Geschäftsleitung der Soz. Partei. Zürich. Volkshaus) và *đòi phải* công bố. Gửi chị những lời chào tốt đẹp nhất!

Lê-nin của chị

P. S. Tôi cũng gửi cho Ôn-ga để chuyển cho Ghin-bô và A-bra-mô-vích mỗi người một bản.

Viết ngày 19 tháng Giêng 1917

*Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

354

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến!

Về Ăng-ghen. Nếu chị gặp được số "*Neue Zeit*" có đăng bài của Cau-xky (và những bức thư của Ăng-ghen) nói về cách người ta đã xuyên tạc như thế nào bài tựa của Ăng-ghen viết cho quyển "Klassenkämpfe", thì chị nên chép nó lại một cách chi tiết vào một quyển vở riêng. Nếu không được, hãy gửi thư cho tôi biết chính xác số của tờ "*Neue Zeit*", năm, tập, trang⁴³².

Những lời công kích của chị đối với Ăng-ghen, theo ý kiến của tôi, đều hết sức vô căn cứ. Hãy miễn thứ cho tôi về những lời nói thẳng thắn: trước khi viết như thế, cần phải nghiên cứu nghiêm túc hơn rất nhiều! Bằng không thì dễ bị ê mặt đấy — tôi nói trước *entre nous*¹⁾, trên tình bạn, nói riêng với nhau, để chị đề phòng trong trường hợp chị sẽ nói *như thế* trên báo chí hay trong một cuộc họp.

Cuộc bãi công ở Bỉ? Thứ nhất, có thể Ăng-ghen lầm về vấn đề thực tế này, vấn đề cục bộ này. Dĩ nhiên là có thể như thế. Cần phải tập hợp tất cả những điều Ăng-ghen viết về vấn đề đó. Thứ hai, về cuộc tổng bãi công thì *nói chung* những biến cố trong thời gian *gần đây*, và cuối cùng là những biến cố trong năm 1905, đã làm xuất hiện một cái gì *mới* mà lúc bấy giờ Ăng-ghen chưa biết được. Đã hàng chục năm Ăng-ghen *chỉ* nghe thấy những lời nói suông của bọn vô Chính phủ về "tổng bãi công". Ông căm ghét và khinh bỉ bọn này *một cách chính đáng*. Nhưng những biến cố về sau đã *cho thấy* một loại hình *mới* của "bãi công quần chúng", loại bãi công *chính trị*, tức là hoàn toàn không mang tính chất vô chính phủ. Ăng-ghen *còn* chưa biết được và không thể biết được loại hình mới này.

¹⁾ — giữa chúng ta với nhau

Không nên quên điều ấy.

Cuộc bãi công ở Bỉ có phải là một *bước chuyển* từ cái cũ sang cái mới hay không? Ăng-ghe-n ngay lúc bấy giờ làm thế nào mà nhìn thấy được (những năm 1891 - 1892?? lúc ấy Ăng-ghe-n đã 71 - 72 tuổi rồi, đã gần mất rồi) rằng đây không còn là một thứ của thiêu thối trước kia của Bỉ nữa (những người Bỉ, trong một thời gian dài, đã theo học thuyết Pru-đông), mà lại là một bước chuyển sang một cái gì mới? Cần phải suy nghĩ kỹ về điều này.

Về chủ trương "bảo vệ tổ quốc" thì theo tôi, chị đang rơi vào bệnh trừu tượng và phi lịch sử. Tôi nhắc lại điều tôi đã nói trong bài báo của tôi chống lại I-u-ri: bảo vệ tổ quốc = biện hộ cho việc tham gia *chiến tranh*. Không hơn. Khái quát hóa điều đó, biến nó thành "nguyên tắc chung" thì thật là *lố bịch*, là phản khoa học cực độ. (Tôi sẽ gửi chị bản cương lĩnh của S. L. P.¹⁾ Mỹ trong đó có sự khái quát hóa lố bịch như thế.) Chiến tranh là một vấn đề cực kỳ hỗn tạp, muôn màu muôn vẻ và phức tạp. Không thể nào đề cập đến chiến tranh bằng một công thức rập khuôn chung chung được.

(I) Ba loại hình chính: mối quan hệ của dân tộc bị áp bức đối với dân tộc đi áp bức (mọi cuộc chiến tranh đều là sự tiếp tục của chính trị; chính trị là *mối quan hệ* giữa các dân tộc, các giai cấp v. v.). Theo nguyên tắc chung, chiến tranh là việc làm chính đáng về phía dân tộc bị áp bức (bất luận là chiến tranh tiến công hay tự vệ xét về mặt quân sự).

(II) Quan hệ giữa hai dân tộc đi áp bức. Cuộc đấu tranh giành thuộc địa, giành thị trường v. v. (Rô-ma và Các-pha-ghe-n; Anh và Đức những năm 1914 - 1917). Theo nguyên tắc chung, cuộc chiến tranh thuộc loại này là một cuộc chiến tranh ăn cướp về *cả hai* phía và thái độ của phái dân chủ

¹⁾ — Socialist Labour Party — Đảng công nhân xã hội chủ nghĩa

(và của chủ nghĩa xã hội) đối với nó phải xuất phát từ nguyên tắc: "khi 2 tên kẻ cướp đánh nhau, thì để mặc cho chúng chết cả hai"...

(III) Loại hình thứ ba. *Một hệ thống* những dân tộc bình đẳng. Vấn đề **p h ú c t ạ p h o n nhiều!!!!** Nhất là khi mà bên cạnh những dân tộc văn minh, tương đối dân chủ còn có chế độ Nga hoàng. Điều đó (đại loại như thế) đã xảy ra ở châu Âu từ năm 1815 đến năm 1905.

Năm 1891. Chính sách thuộc địa của Pháp và của Đức *không đáng kể*. Ý, Nhật-bản, Mỹ thì trước đây *hoàn toàn không có* thuộc địa (bây giờ thì có). Ở Tây Âu *một hệ thống* đã hình thành (điều này NB!! hãy suy nghĩ về điều đó!! đừng quên mất điều đó!! chúng ta không phải chỉ sống trong những quốc gia riêng biệt, mà cả trong *một hệ thống* quốc gia nào đó; bọn vô chính phủ có thể coi thường điều đó; nhưng chúng ta không phải là những người vô chính phủ), *một hệ thống* những quốc gia nói chung là các quốc gia lập hiến và là những quốc gia dân tộc. *Bên cạnh* những quốc gia đó có chế độ Nga hoàng trước cách mạng, một chế độ hùng mạnh và không thể lay chuyển nổi, nó đi ăn cướp và áp bức tất cả mọi người trong hàng mấy trăm năm, nó đã đè bẹp các cuộc cách mạng năm 1849 và 1863.

Nước Đức (năm 1891) là xứ sở của chủ nghĩa xã hội *tiên tiến*. Mà đó chính là đất nước đã bị chế độ Nga hoàng liên minh với chủ nghĩa Bu-lăng-giê uy hiếp!

Tình hình lúc đó thì hoàn toàn, hoàn toàn khác hẳn tình hình những năm 1914 - 1917, khi chế độ Nga hoàng đã bị suy tàn vào năm 1905 và nước Đức thì tiến hành một cuộc chiến tranh nhằm thống trị thế giới. Đây là một chuyện *khác hẳn!!*

Coi tình hình quốc tế năm 1891 và năm 1914 là như nhau, thậm chí là giống nhau thì thật là phi lịch sử đến *cực độ*.

Anh chàng Ra-đếch gốc gác ghêch gần đây đã viết trong một lời kêu gọi ở Ba-lan ("Befreiung Polens"): "Staatenbau"¹⁾ không phải là mục tiêu của cuộc đấu tranh của những người dân chủ - xã hội. Đó là một điều vô cùng ngu xuẩn! Đó là một điều nửa vô chính phủ, nửa ngu xuẩn! Không, không, chúng ta hoàn toàn không bằng quan với Staatenbau, với *hệ thống* các quốc gia, với *những quan hệ qua lại* của những quốc gia.

Ăng-ghe-n là cha đẻ của "chủ nghĩa cấp tiến cực" à?? Không đúng!! Không có chút gì như thế cả. Chị sẽ không bao giờ chứng minh được điều đó đâu. (Bô-gđa-nốp và đồng bọn đã thử làm điều đó, nhưng chỉ chuốc lấy sự nhục nhã.)

Trong cuộc chiến tranh *để quốc chủ nghĩa* 1914 - 1917, giữa *h a i* khối liên minh để quốc chủ nghĩa, chúng ta cần phải chống lại chủ trương "bảo vệ tổ quốc", bởi vì (1) chủ nghĩa để quốc là đềm trước của chủ nghĩa xã hội; (2) chiến tranh để quốc chủ nghĩa là cuộc chiến tranh của những tên ăn cướp nhằm tranh giành của cải chiếm đoạt được; (3) trong *cả hai* khối liên minh đều có giai cấp vô sản *tiền phong*; (4) trong cả hai khối liên minh cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa *đã chín muồi. C h í* vì nguyên nhân đó mà chúng ta chống lại chủ trương "bảo vệ tổ quốc", chỉ vì nguyên nhân đó mà thôi!!

Gửi chị những lời chào và những lời chúc tốt đẹp nhất!

Lê-nin của chị

Tôi đã hỏi địa chỉ của các tổ chức thanh niên. Người ta đã hứa gửi cho tôi.

Còn đây là về kế hoạch xuất bản: *h ã y x ú c t i ến* công việc đi. Còn buổi thuyết trình *v ề c h ú n g h ã h ò a b ì n h* thì thế nào?⁴³³

¹⁾ — ("Cuộc giải phóng Ba-lan"): "xây dựng quốc gia"

P. S. Tôi đã nhận được cùng một lúc cả hai bức thư vừa qua của chị, nhưng rõ ràng là do lỗi của riêng tôi.

Viết ngày 19 tháng Giêng 1917 Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng (Thụy-sĩ)

Đăng lần đầu năm 1949 trên tạp chí "Người bôn-sê-vích", số 1

Theo đúng bản thảo

355

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Bạn thân mến! Tôi gửi bản nghị quyết. Anh hãy đọc và làm ơn chuyển cho cả Ghin-bô, cũng như cho nhóm Đức.

Cần phải thi hành nghị quyết này (nó được cuộc họp của những người phải tả thông qua ở đây)⁴³⁴ thông qua tất cả các tổ chức nào có thể được, và nếu dù có một tổ chức *nhỏ* nào của *đ ả n g* chấp nhận nghị quyết này, thì phải *c h í n h t h ú c* gửi cả cho ban lãnh đạo đảng ở địa phương cũng như ở trung ương (Geschäftsleitung der sozialistischen Partei. Zürich. Volkshaus) với lời yêu cầu cho đăng.

Tôi hết sức giận Ghin-bô, — anh hãy nói với anh ta thế, — vì anh ta *không trả lại* cho tôi bản dự thảo lời tuyên bố phản đối Grim⁴³⁵ (anh ta có đưa cho anh xem không? Cứ bảo anh ta đưa!).

Nếu anh ta không muốn ký, thì anh ta phải trả lại *n g a y t ú c k h ấ c*.

Gửi anh những lời chào tốt đẹp nhất.

Lê-nin của anh

Viết ngày 19 tháng Giêng 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Gio-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

356

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến!

Tôi gửi kèm theo bức thư của A-bra-mô-vích (*hãy gửi trả lại sau khi nghiên cứu: không vội*).

Bức thư của A-bra-mô-vích cho thấy là công việc tiến triển tốt (ở đây cũng thế: hôm qua người ta đã thông qua nghị quyết phản đối việc trì hoãn đại hội và yêu cầu trưng cầu ý kiến về đại hội⁴³⁶).

Từ đó thấy rõ rằng, cần phải gấp rút với nhà xuất bản *của minh* (báo khổ nhỏ và truyền đơn). Rất gấp!! (và thông qua các nhóm Đức ở La Chaux-de-Fonds và ở Lô-da-nơ tổ chức nhà xuất bản Đức — *của minh*).

Chị hãy xúc tiến gấp chuyến đi La Chaux-de-Fonds sớm hơn vài ngày, chị hãy lấy dự toán thật chính xác của nhà in (chị không tự làm, mà thông qua A-bra-mô-vích) và viết thư cho tôi nhanh lên. Chị có thể kiếm được bao nhiêu tiền và với thời hạn ra sao: 50 frs? 100 hoặc 200?

Hãy gấp lên! Gửi chị lời chào! Lê-nin của chị

P. S. *Chưa* có nguy cơ chiến tranh: người ta dự tính, chỉ vào mùa xuân mới có tổng động viên.

Viết ngày 20 tháng Giêng 1917 Gửi
từ Xuy-rích đến Cla-răng (Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

357

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Buổi thuyết trình của chị đã được tổ chức ngày hôm qua và tôi đang nóng lòng chờ tin tức xem nó diễn ra như thế nào. Hôm thứ năm, khi nhận được bức thư

tối khẩn của chị, tôi liền chạy đến nhà Ra-đếch ở đầu kia của thành phố và đã lấy được ở đó những bài báo được cắt ra. Tôi rất muốn viết cho chị một bức thư dài về chủ nghĩa hòa bình (nói chung đó là một đề tài cực kỳ quan trọng; một trong những đề tài chủ yếu, xét về phương diện toàn bộ tình hình quốc tế hiện nay, đó là điều tôi đã viết trong bài báo¹⁾— tôi đã nhận được bài báo đó rồi; merci! — và cuối cùng đề tài ấy cũng đặc biệt quan trọng *đối với Thụy-sĩ*). Nhưng không kịp: cả vào thứ năm và thứ sáu chỗ chúng tôi tiến hành các cuộc họp của những người phái tả.

Tình hình của những người phái tả ở đây tôi đi, bởi vì Nốp-xơ và Plát-ten sợ đấu tranh chống lại Grim, là kẻ đã *tấn công điên cuồng* vào cuộc trưng cầu ý kiến, và họ đã làm cho những người trẻ tuổi trong chúng ta hoảng sợ!! Thật đáng buồn!! Ở Béc-nơ, xét theo thư từ của Gri-gô-ri, thì tình hình tốt hơn. Ra-đếch, theo lời yêu cầu khẩn khoản của tôi, đã viết một cuốn sách nhỏ chống lại "phái giữa" ở đây và chống lại Grim, nhưng hôm qua "những người phái tả" đã làm vỡ (!!) kế hoạch xuất bản cuốn sách đó của những người phái tả: nỗi hoảng sợ của Nốp-xơ và Plát-ten đã lây sang họ. Thế mà cũng gọi là những chiến sĩ! Thế mà cũng gọi là những người phái tả!

Tôi cho rằng chị phải coi buổi thuyết trình hôm qua của chị như *một cuộc tập dượt*, và phải chuẩn bị tái diễn nó ở Giơ-ne-vơ và ở La Sô-đơ-phông: đề tài này đáng được nghiên cứu và đáng được thuyết trình *nhều* lần. Sẽ có một cái lợi rất lớn cho người Thụy-sĩ. Hãy viết *thật chi tiết* cho biết là chị đã đặt vấn đề *như thế nào*, viện những lý lẽ gì, người ta đã bắt bẻ chị những gì v. v..

Các bản dự thảo những nghị quyết thảo cho đại hội Thụy-sĩ về chủ trương bảo vệ tổ quốc và về vấn đề chiến

¹⁾ Có lẽ ở đây nói bài báo "Chủ nghĩa hòa bình tư sản và chủ nghĩa hòa bình xã hội chủ nghĩa" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 239 - 260).

tranh, có được dịch ra tiếng Pháp không? Tôi có ý muốn nói đến việc dịch đăng trên *các báo*: "Grütlianer", "Sentinelle" v. v.. Hay là không?

Cần phải nghĩ đến việc dịch những tài liệu đó, nếu chưa dịch, cũng như cần phải nghĩ đến công tác cổ động và tuyên truyền.

Chắc là vấn đề này sẽ được xúc tiến nhanh nhân chuyến đi của chị đến Ch.-de-Fonds. Tôi sẽ chờ tin tức của chị.

A-bra-mô-vích làm việc rất tuyệt, và cần phải tìm mọi cách ủng hộ anh ấy.

Gửi chị những lời chào thân ái! *Lê-nin* của chị

P. S. Tờ-rốt-xki đã gửi đến một bức thư ngu xuẩn: chúng tôi sẽ không đăng và cũng không trả lời.

Báo chí của vùng Thụy-sĩ nói tiếng Pháp có mở cuộc vận động (1) trưng cầu ý kiến và (2) về những nghị quyết về vấn đề chiến tranh để đưa ra cho đại hội không? Hay *chàng* hề có cuộc vận động *nào cả?* Chị có được đọc, và có đọc đều đặn tờ "Volksrecht" và "Berner Tagwacht" không? Hiện nay việc đó rất cần; chúng ta phải giúp đỡ những người phái tả Thụy-sĩ.

Không nhớ tôi đã viết cho chị hay chưa viết về việc Ghin-bô đã từ chối ký tên vào bản nghị quyết chống lại Grim? (hay có thể là Gri-gô-ri đã báo cho chị biết tin ấy rồi?). Anh chàng Ghin-bô của chúng ta thật xoàng: sợ đấu tranh chống Grim, sợ Xô-côn-ni-cốp, một người *sợ* chia rẽ; sợ Méc-hem, một người *sợ* "ngài" Giu-ô!! Thế mà cũng gọi là chiến sĩ!! Tôi muốn viết cho Ôn-ga về điều đó.

Viết ngày 22 tháng Giêng 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng (Thụy-sĩ)

In lần đầu năm 1950 trong *V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 4, t. 35*

Theo đúng bản thảo

358

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Tôi đã nhận được bản dịch. Rất cảm ơn. Đã gửi nó đi tiếp⁴³⁷.

Về sự kiểm duyệt của chị đối với bài báo tiếng Pháp¹⁾ của tôi, thì quả thật là đã làm tôi ngạc nhiên. Vì chị không gửi bản chính và hơn nữa vị tất tôi đã tự nhận việc dịch sang tiếng Pháp, cho nên dĩ nhiên là, theo ý kiến của chị, tôi đã gửi đi thiếu chỗ nói về Ăng-ghen.

"Chỉ nguyên ý nghĩ cho rằng tôi bảo vệ quan điểm của Ăng-ghen về chiến tranh và về lập trường của người Đức hồi đó, cũng đủ làm máu của đồng chí sôi lên và đồng chí không thể dịch được đoạn đó..."

Chà! Tôi không ngờ! Chính chúng tôi, cả tôi và Gr., trong những năm 1914 và 1915, đã nhiều lần trích dẫn — trực tiếp và gián tiếp — đoạn đó của Ăng-ghen — không phải là một đoạn, mà hơn thế: một lời tuyên bố, một bài phát biểu, một bản tuyên ngôn.

Chính lúc đầu Ăng-ghen viết điều đó cho những người xã hội chủ nghĩa *Pháp* và đăng trên tờ "Almanach du Parti Ouvrier"⁴³⁸ của họ. Và hồi đó người Pháp đã không phản đối, khi cảm thấy rằng — nếu không hiểu rõ rằng — cuộc chiến tranh của Bu-lăng-giê + A-lếch-xan-đơ III chống lại nước Đức hồi bấy giờ là một cuộc chiến tranh phản dân chủ *chỉ* về phía họ, còn về phía nước Đức (hồi bấy giờ *làm sao có thể nói* về chủ nghĩa đế quốc của nước này được!!) có thể thực sự chỉ là cuộc chiến tranh "phòng thủ", thực sự là một cuộc chiến tranh vì sự tồn vong của dân tộc.

Và cái gì mà chính người Pháp năm 1891 công nhận là đúng thì bỗng nhiên chị lại gạch toẹt đi, và gạch toẹt đi

¹⁾ Xem "Thư ngỏ gửi Bô-rít Xu-va-rin" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 261 - 272).

một cách như thế nào kia chứ! Còn ngay trước đó, tại buổi họp của những người phái tả Thụy-sĩ, họ (những người nửa hòa bình chủ nghĩa, không thể làm gì với họ được) với một sự nhẹ dạ không thể tưởng được và vốn có của họ, đã tỏ ra thờ ơ đối với việc tôi trích dẫn lời tuyên bố đó của Ăng-ghe-n.

Chị cũng không phát biểu gì về bài báo của tôi trả lời cho Kiep-xki.

Công tác với những người Thụy-sĩ phái tả, cũng như sự suy nghĩ về những lời nói lố bịch mà Ra-đếch cũng đã thốt ra, thì càng ngày càng làm cho tôi thấy rõ rằng trong vấn đề quan trọng nhất về *những lý do* bác bỏ chủ trương bảo vệ Tổ quốc thì *chỉ* có lập trường của chúng ta là đúng đắn. Chị đã được đọc số 6 của tờ "Jugend-Internationale" chưa, về số đó tôi đã viết trong *Văn tập, số 2* (chị nhận được chưa?) "Arbeiterpolitik", số 25⁴³⁹.

Tôi nhận được bưu thiếp của Ca-mê-nép. Tôi sẽ gửi cho chị. Ôn-ga viết là công việc của những người phái tả tiến triển hơn, đã thành lập được tổ chức của những người Pháp + Ý (!! cái đó làm tôi đặc biệt phấn khởi) + Nga — những người phái tả Xim-méc-van, và Ghin-bô sẽ viết thư cho tôi nói về tổ chức đó (tôi sẽ chuyển thư đó cho chị, nếu chị muốn). Tôi cố gắng theo dõi tờ "Avanti!" và tin tưởng là Souvarine nói đúng: Turati là một phần tử theo chủ nghĩa Cau-xky hoàn toàn và đưa toàn bộ nhóm nghị sĩ xã hội chủ nghĩa trong nghị viện Ý vào con đường đó. Lời phát biểu cuối cùng của hắn ta (ngày 17. I) thật ranh ma: một tên ranh ma của chủ nghĩa hòa bình tư sản, chứ hoàn toàn không phải là một người xã hội chủ nghĩa.

Hết sức siết chặt tay chị. *Lê-nin* của chị

Viết ngày 22 tháng Giêng 1917
Gửi từ Xuy-ri-ích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

359

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Tôi gửi cho chị những mảnh cắt ở báo ra mà tôi lấy của Ra-đếch (chỉ được giữ đến thứ bảy thôi: hãy gửi trả lại (cho tôi) **ngay lập tức** sau buổi thuyết trình).

Chị hãy lưu ý đến § trong nghị quyết của *Quốc tế*, mà trong đó có chống lại chủ nghĩa hòa bình (chống lại "việc thuyết phục").

Sở dĩ có cuộc hội nghị ở La Hay và những bản tuyên bố hòa bình chủ nghĩa và những biện pháp tương tự của các chính phủ và của giai cấp tư sản là do:

(1) thái độ giả dối;

(2) sự lừa bịp nhân dân;

(3) *trào lưu* hòa bình chủ nghĩa tư sản, với những nhân vật "có tiếng tăm", và ước mơ tới *một nền hòa bình* không có cách mạng xã hội. Trào lưu này có *rất nhiều* sách báo (để phục vụ tầng lớp quý tộc, chứ không phải cho nhân dân);

(4) sự tính toán: sẽ là một điều có lợi nếu một cường quốc này hay một cường quốc nọ "tỏ ra" yêu chuộng hòa bình, tranh thủ thời gian v. v..

Đây là nói chung. Cụ thể: cần phải nghiên cứu từng trường hợp riêng biệt, từng quốc gia một.

Tôi *không* có những số liệu mà chị hỏi.

(Những địa chỉ đã gửi đi rồi: *nếu cần* giới thiệu thì tốt nhất để A-bra-mô-vích và bạn bè của anh ta làm).

Then chốt của vấn đề về chủ nghĩa hòa bình (vấn đề cực kỳ quan trọng đối với Thụy-sĩ) là ở chỗ: ý kiến cho rằng chiến tranh tuông như *không* gắn liền với chủ nghĩa tư bản, *không phải* là *sự tiếp tục* của chính trị *thời bình*. Sự giả dối về mặt lý luận là ở chỗ đó; còn trên phương

diện thực tiễn thì sự giả dối là ở việc lẩn tránh *cuộc cách mạng xã hội*.

Tôi vội lắm! Gửi lời chào chị! *Lê-nin* của chị

*Viết giữa ngày 22 và 30 tháng
Giêng 1917*

*Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)*

*Đăng lần đầu năm 1949 trên tạp
chí "Người bôn-sê-vích", số 1*

Theo đúng bản thảo

360

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Tôi đã nhận được những đoạn cắt ở báo ra. Merci!

Vừa rồi có hai tù binh vượt ngục đã đến chỗ chúng tôi. Thật thú vị khi được thấy những con người "sống", không bị đời sống lưu vong khốn khổ hủy hoại! Những điển hình: một người Do-thái ở Bét-xa-ra-bi-a, đã từng trải, một người dân chủ - xã hội hay gần như thế, có một người anh em thuộc phái Bun v. v.. Anh ta đã cạo xát nhiều ở đời, nhưng bản thân không hề có gì đáng chú ý vì anh ta là một người bình thường. Người thứ hai là một nông dân ở Vô-rô-ne-giơ, một con người đồng ruộng, xuất thân từ một gia đình theo cổ giáo. Anh ta sặc mùi phong thái vùng đất đen. Nhìn và nghe anh ta nói thì thật là đặc biệt thú vị. Anh ta đã là tù binh một năm ở Đức (nói chung, ở đây thực là nhiều vô vàn những điều khủng khiếp) trong một trại giam có 27 000 người *U-cra-i-na*. Bọn Đức tập trung mỗi dân tộc vào một trại và cố hết sức tách các dân tộc ấy ra khỏi nước Nga;

họ đưa những điển giả khôn khéo từ Ga-li-xi-a đến chỗ giam người *U-cra-i-na*. Kết quả? Sau nhiều tháng trời cố gắng của những nhà cố động chỉ có 2 000 người tán thành "độc lập" (độc lập theo ý nghĩa tự trị nhiều hơn là tách ra)!! Còn những người khác thì đã phần nộ trước cái ý kiến chủ trương tách ra khỏi nước Nga để đi theo người Đức hay người Áo.

Đó là một sự kiện có ý nghĩa! Không thể nào không tin được. 27 000, đó là con số lớn. Một năm — đó là thời hạn dài. Những điều kiện tuyên truyền của người Ga-li-xi-a thì hết sức thuận lợi. Ấy vậy mà sự gắn bó với những người Đại Nga đã thắng thế! Cố nhiên, điều đó hoàn toàn *không* có nghĩa là chủ trương "tự do phân lập" là không đúng. Ngược lại. Điều đó chứng tỏ rằng, có thể là số phận sẽ cứu nước Nga thoát khỏi một sự phát triển theo "kiểu nước Áo".

Về chủ trương bảo vệ tổ quốc, anh chàng người Vô-rô-ne-giơ của chúng ta cũng giống Tô-rô-i-a-nốp-xki và Plê-kha-nốp. Anh ta có cảm tình với chủ nghĩa xã hội, nhưng "nếu bọn Đức cứ xông vào thì làm sao lại không tự vệ kia chứ?". Anh ta không hiểu. Anh ta vô cùng căm tức (cả anh ta *lấn người Do-thái!!*) vì quân Đức đánh đập tàn nhẫn "những người của chúng ta". Đối với Nga hoàng và Thượng đế, anh ta nói là tất cả 27 000 người đã hoàn toàn đoạn tuyệt rồi, thái độ đối với bọn đại địa chủ thì cũng thế. Họ sẽ trở về Nga như những người đầy lòng căm phẫn và được giác ngộ.

Ý muốn duy nhất của anh chàng Vô-rô-ne-giơ là được trở về nhà, trở về với ruộng đất và cơ nghiệp của mình. Anh ta đã đi lang thang tìm kiếm việc làm tại các làng mạc nước Đức; anh ta đã quan sát và học hỏi.

Họ khen những người Pháp (bị bắt làm tù binh): đó là những người bạn tốt. "Người Đức cũng nguyên rủa Đức hoàng của họ". Họ căm ghét người Anh: "quân kiêu ngạo;

chúng sẽ không cho một mẫu bánh nào, nếu anh không cạo sà-nhà cho chúng" (đấy, bọn người vô lại đã bị chủ nghĩa đế quốc làm đôi bại như thế đó!).

Về vấn đề khác: cuộc trưng cầu ý kiến và nhất là việc trình bày lý do mở cuộc trưng cầu ấy đã gây nên một dư luận xôn xao tuyệt vời biết chừng nào! Thật kỳ diệu! Giá mà chị được đọc các bài báo của Grim và đồng bọn đăng trên tờ "Berner Tagwacht" và trên báo chí dân chủ - xã hội "tỉnh lẻ"! Toàn một giọng gào thét và rên rỉ! Chúng ta đã đánh trúng vào mặt bọn khốn nạn này. Tôi đã cố hết sức khuyến khích Ra-đếch (anh ta vẫn còn ở đây và chúng tôi hiện nay — chắc là chị không ngờ đâu nhỉ? — là đôi bạn *rất* thân, luôn luôn chống lại "phái giũ" khi mà *không có* miếng đất thuận lợi cho những sự dao động của Ra-đếch, cho cái trò chơi về "quyền lợi" v. v.) viết một cuốn sách nhỏ: chúng tôi đi dạo với nhau suốt mấy giờ liền ở Xuy-rích và tôi đã "nài ép" anh ta mãi. Thế là anh ta ngồi viết và đã viết xong. Những người "phái tả" của chúng ta bị Nốp-xơ và Plát-ten làm cho hoảng sợ (những vị anh hùng hảo hán này đã *sợ* Grim, mà Grim thì lại đã *sợ* Grây-lích và đồng bọn!!), đã được người ta đọc cho nghe quyển sách đó nhưng đã *gạt đi* (!!): không được xuất bản, bằng không sẽ khai trừ ra khỏi đảng (!!): Chúng tôi sẽ cho xuất bản riêng.

Hiện nay là thời kỳ mà sự chú ý đã lên cao, tất cả *những người quốc tế chủ nghĩa phải* giúp đỡ thực sự cho công nhân và những người phái tả Thụy-sĩ. Và chúng ta cũng sẽ giúp đỡ!

Còn một vấn đề khác nữa. Tôi đã đọc lại "Zur Wohnungsfrage" của Ăng-ghen với lời tựa năm 1887⁴⁰. Chị có biết tác phẩm đó không? Hay tuyệt! Tôi vẫn luôn luôn "mê" Mác và Ăng-ghen, và tôi không thể nào điềm nhiên để cho người ta bài bác hai ông. Không, đấy quả là những con người chân chính! Cần phải học hai ông. Chúng ta không được

rời bỏ miếng đất đó. Cả bọn xã hội - sô-vanh, cả bọn Cau-xky đều đã xa rời miếng đất *đó*. (Tiện đây xin hỏi chị: đã đọc bản nghị quyết Lorient-Rappoport, Saumoneau chưa?⁴¹ Nó cũng mang tinh thần Cau-xky đến $\frac{3}{4}$. Tôi rất muốn viết cho người Pháp, đập tan bản nghị quyết đó và toàn bộ chủ nghĩa hòa bình. Tôi sẽ hỏi Gri-sa xem anh ta có xuất bản được không. Anh ta đã *không* trả lời bài tôi trả lời Xu-va-rin¹⁾). Thôi, gửi chị những lời chúc tốt đẹp nhất, tôi cũng đã tán chuyện quá nhiều với chị rồi.

Bắt tay chị! Lê-nin của chị

P. S. Tôi hy vọng là cuộc trưng cầu ý kiến cả ở miền Thụy-sĩ nói tiếng Pháp cũng mang lại nhiều lợi ích. Tôi đang chờ tin tức của A-bra-mô-vích, của Ô-n-ga v. v..

Viết ngày 30 tháng Giêng 1917
Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)

Đăng lần đầu năm 1949 trên tạp
chí "Người bôn-sê-vích", số 1

Theo đúng bản thảo

361

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến! Hôm qua ở Ô-n-ten rất thú vị: sự vắng mặt của những người Pháp và Ý tạo khả năng cho Ra-đếch + Lê-vy + Gri-gô-ri + Muyn-txen-béc nói toàn bộ sự thật

¹⁾ Xem "Thư ngỏ gửi Bô-rít Xu-va-rin" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 261 - 272).

thăng vào mặt Grim. Ra-đếch hôm nay đã kể lại cho tôi, có lẽ Gri-gô-ri sẽ viết thư cho chị.

Về "Arbeiterpolitik" thì chị hãy viết thư cho Ra-đếch, anh ta đã đi rồi (Herrn Sobelsohn. Zur Stelle. Davos-Dorf).

Tôi chưa trả lời chị "điểm trọng tâm" nào, điều này tôi không đoán ra.

Tôi chờ sự giải thích.

Tôi cũng được biết những tác phẩm tiếng Anh của Mác; đó là những tác phẩm chuyên đề mà rồi đây tôi cần phải đọc (trong số đó một phần tôi mua ở Luân-đôn và đã bắt đầu đọc, nhưng chưa đọc hết), song *hiện nay không có thời gian*.

Chị đã hoàn toàn nói đúng rằng Grim "không muốn có phong trào quần chúng", nói đúng ra là không muốn công tác cách mạng. Nói chung, bài báo của anh ta hoàn toàn mang tư tưởng Cau-xky, tư tưởng "phái giữa" và bịp bợm.

Xpéch-ta-to, một tên theo chủ nghĩa Cau-xky ở Béc-nơ và là một phần tử thuộc Ban tổ chức đã cho xuất bản ở Béc-nơ một cuốn sách nhỏ về "Vaterlands-Verteidigung"* (25 cts), trong đó hấn cố gắng xúi bẩy tôi và Ra-đếch chống lại nhau (tôi chưa đọc hết, mới chỉ thấy), — hệt như Mác-tốp đã cố gắng làm việc đó hôm qua (nhằm bảo vệ!!! Grim)⁴⁴². Một sự cố gắng vô ích, uổng công!

Bắt tay chị. Lê-nin

Viết ngày 2 tháng Hai 1917

Gửi từ Xuy-rih đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

* Một cuốn sách đề tiện nhất mang tinh thần của bọn Cau-xky và của Ban tổ chức! Được, tôi sẽ trả lời hấn! Hấn sẽ hài lòng!

362

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Tôi rất phấn khởi nhận được thư của chị. Tôi rất thích bản đề cương thuyết trình của chị¹⁾. Tôi khuyên chị thế nào cũng phải tổ chức thuyết trình một lần nữa, thách H. Droz tranh luận, bổ sung vào bản thuyết trình thêm một mục nói về cách mạng (có điều là khuôn khổ bản thuyết trình có lẽ không cho phép làm như thế chẳng?), tức là về vấn đề cách mạng có thể nổ ra *như thế nào?* chuyên chính vô sản là gì? tại sao chuyên chính vô sản lại là cần thiết? tại sao *k h ó n g t h ế* có được chuyên chính vô sản nếu giai cấp vô sản không được vũ trang? tại sao chuyên chính vô sản lại hoàn toàn dung nạp được với một nền dân chủ đầy đủ và toàn diện? (bắt chấp dư luận tâm thường).

Droz và những bọn xã hội - hòa bình chủ nghĩa khác ở Thụy-sĩ *không* hiểu điều đó; họ *k h ó n g* ngẫm nghĩ kỹ về điều đó; song những điều kiện Thụy-sĩ d'un petit État et de la petite bourgeoisie d'un petit État²⁾ *đã làm nảy sinh ra*, bằng đủ mọi cách, chính cái chủ nghĩa hòa bình t. t. s. (= tiểu tư sản).

Nếu chị nhận được hai tờ "Volksrecht" và "Berner Tagwacht" (*cần* phải đọc hai tờ báo này), thì theo tôi, như thế cũng đủ để nhận định về lập trường của *phái giữa*, lập trường mà Grim hoàn toàn ngả theo (một tên khốn nạn! Hấn "đấu tranh" một cách bịp bợm biết bao với anh chàng xã hội - ái quốc Huber-Rohrschach!!) và là lập trường mà Nốp-xơ cũng như Plát-ten đều đã rơi vào (đến ³/₄). Chị sẽ sai lầm ghê gớm, nếu chị nói nghiêm túc về "ảnh hưởng" của tôi

¹⁾ Ý nói đề cương bản thuyết trình của Ác-măng về chủ nghĩa hòa bình.

²⁾ — của một nước nhỏ và của giai cấp tiểu tư sản nước nhỏ.

đối với Plát-ten. Sự thể thế này: ở Xim-méc-van và Ki-en-tan anh ta và Nốp-xơ "đã ghi tên" vào hàng ngũ phái tả. Tôi đã hàng chục lần thử lôi cuốn hai anh chàng này vào các cuộc thảo luận, tham gia vào tiểu tổ, vào những cuộc nói chuyện. Thật là phí công vô ích!! Họ sợ Grim và không dám đấu tranh chống lại hắn. Họ đến $\frac{3}{4}$ = "phái giữa". *Hầu như* hết hy vọng ở họ. Họ chẳng chỉ có một phong trào mạnh mẽ của phái tả sẽ làm cho họ cải tà quy chính, nhưng đã chắc gì?

Hôm nay vẫn chưa có bản nghị quyết được sửa đổi. Chúng ta hãy đợi đến mai.

Hôm qua Muyn-txen-béc nói với tôi là thứ ba ở chỗ họ sẽ có một cuộc hội nghị của những thanh niên thuộc vùng Thụy-sĩ nói tiếng Đức và tiếng Pháp. Vào lúc đó rất cần bản nghị quyết của chúng ta về vấn đề chiến tranh. (Ra-đếch đã nhận thảo ra một bản dự thảo, nhưng mãi đến nay vẫn chưa thấy đưa). Theo tôi, chị phải dốc hết sức mình ra làm việc để đến trước thứ ba thì kịp (1) viết thư gửi đến Giơ-ne-vơ và Ch.-de-F.¹⁾, để cho họ, trong khi chờ đợi, lấy các luận cương của tôi làm cơ sở (§§ về vấn đề chiến tranh, phần I); (2) biết được ai sẽ đến dự cuộc họp của những thanh niên thuộc vùng Thụy-sĩ nói tiếng Pháp; (3) "rèn giữa" và "lên lớp" cho họ để họ hiểu được thực chất sự khác nhau giữa chúng ta với (a) chủ nghĩa xã hội - hòa bình và (b) với "phái giữa" (= Grim và đồng bọn). (Plát-ten đã chẳng hiểu một tí gì mà lại không muốn học.) Nói chung, lập trường của chúng ta = C. Liép-nếch, đấu tranh chống lại chủ nghĩa xã hội - ái quốc và chống lại phái giữa ở nước *mình*; mối liên hệ mật thiết giữa cuộc đấu tranh chống chiến tranh với cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội và mối liên hệ mật thiết với công tác cách mạng toàn diện và ngay tức khắc vì một cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa.

¹⁾ – Sô-đơ-phông

Nói chung việc trình bày những lý do của cuộc trưng cầu ý kiến = bước đầu của cương lĩnh *phái tả* ở Thụy-sĩ. Điều đó là *NB*.

Đến thứ ba thanh niên thuộc vùng Thụy-sĩ nói tiếng Pháp nhất định phải đưa ra một bản dự thảo nghị quyết của phái tả và phải đấu tranh bảo vệ nó. Tôi vẫn chưa được thấy những chỗ sửa chữa, nhưng tôi tin chắc rằng *hắn sẽ làm hỏng* công việc (vì hòa giải, lẫn lộn thêm chứ không vạch trần những sự bất đồng giữa phái tả và phái xã hội - ái quốc ở Thụy-sĩ. Đó là tất cả thực chất và tất cả sự hèn hạ của các bài báo của Grim đăng trên tờ "Berner Tagwacht" và "Neues Leben" viết về đa số và thiểu số).

Chị hãy cố gắng tiếp xúc gần với những người Pháp bị giam giữ, thiết lập quan hệ thư từ, tìm ra những mối liên lạc, *thành lập* trong hàng ngũ họ một nhóm (bí mật và không chính thức) *những người phái tả*. Việc này rất quan trọng!

Khẩu hiệu "phong trào quần chúng" không phải là khẩu hiệu xấu, nhưng *không* hoàn toàn đúng. Vì nó quên mất *cách mạng, việc giành chính quyền, chủ yếu chính vô sản*. Điều đó là *NB*!! Nói một cách chính xác hơn: ủng hộ và phát triển (lập tức) mọi hành động *cách mạng* có tính chất quần chúng *nhằm* tiến tới *cách mạng v. v.*

Plát-ten = một người rối trí. Với Sai-đê-man hay là với Liép-nếch? anh ta hỏi như thế, vì đã không hiểu được rằng chính Grim đang "hòa giải", hợp nhất, *làm lẫn lộn* những người xã hội - ái quốc ở Thụy-sĩ (Grây-lích và đồng bọn) với những người "phái tả" *hoàn toàn không tự giác* ở Thụy-sĩ!!!

Chị nói đúng: cần phải *lập tức* tiến hành đấu tranh cách mạng chống tình trạng đời sống đắt đỏ, tổ chức bãi công, biểu tình etc. Lập tức "đi vào nhân dân", tức là đi vào *quần chúng*, đi vào *đa số* những người bị áp bức, đồng thời

tuyên truyền *cách mạng xã hội chủ nghĩa* (nghĩa là chiếm lấy các ngân hàng và *tất cả* các xí nghiệp lớn).

Siết chặt tay chị! *Lê-nin* của chị

Viết ngày 3 tháng Hai 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)

In lần đầu năm 1950 trong V. I.
Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga,
xuất bản lần thứ 4, t. 35

Theo đúng bản thảo

363

GỬI C. B. RA-ĐẾCH

Ra-đếch thân mến! Cuốn sách của Xpếch-ta-to¹⁾ lố bịch đến nỗi thoạt đầu tôi phân vân là có nên trả lời không. Nhưng vì tên gian ngoan nhỏ mọn ấy mưu toan lợi dụng những sự bất đồng của chúng ta một cách đê tiện và ngu xuẩn nhất, nên tôi cho rằng trả lời hẳn là quyền *của tôi*, là nghĩa vụ *của tôi*, hơn nữa cũng vì hẳn gọi đích danh tôi, và *chỉ* có mình tôi thôi. Tôi cố gắng làm tất cả những gì có thể được để bài trả lời được đăng *không chỉ* bằng tiếng Nga.

Còn về vấn đề bản dự thảo nghị quyết *của chúng ta* phản đối lại chủ trương bảo vệ tổ quốc (đối với Thụy-sĩ)²⁾, thì tôi đã quên nói với anh điều sau đây: bản dự thảo của

¹⁾ Xem tập này, tr. 514.

²⁾ Ý nói "Luận cương về thái độ của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ đối với chiến tranh" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 209 - 211).

tôi (trong những luận cương của tôi — §§ đầu tiên) đã làm anh thỏa mãn, tức là hồi ấy tôi đã diễn đạt được quan điểm chung. Thế thì tại sao lại không lấy *nó* làm cơ sở cho bản dự thảo chung?

Gửi anh lời chào tốt đẹp nhất.

U-li-a-nốp

P. S. Tôi đã nhận được từ bên Mỹ, số 1 tờ tuần báo mới "Người quốc tế chủ nghĩa". Trong bản Tuyên ngôn họ tuyên bố đồng tình với "phái tả ở châu Âu". Người xuất bản là Pan-nê-cúc thuộc tờ "Vorbote". Gửi cho anh bản nào, nguyên bản tiếng Anh hay bản dịch tiếng Nga?

Viết ngày 3 tháng Hai 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Đa-vô-xơ
(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

364

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Tại sao lâu lắm không nhận được của chị lấy một dòng? Chị hứa là "ngày mai" sẽ viết — đấy là gần một tuần về trước — và vẫn chưa có tăm hơi gì. Phải chăng có điều gì đặc biệt đã gây cản trở? Chị hãy ngoáy cho vài chữ nếu không muốn viết thư, không thì có điều gì đó làm không yên tâm.

Về ngày 1. II hình như tôi đã viết tóm tắt cho chị rồi.

Ngày 3. II. có cuộc họp (có tính chất đặc biệt riêng) của Grim với bạn bè của hắn + Nốp-xơ và Plát-ten. (Muyn-txen-béc và Brôn-xki được mời, nhưng họ từ chối đi với Zentrumsleute¹⁾ và họ từ chối như vậy dĩ nhiên là rất tốt.)

¹⁾ — những người theo phái giữa

Nốp-xơ và Plát-ten là những con người hoàn toàn không có bản lĩnh (nếu không phải là tồi hơn) và "sợ" Grim hơn sợ lửa.

Họ đã thông qua những sửa đổi gì đó đối với bản nghị quyết (dĩ nhiên là Grim đã "xỏ mũi" Nốp-xơ và Plát-ten). Tôi vẫn chưa thấy những sửa đổi đó. Ngày mai (thứ năm) những điểm sửa đổi ấy sẽ được công bố⁴⁴³. Thật ra mà nói thì nhìn chung những người phái tả ở đây hết sức tồi tệ.

Hôm qua lại có cuộc họp (tôi mệt vì họp hành; thần kinh bị giãn lăm, đau đầu; tôi bỏ về trước khi kết thúc) — cuộc họp chung. Bầu lại ban lãnh đạo của toàn bộ tổ chức Xuy-rích. Bầu cả Brôn-xki vào. Chị hãy tưởng tượng xem: cái bọn xã hội - ái quốc đê tiện (do Bau-man cầm đầu) đã đứng lên và bỏ về¹⁾. Chúng tôi không muốn làm việc với Brôn-xki!!

Còn Nốp-xơ + Plát-ten xoi cái tát ấy và quyết định hoãn!! Ô nhục, ô nhục thay!! Thế mà cũng đòi là phái tả!! Thanh niên thì lại "sợ" Nốp-xơ và Plát-ten!!

Người ta bảo rằng Humbert Droz đã đọc báo cáo ở Giơ-ne-vơ và cảm dỗ thanh niên bằng chủ nghĩa hòa bình ngu xuẩn của mình. Nếu chị cho anh ta một loạt những trận chiến đấu công khai — vạch ra một cách nhã nhặn nhưng kiên quyết cho anh ta thấy toàn bộ sự ô nhục của chủ nghĩa hòa bình, toàn bộ sự tầm thường của nó và đưa ra một cương lĩnh cách mạng!

Gửi chị lời chào thân ái! Bắt tay chị.

Lê-nin của chị

Viết ngày 7 tháng Hai 1917

*Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

¹⁾ Xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 365.

365

GỬI X. N. RA-VÍCH

Đồng chí Ôn-ga thân mến!

Rất cảm ơn về bức thư kể về tình hình của đảng ở địa phương của đồng chí. "Chủ nghĩa bi quan", thật ra mà nói, nhiều khi bao trùm không chỉ riêng mình đồng chí⁴⁴⁴. Đảng ở đây là một đảng hoàn toàn theo chủ nghĩa cơ hội, là một tổ chức từ thiện cho những tên quan lại tiểu tư sản.

Ngay cả các lãnh tụ dường như theo phái tả (đại loại như Nốp-xơ và Plát-ten) cũng chẳng hữu ích *một chút nào*; đặc biệt là hai tay kẻ trên⁴⁴⁵. Không có điều kiện gần gũi chúng thì không thể làm được gì. Song, một mặt không an ủi mình bằng những mối hy vọng quá lớn, mặt khác cũng không nên bi quan: bây giờ là giờ phút quan trọng, và nếu thậm chí chúng ta sẽ giúp được *một chút* thôi (vài tờ truyền đơn v. v.), thì đó cũng là *một cái gì rồi*. Và điều đó sẽ *không mất đi* một cách hoàn toàn không dấu vết.

Tôi rất lấy làm mừng vì thấy đồng chí có ý muốn hết sức giúp phân phát truyền đơn⁴⁴⁶. Đồng chí đừng quên hủy *tất cả* thư từ của chúng ta nhé.

Đại hội Đảng xã hội chủ nghĩa ở bang đồng chí sẽ được tổ chức vào bao giờ? Tôi đã gửi bản dự thảo nghị quyết cho A-bramô-vích rồi. Anh ấy đã chuyển cho đồng chí chưa? Đồng chí có biết gì (ngoài tờ báo Volksrecht) về đại hội của đảng bộ Xuy-rích được tiến hành tại Töss không?⁴⁴⁷

Ai đã báo cáo về ngày 1. II ở Ôn-ten?⁴⁴⁸ Chỉ có Ghin-bô và đồng bọn thôi à? Chính bọn họ đã chuồn!! Họ đã không hiểu nhiệm vụ và đã hoảng sợ!

Tôi không thể đọc nổi bằng tiếng Pháp.

Bắt tay đồng chí và chúc đạt được mọi thành tích tốt đẹp.
Gửi lời chào đến Vi-a-tsê-xláp A-lếch-xê-ê-vích!

Lê-nin của đồng chí

Còn tình hình trung cầu ý kiến thế nào rồi? Được bao nhiêu chữ ký? Người ta còn tiếp tục lấy chữ ký nữa không?

Viết sau ngày 12 tháng Hai 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

*In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI*

Theo đúng bản thảo

366

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến!

Về bản nghị quyết (của Đảng Thụy-sĩ) đã được sửa lại của "đa số" thì chị nói đúng: nó rất tồi⁴⁴⁹. Nó hoàn toàn theo tinh thần "phái giữa", phái Cau-xky; đây là do Grim phá thói, còn Nốp-xơ và Plát-ten thì *đã đầu hàng*. Hôm chủ nhật đã tiến hành họp đại hội Đảng dân chủ - xã hội bang Xuy-rích; các đại biểu ("phái trẻ") của chúng ta đã đưa ra nghị quyết phái tả do chúng tôi chuẩn bị, giành được 32 phiếu. Đó là thắng lợi lớn.

A-bra-mô-vích phải gửi cho chị văn bản nghị quyết của tôi (phần thực tiễn của nó thì phần lớn đã được đưa vào bản nghị quyết đưa ra tại đại hội ngày hôm qua rồi (nếu chị chưa biết, chị sẽ thấy nó trên báo chí))⁴⁵⁰.

Tôi nghĩ rằng chị nên chuẩn bị bản thuyết trình (bằng tiếng Pháp) về ba trào lưu trong Đảng Thụy-sĩ. Tài liệu — cuộc trưng cầu ý kiến + ba nghị quyết (của phái hữu, của Grim và của phái tả). Thật vậy, nên làm.

Đối với Humb.-Droz, vì hẳn ta là người theo chủ nghĩa Tôn-xtôi, nên cần phải đấu tranh với hẳn một cách *toàn diện*. Nhất định thế!

Thật là sai nếu cho rằng ở Thụy-sĩ "không thể có được" những hoạt động đấu tranh cách mạng có tính chất quần chúng. Thế cuộc tổng bãi công ở Xuy-rích năm 1912 thì sao? Và cả ở Giơ-ne-vơ và ở La Chaux-de-Fonds nữa. Còn bây giờ, trong thời gian chiến tranh, *lại càng* có khả năng tiến hành những hoạt động đấu tranh của quần chúng và thậm chí tiến hành cả cách mạng ở Thụy-sĩ nữa (cái đó sẽ có ý nghĩa đối với Pháp và Đức).

Có cơ sở để tạo *một khuynh hướng tả* trong Đảng Thụy-sĩ. Đây là thực tế. Công việc không dễ dàng, nhưng hữu ích.

Chị tìm thấy ở đâu tài liệu nói về lời tựa của Ăng-ghe-nen và đấu tranh giai cấp? Trong "*Neue Zeit*" à? Chị có biết là "những lãnh tụ" ở Béc-lanh *đã gạt bỏ* phần cuối có tính chất cách mạng trong lời tựa đó không?

Về vấn đề chiến tranh (năm 91) tôi chờ những nhận xét của chị về "điểm trọng tâm" mà tưởng như tôi đã im lặng không nói tới.

Jaurès, Disc, parlem¹⁾. *Không có* tập hai.

Chị có thể tìm được cho tôi tác phẩm của Fourier không và tìm cho tôi đoạn ông ta nói về sự hợp nhất các dân tộc không?

Siết chặt tay chị

Lê-nin

P. S. Liệu có tác động được với Bê-lô-u-xô-va không (*anh ta là một thằng ngốc*) và với cả vợ của U-xi-ê-vích nữa?

Viết ngày 14 tháng Hai 1917

*Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

1) — Giô-re-xơ. Những lời phát biểu tại nghị viện.

367

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. A. thân mến! Anh làm ơn gửi cho tôi cuốn sách "Cách mạng xã hội" của *Cau-xky*, xuất bản ở Giơ-ne-vơ năm 1902 hoặc 1903 (bản dịch do Lê-nin hiệu đính). Thực ra, tôi chỉ cần phần hai: "Ngày hôm sau sau cuộc cách mạng xã hội", nhưng hình như trong bản tiếng Nga thì cả hai phần gộp làm một?

A-bra-mô-vích hứa chuyển cho anh bức thư của tôi nói về tình hình Thụy-sĩ ở đây.

Bắt tay anh và chúc mọi sự tốt lành. Na-đi-a gửi anh và chị Ôn-ga lời hỏi thăm.

Lê-nin của anh

Viết ngày 15 tháng Hai 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1929 trong

Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

368

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

17. 11. 1917.

A. M. thân mến! Hôm nay chúng tôi đã nhận được thư của đồng chí và chúng tôi rất vui mừng. Trong một thời gian dài chúng tôi không biết rằng đồng chí ở bên Mỹ, chúng tôi không nhận được thư của đồng chí, ngoài một bức thư báo tin về việc đồng chí đã rời khỏi Mỹ.

Tôi đã viết thư cho đồng chí, vào khoảng ngày 7 - 8. I (ngày gửi thư từ Xtóc-khôn đi: người Pháp chặn lại tất

cả những gì gửi thẳng từ đây đi sang Mỹ!), nhưng bức thư này (với bài báo viết cho tờ "Thế giới mới") rõ ràng là không đến tay đồng chí ở Niu-oóc được nữa.

Vui sướng bao nhiêu khi được đồng chí báo tin về thắng lợi của N. I-v. và của Pa-vlốp trong tờ "Thế giới mới" (tôi nhận được tờ báo này hết sức không đều đặn, rõ ràng đó là do lỗi của bưu điện, chứ không phải của bộ phận phát hành của tờ báo này), thì lại buồn rầu bấy nhiêu khi được tin về sự câu kết của Tơ-rốt-xki với phái hữu để đấu tranh chống lại N. I-v. Tơ-rốt-xki thật là đồ súc sinh, nói thì tả nhưng lại câu kết với phái hữu chống lại phái tả Xim-méc-van!! (Đồng chí) cần phải vạch mặt hấn ta, dù chỉ bằng một bức thư ngắn gửi cho tờ "Người dân chủ - xã hội"!

Tôi đã nhận được tờ "Internationalist", số 1, và rất phấn khởi. Tôi có tin tức không đầy đủ về cuộc hội nghị ngày 6 - 7. 1. 1917 của S. L. P. và S. P. Hình như S. L. P. bác bỏ toàn bộ cương lĩnh - minimum (đây là một điều cấm dỗ và một mối nguy đối với Bu-kha-rin, là người mà từ năm 1915 đã "luôn luôn bị vấp vấp trong vấn đề này!!!). Hết sức đáng tiếc là tôi không thể tập hợp tất cả các tài liệu về S. L. P. (tôi đã yêu cầu Bu-kha-rin làm giúp việc đó, nhưng rõ ràng là thư từ bị thất lạc cả). Đồng chí có tài liệu không? Tôi sẽ gửi trả lại sau khi đọc xong.

Tôi đang chuẩn bị (tôi đã thu thập gần đủ tài liệu) viết một bài báo về thái độ của chủ nghĩa Mác đối với nhà nước⁴⁵¹. Tôi đã đi đến những kết luận chống *Cau-xky* còn mạnh mẽ hơn là chống Bu-kha-rin (đồng chí có đọc bài ký tên "Nota Bene" của anh ta đăng trong số 6 báo "Jugend-Internationale" không? và trong "Văn tập "Người dân chủ - xã hội", số 2 không?¹⁾). Vấn đề thật hết sức quan trọng; Bu-kha-rin còn

1) Xem "Quốc tế thanh niên" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 225 - 229).

khá hơn Cau-xky nhiều, nhưng những sai lầm của Bu-kha-rin có thể *làm tiêu ma* "sự nghiệp chính nghĩa" đó trong cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa Cau-xky.

Tôi sẽ gửi cho đồng chí bài báo của tôi bàn về quyền tự quyết, chống lại quan điểm của P. Ki-ép-xki. Chà, thật đáng tiếc là chúng tôi thiếu tiền! Không thì chúng tôi đã cho xuất bản "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"", số 3 (toàn bộ tài liệu đang *nằm chờ*) và số 4 (bài của Bu-kha-rin về nhà nước mà lúc đầu chúng tôi đã gạt bỏ và bài của tôi về nhà nước)!

Theo tôi, phái hữu Xim-méc-van đã chôn vùi tổ chức Xim-méc-van về mặt tư tưởng: ở Pa-ri Bourderon + Merrheim đã bỏ phiếu tán thành *chủ nghĩa hòa bình*, cả Kautsky cũng làm như thế ở Béc-lanh ngày 7. 1. 1917, Tu-ra-ti (ngày 17. XII. 1916!!) và toàn bộ Đảng Ý cũng thế. Đó là sự diệt vong của tổ chức Xim-méc-van!! Ngoài miệng họ *lên án* "chủ nghĩa xã hội - hòa bình" (xem nghị quyết Ki-en-tan), nhưng trong thực tế họ đã quay về với chủ nghĩa đó!!

Grim đã hèn hạ ngã về phía những người xã hội - ái quốc trong nội bộ Đảng Thụy-sĩ (người bạn của chúng ta ở Xtốc-khôn sẽ gửi cho đồng chí tài liệu về việc này) bằng cách kết thành một khối với họ ngày 7. 1. 1917 (Parteivor-standssitzung¹⁾) *chống lại phái tả*, chủ trương hoãn đại hội lại!! Và bây giờ đây hẳn ta còn tấn công hèn hạ hơn nữa vào phái tả vì Begründung des Referendums²⁾ (chúng tôi sẽ gửi) và đã thảo ra một nghị quyết "trung dung", có tính chất "phái giữa". Đồng chí có sẵn hoặc có thể tìm được tờ züricher "Volksrecht" không?? Nếu không, chúng tôi sẽ gửi hoặc sẽ tìm cách gửi một cái gì đấy.

Đại hội của Đảng Thụy-điển sẽ được khai mạc vào ngày mai (18. 11). Chắc là có sự chia rẽ chẳng? Hình như trong phái trẻ có một tình trạng tung tán và một sự mơ hồ lẫn

1) — cuộc họp của Ban lãnh đạo đảng

2) — sự trình bày các lý do của cuộc trưng cầu ý kiến

lộn *khủng khiếp lắm* thì phải. Đồng chí có biết tiếng Thụy-điển không? Đồng chí có thể thu xếp sự cộng tác (của tôi và của những người phái tả khác) với tờ báo của phái trẻ Thụy-điển được không?

Đồng chí làm ơn trả lời, dù ngắn cũng được, nhưng *nhANH chóng*, đều đặn, bởi vì tổ chức *tốt* việc trao đổi thư từ với đồng chí có ý nghĩa cực kỳ quan trọng đối với chúng tôi.

Gửi đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất!

Lê-nin của đồng chí

Gửi từ Xuy-rích đến
Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

In lần đầu năm 1924 trong
Văn tập Lê-nin, t. 11

Theo đúng bản thảo

369

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến! Tôi gửi cho chị tờ báo khổ nhỏ và rất mong chị dịch nó sang tiếng Pháp và tiếng Anh⁴⁵². Tôi hy vọng là người ta sẽ dịch sang tiếng Đức ở Béc-nơ.

Ý nghĩ về việc tuyên truyền như vậy hết sức hấp dẫn tôi và đặc biệt là về cuộc bãi công ngày 1. V. — một người phái tả ở Thụy-sĩ ("Holzarbeiter-Zeitung", Schweizerische, von 27. 1. 1917) đã đề nghị một cuộc bãi công như vậy. Tôi rất muốn gửi tờ báo khổ nhỏ đó sang Pa-ri: tôi hy vọng là Gri-sa sẽ xuất bản được tờ báo khổ nhỏ này, còn sang Đức thì tôi nghĩ là sau này cũng sẽ gửi.

Đề nghị chị dịch bằng lời văn hùng hồn hơn một chút, dùng những câu ngắn gọn. Chị đánh máy cho 2 bản bằng giấy mỏng và rõ một chút để khi sắp chữ khỏi bị sai. Nếu

có thể thì để cho U-xi-ê-vích (giữ bí mật những điều đó) sao lại từ bản *Nga* để gửi cho A-bra-mô-vích (cùng với một bản dịch tiếng Pháp). Còn cả 2 bản tiếng Anh, 1 bản tiếng Pháp và bản tiếng Nga của tôi, thì hãy gửi trả lại *gấp* cho tôi: cần phải gửi gấp vì với điều kiện gửi đi khó khăn thì từ nay đến I. V chỉ còn mấy thời gian nữa, mà lại phải tiến hành tuyên truyền trước.

Siết chặt tay chị. *Lê-nin* của chị

P. S. Na-đi-a hôm nay đã khá hơn tuy vẫn phải nằm. Na-đi-a gửi chị lời chào thân ái. Bức thư gửi kèm theo đây chị hãy đọc và chuyển cho A-bra-mô-vích cùng với văn bản tiếng Nga và bản dịch tiếng Pháp.

*Viết giữa ngày 19 và 27 tháng
Hai 1917*

*Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thuy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

370

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến! Gần đây chúng tôi đã nhận được một bức thư rất phấn khởi từ Mát-xcơ-va gửi đến (sắp tới chúng tôi sẽ gửi cho chị bản sao, mặc dù nội dung không được hay lắm). Người ta viết rằng tinh thần quân chúng rất tốt, chủ nghĩa sô-vanh đã thụt lùi rõ rệt và chắc chắn là chúng ta sẽ phấn khởi. Hình như tổ chức đang gặp khó khăn vì những người lớn đều ra mặt trận cả, còn trong nhà máy chỉ có thanh niên và phụ nữ thôi. Nhưng tinh thần chiến đấu không vì thế mà giảm sút. Người ta gửi đến đây bản

sao tờ báo khổ nhỏ (nội dung tốt) do Ban thường vụ Mát-xcơ-va thuộc Ban chấp hành trung ương in ra⁴⁵³. Chúng tôi sẽ đăng nó trên cơ quan ngôn luận trung ương số sắp tới.

Dù sao người ta vẫn cứ sống! Cuộc sống thật khó khăn đối với người ta và nhất là đối với đảng ta. Thế mà người ta vẫn cứ sống.

Lại có một bức thư của Côn-lôn-tai, đồng chí ấy (chuyện này hiện nay vẫn là *entre nous*¹⁾) đã từ Mỹ trở về Na-uy. N. I-v. và Pa-vlốp (anh chàng người Lát-vi-a trước đây ở Bruy-xen: Pa-ven Va-xi-li-ê-vích) hình như *đã nắm được* tờ "Thế giới mới" (tôi nhận được tờ báo này rất thất thường), nhưng... Tơ-rốt-xki đến, và cái tên vô lại này lập tức câu kết với cánh *hữu* của tờ "Thế giới mới" chống lại những người phái tả Xim-méc-van!! Thế đấy!! Đúng là Tơ-rốt-xki!! Hắn ta bao giờ cũng thế = lèo lá, bịp bợm, tỏ vẻ là người thuộc phái tả, *giúp đỡ* phái hữu chừng nào có thể...

Chị ấy nói là công tác của những người phái tả ở Mỹ cũng không đến nỗi tồi, mặc dù Côn-lôn-tai sợ các trào lưu vô chính phủ - công đoàn chủ nghĩa trong S. L. P. (chị ấy nói là N. I-v. không sợ hiện tượng đó). Tôi đã đọc thấy trên cơ quan của S. L. P. ("Weekly People")⁴⁵⁴, rằng họ bác bỏ cương lĩnh tối thiểu... N. I-v. "trong vấn đề này" đã luôn luôn vấp vấp từ năm 1915. Tôi sợ cho anh ta! Thế mà bưu điện liên lạc với Mỹ lại *không* hoạt động.

Trong thời gian gần đây tôi ra sức nghiên cứu vấn đề thái độ của chủ nghĩa Mác đối với *nhà nước*, tôi đã thu thập được nhiều tài liệu, và hình như đã đi đến những kết luận rất thú vị và rất quan trọng, chống lại Cau-xky *nhiều hơn* là chống lại N. I-v. Bu-kha-rin (anh này dù sao vẫn không đúng, tuy nhiên anh ta nói những điều *gần* với sự thật *hơn* so với Cau-xky). Tôi hết sức muốn viết về đề tài đó: giá

1) — giữa chúng ta với nhau

mà ra được số 4 "Văn tập "Người dân chủ -xã hội"" với bài của Bu-kha-rin và bài phân tích của tôi về những sai lầm nhỏ của anh ta và về việc Cau-xky đã nói dối trắng trợn và tầm thường hóa chủ nghĩa Mác.

Na-đi-a đang ốm: bị viêm phế quản và sốt phải nằm liệt. Chắc chắn là còn phải nằm lâu. Hôm nay tôi đã mời một bà bác sĩ.

Còn chuyến đi La Chaux-de-Fonds của chị thì thế nào? Hay là chị đã hoàn toàn từ bỏ ý định đó, và nói chung từ bỏ tất cả những kế hoạch công tác ở vùng Thụy-sĩ nói tiếng Pháp? Không nên từ bỏ những kế hoạch đó. Công việc ở đây, như tôi đã nói trong thư, không được chạy lăm, nhưng dù sao thì hôm nay cũng đã hoàn thành xong tờ *truyền đơn số 1* ("nhóm Thụy-sĩ thuộc phái tả Xim-méc-van"). Chúng ta hãy chờ xem kết quả ra sao!

Nếu không phải là chúng ta thì cũng là những người kế thừa chúng ta, nếu không phải là bây giờ, thì nói chung (tức là muộn hơn một chút) sẽ định ra được (tôi tin chắc như thế) một *khuyñh hướng* của phái tả ở Thụy-sĩ. *Cơ sở* cho việc đó đã có rồi!

Chị đã đọc trên tờ "Volksrecht" có đăng các đề nghị của những người phái tả ở đại hội đảng của bang Xuy-rích họp ở Töss vào ngày 11. 11. 1917 rồi à? trên tờ "Volksrecht" phải không? Dù sao cũng không đến nỗi tôi đấy chứ?

Gửi chị những lời chào tốt đẹp nhất và siết chặt tay. Chị thứ lỗi cho vì trang cuối viết bản quá: người ta đang giục tôi.

Lê-nin của chị

Viết ngày 19 tháng Hai 1917

*Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)*

*Đăng lần đầu năm 1949 trên tạp
chí "Người bôn-sê-vích", số 1*

Theo đúng bản thảo

371

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Trong chừng mực có thể, chị hãy hoàn thành gấp tờ báo khổ nhỏ. Nếu việc dịch kéo dài thì chị hãy gửi *ngay* cho tôi bản sao của tiếng Nga; nguyên do là gấp dịp có thể chuyển đi Đức. Đây là trường hợp hiếm, nên cần phải chớp lấy, mà dịp may thì *sắp đến*.

Vụ lục soát E. Ph. ở Khắc-cốp và "giấy tờ" đã bị ủy ban tiến hành *điều tra!!*

Gri-gô-ri viết thư từ Béc-nơ nói về thắng lợi lớn ngày hôm qua đối với bọn Grim! Hoan hô!

Chị hãy tập trung hết sức vào đám thanh niên nhé! Còn trận chiến đấu chống Droz thế nào rồi? cuộc trưng cầu ý kiến ra sao?

Có lẽ nào chị không đánh máy bản dịch tờ báo khổ nhỏ sang tiếng Pháp và tiếng Anh thành hai bản hay sao?

Siết chặt tay chị. *Lê-nin* của chị

Viết ngày 25 tháng Hai 1917

*Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

372

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Nếu chị gửi cho tôi những luận cương của chị về vấn đề chiến tranh thì dĩ nhiên là tôi sẽ vui mừng mà trao đổi về chúng. Còn về việc phát biểu của chị chống lại Golay, tôi không hiểu tại sao chị lại có ý nghĩ là việc đó "không tiện". Theo ý kiến tôi thì ngược lại, điều đó rất

tiện và rất có lợi. Chính cần phải phát biểu thẳng thắn hơn và kiên quyết hơn để chống lại chủ nghĩa hòa bình nực cười của người Pháp (đạt được chủ nghĩa xã hội không cần cách mạng v. v.) và lòng tin nực cười vào nền dân chủ. Theo tôi cần phải công khai đả戈-lây một trận vì tội từ bỏ những sự thừa nhận có giá trị của anh ta trong cuốn "Le Socialisme qui meurt"¹⁾. Tôi thiết tưởng rằng cuốn sách đó là tài liệu tuyệt vời, là cơ sở cho việc phê phán tính ươn hèn và thiếu chín chắn của những người cánh tả Pháp.

Tôi đã nhận được của chị bản sao bản tiếng Nga của tờ báo khổ nhỏ rồi (tôi rất sung sướng là chị thích nó). Còn bản tiếng Pháp vẫn chưa có!! Mà tôi đề nghị đánh máy thành hai bản!!! Tôi bị dẫn vật với ý nghĩ là chúng ta có thể bị muộn — vì từ nay đến 1. V chỉ còn vẹn vẹn 2 tháng, mà những khó khăn trong việc liên hệ với những nước tham chiến lại to lớn vô cùng.

Về U-xi-ê-vích thì chị viết rất đúng rằng anh ta "không có bản lĩnh". Thế có nghĩa là tôi nhiếc mắng anh ta không oan (còn sợ dĩ tôi đề nghị cho xem bức thư gửi cho chị, chính là để chúng ta có thể nhất trí được với nhau về phương pháp tác động đến anh ta).

Tóm lại, nếu có thể được, chị hãy *bằng mọi cách* dịch gấp tờ báo khổ nhỏ sang tiếng Pháp và tiếng Anh cho. Nếu vì lý do nào đó hay là nhớ ra không đánh máy được thành 2 bản, thì chị cho biết, dù chỉ cho mình tôi, rằng chị đã gửi tờ báo khổ nhỏ (bằng tiếng Pháp) cho A-bra-mô-vích vào lúc nào.

Tôi hết sức vui mừng thấy chị dạo này hay nói chuyện với thanh niên. Một việc làm bổ ích! Chỉ đáng làm việc với thanh niên thôi! Cần phải bằng mọi cách đập tan chủ nghĩa hòa bình và sự thiếu tin tưởng của họ vào phong trào quần chúng (cuộc bãi công ở Xuy-rích năm 1912 thì sao?

1) — "Chủ nghĩa xã hội hấp hối"

và ở Giơ-ne-vơ năm 1900 hoặc 1902 nữa?). Nếu chị thu thập được tài liệu về những cuộc bãi công lớn trong lịch sử phong trào công nhân ở miền Thụy-sĩ nổi tiếng Pháp thì tốt.

Na-đi-a đã bình phục.

Siết chặt tay chị. *Lê-nin* của chị

P. S. Tôi đã đọc trên tờ "Neue Zeit" bài tranh luận của Pan-nê-cúc với Cau-xky (năm 1912): Cau-xky rất đều giả, còn Pan-nê-cúc *hầu như* đúng; ở anh ta chỉ có *những điểm không chính xác*, những sai lầm nhỏ. Cau-xky còn tệ hơn cả chủ nghĩa cơ hội.

Viết ngày 27 tháng Hai 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

373

GỬI X. N. RA-VÍCH

Chị Ôn-ga thân mến! Hôm qua tôi quên viết thêm cho chị: chị có cuốn "Công xã Pa-ri và khái niệm về nhà nước" của Ba-cu-nin không?⁴⁵⁵ Bằng tiếng Nga hay tiếng Pháp? Nếu không có, liệu có thể mượn tạm vài ngày của những người vô chính phủ chủ nghĩa được không?

Gửi chị lời chào tốt đẹp nhất! *Lê-nin* của chị

Viết ngày 4 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ
In lần đầu năm 1929 trong
Văn tập Lê-nin, t. XI

Theo đúng bản thảo

374

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

5. III. 1917.

A. M. thân mến! Tin tức các báo đang nói đến việc triệu tập đại hội của phái trẻ Thụy-điển vào ngày 12. V để thành lập một đảng mới "theo những nguyên tắc Xim-méc-van".

Thú thực rằng tin này làm cho tôi hết sức lo lắng và bực mình. Bởi vì "Xim-méc-van" rõ ràng là đã phá sản, và một cái danh từ tốt đẹp lại một lần nữa được dùng để che đậy sự thối nát! Phe đa số ở Xim-méc-van, đó là Tu-ra-ti và đồng bọn, Cau-xky với Lê-đê-bua, Merrheim — *tất cả* đã ngã theo lập trường của chủ nghĩa xã hội - hòa bình, đã bị lên án ở Ki-en-tan một cách hết sức nghiêm khắc (và hết sức vô hiệu quả!). Bản tuyên ngôn của Cau-xky và đồng bọn ngày 7. 1. 1917, một loạt nghị quyết của Đảng xã hội chủ nghĩa Ý, các nghị quyết của Méc-hem — Giu-ô và Lông-ghê — Bốc-đơ-rông (+ Ráp-phanh-Đuy-giăng *nhất trí* với Rơ-nô-đen¹⁾, đây chẳng phải là sự phá sản của Xim-méc-van đó sao? Và "phái giữa" Xim-méc-van — R. Grim, là kẻ mà ngày 7. 1. 1917 đã *liên minh* với bọn xã hội - ái quốc Thụy-sĩ để đấu tranh chống lại phái tả!! Grim, con người đã chửi bới bọn xã hội - ái quốc ở *tất cả* các nước, *trừ* bọn, xã hội - ái quốc Thụy-sĩ mà hắn ta *che chở!* C'est dégoûtant!²⁾ Tôi điên tiết lên vì cái đám người đê tiện này; tôi phát ốm khi nghe chúng nói và nghe nói về chúng; tôi còn phát ốm hơn khi nghĩ đến sự cộng tác với chúng. Một trò hề!

1) Xem bài báo của V. I. Lê-nin "Chủ nghĩa hòa bình tư sản và chủ nghĩa hòa bình xã hội chủ nghĩa" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 239 - 260).

2) — Thật ghê tởm!

Chúng tôi định thu thập cho đồng chí những tài liệu về sự phá sản đó của R. Grim. Đồng chí hãy cho biết, đồng chí có thể tìm được tờ zürcher "Volksrecht" không. Đồng chí sẽ tìm thấy tài liệu *chủ yếu* trong những *lý lẽ biện hộ* cho việc tổ chức trưng cầu ý kiến và trong bản nghị quyết *của phái tả* ở Töss (11. 11. 1917) v. v. và v. v..

Nhưng *chắc* là chính số đông những người phái tả Thụy-điển đều thành thực. Điều đó là rõ ràng. Và cần phải bằng bất kỳ giá nào giúp đỡ họ để trước ngày 12. V họ hiểu *trước* được tất cả tính chất tầm thường của chủ nghĩa xã hội - hòa bình và của chủ nghĩa Cau-xky, giúp họ hiểu được tất cả sự ti tiện của phe đa số Xim-méc-van, giúp họ thảo ra cho mình một cương lĩnh tốt và một sách lược tốt để xây dựng một đảng mới.

Quả vậy, chúng ta (tất cả chúng ta, những người phái tả ở Thụy-điển và những người có thể liên hệ với họ) phải siết chặt hàng ngũ lại, phải dốc hết sức ra, phải giúp đỡ, vì đây là giờ phút *quyết định* đối với sự sống còn của Đảng Thụy-điển, của phong trào công nhân ở Thụy-điển và ở *Xcan-đi-na-vo*.

Vì đồng chí đọc được tiếng Thụy-điển (và cũng nói được nữa), cho nên đồng chí phải gánh vác một phần trách nhiệm to lớn, nếu chúng ta hiểu "chủ nghĩa quốc tế" không phải theo ý nghĩa "đèn nhà ai nhà nấy rạng".

Tôi tin chắc rằng đồng chí làm được rất nhiều. Rất muốn tập hợp, đoàn kết phái tả lại để giúp đỡ những người Thụy-điển trong giai đoạn khó khăn như thế trong đời sống của họ. Liệu có thể tổ chức ở Khri-xti-a-ni-a, Cô-pen-ha-gơ và Xtóc-khôn một nhóm những người bôn-sê-vích và những người phái tả là người Nga biết tiếng Thụy-điển và có thể giúp đỡ để làm việc đó được không? Phân chia công việc như sau: sưu tập các tài liệu chủ yếu và các bài báo chính (người ta đã gửi cho tôi bài bút chiến của Néc-man với Mauritz Västberg đăng trên tờ "Politiken" ngày 28. XI. 1916 về đề

tài: "trước hết là một cương lĩnh, rồi sau đó thành lập một đảng mới", nhưng tôi không thể hiểu nổi); thảo ra những luận cương của mình để giúp họ; cho đảng giúp họ một loạt bài báo. Những người Thụy-điển viết được tiếng Đức, tiếng Pháp, hay tiếng Anh thì cũng có thể gia nhập vào nhóm như thế*.

Theo ý đồng chí thì có thể được hay không? Có nên làm việc đó không?

Theo tôi thì nên, nhưng vì ở xa và đứng ngoài nên dĩ nhiên là tôi không thể nào xét đoán được. Tôi chỉ thấy và biết chắc chắn rằng vấn đề về cương lĩnh và sách lược của chủ nghĩa xã hội mới của chủ nghĩa Mác thực sự cách mạng, chứ không phải thứ chủ nghĩa Cau-xky ô nhục, hiện là vấn đề thời sự ở khắp cả mọi nơi. Điều đó cũng thấy rõ xét theo S. L. P. và theo "The Internationalist" ở bên Mỹ, và cũng như theo các tài liệu về nước Đức (các nghị quyết của những người phái tả ngày 7. 1. 1917) và về nước Pháp (quyển sách nhỏ của những người phái tả ở Pa-ri: "Les Socialistes de Zimmerwald et la guerre"¹⁾ v. v..

Ở Đan-mạch, Tô-ri-a và những người khác chắc là sẽ ngã theo chủ trương xây dựng một đảng mới, mác-xít ở Xcan-đi-na-vơ; một bộ phận những người phái tả Na-uy cũng thế. Cuộc đấu tranh chống Bran-tinh và đồng bọn là một vấn đề nghiêm trọng: nhu cầu đòi hỏi phải xem xét nghiêm chỉnh hơn nữa những vấn đề lý luận và sách lược của chủ nghĩa Mác cách mạng.

Theo tôi, cần phải xúc tiến một cách tích cực công tác chuẩn bị cho ngày 12. V, và cùng một lúc từ ba mặt: (1) nhóm hỗ trợ đã nói ở trên; (2) các nhóm thuộc phái tả Xcan-đi-na-vơ: đồng chí hãy viết một bài báo ngắn (đăng

* Lindhagen là một nhân vật như thế nào? "xã hội chủ nghĩa - cách mạng"? "dân túy"? "xã hội chủ nghĩa - cấp tiến"? Éc-vê?

1) — "Những người xã hội chủ nghĩa Xim-méc-van và chiến tranh"

trên các báo Thụy-điển) về sự cần thiết phải thành lập ngay tức khắc những nhóm đó để chuẩn bị cương lĩnh và sách lược cho ngày 12. V.

(3) điều thứ ba làm tôi đặc biệt chú ý không phải vì đó là điều quan trọng nhất (sáng kiến từ bên trong lại quan trọng hơn), mà vì ở đây chúng ta có thể giúp đỡ được. Nếu chẳng hạn như ngay từ bây giờ, sau khi xem lại các tài liệu chính của phái tả và phái hữu Thụy-điển và trên cơ sở đó đồng chí phác thảo ra những luận cương đại loại như sau:

những sự bất đồng về mặt lý luận (về cương lĩnh) và về mặt thực tiễn (về sách lược)

+	Chuyên chính vô sản	}	chủ trương bảo vệ tổ quốc; khái niệm chủ nghĩa đế quốc; tính chất của chiến tranh; giải trừ quân bị; chủ nghĩa xã hội - hòa bình; vấn đề dân tộc; cách mạng; "những hành động quân chúng"; nội chiến; thái độ đối với công đoàn; chủ nghĩa cơ hội và cuộc đấu tranh chống lại nó v. v..
---	---------------------------	---	--

Mỗi luận cương phải bao gồm (a) những điều mà phái tả ở Thụy-điển đã nói về vấn đề đó ("thực chất"); (b) mà phái hữu cũng đã nói ở đó.

Trên cơ sở đó, đồng thời có tính đến lập trường của phái tả ở Nga, Đức, Mỹ (những nước chính về mặt này), chúng ta sẽ có thể thảo ra những luận cương của chúng ta và cho in chúng bằng tiếng Thụy-điển, như vậy là chúng ta giúp những người Thụy-điển chuẩn bị cho ngày 12. V.

Để làm việc đó cần cho dịch sang tiếng Nga hoặc tiếng Đức, hoặc tiếng Pháp, hoặc tiếng Anh một số đoạn chính

trong những nghị quyết và những bài báo *chính yếu nhất* của cánh tả và cánh hữu ở Thụy-điển.

Thực chất, chúng ta đều có trách nhiệm, về mặt tinh thần và chính trị, đối với phái trẻ Thụy-điển và cần phải giúp đỡ họ.

Hoàn cảnh của đồng chí hết sức thuận lợi cho một sự giúp đỡ như vậy. Hãy viết thư ngay, cho biết xem đồng chí nghĩ như thế nào về việc này.

Có lẽ sẽ bổ ích nếu gửi bức thư này cùng với những sự suy nghĩ của đồng chí cho cả Li-út-mi-la.

Siết chặt tay đồng chí và chúc đồng chí thu được mọi thắng lợi.

Lê-nin của chị

Gửi từ Xuy-rích đến Khri-xti-a-ni-a (Ó-xlô)

In lần đầu năm 1924 trong Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

375

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Đã lâu sao không có tin tức của chị.

Công việc của chúng tôi với những người Đức phái tả ở Xuy-rích thật là tối. Sau khi Nốp-xơ và Plát-ten "quay lại với Grim" thì cả các lãnh tụ của "phái trẻ" chạy theo họ. Muyn-txen-béc bác bỏ bài báo của Ra-đếch chống Grim, Bu-xe và những bạn bè khác của Muyn-txen-béc nhai lại những câu nói về nguy cơ "phân liệt"! Thật là nực cười, nếu không phải là đê tiện...

Tôi thuyết phục Gri-gô-ri thử ra báo tiếng Đức (để làm việc ấy người ta trao cho anh ta 300 frs?), nhưng hình như con bài cuối cùng ấy cũng sẽ bị thất bại.

Tôi ghen tị với chị và với Gri-gô-ri đấy, bởi vì cả hai đồng chí có thể thuyết trình công khai. Dù thế nào nữa, khi thuyết trình công khai, trước mặt ta là những con người *trong sạch*, công nhân, quần chúng, chứ không phải là bọn quan lại hoặc quan lại tương lai, hoặc một dúm người bị quan lại làm cho khiếp đảm. Khi được thuyết trình công khai, ta nói với *quần chúng*, tiếp xúc *trực tiếp* với họ, được nhìn thấy họ, làm quen với họ và *ảnh hưởng tới họ theo kiểu của mình*.

Có lẽ công việc bạn bị với những người Đức phái tả ở Xuy-rích đây đã *kết thúc*. Việc trình bày lý do cuộc trưng cầu ý kiến và nghị quyết của những người phái tả ở Töss — là *t á t c á* những kết quả thu được. Tuy vậy, tôi không hề tiếc thời gian đã mất (hiện nay tôi đang ở trong trạng thái hết sức bức tức, vì vừa từ buổi họp *không thành* của những người phái tả về: công chúng của chúng tôi bỏ chạy cả!). Không tiếc, bởi vì tôi bỏ sung cho sự hiểu biết lý luận về sự thối nát của các đảng châu Âu bằng một điều *thực tiễn* không phải là vô bổ.

Còn các buổi thuyết trình công khai, trong bất kỳ trường hợp nào, cũng là việc làm có lợi, trong đó cần phải đấu tranh trực tiếp chống "phái giữa" (Grim và đồng bọn) và chống "những người phái tả" (loại Nốp-xơ, Plát-ten, Ne-nơ, Gra-be, Đrô v. v.).

Có lẽ chị gặp khó khăn trong việc dịch tờ báo khổ nhỏ sang tiếng Anh? Thế thì bỏ đi: tôi sẽ gửi đi Pa-ri vậy, có thể là ở đấy người ta sẽ tìm được một người Anh. A-bra-mô-vích khá lắm, đấy công việc của những người như thế thật trời chảy!

Siết chặt tay chị. *Lê-nin* của chị

Viết ngày 8 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng (Thuy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng bản thảo

376

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Có lẽ những điều giải thích trước kia của tôi về sự im lặng của chị đều không đúng.

Chắc chị đã "giận" tôi vì tôi đã viết cho chị về việc chị không soát lại văn bản tiếng Pháp chứ gì? Không thể tưởng tượng được! Không thể tưởng tượng được vì cả A-bra-mô-vích cũng viết cho tôi về vấn đề ấy, và nói chung *giận đối* những chuyện như vậy có ý nghĩa gì không?? Thật vô nghĩa!!

Mặt khác, sự im lặng tuyệt đối, ví dụ như về vấn đề dịch sang tiếng Anh, thì thật kỳ lạ...

Tất nhiên là nếu chị không muốn trả lời hoặc giả thậm chí "muốn" và quyết định không trả lời, tôi cũng không dám quấy rầy chị bằng những câu hỏi nữa.

Những người phái tả ở Thụy-sĩ hiện nay đã bỏ chúng tôi cả ở đây lẫn ở Béc-nơ. (Chỉ có công việc của A-bra-mô-vích và của chị là trôi chảy, vì có sự tiếp xúc *trực tiếp* với *quần chúng* qua các buổi thuyết trình của chị và nhờ quan hệ riêng của A-bra-mô-vích.)

Các cuộc thương lượng với I-u-ri và đồng bọn về việc họ xuất bản những cuốn sách mỏng với sự phê chuẩn của Bộ phận Ban chấp hành trung ương ở nước ngoài, đã kết thúc. *Điều đó rất đáng phấn khởi!*

Không có tin tức gì từ nước Nga cả, thậm chí cả thư từ!! Chúng tôi đang ổn định việc này qua Xcan-đi-na-vơ.

Siết chặt tay chị.

Lê-nin của chị

P. S. Hôm nay tôi viết thư cho U-xi-ê-vích, để trả lời bức thư của anh ta, với tinh thần "hòa giải".

Viết ngày 13 tháng Ba 1917

*Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

377

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Tôi gửi kèm theo đây tờ truyền đơn⁴⁵⁶ và xin gửi chị những lời chúc mừng nồng nhiệt nhất nhân tờ truyền đơn đó.

Tạm thời đừng đưa cho ai xem cả: nên làm sao để không một ai biết rằng đây *một phần* là do những người Nga tham gia. Liệu U-xi-ê-vích hay một người nào đó *gần gũi* anh ta có nói lộ ra không?

Cứ để cho các nhóm *Thụy-sĩ* phân phát.

Hôm nay ở Xuy-rích chúng tôi sống trong trạng thái hừng hực: trên tờ: "Zürcher Post" và tờ "Neue Zurcher Zeitung" có đăng bức điện đề ngày 15. III, báo tin rằng ngày 14. III ở Nga tại Pê-tơ-rô-grát cuộc cách mạng *đã thắng lợi* sau 3 ngày chiến đấu, rằng 12 đại biểu của Đu-ma đã nắm chính quyền và *tất cả* các bộ trưởng *đều bị bắt*.

Nếu người Đức không nói dối, thì tin ấy là đúng.

Nước Nga trong những ngày gần đây đã ở vào *đêm trước* của cuộc cách mạng, thì điều đó không còn nghi ngờ gì nữa.

Tôi *bực mình* vì không thể đi đến Xcan-đi-na-vơ được!! Tôi không thể tha thứ cho mình, vì đã không đánh liều đi hồi năm 1915!

Gửi chị những lời chào tốt đẹp nhất!

Lê-nin của chị

Viết ngày 15 tháng Ba 1917

*Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)*

In lần đầu năm 1950 trong

*V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga,
xuất bản lần thứ 4, t. 35*

Theo đúng bản thảo

378

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

16. III. 1917.

A. M. thân mến! Chúng tôi vừa mới nhận được những bức điện thứ hai của chính phủ báo về cuộc cách mạng ngày 1 (14). III ở Pê-tơ-rô-grát. Một tuần liền công nhân chiến đấu đổ máu, thế rồi Mi-li-u-cốp + Gu-tơ-cốp + Kê-ren-xki lên nắm chính quyền!!! Theo khuôn mẫu "cũ" của châu Âu...

Thôi được! "Giai đoạn đầu tiên" này "của cuộc cách mạng đầu tiên (do chiến tranh làm nổ ra)" sẽ không phải là giai đoạn cuối cùng và không chỉ riêng của nước Nga. Cố nhiên là chúng ta sẽ tiếp tục chống chủ trương bảo vệ tổ quốc, chống lại cuộc chém giết đế quốc chủ nghĩa do Sin-ga-rép + Kê-ren-xki và đồng bọn điều khiển.

Tất cả các khẩu hiệu của chúng ta vẫn như cũ. Trong số báo mới ra của tờ "Người dân chủ - xã hội" chúng ta đã nói thẳng về khả năng có một chính phủ của "Mi-li-u-cốp với Gu-tơ-cốp, nếu không phải là của Mi-li-u-cốp với Kê-ren-xki¹⁾". Rốt cuộc là **cả bọn này lẫn bọn kia**: cả ba tên cùng nhau. Thật đẹp mắt! Chúng ta chờ xem cái Đảng tự do nhân dân (chính nó chiếm đa số trong nội các mới, vì Cô-nô-va-lốp thậm chí suýt nữa thì "ngả sang tả", còn Kê-ren-xki rõ ràng là tả!) sẽ đem lại cho nhân dân quyền tự do, bánh mì, hòa bình như thế nào... Chúng ta hãy chờ xem!

Cái chủ yếu hiện nay là báo chí và tổ chức công nhân vào đảng dân chủ - xã hội *cách mạng*. Tơ-khê-nê-li bây giờ phải bỏ tiền ra (ông ta đã hứa!) để "bảo vệ tổ quốc". Còn ngài Tơ-khê-ít-dê, mặc dầu đã đọc những bài diễn văn cực tả *trong* hoặc vào đêm trước cách mạng (khi mà

1) Xem "Một bước ngoặt trên trường chính trị thế giới" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 339 - 348).

cả Ê-phrê-mốp cũng đã nói không kém phần c...c... cách mạng), song tất nhiên là không đáng được tin nhiệm *một tí nào*, sau tất cả cái "chính sách" của ông ta với Pô-tơ-rê-xốp và đồng bọn, với Tơ-khê-nê-li v. v.. Nếu giờ đây bọn dân chủ - lập hiến hứa hẹn thành lập một đảng công nhân hợp pháp và nếu các đồng chí của chúng ta đồng ý "thống nhất" với Tơ-khê-ít-dê và đồng bọn, thì đó sẽ là một tai họa rất lớn!!

Nhưng chuyện đó sẽ không có được. Một là, bọn dân chủ - lập hiến — ngoài các ngài Pô-tơ-rê-xốp và đồng bọn ra — sẽ không để cho ai thành lập một chính đảng công nhân hợp pháp nào cả. Hai là, nếu họ đồng ý, thì chúng ta sẽ thành lập như trước kia chính đảng riêng *của chúng ta* và chúng ta *n h ấ t t h i ế t* sẽ kết hợp công tác hợp pháp với công tác bất hợp pháp.

Tuyệt đối không theo kiểu Quốc tế II! *Tuyệt đối* không đi với Cau-xky! Nhất thiết phải có một cương lĩnh và một sách lược *cách mạng hơn* (những yếu tố của nó đã có ở C. Liép-nêch, ở S. L. P. ở Mỹ, ở những người mác-xít Hà-lan v. v.) và nhất thiết phải kết hợp công tác hợp pháp với công tác bất hợp pháp. Tuyên truyền cho chế độ cộng hòa, đấu tranh chống chủ nghĩa đế quốc, tuyên truyền cách mạng *như trước kia*, cổ động và đấu tranh nhằm thực hiện cách mạng vô sản *quốc tế* và đưa "các Xô-viết đại biểu công nhân" (chứ không phải bọn dân chủ - lập hiến bịp bợm) lên nắm chính quyền.

...Sau cuộc "great rebellion" 1905 — "glorious revolution" 1917!..¹⁾

Chị làm ơn chuyển bức thư này cho Li-út-mi-la và viết đôi lời cho tôi biết xem chúng ta nhất trí với nhau đến mức nào, chúng ta bất đồng ý kiến đến mức nào, và cũng viết

1) — sau cuộc "nổi dậy vĩ đại" 1905 là đến cuộc "cách mạng vinh quang" 1917!..

về các kế hoạch của A. M. v. v.. Nếu người ta thả các đại biểu của chúng ta về⁴⁵⁷, thì nhất thiết phải đưa một người sang miền Xcan-đi-na-vơ vài tuần lễ. Siết chặt tay chị!

Lê-nin của chị

Gửi từ Xuy-rích đến Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

Đăng lần đầu ngày 27 tháng Bảy 1924 trên báo "Sự thật", số 169

Theo đúng bản thảo

379

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

17. III. 1917.

A. M. thân mến! Tôi vừa mới nhận được bức điện của đồng chí lời lẽ nghe có vẻ mỉa mai (đồng chí hãy nghĩ về "những chỉ thị" phát ra từ nơi đây, khi mà tin tức lại hết sức hiếm, còn ở Pê-tơ-rô-grát chần hẩn không những chỉ có các đồng chí lãnh đạo trên thực tế của đảng ta, mà còn có cả những đại diện được ủy nhiệm chính thức của Ban chấp hành trung ương nữa!).

Tôi vừa mới được đọc bức điện đề ngày 17 của Hãng thông tấn Pê-téc-bua thuật lại cương lĩnh của chính phủ mới và báo tin rằng theo Bonar Law thì Nga hoàng vẫn chưa thoái vị và không ai biết hắn ở đâu.

Hôm qua người ta có cảm nghĩ là chính phủ Gu-tơ-cốp — Mi-li-u-cốp đã hoàn toàn chiến thắng và đã thỏa thuận với hoàng triều rồi. Hôm nay tình hình diễn biến như sau: không còn hoàng triều nữa, Nga hoàng đã chạy trốn và rõ ràng là đang chuẩn bị một cuộc phản cách mạng!..

Chúng tôi đã bắt đầu thảo ra những luận cương¹⁾, mà có lẽ chiều hôm nay sẽ hoàn thành và đương nhiên là lúc đó chúng tôi sẽ gửi ngay cho đồng chí. Nếu có thể, đồng chí hãy chờ những luận cương đó, những luận cương này sửa đổi²⁾ (resp.³⁾ bác bỏ) những điều mà hiện giờ tôi đang viết cho đồng chí, những điều này tạm thời mới chỉ nhân danh cá nhân tôi thôi.

— — Hiện tôi đã cùng với Di-nô-vi-ép viết ra bản phác thảo lần thứ nhất các luận cương, *bản nháp*, về mặt biên tập thì còn xa mới đạt yêu cầu (dĩ nhiên là chúng tôi sẽ không đem in nó *như vậy*), song tôi hy vọng là nó cho ta một khái niệm về điều cơ bản.

Chúng tôi khẩn khoản yêu cầu đồng chí cho I-u-ri và E. B., cũng như Li-út-mi-la biết việc này, và cũng yêu cầu viết vài lời cho chúng tôi trước khi ra đi⁴⁾, dù chỉ vài chữ, — và cũng yêu cầu đồng chí *nhất định* phải thỏa thuận với một người nào đó *còn lưu lại ở Na-uy* về việc chuyển thư từ của *chúng tôi* về nước Nga và chuyển thư từ *từ nước Nga* cho chúng tôi. Đồng chí làm ơn hoàn thành công việc đó và yêu cầu đồng chí nào ở lại (hoặc một người Na-uy biết tiếng Đức, tiếng Pháp hoặc tiếng Anh) phải *hết sức* chu đáo. Chúng tôi sẽ gửi tiền trang trải các phí tổn.

Theo tôi, cái chủ yếu hiện nay là đừng để sa vào những mưu toan đại đột muốn "thống nhất" với bọn xã hội - ái quốc (hoặc — điều này còn nguy hiểm hơn nữa — với những phần tử dao động, như Ban tổ chức, To-rốt-xki và đồng bọn) mà phải tiếp tục công tác của đảng *ta* theo tinh thần *q u o c t ế c h ử n g h ã* triệt để.

1) Xem "Sơ thảo các luận cương ngày 4 (17) tháng Ba 1917" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 1 - 6).

2) Trong văn bản của bản thảo ở đoạn này có bị xóa đi mấy chữ: "nếu đồng chí nhận kịp những luận cương này".

3) — respective — hoặc

4) Lê-nin muốn nói đến chuyến trở về nước Nga của A. M. Côn-lôn-tai và của những người bôn-sê-vích khác.

Những việc cấp bách hiện nay là: mở rộng công tác, tổ chức quần chúng, thức tỉnh những tầng lớp mới gồm những người lạc hậu, những người ở chốn thôn quê, những người đi ở, tổ chức các chi bộ trong quân đội để Entlarvung¹⁾ một cách có hệ thống và sâu sắc chính phủ mới và chuẩn bị để các Xô-viết đại biểu công nhân giành lấy chính quyền. Chỉ có chính quyền như thế mới có thể đem lại bánh mì, hòa bình và tự do.

Ngay bây giờ: phải đánh gục hẳn thế lực phản động, không mảy may tín nhiệm và ủng hộ chính phủ mới (không mảy may tín nhiệm Kê-ren-xki, Gvô-dơ-đép, Tso-khên-kê-li, Tso-khê-ít-dê và đồng bọn) và vũ trang để đợi thời cơ, chuẩn bị vũ trang cho một cơ sở rộng lớn hơn cho một giai đoạn cao hơn.

Với quyền tự do báo chí, hãy cho tái bản (với danh nghĩa những tài liệu thuộc về lịch sử mới đây) các xuất bản phẩm của chúng tôi ở đây và điện cho chúng tôi biết xem liệu chúng tôi có thể giúp ích được bằng cách viết từ đây và gửi về qua Xca-đi-na-vơ được không. Chúng tôi sợ rằng không chắc có thể rời khỏi ngay được cái nước Thụy-sĩ chết tiệt này.

Siết chặt tay đồng chí Lê-nin của đồng chí

Chúc đồng chí thu được mọi thắng lợi!

P. S. Tôi e rằng hiện nay ở Pê-tơ-rô-grát sẽ phát sinh một bệnh dịch, đó là sự say mê "đơn thuần", thiếu hẳn một công tác có hệ thống nhằm xây dựng một đảng kiểu mới, song *d ú t k h o á t* không phải là "Quốc tế II". Phát triển về chiều rộng! Phát động những tầng lớp mới! Khêu gọi sáng kiến mới, thành lập những tổ chức mới trong tất cả mọi tầng lớp và *c h ứ n g m i n h* cho họ thấy rằng chỉ có Xô-

1) — vạch mặt

viết đại biểu công nhân vũ trang mới đem lại *h ò a b i n h*, nếu nó nắm được chính quyền.

Gửi từ Xuy-rích đến Khri-xti-a-ni-a
(Ô-xlô)

Đăng lần đầu ngày 27 tháng Bảy
1924 trên báo "Sự thật", số 169

Theo đúng bản thảo

380

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG⁴⁵⁸

Bạn thân mến! Tôi viết trên đường đi: tôi đi thuyết trình. Hôm qua (thứ bảy) tôi đã đọc về lệnh ân xá⁴⁵⁹. Lúc nào chúng tôi cũng mơ tưởng tới chuyến đi. Nếu chị trở về nhà, trước hết hãy rẽ vào chỗ chúng tôi nhé. Chúng ta sẽ nói chuyện. Tôi rất muốn giao cho chị nhiệm vụ ở bên Anh là tìm hiểu một cách lặn lội và chắc chắn xem tôi có thể đi qua được không.

Siết chặt tay chị.

V. U. của chị

Viết ngày 18 tháng Ba 1917

Gửi đến Cla-răng

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

381

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Vi-a-ts. A-l. thân mến!

Tôi suy nghĩ hết cách về việc thực hiện chuyến đi như thế nào¹⁾. Điều sau đây là tuyệt đối bí mật. Xin đồng chí

1) Ý nói việc Lê-nin từ nơi lưu vong trở về nước Nga.

trả lời tôi ngay lập tức và có lẽ tốt hơn hết là nên gửi thư khẩn (thêm một chục bức thư khẩn nữa cũng không làm cho đảng bị phá sản đâu) để được yên tâm hơn là không hề có ai đọc thư từ cả.

Đồng chí hãy đứng tên đồng chí để lấy giấy tờ đi Pháp và đi Anh, tôi sẽ *d ù n g n h ữ n g g i á y đ ó* để trở về nước Nga bằng con đường qua Anh (và qua *Hà-lan*).

Tôi có thể đội một bộ tóc giả.

Trong ảnh *tôi* sẽ đội tóc giả, và *tôi* sẽ đến trình diện ở tòa lãnh sự tại Béc-nơ với những giấy tờ của đồng chí và đội bộ tóc giả.

Như vậy là đồng chí phải biến khỏi Giơ-ne-vơ ít nhất là vài tuần (cho đến khi nhận được điện của tôi gửi từ Xcan-đi-na-vơ): trong khoảng thời gian đó đồng chí phải trốn hết sức kỹ ở vùng núi, *cố nhiên là chúng tôi sẽ thanh toán tiền ăn ở tại đây cho đồng chí*.

Nếu đồng chí đồng ý, thì hãy bắt đầu *ngay tức khắc việc chuẩn bị* một cách tích cực nhất (và bí mật nhất), và dù thế nào đồng chí cũng viết ngay cho tôi mấy chữ.

Lê-nin của đồng chí

Hãy suy nghĩ kỹ về tất cả những cách làm cụ thể *có liên quan đến việc này* và viết thư tỉ mỉ. Tôi viết thư cho đồng chí, bởi vì tôi tin chắc rằng tất cả mọi việc sẽ được giữ *tuyệt đối* bí mật giữa chúng ta.

Viết ngày 19 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

Đăng lần đầu ngày 22 tháng

Tư 1926 trên báo "Sự thật", số 92

Theo đúng bản thảo

382

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến! Tôi viết thư cho chị để trả lời những bức thư của chị mới nhận được ngày hôm nay và về vấn đề câu chuyện nói qua điện thoại.

Tôi không thể giấu chị được một điều là tôi rất chán ngán. Theo tôi, mọi người hiện nay đều phải có một ý nghĩ: bay nhảy. Thế mà người ta lại "chờ đợi" một cái gì đó!..

Tôi tin rằng ở bên Anh người ta sẽ bắt hoặc giữ tôi lại, nếu tôi đi với tên thật của mình, bởi vì chính nước Anh không những đã tịch thu một loạt thư của tôi gửi sang Mỹ, mà năm 1915 (cảnh sát của Anh) còn hỏi ông bố¹⁾ là có trao đổi thư từ với tôi không và có quan hệ với những người xã hội chủ nghĩa Đức thông qua tôi không.

Đó là sự thật! Cho nên tôi không thể tự ý di chuyển mà thiếu những biện pháp rất "đặc biệt".

Còn những người khác thì sao? Tôi tin rằng chị sẽ phóng ngay sang nước Anh, bởi vì chỉ ở bên đó mới có thể biết được xem đi như thế nào và sự nguy hiểm có lớn không (người ta bảo rằng qua Hà-lan: Luân-đôn - Hà-lan - Xcan-đi-na-vơ thì ít nguy hiểm) v. v..

Hôm qua tôi viết cho chị tám bưu thiếp sau chuyến đi²⁾, lúc đó nghĩ rằng tất nhiên chị đã suy nghĩ và quyết định đến Béc-nơ gặp viên lãnh sự. Thế mà chị lại trả lời: tôi đang do dự, còn suy nghĩ.

Dĩ nhiên là thân kinh của tôi đã căng thẳng đến cực độ. Điều đó còn phải nói! Kiên nhẫn chịu đựng, ngồi ở đây...

Có lẽ là chị có những lý do đặc biệt, sức khỏe có thể là không tốt v. v..

1) M. M. Lít-vi-nốp.

2) Xem tập này, tr. 547.

Tôi sẽ thử thuyết phục Va-li-a đi (hôm thứ bảy chị ấy có lại chỗ chúng tôi chơi sau một năm không đến!). Nhưng chị ấy ít quan tâm tới cách mạng.

À, tí nữa quên. Đây là việc có thể và cần phải làm ngay ở Cla-răng: bắt tay vào việc tìm hộ chiếu (α) của người Nga nào hiện nay có thể đồng ý cho người khác mượn (đừng nói rằng mượn cho tôi) để đi ra nước ngoài; (β) của những người Thụy-sĩ nam và nữ nào có thể cho người Nga mượn được.

Cần phải bắt An-na Ép-gh. và A-bram đến ngay đại sứ quán, lấy giấy thông hành (nếu họ không cấp thì khiếu nại với Mi-li-u-cốp và Kê-ren-xki qua điện báo) và đi, hoặc nếu không đi thì trả lời cho chúng tôi trên cơ sở *thực tế* (chứ không căn cứ vào lời nói): họ cấp phát và nhận giấy thông hành như thế nào.

Bắt tay chị.

Lê-nin của chị

Ở Cla-răng (và gần đó) có nhiều phần tử xã hội - ái quốc Nga giàu có và không giàu có v. v. (Tơ-rô-i-a-nốp-xki, Ru-ba-kin v. v.), họ phải xin giấy thông hành của bọn Đức — toa dành riêng cho các loại người cách mạng đến Cô-pen-ha-gơ.

Tại sao lại không?

Tôi không thể làm việc ấy được. Tôi là "người theo chủ nghĩa thất bại".

Còn Tơ-rô-i-a-nốp-xki và Ru-ba-kin + đồng bọn thì *cố gắng*.

Ồ, nếu có thể dạy bọn đê tiện và ngu xuẩn ấy trở thành thông minh!..

Có thể chị sẽ bảo là bọn Đức sẽ *không* cho một toa. Xin đánh cuộc nào, chúng *sẽ cấp!*

Dĩ nhiên, nếu chúng biết được rằng ý kiến ấy là *của tôi* hoặc *của chị*, thì công việc sẽ hỏng bét hết...

Ở Giơ-ne-vơ có bọn ngu xuẩn nào để dùng vào mục đích đó không?..

Viết ngày 19 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

383

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Kế hoạch của Mác-tốp⁴⁶⁰ dùng được: *cần phải* xúc tiến nó, nhưng *chúng tôi* (và cả đồng chí) không thể làm việc ấy trực tiếp được. Người ta sẽ sinh nghi *chúng ta*. Cần phải làm thế nào để, ngoài Mác-tốp ra, các người Nga ngoài đảng và các người Nga yêu nước lên tiếng với các bộ trưởng Thụy-sĩ (và các người có thể lực, các luật sư v. v., ngay cả ở Giơ-ne-vơ cũng làm được việc này) đề nghị các bộ trưởng ấy *nói giúip* về vấn đề đó với viên đại sứ của chính phủ Đức ở Béc-nơ. Chúng tôi không thể tham gia được cả trực tiếp lẫn gián tiếp; sự tham gia của chúng tôi *sẽ làm hỏng* mọi việc. Song bản thân kế hoạch thì *rất tốt* và *rất đúng*.

Viết sau ngày 19 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

384

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến! Tôi rất cảm ơn về lời thông báo. Hiện nay tôi sẽ không đi thuyết trình và cũng không đi

mít-tinh⁴⁶¹, vì cần phải hàng ngày viết bài cho tờ "Sự thật" ở Pê-tơ-rô-grát.

Gửi đồng chí lời chào thân ái!

Lê-nin của đồng chí

Từ nay về sau đồng chí hãy thông báo cho tôi về những tin mới và những bài phát biểu của những xu hướng khác nhau.

Viết ngày 21 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

385

GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXO-KI

22/III 1917.

Bạn thân mến! Tôi vừa mới gửi đi Khri-xti-a-ni-a (Vít-ne-xơ, "Người dân chủ - xã hội", chuyển cho Côn-lôn-tai) hai bức thư khẩn với hai bài báo¹⁾ cho tờ "Sự thật" Pê-tơ-rô-grát. Tôi hy vọng là cả hai bức thư đều đến tay Côn-lôn-tai lúc còn ở Khri-xti-a-ni-a, trước khi chị ấy đi (chị ấy lên đường sáng ngày 27. III). Nếu không, mong anh làm ơn giúp, thứ nhất, kiểm tra, xem bộ máy chuyển bưu kiện ở Khri-xti-a-ni-a làm việc có tốt không; thứ hai, nếu cần *tư anh* hãy chuyển hộ tất cả. Tạm thời tôi chỉ sử dụng một

1) Ý nói "Thư từ nước ngoài gửi về. Bức thư số 1. Giai đoạn đầu của cuộc cách mạng thứ nhất. Bức thư số 2. Chính phủ mới và giai cấp vô sản" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 9 - 33).

địa chỉ ở Pê-tơ-rô-grát: Nhà xuất bản "Đời sống và tri thức", gửi ông Vla-đ. Bôn-tơ - Bru-ê-vích, Phôn-tan-ca, 38, phòng 19, Pê-tơ-rô-grát. Nhà xuất bản đó sẽ chuyển ngay cho tờ "Sự thật".

Tôi hy vọng là anh sẽ gửi *ngay* cho tôi báo "Sự thật" và *tất cả* những tài liệu khác đại loại như thế, có phải thế không? Khi nhận được thư này đề nghị anh đánh điện báo ngay cho tôi: "đã nhận được thư, bảo đảm việc chuyển bưu kiện".

Gửi anh lời chào, bắt tay anh và gửi anh những lời chúc mừng!

Vi. U-li-a-nốp của anh

P. S. Hết sức yêu cầu anh về vấn đề thông báo.

Gửi từ Xuy-rích đến

Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô)

Đăng lần đầu ngày 21 tháng

Giêng 1928 trên báo "Sự thật", số 18

Theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

386

GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO

"NGƯỜI DÂN CHỦ - XÃ HỘI" THỤY-ĐIỂN

Gửi ban biên tập "Người dân chủ - xã hội"

Các đồng chí kính mến!¹⁾

Các đồng chí cũng biết là ở nước Nga hiện đang xảy ra những sự kiện cách mạng quan trọng. Vì vậy Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga coi việc

1) Hai dòng đầu do N. C. Crúp-xcai-a viết.

thông báo đúng đắn về phong trào đó cho các đồng chí nước ngoài là điều rất quan trọng. Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga giới thiệu với các đồng chí đồng chí A. Côn-lôn-tai, việc thông báo của đồng chí này hoàn toàn đáng tin cậy.

Gửi lời chào dân chủ - xã hội, theo sự ủy nhiệm của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga.

Viết ngày 22 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Xtốc-khôn

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

387

ĐIỆN GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI

Thư đã được gửi đi¹⁾. Ông chú muốn nhận những tin tức chi tiết. Phương pháp chính thức đối với các cá nhân là không chấp nhận được. Hãy viết thư gấp cho Vác-sáp-xki. Clu-dơ-véc, 8.

Viết ngày 23 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Khri-xti-a-ni-a

(Ô-xlô)

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

1) Có lẽ Lê-nin muốn nói bức thư của Người gửi Ga-nê-txơ-ki đề ngày 22 tháng Ba 1917 (xem tập này, tr. 552 - 553).

388

ĐIỆN GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI

Gửi Phuyéc-sten-béc. Đại lộ khách sạn.

Khri-xti-a-ni-a

Hãy gửi điện cho báo "Sự thật", có kèm theo địa chỉ người gửi. Tôi vừa mới được đọc những đoạn trích trong bản Tuyên ngôn của Ban Chấp hành trung ương⁴⁶². Gửi những lời chúc tốt đẹp nhất! Đội công an vô sản, đang chuẩn bị cho hòa bình và chủ nghĩa xã hội, muôn năm!

U-li-a-nốp

Viết ngày 23 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Khri-xti-a-ni-a

(Ô-xlô)

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

389

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến! Tôi gửi những bưu thiếp của Ca-mê-nép. Sau khi đọc, xin gửi trả lại!

Chị đã thấy những đoạn trích bản Tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương đăng trên tờ "Frankfurter Zeitung" (và trên tờ "Volksrecht") chưa! Thật tuyệt vời!

Xin chúc mừng.

Gửi chị lời chào tốt đẹp nhất! *Lê-nin* của chị

P. S. Chị hãy mua tờ "Times" đi: có những tin tức rất hay.

Người ta bảo với Va-li-a là nói chung không thể đi qua Anh được (ở đại sứ quán Anh).

Nếu cả Anh, cả Đức nhất quyết không cho phép!!! Mà chuyện đó có thể xảy ra!

P. S. Hãy đọc ngay những bản sao các bài báo của tôi¹⁾ gửi kèm theo đây, hãy đưa cho U-xi-ê-vích đọc và gửi *n g a y* đi Giơ-ne-vơ cho anh chị Các-pin-xki, để họ gửi trả lại *n g a y*!

N. B. Đến thứ hai tôi cần những bản sao này.

Viết ngày 23 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thuy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng
bản thảo

390

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến! Tôi đã gửi cho đồng chí (qua I-nét-xa) các bản sao hai bài báo của tôi viết cho tờ "*Sự thật*" để thông báo cho đồng chí biết và để thống nhất ý kiến với nhau.

Đến *thứ hai* tôi cần lại hai bài đó: nếu cần thì cứ gửi bằng thư khẩn và mang ra tận nhà ga.

Hãy thận trọng trong khi liên minh với phái "Bước đầu"⁴⁶³: chúng ta chống lại việc xích gần lại với các đảng khác, chúng ta *tán thành* việc nhắc nhở công nhân cảnh giác với Tơ-khê-ít-dê. Nhất định thế! Rõ ràng là Tơ-khê-ít-dê đang dao động: hãy xem tờ "Temps", số ra ngày 22 tháng Ba, và

1) Ý nói "Thư từ nước ngoài gửi về" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 9 - 33).

nhiều tờ khác ca ngợi hẳn ta như thế nào. Chúng ta *ủng hộ* Ban chấp hành trung ương ở Nga, *ủng hộ* báo "Sự thật", *ủng hộ* đảng ta, *ủng hộ* đội công an vô sản, đội quân đang chuẩn bị cho hòa bình và chủ nghĩa xã hội.

Gửi đồng chí lời chào! Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 24 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

391

GỬI A. V. LU-NA-TSÁC-XKI⁴⁶⁴

Đồng chí A-na-tô-li Va-xi-li-ê-vích kính mến!

Về cuộc họp, theo ý kiến cá nhân tôi (tôi gửi bức thư của đồng chí cho Di-nô-vi-ép), thì trong lúc này chỉ nên tiến hành cuộc họp giữa những người sẵn sàng khuyên giai cấp vô sản cảnh giác không những với phái Gvô-dơ-đép⁴⁶⁵, mà với lại cả *những dao động của Tơ-khê-ít-dê* nữa.

Theo tôi, mấu chốt của tình hình trong nội bộ đảng chúng ta và ở chung quanh đảng, — nếu có thể nói như vậy, — là ở chỗ đó.

Chính vì lẽ đó mà tôi *không* bỏ phí thì giờ để dự bất cứ cuộc họp nào với Mác-tốp và đồng bọn.

Tính độc lập và sự riêng biệt của đảng ta, tức là *tuyệt đối không xích lại gần các đảng khác*, đối với tôi điều đó là có tính chất tối hậu. Không thế, sẽ không thể giúp cho giai cấp vô sản dùng một cuộc cách mạng *dân chủ* để tiến tới *công xã*, và tôi sẽ không tự đặt cho mình nhiệm vụ phục vụ cho những mục đích khác.

Riêng cá nhân tôi, tôi sẽ *tán thành* một cuộc họp với những người và những nhóm đồng ý với điều cơ bản đó.

Tôi sẽ rất vui sướng nếu được bàn bạc với đồng chí mà không cần đến bất kỳ một cuộc hội nghị chính thức nào cả, và tôi cho rằng như thế sẽ *có ích* cho riêng bản thân tôi (và cả cho công việc).

Về phía tôi, tôi thành tâm chúc mừng đồng chí, siết chặt tay đồng chí, đồng thời gửi đến vợ chồng đồng chí lời chào của tôi và cả của N. C.

Gửi lời chào đồng chí! *Lê-nin*

Địa chỉ của tôi:

Wl. Uljanow. Spiegelgasse. 14^{II} (bei Kammerer). Zürichs. I.

Viết trước ngày 25 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1934 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXVI

Theo đúng bản thảo

392

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí thân mến!

Tôi đã gửi qua I-nét-xa cho đồng chí các bản sao hai bức thư của tôi viết cho báo "Sự thật". Tôi hy vọng là đồng chí đã đáp ứng yêu cầu của tôi và hôm nay (chủ nhật) hoặc ngày mai đồng chí sẽ gửi lại các bản ấy cho tôi bằng *thư khẩn*.

Sau thứ ba (tôi thuyết trình ở đây vào tối thứ ba)⁴⁶⁶, tôi sẽ gửi cho đồng chí bản sao bức thư số 3¹⁾. Tôi nghĩ

1) Xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 34 - 47.

rằng như thế chúng ta sẽ dễ dàng *đi đến chỗ nhất trí* về sách lược.

Lu-na-tsác-xki đã viết thư đề nghị với tôi là nên có một cuộc "hội nghị". Tôi đã trả lời: tôi đồng ý nói chuyện với cá nhân đồng chí thôi (với Lu-na-tsác-xki)¹⁾. (Đồng chí ấy sẽ đến Xuy-rích.) Tôi *chỉ* đồng ý đến tham dự hội nghị với điều kiện là ở đây người ta phải nói để công nhân cảnh giác *với* những dao động của Tơ-khê-ít-dê. Đồng chí ấy (Lu-na-tsác-xki) *đã lạng thình*.

Thế có nghĩa là chúng tôi giới hạn bằng một cuộc nói chuyện *riêng* thôi.

Tơ-khê-ít-dê rõ ràng là *đạo đức*: xem "Le Temps" ra ngày 22 tháng Ba *ca ngợi* Tơ-khê-ít-dê; ngày 24 tháng Ba lại *chửi bới* Tơ-khê-ít-dê.

Vấn đề thật rõ ràng!!

Vì vậy, tôi hơi lo rằng đồng chí quá vội vã thảo ra một nghị quyết chung⁴⁶⁷ (hôm nay tôi đã gửi nghị quyết đó cho báo "Sự thật" cùng với bài báo của tôi theo địa chỉ: Herrn Fürstenberg. Boulevard Hotel. *Kristiania*. Đồng chí có thể gửi bài đến đây, nói rõ là bài viết cho báo "Sự thật" và chính tôi đã cho địa chỉ; chúng ta nên thỏa thuận trước với nhau về những bài *có tính chất n g u y ê n t á c* thì có lợi hơn).

Có lẽ là đang cần bài cho báo "Sự thật". Ít ra thì tôi cũng viết bài *và khuyên tất cả các bạn bè viết*.

Tôi sợ đồng chí cũng vội vã thống nhất với phái "Tiến lên".

Phần cuối trong nghị quyết của đồng chí thì tốt (tôi mới chỉ kịp xem *lướt qua*: vì lúc ấy phải gửi nó đi), nhưng đoạn đầu (về chế độ dân chủ nói chung) thì tôi thấy hình như rất kém.

1) Xem tập này, tr. 557 - 558.

Về sự thống nhất với phái "Tiến lên". Tôi đã gửi một bức điện đến Xcan-đi-na-vơ cho các đảng viên của đảng ta sắp lên đường:

"Notre tactique: méfiance absolue, aucun soutien nouveau gouvernement, Kerensky surtout soupçonnons, armement prolétariat seule garantie, élection immédiate douma de Petrograd *aucun rapprochement autres partis*"¹⁾.

Điểm cuối cùng — *conditio sine qua non*²⁾.

Chúng ta không tin nhiệm Tơ-khê-ít-dê.

Các đại biểu của chúng ta và Ca-mê-nép đã đến hoặc sẽ đến Pê-tơ-rô-grát nay mai. Ở Pê-tơ-rô-grát *Ban chấp hành trung ương* (tờ "Frankfurter Zeitung" có đăng những đoạn trích từ bản tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương, *t h ậ t l ậ t u y ệ t ậ*), có báo "*Sự thật*". Chúng ta *tuyệt đối* tán thành việc duy trì đảng *này*, chống lại mọi sự sáp nhập với Ban tổ chức.

(Ban tổ chức chắc là *không có mặt* ở Pê-tơ-rô-grát, bởi vì tờ "Frankfurter Zeitung" và "Vossische Zeitung" đã đăng lại một cách chi tiết *lời kêu gọi của Tơ-khê-ít-dê* và đồng bọn đưa ra ngày 16 tháng Ba⁴⁶⁸ — ở đây *không có lấy một lời* về Ban tổ chức.)

Chính vì cuộc bầu cử Quốc hội lập hiến (hoặc để lật đổ chính phủ Gu-tơ-cốp — Mi-li-u-cốp) mà chúng ta *cần có* một đảng riêng biệt, một đảng của chúng ta, một đảng mà tôi cho là trong những năm 1914-1917 đã tỏ ra *hoàn toàn* xứng đáng.

Nghĩa là thế nào? Phái "Tiến lên" muốn *thành thực* gia nhập đảng này hay sao?

1) — "Sách lược của chúng ta: hoàn toàn không tin nhiệm, không mấy may ủng hộ chính phủ mới, Kê-ren-xki là đáng ngờ nhất, vũ trang giai cấp vô sản là sự đảm bảo duy nhất, bầu ngay Đu-ma Pê-tơ-rô-grát, *tuyệt đối không xích gần với các đảng khác*".

2) — điều kiện không thể thiếu được

Bon!¹⁾

Không muốn à? Tôi sẽ không đồng ý "nhân nhượng" và "mặc cả".

Đồng chí hãy nói chuyện với họ một cách *cởi mở* và *nhiều lần*, và hãy viết cho tôi đôi lời sao cho đến thứ ba thì tôi nhận được thư trả lời của đồng chí (chậm nhất là sáng thứ tư).

Đồng chí có nhận đánh máy không, đánh làm 2 bản (hay 1 bản) *với số tiền thù lao không kém lần vừa qua*, bản thảo của tôi gồm 500 trang (khổ bằng một phần tám tờ giấy?)²⁾.

Tôi sẽ xuất bản nó ngay ở Pê-tơ-rô-grát.

Tôi sẽ rất chịu ơn đồng chí!

Trả lời tôi nhé.

Siết chặt tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí

P. S. Li-út-mi-la đã rời khỏi Xtốc-khôn. Đừng viết thư đến Xtốc-khôn nữa!

P. P. S. Nếu có điều kiện, đồng chí và Ôn-ga sẽ về Nga chứ, và bao giờ? Còn ai sẽ rời khỏi Giơ-ne-vơ nữa?

Viết ngày 25 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

In toàn văn lần đầu năm 1930

trong Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

1) — Được!

2) Đây là nói tác phẩm của Lê-nin "Cương lĩnh ruộng đất của Đảng dân chủ - xã hội trong cuộc cách mạng Nga lần thứ nhất trong những năm 1905 - 1907" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 16, tr. 193 - 413).

393

GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG

Bạn thân mến!

Có lẽ chị quá mất bình tĩnh thì phải, chỉ có thể tôi mới giải thích được một số những "điều kỳ quặc" về lý luận trình bày trong những bức thư của chị.

Không nên phân biệt cuộc cách mạng thứ nhất với cuộc cách mạng thứ hai, hay giai đoạn thứ nhất với giai đoạn thứ hai ư??

Chính là cần phân biệt. Chủ nghĩa Mác đòi hỏi phải phân biệt các giai cấp đang hành động. *K h ô n g p h á i* giai cấp trước kia nắm chính quyền ở Nga nữa. Như vậy là cuộc cách mạng hoàn toàn, hoàn toàn khác sẽ nổ ra.

Câu nói của tôi về sự ủng hộ của bọn Mi-li-u-cốp đối với công nhân (tôi thiết tưởng) có một ý nghĩa rõ ràng: *n ế u n h ư* các ngài Mi-li-u-cốp quả thực muốn đánh gục chế độ quân chủ thì họ *đáng lẽ phải* ủng hộ công nhân. Thế thôi!

Không thể biến cách mạng thành "một thân tượng". Kê-ren-xki là một người cách mạng, nhưng lại là một tên ba hoa, một tên dối trá, lừa đảo công nhân. Gần như chắc chắn là *n g a y c á* trong "Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ" Xanh Pê-téc-bua hẳn cũng đã lừa bịp *p h e đ a s ó* (với sự giúp đỡ của gã Tơ-khê-ít-dê chuyên dao động và lằm lằm). Còn nông thôn thì sẽ ra sao?

Rất có thể là *tạm thời* thì thật sự đa số công nhân cũng như nông dân sẽ *tán thành* cuộc chiến tranh để quốc chủ nghĩa (mà bọn Gu-tơ-cốp + Mi-li-u-cốp gọi đó là "bảo vệ nền cộng hòa").

Nếu có một người nào đó rối rãi (tốt hơn nữa là một nhóm, nhưng không được thì ít nhất là một người) đảm nhận việc *sưu tầm t á t c á* các bức điện (và các bài báo, càng nhiều càng tốt) — đăng trong *t á t c á* các báo chí nước ngoài — nói về cuộc cách mạng Nga, thì tốt.

Có vô số tài liệu. Không thể nào theo dõi tất cả được.

Chắc hẳn chúng tôi *k h ô n g* về Nga được!! Nước Anh sẽ **không cho quá cảnh**. Còn qua nước Đức thì không thể được.

Gửi chị lời chào! Lê-nin

Viết giữa ngày 25 và 31 tháng

Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến cla-răng (Thụy sĩ)

Theo đúng bản thảo

In lần đầu năm 1950 trong

V. I. Lê-nin. Toàn tập, xuất

bản lần thứ 4, t. 35

394

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Vi-a-ts. A-l. thân mến!

Hôm qua tôi đã gửi cho anh một lá thư dài¹⁾; tôi *không* thể kể về tờ "Sự thật" một cách tỉ mỉ hơn được, chẳng có đề tài, *chẳng* có gì, bởi vì chính tôi cũng không biết.

Anh làm ơn gửi cho tôi bản báo cáo *của tôi* về Đại hội Xtốc-khôn năm 1906 (cuốn sách nhỏ xuất bản ở Nga năm 1906) và cả cuốn sách của tôi "Thắng lợi của phái dân chủ - lập hiến" (tháng Ba 1906)²⁾, nếu anh có.

1) Xem tập này, tr. 558 - 561.

2) "Thắng lợi của phái dân chủ - lập hiến và nhiệm vụ của đảng công nhân" — cuốn sách in vào tháng Tư 1906 (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 12, tr. 271 - 352). "Báo cáo về Đại hội

Nếu tối nay anh không kịp gửi, thiết tha đề nghị anh gửi bưu kiện khẩn vào ngày mai để tôi nhận được *trước* buổi tối.

Gửi anh lời chào tốt đẹp nhất!

Lê-nin của anh

Viết ngày 26 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

395

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Bạn thân mến! Hôm nay tôi đã nhận được từ Các-pin-xki bức thư thứ nhất của tôi, mà chị đã kịp chuyển cho anh ta. Xin cảm ơn.

Bức thư thứ hai vẫn chưa có. Mà chính chị đã nhận được nó rồi kia mà?? Hiện bức thư đó ở đâu?

Ngày mai, thứ tư, tôi sẽ gửi cho chị bức thư thứ 3 và thứ 4 của tôi gửi cho báo "sự thật". Sau khi đọc xong và cho U-xi-ê-vích xem, chị hãy gửi cho anh chị Các-pin-xki nhé. Hôm nay ở đây tôi có buổi thuyết trình⁴⁶⁹.

Rất muốn biết xem chị phát biểu gì về bức thư thứ 3 — chuẩn bị cho những cuộc mạn đàm của chúng ta.

Siết rất chặt tay chị. *Lê-nin* của chị

thống nhất của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" được xuất bản thành sách vào tháng Sáu 1906 (t. 13, tr. 1 - 66).

P. S. Tôi tưởng là chị sẽ viết bưu thiệp báo cho tôi biết về việc gửi thư cho Các-pin-xki, và hôm qua tôi đã viết thư cho U-xi-ê-vích, cho rằng chị đã đi rồi.

Viết ngày 27 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng

(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng

bản thảo

396

GỬI X. N. RA-VÍCH

Chị Ôn-ga thân mến!

Chị lưu ý giúp cho đề Vi-a-ts. A-l. đừng gây chuyện vì vấn đề đánh máy¹⁾: ngày mai anh ta sẽ nhận được bản thảo ở Gri-gô-ri. *Đã th ỏ a th u ậ n*: tiền thù lao *kh ô n g k é m* hồi trước.

Đánh vào *2 b ả n*, nên đánh theo (không nhất thiết) khổ gấp tư.

Tôi cho là kế hoạch lấy chồng⁴⁷⁰ của chị thật hợp lý, và tôi sẽ ủng hộ (trong Ban chấp hành trung ương) việc trao cho chị 100 frs: 50 frs để đám hợng cho trạng sư và 50 frs cho "một ông già thích hợng"^{*} nào đồng ý cưới chị!

^{*} Hãy chọn Ác-xen-rốt!

1) Ý nói việc đánh máy bản thảo cuốn sách của V. I. Lê-nin "Cương lĩnh ruộng đất của Đảng dân chủ - xã hội trong cuộc cách mạng Nga lần thứ nhất trong những năm 1905 - 1907" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 16, tr. 193 - 413).

Thật thế! Thế là có quyền vào cả nước Đức lẫn nước Nga!
Hoan hô! Chị đã nghĩ ra một diệu kế!

Gửi chị lời chào tốt đẹp nhất.

Lê-nin của chị

Đề nghị chị đánh máy những bức thư của tôi gửi cho báo "S ự t h ậ t" bằng loại giấy mỏng *n h ấ t*.

Viết ngày 27 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

397

ĐIỆN GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI

Tôi không thể chấp nhận được sự cho phép của Béc-lanh. Hoặc chính phủ Thụy-sĩ sẽ nhận được một toa tàu chở đến Cô-pen-ha-gơ¹⁾ hoặc chính phủ Nga sẽ thỏa thuận về việc hồi hương tất cả những người lưu vong để đối lấy những người Đức bị cầm giữ.

Viết ngày 28 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Xtóc-khôn

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

1) Những chữ "chở đến Cô-pen-ha-gơ" là do N. C. Crúp-xcai-a thêm vào.

398

GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI⁴⁷¹

Tôi đề nghị báo cho tôi biết càng tỉ mỉ càng tốt, về điều sau đây: thứ nhất, chính phủ Anh liệu có đồng ý để cho tôi và một số đảng viên đảng ta, Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (Ban chấp hành trung ương), quá cảnh để về nước Nga với những điều kiện sau đây không: (a) đảng viên xã hội chủ nghĩa Thụy-sĩ Phri-txơ Plát-ten được chính phủ Anh cho phép dẫn qua nước Anh một số lượng người bất kỳ nào đó, bất kể xu hướng chính trị của họ, bất kể những quan điểm của họ về chiến tranh và hòa bình; (b) một mình Plát-ten chịu trách nhiệm cả về thành phần các nhóm được dẫn qua, cả về trật tự, sau khi nhận được một toa xe để di chuyển qua nước Anh, mà anh ta — Plát-ten — nắm giữ chìa khóa của toa xe này. Không ai có thể bước vào toa xe đó được nếu không có sự đồng ý của Plát-ten. Toa xe đó được hưởng đặc quyền ngoại giao; (c) Plát-ten dẫn nhóm đó rời khỏi hải cảng ở Anh bằng một chiếc tàu biển của bất kỳ một nước trung lập nào, đồng thời có quyền báo cho *tất cả* các nước về thời gian khởi hành của chiếc tàu đặc biệt đó; (d) Plát-ten sẽ trả tiền di chuyển bằng đường sắt theo biểu giá và theo số lượng chỗ; (đ) chính phủ Anh cam kết không cản trở việc thuê và khởi hành của chiếc tàu đặc biệt cho những người lưu vong chính trị Nga và không được giữ chiếc tàu đó lại ở Anh, mà phải tạo điều kiện cho đi qua một cách nhanh nhất.

Thứ hai, trong trường hợp đồng ý, thì nước Anh liệu sẽ có những đảm bảo gì để thực hiện những điều kiện đó và liệu nước Anh có phản đối việc công bố những điều kiện đó không.

Nếu đánh điện hỏi Luân-đôn, chúng tôi sẽ chịu phí tổn

đánh điện và trả luôn cho cả khoản phí tổn về bức điện trả lời.

Thời hạn...

Viết trước ngày 30 tháng Ba 1917 *In lần đầu, theo đúng bản thảo*

399

ĐIỆN GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI

Kế hoạch của đồng chí không chấp nhận được. Không bao giờ nước Anh cho tôi quá cảnh, chắc chắn là sẽ giữ lại. Mi-li-u-cốp sẽ lừa bịp. Hy vọng độc nhất là cử một người nào đó về Pê-tơ-rô-grát và thông qua Xô-viết đại biểu công nhân mà đòi cho được việc đổi những người Đức bị cầm giữ. Đồng chí hãy đánh điện báo cho tôi.

U-li-a-nốp

Viết ngày 30 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Xtốc-khôn

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

400

GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI

30.III.1917.

Đồng chí thân mến! Tôi hết lòng cảm ơn đồng chí về những sự chăm lo và sự giúp đỡ của đồng chí. Cố nhiên là tôi không thể nhận sự giúp đỡ của những kẻ có quan

hệ với nhà xuất bản "Cái chuông". Hôm nay tôi đã điện cho đồng chí biết rằng hy vọng duy nhất có thể thoát khỏi nơi này là việc đánh đổi giữa những người lưu vong ở Thụy-sĩ và những người Đức bị cầm giữ. Nước Anh sẽ nhất quyết không cho cả tôi lẫn những người quốc tế chủ nghĩa nói chung, cả Mác-tốp lẫn các bạn bè của anh ta, cả Na-tan-xôn lẫn các bạn bè của anh ta quá cảnh. Người Anh đã gửi trả Tséc-nốp về Pháp, mặc dù ông kia có đủ tất cả các giấy tờ quá cảnh!! Rõ ràng là cách mạng *vô sản* Nga không có kẻ thù nào độc ác hơn là bọn đế quốc Anh. Rõ ràng là Mi-li-u-cốp, tên tay sai của tư bản đế quốc Anh — Pháp và là tên đế quốc chủ nghĩa Nga, (và đồng bọn) sẵn sàng làm *mọi việc* lừa dối, phản bội, làm tất cả mọi việc để cản trở không cho những người quốc tế chủ nghĩa trở về Nga. Về mặt này, bất kỳ một sự tin tưởng nhỏ nào đối với Mi-li-u-cốp và Kê-ren-xki (tên này là một gã ba hoa rỗng tuếch và xét về vai trò khách quan của hắn thì là tay sai cho giai cấp tư sản đế quốc chủ nghĩa Nga) cũng đều thực sự nguy hại cho phong trào công nhân và cho đảng ta, và sẽ gần như là một sự phản bội chủ nghĩa quốc tế. Để được trở về Nga, chúng tôi chỉ có một hy vọng duy nhất, duy nhất — đấy là nói không cường điệu chút nào — đó là việc cử càng nhanh càng tốt một người tin cậy về Nga để dùng áp lực của "Xô-viết đại biểu công nhân" *bất* chính phủ phải *đánh đổi* giữa tất cả những người lưu vong ở Thụy-sĩ và những người Đức bị cầm giữ. Cần phải hành động một cách kiên quyết nhất, ghi nhận từng bước một, không dè xẻn chi phí trong việc đánh điện, thu thập các tài liệu chống lại Mi-li-u-cốp và đồng bọn, là những kẻ có thể kéo dài vấn đề, chỉ hứa hẹn hão, lừa bịp chúng ta v v.. Đồng chí có thể hình dung thấy rằng phải ở lại đây trong giờ phút như thế này là một nhục hình như thế nào đối với chúng tôi.

Tiếp nữa. Việc phái một người tin cậy về Nga *lại càng cần thiết hơn* vì những lý do có tính chất nguyên tắc. Tin

tức gần đây nhất của các báo chí nước ngoài ngày càng vạch rõ rằng chính phủ, được sự giúp đỡ trực tiếp của Kê-ren-xki và nhờ có những sự dao động không thể tha thứ được (nếu nói một cách nhẹ nhàng) của Tơ-khê-ít-dê, đang lừa bịp, lừa bịp *một cách không phải không có kết quả* công nhân, bằng cách làm cho họ hiểu lầm cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa là một cuộc chiến tranh "tự vệ". Theo một bức điện của Hãng thông tấn Xanh Pê-téc-bua ngày 30. III. 1917 thì Tơ-khê-ít-dê đã hoàn toàn bị lừa bịp bởi cái khẩu hiệu ấy, cái khẩu hiệu mà ngay cả Xô-viết đại biểu công nhân cũng đã thông qua, nếu tin vào nguồn tin ấy và, đương nhiên, nguồn tin này nói chung không đáng tin cậy lắm. Bất kỳ thế nào, dù tin đó là sai, thì dấu sao *mối nguy* của một sự lừa bịp như vậy hiển nhiên cũng vẫn *to lớn*. Tất cả mọi nỗ lực của đảng ta cần phải được tập trung vào việc đấu tranh chống nguy cơ đó. Đảng ta sẽ làm ô danh mình muôn đời, sẽ tự sát về mặt chính trị, nếu rơi vào sự lừa bịp đó. Theo một nguồn tin thì Mu-ra-nốp, *cùng với Xcô-bê-lép*, đã từ Crôn-stát trở về. Nếu như Mu-ra-nốp đến đây *theo sự ủy nhiệm* của Chính phủ lâm thời của bọn Gu-tơ-cốp — Mi-li-u-cốp, thì tôi khẩn khoản yêu cầu đồng chí truyền đạt lại (qua một người tin cậy) và *công bố* rằng tôi *dứt khoát lên án hành động đó*, và theo sự nhận thức hết sức sâu sắc của tôi thì mọi sự xích gần lại với những kẻ đang ngả theo chủ nghĩa xã hội - ái quốc và đi theo lập trường xã hội - hòa bình chủ nghĩa, lập trường Cau-xky hết sức sai lầm, hết sức nguy hại của Tơ-khê-ít-dê và đồng bọn, đều *có hại* cho giai cấp công nhân, đều *nguy hiểm, không thể tha thứ được*.

Tôi hy vọng rằng đồng chí đã nhận được "Thư từ nước ngoài gửi về" của tôi, số 1 - 4¹⁾, trong đó tôi đã phát triển những cơ sở lý luận và chính trị của những quan điểm ấy.

1) Xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 9 - 54.

Nếu các bức thư này đã bị thất lạc hay không đến Pê-tơ-rô-grát được, thì xin đồng chí điện cho biết, tôi sẽ gửi những bản sao cho.

Không còn nghi ngờ gì nữa, trong Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ Pê-tơ-rô-grát bọn sau đây rất đông và thậm chí có lẽ còn chiếm ưu thế: (1) bè đảng của Kê-ren-xki, tên tay sai nguy hiểm nhất của giai cấp tư sản đế quốc chủ nghĩa, đang thực hiện chủ nghĩa đế quốc, nghĩa là bênh vực và biện bạch cho một cuộc chiến tranh có tính chất ăn cướp và xâm lược, xét về *phía nước Nga*, một cuộc chiến tranh được che đậy bằng những lời nói rất kêu và những lời hứa hẹn rộng tuếch; (2) bè đảng của Tơ-khê-ít-dê, một kẻ đang ngả nghiêng một cách không thể tha thứ được về phía chủ nghĩa xã hội - ái quốc và tán thưởng tất cả sự tầm thường, tất cả sự phi lý của chủ nghĩa Cau-xky. Đảng ta có nhiệm vụ phải chống lại *cả hai* xu hướng đó một cách ngoan cường nhất, một cách có nguyên tắc nhất, kiên trì nhất, thẳng tay nhất. Còn về riêng tôi, tôi không do dự chút nào trong việc tuyên bố, và tuyên bố trên báo chí rằng tôi thà chọn lấy ngay cả một sự phân liệt tức khắc với bất kỳ người nào trong đảng ta, hơn là những sự nhượng bộ đối với chủ nghĩa xã hội - ái quốc của Kê-ren-xki và đồng bọn hoặc chủ nghĩa xã hội - hòa bình và chủ nghĩa Cau-xky của Tơ-khê-ít-dê và đồng bọn.

Với bất kỳ giá nào tôi cũng phải yêu cầu cho in lại ở Pê-tơ-rô-grát — dù là dưới nhan đề "Rút trong lịch sử những năm gần đây của chế độ Nga hoàng" — tờ "Người dân chủ - xã hội" xuất bản ở đây, cuốn sách nhỏ của Lê-nin và Di-nô-vi-ép về chiến tranh và về chủ nghĩa xã hội⁴⁷², tờ "Người cộng sản" và "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". Nhưng chủ yếu và trước hết là *các luận cương* đăng trong tờ "Người dân chủ - xã hội", số 47 (ra ngày 13. X. 1915)¹⁾. Các luận cương này hiện nay hết sức quan trọng.

1. Xem I. V. Lê-nin. "Vài luận cương" (Lời ban biên tập) (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 48 - 51).

Các luận cương ấy nói thẳng ra, một cách rõ ràng, chính xác là thái độ của chúng ta trong cuộc cách mạng ở Nga phải như thế nào, và đã nói từ một năm rưỡi trước khi cách mạng nổ ra.

Các luận cương ấy, thực sự mà nói, đã được cách mạng chứng thực một cách tuyệt diệu.

Chiến tranh, về phía nước Nga, *vẫn là* mang tính chất đế quốc chủ nghĩa và không thể không mang tính chất đó, chừng nào (1) bọn địa chủ và bọn tư bản, những đại diện của *giai cấp* tư sản vẫn nắm chính quyền; (2) chừng nào bọn tay sai và đầy tớ trực tiếp của giai cấp tư sản đó, như Kê-ren-xki và những tên xã hội - ái quốc khác, vẫn nắm chính quyền; (3) chừng nào các hiệp ước giữa chế độ Nga hoàng với bọn đế quốc Anh - Pháp vẫn có hiệu lực (chính phủ Gu-tơ-cốp — Mi-li-u-cốp đã tuyên bố *thẳng ở nước ngoài* — tôi không biết nó có tuyên bố như thế ở Nga không — rằng nó vẫn *tr u n g t h à n h* với các hiệp ước đó). Các hiệp ước này là những hiệp ước ăn cướp, những hiệp ước về sự xâm lược Ga-li-xi-a, Ác-mê-ni-a, Côn-xtan-ti-nô-pôn v. v. và v. v.; (4) chừng nào các hiệp ước này *ch ưa* được công bố và *ch ưa* bị hủy bỏ; (5) chừng nào nói chung toàn bộ sự liên minh giữa nước Nga và các chính phủ tư sản đế quốc chủ nghĩa Anh - Pháp *ch ưa* bị thủ tiêu; (6) chừng nào chính quyền nhà nước ở Nga *ch ưa* chuyển *t ừ* tay giai cấp tư sản đế quốc chủ nghĩa (dù bọn ngu xuẩn Cau-xky, Tơ-khê-ít-dê và đồng bọn có tin như thế nào đi nữa vào những lời hứa hẹn suông và những lời tuyên bố "hòa bình chủ nghĩa", thì những lời đó cũng *k h ô n g* biến được giai cấp tư sản thành giai cấp *k h ô n g* tư sản) *vào tay* giai cấp vô sản, giai cấp **duy nhất** có khả năng, nếu nó được bộ phận nghèo khổ nhất của nông dân ủng hộ, đoạn tuyệt — *k h ô n g p h á i t r ê n l ò i n ò i* mà là trong thực tế — với lợi ích của tư bản, với chính sách đế quốc chủ nghĩa, với việc đi cướp bóc các nước khác; giải phóng *hoàn toàn* các dân tộc bị người Đại Nga

áp bức, rút *ngay tức khắc* quân đội ra khỏi ác-mê-ni-a và Ga-li-xi-a v. v.; (7) chỉ có giai cấp vô sản, nếu nó thoát khỏi ảnh hưởng của giai cấp tư sản dân tộc trong nước, mới có khả năng gây được một lòng tin *ch â n c h í n h* trong những người vô sản ở *t á t c á* các nước tham chiến và mở những cuộc thương lượng *v ó i c á c n ư ớ c á y* về hòa bình; (8) những điều kiện hòa bình này của giai cấp vô sản đã được trình bày rõ ràng và chính xác cả trên tờ "*N g ư ờ i đ â n c h ủ - x â h ộ i*", số 47, cả trong bức thư *số 4* của tôi.

Do đó rõ ràng là khẩu hiệu: chúng ta *hiện nay* đang bảo vệ chế độ cộng hòa ở Nga, chúng ta *hiện nay* đang tiến hành một "cuộc chiến tranh tự vệ", chúng ta sẽ chiến đấu chống lại *Vin-hem*, chúng ta sẽ chiến đấu *để* lật đổ Vin-hem, khẩu hiệu ấy là sự lừa bịp lớn nhất, là sự bịp bợm lớn nhất đối với công nhân!! Bởi vì Gu-tơ-cốp — Lvốp — Mi-li-u-cốp và đồng bọn là những tên địa chủ và những tên tư bản, những tên đại diện cho *giai cấp* địa chủ và tư bản, chúng là *bọn đế quốc chủ nghĩa* tham chiến nhằm *c ù n g n h ữ n g* mục đích ăn cướp *đ ó*, trên cơ sở cũng những hiệp ước ăn cướp đó của chính phủ Nga hoàng, liên minh *c ù n g* với giai cấp tư sản đế quốc chủ nghĩa và ăn cướp *đ ó* ở Anh, Pháp và Ý.

Lời kêu gọi gửi những người Đức, nhân danh nước cộng hòa tư sản và *đế quốc chủ nghĩa* Nga: "hãy lật đổ Vin-hem", lời kêu gọi ấy chỉ là một sự lặp lại cái khẩu hiệu đối trá của bọn xã hội - sô-vanh Pháp, của những kẻ phản bội chủ nghĩa xã hội, của Giuy-lơ Ghe-đơ, Xam-ba và đồng bọn.

Cần phải trình bày một cách đại chúng nhất, rõ ràng nhất, không có những từ cao siêu, cho công nhân và binh sĩ hiểu rằng cần phải lật đổ không những Vin-hem, mà cả những tên vua ở Anh và ở Ý nữa. Đó là điểm thứ nhất. Điểm thứ hai và là *đ i ể m c h ủ y ế u* — cần phải lật đổ các chính phủ *t ư s ả n* và *b á t đ ầ u t ừ n ư ớ c N g a*, bằng không sẽ không thể có được hòa bình. Có thể, ngay bây giờ thì *chúng ta chưa*

thể "lật đổ" được chính phủ Gu-tơ-cốp — Mi-li-u-cốp. Thời được. Nhưng đó không phải là lý do để *nói ngược lại sự thật!* Phải nói *sự thật* với công nhân. Cần phải nói rằng chính phủ Gu-tơ-cốp — Mi-li-u-cốp và đồng bọn là một chính phủ đế quốc chủ nghĩa; rằng công nhân và nông dân *trở lại* phải (bây giờ, hay sau cuộc bầu cử Quốc hội lập hiến, nếu nhân cuộc bầu cử này người ta không đánh lừa nhân dân và nếu người ta không hoãn cuộc bầu cử đến mãi sau chiến tranh, vấn đề về thời điểm thì từ đây không thể quyết định được), bước đầu phải trao lại *toàn bộ* chính quyền nhà nước cho giai cấp công nhân, kẻ thù của tư bản, kẻ thù của chiến tranh đế quốc chủ nghĩa, chỉ có như thế họ mới *có quyền* kêu gọi lật đổ *tất cả* các tên vua và *tất cả* các chính phủ tư sản.

Đồng chí hãy làm ơn cố gắng chuyển tất cả những cái này đến Pê-tơ-rô-grát, đến báo "Sự thật", đến Mu-ra-nốp và Ca-mê-nép và đến những người khác. Tôi mong đồng chí hãy đem hết mọi nỗ lực của mình để gửi cái này thông qua một người tin cẩn nhất. Tốt nhất là nếu có một người đáng tin cậy, một thanh niên thông minh thuộc loại như Cu-ba (anh này sẽ giúp ích nhiều cho toàn bộ phong trào công nhân toàn thế giới) đảm nhận chuyến đi ấy và giúp cho các bạn bè của chúng ta ở Pê-tơ-rô-grát!! Tôi hy vọng rằng đồng chí sẽ làm được việc đó!! Đồng chí sẽ làm tất cả những gì có thể được.

Tình hình ở Pê-tơ-rô-grát cực kỳ khó khăn. Bọn cộng hòa - ái quốc đang dốc *toàn bộ* sức lực ra. Chúng muốn vùi đảng ta vào trong bùn nhơ và rác rưởi ("vụ" Tséc-nô-ma-dốp, tôi gửi cho đồng chí tài liệu về vụ này¹⁾) v. v. và v. v..

Không được tin nhiệm cả Tơ-khê-ít-dê và đồng bọn, cả Xu-kha-nốp, cũng như Xtê-clốp v. v.. Tuyệt đối không

1) Ý nói bài báo của V. I. Lê-nin "Mưu kế của những người sô-vanh - cộng hòa" (Toàn bộ, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 79 - 82).

xích gần lại với các đảng khác, với bất kỳ ai! Không mảy may tín nhiệm và ủng hộ chính phủ Gu-tơ-cốp — Mi-li-u-cốp và đồng bọn!! Tuyên truyền một cách hết sức triệt để cho chủ nghĩa quốc tế và cho cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa sô-vanh cộng hòa và chủ nghĩa xã hội - sô-vanh, ở khắp mọi nơi, trên báo chí, trong Xô-viết đại biểu công nhân, tổ chức đảng ta — thực chất là ở chỗ đó. Ca-mê-nép phải hiểu rằng đồng chí ấy chịu một trách nhiệm có tầm lịch sử - *toàn thế giới*⁴⁷³.

Đồng chí đừng tiếc tiền chi cho việc liên lạc giữa Pê-tơ-rô-grát và Xtốc-khôn!!

Đồng chí thân mến, tôi thiết tha yêu cầu đồng chí điện cho tôi biết khi nhận được bức thư này và nói chung giúp cho tôi au courant¹⁾. Hy vọng là các bạn Thụy-điển sẽ giúp đỡ trong việc này.

Siết chặt tay đồng chí! Lê-nin của đồng chí

Gửi từ Xuy-riích đến Xtốc-khôn

Đăng lần đầu năm 1921 trên

tạp chí "Cách mạng vô sản", số 2

Theo đúng bản thảo

401

ĐIỄN GỬI R. GRIM⁴⁷⁴

Gửi cố vấn nhà nước Grim

Đảng chúng tôi đã quyết định chấp nhận một cách vô điều kiện đề nghị về việc di chuyển những người lưu vong Nga qua nước Đức và tổ chức ngay chuyến đi đó²⁾. Hiện

1) — nắm được tình hình

2) Xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 119 - 121.

nay chúng tôi tính được hơn mười người tham gia chuyến đi.

Chúng tôi hoàn toàn không thể nào chịu trách nhiệm về việc tiếp tục trì hoãn được, chúng tôi kiên quyết phản đối việc trì hoãn đó và sẽ đi riêng. Thiết tha yêu cầu thỏa thuận ngay và, nếu có thể, báo cho chúng tôi biết quyết định vào ngày mai.

Xin cảm ơn Lê-nin¹⁾

Viết ngày 31 tháng Ba 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Béc-nơ

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản sao do một người không rõ tên viết

Dịch từ tiếng Đức

402

GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG

Hôm kia tôi đã phác ra tờ truyền đơn lần trước để trả lời những câu hỏi trong bức thư của chị. Tôi không muốn gửi đi chừng nào chưa bổ sung thêm.

Công việc bận rộn quá đến nỗi tôi không thể nào bổ sung kịp trước tối nay.

Hy vọng là đến thứ tư này chúng tôi sẽ đi — và hy vọng là sẽ đi cùng với chị.

Gri-gô-ri cũng đã ở đây, chúng tôi đã thỏa thuận cùng đi với anh ấy.

Hy vọng là chị đã nhận được tiền (100 frs) gửi tốc hành sáng nay.

1) Bức điện còn do G. E. Di-nô-vi-ép và U-li-a-nô-va (N. C. Crúp-xcai-a) ký nữa.

Tiền chi cho chuyến đi của chúng tôi nhiều hơn là tôi nghĩ, đủ cho 10 - 12 người, bởi vì các đồng chí ở Xtốc-khôn giúp đỡ chúng tôi *rất tốt*.

Rất có thể, hiện nay ở Pê-tơ-rô-grát *đã* số công nhân đều mang tư tưởng xã hội - ái quốc...

Chúng ta sẽ đấu tranh.

Và cuộc chiến tranh sẽ tuyên truyền cho chúng ta.

Gửi chị nghìn lời chào. Au revoir¹⁾.

Lê-nin của chị

Viết giữa ngày 31 tháng

Ba và 4 tháng Tư 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Cla-răng
(Thụy-sĩ)

In lần đầu, theo đúng bản thảo

403

DIỄN GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI

Anh hãy chi cho hai nghìn cua-ron, tốt nhất là ba nghìn, cho chuyến đi của chúng tôi. Chúng tôi định lên đường vào ngày thứ tư²⁾, tối thiểu là 10 người. Anh hãy đánh điện báo cho chúng tôi.

U-li-a-nốp

Viết ngày 1 tháng Tư 1917

Gửi từ Xuy-rích đến Xtốc-khôn

In lần đầu năm 1930 trong
Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức

1) — Tạm biệt.

2) Ngày 4 tháng Tư.

404

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Các bạn thân mến!

Thế là chúng tôi sẽ ra đi *vào thứ tư*, qua nước Đức.

Ngày mai vấn đề sẽ được giải quyết dứt khoát.

Chúng tôi sẽ gửi cho đồng chí một đồng các gói sách, *giấy tờ* và đồ đạc của chúng tôi, nhờ đồng chí lần lượt gửi đến Xtốc-khôn để người ta chuyển cho chúng tôi đến Pê-tơ-rô-grát.

Chúng tôi cũng sẽ gửi cho đồng chí tiền và giấy ủy nhiệm của Ban chấp hành trung ương giao trách nhiệm cho đồng chí về toàn bộ công tác trao đổi thư từ và đảm nhiệm các công việc.

Chúng tôi dự định in một tờ truyền đơn ngắn "Thư từ biệt công nhân Thụy-si"¹⁾ bằng tiếng Đức, *tiếng Pháp* và tiếng Ý.

I-nét-xa không hoàn thành kịp bản dịch tiếng Pháp đâu: tôi hy vọng là đồng chí sẽ làm việc đó và sẽ đưa in (cùng với Ghin-bô).

Một đồng chí ở đây (biết tiếng Đức và tiếng Ý) tên là Julius *Mimiola* đã hứa với tôi là sẽ dịch sang tiếng Ý và cho in.

(Krummgasse. 2.)

Zürich. 4.

Tôi đã cho đồng chí ấy địa chỉ *của đồng chí*. Khi nào đồng chí nhận được quyển sách nhỏ in bằng tiếng Đức thì hãy gửi quyển sách đó cho đồng chí ấy (và một bức thư bằng *tiếng Đức*) và tiền để in.

((Đó là một địa chỉ nữa của một người Đức *phái tả* đang ở đây, người đã in tờ báo khổ nhỏ, số 1, của phái

1) Xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 87 - 94.

tả Xim-méc-van và có thể còn giúp được cho quá trình xuất bản: Herrn Karl *Schnepf*. Thurwiesenstrasse. 8. *Zürich*. **Tôi sẽ cho đồng chí ấy địa chỉ của đồng chí.**)

Gửi đồng chí những lời chào tốt đẹp nhất và nghìn lời chúc mừng.

Siết chặt tay đồng chí. *Lê-nin* của đồng chí

P. S. Chúng tôi hy vọng là có được tiền đi đường **cho khoảng 12 người**, bởi vì các đồng chí ở Xtốc-khôn đã giúp đỡ chúng tôi *nhiều*.

P. S. Yêu cầu đồng chí cho sao lại hai bức thư số 1 và số 2 của tôi gửi cho báo "Sự thật" ("Thư từ nước ngoài gửi về") thành 2 - 3 bản bằng giấy mỏng nhất để gửi (với mục đích thông báo cho các đồng chí biết) đến Pa-ri và phổ biến ở Thụy-si.

Chúng tôi giao cho đồng chí việc trao đổi thư từ với Pa-ri: đồng chí phải tìm được một người thợ đóng sách (hết sức tin cậy) để giấu những bức thư vào trong bìa sách mà gửi đến Pa-ri (và học cách dùng mực hóa học).

P. P. S. Đồng chí hãy thỏa thuận *một cách chi tiết* với A-bra-mô-vích (bảo giùm đồng chí ấy nên gấp rút ra đi, tức là chuẩn bị: đến thứ tư chúng tôi đi) về việc trao đổi thư từ với Sô-đơ-phông và việc cho in bài nói chuyện của tôi⁴⁷⁵.

Viết ngày 2 tháng Tư 1917

Gửi từ Xuy-riích đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

405

GỬI CHI BỘ BÔN-SÊ-VÍCH Ở XUY-RÍCH

Các bạn thân mến!

Tôi gửi kèm theo đây nghị quyết của Ban chấp hành trung ương đảng ta⁴⁷⁶ (anh chị Các-pin-xki sau khi sao thêm 2 bản, phải gửi trả lại cho tôi nghị quyết này *ngay lập tức*). Các đồng chí hãy sao *ngay (chọn mìn h)* và gửi *khẩn cấp bằng chuyển tàu đầu tiên (hãy mang ra tận ga)* cho anh chị Các-pin-xki và *nhờ gửi kèm theo cả bức thư này của tôi*.

Hãy báo riêng đến Lô-da-nơ (cho Gô-béc-man)⁴⁷⁷.

Riêng tôi xin nói thêm là tôi coi bọn men-sê-vích phá hoại sự nghiệp chung là *những quân khốn nạn* mất hạng, "sợ hãi" những gì mà "dư luận xã hội", *tức là những người xã hội - ái quốc sẽ phát biểu!!!*⁴⁷⁸ *Vô luận thế nào* tôi cũng đi (và Di-nô-vi-ép).

Cần tìm hiểu chính xác xem (1) ai đi, (2) có bao nhiêu tiền.

Cần viết thư về vấn đề đó ngay lập tức cho Ra-đô-mur-xlơ-xki, Neufeldstr. 27. Bern.

Chúng tôi *đã* có quỹ hơn 1 000 frs dành cho các chuyến đi. Chúng tôi định lấy ngày thứ tư, ngày 4. IV, là ngày khởi hành.

Tất cả phải lấy *ngay lập tức* hộ chiếu ở viên lãnh sự Nga theo nơi cư trú.

Gửi các đồng chí lời chào! *Lê-nin* của các đồng chí

Các đồng chí hãy gửi ngay những bản sao cho A-bram và cho vợ đồng chí ấy.

P. S. Tôi gửi kèm theo đây 100 frs mà các đồng chí hỏi vay của Gri-gô-ri.

Viết ngày 2 hoặc 3 tháng Tư 1917

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

406

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI và
X. N. RA-VÍCH

Các bạn thân mến! Công việc tiến hành tốt đẹp. Kế hoạch mà đồng chí Mi-nin biết thì hiện đang được thực hiện. Plát-ten tự đảm nhận hết mọi việc. Dưới đây tôi báo cho các đồng chí biết bản sao những điều kiện mà Plát-ten đã nêu ra. Có lẽ những điều kiện đó sẽ được chấp nhận. Thiếu cái đó chúng tôi sẽ không đi. Grim vẫn tiếp tục thuyết phục bọn men-sê-vích, nhưng chúng tôi, dĩ nhiên, hành động hoàn toàn độc lập. Chúng tôi nghĩ là việc khởi hành sẽ được thực hiện vào thứ sáu, thứ tư, thứ bảy. Còn bây giờ có việc này. Chúng tôi muốn trước khi ra đi phải có một biên bản tỉ mỉ về tất cả. Sẽ mời Plát-ten, Lê-vy (đại diện báo chí của "Bernner Tagwacht") v. v. đến ký. Rất mong muốn cả người Pháp cũng tham gia. N. B. Các đồng chí hãy bàn ngay với Ghin-bô, giải thích cho anh ta biết tình hình, báo cho biết điều kiện, và nếu anh ta hưởng ứng thì các đồng chí hãy đánh điện từ đây mời anh ấy *đến* (chúng tôi sẽ chịu mọi chi phí). Việc đó rất quan trọng. Rất có thể chúng tôi sẽ mời cả Sác-lơ Ne-nơ (Plát-ten sẽ bàn chuyện với anh ấy qua điện thoại.)

NB Còn việc quan trọng hơn: nếu Ghin-bô đồng tình, liệu anh ấy có thể lôi kéo cả Rô-manh Rôn-lăng vào ký không. Điều *hết sức quan trọng là*: trong "Petit Parisien" có đăng một tin nói là Mi-li-u-cốp dọa sẽ đưa ra tòa tất cả những ai đi qua nước Đức. Các đồng chí hãy báo tin đó cho Ghin-bô. Sự tham gia của người Pháp, do đó rất quan trọng. Các đồng chí hãy trả lời ngay. Gửi các đồng chí lời chào thân ái. Ngày 4/IV-1917.

Có bức điện gửi từ Péc-mơ: "Salut fraternel Ulianow, Zinowieff. Aujourd'hui partons Petrograd etc.¹⁾ Ký tên: Ca-mê-nép, Mu-ra-nốp, Xta-lin".

Gửi từ Xuy-rích đến Giơ-ne-vơ *In lần đầu²⁾, theo đúng bản sao (đã bị kiểm duyệt)*

407

ĐIỆN GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI

Chúng tôi bị rơi vào một tình trạng trì hoãn không thể hiểu được³⁾. Bọn men-sê-vích yêu cầu sự phê chuẩn của Xô-viết đại biểu công nhân. Đồng chí hãy cử ngay một người nào đó đến Phần-lan hoặc Pê-tơ-rô-grát để thỏa thuận với Tsơ-khê-ít-dê trong chừng mực có thể được. Cũng cần biết ý kiến của Bê-lê-nin⁴⁾. Hãy đánh điện tới Cung nhân dân, Béc-nơ.

U-li-a-nốp

Viết ngày 5 tháng Tư 1917

Gửi từ Béc-nơ đến Xtốc-khôn

Đăng lần đầu năm 1924 trên tạp chí "Cách mạng vô sản", số 1

Theo đúng bản thảo ghi trong bức điện Dịch từ tiếng Đức

1) — Gửi U-li-a-nốp, Di-nô-vi-ép lời chào anh em. Hôm nay chúng tôi lên đường đi Pê-tơ-rô-grát v. v..

2) Năm 1924, trong Văn tập Lê-nin, t. II bức thư này đề nhầm là bức thư của Di-nô-vi-ép..

3) Về những chi tiết của tình trạng trì hoãn trong chuyến đi của những người lưu vong trở về Nga, hãy xem bức thư của N. C. Crúp-xcai-a gửi V. M. Ca-xpa-rốp (Văn tập Lê-nin, t. XIII, tr. 271 - 272).

408

ĐIỆN GỬI H. GHIN-BÔ

Trưa mai chúng tôi lên đường đi Đức¹⁾. Plát-ten sẽ cùng đi trên tàu, yêu cầu đồng chí đến ngay lập tức, chúng tôi sẽ chịu các chi phí. Đồng chí hãy làm để Rô-manh Rôn-lăng cũng đến, nếu ông ấy đồng ý về nguyên tắc. Đồng chí hãy làm tất cả có thể làm được để Ne-nơ hoặc là Gra-be đến. Hãy đánh điện tới Cung nhân dân, cho U-li-a-nốp.

U-li-a-nốp

Viết ngày 6 tháng Tư 1917

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1923 bằng tiếng

Pháp trong quyển: Henri Guilbeau.

"Wladimir Iljitsch Lenin", Berlin

Theo đúng bản in trong quyển sách

Dịch từ tiếng Pháp

409

ĐIỆN GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Trưa mai chúng tôi sẽ lên đường. Đồng chí hãy đến. Hãy hỏi về giấy phép của bưu điện Thụy-sĩ²⁾. Chúng tôi sẽ trả tiền cho Mi-kha về chuyến đi.

U-li-a-nốp

Viết ngày 6 tháng Tư 1917

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản ghi trong bức điện Dịch từ tiếng Pháp

1) V. I. Lê-nin cùng với một nhóm những người lưu vong chính trị đã rời Thụy-sĩ ngày 9 tháng Tư 1917 (lịch mới).

2) Xem tài liệu dưới đây.

410

ĐIỆN GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Đồng chí hãy đọc: giấy phép xuất cảnh khỏi Thụy-sĩ, thay vào chữ bưu điện Thụy-sĩ.

Viết ngày 6 tháng Tư 1917

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

*Theo đúng bản ghi
trong bức điện*

Dịch từ tiếng Pháp

411

ĐIỆN GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Tuyệt đối không thể nào trì hoãn được. Đồng chí hãy về đây, không cần giấy tờ. Mi-kha, Bren-đi-xten¹⁾ cũng nhất thiết phải xuất phát từ Béc-nơ vào 10.40 sáng.

U-li-a-nốp

Viết ngày 6 tháng Tư 1917

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

*Theo đúng bản ghi
trong bức điện*

Dịch từ tiếng Đức

1) Có lẽ trong bức điện chữ này bị đánh nhầm; cần đọc là: "phái Bun".

412

ĐIỆN GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Ngày mai chúng tôi lên đường từ Béc-nơ vào lúc 10.45 sáng. Hãy về đây gấp.

U-li-a-nốp

Viết ngày 6 tháng Tư 1917

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

*Theo đúng bản ghi
trong bức điện*

Dịch từ tiếng Đức

413

ĐIỆN GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXO-KI

Ngày mai có 20 người lên đường. Lin-đha-ghen và Xtơ-rôm nhất thiết phải chờ ở Tơ-rê-lê-boóc-gơ. Hãy gọi gấp Bê-lê-nin, Ca-mê-nép về Phần-lan.

U-li-a-nốp

Viết ngày 7 tháng Tư 1917

Gửi từ Béc-nơ đến Xtóc-khôn

Đăng lần đầu năm 1924 trên

tạp chí "Cách mạng vô sản", số I

*Theo đúng bản ghi
trong bức điện*

Dịch từ tiếng Đức

414

ĐIỆN GỬ I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI

Quyết định khởi hành dứt khoát vào ngày thứ hai¹⁾. 40 người. Lin-đha-ghen, Xtơ-rôm nhất thiết phải về Tơ-rê-lê-boóc-gơ.

U-li-a-nốp

Viết ngày 7 tháng Tư 1917

Gửi từ Béc-nơ đến Xtốc-khôn

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

*Theo đúng bản ghi
trong bức điện*

Dịch từ tiếng Đức

415

ĐIỆN GỬ M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP

Plát-ten phải xin được giấy phép mang theo lương thực, hãy gọi điện thoại 12. II ²⁾ vào lúc 12 giờ ngày mai để báo về việc thực hiện.

U-li-a-nốp

Viết ngày 7 tháng Tư 1917

Gửi từ Béc-nơ đến Xuy-rích

*In lần đầu, theo
đúng bản ghi trong
bức điện*

Dịch từ tiếng Đức

1) Ngày 9 tháng Tư 1917.

2) Số điện thoại.

416

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. A. thân mến!

Tôi gửi kèm theo đây bức thư cho đồng chí và *cho Ghin-bô*. Đồng chí hãy theo dõi kỹ để người ta gửi bản sao cho Grim và nhận được thư trả lời. Ra-đếch đã gửi cho Ghin-bô thư phản kháng của Grim⁴⁸⁰. Ác-xen-rốt (địa chỉ mới của anh ta: Ottikerstr. 37) sẽ gửi cho đồng chí bản tiếng Nga của bức thư từ biệt¹⁾.

Lê-nin của đồng chí

Tôi gửi kèm theo thư thông báo của Plát-ten⁴⁸¹.

Viết ngày 9 tháng Tư 1917

Gửi từ Béc-nơ đến Giơ-ne-vơ

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

417

GỬI V. M. CA-XPA-RỐP²⁾

Đồng chí Ca-xpa-rốp thân mến! Siết rất chặt tay đồng chí và Các-lơ, chúc đồng chí mạnh khỏe. Cần phải kiên nhẫn. Tôi hy vọng là chúng ta sắp gặp nhau ở Pê-tơ-rô-grát.

Một lần nữa xin gửi hai đồng chí lời chào tốt đẹp nhất.

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 9 tháng Tư 1917

Gửi từ Béc-nơ đến Đa-vô-xơ

(Thuy-sĩ)

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

1) Đây là nói về "Thư từ biệt công nhân Thuy-sĩ" (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 87 - 94).

2) Bức thư này là đoạn viết thêm vào thư của N. C. Crúp-xcai-a.

418

ĐIỆN GỬI M. G. BRÔN-XKI và
C. B. RA-ĐẾCH

Gửi Vác-sáp-xki, Ra-đếch. Clu-xơ-véc, 8. Xuy-rích.

Phải dịch ngay tất cả các tài liệu⁴⁸². Hãy gửi ngay hôm nay phần đầu, chỗ còn lại thì ngày mai gửi cho Ghin-bô¹⁾
— — — Bản sao thì gửi đi Béc-nơ.

Viết sau ngày 9 tháng Tư 1917

Gửi đến Xuy-rích trên đường

từ Thụy-sĩ về Nga

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

419

ĐIỆN GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI

Vào lúc 6 giờ hôm nay chúng tôi sẽ tới Tơ-rê-lê-boóc-gơ.

Plát-ten, U-li-a-nốp

Viết ngày 12 tháng Tư 1917

Gửi đến Xtóc-khôn trên đường

từ Da-xni-txơ (Đức) đến Tơ-rê-lê-boóc-gơ (Thụy-điển)

Đăng lần đầu năm 1924 trên

tạp chí "Cách mạng vô sản", số I

Theo đúng bản ghi

trong bức điện

Dịch từ tiếng Đức

1) Ở mặt sau của bản thảo, Lê-nin ghi địa chỉ của H. Ghin-bô: "Guilbeaux. 15. Rue Merle d'Auligne. 15. Genève".

420

ĐIỆN GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Chính phủ Đức đã tôn trọng một cách trung thực đặc quyền ngoại giao của toa tàu chúng tôi. Chúng tôi đi tiếp. Hãy cho in bức thư từ biệt. Gửi đồng chí lời chào.

U-li-a-nốp

Viết ngày 14 tháng Tư 1917

Gửi đến Giơ-ne-vơ trên đường

về Nga

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản

ghi trong bức điện

Dịch từ tiếng Đức

421

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

V. A. thân mến! Hy vọng là đồng chí đã nhận được bức điện của chúng tôi¹⁾ (*đã chuyển bức điện đó* cho züricher "Volksrecht" để đăng) và đã đưa đi sắp chữ "Thư từ biệt".

Cũng hy vọng là đồng chí đã gửi cho Ra-đếch (địa chỉ: Fürstenberg — ở trong: cho Ra-đếch — Birgerjarlsgatan, 8. Stockholm) một tài liệu mà anh ấy còn thiếu để đưa vào biên bản, cụ thể: bản nghị quyết của hội nghị của bọn men-sê-vích, của phái "Bước đầu" và của những kẻ khác chống lại chuyến đi.

Tôi đã cho đồng chí địa chỉ của những người trong gia đình tôi chưa? Ma-ri-a I-li-ni-txơ-na U-li-a-nô-va (để chuyển cho V. I. U.), Pê-tơ-rô-grát, phố Si-rô-cai-a, số nhà 48/9,

1) Xem tài liệu trước.

phòng 24. Đồng chí hãy viết cho tôi một tấm bưu thiếp theo địa chỉ ấy, hãy cho biết xem Abschiedsbrief¹⁾ đã được xuất bản chưa (bằng những tiếng nước nào) và đã được gửi đi Xtốc-khôn chưa v. v..

Đồng chí đừng quên liên hệ với Gri-sa và nhận của anh ấy những số báo đối lập bằng tiếng Pháp và tiếng Anh để chuyển cho Ra-đếch.

Gửi đồng chí lời chào! **Lê-nin** của đồng chí

Viết ngày 15 tháng Tư 1917

*Gửi từ Ha-pa-ran-đa (Thụy-điển)
đến Giơ-ne-vơ*

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

422

**ĐIỆN GỬI M. I. U-LI-A-NÔ-VA và
A. I. Ê-LI-DA-RÔ-VA - U-LI-A-NÔ-VA**

Chúng tôi sẽ tới vào đêm thứ hai⁴⁸³, II. Hãy tin cho báo "Sự thật" biết.

U-li-a-nốp

Viết ngày 2 (15) tháng Tư 1917

Gửi từ Toóc-nê-ô (Phần-lan)

đến Pê-tơ-rô-grát

Đăng lần đầu năm 1929 trên

tạp chí "Cách mạng vô sản", số II

*Theo đúng bản ghi
trong bức điện*

1) — Thư từ biệt

423

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Gửi A. Bê-lê-nin

ủy viên ban chấp hành¹⁾

Tôi gửi những biên lai trả tiền cho chuyến đi của nhóm chúng tôi. Tôi nhận được của viên lãnh sự Nga ở Haparanda (trích trong quỹ của Ta-chi-a-na) một khoản trợ cấp là 300 cua-ron Thụy-điển. Tôi phải trả thêm mất 472 rúp 45 c ô - p ế c h. Số tiền đó tôi đi vay, và tôi mong muốn nhận được khoản đó của Ủy ban cứu trợ những người bị đi đày và những người lưu vong.

N. Lê-nin

Viết ngày 5 (18) tháng Tư 1917

Đăng lần đầu ngày 17 tháng

Chín 1924 trên báo "Sự thật" Lê-nin-grát", số 212

Theo đúng bản thảo

424

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

12. IV. 1917

Bạn thân mến! Tôi hy vọng rằng bức thư này dù sao rồi cũng đến tay đồng chí, cũng như các tờ báo gửi cho đồng chí. Tôi nói "dù sao rồi cũng" là vì việc liên lạc với

1) Đây là nói Ban chấp hành Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ Pê-tơ-rô-grát

nước ngoài có những khó khăn to lớn không thể tưởng được. Người ta đã để cho chúng tôi nhập cảnh và tiếp đón ở đây bằng một chiến dịch đả kích điên cuồng, và cho đến nay chúng tôi vẫn không hề nhận được cả sách lẫn bản thảo, cũng như thư từ. Rõ ràng là cơ quan kiểm duyệt quân sự hoạt động một cách tuyệt diệu, thậm chí quá tận tụy, vì như đồng chí biết đấy, đương nhiên là trong những tài liệu của chúng ta không hề có và không thể có trong bất kỳ tài liệu nào, một điều gì nói về chiến tranh.

Đồng chí đừng sao lại bản thảo về vấn đề ruộng đất nữa, bởi vì ở đây tôi *đã tìm thấy* một bản được sắp chữ rồi. Trong bản này còn thiếu đoạn cuối, đoạn cuối cùng của phần "kết luận"⁴⁸⁴, cụ thể từ những chữ:

"Toàn thể nông dân và toàn thể giai cấp vô sản đều chống lại quyền tư hữu về ruộng đất. Con đường cải lương nhằm tạo nên một nước Nga gioong-ke - tư sản tất yếu giả định một sự duy trì những nền tảng của chế độ chiếm hữu ruộng đất kiểu cũ và chậm chạp...".

Chính đoạn cuối của phần kết luận bị thiếu từ những chữ ấy trở đi.

Tôi sẽ chịu ơn đồng chí rất nhiều, nếu như đồng chí cho sao thành 4 - 5 bản, *từ những chữ ấy* cho đến hết phần kết luận và gửi chúng cho: 1) riêng tôi; 2) cho báo "Sự thật", Múi-ca, 32; 3) đến Xtóc-khôn theo địa chỉ đã gửi cho đồng chí. Có thể tôi sẽ nhận được chỉ ít là một trong những bản sao đó.

Hãy gửi bưu thiếp cho tôi, gửi cho báo "Sự thật", nhưng tốt hơn hết là cho Ê-li-da-rốp M. T. (để chuyển cho V. I.), phố Si-rô-cai-a, số nhà 48/9, phòng 24, Pê-tơ-rô-grát, trong bưu thiếp hãy báo cho biết là đồng chí đã nhận được bức thư này chưa và đã gửi các bản sao đoạn cuối của phần kết luận vào ngày nào.

Chúng tôi đã về đến nơi một cách rất yên ổn. Mi-li-u-cốp đã không cho phép Plát-ten vào.

Bầu không khí ở đây — một chiến dịch điên cuồng của giai cấp tư sản chống lại chúng ta. Công nhân và *binh sĩ* thì tỏ ra đồng tình.

Trong số những người dân chủ - xã hội thì chủ trương "vệ quốc cách mạng" đã thắng thế (họ báo là hiện giờ có một cái gì để bảo vệ: nước cộng hòa, chống lại Vin-hem). Tơ-khê-ít-dê và đồng bọn, Xtê-clốp (những thủ lĩnh của Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ ở Pê-tơ-rô-grát) đã hoàn toàn ngả theo chủ nghĩa vệ quốc cách mạng. Tơ-khê-ít-dê cấu kết với Pô-tơ-rê-xốp. Tất cả đều la lối và gào thét đòi "thống nhất" toàn Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Cố nhiên là chúng tôi chống lại.

Ngày 22. IV. 1917 ở Pê-tơ-rô-grát sẽ có Hội nghị toàn Nga của những người bôn-sê-vích (của đảng ta)⁴⁸⁵.

Đồng chí viết thư cho biết là "Thư từ biệt" của chúng tôi đã được in chưa, bằng những tiếng nước nào và việc phân phát tiến triển như thế nào.

Hãy viết thư cho biết đồng chí đã nhận được báo chưa (tôi gửi cho đồng chí một tập báo "Sự thật" và những bài cắt ở các báo chí khác). Đồng chí hãy thông báo kỹ hơn cho Pa-ri và cho toàn bộ Thụy-sĩ. Siết chặt tay đồng chí.

V. U-li-a-nốp của đồng chí

Viết ngày 12 (25) tháng Tư 1917

Gửi từ Pê-tơ-rô-grát đến Giơ-ne-vơ

Đăng lần đầu năm 1923 trên

tạp chí "Cách mạng vô sản" số 9

Theo đúng bản sao đánh máy (đã bị kiểm duyệt)

425

GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI và
C. B. RA-ĐẾCH¹⁾

Gửi các đồng chí Ga-nê-txơ-ki và Ra-đếch: Herrn Fürstenberg [(Fürstenberg). 8. Birgerjarlsgatan. 8. Stockholm.

12. IV. 1917.

Các bạn thân mến! Đến tận bây giờ chúng tôi vẫn chưa nhận được một tí gì, hoàn toàn chưa nhận được một tí gì của các đồng chí: cả thư từ lẫn các gói, cả tiền nữa⁴⁸⁶. Chỉ có hai bức điện của Ga-nê-txơ-ki thôi. Chúng tôi gửi cho các đồng chí hai tập báo "Sự thật": một tập cho các đồng chí, một tập cho Các-pin-xki (Mr. Karpinsky. Bibliothèque russe. 7. rue Hugo de Senger. 7. Genève. (Genf) Suisse) và hai tập các bài báo cắt rời: một tập cho các đồng chí, một tập cho Các-pin-xki.

Các đồng chí gửi bưu thiệp (cho M. T. Ê-li-da-rốp (để chuyển cho V. I.). Phố Si-rô-cai-a, 48, phòng 24. Pê-tơ-rô-grát) hoặc gửi điện cho biết về việc nhận được bức thư này và báo.

Stanh-béc⁴⁸⁷ đã đến đây và hứa tìm những gói bưu phẩm đã được gửi đến. Hãy chờ xem anh ta có làm được việc đó không.

Nếu nhận được báo thì qua đó các đồng chí nắm được tình hình.

Đề phòng báo không tới nơi, tôi xin kể tóm tắt.

Bọn tư sản (+ Plê-kha-nốp) đã kích điên cuồng chúng tôi vì chuyển đi qua nước Đức. Chúng âm mưu khích động binh sĩ. Hiện nay chúng không thể làm nổi: có những người ủng hộ và trung thành. Trong hàng ngũ bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng và dân chủ - xã hội đang có một làn sóng sô-vanh điên cuồng nhất nắp dưới dạng "chủ nghĩa vệ quốc

1) Bức thư này viết trên tờ giấy có tiêu đề của ban biên tập báo "Sự thật".

cách mạng" (hiện nay chúng ta có một cái gì để bảo vệ: nước cộng hòa chống lại Vin-hem). Chiến dịch điên cuồng chống lại chúng tôi vì chúng tôi phản đối "sự thống nhất", còn quần chúng thì tán thành sự thống nhất tất cả những người dân chủ - xã hội. Chúng tôi thì chống lại.

Tơ-khê-ít-dê *hoàn toàn* ngã theo "chủ nghĩa vệ quốc cách mạng". Liên minh với Pô-tơ-rê-xốp. *Tất cả* đều ủng hộ công trái tự do⁴⁸⁸. Chỉ có chúng tôi phản đối + những người thuộc phái "Lời nói của chúng ta" + La-rin và một nhóm nhỏ các bạn bè của Mác-tốp.

Ngày 22. IV. 1917 chúng tôi sẽ triệu tập Hội nghị toàn Nga của những người bôn-sê-vích.

Chúng tôi hy vọng là sẽ uốn nắn được toàn bộ đường lối của báo "Sự thật" đã ngã nghiêng theo "chủ nghĩa Cau-xky"⁴⁸⁹.

Các đồng chí hãy viết bài cho báo "Sự thật" về chính sách đối ngoại — thật ngắn gọn và với tinh thần của "Sự thật" (tờ báo quá nhỏ! ít chỗ! chúng tôi đang phấn đấu để mở rộng). Cũng cần bài thật ngắn gọn về phong trào cách mạng Đức và về báo chí của những người phái tả.

Các đồng chí hãy viết thư cho biết những người phái tả Thụy-điển có cái gì mới và như thế nào⁴⁹⁰. Nghe đồn là tên sô-vanh Bran-tinh công kích Ra-đếch.

Hồi đầu cách mạng, Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ đã ký một *hiệp định* với Chính phủ lâm thời về *việc ủng hộ* nó⁴⁹¹. Có cả "ban liên lạc": Xô-viết "kiểm soát" Chính phủ lâm thời.

Tình hình hết sức phức tạp, hết sức đáng chú ý, Chúng tôi cho xuất bản những cuốn sách nhỏ bản về sách lược¹⁾. Xô-viết muốn triệu tập một đại hội xã hội chủ nghĩa quốc tế *chung*. Chúng tôi *chỉ* tán thành đại hội của những người phái tả, chống lại bọn xã hội - sô-vanh và chống "phái giữa".

Siết chặt tay và chân thành chúc mọi sự may mắn. Các

1) Đây là nói cuốn sách của V. I. Lê-nin "Những bức thư về sách lược", in năm 1917 (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 131 - 144).

đồng chí hãy năng viết thư nhé, phải hết sức cẩn thận và thận trọng trong những sự tiếp xúc liên hệ.

V. U-li-a-nốp của các đồng chí

Viết ngày 12 (25) tháng Tư 1917

Gửi từ Pê-tơ-rô-grát đến Xtốc-khôn

Đăng lần đầu năm 1923 trên

tạp chí "Cách mạng vô sản", số 9

Theo đúng bản thảo

426

GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI

Đồng chí thân mến, bức thư số I (đề ngày 22 - 23 tháng Tư) tôi đã nhận được hôm nay, ngày 21/IV — theo lịch cũ...

Tiền (2 nghìn) của Cô-dơ-lốp-xki đã nhận đủ. Các gói bưu kiện đến bây giờ vẫn chưa nhận được. Báo chí từ các tỉnh gửi đến rất không đều, cho nên chính chúng tôi cũng không có đủ trọn bộ, mà chỉ có những số lẻ thôi. Nói chung có gần 15 tờ báo bôn-sê-vích: ở Hen-xinh-pho, Crôn-stát, Khắc-cốp, Ki-ép, Cra-xnô-ác-xcơ, Xa-ma-ra, Xa-ra-tốp và những thành phố khác. Ở Mát-xcơ-va có nhật báo "Người dân chủ - xã hội". Ở Khắc-cốp, Crôn-stát, Hen-xinh-pho cũng có nhật báo. Ngày mai Hội nghị toàn Nga sẽ khai mạc, người ta trông đợi có tới 300 đại biểu. Ở Pê-tơ-rô-grát tất cả đều sục sôi; từ hôm qua đã nổ ra những cuộc mít-tinh và biểu tình nhân bức công hàm của chính phủ. Tự tổ chức lại trong điều kiện tình hình sục sôi ấy thật hết sức khó khăn. Mọi người bận ngập đầu. Tổ chức khâu liên lạc không phải là dễ dàng, nhưng chúng tôi sẽ áp dụng mọi biện pháp. Hiện nay đã cử đi riêng một người để tổ chức toàn bộ công việc, hy vọng là anh ta sẽ thu xếp được tất cả mọi việc. Điện báo chuyển đi chậm chạp kinh khủng, thậm chí trong nội địa mọi quan hệ điện báo cũng khó khăn.

Vì đã cử đi một người, cho nên không đánh điện về việc nhận được bức thư số I. Còn về Stanh-béc chúng tôi sẽ có những biện pháp.

Chúng tôi gửi Ra-đếch lời chào. Ngày hôm nay bận rộn đến nỗi chúng tôi không thể nào viết thư tỉ mỉ và viết các nghị quyết của hội nghị v. v. được. Đồng chí sẽ được biết tất cả mọi việc qua báo "Sự thật" mà chúng tôi sẽ gửi. Đánh điện thì không tới được. Bởi vậy vấn đề tổ chức đường dây điện báo vẫn chưa giải quyết được. Cần phải tổ chức đường dây liên lạc bằng cách khác. Đồng chí có tin tức gì về Plát-ten không? Đồng chí ấy đã trở về chưa và về đến nhà bình yên chứ?

Gửi lời chào thân ái.

Vừa mới có tin về những cuộc biểu tình khổng lồ và về cuộc nổ súng v. v..

Viết ngày 21 tháng Tư (4 tháng Năm) 1917

Gửi từ Pê-tơ-rô-grát đến Xtốc-khôn

Đăng lần đầu năm 1922 trên

tạp chí "Cách mạng vô sản", số 9

Theo đúng bản sao đánh máy (đã bị kiểm duyệt)

427

GỬI ĐOÀN CHỦ TỊCH CỦA ĐẠI HỘI MẶT TRẬN⁴⁹²

Gửi đoàn chủ tịch các đại biểu của đại hội mặt trận.

Các đồng chí thân mến! Tôi đã nhận được giấy mời của các đồng chí và thành tâm xin cảm ơn. Rất mong các đồng chí thứ lỗi cho tôi, vì tôi hoàn toàn không có điều kiện hôm nay đến tham dự với các đồng chí, nguyên do tôi còn phải đảm nhiệm các nhiệm vụ đã nhận đối với Hội nghị toàn Nga của đảng ta⁴⁹³.

Hội nghị đã kéo dài, có lẽ còn phải ngồi dự suốt đêm, và tôi không thể nào rời ra được một phút.

Gửi lời chào đồng chí.

N. Lê-nin

*Viết chậm nhất ngày 29 tháng Tư
(12 tháng Năm) 1917*

In lần đầu năm 1958 trong cuốn sách: Hội nghị VII toàn Nga (Hội nghị tháng Tư) của Đảng nhân dân chủ - xã hội (bôn-sê-vích) công Nga.

Hội nghị toàn thành Pê-tơ-rô-grát của Đảng công nhân dân chủ - xã hội (bôn-sê-vích) Nga.

Tháng Tư 1917. Tập biên bản, tr. 364, trong chú thích 175

Theo đúng bản thảo

428

GỬI C. B. RA-ĐẾCH⁴⁹⁴

Gửi đồng chí Ra-đếch

29. V. 1917.

Bạn thân mến! Tôi viết cho đồng chí lần đầu tiên, bức thư số I, đề nghị đồng chí trả lời là có nhận được không. Đồng chí hãy cố gắng gửi gấp cho bản tin số I (bản tin của báo "Sự thật")⁴⁹⁵ — sau đó trả lời cho biết là đồng chí có nhận được thư trả lời của Các-pin-xki từ Giơ-ne-vơ không (tôi đề nghị anh ấy gửi cho tôi phần cuối — "kết luận" — của cuốn sách bàn về vấn đề ruộng đất và cả hai bài báo: bài của I-u-ri, "Pi-ốt Ki-ép-xki", và bài của tôi về quyền tự quyết).

Tôi hoàn toàn đồng ý với đồng chí cho rằng Xim-méc-van đã hoàn toàn trở thành mối cản trở và cần phải mau mau đoạn tuyệt với nó (đồng chí có biết không, tôi đã bất đồng với hội nghị về điểm này)⁴⁹⁶. Cần phải dốc hết sức ra xúc tiến gấp hội nghị những người phái tả, hội nghị quốc tế và *chỉ* có những người phái tả. Đồng chí hãy viết thư cho biết là đồng chí có thể làm được gì cho việc đó: sắp tới chúng tôi sẽ gửi tiền cho (một món nhất định, khoảng 3 - 4 nghìn rúp).

Nếu cuộc hội nghị quốc tế của những người phái tả được triệu tập sớm hơn thì Quốc tế III cũng sẽ được thành lập.

Liệu có thể dựa vào những người phái tả của các nước miền Xcan-đi-na-vơ được không? Đồng chí đã giác ngộ cho Hơ-lung và phe nhóm chưa? Có thể hy vọng sẽ nhận được những người Anh và những người Mỹ không? Bộ ba các đồng chí ở Xtốc-khôn có lẽ nên thay mặt Ban chấp hành trung ương của chúng tôi, cũng như thay mặt người Ba-lan, thay mặt "Arbeiterpolitik", thay mặt Hơ-glung và phe nhóm để ra **ngay** một lời kêu gọi quốc tế về việc triệu tập hội nghị *chỉ* của những người phái tả (hãy xem danh sách trong nghị quyết của chúng tôi) với quy mô quốc tế, nên làm việc đó chẳng?

Đồng chí hãy viết thư cho biết đồng chí quyết định làm điều gì.

Đồng chí thứ lỗi cho tôi về tội ít viết thư: hết sức ít thời giờ. Hy vọng là hiện nay người ta đã kể cho đồng chí hết rồi.

Siết chặt tay đồng chí.

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 29 tháng Năm (II tháng Sáu) 1917

Gửi từ Pê-tơ-rô-grát đến Xtốc-khôn

Dăng lần đầu năm 1932 trên

tạp chí "Biên niên đỏ", số 5 - 6

Theo đúng bản thảo

429

GỬI ỦY BAN PHÁP LÝ⁴⁹⁷

Nhân có lời tuyên bố của Ban chấp hành các nhóm thuộc Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan và Lit-va gửi cho Ủy ban pháp lý, tôi đề nghị Ủy ban lưu ý rằng điểm trong đơn nói về "việc đòi hỏi" Ga-nê-xtơ-ki "phải có sự giải thích" chẳng qua chỉ là một sự công kích hoàn toàn không thể dung thứ được phạm tới danh dự của một đồng chí vắng mặt (vì bận công tác *đảng*) và hơn nữa là đại diện của Ban chấp hành trung ương.

Chỉ căn cứ vào những chỉ dẫn của một tên vu khống ra mặt, tức là của ngài Da-xláp-xki mà nhiều lần đã bị báo chí gọi là một tên vu khống, chỉ căn cứ vào đó mà "đòi hỏi phải có sự giải thích" thì *nói chung* hành động đó không thể dung thứ được và đặc biệt càng không thể cho phép làm việc đó trên báo chí.

Ngài Da-xláp-xki đã hành động chỉ như một kẻ vu khống. Cần phải phân biệt, một cách chính xác và theo quan điểm pháp lý, khái niệm kẻ đơm đặt chuyện và kẻ vu khống với khái niệm người tố giác (người này đòi hỏi xác minh những hiện tượng được nêu ra chính xác).

Cần phải đề ra một nguyên tắc, theo đó đối với những chuyện đơm đặt và những chuyện vu khống, *đảng* không được trả lời (bằng cách nào khác ngoài sự nhắc lại rằng kẻ vu khống vẫn là kẻ vu khống), *ch ừ n g n à o* trên báo chí chưa công bố (1) một sự buộc tội chính xác có chữ ký của một nhân vật nhất định, chứ không phải của kẻ vu khống ra mặt, (2) lời công bố ấy phải tạo điều kiện để cho *cả hai* bên phát biểu trước một tòa án xử công khai, (3) sự buộc tội ấy được các tổ chức chính trị hưởng ứng và mang tính chất nghiêm túc.

Không thực hiện được điều đó thì chúng tôi cho rằng có thể đưa ra câu trả lời không phải của *đảng* mà là của

đồng chí được kể đến và đưa ra hoặc trong một cuốn sách đặc biệt (hoặc trong một tờ truyền đơn: *với những hồ sơ*), hoặc chỉ với ý nghĩa một sự bác bỏ điều bịa đặt.

Đặc biệt là không thể nào cho phép, dù chỉ một chút, ngờ vực lòng trung thực của một đồng chí có cương vị của đảng hoặc mưu toan soi móc ("đòi hỏi phải có sự giải thích") vào cuộc sống riêng tư của người đó mà *trước đó* chưa xét hỏi các nhân chứng (Rô-da-nốp, Tsút-nốp-xki, Ste-rơ và những người khác ở Cô-pen-ha-gơ) và nghiên cứu các *hồ sơ*.

Tôi đề nghị Ủy ban pháp lý thảo luận lời tuyên bố này của tôi về việc hoàn toàn không thể cho phép — xét về tình đồng chí cũng như xét về tính chất nghiêm túc trong công việc — có những sự công bố như vậy (hơn nữa, thậm chí đây không phải nhân danh *Ban chấp hành trung ương* của các đồng chí Ba-lan), coi lời tuyên bố này là một lời tuyên bố gửi cho Ủy ban pháp lý.

13. VI. 1917.

N. Lê-nin

Viết ngày 13 (26)
tháng Sáu 1917

In lần đầu, theo
đúng bản thảo

430

ĐIỆN GỬI BỘ PHẬN Ở NƯỚC NGOÀI
CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG

Vào chủ nhật sẽ có một cuộc biểu tình của toàn thể các lực lượng cách mạng. Những khẩu hiệu của chúng ta: đả đảo phản cách mạng, đả đảo Đu-ma IV, Hội đồng nhà nước, bọn đế quốc đã tổ chức ra phản cách mạng. Toàn bộ chính quyền về tay các Xô-viết. Sự kiểm soát của công nhân đối

với sản xuất muôn năm. Vũ trang toàn dân. Không ký kết hòa ước riêng rẽ với Vin-hem, không ký hiệp định bí mật với chính phủ Anh và Pháp. Các Xô-viết công bố ngay những điều kiện hòa ước thực sự công bằng. Phản đối chính sách mở các cuộc tiến công. Đòi bánh mì, hòa bình, tự do.

Viết ngày 16 (29) tháng Sáu 1917

Gửi từ Pê-tơ-rô-grát đến Xtóc-khôn

In lần đầu năm 1937 trong cuốn sách: V. I. Lê-nin. Tập tác phẩm năm 1917, gồm ba tập. T. II

Theo đúng bản ghi trong bức điện.

431

GỬI C. B. RA-ĐẾCH

17. VI. 1917.

Ra-đếch thân mến! Vì bị ốm nên những ngày gần đây tôi không thể nào theo dõi được hết các bức điện. Vì vậy tôi không hình dung được rõ ràng tình hình công việc của Xim-méc-van.

Nếu đúng là Grim rối trí và đáng thương (không phải vô cớ mà chúng ta đã luôn luôn không tin cái tên đê tiện thân chính phủ này!) đã bàn giao tất cả công việc của tổ chức Xim-méc-van cho những người Thụy-điển phái tả và những người đó nay mai sẽ triệu tập Hội nghị Xim-méc-van, thì tôi — riêng cá nhân tôi (tôi chỉ nhân danh cá nhân viết những dòng này) — *hết sức ngăn ngừa* đừng có dính líu với Xim-méc-van.

Hôm nay Gri-gô-ri nói: "Bây giờ mà nắm lấy Quốc tế Xim-méc-van thì tốt".

Theo tôi, đó là một sách lược hết sức cơ hội chủ nghĩa và tai hại.

"Nắm lấy" Xim-méc-van à? Tức là chuốc *vào mình* cái thây ma của đảng Ý (toàn những bọn theo phái Cau-xky và phái hòa bình chủ nghĩa), của bọn Grây-lích và đồng bọn ở Thụy-sĩ, của S. P. Mỹ (còn tồi tệ hơn!), của những Peluso khác nhau và bọn theo phái Lông-ghe v. v. và v. v..

Thế có nghĩa là từ bỏ tất cả các nguyên tắc của chúng ta, lãng quên tất cả những gì chúng ta đã viết và đã nói để chống lại phái giữa, tự lầm lạc và làm ô nhục mình.

Không, nếu những người phái tả Thụy-điển nắm lấy Xim-méc-van và nếu họ muốn dính líu vào đó, thì phải gửi tới hậu thư *cho họ: hoặc là* ngay tại Hội nghị Xim-méc-van lần thứ nhất họ phải tuyên bố tổ chức Xim-méc-van bị giải tán và tổ chức ra Quốc tế III, *hoặc là* chúng tôi sẽ bỏ ra về.

Dù thế này hay thế khác cũng phải chôn vùi cho bằng được cái tổ chức Xim-méc-van thối tha ("của Grim"): dẫu sao thì nó cũng là của Grim) và tổ chức ra Quốc tế III *chân chính* của riêng những người phái tả và *chỉ nhằm chống lại bọn theo phái Cau-xky*. Một con cá nhỏ còn tốt hơn một con gián to.

Đồng chí hãy đọc bức thư này cho Oóc-lốp-xki và Ga-nê-txơ-ki nghe với. Gửi đồng chí lời chào tốt đẹp nhất.

Xin thứ lỗi là đã viết ngắn: tôi ốm.

Ở đây tình hình giống thời kỳ đêm hôm trước của những ngày tháng Sáu 1848 hơn cả. Bọn men-sê-vích và xã hội chủ nghĩa - cách mạng đã hoàn toàn đầu hàng và đang đầu hàng bọn dân chủ - lập hiến (= bọn Ca-vai-nhác). Qui vivra verra¹⁾.

Lê-nin của đồng chí

Viết ngày 17 (30) tháng Sáu 1917

Gửi từ Pê-tơ-rô-grát đến Xtóc-khôn

Đăng lần đầu ngày 7 tháng Mười một 1932 trên báo "Sự thật", số 309

Theo đúng bản thảo

1) — Hãy chờ xem, rồi sẽ thấy.

432

THƯ GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

Gửi đồng chí Ca-mê-nép

Entre nous¹⁾: nếu bọn chúng giết tôi, thì đề nghị đồng chí cho xuất bản quyển bút ký của tôi: "Chủ nghĩa Mác về vấn đề nhà nước" (bị mắc kẹt ở Xtốc-khôn⁴⁹⁸). Được đóng bằng bìa xanh. Trong đó đã thu thập tất cả những đoạn trích dẫn của Mác và Ăng-ghen, cũng như của Cau-xky chống lại Pan-nê-cúc. Có một số điểm nhận xét và ý kiến, đoạn trình bày. Tôi nghĩ rằng cố gắng một tuần là có thể cho xuất bản được. Tôi cho là quan trọng bởi vì không những Plê-kha-nốp, mà Cau-xky cũng đã lầm lẫn. Điều kiện: tất cả những điều đó hoàn toàn entre nous!

Viết sớm nhất ngày 5 (18) và chậm nhất ngày 7 (20) tháng Bảy 1917

In lần đầu năm 1924 trong lời tựa của nhà xuất bản viết cho cuốn sách: N. Lê-nin. "Nhà nước và cách mạng. Học thuyết của chủ nghĩa Mác về nhà nước và những nhiệm vụ của giai cấp vô sản trong cách mạng".

Mát-xcơ-va, Nhà xuất bản "Đất vỡ hoang đỏ"

Theo đúng bản in trong sách

1) — Giữa chúng ta với nhau

433

GỬI THƯỜNG VỤ BAN CHẤP HÀNH
TRUNG ƯƠNG CÁC XÔ-VIỆT⁴⁹⁹

Vào lúc 3¹/₄ giờ chiều ngày 7 tháng Bảy tôi mới được biết là đêm qua có xảy ra một vụ lục soát ở nhà tôi, bắt chấp cả mọi sự phản kháng của vợ tôi, những kẻ lục soát có vũ trang không hề xuất trình một văn bản mệnh lệnh nào. Tôi phản đối hành động đó và đề nghị Thường vụ Ban chấp hành trung ương các Xô-viết điều tra vụ trực tiếp vi phạm luật pháp đó.

Đồng thời tôi thấy có nghĩa vụ phải xác nhận, một cách chính thức và bằng văn bản, những điều mà tôi tin rằng không một ủy viên nào trong Ban chấp hành trung ương các Xô-viết lại có thể nghi ngờ được, cụ thể là: trong trường hợp chính phủ ra lệnh bắt tôi và mệnh lệnh đó được Ban chấp hành trung ương các Xô-viết phê chuẩn, tôi sẽ tới ngay chỗ do Ban chấp hành trung ương các Xô-viết ấn định để người ta bắt tôi.

Ủy viên Ban chấp hành trung ương các Xô-viết

Vla-đi-mia I-lích U-li-a-nốp (N. Lê-nin)

Pê-tơ-rô-grát, 7/VII. 1917.

Viết ngày 7 (20) tháng Bảy 1917

In lần đầu, theo đúng bản sao đánh máy

434

GỬI BỘ PHẬN Ở NƯỚC NGOÀI CỦA
BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG⁵⁰⁰

17/30 tháng Tám 1917. Các bạn thân mến! Sau những tuần lễ đằng đẵng bị gián đoạn một cách bắt buộc và với những khó khăn hết sức to lớn, hình như đã khôi phục lại được việc

trao đổi thư từ. Cố nhiên là muốn khôi phục lại hoàn toàn, các đồng chí, về phần mình, phải tích cực vận động và cố gắng trong việc tổ chức công tác đó.

Chiến dịch vụ khống bĩ ổi do giai cấp tư sản phát động nhân cái gọi là vụ gián điệp hay sự liên can của Ga-nê-tơ-ki, Côn-lôn-tai và nhiều người khác vào vụ ấy, cố nhiên là một sự nguy trang hèn hạ cho cuộc đả kích mà những "người cộng hòa" dũng cảm của chúng ta đã tiến hành chống những người quốc tế chủ nghĩa. Những "người cộng hòa" đó muốn "tỏ ra hơn" chế độ Nga hoàng về mặt vụ khống.

(1) Tôi đã đọc ở đâu đó trên các báo Nga rằng Ga-nê-tơ-ki và Ra-đếch đã cho đăng một bài cải chính⁵⁰¹. Tôi không biết có phải thật thế không. Nhưng đó là điều cần thiết. Trước nhất cần phải bảo Ra-đếch viết thư đến Pari và lấy được những biên bản của phiên xử cuối cùng ở Pari về vụ xử (của những nhóm khác nhau thuộc Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga) anh ta. Lu-na-tác-xki đã nói từ lâu trên tờ "Đời sống mới"⁵⁰² về vụ xử đó, đồng thời đã xỉ vả bọn vụ khống bĩ ổi. Nhưng thế chưa đủ. Cần phải cố gắng lấy được những biên bản hay ít ra là toàn văn bản án, và nếu không thể in được, thì cho đánh máy thành nhiều bản và gửi đến đây. Nếu không thể lấy được những biên bản hoặc bản án, thì nên tìm kiếm ít nhất một bài tường thuật kể lại vụ án đó do một người ở Pari được chứng kiến vụ án viết ra, và nên cho xuất bản dù là một cuốn sách nhỏ bằng tiếng Nga (ở Khri-xti-a-ni-a có một nhà in tiếng Nga) để trên cơ sở tài liệu xác thực cải chính những lời vu cáo bĩ ổi. Dù thế nào cũng nên gửi một cuốn qua biên giới, phải đăng những đoạn trích từ cuốn sách đó trên các báo "Arbeiterpolitik", "Politiken", "Demain" v. v..

(2) Cũng cần làm thế nào để Ga-nê-tơ-ki bác bỏ bọn vụ khống, trên cơ sở những tài liệu xác thực, bằng cách công bố gấp bản báo cáo tài chính về hoạt động thương mại của mình và về "việc làm ăn" của mình với Xu-men-xôn (con

người này như thế nào? Lần đầu tiên tôi được nghe thấy!) và với Cô-dơ-lốp-xki (bản báo cáo nên được một viên công chứng Thụy-điển hoặc một số người xã hội chủ nghĩa Thụy-điển là nghị viên chứng thực bằng chữ ký của họ). Cũng cần công bố văn bản các bức điện (trên các báo Nga, trên tờ "Ý chí Nga", "Không nói thừa"⁵⁰³ và những tờ khác thì đã công bố, nhưng chắc hẳn là không đầy đủ) và phải phân tích, giải thích từng bức điện một.

Cần phải đấu tranh chống lại cái thứ vụ án Đrây-phuyt đề tiện đó, chống lại sự vu cáo đó, bằng cách hết sức nhanh chóng cho ra quyển sách, không quản khó nhọc vất vả và tiền bạc, để phỉ nhổ bọn vu cáo và giúp đỡ thật nhiều cho những người đã bị bắt vì sự buộc tội vụ khống hèn hạ này.

(3) Tình hình tiền nong của Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương — do Ban chấp hành trung ương chúng ta chỉ định — hiện nay như thế nào? Sau những vụ truy nã hồi tháng Bảy, người ta thấy rõ là Ban chấp hành trung ương chúng ta không thể giúp được (ít ra đó cũng là ý nghĩ của tôi). Hãy viết thư báo cho biết có thể nhờ vào những người phái tả Thụy-điển để thu lấy một số tiền không và Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương sẽ tồn tại được không? Còn bản tin thì sao? Đã ra được bao nhiêu số và bằng những thứ tiếng nào? Ghin-bô có đủ tất cả các số chứ? Các đồng chí có đủ bộ những số báo "De-main" không? Bản tin có được gửi sang Mỹ không, Bắc Mỹ và Nam Mỹ? Cho biết hết sức chi tiết về tất cả các điểm đó.

(4) Nhân tiện cũng xin nói. Tôi không nhớ rõ là đã có một người nào đó hình như nói rằng Mo-rơ xuất hiện ở Xtốc-khôn, sau Grim và không có liên quan gì với Grim cả. Tên Grim khốn nạn, với tư cách là một kẻ theo Cau-xky thuộc "phái giữa", đã tỏ ra là có thể xích gần lại một cách hèn hạ với viên bộ trưởng "của mình", điều đó không làm tôi ngạc nhiên: kẻ nào không kiên quyết đoạn tuyệt với bọn

xã hội sô-vanh thì đều luôn luôn có nguy cơ rơi vào tình trạng hèn hạ đó. Nhưng Mo-rơ là người như thế nào? Đã chứng minh được một cách đầy đủ và tuyệt đối rằng anh ta là một người trung thực chưa? rằng trước kia cũng như hiện nay anh ta chưa bao giờ, dù là trực tiếp hay gián tiếp, câu kết với bọn xã hội - đế quốc chủ nghĩa Đức? Nếu quả thực là Mo-rơ ở Xtốc-khôn, và nếu các đồng chí quen biết anh ta, thì tôi hết sức, hết sức thiết tha yêu cầu, khẩn khoản yêu cầu, khẩn thiết yêu cầu các đồng chí dùng mọi biện pháp để kiểm tra hết sức chặt chẽ và xác thực việc này. Ở đây không có, tức là không thể có được một tí gì gây mối nghi ngờ, chê trách và đồn đại nào, v. v.. Tôi rất tiếc rằng "Ủy ban Xim-méc-van" đã không lên án Grim một cách nghiêm khắc hơn!⁵⁰⁴ Cần phải nghiêm khắc hơn!

(5) Trước đây và hiện nay tôi vẫn tuyệt đối phản đối việc tham gia Hội nghị Xtốc-khôn⁵⁰⁵. Cần phải nói rằng toàn bộ bức thư này tôi viết theo ý kiến cá nhân tôi, bởi vì tôi không thể nào hỏi ý kiến Ban chấp hành trung ương được, thậm chí cũng không thể liên lạc được với Ban chấp hành trung ương. Vì vậy, khi trả lời tôi một cách đặc biệt chi tiết, các đồng chí hãy gửi kèm theo bức thư của các đồng chí một bản báo cáo của các đồng chí (coi như của toàn thể Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành) gửi lên Ban chấp hành trung ương, một bản báo cáo chính thức, chi tiết, thực tế, căn cứ vào tài liệu xác thực. Tôi sẽ chuyển đi.

Như vậy là tôi tuyệt đối chống lại việc tham dự Hội nghị Xtốc-khôn. Tôi cho lời phát biểu của Ca-mê-nép⁵⁰⁶ (các đồng chí đã đọc tờ "Đời sống mới" chưa? các đồng chí nên đặt mua nó) là đỉnh cao của sự ngu ngốc, nếu không phải là sự hèn hạ, và tôi đã viết về điều này cho Ban chấp hành trung ương và để đăng trên báo. May sao Ca-mê-nép chỉ phát biểu với danh nghĩa cá nhân mình và đã bị một người bên-sê-vích khác bác lại.

Tôi cho rằng tham dự Hội nghị Xtốc-khôn hay mọi cuộc hội nghị khác với các bộ trưởng (và những tên khốn nạn) Tséc-nốp, Txê-rê-tê-li, Xcô-bê-lép và các đảng phái của chúng, là một sự phản bội trực tiếp, và tôi sẽ trình bày ý kiến này trên báo chí chống lại bất kỳ ai. Nếu trong "Ủy ban Xim-méc-van" (xét theo bản báo cáo của anh chàng xã hội - sô-vanh Rô-da-nốp) người ta gần như đã bác bỏ hoặc bác bỏ được một nửa cái chủ trương tham dự Hội nghị Xtốc-khôn thì như thế là rất tốt. Thế nhưng "gần như" và "một nửa" đều không có giá trị gì hết, mà tất cả cái Ủy ban Xim-méc-van "nửa" xã hội - sô-vanh ấy, lệ thuộc vào người Ý và bè lũ Lê-đê-bua — bọn này mong muốn "thống nhất" với bọn xã hội sô-vanh — là một tổ chức nguy hại nhất.

(6) Chúng ta phạm một sai lầm cực kỳ to lớn, không thể tha thứ được, nếu chúng ta nấn ná hoặc trì hoãn việc triệu tập hội nghị của phái tả để thành lập Quốc tế III. Chính lúc này, chính lúc mà Xim-méc-van đang dao động một cách hết sức nhục nhã hoặc bị dồn vào thế phải nằm im, chính vào lúc này, *khi mà ở nước Nga hầy còn có một chính đảng quốc tế chủ nghĩa hợp pháp (gần như hợp pháp) gồm hơn 200 000 (240 000) đảng viên** (đó là điều chưa từng có ở bất kỳ đâu trên thế giới trong thời gian chiến tranh), chính vào lúc này, chúng ta phải triệu tập một cuộc hội nghị của những người phái tả, và chúng ta sẽ là những người thực sự phạm tội ác, nếu chúng ta làm việc đó *không kịp thời* (ngày này qua ngày khác bọn chúng cứ đẩy lùi dần đảng bên-sê-vích Nga vào hoạt động bí mật).

Sẽ tìm được tiền để tổ chức hội nghị. Có khả năng xuất bản vài số bản tin của hội nghị. Có một trung tâm cho hội nghị ở Xtốckhôn. Có một "chỗ dựa" ở Pháp (tờ "Demain") và ở Anh ("Đảng công nhân xã hội chủ nghĩa" Mỹ;

* 17 nhật báo; mỗi tuần ra 1415 000 tờ; mỗi ngày ra 320 000 tờ.

đại biểu của đảng đó là Ranh-stanh* vào những ngày gần đây đã có mặt ở Pê-téc-bua và chắc chắn sẽ đến Xtóc-khôn), và lại ngoài S. L. P. ("Đảng công nhân xã hội chủ nghĩa" Mỹ) còn có thêm một chỗ dựa ở Anh nữa, và Tom Mann ở Anh, và những nhóm thiểu số trong British Soc. Party¹⁾, và những người xã hội chủ nghĩa ở Scot-len, và tờ "The International"²⁾ ở Mỹ.

Sẽ là một hành động tội lỗi, nếu giờ đây lại hoãn việc triệu tập hội nghị của những người phái tả.

Sẽ vô cùng ngu ngốc, nếu "chờ" có được một số lượng "lớn" những người tham dự và nếu "e ngại" vì trong lúc này số lượng đó còn "nhỏ". Bởi vì trong lúc này một cuộc hội nghị như thế sẽ là một sức mạnh *tư tưởng*, không phụ thuộc vào số lượng người tham dự, còn như để sau này thì người ta có thể lờ đi.

Những người bên-sê-vích, P. S. D., những người Hà-lan, tờ "Arbeiterpolitik", "Demain" — đó đã là *một hạt nhân* đầy đủ rồi. Nếu hành động kiên quyết thì nhất định sẽ lôi cuốn được một bộ phận những người Đan-mạch (Tơ-ria và những người khác là những người đã từ bỏ đảng của tên khốn nạn Xtau-ninh), một bộ phận phái trẻ ở Thụy-điển (*chúng ta có tội với họ, không lãnh đạo họ, bởi vì cần phải lãnh đạo họ*), một bộ phận những người Bun-ga-ri, những người phái tả ở Áo ("Phran-tơ"), một bộ phận bè bạn của Loriot ở Pháp, một bộ phận phái tả ở Thụy-sĩ ("Quốc tế thanh niên") và ở Ý, sau đó là những phần tử của phong trào Anh - Mỹ mà tôi đã nói tới.

Các nghị quyết của hội nghị những người bên-sê-vích

* Nhân vật này như thế nào, tôi chưa hề có ý niệm gì về anh ta cả. Theo báo chí thì anh ta đã hoan nghênh "đại hội thống nhất" của bọn men-sê-vích!! Như vậy có nghĩa là một nhân vật khả nghi.

1) — Đảng xã hội chủ nghĩa Anh

2) — "Quốc tế"

(24 - 29. IV. 1917) và của đại hội của họ (VII. 1917: xem những nghị quyết trong tờ "Đời sống mới")¹⁾, bản dự thảo cương lĩnh mới cũng của đảng này — đó cũng đã là một *cơ sở tư tưởng* đầy đủ (cộng với tờ "Vorbote", "Tribune", "Arbeiterpolitik" v.v.), để đưa ra trước toàn thế giới những câu trả lời rõ rệt về những vấn đề của chủ nghĩa đế quốc và tố cáo bọn xã hội - sô-vanh và bọn Cau-xky.

Cần phải triệu tập *ngay lập tức* một cuộc hội nghị như vậy, thành lập một *ban thường vụ* lâm thời của nó, cho in bằng ba thứ tiếng lời kêu gọi và các dự thảo nghị quyết của nó để phân phát trong đảng. Tôi xin nhắc lại: tôi tin tưởng sâu sắc rằng nếu chúng ta không làm như thế **ngay bây giờ**, thì sau này chúng ta sẽ làm cho công việc này trở nên cực kỳ khó khăn cho chúng ta và sẽ tạo điều kiện cực kỳ dễ dàng cho "việc ân xá" những tên phản bội chủ nghĩa xã hội.

(7) Cần phải hết sức lợi dụng sự trung thành của bọn men-sê-vích Nga "thuộc phái Xim-méc-van" đối với chủ nghĩa nội các, để đưa ra một tối hậu thư cho Xim-méc-van nói chung: hoặc là đoạn tuyệt với bọn Bran-tinh, Huy-xman và đồng bọn, hoặc là chúng ta rút ra khỏi tổ chức ngay lập tức. Nhân tiện xin nói: tờ "Arbeiterpolitik" có tiến hành một chiến dịch chống lại Txét-kin và chống lại tờ Braunschwei-ger "Volksfreund" không, vì để phục vụ những mục tiêu có tính chất âm mưu, bọn khốn nạn này đã biện hộ và ủng hộ cái lũ men-sê-vích Nga, tên Tơ-khê-ít-dê và đồng bọn đã hiện nguyên hình là đồ vô lại theo chủ nghĩa nội các, đại loại như bọn Xam-ba, Rơ-nô-đen, Tô-ma và đồng bọn không?

1) Ý nói những nghị quyết của Hội nghị VII (Hội nghị tháng Tư) và Đại hội VI Đảng công nhân dân chủ - xã hội (bên-sê-vích) Nga (xem "Đảng cộng sản Liên-xô qua các nghị quyết và quyết định của các đại hội, hội nghị đại biểu và hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương", tiếng Nga, xuất bản lần thứ 7, phần I, 1954, tr. 335 - 353 và 372 - 389).

Có lẽ nào cả Mê-rinh đến tận bây giờ vẫn không hiểu toàn bộ sự đố kỵ của Tơ-khê-ít-dê. Txê-rê-tê-li, Xcô-bê-lép và đồng bọn?

(8) Cần phải tổ chức việc chuyển thư từ của các đồng chí đến đây — tôi hy vọng nhận được ngay một bức thư *cũng* chi tiết như bức thư của tôi (bằng không tôi sẽ không đồng ý trao đổi thư từ) — và sách báo: những tập báo "Arbeiterpolitik", "Demain", "Kampf" (Duisburg), "Weekly People" (S. L. P.), "Leipziger Volkszeitung", "Neue Zeit", "The Call" và các báo khác, ít nhất là những số từ giữa tháng Sáu đến nay. Spartacus, các xuất bản phẩm của Loriot và bạn bè của ông ta, "Avanti!" v. v. và v. v.. Bước đầu ít nhất hãy gửi cho những bài cắt ở báo ra.

(9) Các đồng chí phải gửi đến đây, nếu có thể được thì hàng tuần, một là, các bài để đăng trên báo chí của đảng xuất bản ở các tỉnh và ở Pê-tơ-rô-grát (những bài bình luận về tình hình phong trào phái tả ở nước ngoài, những sự kiện, những sự kiện, những sự kiện), hai là, những tờ truyền đơn (quy mô 4 - 8 - 16 trang) để xuất bản thành những cuốn sách nhỏ. Những bản tổng hợp *các sự kiện* về sự phá sản của Quốc tế, về sự nhục nhã của bọn xã hội - sô-vanh, về sự nhục nhã của bọn Cau-xky, về quá trình phát triển của phong trào phái tả: dù chỉ là 4 cuốn sách nhỏ về mỗi chủ đề nêu ra ở trên cũng được, mỗi cuốn dày 16 - 32 trang. **Những sự kiện** và **những sự kiện**. Có hy vọng xuất bản được. Hãy trả lời ngay xem các đồng chí có thể đảm nhận được không. Gửi đi theo cách thức của chúng ta (hiện giờ không thể nói đến việc gửi đi bằng con đường hợp pháp được) thì thiết tưởng viết các sách đó bằng tiếng nước nào *cũng thế thôi*.

(10) Tôi hy vọng rằng các đồng chí có những tập các số báo "Sự thật". Các đồng chí hiện đặt mua tờ "Đời sống mới". Nếu như các đồng chí chưa có tờ "Công nhân và binh sĩ" (đã bị đóng cửa), "Sự thật vô sản" (Crôn-stát) và "Người dân chủ - xã hội" (Mát-xcơ-va), thì viết thư ngay, tôi sẽ gửi

đều đặn cho các đồng chí ngay sau khi tổ chức được con đường mới mà lần đầu tiên được dùng thử để gửi bức thư này.

P. S. Ngày 18 tháng Tám. Tôi vừa mới nhận được các số 1, 2, 4 của tờ báo mới "Người vô sản", cơ quan ngôn luận trung ương — cố nhiên là sắp bị đóng cửa. Tôi sẽ cố gắng gửi cho các đồng chí. Tôi gửi những số 1 - 7.

Ngày 20 tháng Tám. Vẫn chưa có thể gửi bức thư này đi được, và có lẽ sẽ không thể sớm gửi ngay được đâu. Bởi vậy, đây là một loại nhật ký chứ không phải là một bức thư! Đành vậy thôi. Các đồng chí phải rất nhẫn nại và kiên trì, nếu nói chung các đồng chí muốn liên hệ với những người quốc tế chủ nghĩa ở trong một nước cộng hòa để quốc chủ nghĩa "tự do nhất". Hôm nay tôi đã đọc được ở tờ "Tin tức" rằng ở Xtốc-khôn tuần nào cũng ra tờ "Tin tức của Phòng thông tin ở Xtốc-khôn của Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ". Các đồng chí hãy cố gắng gửi cho *trọn bộ* tất cả những xuất bản phẩm ở Xtốc-khôn. *Chúng tôi không thấy một loại nào cả*.

Ngày 25 tháng Tám (7 tháng Chín). Hình như ngày mai có thể gửi thư đi được. Hãy cố gắng *hết sức* để tổ chức việc chuyển thư từ ở chỗ các đồng chí đi. Thế nào cũng phải trả lời **ngay lập tức**, dù chỉ ngắn, theo địa chỉ (ở trong nước nơi *các đồng chí ở*) mà người mang thư này (hoặc bạn của anh ta) sẽ báo cho các đồng chí biết. Cũng chính người đó sẽ chuyển mật mã cho các đồng chí; để thí nghiệm, tôi viết mấy chữ bằng thứ mật mã đó và đề nghị các đồng chí cũng trả lời bằng mật mã đó¹⁾.

P. S. Hãy viết thêm một cuốn sách nhỏ nữa, dày 16 - 32 trang, nói về các hiệp ước ngoại giao bí mật của nước Nga:

1) Tiếp đó là mấy dòng viết bằng mật mã.

ngắn gọn, chính xác, có những sự kiện, những sự kiện. Một hiệp ước nhất định nào đó, ký vào ngày nào đó, vào tháng nào đó, vào năm nào đó, nội dung cụ thể. Liệt kê các hiệp ước. Bản tóm tắt nội dung. Ngắn gọn và có nhiều tài liệu. Các đồng chí hãy trả lời cho biết xem các đồng chí có nhận không và bao giờ sẽ gửi đến.

Tôi dùng bút: tôi khẩn khoản đề nghị các đồng chí hãy tổ chức ngay một cuộc hội nghị của phái tả, một ban thường vụ của phái tả, một bản tin của ban thường vụ, và ấn định một cuộc hội nghị *thứ hai* chậm nhất là sau 2 (I½) tháng nữa.

Gửi các đồng chí lời chào! Lê-nin

Gửi từ Hen-xinh-pho đến Xtốc-khôn

In lần đầu năm 1930 trong

Văn tập Lê-nin, t. XIII

Theo đúng bản thảo

435

GỬI G. RÔ-VI-Ô

Đồng chí Rô-vi-ô! Đồng chí làm ơn chuyển bức thư kèm theo đây cho Xmin-ga (chỉ đưa trực tiếp, *không* qua bưu điện).

Người mang cho đồng chí bức thư này sẽ quay lại rất gấp: *đồng chí hãy gửi anh ta mang về cho tôi những số báo còn lại và những thứ đã nhận được, nếu có.*

Đồng chí đã chuyển lên miền Bắc cho những người bạn Thụy-điển những gì mà tôi đưa cho đồng chí chưa?¹⁾ Hãy trả lời qua người đưa thư.

Gửi đồng chí lời chào tốt đẹp nhất!

C. I-va-nốp của đồng chí

Viết ngày 27 tháng

Chín (10 tháng Mười) 1917

Gửi từ Vư-boóc-gơ đến

Hen-xinh-pho

In lần đầu năm 1933, trong

Văn tập Lê-nin, t. XXI

Theo đúng bản thảo

436

GỬI G. RÔ-VI-Ô

Đồng chí Rô-vi-ô thân mến!

Nhân tiện tôi muốn biết xem đồng chí đã nhận được hay chưa bức thư của tôi có kèm theo thư gửi cho Xmin-ga?²⁾ và đã chuyển cho đồng chí ấy bức thư chưa?

Khoảng hai ngày sau người đưa thư sẽ quay lại. Đồng chí làm ơn chuyển bức thư đó cho Xmin-ga để đồng chí ấy cũng biết là tôi lo lắng không biết đồng chí ấy có nhận được thư của tôi không và tôi chờ thư trả lời của đồng chí ấy.

Gửi đồng chí lời chào! C. I-va-nốp của đồng chí

1) Có lẽ đây là nói bức thư của V.I. Lê-nin "Gửi Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương" đặt trụ sở ở Xtốc-khôn ((xem tập này, tr. 605 - 614).

2) "Thư gửi I. T. Xmin-ga, chủ tịch Ủy ban khu lục quân, hải quân và công nhân ở Phần-lan" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 350 - 356).

Đồng chí có thể gửi cho tôi trọn bộ các số của (1) "*Sóng vỡ*"⁵⁰⁷ và (2) "*Người xã hội chủ nghĩa - cách mạng*" ra vào tuần rưỡi nay không?

P. S. Đồng chí đã gửi thư và bài đi Thụy-điển thông qua các bạn bè chưa?

Viết sau ngày 27 tháng Chín

(10 tháng Mười) 1917

Gửi từ Vư-boóc-gơ đến

Hen-xinh-pho

In lần đầu năm 1933 trong

Văn tập Lê-nin, t. XXI

Theo đúng bản thảo

437

THƯ GỬI M. V. PHÔ-PHA-NÔ-VA

Tôi đi đến chỗ mà chị không muốn cho tôi đến. Chào tạm biệt.

I-lích

Viết ngày 24 tháng Mười

(6 tháng Mười một) 1917

In lần đầu năm 1934 trong cuốn:

N. C. Crúp-xcai-a. Hồi ký về

Lê-nin, tiếng Nga, phần III.

Mát-xcơ-va, Nhà xuất bản của đảng

Theo đúng bản in trong cuốn sách

PHỤ LỤC

1
GIẤY CHỨNG NHẬN CHO ÁC-MĂNG
VÀ Ê-GÔ-RỐP

Giấy này chứng nhận các đồng chí I-nét-xa và Ê-gô-rốp được ủy quyền làm đại biểu cho các tổ chức thanh niên bên cạnh Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga để tham gia Hội nghị quốc tế Béc-nơ.

Thay mặt Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga

N. Lê-nin

Béc-nơ. Ngày 3 tháng Tư 1915

*Đăng lần đầu bằng tiếng Đức
(ảnh chụp) trên báo "Die Rote
Fahne" (Berlin), số 155, ngày 7
tháng Bảy 1926*

*Đăng lần đầu bằng tiếng Nga
ngày 16 tháng Bảy 1926 trên báo
"Sự thật thanh niên cộng sản", số
161*

*Theo đúng bản thảo
Dịch từ tiếng Đức*

2

GỬI THƯ VIỆN QUỐC GIA Ở BÉC-NƠ

Gửi Thư viện quốc gia
Đơn yêu cầu

Thưa ngài!

Kèm theo đây tôi gửi trả cuốn sách đã mượn. Yêu cầu gửi cho tôi cuốn khác (*Bê-đê-cơ*: Thụy sĩ) — có thể là thuộc lần xuất bản trước kia, bằng tiếng Đức, tiếng Pháp hoặc tiếng Anh.

Xin gửi lời chào hết sức kính trọng *Vl. U-li-a-nốp*

Spiegelgasse, 12.

Zürich I.

Viết ngày 8 tháng Tư 1916

Gửi đến Béc-nơ

In lần đầu, theo đúng bản thảo

Dịch từ tiếng Đức

3

GIẤY CAM KẾT CỦA NHỮNG NGƯỜI
THAM GIA CHUYẾN ĐI QUA NƯỚC ĐỨC

Tôi, ký tên dưới đây, xác nhận rằng:

1) tôi đã được báo về những điều kiện thỏa thuận giữa Plát-ten và đại sứ quán Đức;

2) tôi phục tùng những chỉ thị của người chỉ đạo chuyến đi là Plát-ten;

3) tôi đã được thông báo về tin đăng trên báo "Petit Parisien" nói rằng Chính phủ lâm thời Nga dọa sẽ khép vào

tội phản quốc tất cả những người thuộc quốc tịch Nga đi qua nước Đức;

4) tôi tự lĩnh toàn bộ trách nhiệm chính trị về chuyến đi của tôi;

5) Plát-ten chỉ bảo đảm cho tôi đoạn đường đi đến Xtốc-khôn.

Ngày 9 tháng Tư 1917

Béc-nơ - Xuy-rích

N. Lê-nin¹⁾

Viết ngày 27 tháng Ba

(9 tháng Tư) 1917

In lần đầu năm 1924 trong

Văn tập Lê-nin, t. II

Theo đúng bản sao đánh máy

4

ĐIỆN GỬI Tx. HƠ-GLUNG⁵⁰⁸

Gửi đại biểu quốc hội, Tx. Hơ-glungh

Nhà tù tạm giam, Len-khôn

Chúng tôi chúc đồng chí chúng được trả tự do và trở về với cuộc đấu tranh!

Thay mặt các bạn Nga và Thụy-điển

Lê-nin, Xtơ-rơm

Viết ngày 31 tháng Ba (13 tháng

Tư) 1917

Đăng lần đầu ngày 2 (15)

tháng tư 1917 trên báo

"Politiken", số 86

Theo đúng bản in trên báo

Dịch từ tiếng Thụy-điển

1) Những người khác cùng đi cũng ký vào văn bản này.

5

LỜI CHÀO MỪNG ĐỒNG CHÍ HƠ-GLUNG

Nhân ngày đồng chí ra khỏi nhà tù, Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga chào mừng đồng chí như một chiến sĩ kiên cường chống cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa và một người ủng hộ triệt để Quốc tế III.

Ban chấp hành trung ương

Lê-nin¹⁾

*Đăng lần đầu ngày 23 tháng Tư
(6 tháng Năm) 1917 trên báo
"Sự thật", số 39*

*Theo đúng bản in
trên báo*

6

THƯ GỬI MỘT NGƯỜI KHÔNG RÕ HỌ TÊN

N. Lê-nin thiết tha yêu cầu giúp đỡ tìm kiếm những tài liệu sau đây *cả bằng tiếng Đức* lẫn tiếng Nga, để làm một việc rất gấp:

1. Tuyên ngôn của Đảng cộng sản⁵⁰⁹

bằng tiếng Đức *không có*

bằng tiếng Nga *không có*

2. Sự khốn cùng của triết học:

bằng tiếng Đức *có*

bằng tiếng Nga *không có*.

*Viết tháng Bảy hoặc tháng Tám
1917*

*In lần đầu, theo đúng
bản thảo*

1) Di-nô-vi-ép cũng ký vào lời chào mừng Tx. Hơ-glung.

DANH MỤC NHỮNG THƯ
CỦA V.I. LÊ-NIN
Ở CÁC TẬP TRƯỚC CỦA LẦN
XUẤT BẢN NÀY

DANH MỤC NHỮNG THƯ CHƯA
TÌM THẤY CỦA V.I. LÊ-NIN

CHÚ THÍCH

CÁC BẢN CHỈ DẪN

**DANH MỤC NHỮNG THƯ CỦA V.I. LÊ-NIN
Ở CÁC TẬP TRƯỚC CỦA LẦN XUẤT BẢN NÀY**

(Tháng Tám 1914 - tháng Mười 1917)

GỬI ỦY BAN QUỐC TẾ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA (I. S. K.).
Tháng Chín 1915 sau ngày 12 (25)

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 31 - 36.

GỬI BÍ THƯ "LIÊN MINH TUYÊN TRUYỀN XÃ HỘI CHỦ
NGHĨA". *Giữa ngày 31 tháng Mười và 9 tháng Mười một (ngày 13 và
22 tháng Mười một) 1915*

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 71 - 75.

NHỮNG NHIỆM VỤ CỦA PHÁI ĐỐI LẬP Ở PHÁP (*Thư gửi
đồng chí Xa-pha-rốp*). *Ngày 10 tháng Hai 1916*

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 235 - 239.

THƯ CỦA BAN CHẤP HÀNH CÁC TỔ CHỨC Ở NƯỚC NGOÀI
GỬI CÁC CHI BỘ ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI NGÀ.
Tháng Hai - tháng Ba 1916

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 275 - 278.

CHÀO MỪNG ĐẠI HỘI ĐẢNG XÃ HỘI CHỦ NGHĨA Ý. *Nửa
đầu tháng Mười 1916*

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 146 - 150.

THƯ NGỎ GỬI BÔ-RÍT XU-VA-RIN. *Nửa cuối tháng Chạp 1916*

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 261 - 272.

THƯ NGỎ GỬI SÁC-LƠ NEN-NƠ, ỦY VIÊN ỦY BAN QUỐC TẾ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA TẠI BÉC-NƠ. Ngày 26 - 27 tháng Chạp 1916 (ngày 8 - 9 tháng Giêng 1917)

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 286 - 295.

ĐIỆN GỬI NHỮNG NGƯỜI BÔN-SÊ-VÍCH TRỞ VỀ NGA.

Ngày 6 (19) tháng Ba 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 7.

THƯ TỪ BIỆT CÔNG NHÂN THỤY-SĨ. Ngày 26 tháng Ba (8 tháng Tư) 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 87 - 94.

THƯ GỬI BAN BIÊN TẬP. Ngày 15 (2) tháng Năm 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 32, tr. 8.

THƯ NGỎ GỬI CÁC ĐẠI BIỂU ĐẠI HỘI NÔNG DÂN TOÀN NGA. Ngày 7 (20) tháng Năm 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 32, tr. 43 - 47.

THƯ GỬI BAN BIÊN TẬP. Ngày 18 (31) tháng Năm 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 32, tr. 126.

THƯ GỬI CÁC BAN CHẤP HÀNH QUẬN THUỘC ĐẢNG BỘ PÊ-TƠ-RÔ-GRÁT CỦA ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI (BÔN-SÊ-VÍCH) NGA. Ngày 31 tháng Năm (13 tháng Sáu) 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 32, tr. 236 - 238.

THƯ GỬI BAN BIÊN TẬP. Ngày 26 (13) tháng Sáu 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 32, tr. 334.

THƯ GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "ĐỜI SỐNG MỚI". Ngày 11 (24) tháng Bảy 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 8 - 10.

THƯ GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "SỰ NGHIỆP VÔ SẢN". Ngày 28 (15) tháng Bảy 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 11 - 13.

VỀ BÀI DIỄN VĂN CỦA CA-MÊ-NÉP TẠI BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG CÁC XÔ-VIỆT, NÓI VỀ HỘI NGHỊ XTỐC-KHÔN. Ngày 16 (29) tháng Tám 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 93 - 95.

BỨC THƯ VIẾT NHÂN XUẤT BẢN "TRUYỀN ĐƠN NHÂN VIỆC RI-GA BỊ CHIẾM". Sau ngày 22 tháng Tám (4 tháng Chín) 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 113 - 117.

GỬI BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI NGA. Ngày 30 tháng Tám (12 tháng Chín) 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 157 - 161.

NHỮNG NGƯỜI BÔN-SÊ-VÍCH PHẢI NẮM LẤY CHÍNH QUYỀN. Thư gửi Ban chấp hành trung ương, các Ban chấp hành Pê-tơ-rô-grát và Mát-xcơ-va của Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. Ngày 12 - 14 (25 - 27) tháng Chín 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 317 - 320.

CHỦ NGHĨA MÁC VÀ KHỎI NGHĨA. Thư gửi Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. Ngày 13 - 14 (26 - 27) tháng Chín 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 321 - 328.

THƯ GỬI I. T. XMIN-GA, CHỦ TỊCH ỦY BAN KHU LỤC QUÂN, HẢI QUÂN VÀ CÔNG NHÂN Ở PHẦN-LAN. Ngày 27 tháng Chín (10 tháng Mười) 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 350 - 356.

THƯ GỬI BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG, BAN CHẤP HÀNH ĐẢNG BỘ MÁT-XCƠ-VA, BAN CHẤP HÀNH ĐẢNG BỘ PÊ-TƠ-RÔ-GRÁT VÀ CÁC ĐẢNG VIÊN BÔN-SÊ-VÍCH TRONG CÁC XÔ-VIỆT PÊ-TƠ-RÔ-GRÁT VÀ MÁT-XCƠ-VA. Ngày 1 (14) tháng Mười 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 447 - 449.

THƯ GỬI HỘI NGHỊ THÀNH PHỐ PÊ-TƠ-RÔ-GRÁT. Để đọc tại phiên họp kín. Ngày 7 (20) tháng Mười 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 456 - 460.

THƯ GỬI CÁC ĐỒNG CHÍ BÔN-SÊ-VÍCH THAM GIA ĐẠI HỘI CÁC XÔ-VIỆT MIỀN BẮC. Ngày 8 (21) tháng Mười 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 505 - 512.

THƯ GỬI CÁC ĐỒNG CHÍ. Ngày 17 (30) tháng Mười 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 520 - 547.

THƯ GỬI CÁC ĐẢNG VIÊN ĐẢNG BÔN-SÊ-VÍCH. Ngày 18 (31) tháng Mười 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 548 - 552.

THƯ GỬI BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI (b) NGA. Ngày 19 tháng Mười (1 tháng Mười một) 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 553 - 559.

THƯ GỬI I-a. M. XVÉC-ĐLỐP. Ngày 22 hoặc 23 tháng Mười (4 hoặc 5 tháng Mười một) 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 568 - 569.

THƯ GỬI CÁC ỦY VIÊN BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG. Ngày 24 tháng Mười (6 tháng Mười một) 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 570 - 572.

DANH MỤC NHỮNG THƯ CỦA V.I. LÊ-NIN CHO ĐẾN NAY CHƯA TÌM THẤY*

(Tháng Tám 1914 - tháng Mười 1917)

1914

ĐIỆN GỬI CHI BỘ LÔ-ĐA-NƠ ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ -
XÃ HỘI NGA

Ngày 11 tháng Mười 1914

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 389.

NHỮNG BỨC THƯ GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

Trước ngày 21 tháng Mười 1914

Trong thư gửi A. G. Sli-áp-ni-cốp, V.I. Lê-nin đã viết: "Anh hãy chuyển những bức thư của tôi cho người đã trao cho anh mẫu thư viết bằng bút chì..." (xem tập này, tr. 21).

GỬI A. C. VÔ-RÔN-XKI (VA-LEN-TIN)

Trước ngày 31 tháng Mười 1914

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 389.

ĐIỆN GỬI C. I-a. BRAN-TINH

Ngày 25 tháng Mười một 1914

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 389.

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Trước ngày 28 tháng Mười một 1914

Trong thư gửi A. G. Sli-áp-ni-cốp ngày 28 tháng Mười một 1914, V.I. Lê-nin đã viết: "Anh hãy viết thư cho biết xem đã nhận được tiền

* Bản danh mục này cũng gồm cả những bức thư được nêu lên trong số các tác phẩm chưa tìm thấy của V.I. Lê-nin ghi trong các tập 26 - 34 Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5.

cho vay chưa: trong thư trước tôi đã nhét một mẫu giấy viết cho anh về vấn đề này" ((xem tập này, tr. 48).

NHỮNG BỨC THƯ GỬI M. M. LÍT-VI-NỐP

Tháng Mười một 1914

Trong những năm của cuộc chiến tranh thế giới lần thứ nhất, V.I. Lê-nin đã tiến hành trao đổi nhiều thư từ với M. M. Lít-vi-nốp lúc ấy đang ở Luân-đôn. Hồi tháng Mười một 1914, trong bức thư gửi A. M. Côn-lôn-tai Lê-nin thông báo: "Tôi đang trao đổi thư với một đồng chí ở Luân-đôn (Mr. Litvinoff)" (xem tập này, tr. 51).

NHỮNG BỨC THƯ GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Cuối tháng Chạp 1914

Về những bức thư này, V. I. Lê-nin có nhắc đến trong bức thư gửi A. G. Sli-áp-ni-cốp viết vào cuối tháng Chạp 1914: "Đúng là những lá thư tôi gửi cho anh đã bị thất lạc hoặc bị chậm: tôi đã viết nhiều lần gửi đến cho Cô-be-tơ-ki" (xem tập này, tr. 59). Một trong số những bức thư này đã được Lê-nin nhắc đến trong bức thư gửi A. M. Côn-lôn-tai "Đồng chí hãy yêu cầu A-lếch-xan-đơ làm quen với Cô-be-tơ-ki... và lấy ở anh ta bức thư của tôi gửi cho anh ấy" ((xem tập này, tr. 58).

VỀ VẤN ĐỀ THÁI ĐỘ ĐỐI VỚI KHẨU HIỆU "HÒA BÌNH"

Tháng Chạp 1914

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 390.

1914 - 1915

GỬI G. I. XA-PHA-RỐP

Cuối 1914 - đầu 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 390.

NHỮNG BỨC THƯ GỬI X. G. BOA-TSÍT-ĐÊ

1914 - 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 390

NHỮNG BỨC THƯ GỬI G. I-a. BÊ-LEN-KI

Cuối 1914 - đầu 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 391

NHỮNG BỨC THƯ GỬI X. I. GỐP-NE

Cuối 1914 - đầu 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 391

NHỮNG BỨC THƯ GỬI L. N. XTAN

Cuối 1914 - đầu 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 391.

1915

GỬI N. I. BU-KHA-RIN

Đầu 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 391.

ĐIỆN GỬI E. B. BÔ-SƠ

Cuối tháng Giêng 1915

Về bức điện này bà E. B. Bô-sơ đã viết trong hồi ký của mình như sau: "Hồi cuối tháng Giêng 1915 tôi đã nhận được ở Niu-ôóc một bức điện dưới ký tên "Lê-nin", trong đó có thông báo về việc triệu tập hội nghị và chỉ rõ rằng nhất thiết phải đến dự" ("Cách mạng vô sản", 1925, số 5, tr. 179).

GỬI XA-DÔ-NỐP (MÁC-TUN)

Trước ngày 25 tháng Hai 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 391.

GỬI N. I. BU-KHA-RIN

Tháng Hai 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 391.

GỬI N. I. BU-KHA-RIN

Trước ngày 2 tháng Ba 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 392.

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Ngày 12 tháng Ba 1915

Về việc nhận được bức thư này, A. G. Sli-áp-ni-cốp đã báo trong bức thư gửi V. I. Lê-nin ngày 4 tháng Tư 1915 (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

GỬI G. I-a. BÊ-LEN-KI

Trước ngày 4 tháng Năm 1915

Về việc nhận được bức thư này, G. I-a. Bê-len-ki đã báo trong bức thư gửi Lê-nin ngày 4 tháng Năm 1915 (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

GỬI M. N. PÔ-CRỐP-XKI

Trước ngày 27 tháng Năm 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 392.

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Sau ngày 4 tháng Sáu 1915

Về bức thư này, V. I. Lê-nin đã nhắc đến trong bức thư gửi I. Ph. Ác-măng được viết sau ngày 4 tháng Sáu 1915: "Hôm qua tôi viết

thư cho Gri-gô-ri nói về việc mời Grim tham gia tờ "*Người cộng sản*" (xem tập này, tr. 104).

GỬI C. VI-CƠ

Ngày 6 tháng Sáu 1915

N. C. Crúp-xcai-a, trong thư gửi A. M. Côn-lôn-tai ngày 6 tháng Sáu 1915, đã nói đến bức thư của V. I. Lê-nin gửi Vi-cơ (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

GỬI C. B. RA-ĐẾCH

Trước ngày 19 tháng Sáu 1915

Trong bức thư gửi C. B. Ra-đếch, được viết sau ngày 19 tháng Sáu 1915, Lê-nin đã viết: "Khi đồng chí viết thư cho tôi, thì cũng là lúc tôi viết cho đồng chí (bưu thiệp) và đồng thời gửi cả Văn tập" (xem tập này, tr. 108).

GỬI I-a. BÔ-GRỐP-XKI

Ngày 23 tháng Sáu 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 392.

GỬI G. L. PI-A-TA-CỐP

Trước ngày 24 tháng Sáu 1915

Trong thư gửi G. E. Di-nô-vi-ép được viết trước ngày 24 tháng Sáu 1915, V. I. Lê-nin đã viết như sau: "Hôm qua tôi gửi cho I-u-ri tám bưu thiệp đến Friedrichstrasse: nếu bưu thiệp chưa đến, thì ra hỏi ở bưu điện" (xem tập này, tr. 113).

ĐIỆN GỬI N. V. CRƯ-LÊN-CÔ

Trước ngày 25 tháng Sáu 1915

Về bức điện của V. I. Lê-nin, N. V. Crư-len-cô đã nói đến trong bức thư gửi G. E. Di-nô-vi-ép ngày 25 tháng Sáu 1915 (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

NHỮNG BỨC THƯ GỬI M. C. DẮC-XƠ - GLÁT-NÉP

Trước ngày 29 tháng Sáu 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 392.

ĐIỆN VÀ THƯ GỬI E. Ph. RÔ-ĐƠ-MI-RÔ-VÍCH

Trước ngày 5 tháng Bảy 1915

Về bức điện và bức thư này, V. I. Lê-nin đã nhắc đến trong bức thư gửi G. E. Di-nô-vi-ép được viết trước ngày 5 tháng Bảy 1915: "Tôi đã gửi điện gọi E. Ph. về đây, và gửi cả thư nữa" (xem tập này, tr. 116).

GỬI C. B. RA-ĐẾCH

Sau ngày 5 tháng bảy 1915

V. I. Lê-nin nói đến bức thư này trong bức thư gửi G. E. Di-nô-vi-ép viết sau ngày 5 tháng Bảy 1915: "Tôi gửi bức thư của Ra-đếch. Theo tôi, nhất thiết phải hăng hái ủng hộ kế hoạch viết cuốn sách đó. *Tôi viết thư cho Ra-đếch*" (xem tập này, tr. 119).

GỬI Đ. N. BLA-GÔ-ÉP

Sau ngày 11 tháng Bảy 1915

Trong thư gửi G. E. Di-nô-vi-ép viết sau ngày 11 tháng Bảy 1915, V. I. Lê-nin viết: "Tôi đã viết thư cho Côn-lôn-tai và Bla-gô-ép" (xem tập này, tr. 123).

ĐIỆN GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Ngày 24 tháng Bảy 1915

Về bức điện này V. I. Lê-nin đã viết như sau trong bức thư gửi V. A. Các-pin-xki ngày 24 tháng Bảy 1915: "Hôm nay tôi vừa gửi cho đồng chí bức điện yêu cầu thay bài báo của tôi trong số đang chuẩn bị ra của cơ quan ngôn luận trung ương, bài "Về tình hình của Đảng dân chủ - xã hội" bằng bài (của Gri-gô-ri) về chủ nghĩa hòa bình" (xem tập này, tr. 137 - 138).

GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Sau ngày 16 tháng Tám 1915

Về bức thư này V. I. Lê-nin đã nhắc đến trong bức thư của Người gửi X. N. Ra-vích viết sau ngày 16 tháng Tám 1915: "Tôi viết thư cho Gri-gô-ri, báo rằng tôi cho xuất bản cuốn sách..." (xem tập này, tr. 166).

GỬI E. I. RI-VLI-NA

Sau ngày 19 tháng Tám 1915

Về bức thư này V. I. Lê-nin đã nhắc đến trong bức thư của Người gửi E. I. Ri-vli-na viết sau ngày 19 tháng Tám 1915: "Vừa mới đây tôi đã viết thư cho đồng chí về Gô-lây-rôi" (xem tập này, tr. 175).

GỬI M. M. LÍT-VI-NỐP

Ngày 21 tháng Tám 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 473.

GỬI X. X. XPAN-ĐA-RI-AN

Ngày 28 tháng Tám 1915

Trong bức thư ngày 28 tháng Chín 1915 gửi V. I. Lê-nin, X. X. Xpan-đa-ri-an cho biết đã nhận được bức thư của Lê-nin ngày 28 tháng Tám 1915 (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

ĐIỆN GỬI C. B. RA-ĐẾCH

Trước ngày 30 tháng Tám 1915

Về bức điện này V. I. Lê-nin nhắc đến trong bức thư gửi G. E. Di-nô-vi-ép ngày 30 tháng Tám 1915: "Hôm nay — sáng thứ hai — mà vẫn chưa thấy Ra-đếch trả lời bức điện báo đã trả tiền!!" (xem tập này, tr. 186).

GỬI N. I. BU-KHA-RIN

Trước ngày 8 tháng Chín 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 473.

NHỮNG BỨC THƯ GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Trước ngày 18 tháng Chín 1915

Trong thư gửi V. I. Lê-nin ngày 18 tháng Chín 1915, Sli-áp-ni-cốp cho biết đã nhận được các bức thư của Lê-nin (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

GỬI X. N. RA-VÍCH

Trước ngày 19 tháng Chín 1915

Trong thư gửi G. E. Di-nô-vi-ép viết trước ngày 19 tháng Chín 1915, V. I. Lê-nin cho biết: "Tôi đã viết thư cho chị Ôn-ga" (xem tập này, tr. 196).

GỬI PÔ-LU-BI-NỐP (Ê-GO)

Ngày 19 tháng Chín 1915

Trong bức thư ngày 19 tháng Chín 1915 gửi V. A. Các-pin-xki, V. I. Lê-nin viết: "Tôi gửi kèm theo đây bức thư cho người xã hội chủ nghĩa - cách mạng "Ê-go"" (xem tập này, tr. 200).

GỬI M. M. LÍT-VI-NỐP

Ngày 20 tháng Chín 1915

Trong bức thư gửi V. I. Lê-nin ngày 28 tháng Chín 1915, M. M. Lít-vi-nốp viết: "Tôi đã nhận được bức thư của đồng chí đề ngày 20 tháng Chín 1915" (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Ngày 20 tháng Chín 1915

Trong bức thư gửi V. I. Lê-nin và N. C. Crúp-xcai-a ngày 26 tháng Chín 1915, Sli-áp-ni-cốp cho biết đã nhận được thư của Lê-nin và của Crúp-xcai-a đề ngày 20 tháng Chín 1915 (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

Ngày 24 tháng Chín 1915

Trong bức thư gửi V. I. Lê-nin đề ngày 8 tháng Chạp 1915, L. B. Ca-mê-nép cho biết đã nhận được bức thư của Lê-nin đề ngày 24 tháng Chín 1915 (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô. Cũng xem cả tập này, tr. 209).

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

Trước ngày 26 tháng Chín 1915

Trong bức thư gửi A. G. Sli-áp-ni-cốp, viết sau ngày 26 tháng Chín 1915, V. I. Lê-nin cho biết như sau: "Cuốn sách của Côn-lôn-tai tốt về mặt nội dung tư tưởng. Nhưng chủ đề hết sức khó; viết với mức độ phổ cập như vậy thì hết sức khó. Theo tôi, cần phải sửa. Tôi đã viết thư cho đồng chí ấy về vấn đề đó, đề nghị đồng chí ấy đồng ý cho sửa" (xem tập này, tr. 212).

GỬI N. I. BU-KHA-RIN

Giữa ngày 26 tháng Chín và ngày 5 tháng Mười 1915

Về bức thư này, V. I. Lê-nin đã nói đến trong bức thư gửi G. E. Di-nô-vi-ép viết giữa ngày 26 tháng Chín và 5 tháng Mười 1915 (xem tập này, tr. 210).

GỬI R. GRIM

Cuối tháng Chín hoặc tháng Mười 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 474.

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

Trước ngày 10 tháng Mười 1915

Về bức thư này, V. I. Lê-nin đã nói đến trong thư gửi A. G. Sli-áp-ni-cốp ngày 10 tháng Mười 1915: "Chị A. M. đã gửi bài phê phán bản tiếng Đức, và tôi đã trả lời chị ấy trong một bức thư chi tiết gửi sang Mỹ" (xem tập này, tr. 218).

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

Sau ngày 13 tháng Mười 1915

Về bức thư này, V. I. Lê-nin đã nói đến trong thư ngày 9 tháng Mười một 1915 gửi A. M. Côn-lôn-tai: "Đến tận bây giờ mà đồng chí vẫn chưa nhận được thư của tôi (và báo "Người dân chủ - xã hội", số 45 - 46 và 47) về Hội nghị Xim-méc-van cùng những câu trả lời cho các câu hỏi của đồng chí; mà tôi viết bức thư đó cách đây đã hơn một tháng rồi" (xem tập này, tr. 221).

GỬI A. DI-PHEN-TÔ

Đầu tháng Mười một 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 474

GỬI X. N. RA-VÍCH

Trước ngày 9 tháng Mười một 1915

Trong thư gửi V. A. Cáp-pin-xki, viết trước ngày 9 tháng Mười một 1915, V. I. Lê-nin viết: "Tôi rất mong chị Ôn-ga trả lời *thật cặn kẽ* về tờ bưu thiếp của tôi gửi hôm qua" (xem tập này, tr. 219).

GỬI MỘT ĐỒNG CHÍ NGƯỜI LÁT-VI-A

Trước ngày 9 tháng Mười một 1915

Trong bức thư gửi G. L. Sco-lốp-xki, viết trước ngày 9 tháng Mười một 1915, Lê-nin yêu cầu: "Đề nghị anh hãy chuyển bức thư kèm theo đây cho **người Lát-vi-a** (người này đã lấy ở anh địa chỉ của tôi vào khoảng ngày 5 - 8. IX và đã đến chỗ tôi ở Sörenberg ngày 10 hay 11. IX. 1915)" (xem tập này, tr. 220 - 221). Chắc là có ý nói đến I-a. A. Béc-din - Di-ê-mê-li-xơ, đại biểu của Đảng dân chủ - xã hội Lát-vi-a tại Hội nghị Xim-méc-van và đã gia nhập phái tả Xim-méc-van.

GỬI X. G. SAU-MI-AN

Trước ngày 14 tháng Mười một 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 474.

GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

Ngày 22 tháng Mười một 1915

Trong bức thư ngày 22 tháng Mười một 1915 gửi A. M. Côn-lôn-tai, V. I. Lê-nin viết: "Vì đang trí nên tôi chưa viết nốt bức thư cho đồng chí gửi đi ngày hôm nay" (xem tập này, tr. 227).

GỬI A. I. Ê-LI-DA-RÔ-VA - U-LI-A-NÔ-VA

Mùa thu 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 473 - 474.

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

Ngày 24 tháng Mười một 1915

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 475.

GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP

Tháng Chạp 1915

Về bức thư này, M. M. Kha-ri-tô-nốp đã nói đến trong thư gửi V. I. Lê-nin hồi tháng Chạp 1915 (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

1916

GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP

Tháng Giêng 1916

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 475.

NHỮNG BỨC THƯ GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP

Tháng Giêng - tháng Năm 1916

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 475.

ĐIỆN GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Trước ngày 9 tháng Ba 1916

Trong bức thư gửi Sơ-lốp-xki ngày 9 tháng Ba 1916, Di-nô-vi-ép cho biết đã nhận được bức điện của V. I. Lê-nin (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

NHỮNG BỨC THƯ GỬI N. I. BU-KHA-RIN

Trước ngày 11 tháng Ba 1916

Trong bức thư gửi A. G. Sli-áp-ni-cốp, viết sau ngày 11 tháng Ba 1916, V. I. Lê-nin viết: "Đồng chí hãy lấy "những luận cương" của họ ở N. I-v. và bài tôi trả lời anh ta" (xem tập này, tr. 263). Và Lê-nin viết tiếp: "Tôi gửi kèm theo đây bản sao thư tôi trả lời cho N. I. Bu-kha-rin về ý nghĩa của "những sự bất đồng mới" (tr. 265).

GỬI N. I. BU-KHA-RIN

Trước ngày 19 tháng Ba 1916

Trong thư gửi A. M. Côn-lôn-tai ngày 19 tháng Ba 1916, V. I. Lê-nin viết: "Bảo Bu-kha-rin phải báo cho đồng chí biết những gì mà chúng tôi đã viết cho anh ta trong một bức thư đặc biệt nói về phái Xim-méc-van, còn đồng chí hãy theo dõi việc thi hành" (xem tập này, tr. 271).

GỬI A. I. Ê-LI-DA-RÔ-VA - U-LI-A-NÔ-VA

Trước ngày 25 tháng Ba 1916

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 475 - 476.

NHỮNG BỨC THƯ GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI

Tháng Ba 1916

Người ta biết về những bức thư của V. I. Lê-nin gửi A. M. Côn-lôn-tai ở Mỹ là nhờ có bức thư ngày 19 tháng Ba 1916 gửi cho bà: "Tôi hết sức bực tức về việc nước Pháp "cao cả" đã tịch thu (đó là sự thực!) một loạt thư bảo đảm của tôi gửi sang Mỹ cho đồng chí" (xem tập này, tr. 269 - 270).

GỬI G. I-a. BÊ-LEN-KI

Trước ngày 12 tháng Tư 1916

Trong thư ngày 12 tháng Tư 1916, Bê-len-ki cho biết đã nhận được bức thư ngỏ của V. I. Lê-nin (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

GỬI N. I. BU-KHA-RIN

Mùa xuân 1916

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 476.

GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI

Ngày 17 tháng Năm 1916

Trong thư gửi G. E. Di-nô-vi-ép ngày 17 tháng Năm 1916, V. I. Lê-nin đã viết: "Tôi thật ngạc nhiên về tính cẩn thận của anh, đến nỗi tôi phải viết thư đặc biệt cho Mi-nin về đức tính đó: hoan hô!" (xem tập này, tr. 305).

GỬI A. I. Ê-LI-DA-RÔ-VA - U-LI-A-NÔ-VA

Ngày 10 tháng Sáu 1916

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 476.

GỬI R. V. MA-LI-NỐP-XKI

Trước ngày 7 tháng Bảy 1916

Ngày 7 tháng Bảy 1916, V. I. Lê-nin đã viết cho I. Ph. Ác-măng như sau: "Những bức thư gửi cho các tù binh nói về tờ khai thì đều không tới nơi. Có lần tôi đã viết thư cho Ma-li-nốp-xki, đề nghị một mẫu khai hết sức đơn giản..." (xem tập này, tr. 353).

NHỮNG BỨC THƯ GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Tháng Tám 1916

Hồi tháng Tám - sớm nhất là ngày 27, 1916, trong lá thư gửi Di-nô-vi-ép. V. I. Lê-nin đã viết như sau: "Anh hãy trả lại những bức thư của tôi và những ý kiến nhận xét về bài báo của anh". Đây là nói về

bài báo của Di-nô-vi-ép "Quốc tế II và vấn đề chiến tranh" để gửi cho "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

GỬI A. E. A-BRA-MÔ-VÍCH

Sớm nhất là ngày 26 tháng Tám 1916

V. I. Lê-nin đã viết bức thư này sớm nhất vào ngày 26 tháng Tám, chậm nhất vào ngày 18 tháng Chạp 1916. Trong các hồi ký viết về thời kỳ này, A-bra-mô-vích viết: "...một phần tử xã hội - hòa bình chủ nghĩa ở Thụy-sĩ, tên là Hum-be-Đrô, sau khi được gọi nhập ngũ đã từ chối không chịu đến trình diện, nên đã bị bắt. Thanh niên Thụy-sĩ đã đứng lên bênh vực cho hành động của anh ta và đã tổ chức một cuộc diễu hành đông hàng nghìn người kéo đến nhà tù, nơi mà Hum-be-Đrô bị giam giữ. Hum-be-Đrô đã công bố bài diễn văn biện hộ của mình trước toà án. Bài diễn văn này là kiểu mẫu về sự tầm thường tiểu tư sản. Với vẻ phẫn nộ, Lê-nin viết thư nói với tôi rằng đây là một kiểu iêng hùng giả tạo và nhất định phải bóc trần nó" ("Người cộng sản của nước Lát-vi-a xô-viết", Ri-ga, 1961, số 4, tr. 38 - 39).

GỬI M. G. BRÔN-XKI

Trước ngày 31 tháng Tám 1916

Trong bức thư gửi M. M. Kha-ri-tô-nốp ngày 31 tháng Tám 1916, V. I. Lê-nin viết: "Tôi đã viết thư cho Brôn-xki, nhưng anh ta im lặng" (xem tập này, tr. 384).

GỬI M. M. LÍT-VI-NỐP

Trước ngày 14 tháng Chín 1916

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 401.

GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP

Ngày 26 tháng Chín 1916

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 401.

NHỮNG BỨC THƯ GỬI G. I-a. BÊ-LEN-KI

Tháng Chín 1916 - tháng Hai 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 401.

GỬI P. LÊ-VY

Trước ngày 8 tháng Mười 1916

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 401.

GỬI X. G. BOA-TSÍT-ĐÊ (NÔI)

Đầu tháng Mười 1916

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 401.

GỬI N. I. BU-KHA-RIN

Tháng Mười 1916

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 402.

GỬI X. N. RA-VÍCH VÀ G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Ngày 28 tháng Mười một 1916

Trong bức thư ngày 26 tháng Mười một 1916 gửi I. Ph. Ác-măng, V. I. Lê-nin viết: "Tôi viết thư cho Ôn-ga và Gri-gô-ri..." (xem tập này, tr. 444).

GỬI A. XI-NI-TXUN (AN - ĐRÂY)

Tháng Mười một 1916

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 402.

1917

NHỮNG BỨC THƯ GỬI A. E. A-BRA-MÔ-VÍCH

Trước ngày 6 tháng Giêng 1917

Trong bức thư ngày 6 tháng Giêng 1917 gửi I. Ph. Ác-măng, V. I. Lê-nin cho biết: "Tôi đã viết thư cho A-bra-mô-vích... Tôi trả lời A-bra-mô-vích..." (xem tập này, tr. 477).

GỬI H. GHIN-BÔ

Trước ngày 6 tháng Giêng 1917

Trong thư gửi I. Ph. Ác-măng ngày 6 tháng Giêng 1917, V. I. Lê-nin cho biết: "Tôi đã viết thư cho Ghin-bô — anh ta đã trả lời: những luận cương thật "tuyệt vời"" (xem tập này, tr. 477).

GỬI C. B. RA-ĐẾCH

Tháng Giêng 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 402.

GỬI X. N. RA-VÍCH

Sau ngày 6 tháng Giêng 1917

Trong bức thư gửi I. Ph. Ác-măng, viết sau ngày 6 tháng Giêng 1917 V. I. Lê-nin viết: "Tôi đã viết cho chị Ôn-ga một bức thư rất nóng nảy mà Các-pin-xki gọi là một bức thư chửi bới. Có lẽ chị ấy đã giận. Tôi sẽ viết cho chị ấy bức thư xin lỗi" (xem tập này, tr. 481).

GỬI G. L. PI-A-TA-CỐP

Ngày 4 tháng Hai 1917

Trong bức thư ngày 12 tháng Hai 1917 gửi V. I. Lê-nin, G. L. Pi-a-ta-cốp viết: "Chúng tôi rất vui mừng được đọc bức thư của anh đề ngày 4 tháng Hai năm nay..." (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).

GỬI T. NÉC-MAN

Trước ngày 12 tháng Hai 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 402.

NHỮNG BỨC THƯ GỬI N. I. BU-KHA-RIN

Trước ngày 17 tháng Hai 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 402.

ĐIỆN GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP

Ngày 15 hoặc ngày 16 tháng Ba 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 491.

GỬI M. G. TXƠ-KHA-CAI-A

Sau ngày 15 tháng Ba 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 491.

ĐIỆN VÀ THƯ GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI

Giữa ngày 15 và 19 tháng Ba 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 491.

THƯ GỬI MỘT NGƯỜI KHÔNG RÕ HỌ TÊN Ở BÉC-NƠ

Ngày 18 tháng Ba 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 492.

GỬI G. A. U-XI-Ê-VÍCH

Ngày 26 tháng Ba 1917

Trong bức thư gửi I. Ph. Ác-măng ngày 27 tháng Ba 1917, V. I. Lê-nin cho biết: "... hôm qua tôi đã viết thư cho U-xi-ê-vích..." (xem tập này, tr. 565).

GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP

Ngày 6 hoặc 7 tháng Tư 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 493.

BỨC ĐIỆN VÔ TUYẾN GỬI I.a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI

Ở XTỐC-KHÔN

Ngày 12 tháng Tư 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 493.

ĐIỆN GỬI N. X. TSO-KHÊ-ÍT-ĐÊ, CHỦ TỊCH XÔ-VIỆT

PÊ-TƠ-RÔ-GRÁT

Ngày 13 tháng Tư 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 493 - 494.

GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI

Ngày 15 tháng Tư 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 494.

ĐIỆN GỬI BỘ PHẬN Ở TRONG NƯỚC CỦA

BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG

ĐẢNG CÔNG NHÂN DÂN CHỦ - XÃ HỘI (b) NGA

Ngày 15 tháng Tư 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 494.

THƯ GỬI L. N. XTAN

Ngày 14 (27) tháng Tư 1917

Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 494.

NHỮNG BỨC THƯ VÀ NHỮNG LÁ THƯ NHỎ

GỬI N. C. CRÚP-XCAI-A VÀ GỬI

CÁC NHÀ LÃNH ĐẠO CỦA ĐẢNG

Sau ngày 10 (23) tháng Tám - trước ngày 7 (20) tháng Mười 1917

Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 587 - 588.

CHÚ THÍCH

- ¹ Chắc là có ý nói đến việc đi Bruy-xen để dự phiên họp của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. — 1.
- ² Bức điện gửi giám đốc sở cảnh sát Cra-cốp đã được Lê-nin gửi đi nhân vụ lục soát nhà ở của Người tại địa điểm Pô-rô-nin ngày 7 tháng Tám 1914 do có bản báo cáo vu khống Người làm gián điệp. Trong khi lục soát, viên thượng sĩ cảnh sát đã tịch thu bản thảo của V. I. Lê-nin về vấn đề ruộng đất, tưởng rằng những bảng thống kê ghi trong bản thảo là tài liệu mật mã, cho nên đã buộc Lê-nin đến sáng ngày hôm sau phải đến trình diện ở huyện lỵ Nô-vư Tác-gơ là nơi có trụ sở chính quyền quân sự. Đến hôm sau, sau khi đến Nô-vư Tác-gơ, Lê-nin đã bị bắt và bị tống giam. Vụ bắt giam Lê-nin đã gây một làn sóng phản đối sôi sục trong những tầng lớp xã hội tiến bộ ở Ba-lan. Những người đã đứng lên bảo vệ Lê-nin là những nhà dân chủ - xã hội Ba-lan I-a. X. Ga-nê-tơ-ki, X. I-u. Ba-gô-tơ-ki, bác sĩ Đlu-xki ở Da-cô-pa-nơ — một nhân vật đã từng ở trong phái "Dân ý", các nhà văn nổi tiếng của Ba-lan I-an Ca-xơ-rô-vích, Vla-đi-xláp Oóc-can và những người khác. Theo đề nghị của Na-đê-giơ-đa Côn-xtan-ti-nốp-na, các nghị sĩ quốc hội Áo là Vích-to Át-lơ và Héc-man Đi-a-măng từng biết Lê-nin là một ủy viên trong Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, đã gửi thư lên chính phủ nhận bảo lãnh Lê-nin. Lờn buộc tội về tội gián điệp đã tỏ ra vô căn cứ đến nỗi sở cảnh sát Cra-cốp đã phải thừa nhận: "ở đây không thấy có chứng cứ gì buộc tội U-li-a-nốp", và ngày 19 tháng Tám Vla-đi-mia I-lích được thả. — 2.
- ³ Một tuần sau khi ra khỏi tù, nhờ sự giúp đỡ của V. Át-lơ, V. I. Lê-nin đã nhận được giấy phép cho di chuyển từ Cra-cốp qua Viên để sang Thụy-sĩ; và cùng với N. C. Crúp-xcai-a và mẹ

của bà là E. V. Crúp-xcai-a, Người đã đến Xuy-rích ngày 5 tháng Chín 1914. Cùng ngày Người đã đi Béc-nơ để cư trú cho đến tháng Hai 1916. — 2.

- ⁴ Đây là nói thư viện các sách mới nhất trực thuộc "Hội". — 4.
- ⁵ Đây là nói Ph. N. Xa-môi-lốp, đại biểu Đu-ma nhà nước đang chữa bệnh ở Thụy-sĩ, và chuyến trở về Nga sắp tới của ông. — 5.
- ⁶ Đây là nói bài viết "*Các Mác (Tiểu sử tóm tắt, có kèm theo việc trình bày chủ nghĩa Mác)*", bài mà V. I. Lê-nin đã viết cho Từ điển bách khoa Gra-nát nổi tiếng ở Nga bấy giờ. Trong phần lời tựa viết cho bài này, khi bài này được in thành sách vào năm 1918, Lê-nin đã căn cứ vào trí nhớ của mình mà nêu năm viết bài này: 1913. Thực tế thì Người đã bắt tay viết bài này vào hồi mùa xuân 1914 tại Pô-rô-nin; song vì quá bận lãnh đạo hoạt động của đảng và lãnh đạo tờ báo "Sự thật", cho nên Lê-nin đã buộc phải ngừng công việc đó. Mãi đến tháng Chín, sau khi chuyển đến Béc-nơ, Lê-nin mới lại bắt tay viết bài này và hoàn thành bài này vào nửa đầu tháng Mười một 1914. — 5.
- ⁷ Đây là nói việc tổ chức xuất bản cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga — tờ báo "Người dân chủ - xã hội" và các sách báo bôn-sê-vích bất hợp pháp. — 6.
- ⁸ Đây là nói buổi thuyết trình sắp tới của V. I. Lê-nin về đề tài "Chiến tranh châu Âu và chủ nghĩa xã hội" được tổ chức vào ngày 15 tháng Mười 1914 ở Giơ-ne-vơ. — 6.
- ⁹ Đây là nói bản tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga "Chiến tranh và phong trào dân chủ - xã hội Nga" và "Thư trả lời E. Van-đéc-ven-đơ", hai tài liệu này được V. I. Lê-nin dự định in bằng tiếng Pháp trên tờ báo "*La Sentinelle*".
- "*La Sentinelle*" ("Người lính canh") — cơ quan ngôn luận của tổ chức dân chủ - xã hội Thụy-sĩ thuộc bang Nép-sa-ten (vùng Thụy-sĩ nói tiếng Pháp); tờ báo này được xuất bản ở Sô-đơ-phông năm 1890. Từ 1906 đến 1910 báo đình bản. Trong những năm chiến tranh thế giới lần thứ nhất, tờ báo này đã giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa. Ngày 13 tháng Mười một 1914, trên số 265 của báo này đã đăng văn bản tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương Đảng công

nhân dân chủ - xã hội Nga "Chiến tranh và phong trào dân chủ - xã hội Nga".

Thư trả lời Ê. Van-đéc-ven-đơ về bức điện của Van-đéc-ven-đơ gửi cho đảng đoàn công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Đu-ma đã được đăng ngày 1 tháng Mười một 1914 trên báo "Người dân chủ - xã hội", số 33. — 7.

¹⁰ "*L'Humanité*" ("Nhân đạo") — nhật báo, do Gi. Giô-re-xơ lập ra vào năm 1904, với tính cách là cơ quan ngôn luận của Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới (1914 - 1918) tờ báo này nằm trong tay cánh cực hữu trong Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp và đã giữ lập trường xã hội - sô-vanh.

Năm 1918, cầm đầu tờ báo này, giám đốc chính trị của tờ báo là nhà hoạt động lỗi lạc của phong trào công nhân Pháp và quốc tế — Mác-xen Ca-sanh. Trong những năm 1918 - 1920, tờ báo này đã chống lại chính sách đế quốc chủ nghĩa của chính phủ Pháp phái các lực lượng vũ trang của mình chống lại nước Cộng hòa xô-viết. Từ tháng Chạp 1920, sau khi xảy ra phân liệt trong Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp và sau khi thành lập Đảng cộng sản Pháp thì báo này trở thành cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng cộng sản Pháp. — 8.

¹¹ Đây là nói các luận cương "Những nhiệm vụ của phong trào dân chủ - xã hội cách mạng trong cuộc chiến tranh châu Âu", mà về sau đã đi vào lịch sử dưới tên gọi "Những luận cương về chiến tranh", và bản tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga "Chiến tranh và phong trào dân chủ - xã hội Nga" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 1 - 7 và 13 - 23). — 10.

¹² *Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài* — được bầu ra tại cuộc hội nghị các nhóm ở nước ngoài của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, họp ở Pa-ri hồi tháng Chạp 1911. Thành phần Ban chấp hành này đã thay đổi nhiều lần. Tại hội nghị các nhóm ở nước ngoài của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, họp ở Béc-nơ từ ngày 27 tháng Hai đến ngày 4 tháng Ba 1915, những người sau đây được bầu vào Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài: N. C. Crúp-xcai-a, I. Ph. Ác-măng, G. L. Sơ-lốp-xki, V. M. Ca-xpa-rốp. Trong những năm chiến tranh, Ban chấp hành này đóng trụ sở ở Thụy-sĩ và hoạt động dưới sự lãnh đạo trực tiếp của V. I. Lê-nin,

đã tiến hành một công tác to lớn trong việc phối hợp hoạt động của các chi bộ hải ngoại của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, đã tiến hành đấu tranh chống bọn xã hội - sô-vanh, nhằm đoàn kết phái tả quốc tế chủ nghĩa trong phong trào dân chủ - xã hội quốc tế. — 11.

¹³ Đây là nói bản thuyết trình của G. V. Plê-kha-nốp "Về thái độ của những người xã hội chủ nghĩa đối với chiến tranh", do nhóm men-sê-vích địa phương tổ chức ở Lô-da-nơ vào ngày 11 tháng Mười 1914.

Chỉ có V. I. Lê-nin tranh luận về bản thuyết trình trên. Người ta còn giữ được những đoạn do Lê-nin ghi vắn tắt về bản thuyết trình và về lời tổng kết của G. V. Plê-kha-nốp, cũng như bản sơ thảo đề cương bài phát biểu của V. I. Lê-nin về bản thuyết trình này (xem Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. XIV, tr. 124 - 131). Văn bản bài diễn văn của V. I. Lê-nin, do phóng viên ghi, đã được đăng trên báo "Tiếng nói", số 33, ra ngày 21 tháng Mười 1914 (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 24 - 26). Tờ báo này cũng đã đăng bản tường thuật về cuộc họp, kèm theo bản thuyết trình của G. V. Plê-kha-nốp. — 14.

¹⁴ V. I. Lê-nin đã đọc bản thuyết trình "Giai cấp vô sản và chiến tranh" ở Lô-da-nơ vào ngày 14 tháng Mười 1914 và vào ngày 15 tháng Mười thì đọc bản thuyết trình "Chiến tranh châu Âu và chủ nghĩa xã hội" ở Giơ-ne-vơ. — 14.

¹⁵ Muốn xuất bản báo ở Thụy-sĩ, cần phải có một sự đảm bảo của một nhân vật nào đó trong số các nhà hoạt động có uy tín ở Thụy-sĩ. Với mục đích ấy V. A. Các-pin-xki đã thương lượng với Gi. Xi-gơ, một nhà xã hội chủ nghĩa Thụy-sĩ và nghị sĩ tại nghị viện liên bang, ông này đã đồng ý giúp vào việc xuất bản tờ báo. — 14.

¹⁶ Đây là nói bức thư trả lời của những người bôn-sê-vích về bức điện mà Ê. Van-đéc-ven-đơ gửi cho đảng đoàn dân chủ - xã hội tại Đu-ma kêu gọi ủng hộ chính phủ Nga hoàng trong cuộc chiến tranh với nước Đức. Bức thư trả lời do Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga ký tên được công bố trên báo "Người dân chủ - xã hội", số 33, ngày 1 tháng Mười một 1914. — 14.

¹⁷ "*Người dân chủ - xã hội*" — tờ báo bất hợp pháp, cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga; xuất bản từ tháng Hai 1908 đến tháng Giêng 1917.

Sau số 32 ra ngày 15 (28) tháng Chạp 1913, tờ "*Người dân chủ - xã hội*" tạm thời đình bản. Ngay sau khi đến Thụy-sĩ hồi tháng Chín 1914, V. I. Lê-nin đã bắt đầu một công tác rộng lớn nhằm tái bản lại cơ quan ngôn luận trung ương của đảng là tờ báo "*Người dân chủ - xã hội*". Ngày 1 tháng Mười một 1914 số báo thường kỳ, số 33, đã được xuất bản. Mặc dù gặp khó khăn của thời chiến, tờ "*Người dân chủ - xã hội*" vẫn xuất bản đều đặn. Lê-nin đã lãnh đạo toàn bộ công việc xuất bản tờ báo, xác định nội dung của từng số báo, hiệu đính các tài liệu, chăm lo vấn đề trình bày và in báo.

Việc phát hành tờ báo "*Người dân chủ - xã hội*" ở Nga, việc in lại trên các báo *bôn-sê-vích* địa phương những bài quan trọng nhất rút ra từ tờ báo đó đã góp phần vào việc giáo dục chính trị, giáo dục tinh thần quốc tế cho giai cấp vô sản Nga, chuẩn bị quần chúng làm cách mạng. Báo "*Người dân chủ - xã hội*" đã đóng một vai trò to lớn trong việc đoàn kết các phần tử quốc tế chủ nghĩa trong phong trào dân chủ - xã hội quốc tế. Vượt qua mọi trở ngại do tình hình chiến tranh để ra, báo "*Người dân chủ - xã hội*" đã đến được nhiều nước.

Đánh giá cao công lao của báo "*Người dân chủ - xã hội*" trong thời kỳ chiến tranh thế giới lần thứ nhất, V. I. Lê-nin sau này đã có lần viết rằng: việc nghiên cứu những bài in trong báo này là một việc không thể thiếu được đối với "một công nhân giác ngộ muốn hiểu được quá trình phát triển của những tư tưởng về cách mạng xã hội chủ nghĩa quốc tế và thắng lợi đầu tiên của cuộc cách mạng đó, thắng lợi ngày 25 tháng Mười 1917" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, *Mát-xcơ-va*, t. 36, tr. 155 - 156). — 14.

¹⁸ "*Tiếng nói*" — nhật báo của *bọn men-sê-vích*; xuất bản ở Pa-ri từ tháng Chín 1914 đến tháng Giêng 1915. — 14.

¹⁹ V. I. Lê-nin có ý nói đến bức thư của P. Ma-xlốp gửi ban biên tập báo "*Tin tức nước Nga*" được công bố dưới đầu đề "*Chiến tranh và các hiệp ước thương mại*" trên số 207 tờ báo kể trên ra ngày 10 (23) tháng Chín 1914, bài báo của E. Xmiéc-nốp (*Gu-rê-vích*) "*Chiến tranh và nền dân chủ châu Âu*", bài đã được đăng trên báo "*Tin tức nước Nga*", số 202, ra ngày 3 (16) tháng Chín 1914, và lời kêu gọi của các nhà văn, họa sĩ và các nghệ sĩ

"Về chiến tranh" được đăng trên tờ "*Lời nói nước Nga*", số 223, ra ngày 28 tháng Chín (ngày 11 tháng Mười) 1914.

Những đoạn trích trong những báo này có các ghi chú của V. I. Lê-nin được lưu ở Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô. — 15.

²⁰ Khi chiến tranh bắt đầu, một bộ phận các ủy viên Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đóng trụ sở ở Pa-ri, và một bộ phận thành viên của chi bộ Pa-ri của những người *bôn-sê-vích* — N. I. Xa-pô-giơ-cốp (*Cu-dơ-nê-txốp*), A. V. Brit-man (*An-tô-nốp*) và những nhân vật khác đã cùng với *bọn men-sê-vích* và *bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng* thông qua một bản tuyên bố thay mặt "*những người xã hội chủ nghĩa Nga*" (bản tuyên bố này được đăng trên các báo Pháp), rồi đi ra mặt trận. — 16.

²¹ Lê-nin có ý nói đến Hội nghị "thống nhất" ở Bruy-xen họp vào những ngày 16 - 18 tháng Bảy 1914 theo sự triệu tập của Ban chấp hành Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa "để trao đổi ý kiến" về vấn đề khả năng khôi phục sự thống nhất của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Tham dự hội nghị này có đại biểu của: Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội (*bôn-sê-vích*) Nga, Ban tổ chức (*bọn men-sê-vích*), nhóm "*Thống nhất*" của Plê-kha-nốp, nhóm "*Tiến lên*", phái Bun, những người dân chủ - xã hội Lát-vi-a, những người dân chủ - xã hội Lit-va, những người dân chủ - xã hội Ba-lan, phái dân chủ - xã hội đối lập Ba-lan, Đảng xã hội chủ nghĩa Ba-lan ("*phái tả*"). Đại diện cho Ban chấp hành Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa có Ê. Van-đéc-ven-đơ, C. Huy-xman, C. Cau-xky, A. Nê-mê-txơ và những người khác. Từ lâu trước khi có cuộc hội nghị này, những nhân vật lãnh đạo Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa đã bí mật thỏa thuận với phái thủ tiêu về những hành động chung chống lại những người *bôn-sê-vích*. Dưới sự lãnh đạo của Lê-nin, những người *bôn-sê-vích* đã không chịu chấp hành những quyết định của Hội nghị Bruy-xen và đã vạch trần những mục tiêu thực sự của "*bọn thống nhất*" trước giai cấp vô sản quốc tế — 16.

²² "*Die Neue Zeit*" ("*Thời mới*") — tạp chí lý luận của Đảng dân chủ - xã hội Đức; xuất bản ở Stút-ga từ năm 1883 đến 1923. Trước tháng Mười 1917 tạp chí này do C. Cau-xky làm tổng biên

tập, sau đó là G. Cu-nốp. Trong những năm chiến tranh thế giới lần thứ nhất, tạp chí này đã giữ lập trường phái giữa, thực tế đã ủng hộ bọn xã hội -sô-vanh. — 16.

²³ Ý nói bản tuyên ngôn về chiến tranh, được thông qua tại Đại hội xã hội chủ nghĩa quốc tế bất thường họp ở Ba-lơ vào những ngày 24 - 25 tháng Mười một 1912. Bản tuyên ngôn đề nghị những người xã hội chủ nghĩa, trong trường hợp nổ ra cuộc chiến tranh để quốc chủ nghĩa, hãy lợi dụng cuộc khủng hoảng kinh tế và chính trị do chiến tranh tạo ra để đấu tranh cho cách mạng xã hội chủ nghĩa. — 19.

²⁴ Đây là nói việc triệu tập kỳ họp III của Đu-ma nhà nước IV. Kỳ họp đã khai mạc vào ngày 27 tháng Giêng (lịch cũ) 1915 — 19.

²⁵ Ý nói đảng đoàn công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Đu-ma nhà nước IV trong đó có các đại biểu bôn-sê-vích A. E. Ba-đa-ép, G. I. Pê-tơ-rốp-xki, M. C. Mu-ra-nốp, Ph. N. Xa-môi-lốp, N. R. Sa-gốp và R. V. Ma-li-nốp-xki (về sau phát giác y là một tên do địch cài vào). Hoạt động dưới sự lãnh đạo và sự kiểm soát trực tiếp của Ban chấp hành trung ương, đảng đoàn bôn-sê-vích tại Đu-ma IV đã thực hiện ý chí của đảng, ý chí của đa số những công nhân giác ngộ. — 20.

²⁶ *Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa* — cơ quan chấp hành - thông tin thường trực của Quốc tế II. Quyết định thành lập Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa đã được thông qua tại Đại hội Pa-ri của Quốc tế II (1900). Trụ sở của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa đóng ở thành phố Bruy-xen. Sau khi bùng nổ cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa đã biến thành công cụ ngoan ngoãn của bọn xã hội - sô-vanh.

Trong thư, khi nói đến việc thành lập Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa "Đức", V. I. Lê-nin ám chỉ đề nghị của bọn xã hội - sô-vanh Đức về việc chuyển trụ sở của Ban chấp hành Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa từ Bruy-xen sang Am-xtéc-đam. — 20.

²⁷ Có lẽ đây là nói lá thư của L. B. Ca-mê-nép gửi V. I. Lê-nin đã được A. G. Sli-áp-ni-cốp chuyển đến khi ghé thăm Lê-nin ở Mu-xta-mi-a-ki trên đường ra nước ngoài. — 21.

²⁸ Đây là nói những điểm sửa đổi của V. I. Lê-nin đối với bản tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân

chủ - xã hội Nga. Bản tuyên ngôn có 5 chỗ sửa đổi hiện đang được lưu ở Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô. Dưới đầu đề "Chiến tranh và phong trào công nhân dân chủ - xã hội Nga ký tên Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, bản tuyên ngôn này đã được đăng trên cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga là "Người dân chủ - xã hội", số 33, ngày 1 tháng Mười một 1914. — 21.

²⁹ "*Sozialistische Monatshefte*" ("Nguyệt san xã hội chủ nghĩa") — tạp chí, cơ quan chính của bọn cơ hội chủ nghĩa Đức và là một trong số những cơ quan ngôn luận của chủ nghĩa xét lại quốc tế. Xuất bản ở Béc-lanh từ 1897 đến 1933. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới (1914 - 1918), tạp chí này đã giữ lập trường xã hội - sô-vanh. — 22.

³⁰ Ở Môn-tơ-rơ (ở gần Cla-răng) V. I. Lê-nin đã thuyết trình về chiến tranh vào thứ hai, ngày 26 tháng Mười; thuyết trình ở Xuy-rích vào thứ ba, ngày 27 tháng Mười 1914. — 23.

³¹ Đây là nói bài báo của V. A. Các-pin-xki dự định đăng trên báo "Người dân chủ - xã hội". — 24.

³² Trong bức thư của A. G. Sli-áp-ni-cốp gửi cho V. I. Lê-nin có thông báo về những cuộc bãi công và những cuộc biểu tình của công nhân để phản đối cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa, những cuộc bãi công và biểu tình này đã diễn ra tại Cửa ô Nê-va, ở khu Vư-boóc-gơ và ở những khu công nhân khác của Pê-tơ-rô-grát vào ngày 1 tháng Tám (19 tháng Bảy) 1914 nhân có cuộc tổng động viên vào quân đội. Bản tin căn cứ theo các tài liệu của bức thư đã được đăng trên báo "Người dân chủ - xã hội", số 35, ngày 12 tháng Chạp 1914. — 26.

³³ Đây là nói cuộc nói chuyện hội cuối tháng Mười 1914 giữa A. G. Sli-áp-ni-cốp với P. Tơ-run-xơ-ra, thủ lĩnh Đảng dân chủ - xã hội Hà-lan, hồi đó đến Xtóc-khôn, theo sự ủy nhiệm của các thủ lĩnh cơ hội chủ nghĩa trong Đảng dân chủ - xã hội Đức, nhằm đạt được sự đồng ý chuyển Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa sang Am-xtéc-đam trong thời kỳ chiến tranh và thuyết phục những người dân chủ - xã hội Xcan-đi-na-vơ biện hộ cho lập trường phản bội của bọn lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội Đức. Trong cuộc gặp gỡ với P. Tơ-

run-xơ-ra — với sự tham dự của đại biểu Ban tổ chức I-u. La-rin, đảng viên men-sê-vích Đa-lin, A. M. Côn-lôn-tai và những người khác — A. G. Sli-áp-ni-cốp đã chuyển cho Tơ-run-xơ-ra bản tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, thư trả lời của đảng đoàn công nhân dân chủ - xã hội bôn-sê-vích Nga gửi Ê. Van-đéc-ven-đơ, và theo đề nghị của Tơ-run-xơ-ra, Sli-áp-ni-cốp đã gửi đến Tơ-run-xơ-ra những bức thư giải thích vấn đề thái độ của những người bôn-sê-vích đối với chiến tranh. — 27.

³⁴ Ý nói bài báo của A. Pan-nê-cúc "Der Zusammenbruch" der Internationale" ("Sự phá sản của Quốc tế"), được đăng trên báo "Ber-ner Tagwacht", cơ quan của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ, các số 245, 246 và 247 ra ngày 20, 21 và 22 tháng Mười 1914. — 27.

³⁵ Đây là nói cuộc hội nghị của những người xã hội chủ nghĩa các nước trung lập dự định họp theo sự chủ xướng của P. Tơ-run-xơ-ra và T. Xtâu-ninh. Hội nghị họp ở Cô-pen-ha-gơ vào những ngày 17 - 18 tháng Giêng 1915. Tham dự hội nghị có đại biểu các đảng xã hội chủ nghĩa của Thụy-điển, Đan-mạch, Na-uy và Hà-lan. Hội nghị đã thông qua một nghị quyết kêu gọi các đảng dân chủ - xã hội ở những nước trung lập hãy thúc giục các chính phủ đảm nhận việc đứng ra làm trung gian giữa các nước tham chiến và thúc đẩy việc khôi phục lại hòa bình. Một số đảng dân chủ - xã hội đã đưa ra trước hội nghị những lời tuyên bố của mình về thái độ đối với chiến tranh. Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã chuyển cho hội nghị số 33 báo "Người dân chủ - xã hội" với bản tuyên ngôn "Chiến tranh và phong trào dân chủ - xã hội Nga" và bản thông báo của chính phủ về việc bắt giam những người bôn-sê-vích là đại biểu Đu-ma nhà nước. — 28.

³⁶ Lê-nin đã làm quen với đảng viên dân chủ - xã hội cánh tả Thụy-điển Tx. Hơ-glun-g tại Đại hội xã hội chủ nghĩa quốc tế họp tại Cô-pen-ha-gơ từ ngày 28 tháng Tám đến ngày 3 tháng Chín 1910. Nhằm mục đích đoàn kết những người mác-xít cách mạng trên trường quốc tế, trong thời gian đại hội họp, Lê-nin đã họp với những người dân chủ - xã hội cánh tả tham dự đại hội. — 28.

³⁷ Nhằm mục đích tổ chức tốt những sự liên hệ đều đặn với các tổ chức đảng ở Nga, Lê-nin đã tìm cách thông qua các đồng chí của mình để tìm hiểu khả năng di chuyển nơi cư trú từ Thụy-

sĩ sang Thụy-điển hoặc sang Na-uy. Việc di chuyển nơi cư trú đã không thành. — 31.

³⁸ Ý nói "Lời kêu gọi của các nhà văn, các họa sĩ và các nghệ sĩ" được viết theo tinh thần chủ nghĩa ái quốc tư sản và biện hộ cho việc nước Nga Nga hoàng tiến hành chiến tranh. Ngoài những nhà hoạt động văn học và nghệ thuật có tiếng tăm khác, còn có M. Goóc-ki cũng ký vào lời kêu gọi này. Lời kêu gọi này đã được công bố ngày 28 tháng Chín (11 tháng Mười) 1914 trên báo "Lời nói nước Nga", số 223 và trên các báo tư sản khác. Nhân sự kiện này, V. I. Lê-nin đã đăng trên báo "Người dân chủ - xã hội", số 34, bài báo "Gửi tác giả "Bài ca chim ưng"" mà thực chất là một bức thư ngỏ gửi M. Goóc-ki, trong đó một mặt Lê-nin đã nghiêm khắc lên án và trách cứ hành động của Goóc-ki, mặt khác đã dùng lời lẽ thân ái giải thích tính chất sai lầm của những hành động của Goóc-ki đã làm, là những hành động có thể gây tác hại cho giai cấp công nhân vẫn yêu quý và tin tưởng vào nhà văn của mình (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 96 - 97). — 31.

³⁹ Ở đây có lẽ nói bản thuyết trình "Chiến tranh và phong trào dân chủ - xã hội" mà Lê-nin đã đọc ở Cung nhân dân tại Xuy-rích hồi tháng Mười 1914. Những bài bình luận ngắn của ban biên tập về bản thuyết trình này đã được đăng trên tờ báo dân chủ - xã hội Áo wiener "Arbeiter-Zeitung" ("Báo công nhân" ở Viên) số 309, ngày 7 tháng Mười một và trên tờ báo dân chủ - xã hội Đức "Vorwärts" ("Tiến lên"), số 308, ngày 10 tháng Mười một 1914.

Nhân bức thư này của Lê-nin, ban biên tập của tờ "Vorwärts", ngày 22 tháng Mười một 1914, đã đăng một bài ngắn cho biết rằng trong bản thuyết trình của mình, Lê-nin đã phê phán lập trường của hai đảng dân chủ - xã hội Đức và Áo và đánh giá sự phá sản của Quốc tế II.

"Arbeiter-Zeitung" ("Báo công nhân") — nhật báo, cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng dân chủ - xã hội Áo; do V. Át-lơ lập ra năm 1889 ở Viên. Trong những năm chiến tranh thế giới lần thứ nhất, báo này đã giữ lập trường xã hội - sô-vanh.

"Vorwärts" ("Tiến lên") — nhật báo, cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng dân chủ - xã hội Đức; báo này xuất bản ở Béc-lanh từ năm 1891 theo quyết nghị của Đại hội Han-lơ của Đảng, kế tiếp báo "Berliner Volksblatt" ("Báo nhân dân Béc-lanh") xuất

bản từ năm 1884, và lấy tên là "Vorwärts. Berliner Volksblatt". Trên các trang của báo này, Ph. Ăng-ghe-n đã tiến hành đấu tranh chống mọi biểu hiện của chủ nghĩa cơ hội. Từ cuối những năm 90, sau khi Ăng-ghe-n mất, ban biên tập báo "Vorwärts" đã lọt vào tay cánh hữu trong đảng và thường xuyên cho đăng các bài của bọn cơ hội chủ nghĩa. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới (1914 - 1918), tờ "Vorwärts" đã đứng trên lập trường chủ nghĩa xã hội - sô-vanh; sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười vĩ đại, báo này đã tuyên truyền bài xô-viết. Xuất bản ở Béc-ling đến năm 1933. — 32.

⁴⁰ Đại hội của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-điển mà V. I. Lê-nin nhắc tới, đã họp ở Xtóc-khôn vào ngày 23 tháng Mười một 1914. Vấn đề chính của đại hội là vấn đề thái độ đối với chiến tranh. Tại đại hội này, A. G. Sli-áp-ni-cốp đã thay mặt Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đọc diễn văn chào mừng, Sli-áp-ni-cốp đã đọc một lời tuyên bố kêu gọi đấu tranh chống chiến tranh đế quốc và lên án sự phản bội của các thủ lĩnh Đảng dân chủ - xã hội Đức và của các đảng xã hội chủ nghĩa những nước khác đã đi vào con đường xã hội - sô-vanh. Nhân bài phát biểu này, nhân vật lãnh đạo cánh hữu Đảng dân chủ - xã hội Thụy-điển C. I-a. Bran-tinh đã đề nghị bày tỏ thái độ lấy làm tiếc về một điểm trong bản tuyên bố, trong đó đã lên án hành động của Đảng dân chủ - xã hội Đức, nhân vật này tuyên bố rằng đại hội của những người dân chủ - xã hội Thụy-điển "không nên tỏ ý lên án những đảng khác". Phát biểu chống lại C. I-a. Bran-tinh có nhân vật cầm đầu những người dân chủ - xã hội cánh tả Thụy-điển Tx. Hơ-glun, ông chỉ rõ rằng có nhiều người dân chủ - xã hội Thụy-điển tán thành quan điểm trình bày trong bản tuyên bố của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Tuy nhiên, với đa số phiếu, đại hội đã chấp nhận đề nghị của Bran-tinh. Bản tường thuật về công tác của đại hội đã được đăng trên báo "Người dân chủ - xã hội", số 36, ngày 9 tháng Giêng 1915. — 34.

⁴¹ Đây là nói việc thành lập cánh tả quốc tế chủ nghĩa đứng đầu là C. Liép-nếch và R. Lút-xăm-bua trong Đảng dân chủ - xã hội Đức — hạt nhân cơ bản của liên minh "Xpác-ta-cút". — 34.

⁴² Có lẽ ở đây có ý nói bài "The Opening of Parliament" ("Nhân việc khai mạc nghị viện") đã được đăng trên tạp chí tư sản Anh "The

Economist" ("Nhà kinh tế học"), số 3, 716, ngày 14 tháng Mười một 1914.

Về lập trường của tạp chí "The Economist" về vấn đề hòa bình, hãy xem bài của V. I. Lê-nin "Những nhà tư sản và phong trào dân chủ - xã hội cách mạng" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 192 - 194). — 35.

⁴³ Đây là nói trái khoáy 3000 cua-ron mà Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga nhận được của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-điển vào năm 1907 trong thời gian họp Đại hội V (Đại hội Luân-đôn). — 35.

⁴⁴ Đây là nói tủ sách cá nhân của V. I. Lê-nin mà Người đã để lại ở Cra-cốp trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới (1914 - 1918). Phần lớn những sách trong tủ sách này đã bị mất. Trong tác phẩm của L. Nai-đu-xơ "Lê-nin ở Ba-lan" có nói rằng: "năm 1930 một người bán đồ cổ ở Cra-cốp tên là Ta-phét có đưa cho người ta xem một số cuốn sách có bút tích của chính Lê-nin. Hai cuốn đã được tiến sĩ Xút-li-a-tséc tìm thấy trong thời gian ông phục vụ trong quân đội Áo, trong cơ quan quân quản của thành phố này. Một phần tủ sách này đã bị người ta đem làm giấy lộn. Một người đàn bà chủ một cửa hàng buôn bán ở phố Li-u-bô-miéc-xki đã thường gói hàng bằng những trang giấy xé trong các sách của Lê-nin. Có 12 cuốn sách thuộc tủ sách của Lê-nin đã được nhà văn Gi-ma-la - Xét-lê-tơ-ki tìm thấy trong nhà người phụ nữ chủ cửa hàng ấy, và đến năm 1931 nhà văn này đã tặng 12 cuốn đó cho thư viện thành phố ở Bư-đơ-gô-sơ. Ngày 29 tháng Ba 1945, căn cứ vào quyết định của Hội đồng nhân dân thành phố ban hành ngày 17 tháng Ba 1945, chủ tịch tòa thị chính thành phố Bư-đơ-gô-sơ vừa được quân đội Liên-xô giải phóng, đã trao các cuốn sách còn giữ lại được thuộc tủ sách của Lê-nin cho đại diện Cục chính trị của Quân đội Liên-xô — lúc đó ở Bư-đơ-gô-sơ — để tặng Chính phủ Liên-xô". — 41.

⁴⁵ Đây là nói việc sắp chữ số 33 báo "Người dân chủ - xã hội", trong đó có đăng bản tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga "Chiến tranh và phong trào dân chủ - xã hội Nga". — 41.

⁴⁶ Đây là nói vụ bắt giam những người bôn-sê-vích tham dự hội nghị ở Ô-đéc-ki, gần Pê-tơ-rô-grát, trong số đó có các thành viên thuộc đảng đoàn công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Đu-ma nhà nước IV.

Hội nghị ở Ô-déc-ki họp vào những ngày 2 - 4 (15 - 17) tháng Mười một 1914. Tham dự hội nghị này, ngoài những người bôn-sê-vích đại biểu Đu-ma nhà nước IV, còn có đại biểu các tổ chức bôn-sê-vích ở Pê-tơ-rô-grát, I-va-nô-vô - Vô-dơ-nê-xen-xơ, Khắc-cốp và Ri-ga.

Ngày 4 (17) tháng Mười một, khi Hội nghị vừa kết thúc thì cảnh sát ập đến Ô-déc-ki do được một tên điệp viên ngầm cho biết địa điểm hội nghị. Trong cuộc lục soát này những người bôn-sê-vích đại biểu Đu-ma nhà nước IV là G. I. Pê-tơ-rốp-xki, A. E. Ba-đa-ép và những người khác bị tịch thu các luận cương của Lê-nin về chiến tranh và số 33 báo "Người dân chủ - xã hội" trong đó có đăng bản tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga "Chiến tranh và phong trào dân chủ - xã hội Nga". Tất cả những người tham dự hội nghị đều bị bắt, trừ những người bôn-sê-vích là đại biểu Đu-ma không bị bắt vì được hưởng quyền bất khả xâm phạm của đại biểu. Nhưng hai ngày sau thì họ cũng bị bắt, sau đó bị đưa ra toà và bị đưa đi đày chung thân ở miền Đông Xi-bi-ri. Về kết quả vụ xử án những đại biểu bôn-sê-vích, Lê-nin đã viết một bài riêng nhan đề "Vụ án xử đảng đoàn Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga chúng tôi điều gì?" đăng trên báo "Người dân chủ - xã hội", số 40, ngày 29 tháng Ba 1915 (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 168 - 176). — 45.

⁴⁷ Thư trả lời của những phần tử phái thủ tiêu ở Pê-téc-bua (P. P. Ma-xlốp, A. N. Pô-tơ-rê-xốp, N. Tsê-rê-va-nin (Ph. A. Líp-kin) và những người khác) về bức điện của Ê. Van-đéc-ven-đơ trong đó y kêu gọi những người dân chủ - xã hội Nga không chống lại chiến tranh. Trong thư trả lời của mình, phái thủ tiêu đã bênh vực việc những người xã hội chủ nghĩa Bỉ, Pháp và Anh tham gia các chính phủ tư sản, hoàn toàn tán thành lập trường của bọn xã hội - số-vanh và tuyên bố rằng trong hoạt động của mình ở Nga, họ không chống lại chiến tranh. Thư trả lời của phái thủ tiêu đã được đăng trong số 34 báo "Người dân chủ - xã hội" với lời chú thích của ban biên tập. — 46

⁴⁸ "Sự thật" — nhật báo hợp pháp của những người bôn-sê-vích; số báo thứ nhất đã xuất bản ở Pê-téc-bua vào ngày 22 tháng Tư (5 tháng Năm) 1912.

Quyết định về việc cần thiết phải xuất bản một tờ nhật báo công nhân có tính chất quần chúng đã được thông qua trong quá

trình làm việc của hội nghị IV toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga.

Lê-nin đã tiến hành lãnh đạo tư tưởng báo "Sự thật", hầu như hàng ngày viết bài gửi cho báo này, đưa ra những chỉ dẫn cho ban biên tập. Người cố gắng làm sao để tờ báo này được xuất bản theo tinh thần chiến đấu và cách mạng.

Tờ "Sự thật" đã hàng ngày gắn bó với đông đảo quần chúng nhân dân. Xung quang tờ báo này đã hình thành một đội quân đông đảo các thông tin viên công nhân. Trong hơn hai năm đã có hơn 17 nghìn bản tin và bài vở của công nhân được đăng.

Ban biên tập báo "Sự thật" đã tập trung một phần lớn công tác tổ chức của đảng. Tại đây đã tổ chức những buổi gặp gỡ với đại biểu các chi bộ đảng địa phương, ban biên tập này nhận được những tin tức về công tác đảng tại các công xưởng và nhà máy, từ đây cũng truyền đi các chỉ thị của Ban chấp hành trung ương đảng và của Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua.

Báo "Sự thật" đã thường xuyên bị cảnh sát truy nã. Ngày 8 (21) tháng Bảy 1914 tờ báo này đã bị đóng cửa.

Mãi sau cuộc Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 tờ báo này mới được tái bản. Từ ngày 5 (18) tháng Ba 1917 báo "Sự thật" bắt đầu được xuất bản với tính cách là cơ quan ngôn luận của Ban chấp hành trung ương và Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. — 48.

⁴⁹ Ban tổ chức của bọn men-sê-vích đã tuyên bố xuất bản tờ "Tiếng vọng", cơ quan ngôn luận của chúng, nhưng đã không thành.

"Tư tưởng" — nhật báo của Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng; báo xuất bản ở Pa-ri từ tháng Mười một 1914 đến tháng Ba 1915 do M. Na-tan-xôn và V. Tséc-nốp làm chủ biên. Báo đã bị đóng cửa theo lệnh của chính phủ Pháp. — 48.

⁵⁰ Đây là nghị quyết "Sự trả lời của những người dân chủ - xã hội Gru-di-a, đảng viên của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đang cư trú ở Gio-ne-vơ và cách đó không xa, gửi cho một tổ chức chính trị - dân tộc hoạt động tại một trong những nước tham chiến". Tổ chức này đã đề nghị những người bôn-sê-vích Gru-di-a lợi dụng chiến tranh nhằm mục đích đoàn kết các dân tộc bị chính phủ Nga hoàng áp bức và tổ chức những cuộc khởi nghĩa chống nước Nga, dưới sự bảo trợ và ủng hộ vật chất của một trong những nước tham chiến. Trong thư trả lời, những người bôn-sê-vích Gru-di-a

đã bác bỏ đề nghị này, coi đó là một âm mưu khiêu khích của bọn đế quốc.

Dự định đăng nghị quyết này trong số 35 báo "Người dân chủ - xã hội", Lê-nin đã viết chú thích sau đây: "*Lời ban biên tập*. Chúng tôi đăng nghị quyết này để nêu rõ hành động hoàn toàn đúng đắn của những người dân chủ - xã hội Gru-di-a. Chúng ta không bao giờ được biến thành những kẻ đồng lõa với bất kỳ chế độ quân chủ nào ở Nga, ở Áo cũng như ở Đức". Do số báo 35 bị nhét quá nhiều tài liệu rồi cho nên nghị quyết này ban đầu được hoãn lại đến số sau, nhưng rồi không được đăng trên báo chí.

Văn bản nghị quyết này kèm theo lời chú thích của Lê-nin đã được in vào năm 1931 trong Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. XVII, tr. 321 - 322. — 50.

⁵¹ Đây là nói lời kêu gọi gửi chị em phụ nữ, do A. M. Côn-lôn-tai viết và gửi trong một bức thư cho V. I. Lê-nin ngày 28 tháng Mười một 1914 để đăng trên tờ "Người dân chủ - xã hội". Lời kêu gọi này đã không được đăng. — 51.

⁵² Đây là nói các ủy viên ban biên tập tạp chí "Nữ công nhân", một tạp chí được thành lập với sự tham gia của V. I. Lê-nin và xuất bản hợp pháp ở Pê-tơ-rô-grát từ 23 tháng Hai đến 26 tháng Sáu 1914. Thành phần ban biên tập tạp chí gồm có I. Ph. Ác-măng, N. C. Crúp-xcai-a, L. N. Xtan, A. I. Ê-li-da-rô-va, C. N. Xa-môi-lô-va, P. Ph. Cu-đê-li, C. I. Ni-cô-la-ê-va. — 51.

⁵³ Ý nói những bài báo sau đây của C. Cau-xky: 1) "Die Internationalität und der Krieg" ("Tinh thần quốc tế và chiến tranh"), "Die Neue Zeit" Nr. 8, 27. November 1914. 2) "Die Sozialdemokratie im Kriege" ("Phong trào dân chủ - xã hội trong thời gian chiến tranh"), "Die Neue Zeit" Nr. 1, 2 Oktober 1914. Trong bài "Die Sozialdemokratie im Kriege", C. Cau-xky đã viết rằng nếu "tình hình dẫn đến chiến tranh, thì mỗi dân tộc phải tự bảo vệ theo khả năng. Điều này có nghĩa là những người dân chủ - xã hội thuộc tất cả các dân tộc đều có quyền hoặc đều có nghĩa vụ tham gia cuộc bảo vệ này: không một bên nào trong số các dân tộc này được trách cứ bên khác". — 52.

⁵⁴ Ý nói bài phát biểu của đại biểu Ban tổ chức men-sê-vich là I-u. La-rin tại Đại hội của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-điển họp tại Xtóc-khôn ngày 23 tháng Mười một 1914. Về vấn đề này, hãy xem

các bài của V. I. Lê-nin: "La-rin đã tuyên bố "sự thống nhất" nào tại Đại hội Thụy-điển?" và "Làm gì bây giờ đây? (Nhiệm vụ của các đảng công nhân đối với chủ nghĩa cơ hội và chủ nghĩa xã hội - số-vanh)" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 126 - 127, 111 - 118). — 53.

⁵⁵ Tổng công đoàn Đức đã kết tội tờ "Vorwärts" là chưa chú ý đầy đủ đến những vấn đề thực tế, chống đỡ kém trước những sự đả kích của các đảng xã hội chủ nghĩa khác và trong khi biện hộ cho sự tàn ác của kẻ thù thì đã tổng kết những trường hợp tàn ác cá biệt của người Đức (xem "Vorwärts" NrNr. 321, 323 u. 325, 24, 26 u. 28 November 1914 — "Aus der Partei"). — 54

⁵⁶ Ý nói bản tin của tờ "Vorwärts" thông báo về bản thuyết trình của V. I. Lê-nin "Chiến tranh và phong trào dân chủ - xã hội" đọc ở Xuy-rih hồi cuối tháng Mười 1914 (xem chú thích 39). — 54.

⁵⁷ Đây là nói những nhận xét của V. A. Các-pin-xki đối với bài viết của Lê-nin "Về lòng tự hào dân tộc của người Đại Nga", đã được Các-pin-xki nêu lên trong bức thư gửi V. I. Lê-nin ngày 9 tháng Chạp 1914 (xem Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. XI, tr. 257 - 258). — 54.

⁵⁸ Ý nói lời tuyên bố bằng văn bản của C. Liép-nếch đề ngày 2 tháng Chạp 1914 gửi chủ tịch quốc hội Đức, trong đó đã trình bày lý do tại sao Liép-nếch không bỏ phiếu tán thành các khoản tín dụng chiến tranh. Trong phiên họp Liép-nếch chẳng những đã bị cấm phát biểu, mà còn bị cấm đưa việc trình bày lý do của mình vào biên bản phiên họp của quốc hội Đức. Văn bản lời tuyên bố này đã được phái tả ở Đức phổ biến dưới hình thức một truyền đơn bất hợp pháp. Trên số 35 báo "Người dân chủ - xã hội" có thông báo như sau: "Vì thiếu chỗ cho nên một số tài liệu cũng như bản tuyên bố của Liép-nếch v. v. đã hoãn lại đến số báo sau". Bản tuyên bố này đã không được công bố trên tờ "Người dân chủ - xã hội". — 55.

⁵⁹ Đây là nói bức thư của phóng viên tờ báo dân chủ - xã hội Anh "The Labour Leader" Sau-Đê-xmông, đề ngày 29 tháng Mười một 1914, với lời đề nghị cho biết thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với các vấn đề chiến tranh và hòa bình. V. I. Lê-nin đã viết trả lời về vấn đề hòa bình ngay trên bức thư của Sau-Đê-xmông và trong bức thư này.

"*The Labour Leader*" (Người lãnh đạo công nhân) — nhật báo, được lập ra vào năm 1891; từ năm 1893 báo này là cơ quan ngôn luận của Đảng công nhân độc lập Anh. Từ năm 1922 báo này xuất bản với tên gọi "New Leader" ("Người lãnh đạo mới"); từ năm 1946 báo này xuất bản với tên gọi "Socialist Leader" ("Người lãnh đạo xã hội chủ nghĩa"). — 57.

⁶⁰ "*Hamburger Echo*" ("Tiếng vang Ham-bua") — nhật báo, cơ quan ngôn luận của đảng bộ Ham-bua Đảng dân chủ - xã hội Đức.

V. I. Lê-nin có ý nói về bài Haenisch. "Der deutsche "Verrat" an der Internationale" (Hê-ni-sơ. "Sự phản bội" của người Đức đối với Quốc tế") đăng trên tờ "Hamburger Echo", số 286, ra ngày 8 tháng Chạp 1914. — 57.

⁶¹ Chắc là nói bài báo "Công nhân Pê-téc-bua và chiến tranh (Những sự quan sát của một công nhân Pê-téc-bua hồi đầu chiến tranh)" đăng năm 1915 trên tạp chí "Người cộng sản", số 1 - 2. — 59.

⁶² Lê-nin có nói bức thư của L. Mác-tốp gửi ban biên tập báo "Tiếng nói": "Về cái gọi là sự đơn độc của tôi" ("Tiếng nói", số 87, ngày 23 tháng Chạp 1914). Với bức thư này và bản báo cáo về "chiến tranh và cuộc khủng hoảng của chủ nghĩa xã hội" mà Mác-tốp đã đọc ở Béc-nơ ngày 16 tháng Chạp 1914, L. Mác-tốp đã xác định sự từ bỏ lập trường trước kia của hắn hồi đầu chiến tranh. — 59.

⁶³ Lê-nin có ý nói bản ghi các câu hỏi thăm dò ý kiến, đăng trên số 52 báo "The Labour Leader" ("Người lãnh đạo công nhân") ngày 24 tháng Chạp 1914, về vấn đề hòa bình, dưới đầu đề "Peace and Goodwill shall yet Reing. Messages of Fraternity across the Battlefields" ("Hòa bình và thiện ý rốt cuộc sẽ thống trị. Gửi những lời chào anh em qua nơi chiến địa"). Ý kiến của C. Cau-xky trong bản ghi câu hỏi này đã được công bố trước tiên. — 60.

⁶⁴ Bộ phận lưu vong ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga không có nhà in riêng, cho nên tờ báo cơ quan ngôn luận trung ương của đảng đã được sắp chữ ở một xưởng sắp chữ nhỏ tư nhân thuộc quyền sở hữu của một người già U-cra-i-na lưu vong Li-a-khơ-tơ-ki (một nhân vật được nhiều chính khách lưu vong biết đến với biệt danh "Cu-dơ-ma"), còn in thì ở tại nhà in Thụy-sĩ Sơn-mông-tơ ở Giơ-ne-vơ. Việc sắp chữ mỗi số báo "Người dân chủ - xã hội" đều gặp phải rất nhiều khó khăn, vì xưởng sắp chữ của Li-a-khơ-tơ-ki là xưởng

duy nhất ở Thụy-sĩ có con chữ Nga và nhận sắp chữ các ấn phẩm của các tổ chức khác nhau. Từ đầu năm 1915, khi mà xưởng này bắt đầu sắp chữ cho tờ báo "Đấu tranh" của bọn dân tộc chủ nghĩa U-cra-i-na, là tờ báo được sự cảm tình của Cu-dơ-ma và của vợ ông này, một người có ảnh hưởng lớn đối với ông ta ("Cu-dơ-mi-kha"), thì việc sắp chữ cho tờ "Người dân chủ - xã hội" trở nên hết sức phức tạp. Vì vậy, vấn đề sắp chữ cho cơ quan ngôn luận trung ương luôn luôn được bàn đi bàn lại, điều này đã được thể hiện cả trong những bức thư của V. I. Lê-nin và N. C. Crúp-xcai-a gửi V. A. Các-pin-xki và gửi cho những người khác. Vào đầu năm 1915 người ta đã tìm kiếm được con chữ Nga tại nhà in Thụy-sĩ Ben-tê-li ở Bi-um-ply-tơ (gần thành phố Béc-nơ), tại đây đã sắp chữ và in một phần các số báo "Người dân chủ - xã hội", cũng như các tài liệu khác.

Có lẽ lời đề nghị gửi thợ sắp chữ từ Pa-ri sang là đề nghị của G. I-a. Bê-len-ki. Đề nghị này không được thực hiện. — 61.

⁶⁵ Bức điện mà V. I. Lê-nin nhắc đến là bức điện trả lời thư của ban biên tập Từ điển bách khoa "Gra-nát" thông báo về những đoạn rút bớt trong bài "Các Mác (Tiểu sử tóm tắt, có kèm theo việc trình bày chủ nghĩa Mác)", bài này được V. I. Lê-nin viết cho bộ Từ điển bách khoa do Hội của anh em Gra-nát xuất bản. Bài này đã được in rút ngắn lại trong tập 28 của Từ điển, ký tên *V. I-lin*. Toàn văn bài này được in vào năm 1925 (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 43 - 93). — 64.

⁶⁶ "*Trường Nga*" — tạp chí giáo dục học tổng hợp, phục vụ nhà trường và gia đình. Xuất bản từ 1890 đến 1918. Chủ biên kiêm nhà xuất bản I-a. Gu-rê-vích. Số 7 - 8, năm 1911 của tạp chí này đã đăng bài của N. C. Crúp-xcai-a "Học chung".

"*Giáo dục tự do*" — nguyệt san giáo dục học, xuất bản dưới sự chủ biên của I. Gooóc-bu-nốp - Pô-xa-đốp từ 1907 đến 1918. Tạp chí này đã đăng một loạt bài của N. C. Crúp-xcai-a viết về những vấn đề nhà trường và giáo dục chung. — 65.

⁶⁷ "*Thế giới ngày nay*" — nguyệt san văn học, khoa học và chính trị; xuất bản ở Pê-téc-bua từ tháng Mười 1906 đến 1918. Tham gia trực tiếp vào tạp chí này có những người men-sê-vích, kể cả G. V. Plê-kha-nốp. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới (1914 - 1918) tạp chí này đã trở thành cơ quan ngôn luận của bọn xã hội - xô-van. — 67.

- ⁶⁸ "*Bình minh của chúng ta*" — nguyệt san hợp pháp của bọn men-sê-vích theo phái thủ tiêu; xuất bản ở Pê-téc-bua từ tháng Giêng 1910 đến tháng Chín 1914. — 66.
- ⁶⁹ Đây là nói bức thư của N. C. Crúp-xcai-a gửi A. L. Ri-a-da-nô-va yêu cầu thông báo cho những nữ đảng viên xã hội chủ nghĩa Áo biết về việc dự định triệu tập Hội nghị phụ nữ xã hội chủ nghĩa quốc tế. — 66.
- ⁷⁰ Bức thư này được viết ra để trả lời bức thư của Ba-xốc (M. I. Mê-lê-nép-xki), một trong những nhân vật lãnh đạo của một tổ chức tư sản - dân tộc chủ nghĩa "Liên minh giải phóng U-cra-i-na, gửi V. I. Lê-nin đề nghị cộng tác (về vấn đề này, hãy xem bài của V. I. Lê-nin "Bọn vu khống" (Toàn tập, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34 tr. 154 - 156)). — 67.
- ⁷¹ Đây là nói đề cương cuốn sách dành cho nữ công nhân, mà hồi đó I. Ph. Ác-măng có ý định viết. Cuốn sách này không được in. — 68.
- ⁷² Báo "Tiếng nói" đã bị chính phủ Pháp đóng cửa. Số cuối cùng, số 108, đã được xuất bản ngày 17 tháng Giêng 1915. Bài báo nói về vụ đóng cửa tờ "Tiếng nói" không được đăng trên tờ "Người dân chủ - xã hội". — 71.
- ⁷³ Đây là nói những bức ảnh của các đại biểu dân chủ - xã hội trong Đu-ma nhà nước, mặc quần áo tù, in ra để bán cho công nhân Thụy-điển. — 71.
- ⁷⁴ Ý nói bài viết của V. I. Lê-nin "Làm gì bây giờ đây? (Nhiệm vụ của các đảng công nhân đối với chủ nghĩa cơ hội và chủ nghĩa xã hội - xô-vanh)" đăng trong số 36 báo "Người dân chủ - xã hội", trong đó có nói đến A. G. Sli-áp-ni-cốp với tư cách đại diện Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 111 - 118). — 71.
- ⁷⁵ "*Phái Ban tổ chức*" — những người ủng hộ Ban tổ chức men-sê-vích hình thành năm 1912 tại Hội nghị tháng Tám của bọn men-sê-vích theo phái thủ tiêu, của bọn tơ-rốt-kit và của các nhóm cùng các trào lưu khác chống đảng. Những nhân vật được nói đến trong thư: Mác-tốp, Ác-xen-rốt, Mác-tư-nốp, Xem-cốp-xki đã tham gia Ban thư ký hải ngoại của Ban tổ chức. — 72.

- ⁷⁶ Ý nói "Bản tin của tổ chức ở nước ngoài của phái Bun"; xuất bản ở Giơ-ne-vơ từ tháng Sáu 1911 đến tháng Sáu 1916. Tất cả ra được 11 số. — 72.
- ⁷⁷ Đây là nói nghị quyết hội nghị những người xã hội chủ nghĩa các nước trung lập, họp ở Cô-pen-ha-gơ vào những ngày 17 - 18 tháng Giêng 1915 (xem chú thích số 35). — 72.
- ⁷⁸ Đây là nói ý đồ xuất bản một tờ báo riêng, ngoài cơ quan ngôn luận trung ương, một ý đồ của nhóm "Bô-gi" (N. I. Bu-kha-rin, E. Ph. Rô-dơ-mi-rô-vích, N. V. Cru-len-cô). Nhóm này được gọi tên như vậy là vì lấy tên nơi đặt trụ sở của nhóm này — Bô-gi (Thụy-si). Về việc chuẩn bị xuất bản tờ báo này V. I. Lê-nin được biết một cách tình cờ qua bức thư của nhóm này gửi I. Ph. Ác - măng đề nghị bà tham gia vào tờ báo này. V. I. Lê-nin cho rằng không nên xuất bản những loại báo như thế. Vấn đề "cơ quan ngôn luận trung ương và tờ báo mới" đã được đặt ra tại hội nghị các tổ chức ở nước ngoài của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga họp ở Béc-nơ từ ngày 27 tháng Hai đến ngày 4 tháng Ba 1915. Hội nghị đã thông qua một bản nghị quyết xác nhận tính chất đúng đắn của đường lối lê-nin-nít (xem "Đảng cộng sản Liên-xô qua các nghị quyết và quyết định của các đại hội, hội nghị đại biểu và hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương", tiếng Nga, ph. I, 1954, tr. 331). — 76.
- ⁷⁹ Đây là nói chuyến A. G. Sli-áp-ni-cốp dự định đi sang Anh nhằm tìm kiếm nguồn sinh nhai. — 77.
- ⁸⁰ "*Lời nói của chúng ta*" — tờ báo men-sê-vích; tờ báo này đã xuất bản với sự tham gia trực tiếp của Tô-rốt-xki ở Pa-ri từ tháng Giêng 1915 đến tháng Chín 1916, thay cho báo "Lời nói". — 77.
- ⁸¹ Đây là nói việc sửa lại ngày ghi nhầm ở phần đầu đề của tờ báo "Người dân chủ - xã hội", số 36. Ở cuối số 39 báo đó đã đăng đính chính như sau: "Ở phần đầu đề số 36 xin đọc là: Giơ-ne-vơ. 9 tháng Giêng 1915 (chứ không phải 12 tháng Chạp 1914)". — 79.
- ⁸² Bức thư này là để trả lời bức thư của ban biên tập tờ "Lời nói của chúng ta" đề ngày 6 tháng Hai 1915 gửi Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương, trong đó đề nghị những phân tử

quốc tế chủ nghĩa của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga hãy có những hành động chung tại hội nghị sắp tới (Hội nghị Luân-đôn) của những người xã hội chủ nghĩa các nước thuộc khối Đồng minh. Ban biên tập cũng đã gửi một bức thư tương tự cho P. B. Ác-xen-rốt (Ban tổ chức của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga). V. I. Lê-nin đã đưa ra một dự thảo lời tuyên bố, dự thảo này đồng thời cũng được Người gửi cho đại diện Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga ở Xtóc-khôn — A. G. Sli-áp-ni-cốp, cho đại diện trong Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa — M. M. Lit-vi-nốp. Ban biên tập tờ "Lời nói của chúng ta" không đồng ý với dự thảo bản tuyên bố của những người bên-sê-vích và đã thảo ra lời tuyên bố của mình, bên vực Ban tổ chức và phái Bun ("Lời nói của chúng ta", số 26, ngày 27 tháng Hai 1915). — 80.

⁸³ *Hội nghị Luân-đôn của những người xã hội chủ nghĩa các nước thuộc "Liên minh tay ba"* họp ngày 14 tháng Hai 1915. Tham gia hội nghị có đại biểu của bọn xã hội - sô-vanh và các nhóm hòa bình chủ nghĩa ở Anh, Pháp, Bỉ và Nga: Đảng công nhân độc lập, Đảng xã hội chủ nghĩa Anh, Công đảng, Hội Pha-biên, Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp, Tổng liên đoàn lao động Pháp, Đảng xã hội chủ nghĩa Bỉ, Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng, những người men-sê-vích. Chương trình nghị sự gồm những vấn đề: 1) quyền của các dân tộc; 2) các thuộc địa; 3) những đảm bảo cho hòa bình tương lai.

Những người bên-sê-vích không được mời đến hội nghị. Tuy nhiên, theo sự ủy nhiệm của V. I. Lê-nin, M. M. Lit-vi-nốp đã đến hội nghị này để đọc bản tuyên bố của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Cơ sở của bản tuyên bố là dự thảo do V. I. Lê-nin viết. Trong thời gian đọc bản tuyên bố, Lit-vi-nốp đã bị ngắt lời và không cho nói nữa. Sau khi chuyển bản tuyên bố cho đoàn chủ tịch, Lit-vi-nốp đã rời bỏ hội nghị. Về Hội nghị Luân-đôn, hãy xem những bài viết của V. I. Lê-nin "Về Hội nghị Luân-đôn" và "Nhân Hội nghị Luân-đôn" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 158 - 160 và 177 - 179). — 80.

⁸⁴ Ý nói cuốn sách: G. V. Plê-kha-nốp. "Về chiến tranh. Trả lời đồng chí D. P.". Pa-ri. 1914. — 84.

⁸⁵ Đây là A. L. Pô-pốp và một người Bun-ga-ri là N. Xtôi-nốp, do nhóm "hợp nhất" — về sau là "tổ chức liên khu" ở Pê-téc-bua — cử tới. — 84.

⁸⁶ Báo "Người dân chủ - xã hội", các số 39 và 40, 3 và 29 tháng Ba 1915 đã đăng các bài của V. I. Lê-nin "Về Hội nghị Luân-đôn", "Nhân Hội nghị Luân-đôn" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 158 - 160, 177 - 179) và "Tuyên bố của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga được đại biểu của đảng là đồng chí Mác-xi-mô-vích trình bày tại Hội nghị Luân-đôn" ("Người dân chủ - xã hội", số 40, ngày 29 tháng Ba 1915). — 89.

⁸⁷ Đây là nói *hội nghị của các chi bộ hải ngoại của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga* họp ở Béc-nơ từ ngày 27 tháng Hai đến ngày 4 tháng Ba 1915. Hội nghị này được triệu tập theo sáng kiến của Lê-nin và có tầm quan trọng như một hội nghị toàn đảng bởi vì trong thời gian chiến tranh không thể triệu tập được đại hội đảng hoặc một hội nghị toàn Nga của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Đề mục cơ bản trong chương trình nghị sự là vấn đề chiến tranh và những nhiệm vụ của đảng. Lê-nin đã đọc báo cáo về vấn đề này.

Tất cả những nghị quyết chủ yếu của hội nghị cũng như phần mở đầu của những nghị quyết ấy đều do Lê-nin viết. Những nghị quyết này được đăng trên báo "Người dân chủ - xã hội" và in làm phụ lục trong cuốn sách của V. I. Lê-nin "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh" xuất bản bằng tiếng Nga và tiếng Đức. Các nghị quyết của Hội nghị Béc-nơ cũng được in thành tờ riêng bằng tiếng Pháp đem phân phát cho các đại biểu dự Hội nghị xã hội chủ nghĩa Xim-méc-van và gửi cho những phần tử cánh tả trong phong trào dân chủ - xã hội quốc tế. Về những nghị quyết của hội nghị, hãy xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 161 - 167. — 89.

⁸⁸ Ý nói bài báo "Lại bàn về Mác-tốp" (đăng ngày 1 tháng Năm 1915 trên báo "Người dân chủ - xã hội", số 41). — 90.

⁸⁹ Đây là nói điểm ba trong dự thảo nghị quyết "Cơ quan ngôn luận trung ương và tờ báo mới" là dự thảo nghị quyết đã được đem thảo luận tại hội nghị các chi bộ hải ngoại của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga họp từ ngày 27 tháng Hai đến ngày 4 tháng Ba 1915 ở Béc-nơ. — 90.

⁹⁰ Đây là nói bức thư do I. Ph. Ác-măng viết nhân danh bộ phận ở nước ngoài của tạp chí "Nữ công nhân", trong đó có thông báo về việc dự định triệu tập hội nghị phụ nữ là các nữ đảng viên xã

hội chủ nghĩa cánh tả có mời nữ đại biểu của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Hà-lan đến dự hội nghị này.

Hội nghị phụ nữ xã hội chủ nghĩa quốc tế họp ở Béc-nơ vào những ngày 26 - 28 tháng Ba 1915. Hội nghị này được triệu tập theo sáng kiến của bộ phận ở nước ngoài của tạp chí "Nữ công nhân" với sự tham gia trực tiếp của Cla-ra Txét-kín lúc đó là chủ tịch Cục quốc tế các phụ nữ xã hội chủ nghĩa. Toàn bộ công việc chuẩn bị triệu tập hội nghị do I. Ph. Ác-măng, N. C. Crúp-xcai-a và những người khác tiến hành dưới sự lãnh đạo của V. I. Lê-nin. Về sau, N. C. Crúp-xcai-a viết: "Với tất cả sự nhiệt tình I-lích đã hiến dâng mình cho sự nghiệp tập hợp lực lượng để tiến hành cuộc đấu tranh trên trận tuyến quốc tế. Đã có lần Người nói: "Không có gì là đáng sợ nếu số lượng chúng ta còn ít, sẽ có hàng triệu người đi theo chúng ta". Người cũng đã soạn nghị quyết của chúng tôi cho Hội nghị phụ nữ ở Béc-nơ, theo dõi toàn bộ công tác của hội nghị" (N. C. Crúp-xcai-a. Hồi ký về Lê-nin. 1957, tr. 244).

Tài liệu của Hội nghị phụ nữ xã hội chủ nghĩa quốc tế đã được in trên phụ trương của báo "Người dân chủ - xã hội", số 42, ngày 1 tháng Sáu 1915. — 92.

⁹¹ Đây là nói cuốn sách: Gorter, H. "Het Imperialisme, de Wereldoorlog en de Social-Democratie" (Goóc-tơ, H. "Chủ nghĩa đế quốc, chiến tranh thế giới và phong trào dân chủ - xã hội"), Am-xtéc-đam. — 92.

⁹² Chắc là nói bài "Thư chúng tôi nhận được từ vùng Ban-tích". Bài này được đăng ở mục "Thời sự" của báo "Người dân chủ - xã hội", số 40, ngày 29 tháng Ba 1915. — 93.

⁹³ Bức thư này để trả lời thư của ban biên tập báo "Lời nói của chúng ta" gửi đến Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga trước ngày 23 tháng Ba 1915. — 94.

⁹⁴ Chắc là nói bản tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương phái Bun về vấn đề chiến tranh, đăng trong số 7 của tờ "Bản tin" hồi tháng Giêng 1915. — 95.

⁹⁵ Bản báo cáo của Ban tổ chức men-sê-vích Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Hội nghị Cô-pen-ha-gơ của những người xã hội chủ nghĩa các nước trung lập đã được đăng trong số 1 báo

"Tin tức của Ban thư ký hải ngoại của Ban tổ chức Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" ra ngày 22 tháng Hai 1915 và được đăng lại trên một số tờ báo xã hội - số-vanh. — 97.

⁹⁶ Ý nói bài "Về 'sự ân xá' và về những nhà tiên tri của nó", là bài phê phán chủ nghĩa Cau-xky (được đăng thành xã luận ngày 21 tháng Năm 1915 trên báo "Người dân chủ - xã hội", số 42). — 100.

⁹⁷ Tạp chí "*Người cộng sản*" được V. I. Lê-nin lập ra và do ban biên tập báo "Người dân chủ - xã hội" xuất bản cùng với G. L. Pi-a-ta-cốp và E. B. Bô-sơ, là những nhân vật đả tỵ việc xuất bản tạp chí này. Ban biên tập tạp chí này gồm cả N. I. Bu-kha-rin. Cả thảy tạp chí ra được một số (số kép). Trên tạp chí này đã đăng các bài của Lê-nin: "Sự phá sản của Quốc tế II", "Tiếng nói chân thật của một người xã hội chủ nghĩa Pháp" và "Chủ nghĩa đế quốc và chủ nghĩa xã hội ở Ý".

Lê-nin dự định biến tờ "Người cộng sản" thành cơ quan ngôn luận của những người dân chủ - xã hội cánh tả. Nhưng chẳng bao lâu đã bộc lộ những sự bất đồng nghiêm trọng giữa ban biên tập tờ "Người dân chủ - xã hội" với Bu-kha-rin, Pi-a-ta-cốp và Bô-sơ, những bất đồng này trở nên gay gắt sau khi số 1 - 2 của tạp chí này được xuất bản.

Tạp chí "Người cộng sản", số 1 - 2 năm 1915, đã đăng bài của A. M. Côn-lôn-tai "Tại sao giai cấp vô sản Đức đã im lặng trong những ngày tháng Bảy?".

Tờ "Lời nói của chúng ta" đã đăng một loạt bài của A. M. Côn-lôn-tai. — 101.

⁹⁸ V. I. Lê-nin đã phê phán lập trường sai lầm của Tx. Hơ-glun-g, của những người dân chủ - xã hội cánh tả Thụy-điển, Na-uy và Thụy-sĩ trong các bài "Cương lĩnh quân sự của cách mạng vô sản" và "Bàn về khẩu hiệu 'giải trừ quân bị'" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 131 - 143 và 151 - 162). — 102.

⁹⁹ Ý nói cuốn sách của Ê. Đa-vít "Die Sozialdemokratie im Weltkrieg" ("Phong trào dân chủ - xã hội trong chiến tranh thế giới"), xuất bản ở Béc-lanh năm 1915. Hãy xem phần phê phán cuốn sách này trong bài "Tác phẩm chủ yếu của chủ nghĩa cơ hội Đức viết về chiến tranh" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 277 - 281). — 102.

- ¹⁰⁰ Thư mời L. Đ. Tô-rốt-xki cộng tác với tờ "Người cộng sản" đã được G. L. Pi-a-ta-cốp và E. B. Bô-sơ gửi đi, bất chấp ý kiến của V. I. Lê-nin. Để đáp lại lời mời đó, Tô-rốt-xki đã cho đăng trong số 105 báo "Lời nói của chúng ta" ra ngày 4 tháng Sáu 1915, "Bức thư ngỏ gửi ban biên tập tạp chí "Người cộng sản", trong đó y đã từ chối cộng tác và đưa ra những lời đả kích điên cuồng chống lại những người bôn-sê-vích. — 104.
- ¹⁰¹ Ý nói thư của Thư viện Nép-sa-ten trả lời yêu cầu của V. I. Lê-nin về việc gửi sách đến Giô-ren-béc cho Người. — 105.
- ¹⁰² Ý nói "Thông báo về việc xuất bản tạp chí "Người cộng sản"", có lẽ đã được viết ra với sự tham gia trực tiếp của V. I. Lê-nin. "Thông báo" đã được in riêng thành một tờ riêng, đề ngày 20 tháng Năm 1915, và đã được phân phát cho các tổ chức của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga ở trong nước và ở nước ngoài, cũng như gửi cho những người dân chủ - xã hội cánh tả ở Tây Âu. Dưới đầu đề "Lời ban biên tập", bản "Thông báo" cũng đã được đăng trên tờ "Người cộng sản". — 105.
- ¹⁰³ Chắc có ý nói đến văn tập của bọn dân chủ - lập hiến "Nước Nga chờ đợi điều gì ở chiến tranh". — 108.
- ¹⁰⁴ Từ năm 1905 V. I. Lê-nin đã tham gia Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa, với tư cách là đại diện của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Năm 1912 Hội nghị VI toàn Nga (Hội nghị Pra-ha) của đảng lại bầu Người làm đại diện của Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. Vì V. I. Lê-nin chuyển nơi ở đến Pô-rô-nin vào năm 1912 và do đó các chức năng của người đại diện tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa bị gặp khó khăn, cho nên việc đại diện ấy đã được tạm thời chuyển cho nhân vật khác. Về sau theo đề nghị của V. I. Lê-nin, M. M. Lít-vi-nốp (Mác-xi-mô-vích) đã được cử làm đại diện của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. — 108.
- ¹⁰⁵ Đây là nói về Hội nghị phụ nữ xã hội chủ nghĩa quốc tế họp ở Béc-nơ trong những ngày 26 - 28 tháng Ba 1915 (xem chú thích số 90), và về Hội nghị thanh niên xã hội chủ nghĩa quốc tế họp trong những ngày 4 - 6 tháng Tư 1915 ở Béc-nơ. Tham dự hội nghị này có đại biểu các tổ chức thanh niên của 10 nước: Bun-

- ga-ri, Đức, Hà-lan, Đan-mạch, Ý, Na-uy, Ba-lan, Nga, Thụy-sĩ và Thụy-điển. Chương trình nghị sự của hội nghị gồm đề tài chủ yếu là "Chiến tranh và những nhiệm vụ của các tổ chức thanh niên xã hội chủ nghĩa". Việc tổ chức và việc chuẩn bị hội nghị này đã diễn ra dưới ảnh hưởng của một phần tử phái giữa R. Grim, điều đó đã xác định trước kết quả công tác của hội nghị. — 108.
- ¹⁰⁶ Đây là nói "sự chuyển biến" của phái giữa từ chính sách biện hộ cho chiến tranh sang chính sách đấu tranh cho hòa bình. Trong bản "tuyên ngôn" "Das Gebot der Stunde" ("Mệnh lệnh của thời gian") dưới ký tên C. Cau-xky, E. Béc-stanh và H. Ha-dơ, đăng trên báo "Leipziger Volkszeitung", số 139, ra ngày 19 tháng Sáu 1915, có lời kêu gọi ký kết hòa ước và duy trì sự thống nhất của đảng "bất kể sự khác nhau về ý kiến", nghĩa là thực chất là duy trì sự thống nhất với bọn xã hội - sô-vanh. — 109.
- ¹⁰⁷ Ngày 4 tháng Tám 1914, tại quốc hội Đức đảng đoàn dân chủ - xã hội đã cùng với các đại biểu tư sản bỏ phiếu tán thành khoản tín dụng chiến tranh 5 tỷ cho chính phủ Đức hoàng, như vậy là đã tán thành chính sách đế quốc chủ nghĩa của Vin-hem II. Về sau này người ta thấy rõ rằng trong cuộc thảo luận về vấn đề này trong đảng đoàn dân chủ - xã hội trước phiên họp của quốc hội Đức, những người dân chủ - xã hội cánh tả trong đảng đoàn đã tỏ ý chống lại việc cấp tín dụng chiến tranh cho chính phủ, nhưng đã phục tùng quyết định của phái đa số cơ hội chủ nghĩa trong đảng đoàn dân chủ - xã hội và đã biểu quyết tán thành những khoản tín dụng. — 109.
- ¹⁰⁸ Chắc đây là nói bài báo của V. I. Lê-nin "Chủ nghĩa đế quốc và chủ nghĩa xã hội ở Ý" đăng trên tạp chí "Người cộng sản", số 1 - 2 năm 1915 (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 14 - 23). — 113.
- ¹⁰⁹ "Tin tức của Ban thư ký hải ngoại của Ban tổ chức Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" — tờ báo men-sê-vích; xuất bản ở Giơ-ne-vơ từ tháng Hai 1915 đến tháng Ba 1917. Ra được 10 số. Số 2 của báo này xuất bản ngày 14 tháng Sáu 1915. — 113.
- ¹¹⁰ Chắc đây là nói tập bài báo "Nước Nga chờ đợi điều gì ở chiến tranh", do bọn dân chủ - lập hiến xuất bản ở Pê-tơ-rô-grát vào năm 1915 và bài báo của A. M. Côn-lôn-tai "Tại sao giai cấp vô sản

- Đức đã im lặng trong những ngày tháng Bảy?" dự định đăng trên tạp chí "Người cộng sản". — 113.
- ¹¹¹ Đây là nói nghị quyết của câu lạc bộ Pa-ri của phái quốc tế chủ nghĩa được thông qua hồi cuối tháng Năm 1915. Khi chuyển giao văn kiện này cho Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, Bê-len-ki có viết rằng câu lạc bộ này theo đuổi mục đích xích gần những người quốc tế chủ nghĩa trên cơ sở đấu tranh chống chủ nghĩa xã hội - sô-vanh (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô). — 113.
- ¹¹² Ý nói bài "Sự mị dân và việc vạch ranh giới" đăng trong số 2 báo "Tin tức của Ban thư ký hải ngoại của Ban tổ chức Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga", ngày 14 tháng Sáu 1915. — 114.
- ¹¹³ "Sự nghiệp của chúng ta" — cơ quan ngôn luận xuất bản hàng tháng của bọn men-sê-vích theo phái thủ tiêu; bắt đầu xuất bản hồi tháng Giêng 1915 để thay cho tạp chí "Bình minh của chúng ta" bị đóng cửa hồi tháng Mười 1914. Tờ "Sự nghiệp của chúng ta" là cơ quan ngôn luận chính của bọn xã hội - sô-vanh ở Nga. Tham gia tạp chí này có E. Ma-ép-xki, P. P. Ma-xlốp, A. N. Pô-tô-rê-xốp, N. Tsê-rê-va-nin và những người khác. Tất cả ra được 6 số.
- Số thứ hai của tạp chí này đã được Lê-nin sử dụng nhiều trong quá trình viết tác phẩm "Dưới ngọn cờ của người khác" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 131 - 154). — 114.
- ¹¹⁴ Chắc là nói E. Ph. Rô-dơ-mi-rô-vích, G. L. Pi-a-ta-cốp, E. B. Bô-sơ, những nhân vật này đã đến gặp V. I. Lê-nin ở Giô-ren-béc hồi tháng Bảy 1915 để thương lượng về tạp chí "Người cộng sản". — 117.
- ¹¹⁵ Lê-nin có ý nói bài báo của C. Ra-đếch "một phần tư thế kỷ phát triển của chủ nghĩa đế quốc" (phần thứ nhất của bài này được in trong số 1 - 2 của tạp chí "Người cộng sản"). — 117.
- ¹¹⁶ Đảng đoàn Tso-khê-ít-dê — đảng đoàn men-sê-vích trong Đu-ma nhà nước IV, đứng đầu đảng đoàn này là N. X. Tso-khê-ít-dê. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, đảng đoàn men-sê-vích tại Đu-ma đã giữ lập trường phái giữa, trên

- thực tế đã ủng hộ toàn diện chính sách của bọn xã hội - sô-vanh Nga. Đường lối cơ hội chủ nghĩa của đảng đoàn Tso-khê-ít-dê đã bị V. I. Lê-nin phê phán trong các bài "Đảng đoàn Tso-khê-ít-dê và vai trò của nó", "Ban tổ chức và đảng đoàn Tso-khê-ít-dê có đường lối của mình không?" và trong những tác phẩm khác (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 234 - 237 và t. 27, tr. 240 - 245). — 117.
- ¹¹⁷ Đây là nói cuốn sách của P. Ma-xlốp "Những nguyên nhân kinh tế của chiến tranh thế giới" xuất bản ở Mát-xcơ-va vào năm 1915.
- N. I. Bu-kha-rin đã viết bài bình luận về cuốn sách này; bài bình luận này dự định đăng trên tạp chí "Người cộng sản", nhưng đã không được in vì tạp chí này bị đình bản. — 118.
- ¹¹⁸ Đây là nói bài báo của N. V. Cru-len-cô "Qui prodest?" ("Ai được lợi?"), dự định đăng trên tạp chí "Người cộng sản". Bài báo đã không được in. — 118.
- ¹¹⁹ Chắc là nói bài viết của N. I. Bu-kha-rin "Kinh tế thế giới và chủ nghĩa đế quốc" và bài bình luận của Bu-kha-rin về cuốn sách của P. Ma-xlốp "Những nguyên nhân kinh tế của chiến tranh thế giới", là những bài viết cho tạp chí "Người cộng sản". — 119.
- ¹²⁰ Ý nói bức thư của C. B. Ra-đếch gửi V. I. Lê-nin ngày 5 tháng Bảy 1915, đề nghị Lê-nin viết một cuốn sách trình bày quan điểm của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga về thái độ đối với chiến tranh. — 119.
- ¹²¹ "Vấn đề bảo hiểm xã hội" — tạp chí hợp pháp của những người bôn-sê-vích; xuất bản ở Pê-téc-bua từ tháng Mười 1913 đến tháng Ba 1918 có những lần ngắt quãng. Tạp chí đã tiến hành đấu tranh không những nhằm mục đích thực hiện chế độ bảo hiểm công nhân, mà còn nhằm thực hiện những "khẩu hiệu không bị cắt xén" của những người bôn-sê-vích: ngày làm 8 giờ, tịch thu ruộng đất của địa chủ và chế độ cộng hòa dân chủ. Tham gia tạp chí này có những người bôn-sê-vích A.N.Vi-nô-cu-rốp, N.A. Xcơ-rúp-ních, P. I. Xtư-tso-ca, N. M. Svéc-ních và những người khác. — 119.
- ¹²² Ý nói bài báo của V. I. Lê-nin "Ban tổ chức và đảng đoàn Tso-khê-ít-dê có đường lối của mình không?". Bài báo được đăng ngày 18 tháng Hai 1916 trên báo "Người dân chủ - xã hội", số 50 (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 240 - 245). — 120.

¹²³ Đây là nói cuốn sách "*Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh)*" được V. I. Lê-nin đề xuất viết nhân chuẩn bị cho hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất. Tham gia viết cuốn sách này có G. E. Di-nô-vi-ép, tuy nhiên về cơ bản cuốn sách này là do V. I. Lê-nin viết. Lê-nin cũng phụ trách phần biên tập chung cho toàn bộ cuốn sách.

Tác phẩm "*Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh*" được xuất bản ngay trước khi Hội nghị Xim-méc-van khai mạc, được in thành một cuốn sách nhỏ bằng tiếng Nga và tiếng Đức và đã được phân phát cho các đại biểu tham dự hội nghị. Sau Hội nghị Xim-méc-van cuốn sách này được xuất bản ở Pháp bằng tiếng Pháp. Cuốn sách này cũng được in toàn văn bằng tiếng Na-uy trong một cơ quan ngôn luận của những người dân chủ - xã hội cánh tả Na-uy. Ngay từ hồi ấy V. I. Lê-nin đã nhiều lần tìm cách in cuốn sách này bằng tiếng Anh ở bên Mỹ, nhưng vào thời gian ấy không thể thực hiện được việc xuất bản này.

Tác phẩm "*Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh)*" đã được in thành sách ở Pê-tơ-rô-grát vào năm 1918, do Xô-viết đại biểu công nhân và Hồng quân Pê-tơ-rô-grát xuất bản. Cuốn sách được in riêng bằng nhiều thứ tiếng. — 121.

¹²⁴ Đây là nói bức thư của người đại diện Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga báo cáo về hội nghị trừ bị ngày 11 tháng Bảy 1915 chuẩn bị cho hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất. Bức thư này đã được phân phát cho các tổ chức Đảng. Văn bản bức thư này đã được in trong Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. XIV, tr. 161 - 163. — 121.

¹²⁵ Đây là nói bản dự thảo nghị quyết — do C. B. Ra-đếch viết — của những người dân chủ - xã hội cánh tả để trình bày tại hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất sắp tới. Về bài phê bình bản dự thảo này, hãy xem bức thư của V. I. Lê-nin gửi C. B. Ra-đếch (tập này, tr. 169 - 170). — 120.

¹²⁶ Ý nói các bài báo — được dự định đăng trên tạp chí "Người cộng sản" — của Ca-men-xki "Phong trào dân chủ - xã hội Ba-lan và chiến tranh", của Goóc-tơ "Những nguyên nhân làm nảy sinh chủ nghĩa dân tộc trong giai cấp vô sản" và của Va-rin "Cơ sở của chúng ta trong quân đội". Các bài này đã không được in. — 124.

¹²⁷ "*Vụ Ga-pôn*" — xuất xứ từ họ của một tên cha cố Ga-pôn. Ngay trước cuộc cách mạng Nga lần thứ nhất, theo nhiệm vụ của cơ quan an ninh giao cho thực hiện nhằm thu hút công nhân khỏi cuộc đấu tranh cách mạng, Ga-pôn đã lập ra một tổ chức kiểu của Du-ba-tốp "Hội công nhân công xưởng - nhà máy ở Nga". Ngày 9 (22) tháng Giêng 1905, Ga-pôn đã xúi công nhân mở cuộc tuần hành biểu tình đi đến Cung điện Mùa đông để trao lên cho vua bản thỉnh cầu. Theo lệnh của vua, đoàn biểu tình đã bị bắn giết. — 125.

¹²⁸ Ý nói bài bình luận của I-u. Pi-a-ta-cốp về số 1 tạp chí "Quốc tế", do R. Lúc-xăm-bua và Ph. Mê-rinh xuất bản. — 126.

¹²⁹ Xem chú thích 124. — 129.

¹³⁰ "*Tribune*", "*De Tribune*" ("Diễn đàn") — một tờ báo do cánh tả Đảng công nhân dân chủ - xã hội Hà-lan (Pan-nê-cúc, Goóc-tơ, Vành-cốp, Hăng-ri-ét-ta Rô-lăng Hôn-xơ) lập ra vào năm 1907. Từ 1909, sau khi phái tả bị khai trừ khỏi đảng và sau khi họ tổ chức ra Đảng dân chủ - xã hội Hà-lan, tờ "Diễn đàn" đã trở thành cơ quan ngôn luận của đảng này; từ 1918 nó là cơ quan ngôn luận của Đảng cộng sản Hà-lan, xuất bản dưới tên gọi ấy cho đến năm 1937.

Báo này đã đăng bản Tuyên ngôn vào ngày 31 tháng Chạp 1914, trong các số 26 - 27. — 132.

¹³¹ Đây là nói bài báo của V. A. Các-pin-xki "Trí thức và chiến tranh" dự định đăng trên tạp chí "Người cộng sản". Bài báo này đã không được đăng. — 133.

¹³² Bài phê bình cuốn sách của P. Ma-xlốp "Những nguyên nhân kinh tế của chiến tranh thế giới" đã được đăng — với bút danh "I-a. Ru-xơ" — trên tạp chí "Vấn đề bảo hiểm xã hội", số 5 (43), ngày 10 tháng Bảy 1915. — 136.

¹³³ Đây là nói việc dịch từ tiếng Gru-di-a ra tiếng Nga bài báo của An (Nói Gioóc-đa-ni-a) "Chiến tranh và hòa bình", bài này được đăng trên các tờ báo "A-kha-li A-dri" và "A-kha-li Cva-li" vào năm 1915.

Trong bức thư ngày 21 tháng Bảy 1915 Xtép-cô (Kích-nát-dê) đã gửi cho Lê-nin bản dịch một phần bài báo của An. — 137.

¹³⁴ Đây là nói bài báo của A. Pan-nê-cúc "Der Jahreskongreß der S. D. P. in Holland" ("Đại hội Đảng dân chủ - xã hội ở Hà-lan"), đăng trên "Beilage zur "Berliner Tagwacht"" № 170, 24. Juli 1915 ("Phụ trương của "Berliner Tagwacht"", số 170, ngày 24 tháng Bảy 1915).

"Berliner Tagwacht" ("Người lính canh thành Béc-nơ") — cơ quan ngôn luận của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. — 140.

¹³⁵ Ý nói bản tuyên ngôn nguyên tắc của "Liên minh xã hội chủ nghĩa cách mạng" được thành lập theo sáng kiến của H. Rô-lăng Hôn-xtơ hồi tháng Năm 1915. Bản tuyên ngôn được đăng trong phụ trương của báo "Berliner Tagwacht", số 152, ngày 3 tháng Bảy 1915 dưới đầu đề "Die neue Partei in Holland" ("Đảng mới ở Hà-lan") và trên tờ "Internationale Korrespondenz", số 14, ngày 2 tháng Bảy 1915 trong bài "Die "neue International"" ("Quốc tế mới").

"Internationale Korrespondenz" ("Thư tín quốc tế") — tuần san của bọn xã hội - sô-vanh Đức; xuất bản từ cuối tháng Chín 1914 đến ngày 1 tháng Mười 1918 ở Béc-lanh. — 141.

¹³⁶ Đây là nói việc đăng trên tạp chí "Người cộng sản" bài của V. I. Lê-nin "Tiếng nói chân thật của một người xã hội chủ nghĩa Pháp" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 5 - 13) và bài của Va-rin "Cơ sở của chúng ta trong quân đội"; vì hết chỗ nên bài của Va-rin không được đăng trên tạp chí "Người cộng sản". — 145.

¹³⁷ Đây là nói việc di chuyển ban biên tập "Người dân chủ - xã hội" sang Xtốc-khôn. — 145.

¹³⁸ Ý nói: 1) cuốn sách của Golay, P. "Le Socialisme qui meurt et le Socialisme qui doit renaître"; 2) bài báo (bản tuyên ngôn) Sin-clair, U. "A Manifesto against it" trong cuốn sách: Sinclair, U. and Blatchford, R. "Socialisme and War" và 3) tạp chí "Die Internationale", do những người dân chủ - xã hội cánh tả Đức xuất bản hồi tháng Tư 1915. — 147.

¹³⁹ "Những người Nhật-bản" là tên dùng để gọi G. L. Pi-a-ta-cốp và E. B. Bô-sơ đã lưu vong sang Mỹ đi qua Nhật-bản. Đây là nói chuyến đi của họ sang Na-uy. — 147.

¹⁴⁰ Đây là nói bài báo của A. Pan-nê-cúc "Chủ nghĩa đế quốc và những nhiệm vụ của giai cấp vô sản". Bài này được đăng trên tạp chí

"Người cộng sản", số 1 - 2 năm 1915 với chú giải "Lời ban biên tập" do V. I. Lê-nin viết. — 147.

¹⁴¹ Ở đây V. I. Lê-nin có ý nói bài báo "Die innere Krise Rußlands" được đăng trong số 186 báo "Arbeiter-Zeitung" ngày 7 tháng Bảy 1915. Bản về bài này có bài "Nhóm Ác-xen-rốt liên minh với bọn xã hội - sô-vanh" đăng trên báo "Người dân chủ - xã hội", số 43, ngày 26 tháng Bảy 1915. — 148.

¹⁴² Đây là nói lời chú thích của ban biên tập "Người dân chủ - xã hội" cho bản tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga "Chiến tranh và phong trào dân chủ - xã hội Nga" được đăng trong cuốn "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 356). — 152.

¹⁴³ Số 111 của báo "Lời nói của chúng ta" ra ngày 11 tháng Sáu 1915 đã đăng bài "Từ miền Ban-tích" dưới ký tên "Br." (Braun-ơ). Phần tiếp của bài báo đã được đăng trên các số 112 và 113 của báo này ra ngày 12 và 13 tháng Sáu 1915. — 152.

¹⁴⁴ Đây là nói cuốn sách của Golay, P. "Le Socialisme qui meurt et le Socialisme qui doit renaître" (Gô-lây, P. "Chủ nghĩa xã hội đang hấp hối và chủ nghĩa xã hội tất phải ra đời"). Lô-da-nơ, 1915. — 155.

¹⁴⁵ Đây là nói cuốn sách của I-u. Boóc-khác-tơ "Vor und nach dem 4. August 1914. Hat die deutsche Sozialdemokratie abgedankt?" ("Trước và sau ngày 4 tháng Tám 1914. Đảng dân chủ - xã hội Đức phải chăng đã tự phủ nhận mình?"). Béc-lanh, 1915.

Về nhận xét của V. I. Lê-nin về cuốn sách này, hãy xem trong bài "Cảnh sát và bọn phản động bảo vệ sự thống nhất của Đảng dân chủ - xã hội Đức như thế nào" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 156). — 156.

¹⁴⁶ Đây là nói bản nghị quyết được thông qua tại Hội nghị phụ nữ xã hội chủ nghĩa quốc tế họp ở Béc-nơ vào những ngày 26 - 28 tháng Ba (lịch mới) 1915. Xem bài báo của V. I. Lê-nin "Về cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa xã hội - sô-vanh" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 201 - 205). — 157.

- ¹⁴⁷ Nhóm Boóc-khác-tơ là nhóm *I. S. D.* — "*Internationale Sozialisten Deutschlands*" ("Những người xã hội chủ nghĩa quốc tế Đức") — nhóm dân chủ - xã hội cánh tả Đức, tập hợp chung quanh tạp chí "*Lichtstrahlen*" ("Tia sáng") trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, tạp chí này đã được xuất bản ở Béc-lanh từ 1913 đến 1921. "Những người xã hội chủ nghĩa quốc tế Đức" đã cùng với nhóm "Quốc tế" lập thành phái tả đối lập trong Đảng dân chủ - xã hội Đức. *I. S. D.* đã đấu tranh chống chiến tranh và chống chủ nghĩa cơ hội. Tại Hội nghị Xim-méc-van, đại diện của nhóm *I. S. D.* I-u. Boóc-khác-tơ đã ký vào bản dự thảo nghị quyết của phái tả Xim-méc-van. Nhưng nhóm này đã không có liên hệ rộng rãi với quần chúng và chẳng bao lâu sau đã tan vỡ. — 157.
- ¹⁴⁸ "*Tiếng nói vô sản*" — tờ báo bất hợp pháp, cơ quan ngôn luận của Ban chấp hành đảng bộ Pê-tơ-rô-grát Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga; tờ báo này được xuất bản từ tháng Hai 1915 đến tháng Chạp 1916. Ra được 4 số. Số cuối cùng đã bị cảnh sát tịch thu, chỉ cứu được một số lượng bản không nhiều. Số báo đầu tiên đã đăng bản tuyên ngôn của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga "Chiến tranh và phong trào dân chủ - xã hội Nga". — 158.
- ¹⁴⁹ Ý nói cuốn sách: Ch. Dumas, C. Racovski. "Les Socialistes et la Guerre" (S. Đuy-ma, Kh. Ra-cốp-xki. "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh"). Bu-ca-rét. 1915. — 158.
- ¹⁵⁰ Đây là nói về lời tuyên bố của những người dân chủ - xã hội cánh tả Na-uy về sự nhất trí có tính chất nguyên tắc với bản dự thảo nghị quyết — do Lê-nin viết — của những người dân chủ - xã hội cánh tả để trình lên Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất. Về sau, tán thành bản tuyên bố của cánh tả Na-uy thì có những người dân chủ - xã hội cánh tả Thụy-điển. Lời tuyên bố này, do A. M. Côn-lôn-tai chuyển cho V. I. Lê-nin, được lưu tại Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô. — 159.
- ¹⁵¹ Hội nghị dân chủ - xã hội Ban-căng lần thứ hai họp ở Bu-ca-rét vào những ngày 6 - 8 tháng Bảy 1915. Tham dự hội nghị này có đại diện của phong trào công nhân Ru-ma-ni, Bun-ga-ri, Hy-lạp. Đảng dân chủ - xã hội Xéc-bi đã không có điều kiện cử đại diện của

- mình, nhưng ban lãnh đạo của đảng đã gửi thư chào mừng hội nghị. Hội nghị này đã thành lập Liên đoàn công nhân dân chủ - xã hội Ban-căng, đã thông qua "Tuyên ngôn những nguyên tắc của Liên đoàn công nhân dân chủ - xã hội Ban-căng", nghị quyết "Liên đoàn dân chủ - xã hội Ban-căng và Quốc tế" và một nghị quyết đặc biệt "Chống khiêu khích, vì hòa bình và liên hiệp!", — 164.
- ¹⁵² Có ý nói cuốn sách của N. Lê-nin và của G. Di-nô-vi-ép "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh)". — 165.
- ¹⁵³ "Le Peuple Suisse" ("Nhân dân Thụy-sĩ") — cơ quan ngôn luận của đảng xã hội chủ nghĩa và liên đoàn công nhân Giơ-ne-vơ, xuất bản ở Giơ-ne-vơ (1895 - 1917). Trước năm 1906 báo ra với tên gọi "Le Peuple de Genève" ("Nhân dân Giơ-ne-vơ").
Bức thư này có ý nói đến số 14 của báo này ra ngày 14 tháng Tám 1915. — 165.
- ¹⁵⁴ Đây là nói bản dự thảo nghị quyết do đoàn đại biểu Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đưa ra tại Hội nghị phụ nữ xã hội chủ nghĩa quốc tế họp tại Béc-nơ vào những ngày 26 - 28 tháng Ba (lịch mới) 1915. Nghị quyết này do V. I. Lê-nin viết và đã được đăng trong Phụ trương của số 42 báo "Người dân chủ - xã hội" ra ngày 1 tháng Sáu 1915 (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 206 - 208). — 167.
- ¹⁵⁵ Đây là nói cuốn sách Charles Rappoport. "Jean Jaurès. L'Homme. Le Penseur. Le Socialiste" (Sác-lơ Ráp-pô-po. "Giăng Giơ-re-xơ. Một con người. Một nhà tư tưởng. Một nhà xã hội chủ nghĩa"). Pa-ri, 1915. — 167.
- ¹⁵⁶ Ý nói bức thư ngỏ của Ê. Dô-li-a về vụ án Đrây-phuyt, gửi tổng thống Cộng hòa Pháp Ê. Phô-rơ. — 167.
- ¹⁵⁷ Đây là nói cuốn sách của V. Côn-bơ "Die Sozialdemokratie am Scheidewege" ("Đảng dân chủ - xã hội ở ngã ba đường"). Các-lơ-xru-ê, 1915. V. I. Lê-nin đã phê phán cuốn sách này trong bài báo của mình "Vin-hem Côn-bơ và Ghê-oóc-ghi Plê-kha-nốp" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 250 - 251). — 167.
- ¹⁵⁸ Đây là nói bài báo của N. I. Bu-kha-rin "Kinh tế thế giới và chủ nghĩa đế quốc". — 168.

- ¹⁵⁹ Đây là nói bản dự thảo do V. I. Lê-nin viết "Dự thảo nghị quyết của những người dân chủ - xã hội phái tả tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 282 - 285). — 169.
- ¹⁶⁰ Xem chú thích 125. — 169.
- ¹⁶¹ Đây là nói giấy ủy nhiệm do I-a. A. Béc-din gửi đến cho V. I. Lê-nin trong đó Đảng dân chủ - xã hội Lát-vi-a ủy nhiệm Lê-nin đại diện đảng này tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất. Chắc là giấy ủy nhiệm này được gửi đến để đề phòng trường hợp không có đại diện của đảng này. Đại diện cho Đảng dân chủ - xã hội Lát-vi-a tại hội nghị này là I-a. A. Béc-din lúc đó từ nước Anh đến dự hội nghị. — 176.
- ¹⁶² Đây là nói thành phần đoàn đại biểu Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đi dự Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất. Thành phần đoàn đại biểu gồm có V. I. Lê-nin, G. E. Di-nô-vi-ép, I. Ph. Ác-măng. — 177.
- ¹⁶³ Đây là nói bản Tuyên ngôn của Đại hội xã hội chủ nghĩa quốc tế Ba-lơ kêu gọi những người xã hội chủ nghĩa hãy ra sức đấu tranh chống chiến tranh đế quốc chủ nghĩa, và trong trường hợp nổ ra cuộc chiến tranh ấy, hãy lợi dụng cuộc khủng hoảng do chiến tranh gây ra để đấu tranh cho cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa. — 178.
- ¹⁶⁴ Đây là nói kế hoạch chuyến đi của A. G. Sli-áp-ni-cốp về Nga. — 179.
- ¹⁶⁵ Đây là nói chuyến đi của V. I. Lê-nin đến Xim-méc-van để dự Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất. — 186.
- ¹⁶⁶ Đây là nói bản "Báo cáo về hoạt động của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga trong thời gian chiến tranh" trình bày tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất. Người viết bản báo cáo này là G. E. Di-nô-vi-ép, người chính lý là V. I. Lê-nin; bản báo cáo này được đăng trong số 2 "Bản tin của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa", ngày 27 tháng Mười một 1915. — 186.
- ¹⁶⁷ Ý nói *Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất ở Xim-méc-van* họp vào những ngày 5 - 8 tháng Chín 1915. Tại hội nghị này đã diễn ra một cuộc đấu tranh gay gắt giữa những người quốc

tế chủ nghĩa cách mạng đứng đầu là Lê-nin với phái đa số của Cau-xky tại hội nghị, đứng đầu là G. Lê-đê-bua, một đảng viên dân chủ - xã hội Đức. Lê-nin đã tích cực tham gia vào công việc của hội nghị này: đọc các diễn văn, trao đổi thư với các đại biểu trong thời gian diễn ra các phiên họp, trao đổi với họ trong những thời gian nghỉ họp để thuyết phục họ nhận rõ sự cần thiết phải kiên quyết đấu tranh chống chủ nghĩa xã hội - sô-vanh.

Trong thời gian hội nghị làm việc, Ban thường vụ nhóm Xim-méc-van cánh tả đứng đầu là V. I. Lê-nin đã được thành lập.

Nhóm Xim-méc-van cánh tả đã thực hiện một công tác to lớn nhằm tổ chức những phần tử quốc tế chủ nghĩa ở các nước châu Âu và châu Mỹ. (Về những chi tiết hội nghị này, hãy xem trong tập 27, tiếng Nga, chú thích 16). — 188.

- ¹⁶⁸ Có lẽ, trong thư này có ý nói đến T. Néc-man, người đã tham gia Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất với tư cách đại diện tổ chức thanh niên xã hội chủ nghĩa Na-uy. — 188.
- ¹⁶⁹ Các số 45 - 46 báo "Người dân chủ - xã hội" đã đăng các tác phẩm của V. I. Lê-nin: "Bước đầu" và "Những người mác-xít cách mạng tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế họp ngày 5 - 8 tháng Chín 1915" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 37 - 47). Căn cứ theo điểm thứ hai trong bức thư, trên trang báo đã đăng một loạt bài với đầu đề chung "Trích các bản báo cáo đã đọc tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế họp ở Xim-méc-van", trong đó dành vị trí hàng đầu cho đại biểu của Bun-ga-ri Va-xi-li Cô-la-rốp. Căn cứ vào điểm thứ sáu trong bức thư, trong mục "Thời sự" đã đăng những bài sau đây: "Phái Bun "không có thời giờ"", "Với Ban tổ chức mọi việc đều ổn", "Tơ-rốt-xki "không biết" thế nào là những hành động cách mạng của quần chúng". — 189.
- ¹⁷⁰ Ở đây có ý nói bức thư của Đ. Vanh-cốp ngày 6 tháng Tám 1915, trong đó có nói: "Giờ đây tôi có thể thay mặt Ban chấp hành đảng chúng tôi để chính thức trả lời bức thư của Ban chấp hành trung ương của đảng các đồng chí đề ngày 15 tháng Bảy và trả lời bản dự thảo lời tuyên bố ngày 22 tháng Bảy". Thư của Vanh-cốp có ý nói đến 2 tài liệu: 1) báo cáo của đại diện Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga về hội nghị trừ bị họp vào ngày 11 tháng Bảy 1915 bàn về vấn đề triệu tập hội nghị quốc tế và 2) dự thảo nghị quyết của những người dân chủ - xã hội cánh tả trình

bày tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất, do V. I. Lê-nin viết (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 282 - 285).

Vanh-cốp đã viết như sau: "chúng tôi hoàn toàn đồng ý" với những đề nghị của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga về những điều kiện triệu tập hội nghị. Khi nói "những lý lẽ hết sức cần thiết" để chống lại việc tham gia hội nghị, V. I. Lê-nin có ý nói đoạn dưới đây trong thư của Vanh-cốp: "Ban chấp hành đảng chúng tôi khẩn khoản đề nghị đồng chí tuyên bố... rằng đảng đồng chí, cũng như đảng chúng tôi, sẽ không tham gia *bất kỳ* hội nghị nào không chấp nhận điều kiện tối thiểu ấy, coi đó là cơ sở để triệu tập hội nghị, bởi vì trong trường hợp ấy sẽ không thể tuyên bố rằng đó là hội nghị của bộ phận cách mạng trong Quốc tế" (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô).— 190.

¹⁷¹ Cuốn sách "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh)" đã được I. Ph. Ác-măng dịch ra tiếng Pháp và được xuất bản ở Pháp vào năm 1916. — 190.

¹⁷² V. I. Lê-nin rời Giô-ren-béc đi Xim-méc-van để dự Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất. — 194.

¹⁷³ "*Đời sống*" — tờ báo của Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng; xuất bản từ tháng Ba 1915 đến tháng Giêng 1916, lúc đầu ở Pa-ri, về sau xuất bản ở Giơ-ne-vơ, thay vào tờ báo "Tư tưởng" bị đóng cửa hồi tháng Ba 1915. — 194.

¹⁷⁴ "*Tiến lên*" — cơ quan ngôn luận định kỳ của nhóm "Tiến lên", xuất bản ở Giơ-ne-vơ từ 25 tháng Tám 1915 (số 1) đến 1 tháng Hai 1917 (số 6). Tham gia xuất bản phẩm này có A. V. Lu-na-tsác-xki (A. Vôi-nốp), P. I. Lê-bê-đép (V. Pô-li-an-xki), Đ. D. Ma-nu-in-xki (I. Bê-dơ-ra-bốt-nưi) v. v.. — 194.

¹⁷⁵ Ý nói tập san "Quốc tế và chiến tranh", số 1, do Ban thư ký hải ngoại của Ban tổ chức Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga xuất bản vào năm 1915. — 194.

¹⁷⁶ Có lẽ đây là nói bản báo cáo do C. B. Ra-đếch viết về Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất ở Xim-méc-van. — 195.

¹⁷⁷ Kèm theo bức thư là đề cương các truyền đơn do Di-nô-vi-ép viết. Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga dự định ấn hành những truyền đơn này. — 195.

¹⁷⁸ "*Avanti!*" ("Tiến lên!") — tờ báo ra hàng ngày, cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng xã hội chủ nghĩa Ý; báo này được lập ra hồi tháng Chạp 1896 ở Rô-ma. Số 260 của báo này, ra ngày 19 tháng Chín 1915, đã đăng một bản tin "Il convegno internazionale di Zimmerwald" ("Hội nghị quốc tế ở Xim-méc-van") trong đó người ta đã vi phạm quy định bí mật và đã nêu rõ tất cả những chi tiết trong việc tổ chức hội nghị và thậm chí đã đăng nhiều bức ảnh chụp ngôi nhà họp hội nghị. — 196.

¹⁷⁹ Đây là nói các bức thư của những người xã hội chủ nghĩa - cách mạng phái tả A-lếch-xan-đrô-vích và Pô-lu-bi-nốp gửi V. I. Lê-nin đề cập đến vấn đề hành động chung trong cuộc đấu tranh chống chiến tranh. Thư của V. I. Lê-nin trả lời A-lếch-xan-đrô-vích được in trong tập này, tr. 204 - 206; thư trả lời của V. I. Lê-nin gửi Pô-lu-bi-nốp thì không tìm thấy được. — 197.

¹⁸⁰ Ý nói bản tuyên ngôn đã được thông qua tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất ở Xim-méc-van, và bản báo cáo về hội nghị này, những tài liệu này đã được đăng (có bị xuyên tạc đi đôi chút) trên tờ "Bernener Tagwacht" ("Người lính canh thành Béc-nơ"), số 218, ngày 18 tháng Chín 1915, và trong "Bulletin der I. S. K." ("Bản tin của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa"), số 1, ngày 21 tháng Chín 1915. — 197.

¹⁸¹ Đây là nói Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa (I. S. K.) ở Béc-nơ, cơ quan chấp hành của Liên hiệp Xim-méc-van. Ủy ban này được thành lập tại Hội nghị Xim-méc-van họp vào những ngày 5 - 8 tháng Chín 1915. Thành phần I. S. K. có phái giữa gồm R. Grim, O. Moóc-ga-ri, S. Ne-nơ và một nữ phiên dịch viên A. Ba-la-ba-nô-va. Trong một bản báo cáo chính thức nói về hội nghị này — được đăng trong "Bản tin của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa" ngày 21 tháng Chín 1915 — có nói: "Ban thư ký này tuyệt đối không thể thay thế Cục quốc tế hiện đang tồn tại, và sẽ phải được giải tán khi nào Cục quốc tế có thể hoàn toàn trở lại thực hiện chức năng của mình". Trong bản lưu tại Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban

- chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô, đoạn này được Lê-nin gạch dưới, và bên lề có ghi: "Kein Beschluss darüber" ("Không có quyết nghị về chế độ này"). — 198.
- ¹⁸² Lê-nin có ý nói bản dự thảo nghị quyết của phái tả Xim-méc-van và bản tuyên bố trong đó giải thích lý do việc những người dân chủ - xã hội cánh tả tại hội nghị đã biểu quyết tán thành bản tuyên ngôn chính thức. — 198.
- ¹⁸³ V. I. Lê-nin đã thuyết trình về "Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế họp ngày 5 - 8 tháng Chín 1915" ở Giơ-ne-vơ vào ngày 20 hoặc 22 tháng Mười 1915. — 200.
- ¹⁸⁴ V. I. Lê-nin đã thuyết trình về "Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế họp ngày 5 - 8 tháng Chín 1915" ở Xuy-rích vào ngày 23 tháng Mười 1915. — 201.
- ¹⁸⁵ Trong thời gian thực hiện chuyến đi nhằm mục đích tổ chức việc vận chuyển các tài liệu sách báo bôn-sê-vích về Nga, thì tại Vác-đi-ơ (một hải cảng tại miền cực Bắc của Na-uy) A. G. Sli-áp-ni-cốp đã phát hiện ra một kho tài liệu còn đọng lại trong những năm 1906 - 1907 vì con đường vận chuyển bất hợp pháp đã bị đình chỉ, trong số những tài liệu này có những bộ các số báo bôn-sê-vích "Tiến lên", "Người vô sản" và các cuốn sách khác nhau. Một phần số tài liệu phát hiện thấy đã được gửi về Nga theo chỉ thị của Lê-nin. — 202.
- ¹⁸⁶ Ý nói đạo dụ do vua Ni-cô-lai II ban bố ngày 30 tháng Tám (12 tháng Chín) 1915 về việc giải tán — kể từ ngày 3 (16) tháng Chín 1915 — Đu-ma nhà nước IV. Thời hạn Đu-ma trở lại hoạt động được ấn định chậm nhất vào tháng Mười một 1915 tùy theo những tình hình đặc biệt. — 202.
- ¹⁸⁷ Ở đây có ý nói: 1) nghị quyết về thái độ đối với các đảng phi vô sản được thông qua tại Đại hội Luân-đôn của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga năm 1907; 2) nghị quyết về phái dân túy được thông qua tại hội nghị "tháng Tám" ("hội nghị mùa hè") năm 1913 của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga họp với các cán bộ đảng (xem "Đảng cộng sản Liên-xô qua các nghị quyết và quyết định của các đại hội, hội nghị đại biểu và hội nghị toàn thể Ban chấp hành trung ương", tiếng Nga, ph. I, 1954, tr. 164 - 165 và 316 - 317). — 202.

- ¹⁸⁸ Lê-nin có ý nói chuyến đi bí mật của A. G. Sli-áp-ni-cốp (Bê-lê-nin) về Nga. — 203.
- ¹⁸⁹ Hội nghị những người xã hội chủ nghĩa nhân dân, phái lao động và những người xã hội chủ nghĩa - cách mạng Nga họp hồi tháng Bảy 1915 ở Pê-tơ-rô-grát, đã thông qua nghị quyết kêu gọi quần chúng tham gia "bảo vệ tổ quốc" trong cuộc chiến tranh đế quốc. — 205.
- ¹⁹⁰ Lời tuyên bố về yêu sách tối hậu của Lê-đê-bua đòi hội nghị không ra quyết nghị cấm những tổ chức tham gia hội nghị biểu quyết tán thành các khoản tín dụng chiến tranh (vấn đề này, như người ta nói, phải được quyết định tùy theo địa vị chiến lược của một nước nhất định); lời tuyên bố này được dẫn trên tờ "Người dân chủ - xã hội", số 47, ngày 13 tháng Mười 1915 ("Hai lời tuyên bố tại hội nghị quốc tế"). — 207.
- ¹⁹¹ Đây là nói "Bản tin của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa ở Béc-nơ" ("Bulletin. Internationale Sozialistische Kommission zu Bern") — cơ quan chấp hành của Liên hiệp Xim-méc-van. "Bản tin" xuất bản từ tháng Chín 1915 đến tháng Giêng 1917 bằng tiếng Anh, tiếng Pháp và tiếng Đức. Tất cả ra được 6 số. Số 1 của "Bulletin I. S. K." đã đăng tuyên ngôn của Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Xim-méc-van (Thụy-sĩ) và bản báo cáo chính thức về hội nghị. — 207.
- ¹⁹² Đây là nói bức thư của R. Grim thay mặt Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa đề nghị thành lập Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa mở rộng và yêu cầu thông báo danh sách các đại diện của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga trong Ủy ban này. Về thư trả lời của V. I. Lê-nin gửi R. Grim dưới đầu đề "Gửi ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa (I. S. K.)" hãy xem trong Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 31 - 36. — 210.
- ¹⁹³ Đây là nói bản "Tuyên bố chung của các đoàn đại biểu Pháp và Đức tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Xim-méc-van (Thụy-sĩ)" đăng trên tờ "Người dân chủ - xã hội", số 45 - 46, ngày 11 tháng Mười 1915. — 210.
- ¹⁹⁴ Đây là nói các văn kiện của Hội nghị Xim-méc-van. Báo "Đời sống", số 15, ra ngày 26 tháng Chín 1915, đã đăng lại các văn kiện hội nghị rút từ số 1 của tờ "Bản tin của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa".

- Cơ quan kiểm duyệt đã gạch bỏ tất cả các văn kiện hội nghị đăng trên báo "Lời nói của chúng ta", số 200, ngày 25 tháng Chín 1915. — 210.
- ¹⁹⁵ Đây là nói việc xuất bản các tờ truyền đơn mà hồi đó Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga dự định ấn hành ở nước ngoài để phân phát ở Nga. — 211.
- ¹⁹⁶ Ý nói bản thảo cuốn sách của A. Côn-lôn-tai "Ai cần đến chiến tranh?" do Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga xuất bản năm 1916. Những điểm do Lê-nin sửa chữa trong cuốn sách này đã được in trong Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. XVII, tr. 324 - 330. — 212.
- ¹⁹⁷ Đây là nói việc Lê-nin định chuyển nơi cư trú từ Thụy-sĩ sang một nước trung lập ở vùng Xcan-đi-na-vơ. Chuyển di chuyển này đã không được thực hiện. — 212.
- ¹⁹⁸ Hồi đầu tháng Mười 1915 Lê-nin đã nhận được những tờ truyền đơn và các tài liệu khác về hoạt động của những người bôn-sê-vích ở Pê-téc-bua, những tài liệu này được chuyển đến cho Người từ bên Nga sang, theo sự ủy nhiệm của Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Số 47 của báo trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga "Người dân chủ - xã hội", xuất bản ngày 13 tháng Mười 1915 và được in tại nhà in Ben-tê-li (Bi-um-ply-tơ, gần Béc-nơ), là số báo hoàn toàn nói về hoạt động của những người bôn-sê-vích ở Pê-téc-bua.
- Lê-nin lập bản liệt kê các tờ truyền đơn đã nhận được từ Pê-téc-bua gửi sang, có ghi rõ số thứ tự, ngày ấn hành, các dòng chữ ghi ở dưới truyền đơn, phương pháp in, đã nghiên cứu kỹ nội dung những tờ truyền đơn này; trên nhiều tờ truyền đơn còn lưu lại những chỗ đánh dấu của Lê-nin. Những nhận xét về một số tờ truyền đơn thì Lê-nin đã ghi lại trong một tờ riêng. Người cũng chỉnh lý bài báo của N. C. Crúp-xcai-a "Các báo khổ nhỏ của Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga trong thời kỳ chiến tranh", đăng trong số 47 của báo "Người dân chủ - xã hội". — 216.
- ¹⁹⁹ "Appeal to Reason" ("Kêu gọi theo lẽ phải") — tờ báo của những người xã hội chủ nghĩa Mỹ; báo được lập ra vào năm 1895 ở thành

- phố Gi-rác-đơ, thuộc bang Can-da-xơ (Mỹ). Không có liên hệ chính thức với Đảng xã hội chủ nghĩa Mỹ, báo này đã tiến hành tuyên truyền các tư tưởng xã hội chủ nghĩa và được nhiều công nhân đọc. Nhà xã hội chủ nghĩa của Mỹ là Ô. Đép-xơ đã cộng tác với báo này. — 219.
- ²⁰⁰ Đây là nói "Jugendverein" — một tổ chức thanh niên xã hội chủ nghĩa ở Thụy-sĩ. — 220.
- ²⁰¹ Tháng Mười một 1915 phái tả Xim-méc-van đã cho xuất bản một cuốn sách bằng tiếng Đức với nhan đề "Internationale Flugblätter" № I (Die Zimmerwalder Linke über die Aufgaben der Arbeiterklasse) ("Các báo truyền tay quốc tế", số 1 (Phái tả Xim-méc-van nói về những nhiệm vụ của giai cấp công nhân)). — 222.
- ²⁰² Ở đây có thể nói về tờ báo khổ nhỏ, "Internationale Flugblätter", số 1, xuất bản hồi tháng Mười một 1915, trên báo này có ghi địa chỉ của Ph. Plát-ten ở Xuy-rích. Trên cơ sở này bức thư của V. I. Lê-nin — trong lần xuất bản thứ 4 của Toàn tập — đã được in với ngày tháng như sau: "cuối tháng Mười một - đầu tháng Chạp 1915".
- Tuy nhiên cũng không loại trừ khả năng là V. I. Lê-nin muốn nói tờ báo khổ nhỏ "Gegen die Lüge der Vaterlandsverteidigung" ("Chống luận điệu giả dối về bảo vệ tổ quốc"), số 1, xuất bản hồi tháng Hai 1917, dưới ký tên: "Nhóm người thuộc phái tả Xim-méc-van ở Thụy-sĩ". Trên báo này không ghi địa chỉ nhà xuất bản. Điều này cho phép giả thiết rằng bức thư của V. I. Lê-nin có thể được viết hồi tháng Hai 1917. — 224.
- ²⁰³ Rõ ràng là V. I. Lê-nin có ý nói về cuộc đấu tranh của phái tả chống phái giữa tại đại hội của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ họp ở A-a-rau vào những ngày 20 - 21 tháng Mười một 1915 hoặc là cuộc trưng cầu ý kiến về vấn đề triệu tập đại hội bất thường của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ mà những người dân chủ - xã hội cánh tả Thụy-sĩ tuyên bố tiến hành vào tháng Giêng 1917. — 224.
- ²⁰⁴ V. I. Lê-nin có ý nói đến bài phát biểu của M. M. Kha-ri-tô-nốp tại đại hội của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ họp ở A-a-rau vào những ngày 20 - 21 tháng Mười một 1915. Điểm trung tâm trong chương trình nghị sự của đại hội là vấn đề thái độ của Đảng dân

chủ - xã hội Thụy-sĩ đối với Liên hiệp Xim-méc-van của những người quốc tế chủ nghĩa. Đại biểu bôn-sê-vích M. M. Kha-ri-tô-nốp tham dự đại hội này với tư cách đại biểu chính thức, đại diện cho một tổ chức dân chủ - xã hội Thụy-sĩ, đã đưa ra một điểm sửa đổi vào bản nghị quyết có tính chất phái giữa của Grim; trong đoạn sửa đổi có đề nghị thừa nhận sự cần thiết phải triển khai cuộc đấu tranh cách mạng có tính chất quần chúng nhằm chống chiến tranh và tuyên bố rằng chỉ có cuộc cách mạng thắng lợi của giai cấp vô sản mới có thể chấm dứt được cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa. Với đa số phiếu (258 thuận và 141 chống), đại hội đã chấp nhận điểm sửa đổi của phái tả. — 224.

²⁰⁵ Đây là nói việc chuẩn bị đăng trên "Bản tin của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa", số 2, bản "Báo cáo về hoạt động của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga trong thời gian chiến tranh" trình bày tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ hai. — 228.

²⁰⁶ Ý nói cuộc bầu cử vòng hai các đại biểu của công nhân vào các ủy ban công nghiệp chiến tranh (cấp trung ương và cấp khu). Sau khi bị thất bại trong cuộc bầu cử lần đầu vào ngày 27 tháng Chín (lịch cũ) 1915, — là lúc những người bôn-sê-vích đã thông qua được nghị quyết của mình về việc không để các đại biểu giai cấp vô sản tham gia "những tổ chức nào tiếp tay cho cuộc chiến tranh hiện nay bằng cách nào đó", — thì bọn xã hội - sô-vanh, nhờ sự giúp đỡ của giai cấp tư sản, đã mở cuộc vận động đòi hủy bỏ cuộc bầu cử ấy; cuộc bầu cử đã bị hủy bỏ. Trong cuộc bầu cử vòng hai tiến hành vào ngày 29 tháng Mười một (lịch cũ) 1915, những người bôn-sê-vích đã đưa ra một lời tuyên bố kịch liệt lên án hành động của bọn vệ quốc, rồi bỏ cuộc họp ra về. Như vậy là, nhờ sự giúp đỡ của giai cấp tư sản, phái vệ quốc đã bầu cử được 10 người vào "nhóm công nhân" gồm các đại biểu của bọn men-sê-vích và bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng. — 229.

²⁰⁷ Có lẽ đây là nói bản nghị quyết của chi bộ bôn-sê-vích ở Giơ-ne-vơ nói về cuộc bầu cử vào ủy ban công nghiệp chiến tranh ở Pê-tơ-rô-grát. — 229.

²⁰⁸ Đây là nói tạp chí "Vorbote" ("Người tiên khu"), cơ quan lý luận của phái tả Xim-méc-van; xuất bản bằng tiếng Đức tại Béc-nơ. Ra được 2 số: số 1 — vào tháng Giêng và số 2 — vào tháng Tư 1916.

Những người chính thức phụ trách xuất bản tạp chí này là H. Rô-lăng Hôn-xtơ và A. Pan-nê-cúc. Lê-nin đã tích cực tham gia thành lập tạp chí này, sau khi số 1 của tạp chí này được xuất bản thì Người tham gia tổ chức việc dịch tạp chí này sang tiếng Pháp để phát hành một cách rộng rãi hơn. Tạp chí đã đăng các bài của V. I. Lê-nin "Chủ nghĩa cơ hội và sự phá sản của Quốc tế II", "Cách mạng xã hội chủ nghĩa và quyền dân tộc tự quyết (Luận cương)" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 115 - 128, 252 - 266). — 230.

²⁰⁹ Nhà xuất bản "Cánh bướm" đã được tổ chức bên cạnh tạp chí "Niên giám", tác phẩm của Lê-nin "Những tài liệu mới về những quy luật phát triển của chủ nghĩa tư bản trong nông nghiệp. Tập 1. Chủ nghĩa tư bản và nông nghiệp ở Hợp chủng quốc Mỹ" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 129 - 227) đã được gửi đến đó. — 231.

²¹⁰ Đây là nói cuốn sách của V. I. Lê-nin "Chủ nghĩa đế quốc, giai đoạn tốt cùng của chủ nghĩa tư bản" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 299 - 426). — 231.

²¹¹ Trong thời kỳ này I. Ph. Ác-măng đã cư trú ở Pa-ri theo nhiệm vụ của V. I. Lê-nin giao phó. — 232.

²¹² Vì lý do giữ bí mật, V.I. Lê-nin đã gọi G. I-a. Bê-len-ki là Bê-lin-ki. — 232.

²¹³ Đây là nói về những luận cương — do V. I. Lê-nin viết — của chủ biên tập "Người dân chủ - xã hội": "Cách mạng xã hội chủ nghĩa và quyền dân tộc tự quyết". Các luận cương này được đăng trong số 2 của tạp chí "Vorbote" ("Người tiên khu") hồi tháng Tư 1916 và trên tờ "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"", số 1, tháng Mười 1916 (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 252 - 266). — 235.

²¹⁴ Có lẽ đây là nói P. Gô-lây — tổng biên tập báo "Le Grutlén" ở Lô-da-nơ. — 237.

²¹⁵ C. Huy-xman đã đọc báo cáo tại đại hội bất thường của Đảng dân chủ - xã hội Hà-lan họp ở Ác-nem vào ngày 9 tháng Giêng 1916, trong báo cáo này Huy-xman cố gắng chứng minh rằng Quốc tế II

- không bị phá sản, và đưa ra "cương lĩnh dân chủ về hòa bình". V. I. Lê-nin đã phê phán bài diễn văn của C. Huy-xman, qua bản thuyết trình ""Những điều kiện hòa bình" với vấn đề dân tộc" (xem Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. XVII, tr. 237). — 237.
- ²¹⁶ Đây là nói việc V. I. Lê-nin viết cuốn sách "Chủ nghĩa đế quốc, giai đoạn tột cùng của chủ nghĩa tư bản". — 240.
- ²¹⁷ Ở Xuy-rích V. I. Lê-nin đã đọc hai bản thuyết trình: 17 tháng Hai 1916 — "Hai Quốc tế" và ngày 26 tháng Hai 1916 ""Những điều kiện hòa bình" với vấn đề dân tộc". — 241.
- ²¹⁸ Ý nói bản thông báo về hội nghị sắp tới của ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa mở rộng ở Béc-nơ. Trong những ngày 5 - 9 tháng Hai 1916 Lê-nin đã tham gia công việc của hội nghị này. — 243.
- ²¹⁹ "Przełąd Socjaldemokratyczny" ("Tạp chí bình luận dân chủ - xã hội") — một tạp chí do những người dân chủ - xã hội Ba-lan xuất bản, với sự tham gia trực tiếp của R. Lúc-xăm-bua, ở Cra-cốp từ 1902 đến 1904 và từ 1908 đến 1910. — 244.
- ²²⁰ Đây là nói việc dịch ra tiếng Đức các luận cương của V. I. Lê-nin "Cách mạng xã hội chủ nghĩa và quyền dân tộc tự quyết" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 252 - 266). — 244.
- ²²¹ Số 25 của tờ báo "Gazeta Robotnicza" ("Báo công nhân") — cơ quan ngôn luận bất hợp pháp của Ban chấp hành Vác-sa-va đối lập của Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan và Lit-va — đã đăng "Các nghị quyết của hội nghị ban biên tập họp vào ngày 1 - 2 tháng Sáu 1915". V. I. Lê-nin đã phê phán những nghị quyết này trong "Thư của Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài gửi các chi bộ Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 275 - 278).
- Dưới đây V. I. Lê-nin nói đến việc những người dân chủ - xã hội Ba-lan (phái đối lập) biểu quyết tán thành nghị quyết của Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa tại Hội nghị "hợp nhất" ở Bruy-xen vào những ngày 16 - 18 tháng Bảy 1914. — 245.
- ²²² Cuốn sách N. C. Crúp-xcai-a "Giáo dục quốc dân và dân chủ" đã không được nhà xuất bản "Cánh buồm" xuất bản như đã dự định, và mãi đến 1917 mới được đăng trong tạp chí "Đời sống và khoa học". — 246.

- ²²³ Đây là nói Ban thư ký hải ngoại của Ban tổ chức của bọn men-sê-vích. — 247.
- ²²⁴ Hồi tháng Hai 1916, do cần phải làm việc ở các thư viện Xuy-rích, V. I. Lê-nin và N. C. Crúp-xcai-a đã chuyển đến Xuy-rích. — 248.
- ²²⁵ Ở Giơ-ne-vơ V. I. Lê-nin đã đọc bản thuyết trình ""Những điều kiện hòa bình" với vấn đề dân tộc" vào ngày 1 tháng Ba 1916. Tham dự buổi thuyết trình có 200 người. Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô không nắm được các tài liệu về buổi thuyết trình ở Lô-da-nơ. — 249.
- ²²⁶ Đây là nói luận cương "Về nhiệm vụ của phong trào dân chủ - xã hội quốc tế", do R. Lúc-xăm-bua viết và đã được thông qua tại hội nghị phái tả Đức họp tại Béc-lanh hồi tháng Giêng 1916. Xem bài của V. I. Lê-nin "Bản về cuốn sách nhỏ của Giu-ni-út" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 1 - 16). — 251.
- ²²⁷ "Die Gleichheit" ("Bình đẳng") — bán nguyệt san dân chủ - xã hội; cơ quan ngôn luận của phong trào nữ công nhân ở Đức, về sau là của phong trào phụ nữ quốc tế; xuất bản ở Stút-ga từ 1890 đến 1925; từ 1892 đến 1917 tạp chí này do Cla-ra Txét-kin làm chủ biên. — 251.
- ²²⁸ Lê-nin có ý nói *hội nghị của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa mở rộng* họp ở Béc-nơ từ 5 đến 9 tháng Hai 1916. Lê-nin đã tham gia tích cực công việc của hội nghị này: Lê-nin đã viết: "Dự thảo nghị quyết về việc triệu tập Hội nghị xã hội chủ nghĩa lần thứ hai" và những kiến nghị của đoàn đại biểu về điều kiện cử đại diện tham dự hội nghị (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 228, 229 - 230). Tại hội nghị, Lê-nin đã phê phán chủ nghĩa quốc tế giả hiệu của bọn men-sê-vích, nói về cách thức thảo luận bản dự thảo lời kêu gọi của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa "Gửi tất cả các đảng và các nhóm đồng tình", đưa ra những điểm sửa đổi bản dự thảo lời kêu gọi này, cũng như đưa ra lời tuyên bố thay mặt những người bôn-sê-vích và thay mặt ban lãnh đạo khu vực của Đảng dân chủ - xã hội vương quốc Ba-lan và Lit-va, phản đối việc mời Cau-xky, Ha-dơ và Béc-stanh đến dự Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ hai.

Chẳng bao lâu sau khi hội nghị bế mạc, Lê-nin đã gửi cho các chi bộ bên-sê-vích ở nước ngoài bản thông báo về hội nghị kể trên và chỉ thị phải chuẩn bị ngay cho Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ hai sắp tới. — 252.

²²⁹ Đây là nói câu lạc bộ quốc tế chủ nghĩa do những phần tử lưu vong thuộc cánh tả quốc tế chủ nghĩa tổ chức ra tại Giơ-ne-vơ hồi tháng Chạp 1915. — 252.

²³⁰ Đây là nói văn tập "Tự vệ" trong đó có đăng các bài của V. Da-xu-lích, A. Pô-tơ-rê-xốp, P. Ma-xlốp, An (N. Gioóc-đa ni-a) và những người khác, văn tập này xuất bản ở Pê-tơ-rô-grát hồi 1916. — 252.

²³¹ Đây là nói Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ hai dự định họp hồi bấy giờ. — 252.

²³² Có lẽ đây là nói lời kêu gọi "Gửi tất cả các đảng và các nhóm đồng tình", đã được thông qua tại hội nghị của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa mở rộng họp ở Béc-nơ vào những ngày 5-9 tháng Hai 1916. Lời kêu gọi này được đăng trên tờ "Người dân chủ - xã hội", số 52, ngày 25 tháng Ba 1916. — 253.

²³³ Ý nói bài báo của G. V. Tsi-tse-rin "Những cuộc tranh luận về việc triệu tập Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa (Bức thư gửi từ nước Anh)", ở dưới bài ký tên Oóc-n. bài này đăng trên báo "Lời nói của chúng ta", các số 51 và 52, ngày 1 và 2 tháng Ba 1916. Bài báo này đã được V. I. Lê-nin nhắc đến trong bài báo "Phân liệt hay thối nát?" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 294 - 295). — 253.

²³⁴ "*Leipziger Volkszeitung*" ("Báo nhân dân Lai-xích") — nhật báo dân chủ - xã hội; xuất bản từ 1894 đến 1933. — 253.

²³⁵ Số 3 của tờ "Bulletin I. S. K.", ngày 29 tháng Hai 1916, đã đăng lời kêu gọi "Gửi tất cả các đảng và các nhóm đồng tình". — 254.

²³⁶ Ý nói số 49 báo "Berliner Tagwacht" ra ngày 28 tháng Hai 1916, số báo này đã đăng nghị quyết của hội nghị của nhóm dân chủ - xã hội ở Brê-mơ. Trong nghị quyết này đặc biệt có trình bày ý kiến đòi hỏi báo "Bremer Bürger-Zeitung" phải triệt để giữ đúng lập trường tả - cấp tiến mà tờ báo này đã có trước chiến tranh. — 254.

²³⁷ *Phái "Đơ-dơ-vin"* — những cộng tác viên và những người cùng chí hướng đã tham gia tạp chí hợp pháp có xu hướng tư sản - dân tộc chủ nghĩa; "Đơ-dơ-vin" ("Cái chuông") đã được xuất bản bằng tiếng U-cra-i-na ở Ki-ép từ tháng Giêng 1913 đến giữa năm 1914. — 254.

²³⁸ "*Bô-rôt-ba*" ("Đấu tranh") — nguyệt san của tổ chức ở nước ngoài thuộc Đảng công nhân dân chủ - xã hội U-cra-i-na, xuất bản ở Giơ-ne-vơ (Thụy-sĩ) từ ngày 3 tháng Hai 1915 đến tháng Chạp 1916. Dưới chiêu bài mác-xít, tạp chí này chủ trương tách công nhân U-cra-i-na thành một đảng dân chủ - xã hội riêng, đồng thời tạp chí đã tiến hành đấu tranh chống lại khẩu hiệu bên-sê-vích về quyền dân tộc tự quyết. — 254.

²³⁹ Có lẽ đây là nói bài báo của I-a. Di-ê-mê-lít "Về hoạt động của Đảng dân chủ - xã hội Lát-vi-a trong thời kỳ chiến tranh"; về sau bài này đã được đăng trong "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"", số 2. — 254.

²⁴⁰ Bức thư này do Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô nhận được cùng với những tài liệu khác của C. Mác, Ph. Ăng-ghe-n, V. I. Lê-nin, do Viện quốc tế về lịch sử xã hội ở Am-xtéc-đam gửi đến vào năm 1964. — 255.

²⁴¹ Ý nói những luận cương của nhóm "Quốc tế", đăng ngày 29 tháng Hai 1916 trong số 3 của tờ "Bản tin của ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa" với nhan đề "Ein Vorschlag deutscher Genossen" ("Đề nghị của các đồng chí Đức"). — 256.

²⁴² Ý nói bài báo của Stơ-rơ-ben "Những nguyên nhân của cuộc khủng hoảng xã hội chủ nghĩa" đăng trong số 12 của báo "Neue Zeit" ra ngày 17 tháng Chạp 1915. — 257.

²⁴³ Đây là nói dự thảo cương lĩnh chung của "Liên minh xã hội chủ nghĩa cách mạng" và của Đảng dân chủ - xã hội Hà-lan, đăng trong số 3 của tờ "Bản tin của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa". — 257.

²⁴⁴ "*Văn tập "Người dân chủ - xã hội"*" do V. I. Lê-nin lập ra, người chịu trách nhiệm xuất bản văn tập là ban biên tập báo "Người dân chủ - xã hội". Tất cả ra được 2 số: số 1 ra hồi tháng Mười và

số 2 ra hồi tháng Chạp 1916. Những số này đã đăng các tác phẩm của V. I. Lê-nin: "Cách mạng xã hội chủ nghĩa và quyền dân tộc tự quyết (Luận cương)", "Bàn về cuốn sách nhỏ của Giu-ni-út", "Tổng kết một cuộc tranh luận về quyền tự quyết", "Bàn về khẩu hiệu "giải trừ quân bị"", "Chủ nghĩa đế quốc và sự phân liệt trong phong trào xã hội chủ nghĩa", "Quốc tế thanh niên", "Những cố gắng ủng hộ công biện bạch cho chủ nghĩa cơ hội", "Đảng đoàn Tơ-khê-ít-dê và vai trò của nó". Người ta đã chuẩn bị tài liệu cho số 3 của văn tập trong đó dự định đăng bài báo của V. I. Lê-nin "Về một sự biếm họa chủ nghĩa Mác và về "chủ nghĩa kinh tế đế quốc"", nhưng vì không có tiền nên văn tập này đã không được xuất bản. — 261.

²⁴⁵ Đây là nói bức thư trả lời của V. I. Lê-nin gửi N. I. Bu-kha-rin, trong đó phê phán bản "luận cương" "Về khẩu hiệu quyền dân tộc tự quyết" của Bu-kha-rin, Pi-a-ta-cốp, Bô-sơ gửi đến ban biên tập "Người dân chủ - xã hội" hồi tháng Mười một 1915. Những "luận cương" này cũng bị V. I. Lê-nin phê phán trong các bài "Bàn về khuynh hướng "chủ nghĩa kinh tế đế quốc" đang nảy nở", "Trả lời P. Ki-ép-xki (I-u. Pi-a-ta-cốp)", "Bàn về một sự biếm họa chủ nghĩa Mác và về "chủ nghĩa kinh tế đế quốc"" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 59 - 67, 68 - 74, 77 - 130). — 263.

²⁴⁶ Đây là nói việc dự định cho xuất bản một văn tập bao gồm những tài liệu nói về tình cảnh của người Do-thái ở Nga, những tài liệu do A. G. Sli-áp-ni-cốp thu thập trong thời gian đi công tác. Văn tập này đã không được xuất bản. — 264.

²⁴⁷ Bức thư này là thư V. I. Lê-nin trả lời đề nghị của I-u. La-rin muốn mời Người tham gia văn tập nhằm phê phán chủ nghĩa vệ quốc và nhằm đề ra một cương lĩnh hành động của phái Xim-méc-van. Việc xuất bản văn tập này dự định tiến hành một cách hợp pháp ở Nga. Những nhân vật ở nước ngoài được thu hút tham gia văn tập là Ác-xen-rốt, Lu-na-tsác-xki, Mác-tốp và những người khác. Ở Nga, N. Xu-kha-nốp đã tìm kiếm cộng tác viên cho văn tập này. Điều kiện tham gia văn tập có quy định rằng "các bài đăng trong văn tập này không được có những sự đả kích lẫn nhau giữa những người tham gia văn tập". Văn tập đã không được xuất bản. — 266.

²⁴⁸ Ý nói bản tuyên bố phản đối của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga gửi Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa, trong đó đã chứng minh tính chất bất hợp pháp của sự đại diện của Ban tổ chức tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ hai. Bản tuyên bố nêu rõ rằng: tất cả các tổ chức ở Nga có liên hệ với Ban tổ chức đã tán thành việc tham gia các ủy ban công nghiệp chiến tranh, do đó đã chuyển sang "lập trường của chủ nghĩa xã hội - ái quốc". Bản tuyên bố chỉ rõ: "Để cho sự đại diện được *đúng đắn*, không lừa bịp *công nhân*, thì cần phải bác bỏ sự đại diện của *Ban tổ chức*."

Nếu không, với việc dung túng sự đại diện giả hiệu của Ban tổ chức, chúng ta làm cho công nhân ở nước ngoài và công nhân Nga bị lầm lạc, dung túng sự kết hợp một cách *giả nhân giả nghĩa* phái "Xim-méc-van..." với việc tham gia vào các ủy ban công nghiệp chiến tranh.

Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô còn lưu được bản in thứ lời tuyên bố, bản in thứ này ăn khớp — về kích thước — với các cột báo "Người dân chủ - xã hội". Có thể Lê-nin đã tham gia vào việc soạn thảo lời phản kháng này. Ngày 10 tháng Sáu 1916 báo "Người dân chủ - xã hội" đã đăng thông báo: "Hoãn đăng — để đến số tiếp — lời tuyên bố của Ban chấp hành trung ương gửi I. S. K. về vấn đề sự đại diện của Ban tổ chức". Hồi đó, tài liệu này đã không được đăng trên báo. — 267.

²⁴⁹ Đây là nói cuốn sách của R. Lút-xăm-bua "Die Krise der Sozialdemokratie" ("Cuộc khủng hoảng của đảng dân chủ - xã hội"), được xuất bản năm 1916 với bút danh "Giu-ni-út". Những luận điểm sai lầm của cuốn sách này đã bị phê phán trong bài báo của V. I. Lê-nin "Bàn về cuốn sách nhỏ của Giu-ni-út" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 1 - 16). — 267.

²⁵⁰ Đây là nói việc số 52 của tờ "Người dân chủ - xã hội" đã đăng lời kêu gọi của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa "Gửi tất cả các đảng và các nhóm đồng tình" kêu gọi triệu tập Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ hai, bản trình bày vấn đề chương trình nghị sự của hội nghị và những điều kiện cho phép tham dự hội nghị, những tài liệu này được đăng trong "Bulletin I. S. K.", số 3, ngày 29 tháng Hai 1916. — 268.

²⁵¹ Bức thư nói đến việc chuẩn bị cho đăng trên báo bài "Phải chọn một trong hai điều", về sau bài này đã được đăng vào ngày 30 tháng Chạp 1916 trong số 57 của báo "Người dân chủ - xã hội" với tiêu đề "Chúng tôi đăng lại bài này rút ở số 1 tờ "Xpác-tác", cơ quan ngôn luận bất hợp pháp của những người dân chủ - xã hội cách mạng Đức".

Ở đoạn tiếp của bức thư có nói đến lời tuyên bố được đưa ra tại phiên họp mở rộng của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa họp hồi tháng Hai 1916, trong thời gian thảo luận lời kêu gọi "Gửi tất cả các đảng và các nhóm đồng tình". Trong khi biểu quyết tán thành nội dung lời kêu gọi này, tại hội nghị các đại biểu của phái tả Xim-méc-van đã tuyên bố rằng tuy họ không cho rằng lời kêu gọi ấy là thỏa đáng về tất cả mọi mặt, nhưng họ vẫn biểu quyết tán thành, vì coi đó là một bước tiến so với những nghị quyết của Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất ở Xim-méc-van. — 628.

²⁵² Đây là nói bài báo của Di-nô-vi-ép "Chủ nghĩa thủ tiêu đã biến thành chủ nghĩa xã hội - sô-vanh như thế nào" (bài báo này được đăng trong "Văn tập "Người dân chủ - xã hội""). — 268.

²⁵³ "Tiếng nói của chúng ta" — tờ báo hợp pháp của bọn men-sê-vích, xuất bản ở Xa-ma-ra vào những năm 1915 - 1916; giữ lập trường xã hội - sô-vanh. — 269.

²⁵⁴ Đây là nói Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ hai mà người ta dự định triệu tập vào tháng Tư 1916. — 269.

²⁵⁵ "Socialist Propaganda League" ("Liên minh tuyên truyền xã hội chủ nghĩa") ở Mỹ, được thành lập tại Bô-xton vào năm 1915 ở trong Đảng xã hội chủ nghĩa với tính cách là một nhóm độc lập. Liên minh tuyên truyền xã hội chủ nghĩa đứng trên cơ sở cương lĩnh hành động của phái tả Xim-méc-van; xung quanh Liên minh này đã bắt đầu tập hợp những phần tử cách mạng trong Đảng xã hội chủ nghĩa. — 270.

²⁵⁶ Đây là nói "Đề án của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa lần thứ hai", đăng trong "Bản tin của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa", số 4. Bài phản đối Mác-tốp — Tơ-khê-ít-dê đã không được đăng. — 274.

²⁵⁷ Chắc là nói bài phê phán bản dự thảo Tuyên ngôn được trình bày tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ hai, bản dự thảo này — được trình lên Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa — là của những nhân vật tập hợp chung quanh tạp chí "La Vie Ouvrière" và chung quanh báo "Lời nói của chúng ta". Bản dự thảo này được đăng vào ngày 29 tháng Hai 1916 trong "Bản tin của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa", số 3.

"La Vie Ouvrière" ("Đời sống công nhân") — tạp chí của phái công đoàn chủ nghĩa cách mạng ở Pháp; xuất bản trong những năm 1909 - 1914. — 279.

²⁵⁸ Trong bức thư gửi cho G. E. Di-nô-vi-ép M. N. Pô-crốp-xki đã thông báo về việc dự định xuất bản ở Pê-tơ-rô-grát một loạt cuốn sách bàn về chủ nghĩa đế quốc và về những vấn đề khác có liên quan đến chủ nghĩa đế quốc. Pô-crốp-xki đề nghị V. I. Lê-nin viết một cuốn sách về chủ nghĩa đế quốc. V. I. Lê-nin đã viết cuốn "Chủ nghĩa đế quốc, giai đoạn tột cùng của chủ nghĩa tư bản". — 280.

²⁵⁹ Ý nói bài diễn văn của Kh. G. Pa-cốp-xki đọc ngày 8 tháng Hai 1916 tại cuộc mít-tinh quốc tế ở Béc-nơ, được tổ chức nhân có hội nghị của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa mở rộng. (Bài diễn văn đã được in thành sách ở Bu-ca-rét.)

Nhóm những người xã hội chủ nghĩa quốc tế Đức (I. S. D.) đã xuất bản sách "Die Minderheit des 21. Dezember 1915" ("Phái thiểu số ngày 21 tháng Chạp 1915") trong đó đã phân tích việc phái thiểu số trong đảng đoàn dân chủ - xã hội tại Quốc hội Đức đã bỏ phiếu chống các khoản tín dụng chiến tranh vào ngày 21 tháng Chạp 1915. — 281.

²⁶⁰ Có lẽ đây là nói những người xã hội chủ nghĩa trẻ tuổi Pháp quen biết. G. I. Xa-pha-rốp, là người đã từng sống ở Pa-ri vào thời gian đó. — 283.

²⁶¹ Ý nói tin về vụ chính quyền Thụy-điển bắt giam ở Xtốc-khôn những người Nga lưu vong là N. I. Bu-kha-rin. G. L. Pi-a-ta-cốp-I-a. Xu-ri-txơ, A. I. Goóc-đôn. Sau vài ngày bị giam họ đã được thả và bị trục xuất ra khỏi Thụy-điển. — 283.

²⁶² Ngày 13 tháng Tư 1916, báo "Người dân chủ - xã hội", số 53, đã đăng bài "Tơ-khê-ít-dê và đảng đoàn của hắn là những kẻ đồng lõa với đảng "Gvô-dơ-đép". Bài này đã chỉ trích bài phát biểu sặc

mùi sô-vanh của Tso-khê-ít-dê và Tso-khên-kê-li tại Du-ma nhà nước. Lê-nin gọi số 53 của tờ "Người dân chủ - xã hội" là số báo "về nước Nga", vì số báo này hoàn toàn nói về những sự kiện ở Nga. — 285.

²⁶³ Ý nói chuyến đi về Nga của M. X. Kê-đrốp mà hồi đó được dự định thực hiện. — 287.

²⁶⁴ Bức thư này viết ra để trả lời bức thư của G. L. Pi-a-ta-cốp, E. B. Bô-sơ, N. I. Bu-kha-rin gửi cho ban biên tập báo "Người dân chủ - xã hội" nói về những sự bất đồng trong ban biên tập tạp chí "Người cộng sản". — 289.

²⁶⁵ Đây là nói việc G. L. Pi-a-ta-cốp, E. B. Bô-sơ, N. I. Bu-kha-rin đi sang Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô) và những luận cương của họ "Về khẩu hiệu quyền dân tộc tự quyết" được gửi đến cho ban biên tập báo "Người dân chủ - xã hội" hồi tháng Mười một 1915.

Các tác giả "những luận cương" này đã chống lại mục 9 trong cương lĩnh của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga nói về quyền dân tộc tự quyết. — 289.

²⁶⁶ Đây là nói chuyến đi dự Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ hai. Hội nghị của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa mở rộng họp ở Béc-nơ vào những ngày 5 - 9 tháng Hai 1916 đã thông qua quyết nghị nói rằng những người tham gia Hội nghị Ki-en-tan có thể là tất cả những ai đã tham gia Hội nghị Xim-méc-van. Lê-nin đã dự Hội nghị Ki-en-tan với tư cách là đại diện của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. — 291.

²⁶⁷ Đây là nói Ca-txơ-lê-rô-vích, đại diện Đảng dân chủ - xã hội Xéc-bi. — 291.

²⁶⁸ Đây là nói việc các đại biểu Pháp đến dự Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ hai. Xa-pha-rốp (Gioóc-giơ) hồi đó ở Thụy-sĩ. V. I. Lê-nin đã gọi ai là "những người ở Brét!" thì điều này không xác định được. Các bức thư của I. Ph. Ác-măng và G. I. Xa-pha-rốp từ Pháp gửi đến cho V. I. Lê-nin, cho ta thấy rõ hoạt động tuyên truyền cách mạng trong hàng ngũ công nhân bị động viên và thủy thủ dự bị của Nga lúc đó đang ở tại thành phố cảng của Pháp là Brét. Trong một bức thư gửi hồi tháng Giêng 1916, Ác-măng đã nhờ chuyển cho các đồng chí Brét tờ "Vorbote" và "Người dân chủ - xã hội". Trong một bức thư khác Ác-măng cho

biết: "Với những người ở Brét tôi cũng đã thỏa thuận rằng họ phải cử đại biểu — họ rất muốn làm như vậy và thậm chí hy vọng quyền góp được tiền để làm việc này. Nhưng họ gặp khó khăn về vấn đề hộ chiếu..." (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô). — 292.

²⁶⁹ Ý nói bản cáo trạng trong vụ xử những đại biểu bôn-sê-vích trong Du-ma nhà nước IV, bản cáo trạng này do G. E. Di-nô-vi-ép gửi đến cho V. I. Lê-nin. — 292.

²⁷⁰ Xem chú thích 248. — 293.

²⁷¹ Có lẽ đây là nói những đại biểu của các đảng dân chủ - xã hội cánh tả các nước vùng Xcan-đi-na-vơ (Thụy-điển, Na-uy) được cử đi dự Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ hai. — 294.

²⁷² Ý nói địa chỉ chính xác nơi triệu tập Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ hai. — 294.

²⁷³ Hội nghị những người xã hội chủ nghĩa các nước trung lập — do C. Huy-xman ấn định vào ngày 26 tháng Sáu 1916 — đã họp ở La Hay vào ngày 31 tháng Bảy. Tham dự hội nghị này có 8 đại biểu của Hà-lan, có Bran-tinh đại biểu cho Thụy-điển, có Xtau-ninh đại biểu cho Đan-mạch; Ác-hen-ti-na và Mỹ mỗi nước có một đại biểu. Hội nghị các phân tử hữu khuynh thuộc các đảng xã hội chủ nghĩa đã thông qua một nghị quyết ủng hộ mâu dịch tự do, coi đó là điều kiện cho một "nền hòa bình vững chắc và sự đoàn kết quốc tế". — 296.

²⁷⁴ Lê-nin muốn nói đến bản báo cáo của C. Huy-xman tại đại hội bất thường của Đảng dân chủ - xã hội Hà-lan, họp ở Ác-nem vào ngày 9 tháng Giêng 1916, báo cáo về hoạt động của Quốc tế. Trong bản báo cáo của mình, C. Huy-xman đã đưa ra cương lĩnh "hòa ước dân chủ" và đã đề cập đến Hội nghị Xim-méc-van và nhóm tả tại hội nghị ấy. Qua bài "De Brouckere über die Internationale" ("Đơ Brúc-ke nói về Quốc tế"), số 38, ngày 15 tháng Hai 1916 báo "Volksfreund" đã viết như sau: "Người ta không thể khôi phục lại hình tượng trước kia của Quốc tế II cùng với Huy-xman bằng những câu nói suông, cũng như Quốc tế mới không thể cùng với Đơ Brúc-ke trở thành một hình tượng lặp lại những hành động

của chủ nghĩa đế quốc của khối Đồng minh. Quốc tế mới sẽ trở thành một tổ chức chiến đấu, đoàn kết chặt chẽ chống chủ nghĩa đế quốc của phương Đông, của phương Tây và của Trung Âu, hoặc Quốc tế này sẽ chỉ là một tổ chức nói suông và công cụ của chủ nghĩa đế quốc".

Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác-Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô còn lưu được một đoạn cắt từ tờ báo ở Viên "Arbeiter-Zeitung", số 16, ngày 16 tháng Giêng 1916, có đăng toàn văn bài diễn văn của C. Huy-xman trong đó có bút tích của V. I. Lê-nin. — 297.

²⁷⁵ Ý nói việc xuất bản bằng tiếng Anh tờ "Internationale Flugblätter", số 1. — 297.

²⁷⁶ Bức thư — viết về kết quả của Hội nghị Ki-en-tan — của Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã được gửi cho các tổ chức đảng. Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác-Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô còn lưu được văn bản bức thư này do I. Ph. Ác-măng dịch ra tiếng Pháp. Bức thư này được đăng bằng tiếng Nga vào năm 1926 trên tạp chí "Biên niên đỏ", số 2. — 298.

²⁷⁷ Ý nói bài phát biểu của May-ơ — đại diện của nhóm "Quốc tế" — tại phiên họp mở rộng của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa ngày 2 tháng Năm 1916, phiên họp này đã dứt khoát phê chuẩn các văn bản những nghị quyết được Hội nghị Ki-en-tan thông qua. — 298.

²⁷⁸ Tại Lô-da-nơ, ngày 3 tháng Sáu, và ở Giơ-ne-vơ, ngày 2 tháng Sáu, V. I. Lê-nin đã thuyết trình về đề tài "Hai trào lưu trong phong trào công nhân quốc tế". — 298.

²⁷⁹ Tài liệu về Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ hai họp ở Ki-en-tan từ ngày 24 đến ngày 30 tháng Tư 1916, đã được đăng ngày 10 tháng Sáu 1916 trên các số 54 - 55 của báo "Người dân chủ - xã hội". — 298.

²⁸⁰ Ý nói lời kêu gọi được Hội nghị Ki-en-tan thông qua "Gửi nhân dân các nước bị phá sản và bị đẩy vào chỗ diệt vong". Văn kiện

tối quan trọng này đã kêu gọi nhân dân các nước hãy dùng mọi biện pháp đấu tranh nhằm chấm dứt thật nhanh cuộc chiến tranh thế giới, nhằm ký kết ngay một hòa ước không có thôn tính. Lời kêu gọi quán triệt tư tưởng cho rằng một nền hòa bình vững bền sẽ đạt được một khi chủ nghĩa xã hội thắng lợi. Tuy nhiên bản Tuyên ngôn không chỉ ra những biện pháp cụ thể đấu tranh nhằm đạt đến một lối thoát cách mạng để rút ra khỏi cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa. (Về những chi tiết tỉ mỉ liên quan đến hội nghị này, hãy xem V. I. Lê-nin, Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, chú thích 102.)

Trong số báo — mà V. I. Lê-nin nêu ra dưới đây, số báo "Berner Tagwacht", cơ quan ngôn luận của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ — lời kêu gọi này đã được đăng ngày 6 tháng Năm 1916 với nhan đề "An die Völker, die man zu Grunde richtet und tötet". — 299.

²⁸¹ Thành phần đoàn đại biểu Pháp dự Hội nghị Ki-en-tan gồm có P. Bri-dông, A. Blăng và Ráp-phanh - Duy-giăng. — 299.

²⁸² Cánh tả tại Hội nghị Ki-en-tan đã mạnh hơn là tại Hội nghị Xim-méc-van. Nếu tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất phái tả Xim-méc-van gồm 8 người thì ở Hội nghị Ki-en-tan phái tả Xim-méc-van đã bao gồm 12 đại biểu, mà trên một số vấn đề thì phái này đã thu được gần một nửa số phiếu. Tình hình này phản ánh sự thay đổi so sánh lực lượng trong phong trào công nhân quốc tế có lợi cho chủ nghĩa quốc tế.

Khi nói đến sự tăng cường phái tả ở hội nghị, Lê-nin có ý nói đến các đại biểu: Ca-tơ-lê-rô-vích (Xéc-bi), Plát-ten, Nốp-xơ, A-gnét-xa Rốp-man (Thụy-sĩ) và Ghin-bô (Pháp) là những người đã gia nhập phái tả Xim-méc-van. Béc-ta Tan-hai-mơ và E. May-ơ đã đại diện cho nhóm "Internationale" của Đức tham dự hội nghị. — 300.

²⁸³ Xem chú thích 274. — 300.

²⁸⁴ Trong thời gian này A. G. Sli-áp-ni-cốp đã tiến hành thương lượng với G. L. Pi-a-ta-cốp và E. B. Bô-sơ về vấn đề tái bản tạp chí "Người cộng sản" (xem chú thích 97).

Do thái độ không mang tinh thần đảng của nhóm này cho nên đã không thể tiếp tục xuất bản được tạp chí "Người cộng sản". Do Lê-nin yêu cầu, chẳng bao lâu sau đó người ta đã chấm dứt

thương lượng với nhóm Bu-kha-rin — Pi-a-ta-cốp — Bô-sơ. Lê-nin đã cương quyết bác bỏ các mưu toan của nhóm này định biến tạp chí "Người cộng sản" thành một cơ quan có tính chất bè phái của mình.

Từ mùa hè 1916 ban biên tập báo "Người dân chủ - xã hội" đã bắt đầu chuẩn bị xuất bản "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"; số 1 của văn tập này đã ra hồi tháng Mười 1916. (Về tài liệu tỉ mỉ liên quan đến văn tập này, hãy xem chú thích 244.) — 300.

²⁸⁵ Về "văn tập Do-thái", hãy xem chú thích 246. — 301.

²⁸⁶ Ý nói bài viết của C. Ra-đếch "Đã hết thời rồi" đăng trên báo "Berliner Tagwacht", số 108, ngày 9 tháng Năm 1916. V. I. Lê-nin đã phê phán bài này trong tác phẩm "Tổng kết một cuộc tranh luận về quyền tự quyết" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 53). — 302.

²⁸⁷ Ý nói ủy ban phân phát đặc biệt, chuyên thực hiện việc chuyển đưa các văn kiện đảng và các sách báo bôn-sê-vích cho các chi bộ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Ủy ban này đóng trụ sở ở Béc-nơ và gồm 5 người. Đã có thời gian I. Ph. Ác-măng là ủy viên của ủy ban này. Thư ký của ủy ban này là D. I. Li-li-na (Di-na). Ủy ban đã hoạt động trong những điều kiện hết sức khó khăn của thời chiến, là thời kỳ mà phần lớn các tài liệu gửi đi đều bị cơ quan kiểm duyệt quân sự tịch thu. — 303.

²⁸⁸ Đây là nói dự thảo bài báo để đăng trên báo "Người dân chủ - xã hội", do G. E. Di-nô-vi-ép viết theo yêu cầu của L. B. Ca-mê-nép lúc đó bị đày ở tỉnh Ê-ni-xây-xcơ. Trong bài này, Di-nô-vi-ép cố gắng nói nhẹ tội cho Ca-mê-nép về hành vi của Ca-mê-nép trong phiên tòa xử đảng đoàn bôn-sê-vích trong Đu-ma nhà nước IV. — 303.

²⁸⁹ Ý nói số báo "Người dân chủ - xã hội" dành riêng nói về Hội nghị xã hội chủ nghĩa ở Ki-en-tan (xem chú thích 279). — 303.

²⁹⁰ Buổi thuyết trình của Lê-nin tại Giơ-ne-vơ về đề tài "Hai trào lưu trong phong trào công nhân quốc tế" được tiến hành vào thứ sáu, ngày 2 tháng Sáu 1916, điều này có thể thấy được qua áp-phích của chi bộ bôn-sê-vích ở Giơ-ne-vơ còn lưu được trong Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin (xem "Lưu trữ lịch sử", tiếng

Nga, 1955, số 2). Buổi thuyết trình của Lê-nin ở Lô-da-nơ được tiến hành ngày 3 tháng Sáu. — 305.

²⁹¹ Do việc A. Sli-áp-ni-cốp đặt vấn đề đi sang Mỹ vài tháng, Di-nô-vi-ép đã đề nghị Lê-nin đừng tán thành để Sli-áp-ni-cốp đi và hứa hàng tháng gửi cho Sli-áp-ni-cốp 100 - 150 phrăng trong sáu tháng tới. — 305.

²⁹² Ý nói "Đề án của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa lần thứ hai" và những nghị quyết được thông qua tại Hội nghị Ki-en-tan: Tuyên ngôn "Gửi nhân dân các nước bị phá sản và bị đẩy vào chỗ diệt vong", các luận cương "Thái độ của giai cấp vô sản đối với vấn đề hòa bình", nghị quyết "Về thái độ đối với Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa ở La Hay". — 305.

²⁹³ Ý nói tác phẩm của Xu-kha-nốp "Các đảng cánh tả của chúng ta" lẽ ra phải gửi cho Mi-nin (V. A. Các-pin-xki). — 305.

²⁹⁴ Tài liệu về Hội nghị Ki-en-tan đã được đăng trong số 5 của tạp chí "Demain", ra ngày 15 tháng Năm 1916. Chắc là Lê-nin có ý nói đến bài xã luận của số tạp chí này, do H. Ghin-bô viết, nhan đề là "Xim-méc-van".

"Demain" ("Ngày mai") — tạp chí của những người quốc tế chủ nghĩa Pháp, xuất bản ở Giơ-ne-vơ vào những năm 1916 - 1918; số 31, số cuối cùng đã xuất bản ở Mát-xcơ-va vào năm 1919, với tính cách là cơ quan ngôn luận của nhóm cộng sản Pháp. — 305.

²⁹⁵ Tập các nghị quyết của các đại hội quốc tế của Quốc tế II lẽ ra phải do Ủy ban trợ giúp các tù binh trực thuộc Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga xuất bản. Tập này được dự định phân phát tại các trại tù binh ở Đức và ở Áo - Hung. Nhưng tập sách này đã không được xuất bản.

Về Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài, hãy xem chú thích 12. — 306.

²⁹⁶ Trong bức thư ngày 13 tháng Năm 1916, A. Sli-áp-ni-cốp đã khẩn khoản yêu cầu gửi cho mình tất cả các tài liệu về Hội nghị Ki-en-tan và tỏ ý không hài lòng vì nhận được rất chậm các số "Bản tin của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa", các báo Thụy-sĩ và những tài liệu cần thiết khác. — 306.

- ²⁹⁷ Ý nói một bộ phận rất nhiều tài liệu do A. Sli-áp-ni-cốp thu thập được trong thời gian lưu lại ở Nga. Trong số những tài liệu này có rất nhiều tài liệu về hoạt động của các ủy ban công nghiệp chiến tranh. Ngày 13 tháng Tư 1916, một phần trong số này đã được đăng trên báo "Người dân chủ - xã hội", cơ quan ngôn luận trung ương của đảng, dưới đầu đề chung "Tin tức từ Nga". Cũng trong phần này đã đăng bài "Công nhân và các ủy ban công nghiệp chiến tranh" do A. Sli-áp-ni-cốp viết. — 306.
- ²⁹⁸ Vì mục đích giữ bí mật, Lê-nin gọi Sli-áp-ni-cốp là Bê-lê-nin. Trong bức thư này có ý nói đến chuyến đi sắp tới của Sli-áp-ni-cốp sang Mỹ. Sli-áp-ni-cốp đã đi vào ngày 25 tháng Sáu 1916 và trở về châu Âu vào ngày 29 tháng Chín cùng năm đó. — 307.
- ²⁹⁹ Ý nói thành phố Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô). — 307.
- ³⁰⁰ Ý nói hội nghị của các chi bộ hải ngoại của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga họp ở Béc-nơ vào những ngày 14 - 19 tháng Hai (ngày 27 tháng Hai - ngày 4 tháng Ba) 1915. Tại hội nghị này, Bu-kha-rin đã trình bày các luận cương phủ nhận quyền dân tộc tự quyết và nói chung phủ nhận yêu sách về cương lĩnh tối thiểu và tuyên bố rằng những cái đó "mâu thuẫn" với cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa. Tại hội nghị không ai ủng hộ lời phát biểu của Bu-kha-rin. (Về tài liệu tỉ mỉ liên quan đến hội nghị này, hãy xem chú thích 87.) — 311.
- ³⁰¹ Ý nói tạp chí "Vorbote" (về tạp chí này, hãy xem chú thích 208). — 314.
- ³⁰² Xem chú thích 221. — 317.
- ³⁰³ *Bài báo của A. Cu-li-se "Cuộc nổi dậy ở Đu-bơ-lin"* mà Lê-nin nói ở đây, đã được đăng trên báo "Ngôn luận", số 102, ngày 15 (28) tháng Tư 1916.
"Ngôn luận" — cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng dân chủ - lập hiến. Báo này xuất bản ở Pê-téc-bua từ 1906 đến 1918. — 318.
- ³⁰⁴ Ý nói bức thư của Pi-a-ta-cốp đề ngày 18 tháng Năm 1916, gửi từ Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô) cho Lê-nin và Di-nô-vi-ép. Trong bức thư này Pi-a-ta-cốp đã đưa ra một số điều kiện mà trên cơ sở những điều kiện ấy Pi-a-ta-cốp cho rằng có thể tiếp tục thương lượng về việc tái bản tạp chí "Người cộng sản". — 319.

- ³⁰⁵ Chắc là ở đây có ý nói bài báo của L. Mác-tốp "'Quyền dân tộc tự quyết' dẫn đến đâu" đăng trong số 3 và số 4 của báo "Tiếng nói của chúng ta" ra ngày 17 và 24 tháng Giêng 1916. — 320.
- ³⁰⁶ Ý nói bức thư của A. M. Côn-lôn-tai gửi V. I. Lê-nin, đề ngày 28 tháng Năm 1916, để thông báo về việc bí thư của Ban chấp hành trung ương Đảng dân chủ - xã hội Thụy-điển là Xto-rôm và 3 ủy viên trung ương khác đã rút ra khỏi Ban chấp hành trung ương, sự kiện này đã xác nhận "sự phân liệt của đảng trên thực tế, tuy chưa chính thức". Tiếp đó, A. M. Côn-lôn-tai viết: "Người Thụy-điển đã làm được nhiều việc để củng cố phái tả. Người ta đã soạn thảo một kế hoạch tác chiến rất thông minh, đây là trận chiến đấu mà họ dự định mở để chống lại phái hữu tại đại hội của đảng sắp họp vào mùa đông, mà kết quả lô-gích sẽ là một sự tan vỡ chính thức của đảng. Cần phải ủng hộ nguyện vọng của họ muốn phân lập". Cũng trong bức thư này, nhân những cuộc thương lượng về việc xuất bản sách báo tiếng Anh của phái tả Xim-méc-van ở Mỹ, A. M. Côn-lôn-tai viết: "Từ bên Mỹ vẫn chưa trả lời, trong khi vừa qua đã có thư từ đến và tôi đã nhận được thư trả lời về những bức thư gửi đi cùng một lúc với những bức thư gửi cho "Socialist Labour Party" và cho cả Ch. Kerr". — 321.
- ³⁰⁷ Về hội nghị của những người xã hội chủ nghĩa các nước trung lập, hãy xem chú thích 273. — 321.
- ³⁰⁸ Ý nói cuốn sách của L. Rư-ban-ca "L'Ukraine et la Guerre" ("U-cra-i-na và chiến tranh"), Lô-da-nơ, 1916. Trong bức thư gửi Lê-nin đề ngày 28 tháng Năm 1916, A. M. Côn-lôn-tai đã gọi cuốn sách này là cuốn sách "mang tư tưởng sô-vanh nhục nhã". — 321.
- ³⁰⁹ Đây là nói việc triệu tập hội nghị của chi bộ bôn-sê-vích ở Giơ-ne-vơ. Vào thứ sáu, nghĩa là vào ngày 2 tháng Sáu, tại hội nghị này Lê-nin đã đọc báo cáo về Hội nghị Ki-en-tan và cũng trong ngày hôm đó Người thuyết trình về đề tài "Hai trào lưu trong phong trào công nhân quốc tế". — 322.
- ³¹⁰ Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương, theo đề nghị của Sli-áp-ni-cốp, đã xét xử — hồi tháng Mười một 1916 — những sự va chạm trong nội bộ ban biên tập "Người cộng sản" và đã đưa ra một nghị quyết sau đây: "Sau khi đã nghe lời tuyên bố của đồng chí Bê-lê-nin (Sli-áp-ni-cốp) về những sự bất đồng

trong ban lãnh đạo các cán bộ báo chí của đảng về một số điểm trong cương lĩnh và sách lược của đảng, Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương thấy cần phải thông báo cho ban biên tập ở hải ngoại của cơ quan ngôn luận trung ương về những điểm dưới đây: 1) Tuyên bố sự nhất trí hoàn toàn với đường lối cơ bản của Ban chấp hành trung ương được thực hiện trên tờ báo trung ương "Người dân chủ - xã hội", Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương tỏ ý mong muốn rằng tất cả các xuất bản phẩm của Ban chấp hành trung ương phải được biên tập theo một phương hướng được quán triệt chặt chẽ, hoàn toàn phù hợp với đường lối mà Ban chấp hành trung ương đã giữ từ đầu chiến tranh. 2) Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương chống lại việc biến các xuất bản phẩm của Ban chấp hành trung ương thành những tài liệu có tính chất tranh luận. 3) Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương cho rằng sự bất đồng giữa các cán bộ với ban biên tập báo trung ương về một số vấn đề trong cương lĩnh tối thiểu không thể là trở ngại cho việc các nhân vật này tham gia các xuất bản phẩm của Ban chấp hành trung ương và đề nghị ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương chấp nhận sự cộng tác của họ về những vấn đề khác không thuộc những vấn đề bất đồng. 4) Để làm sáng tỏ và khắc phục những sự bất đồng, Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương đề nghị sử dụng *các nhà xuất bản tư ở* Nga cũng như ở nước ngoài, bằng cách cho xuất bản các văn tập chuyên đề có tính chất tranh luận". — 324.

³¹¹ Đây là nói về dự thảo bản thỏa thuận — do G. Pi-a-ta-cốp và E. Bô-sơ thảo ra và do A. Sli-áp-ni-cốp chuyển cho V. I. Lê-nin — về vấn đề tiếp tục xuất bản tạp chí "Người cộng sản". Trong văn bản dự thảo này Lê-nin đã gạch bỏ những điểm dưới đây:

"Các đồng chí P. và N. Ki-ép-xki là những người lập ra nhà xuất bản và những người đại diện có trách nhiệm của nhà xuất bản";

"Muốn đăng bài của các cộng tác viên tờ "Người cộng sản" ở "Mục tranh luận" thì cần có sự đồng ý ít nhất của hai biên tập viên...";

"Người thứ sáu được bổ tuyển vào nhà xuất bản căn cứ vào sự giới thiệu của đồng chí Lê-nin và Di-nô-vi-ép. Các đồng chí Lê-nin và Di-nô-vi-ép có quyền giới thiệu cả người thứ bảy vào nhà xuất bản, người này thuộc hàng ngũ các nhà chính luận của đảng, song việc chấp nhận người này lại phải được bỏ phiếu biểu quyết và được quyết định bằng đa số của ban biên tập...".

Điểm 6 của dự thảo bản thỏa thuận — mà Lê-nin nêu ra dưới đây — đã được ghi như sau:

"6) Quyền hạn của Ban chấp hành trung ương

Ban chấp hành trung ương đảng hoặc các Bộ phận ở nước ngoài và ở trong nước có quyền đăng trên tạp chí "Người cộng sản" những văn kiện chính thức, những bản tuyên bố v. v. của mình, nhưng chiếm không quá 15% tổng số trang của một số". — 325.

³¹² Xem chú thích 311. — 328.

³¹³ Ý nói những bất đồng giữa V. I. Lê-nin với Ra-đếch và Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan và Lit-va về vấn đề dân tộc. Thực chất những bất đồng này đã được Lê-nin trình bày trong bài "Tổng kết một cuộc tranh luận về quyền tự quyết" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 17 - 58). — 329.

³¹⁴ Xem chú thích 311. — 329.

³¹⁵ Trong thư này có ý nói tác phẩm của Lê-nin "Chủ nghĩa đế quốc, giai đoạn tột cùng của chủ nghĩa tư bản", M. N. Pô-crốp-xki phải chuyển bản thảo tác phẩm này đến Pê-tơ-rô-grát cho nhà xuất bản hợp pháp "Cánh buồm". Tác phẩm này đã được hoàn thành đúng thời hạn và ngày 2 tháng Bảy đã được gửi bằng bưu kiện bảo đảm cho Pô-crốp-xki (xem tập này, tr. 347 - 351). — 331.

³¹⁶ Đây là nói bức thư của Sli-áp-ni-cốp ngày 12 tháng Sáu 1916 trong đó có bút tích của N. C. Crúp-xcai-a đề dòng chữ "hãy trả lại ngay". (Về bức thư của Lê-nin gửi Sli-áp-ni-cốp, hãy xem trong tập này, tr. 337 - 343). — 336.

³¹⁷ Ở mặt sau bức thư của Lê-nin, N. C. Crúp-xcai-a ghi địa chỉ gửi tin tức bài vở cho Sli-áp-ni-cốp:

"Redaktor Vidnes (für Alexander)

"Socialdemokraten" Folketshus

Kristiania".

Vidnes (I-a-cốp Vít-ne-xơ) — trong thời gian ấy làm tổng biên tập tờ báo "Socialdemokrat", cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng dân chủ - xã hội Na-uy, xuất bản ở Khri-xti-a-ni-a (Ô-xlô).

Trong bức thư gửi Sli-áp-ni-cốp ngày 17 tháng Sáu 1916, Lê-nin có viết rằng Người đã yêu cầu Di-nô-vi-ép và Li-li-na gửi cho Sli-áp-ni-cốp tờ "Báo công nhân" và nghị quyết của Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài (xem tập này, tr. 355).

- 500 *cua-ron* là số tiền mà Sli-áp-ni-cốp đề nghị cấp để đi sang Mỹ. — 336.
- ³¹⁸ Ý nói "Những luận cương về chủ nghĩa đế quốc và về ách áp bức dân tộc" do C. Ra-đếch thảo ra, những luận cương này, dưới ký tên ban biên tập "Báo công nhân", đã được đăng hồi tháng Tư 1916 trên tạp chí "Vorbote". Những luận cương này đã thể hiện các tư tưởng "chủ nghĩa kinh tế đế quốc". — 338.
- ³¹⁹ Bài báo của Lê-nin "Tổng kết một cuộc tranh luận về quyền tự quyết" nói ở đây, đã được đăng trong "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"", số 1, tháng Mười 1916 (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 17 - 58). — 339.
- ³²⁰ Ý nói bức thư của Sli-áp-ni-cốp trong đó Sli-áp-ni-cốp cho biết là "những người Nhật" hiện nay không muốn mở rộng ban biên tập, giấu hầu bao. — 343.
- ³²¹ Mùa đông 1915 ban biên tập của tờ "Người dân chủ - xã hội" đã viết cho Pi-a-ta-cốp, Bô-sơ và Bu-kha-rin một bức thư, trong đó đã tuyên bố rằng ban biên tập này từ chối tham gia tạp chí "Người cộng sản" vì không thể chịu trách nhiệm trước đảng về những ủy viên trong ban biên tập đã có thái độ không có tính đảng đối với vấn đề. — 344.
- ³²² Pi-a-ta-cốp và Bô-sơ đã đòi Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương tổ chức nhóm của họ thành một nhóm đặc biệt, không thuộc quyền quản lý của Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương, trao cho nhóm này quyền được phép độc lập liên hệ với Bộ phận trong nước của Ban chấp hành trung ương, cho ra các truyền đơn và các tài liệu khác. Tuy bị khước từ, họ vẫn tìm cách bắt liên lạc riêng với Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga không thông qua Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương. — 344.
- ³²³ Ý nói bài báo của D. I. Li-li-na "Das Problem der Frauenwerbsarbeit", đăng ngày 27 tháng Sáu 1916 trên báo "Berliner Tagwacht", số 148. Trong số 2 của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" bài báo này của Li-li-na đã có sửa lại và được đăng dưới đầu đề "Vấn đề trước mắt". — 346.

- ³²⁴ Trong các hồi ký của mình về thời kỳ này, M. N. Pô-crốp-xki có viết: "Đĩ nhiên Lê-nin đã tỏ ra đúng khi lo ngại về người xuất bản, nói đúng ra là "nhà xuất bản", bởi vì đáng tiếc là A-lếch-xây Mác-xi-mô-vích không phải chỉ có một mình. Chính chú thích 101 đã làm Lê-nin băn khoăn — không phải vô cớ mà I-lích rất quan tâm đến chú thích này. Nếu toàn bộ cuốn sách là hình tượng của tác phẩm nổi tiếng "Chủ nghĩa đế quốc" thì chú thích là mầm mống của một cuốn sách cũng nổi tiếng không kém phần, bàn về "tên phản bội Cau-xky" (xem tập "Hồi ký về V. I. Lê-nin", Mát-xcơ-va, 1960, phần 3, tr. 134). Cuốn sách của Lê-nin đã bị cơ quan kiểm duyệt sửa đổi rất nhiều. Những phần tử men-sê-vích trước kia nắm giữ địa vị lãnh đạo nhà xuất bản đã loại bỏ ra khỏi cuốn sách này phần phê phán kịch liệt các lý luận cơ hội chủ nghĩa của Cau-xky và của Mác-tốp. (Về tài liệu chi tiết về quá trình viết và xuất bản tác phẩm này, hãy xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, chú thích 123). — 348.
- ³²⁵ Ý nói những bức thư của G. I-a. Bê-len-ki về hoạt động của chi bộ Pa-ri Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, về bài phát biểu của P. Bri-dông đọc ngày 24 tháng Sáu 1916 tại nghị viện Pháp.
- P. Bri-dông, người tham gia Hội nghị Ki-en-tan, đã đại diện cho 3 nghị sĩ xã hội chủ nghĩa đưa ra một bản tuyên bố trong đó kêu gọi các nghị sĩ hãy đòi chính phủ ký ngay hòa ước không có thôn tính. Cùng với hai nghị sĩ xã hội chủ nghĩa khác, Bri-dông đã biểu quyết chống lại các khoản tín dụng chiến tranh. Bri-dông đã kết thúc bài diễn văn của mình bằng câu: "Chúng tôi biểu quyết cho hòa bình, vì nước Pháp, vì chủ nghĩa xã hội!". — 351.
- ³²⁶ Ý nói đề cương nội dung "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". *I-u-ri* — G. L. Pi-a-ta-cốp — đã viết bài "Giải cấp vô sản và quyền dân tộc tự quyết trong thời đại tư bản tài chính", nhưng do những luận điểm sai lầm cho nên bài này đã không được đăng trong văn tập.
- Cuộc bãi công Na-uy*, nổ ra vào ngày 6 tháng Sáu 1916 đã được trình bày trong bài báo của A. Khan-xen "Một số yếu tố của phong trào công nhân hiện nay ở Na-uy", bài này được đăng trong số 2 của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"".
- Trong bức thư này, Lê-nin đã kể ra những tác phẩm của mình "Tổng kết một cuộc tranh luận về quyền tự quyết" và "Bàn về cuốn sách nhỏ của Giu-ni-út" là những tác phẩm sau này đã được đăng trong số 1 của văn tập, cũng như các bài "Chủ nghĩa đế quốc

và sự phân liệt trong phong trào xã hội chủ nghĩa", "Đảng đoàn Tso-khê-ít-dê và vai trò của nó" là những bài đã được đăng trong số 2 của văn tập.

Trên bìa ngoài của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"", số 2, trong số các bài gửi đến ban biên tập cho số 3 của "Văn tập", người ta đã kể tên bài viết của Xtơ-ran-ních (Va-rin) "Tình hình trong quân đội". — 352.

³²⁷ Ý nói các bài cho "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" về hoạt động của nhóm "Quốc tế" ở Đức. Số 2 của văn tập đã đăng hai bài về vấn đề này: "Các báo bất hợp pháp của phái tả đối lập ở Đức", "Tin đấu tranh cách mạng ở Đức". — 352.

³²⁸ *Những hộ chiếu của Na-đi-a* — là những giấy tờ mà N. C. Crúp-xcai-a đã kiếm cho I. Ph. Ác-măng nhân Ác-măng dự định đi Na-uy. — 353.

³²⁹ Chắc là có ý nói lập trường không nhất quán của Gra-be đối với một lãnh tụ của Quốc tế II là Ê. Van-đéc-ven-đơ trong thời gian Van-đéc-ven-đơ đi thăm Thụy-sĩ hồi tháng Chạp 1915. Hồi đầu chiến tranh Gra-be đã giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa, đã tích cực tham gia vào hoạt động của những người dân chủ - xã hội cánh tả Thụy-sĩ, tham gia Hội nghị Xim-méc-van và Hội nghị Ki-en-tan, giúp vào việc ấn hành các văn kiện của phái tả Xim-méc-van, nhưng đồng thời khi Van-đéc-ven-đơ đến Thụy-sĩ để tuyên truyền khôi phục Quốc tế II, thì Gra-be đã thay mặt Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ đọc diễn văn chào mừng tại cuộc báo cáo của Van-đéc-ven-đơ. — 353.

³³⁰ Chắc đây là nói bài báo của I. Ph. Ác-măng "Ai sẽ trả giá cho cuộc chiến tranh?". Bài báo đã không được đăng. — 355.

³³¹ Văn tập bôn-sê-vích "*Dưới lá cờ cũ*" đã được xuất bản năm 1916 ở Xa-ra-tốp, năm 1917 đã được nhà xuất bản "Đời sống và tri thức" tái bản ở Pê-tơ-rô-grát với một số điểm rút ngắn. Văn tập này đăng các bài của B. V. A-vi-lốp, M. X. Ô-n-min-xki, I. I. Xcơ-voóc-tốp - Xtê-pa-nốp và những tác giả khác. Văn tập đã dẫn rất nhiều tài liệu thống kê. Các tác giả của văn tập này đã bút chiến với các bài đăng trên văn tập xã hội - số-vanh — "Tự vệ".

Trong một bức thư thuộc thời kỳ này, N. C. Crúp-xcai-a đã viết rằng văn tập "*Dưới lá cờ cũ*" gây cho người ta một ấn tượng tuyệt diệu.

Ngày 19 tháng Tám 1916 tờ "Arbeiterpolitik" đã đăng bài bình luận nhận xét văn tập kể trên, bài bình luận này mang một đề phụ là "Trả lời những người xã hội - ái quốc Nga". Ngoài ra, bài bình luận còn được đăng trên báo "Berner Tagwacht". Việc báo chí thời bấy giờ cũng như các thư từ trao đổi giữa Lê-nin với các bạn chiến đấu của Người hay nhắc đến văn tập này, chứng tỏ rằng văn tập này rất được phổ biến trong phái tả Xim-méc-van. — 356.

³³² Lê-nin có ý nói đến Di-nô-vi-ép, Ác-măng và Li-li-na, lúc đó đang ở Héc-ten-stanh.

Bên dưới là nói các bài để đăng trên "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". — 356.

³³³ Trong phần đầu của bức thư là nói những bài viết cho "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". — 356.

Tác phẩm phê phán chủ nghĩa cơ hội là tác phẩm của Lê-nin "Chủ nghĩa đế quốc và sự phân liệt trong phong trào xã hội chủ nghĩa", đảng đoàn tại Đu-ma và chủ nghĩa Tơ-rốt-xki được phê phán trong hai bài của Lê-nin: "Những cố gắng uốn cong biện bạch cho chủ nghĩa cơ hội" và "Đảng đoàn Tso-khê-ít-dê và vai trò của nó" đã được đăng trong số 2 của văn tập này. — 357.

³³⁴ *P. Ri-a-bốp-xki* là biệt danh của L. N. Xtác-cơ. Trong bức thư đề ngày 12 tháng Sáu 1916 gửi cho Di-nô-vi-ép, Ri-a-bốp-xki đã thông báo về việc thành lập ở Pê-tơ-rô-grát nhà xuất bản mới "Làn sóng" và đề nghị Di-nô-vi-ép và Lê-nin tham gia cộng tác với các văn tập mà nhà xuất bản này sẽ cho xuất bản. Biệt danh "Ri-a-bốp-xki" hồi đó chưa ai biết đến ở ngoại quốc, cho nên Crúp-xcai-a đã viết mấy bức thư yêu cầu tìm hiểu xem ai mang biệt danh này. Một bức thư cũng đã được gửi về Pê-téc-bua cho A. I. Ê-li-da-rô-va - U-li-a-nô-va lúc ấy đảm nhiệm công tác liên lạc giữa các tổ chức đảng ở Nga với trung tâm ở nước ngoài. Nhưng ngày 21 tháng Bảy 1916 bà đã bị bắt, cho nên thư trả lời đã bị chậm.

Về sau, khi biết rõ biệt danh "Ri-a-bốp-xki" vẫn được Xtác-cơ lấy làm bút danh và người ta nghi Xtác-cơ là người của địch thì Lê-nin đã từ chối cộng tác với nhà xuất bản này. — 357.

³³⁵ Điểm hai trong bức thư này đã kể đến cuốn sách của I-u. Ca-mê-nép "Sự sụp đổ của Quốc tế" mà về sau đã được nhà xuất bản

"Làn sóng" xuất bản. Trong điểm 6 Lê-nin đã nhắc đến bài báo của mình "Tổng kết một cuộc tranh luận về quyền tự quyết". — 358.

³³⁶ Ý nói cuốn "*Kriegs-und Friedensprobleme der Arbeiterklasse*" ("Giai cấp công nhân với vấn đề chiến tranh và hòa bình") trong đó đã in dự thảo tuyên ngôn do Ban thư ký hải ngoại men-sê-vích của Ban tổ chức trình bày tại Hội nghị Ki-en-tan.

Phần phụ lục của cuốn sách này là bản tuyên bố men-sê-vích — được rút bớt — về chiến tranh, đã được đăng bằng tiếng Nga ngày 10 tháng Sáu 1916 trên tờ báo "Tin tức của Ban thư ký hải ngoại của Ban tổ chức Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" (số 5) với nhan đề "Những người men-sê-vích ở Pê-téc-bua và ở Mát-xcơ-va nói về chiến tranh". Cuốn sách đã bỏ bớt một phần đáng kể bản tuyên bố trong đó kêu gọi cộng tác với giai cấp tư sản tự do, tham gia các ủy ban công nghiệp chiến tranh v. v..

Theo đề nghị của V. I. Lê-nin, số 2 của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" đã đăng lại của báo "De Tribune" bài của H. Rô-lăng Hôn-xơ "Lập trường lấp lửng", bài này bình luận cuốn sách bằng tiếng Đức trong đó tác giả viết rằng người ta đã rút ngắn nhằm mục đích giấu không cho các đồng chí ở ngoại quốc thấy rõ tính chất dân tộc chủ nghĩa của bản tuyên bố men-sê-vích và "trình bộ mặt Xim-méc-van với Quốc tế".

"*Tin tức của Ban thư ký hải ngoại của Ban tổ chức Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga*" — tờ báo men-sê-vích; xuất bản từ tháng Hai 1915 đến tháng Ba 1917 ở Thụy-sĩ. Ra được 10 số. Tờ báo giữ lập trường phái giữa. — 359.

³³⁷ Bài báo mà Lê-nin nhắc đến của C. Ra-đếch "Quyền dân tộc tự quyết" đã được đăng ngày 5 tháng Chạp 1915 trên tạp chí "Lichtstrahlen", số 3. Lê-nin đã phê phán bài này trong tác phẩm "Tổng kết một cuộc tranh luận về quyền tự quyết" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 47 - 48). — 359.

³³⁸ Đoạn thư của V. I. Lê-nin được viết ở cuối bức thư của N. C. Crúp-xcai-a ngày 24 tháng Bảy 1916 trong đó Crúp-xcai-a đã cảm ơn M. Txơ-kha-cai-a đã thông báo về việc xuất bản các sách báo của đảng ở Cáp-ca-dơ, yêu cầu hãy giúp đỡ để tổ chức tốt hơn nữa việc liên lạc với Cáp-ca-dơ, đề xuất phương pháp liên lạc bí mật với nước Nga bằng mực hóa học viết vào sách chuyển về nước. — 360.

³³⁹ Xem chú thích 288. — 362.

³⁴⁰ Có thể đây là nói cuốn sách của G. V. Plê-kha-nốp "Chủ nghĩa quốc tế và vấn đề bảo vệ tổ quốc" và cuốn sách của A. N. Pô-tơ-rê-xốp "Chiến tranh và các vấn đề ý thức dân chủ quốc tế", những cuốn sách này được xuất bản ở Pê-tơ-rô-grát năm 1916. — 361.

³⁴¹ G. I-a. Bê-len-ki (Gri-sa) viết về ảnh hưởng lớn mạnh của phái tả Xim-méc-van trong phong trào công nhân Pháp. — 361.

³⁴² "*The Call*" ("Lời kêu gọi") — cơ quan ngôn luận của Đảng xã hội Anh; xuất bản ở Luân-đôn từ 1916 đến 1920. — 362.

³⁴³ Đây là nói việc đại biểu phái tả Đảng dân chủ - xã hội Na-uy tham gia hội nghị của những người xã hội chủ nghĩa các nước trung lập, dự định họp ở La Hay. — 363.

³⁴⁴ Ý nói loạt bài của Ph. Ăng-ghen "Giai cấp công nhân cần gì đến Ba-lan?" (xem C. Mác và Ph. Ăng-ghen. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 2, t. 16, tr. 156 - 166). — 364.

³⁴⁵ Ý nói lời tuyên bố của Grim công bố ngày 26 tháng Bảy 1916 trên báo "Berliner Tagwacht", số 173. (Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin còn lưu được đoạn cắt từ tờ báo này.) Trong lời tuyên bố của mình Grim đã phê phán nghị quyết của Plát-ten đã được thông qua với đa số phiếu vào ngày 24 tháng Bảy 1916 tại cuộc họp đảng ở Xuy-rich trong khi thảo luận về hoạt động của đảng đoàn dân chủ - xã hội trong Hội đồng toàn quốc. Nghị quyết được thông qua đã lên án hoạt động cải lương chủ nghĩa không những của cánh hữu trong đảng đoàn, mà cả của cái trung tâm do Grim cầm đầu, đã phê phán những biện pháp của quốc hội có thể đưa đến việc làm mất sự trung lập của Thụy-sĩ. Grim đã không tham dự cuộc họp. Sau khi đọc xong bản nghị quyết, Grim tuyên bố không tán thành những luận điểm trong bản nghị quyết và tỏ ý muốn nhân sự việc này "trả lại cho đảng giấy ủy nhiệm đã trao cho Grim". Grim đã yêu cầu thảo luận lời tuyên bố của mình để đến cuộc họp liên tịch lần tới sẽ tuyên bố từ chức. — 365.

³⁴⁶ Số tháng Bảy (số 7) của tạp chí "Demain" mở đầu bằng bài của Ghin-bô "Đấu tranh chống chiến tranh". — 365.

³⁴⁷ Ý nói bức thư gửi A. I. Ê-li-da-rô-va - U-li-a-nô-va yêu cầu cho biết về nhà xuất bản "Làn sóng" và về cá nhân con người P. Ri-a-bốp-xki, tức là người đã đề nghị Lê-nin và Di-nô-vi-ép cộng tác với các văn tập do nhà xuất bản này xuất bản. — 366.

³⁴⁸ Để đưa đăng trên "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"", Bu-kha-rin đã viết bài "Về lý luận nhà nước đế quốc", nhưng do mắc phải những quan điểm sai lầm phản mác-xít trong vấn đề nhà nước và chuyên chính vô sản cho nên ban biên tập không đăng bài này.

Số 1 của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" đã đăng "Những luận cương về chủ nghĩa đế quốc và về ách áp bức dân tộc" do C. Ra-đếch viết và đăng với tư cách bài của ban biên tập "Báo công nhân" trên tạp chí "Vorbote" hồi tháng Tư 1916. Trả lời các luận cương này, V. I. Lê-nin đã viết bài "Tổng kết một cuộc tranh luận về quyền tự quyết" đăng trong văn tập ngay sau những luận cương của Ra-đếch. — 366.

³⁴⁹ "Arbeiterpolitik" ("Chính trị công nhân") — tuần san về các vấn đề chủ nghĩa xã hội khoa học, cơ quan ngôn luận của nhóm tả cấp tiến ở Brê-mơ. Nhóm này do Gi. Khi-phơ và P. Phruê-lích lãnh đạo và năm 1919 đã gia nhập Đảng cộng sản Đức; tuần san này xuất bản ở Brê-mơ từ 1916 đến 1919. Tạp chí này đã đấu tranh chống chủ nghĩa xã hội - sô-vanh trong phong trào công nhân Đức và quốc tế. Cộng tác viên của tạp chí là: N. I. Bu-kha-rin, H. Ghin-bô, A. M. Côn-lôn-tai, N. C. Crúp-xcai-a, A. Pan-nê-cúc, C. Ra-đếch, I-u. M. Xtê-clốp và những người khác.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười vĩ đại, tạp chí này đã đưa tin rất rộng rãi các mặt đời sống của nước Nga xô-viết.

Dưới đây có nói đến bài viết của A. G. Sli-áp-ni-cốp nhan đề "Nước Nga công nhân trong 20 tháng chiến tranh", về sau đã được đăng trong số 1 của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". — 367.

³⁵⁰ Ý nói những luận cương "Cách mạng xã hội chủ nghĩa và quyền dân tộc tự quyết", đăng hồi tháng Tư 1916, bằng tiếng Đức, trên tạp chí "Vorbote", số 2, dưới ký tên ban biên tập báo "Người dân chủ - xã hội" — cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Những luận cương này được đăng bằng tiếng Nga lần đầu trong "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"", số 1 (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 27, tr. 252 - 266). — 367.

³⁵¹ Ý nói cuộc luận chiến của Plát-ten và Muyn-txen-béc chống lại những luận cương của Grim về vấn đề chiến tranh, cuộc luận chiến

này nổ ra tại hội nghị của tổ chức thanh niên xã hội chủ nghĩa họp ngày 16 tháng Bảy 1916 ở Xuy-rích trong khi thảo luận vấn đề thái độ của đảng đối với chiến tranh. Cuộc luận chiến này còn tiếp tục diễn ra cả trên báo "Bernner Tagwacht". Thí dụ, ngày 18 tháng Bảy, báo có đăng bài nhan đề "Hội nghị của phái trẻ bàn về vấn đề chiến tranh", và ngày 29 tháng Bảy đăng bài xã luận "Sự báo trước về một cuộc đấu tranh", là những bài chứa đựng những ý kiến đả kích mạnh mẽ Plát-ten và Muyn-txen-béc.

Cuối thư có nhắc đến bài của Ráp-phanh-Đuy-giăng "Phái thiểu số trong hàng ngũ những người xã hội chủ nghĩa Pháp", đăng trên tạp chí "Demain", số 7, tháng Bảy 1916. — 368.

³⁵² Để giữ bí mật, Lê-nin đã gọi theo cách đó tác phẩm của mình "Chủ nghĩa đế quốc, giai đoạn tột cùng của chủ nghĩa tư bản". Danh từ "phương pháp G. D." dùng để chỉ việc chuyển bản thảo được dán vào bìa của cuốn sách tiếng Pháp. — 370.

³⁵³ G. L. Sco-lốp-xki hồi đó đã cầm đầu Ủy ban giúp đỡ kiến thức cho tù binh trực thuộc Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Hoạt động của ủy ban này được tiến hành ở Béc-nơ. Sco-lốp-xki đã thông báo đều đặn cho V. I. Lê-nin về hoạt động của ủy ban và chuyển cho Lê-nin những bức thư đáng chú ý nhất của các tù binh. Được lập ra theo sáng kiến của Lê-nin, ủy ban này đã phổ biến rộng rãi các tài liệu của đảng bôn-sê-vích về các vấn đề chiến tranh, tình hình hiện tại, thiết lập những mối liên lạc với tù binh, phát hiện ra những phần tử có tinh thần cách mạng, họ là những sợi dây truyền ảnh hưởng của đảng trong các trại tù binh. (Về những chi tiết liên quan đến hoạt động của ủy ban này, hãy xem bản thông báo "Hoạt động của những người bôn-sê-vích trong hàng ngũ tù binh Nga ở Đức và ở Áo - Hung" ("Những vấn đề lịch sử Đảng cộng sản Liên-xô", 1963, số 3)). — 372.

³⁵⁴ Ý nói Va-lê-ri-u Mác-cu. — 374.

³⁵⁵ Ý nói dự thảo bức thư gửi N. I. Bu-kha-rin, do G. E. Di-nô-vi-ép viết. Bức thư này phê phán lập trường của E. Bô-sơ và I-u. Pi-a-ta-cốp trong thời gian thương lượng về vấn đề tái bản tạp chí "Người cộng sản". Sau khi cho biết rằng, trên thực tế "những người Nhật" đã chuyển sang việc thành lập phái riêng của mình, tác giả bức thư đã yêu cầu Bu-kha-rin phát biểu thái độ của mình đối với

"phái mới được thành lập" và tỏ sự hy vọng về khả năng cộng tác trong tương lai với Bu-kha-rin.

Bổ sung vào câu do đích thân Di-nô-vi-ép viết: "... chúng tôi muốn cùng làm việc với anh, bất chấp những sự bất đồng...", Lê-nin đã viết thêm đoạn dưới đây: "đối với những sự bất đồng này, có lẽ anh có một thái độ dù sao thì cũng thận trọng hơn, một phần có thể là vì anh chủ yếu đã viết về những vấn đề kinh tế hơn là về những vấn đề chính trị". — 376.

³⁵⁶ Trong bức thư ngày 5 tháng Tám 1916 gửi đến Béc-nơ cho G. L. Scơ-lốp-ski, N. C. Crúp-xcai-a đã viết như sau: "Vla-di-mia I-lích quen không viết đến một điều là những cuốn sách để bọc bìa phải là những cuốn sách Pháp. Cần gửi những cuốn sách này đến Giơ-ne-vơ theo địa chỉ của gia đình Các-pin-xki... Qua vài ngày nữa chúng tôi sẽ gửi bản thảo cho". — 378.

³⁵⁷ "*Ký sự nước Nga*" — nguyệt san khoa học, văn học và chính trị, xuất bản ở Pê-tơ-rô-grát từ tháng Mười một 1914 đến tháng Tư 1917. Người đứng ra xuất bản là N. X. Ru-xa-nốp. Tập san này tiếp tục tạp chí "Cửa cải nước Nga", Lê-nin đã đánh giá xu hướng của tạp chí này là "dân túy, dân túy - dân chủ - lập hiến". — 378.

³⁵⁸ Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin có lưu bài của Brút-su bằng tiếng Pháp với nhan đề: "Tình hình ở Pháp. Về phái đối lập ở Pháp chống chiến tranh", trên bài này có ghi dòng chữ "gửi cho văn tập". Bài này của Brút-su không được đăng trên "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"".

Văn tập Béc-nơ, Lê-nin đã gọi như vậy số 1 của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" là số đã được sắp chữ ở Béc-nơ. Số 2 được dự định sắp chữ ở Pa-ri. Bài báo "Bàn về cuốn sách nhỏ của Giu-ni-út" đã được đưa vào số 1 của văn tập. Bài báo được nhắc đến của Di-nô-vi-ép là bài "Quốc tế II và vấn đề chiến tranh". — 378.

³⁵⁹ Lê-nin dự định cho đăng bài báo viết về chủ nghĩa Cau-xky trong văn tập "Dưới lá cờ cũ", nhưng nó đã bị đình bản sau khi ra được 1 số. Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin còn lưu bản đề cương bài này mà Lê-nin đặt tên là "Về chủ nghĩa Cau-xky" (xem Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. XXX, tr. 133 - 134). Năm 1918, Lê-nin đã viết một tác phẩm riêng nói về Cau-xky (xem "Cách mạng vô sản và tên phản bội Cau-xky". Toàn

tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 37, tr. 119 - 130). — 380.

³⁶⁰ Ý nói bài báo của V. I. Lê-nin "Trả lời P. Ki-ép-xki (I-u. Pi-a-ta-cốp)" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 68 - 74).

Những điểm 4 - 7 nói về "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". Điểm 5 nói về đề nghị của Bê-len-ki về việc xuất bản số 2 của văn tập này ở Pa-ri. Các bài của Xa-pha-rốp không được đăng trong văn tập này. Bài báo được nhắc đến viết về phong trào phụ nữ là bài của D. Li-li-na. — 380.

³⁶¹ *Gnê-vích* — biệt danh của một nhà hoạt động của phong trào công nhân Ba-lan Pha-béc-kê-vích, lúc đó đang ở Pê-tơ-rô-grát. Với sự tham gia của Gnê-vích, năm 1916 đã xuất bản được bằng tiếng Ba-lan 2 số của tạp chí "Zycie" ("Đời sống"). — 381.

³⁶² Số 2 của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" đã đăng bài báo của Rô-lăng Hôn-xtơ "Lập trường lấp lửng", đây là bản dịch bài đăng ngày 22 tháng Tám 1916 trên báo "De Tribune" ("Diễn đàn"). — 381.

³⁶³ Ở cuối bức thư của Lê-nin gửi Pi-a-ta-cốp (tập này, tr. 377), Di-nô-vi-ép đã ghi thêm một đoạn dưới đây: "Thay mặt ban biên tập báo "Người dân chủ - xã hội" G. D. Bản sắp chữ đã hoàn thành được một nửa, vì vậy chúng tôi yêu cầu anh gấp rút cho. Chúng tôi chờ thư trả lời trong thời gian gần nhất". — 381.

³⁶⁴ Bài viết về tù binh không được đăng trên tờ "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". — 382.

³⁶⁵ Chắc ở đây có ý nói bài "Cương lĩnh quân sự của cách mạng vô sản" (về những chi tiết liên quan đến bài này, hãy xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, chú thích 51). — 384.

³⁶⁶ Ý nói bài của Ph. Cô-rít-sô-nơ "Rút trong sinh hoạt của đảng dân chủ - xã hội Áo" (đăng trong số 2 của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"). — 386.

³⁶⁷ Di-nô-vi-ép đã có một số sửa đổi và đã thay đổi phần kết trong dự thảo bức thư của Lê-nin (tr. 396 - 398). Về thái độ của Lê-nin đối với những điểm sửa đổi này, hãy xem trong tập này, tr. 387 - 388, 394, 395.

Thư từ trao đổi của Lê-nin với Di-nô-vi-ép và Bu-kha-rin về vấn đề bài báo của Bu-kha-rin "Về lý luận nhà nước đế quốc" đã được đăng hồi năm 1932 trên tạp chí "Người bôn-sê-vích", số 22. — 386.

³⁶⁸ Ý nói bài báo của Bu-kha-rin "Về lý luận nhà nước đế quốc" (xem chú thích 348). — 387.

³⁶⁹ Trước thư này của Lê-nin, Crúp-xcai-a đã tự tay viết phương án rút gọn bài báo của Di-nô-vi-ép "Quốc tế II và vấn đề chiến tranh" là bài dự định đăng trên "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" (được đăng trong số 2 của văn tập này).

Điểm 5 trong bức thư của Lê-nin nói đến bài báo của Di-nô-vi-ép "Chủ nghĩa thất bại" trước kia và hiện nay" (đăng trong số 1 của văn tập).

Bên dưới Lê-nin liệt kê các bài của mình viết để đăng trong văn tập: "Tổng kết cuộc tranh luận về quyền tự quyết", "Chủ nghĩa đế quốc và sự phân liệt trong phong trào xã hội chủ nghĩa", "Những cố gắng ủng hộ công biện bạch cho chủ nghĩa cơ hội", "Đảng đoàn Tơ-khê-ít-dê và vai trò của nó". — 390.

³⁷⁰ Tháng Tám 1916 G. L. Pi-a-ta-cốp (I-u-ri) đã gửi cho "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" bài báo của mình "Giai cấp vô sản và "quyền dân tộc tự quyết" trong thời đại tư bản tài chính". Cả bài này cũng như bài của Lê-nin trả lời bài này đều được dự định đăng trong số 3 của văn tập, số này không ra được do thiếu tiền.

Lê-nin đã trả lời bài báo của Pi-a-ta-cốp bằng hai tác phẩm: "Trả lời P. Ki-ép-xki (I-u. Pi-a-ta-cốp)" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 68 - 74) và "Về một sự biếm họa chủ nghĩa Mác và về "chủ nghĩa kinh tế đế quốc"" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 77 - 130).

Lê-nin đã ghi thêm chú thích ở cuối trang là vì Pi-a-ta-cốp đòi hỏi rằng trước hết phải cho Pi-a-ta-cốp thấy bài của ban biên tập cơ quan ngôn luận trung ương trả lời bài của Pi-a-ta-cốp, và chỉ lúc đó Pi-a-ta-cốp mới quyết định có đồng ý hay không đồng ý đăng bài của mình trên "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". — 391.

³⁷¹ Ý nói các bài báo của Các-lơ Tsin-bum "Đảng dân chủ - xã hội Thụy-điển và chiến tranh thế giới" và của Ác-vít Khan-xen "Một số yếu tố của phong trào công nhân hiện nay ở Na-uy" (được đăng trong số 2 của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"). — 392.

³⁷² Với lời phát biểu châm biếm này, Lê-nin muốn nhấn mạnh tính chất sai lầm và một sự giống nhau nào đó trong cách diễn đạt trong các bài của Pi-a-ta-cốp và Di-nô-vi-ép bàn về vấn đề "bảo vệ" tổ quốc (xem "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"", số 2, tháng Chạp 1916, tr. 27). — 393.

³⁷³ Ý nói thư trả lời gửi Bu-kha-rin nói về việc không thể đăng bài của Bu-kha-rin "Về lý luận nhà nước đế quốc" trên "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" (xem tập này, tr. 34). — 394.

³⁷⁴ Về các bài của hai nhân vật người Thụy-điển và người Na-uy, hãy xem chú thích 371. Lê-nin gọi "Cương lĩnh quân sự của cách mạng vô sản", là bài báo viết về giải trừ quân bị, bài này Người viết bằng tiếng Đức, sau đó khi đưa đăng trên "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" thì bài này được sửa lại đôi chút và được đặt tên là "Bàn về khẩu hiệu "giải trừ quân bị"". Bài được đăng trong số 2. — 395.

³⁷⁵ *Những luận cương của Ra-đếch* — tài liệu "Những luận cương về chủ nghĩa đế quốc và về ách áp bức dân tộc", được đăng trên tạp chí "Vorbote" với danh nghĩa bài của "Báo công nhân" và được đăng lại trong số 1 của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". — 396.

³⁷⁶ Chắc là có ý nói bài của Xơ-ran-ních (V. I-u. Phri-đô-lin) "Tình hình trong quân đội". Bài này đã được kể đến trong số những bài được gửi đến ban biên tập để đăng trong số 3 của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". — 396.

³⁷⁷ Số 2 của văn tập "Dưới lá cờ cũ" mà Lê-nin có ý định viết một bài về chủ nghĩa Cau-xky, để đăng trên văn tập ấy đã không được xuất bản. — 400.

³⁷⁸ Ý nói thư trả lời của Di-nô-vi-ép về bức thư "chửi bới" — theo cách nói của Crúp-xcai-a — của Bu-kha-rin viết sau khi nhận được thư của ban biên tập trả lời rằng không thể đăng trên tờ "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" bài của y nhan đề "Về lý luận nhà nước đế quốc".

Vào những ngày đầu tháng Mười 1916 Bu-kha-rin đã gửi đến Lê-nin những lời phản đối những nhận xét của ban biên tập về bài viết của y. Ngày 14 tháng Mười 1916, Lê-nin đã viết một bức thư trả lời dài trong đó Người đã chỉ rõ tính chất sai lầm và tính

chất vô căn cứ của những lý lẽ mà Bu-kha-rin đưa ra (xem tập này, tr. 415 - 420). — 401.

³⁷⁹ Mẩu thư của Lê-nin và lá thư của Crúp-xcai-a gửi Sli-áp-ni-cốp là để trả lời bức thư thứ nhất của Sli-áp-ni-cốp viết sau khi từ Mỹ trở về châu Âu (ngày 29 tháng Chín, Sli-áp-ni-cốp trở về Cô-pen-ha-gơ). Trong thư Sli-áp-ni-cốp báo cáo về công việc của mình đã làm ở Mỹ và cho biết về ý định trở về Nga. Trong tình hình ấy, trong mẫu thư Lê-nin đã phải bí mật gọi Sli-áp-ni-cốp là "Bê-l.". Sự thận trọng của Lê-nin để phòng sự nguy hiểm là xuất phát từ những tin tức nói đến các vụ bắt bớ ở Pê-tơ-rô-grát và vụ bắt giam A. I. Ê-li-da-rô-va - U-li-a-nô-va nói riêng.

Crúp-xcai-a viết cho Sli-áp-ni-cốp một bức thư hết sức tỉ mỉ về tình hình ở nước ngoài và "tình hình Nga". Crúp-xcai-a cho biết về phái mà "những người Nhật" đang thành lập, về sự thiếu thành thật của Bu-kha-rin biểu hiện ở thái độ ra mặt không muốn giúp Lê-nin trong việc tổ chức liên hệ chặt chẽ hơn nữa với nước Nga. Crúp-xcai-a đã kể tỉ mỉ về công tác chuẩn bị xuất bản "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". — 402.

³⁸⁰ Đây là nói bản thảo bài "Về một sự biếm họa chủ nghĩa Mác và về "chủ nghĩa kinh tế đế quốc".

Lê-nin gắp rút tổ chức việc đánh máy bài này nhân chuyến đi của A. Sli-áp-ni-cốp về Nga. Đầu tháng Mười 1916, Lê-nin đã viết: "Thật hết sức đáng tiếc nếu Bê-lê-nin không chờ được bài báo của tôi trả lời Ki-ép-xki (nó vừa được gửi đi đánh máy hôm qua và chỉ vài ngày nữa là xong)" (xem tập này, tr. 403). — 409.

³⁸¹ Trong trường hợp này Lê-nin cho biết ý kiến về bài báo của Di-nô-vi-ép ""Chủ nghĩa thất bại" trước kia và hiện nay". Bài này đã được đăng trong số 1 của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". Di-nô-vi-ép chỉ sử dụng một phần những nhận xét của Lê-nin.

Trong điểm hai của bức thư, Lê-nin nói đến việc đăng trong số 25 "Báo công nhân" năm 1916 "Nghị quyết của hội nghị ban biên tập họp vào ngày 1 - 2 tháng Sáu 1915". Nghị quyết này đã đả kích khẩu hiệu mà Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đưa ra hồi đầu cuộc chiến tranh là khẩu hiệu đánh bại chế độ quân chủ Nga hoàng, dưới chiêu bài cho rằng khẩu hiệu ấy tuồng như cung cấp "những lý lẽ cho bọn xã hội - ái quốc Đức". — 410.

³⁸² Ý nói bản thảo của V. I. Lê-nin "Trả lời P. Ki-ép-xki (I-u. Pi-a-ta-cốp)" và bản thảo của G. L. Pi-a-ta-cốp "Giai cấp vô sản và "quyền dân tộc tự quyết" trong thời đại tư bản tài chính". Trong bản thảo của mình Lê-nin đã ghi: "Bài của Ki-ép-xki về quyền tự quyết và bài trả lời của Lê-nin về bài ấy". Bài trả lời của Lê-nin đã được gửi cho Pi-a-ta-cốp (về vấn đề này hãy xem thư của Lê-nin gửi Ác-măng, in trong tập này, tr. 430).

Về vấn đề này Lê-nin đã viết một bài dài "Về một sự biếm họa chủ nghĩa Mác và về "chủ nghĩa kinh tế đế quốc". — 411.

³⁸³ Đây là nói điểm bổ sung vào bài của Lê-nin "Về một sự biếm họa chủ nghĩa Mác và về "chủ nghĩa kinh tế đế quốc"", bài này hồi ấy đã được gửi cho Các-pin-xki để đánh máy. Đoạn do Lê-nin gửi kèm theo ở trong bài ấy là chú thích cuối trang (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 105). — 413.

³⁸⁴ Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin có lưu được bức thư của Rư-ban-ca (L. I-ua-kê-vích), trong đó Rư-ban-ca đã yêu cầu cho phép in chú thích của Lê-nin cho một bức thư của Di-nô-vi-ép, lời chú thích này Rư-ban-ca đã tìm thấy trong lưu trữ của tạp chí "Đơ-dơ-vin" ("Cái chuông"). — 414.

³⁸⁵ Bức thư này của Lê-nin là để trả lời thư của Bu-kha-rin mà Người nhận được vào những ngày đầu tháng Mười 1916, trong đó Bu-kha-rin ra sức bác bỏ những nhận xét phê phán bài của y "Về lý luận nhà nước đế quốc". — 415.

³⁸⁶ Số 5 của tạp chí "Niên giám", số ra tháng Năm 1916, đã đăng bài của V. Ba-da-rốp "Tình hình hiện tại và triển vọng", bài này phân tích cuộc khủng hoảng kinh tế ở Nga do cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa gây ra. Trong bài này, Ba-da-rốp đã gọi việc chia cương lĩnh của đảng thành cương lĩnh tối thiểu và cương lĩnh tối đa là một "sự cố hủ" và còn nói rằng không cần thiết đấu tranh cho những cải cách dân chủ.

A. Pô-tơ-rê-xốp trong bài "Những ý kiến của nhà chính luận" — đăng hồi tháng Tám 1916 trong số 1 của tạp chí "Sự nghiệp" của phái men-sê-vích — đã viết: "chủ nghĩa lạc quan tối đa" (Pô-tơ-rê-xốp đã gọi như thế những quan điểm của Ba-da-rốp) bác bỏ "tất cả những nhiệm vụ trước mắt của dân chủ", "là kẻ thù lớn nhất của phong trào dân chủ, là kẻ phá hoại mạnh nhất và chắc chắn nhất đối với phong trào đó".

Ở đây ắt hẳn Lê-nin có ý muốn nói đến chính những luận điểm này trong bài viết của Pô-tơ-rê-xốp.

Ngày 3 tháng Mười 1916, Crúp-xcai-a đã viết cho Sli-áp-ni-cốp rằng Pô-tơ-rê-xốp đã bám lấy những câu của Ba-da-rốp viết trên tờ "Niên giám" nói rằng "không cần có cương lĩnh tối thiểu" và tìm cách gán ép cho những người quốc tế chủ nghĩa thứ chủ nghĩa tối đa ấy, để làm ô danh họ. — 415.

³⁸⁷ Ý nói bản tuyên ngôn "Những người quốc tế chủ nghĩa Áo gửi những người quốc tế chủ nghĩa tất cả các nước", được đăng hồi tháng Chạp 1915. Toàn văn bản tuyên ngôn này được đăng, chẳng hạn, trên báo "Volksrecht", số 283, ngày 3 tháng Chạp 1915. Tài liệu này được đăng không ký tên tác giả. Báo "Avanti!", mà V. I. Lê-nin nói đến, chỉ đăng những đoạn trích trong tuyên ngôn này thôi. — 422.

³⁸⁸ Trong những thư trước G. Bê-len-ki, bí thư chi bộ bôn-sê-vích Pa-ri, đã đề nghị Lê-nin tổ chức ở Pa-ri việc xuất bản số 2 của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"", nhưng đã không kịp thời cho biết rằng số văn tập này chỉ có thể được xuất bản dưới hình thức hợp pháp. Việc dự định cho ấn hành ở Pa-ri những báo khổ nhỏ đã không được thực hiện. — 425.

³⁸⁹ Đại hội Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ đã họp ở Xuy-rích vào những ngày 4 - 5 tháng Mười một 1916. Ngày đầu của đại hội, Lê-nin đã đọc lời chào mừng thay mặt Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 180 - 183). — 427.

³⁹⁰ Trong thư này nói về những điểm bổ sung vào bản dịch bài diễn văn của Lê-nin tại đại hội Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ ngày 4 tháng Mười một 1916 (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 182). — 428.

³⁹¹ Đây là nói về cuộc tranh luận về vấn đề dân tộc nổ ra sau khi xuất bản số đầu của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". A. V. Lu-na-tsác-xki và Bê-dơ-ra-bốt-nưi (Đ. D. Ma-nu-in-xki) trong bài phát biểu của mình đã đả kích các luận điểm của Lê-nin về vấn đề bảo vệ tổ quốc và về quyền dân tộc tự quyết. N. Đ. Kích-nát-dê trong cuộc tranh luận này đã phát biểu chống lại Lu-na-tsác-xki và Ma-nu-in-xki. — 428.

³⁹² Ý nói § 5 những luận cương của nhóm "Quốc tế" được công bố ngày 29 tháng Hai 1916 trên tờ "Bản tin của Ủy ban xã hội chủ nghĩa quốc tế", số 3. Tiết này khẳng định rằng không thể có những cuộc chiến tranh dân tộc trong thời đại đế quốc. — 432.

³⁹³ Ý nói bản tuyên bố của các chính phủ Đức và Áo - Hung — công bố ngày 5 tháng Mười một 1916 — về việc thành lập một nước Ba-lan quân chủ - lập hiến dưới sự bảo trợ của Đức và Áo - Hung. — 434.

³⁹⁴ Lê-nin có ý nói đến những quan điểm về vấn đề dân tộc mà R. Lú-xăm-bua đã phát triển trên tạp chí của những người dân chủ - xã hội Ba-lan "Przeгляд Socjaldemokratyczny" ("Tạp chí bình luận dân chủ - xã hội"), xuất bản ở Cra-cốp. Về vấn đề này hãy xem bài của Lê-nin "Về quyền dân tộc tự quyết" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 25, tr. 299 - 307). — 434.

³⁹⁵ Ý nói loạt bài của Ph. Ăng-ghen "Giai cấp công nhân cần gì đến Ba-lan?", về sau đã được đăng lại vào năm 1916 trên tờ "Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung" do Gruyn-béc xuất bản (xem C. Mác và Ph. Ăng-ghen. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 2, t. 16, tr. 156 - 166). — 435.

³⁹⁶ Ý nói bài xã luận "Đại hội đảng", đăng ngày 7 tháng Mười một 1916 trên báo "Berliner Tagwacht". Trong bài này, ở phần trình bày rất vắn tắt cuộc thảo luận tại đại hội về vấn đề thái độ đối với Hội nghị Ki-en-tan, đã có những lời ám chỉ ác ý nhằm vào tác giả không rõ tên của bản dự thảo nghị quyết và có sự khẳng định rằng những chữ ký ở dưới bản dự thảo này là không hợp pháp.

Ngày 8 tháng Mười một 1916 báo "Volksrecht", số 262, đã đăng bản tuyên bố của E. Nốp-xơ nói rằng Nốp-xơ "hoàn toàn tán thành những quan điểm" được trình bày trong dự thảo nghị quyết do những người dân chủ - xã hội cánh tả đưa ra. — 437.

³⁹⁷ Ngày 20 và 30 tháng Mười một 1916, Lê-nin đã có những cuộc nói chuyện với phái tả Xim-méc-van về những luận cương "Những nhiệm vụ của phái tả Xim-méc-van trong Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 196 - 208). — 437.

³⁹⁸ Bài phê phán Grim đã được đăng với tính cách bài xã luận, trên tờ "Arbeiterpolitik", số ra ngày 2 tháng Chạp 1916 với nhan đề

"Sau đại hội Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ", dưới ký tên Arnold Struthahn. — 437.

³⁹⁹ Ý nói bản dịch của I. Ác-măng sang tiếng Pháp những luận cương "Những nhiệm vụ của phái tả Xim-méc-van trong Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 196 - 208). — 438.

⁴⁰⁰ Ý nói dự thảo bức thư gửi cho "một nữ đảng viên dân chủ - xã hội Đức" (chắc là C. Txét-xkin), trong đó Ác-măng đã thay mặt ban biên tập tạp chí "Nữ công nhân" đề nghị trao đổi quan điểm về các vấn đề phong trào nữ công nhân, tỏ ý mong muốn triệu tập một hội nghị không chính thức của những nữ đảng viên xã hội chủ nghĩa cánh tả.

Những chữ V. I. Lê-nin trích dẫn là lấy trong đoạn thư sau đây của I. Ác-măng: "Chúng tôi thấy rằng trong thời gian chiến tranh, phong trào này (tức là phong trào phụ nữ. *BT.*) có thể đóng một vai trò rất quan trọng đối với chủ nghĩa xã hội. Khi mà một bộ phận to lớn của giai cấp vô sản — những người đàn ông — ở ngoài mặt trận, thì một bộ phận khác của giai cấp vô sản — những người nữ công nhân — trong thời gian chiến tranh phải nắm lấy sự nghiệp xã hội chủ nghĩa của chúng ta". — 442.

⁴⁰¹ Qua một bức thư khác gửi cho Ác-măng (xem tr. 481) người ta thấy rằng trong ban biên tập của cơ quan ngôn luận này có Lu-na-tsác-xki, Xô-côn-ni-cốp, Gra-be, Ne-nơ. — 444.

⁴⁰² Xem C. Mác và Ph. Ăng-ghen. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 2, t. 13, tr. 280 - 281 và tác phẩm của Ph. Ăng-ghen "Chủ nghĩa xã hội ở Đức" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 2, t. 22, tr. 255 - 260). — 447.

⁴⁰³ Ý nói đại hội của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ họp ở Xuy-rích vào ngày 4 - 5 tháng Mười một 1916. (Về chi tiết đại hội này, hãy xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, chú thích 83).— 449.

⁴⁰⁴ Số 3 của tờ "Bản tin của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa" ngày 29 tháng Hai 1916 đã đăng dự thảo cương lĩnh của Đảng dân chủ - xã hội Hà-lan, trong đó chẳng hạn có đưa ra những yêu sách sau đây: dân chủ hóa tất cả các cơ quan đại diện, thiết lập chế độ cộng hòa, ngày làm 8 giờ, thủ tiêu chế độ quân phiệt v. v.. — 451.

⁴⁰⁵ Ý nói bài phát biểu của A. Smít ngày 30 tháng Mười một 1916 tại hội nghị những người dân chủ - xã hội Thụy-sĩ thuộc phái tả Xim-méc-van. Hội nghị đã thảo luận vấn đề chuẩn bị dự thảo nghị quyết để đưa ra đại hội đặc biệt sắp họp của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ bàn về vấn đề thái độ của những người xã hội chủ nghĩa đối với chủ nghĩa quân phiệt và đối với chiến tranh. — 453.

⁴⁰⁶ *Nghị quyết A-a-rau* — nghị quyết của đại hội Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ họp ở A-a-rau vào ngày 20 - 21 tháng Mười một 1915 (về chi tiết liên quan đến đại hội này, hãy xem chú thích 204). — 456.

⁴⁰⁶ Ý nói dự thảo nghị quyết của Plát-ten về vấn đề chiến tranh, do Plát-ten viết nhân đại hội đặc biệt sắp họp của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ; tại đại hội này, vấn đề thái độ đối với chiến tranh sẽ được đưa ra thảo luận.

(Về các phương án dự thảo nghị quyết của Plát-ten, trong đó có những nhận xét của Lê-nin, hãy xem trong Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. XVII, tr. 56 - 65.) — 456.

⁴⁰⁸ Ở đây Lê-nin nói về những luận cương của mình "Nhiệm vụ của phái tả Xim-méc-van trong Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 196 - 208). — 459.

⁴⁰⁹ Ý nói cuốn sách của Hum-be - Đrô "Guerre à la Guerre. À bas L'Armée. Plaidoirie complète devant le Tribunal Militaire à Neuchâtel le 26 août 1916" ("Đấu tranh chống chiến tranh. Đả đảo quân đội. Toàn văn bài diễn văn bào chữa trong phiên xử của tòa án quân sự ở Nép-sa-ten ngày 26 tháng Tám 1916"). Hum-be - Đrô bị bắt vì không chịu đến trình diện ở trạm tuyển quân. — 459.

⁴¹⁰ Báo "Arbeiterpolitik", số 25, ngày 9 tháng Chạp 1916, ở mục "Trích nhật ký chính trị của chúng tôi" đã đăng một bài không ký tên và đề ngày 6 tháng Chạp 1916. Tác giả bài này thông báo về cuộc tranh luận về vấn đề quyền dân tộc tự quyết trong số 1 của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"" và tác giả viết rằng những quan điểm của Lê-nin về vấn đề này đã không được sự tán thành của "ba biên tập viên của tờ "Người cộng sản", một tạp chí lý luận của những người thuộc phái tả cấp tiến ở Nga". Bài báo này chỉ làm lạc hướng độc giả bởi vì bài này không có một câu nào nói về những sai lầm lý luận cũng như về hành vi bè phái chống đảng của nhóm này, sau khi cho xuất bản tờ "Người cộng sản".

Cũng trong số này của báo "Arbeiterpolitik" người ta đã đăng, với tính cách xã luận, một bài nhỏ của Bu-kha-rin "Nhà nước đế quốc chủ nghĩa" với lời chú thích cuối trang của ban biên tập, trong đó đã đánh giá tốt bài của Bu-kha-rin. — 459.

- ⁴¹¹ Ý nói bức thư của Gu-tso-cốp ngày 15 (28) tháng Tám 1916, gửi tham mưu trưởng của Tổng tư lệnh tối cao là tướng A-lếch-xê-ép. Bức thư biểu lộ nỗi lo sợ của giai cấp tư sản Nga trước cuộc cách mạng đang đến gần và sự bất bình với chính phủ Nga hoàng đã bắt lạt trong việc ngăn chặn bước tiến của cách mạng. Bức thư của Gu-tso-cốp đã được đăng trên báo "Người dân chủ - xã hội", số 57, ngày 30 tháng Chạp 1916. — 460.
- ⁴¹² "Báo cáo về cách mạng 1905" đã được V. I. Lê-nin đọc bằng tiếng Đức ngày 9 (22) tháng Giêng 1917, tại Cung nhân dân ở Xuy-rích, trong cuộc họp của thanh niên công nhân Thụy-sĩ (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 306 - 328). — 463.
- ⁴¹³ "Chuyên san tranh luận", số 3, ngày 29 tháng Tư (ngày 12 tháng Năm) 1911 đã đăng bài của Lê-nin "Ý nghĩa lịch sử của cuộc đấu tranh trong nội bộ đảng ở Nga". Phần hai của bài này là phần tổng kết thống kê các cuộc bãi công ở Nga mà Lê-nin đã nói đến (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 19, tr. 365). — 463.
- ⁴¹⁴ Về câu chuyện "tai tiếng xảy ra với Sco-lốp-xki", Di-nô-vi-ép đã viết: "... Sco-lốp-xki ở trong một tình trạng khủng hoảng nào đó, cho nên anh ta — *tuyệt đối không nói với chúng tôi một lời* — đã đem tất cả những số tiền của đảng ra chi!... Tôi tin rằng chẳng bao lâu nữa anh ấy sẽ hoàn trả lại. Nhưng hiện thời thì chẳng có một *xăng-tim* nào để dùng vào các khoản bưu phí...". — 464.
- ⁴¹⁵ Ý nói cuốn sách của N. C. Crúp-xcai-a "Giáo dục quốc dân và dân chủ". Cuốn sách này do nhà xuất bản "Đời sống và tri thức" xuất bản năm 1917. — 465.
- ⁴¹⁶ Ý nói bản thảo cuốn "Chủ nghĩa đế quốc, giai đoạn tột cùng của chủ nghĩa tư bản" lúc đó đang nằm ở nhà xuất bản "Cánh buồm". — 466.
- ⁴¹⁷ Xem C. Mác và Ph. Ăng-ghe-n. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 2, t. 22, tr. 529 - 548. — 472.

- ⁴¹⁸ Ở đây có lẽ muốn nói đến ý kiến phát biểu của Ph. Ăng-ghe-n trong bức thư gửi cho Ph. Doóc-ghe (xem C. Mác và Ph. Ăng-ghe-n. Toàn tập, tiếng Nga, t. XXVIII, 1940, tr. 308). — 472.
- ⁴¹⁹ Ý nói việc biểu quyết các nghị quyết về vấn đề hòa bình tại đại hội của Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp họp ở Pa-ri trong những ngày 25 - 30 tháng Chạp 1916, cũng như tại đại hội của Tổng liên đoàn lao động (Confédération générale du Travail) họp trong những ngày 24 - 26 tháng Chạp 1916. Kết quả cuộc biểu quyết về vấn đề này đã được Lê-nin dẫn ra trong chương III nhan đề "Chủ nghĩa hòa bình của những người xã hội chủ nghĩa và của những người theo chủ nghĩa công đoàn ở Pháp", trong tác phẩm "Chủ nghĩa hòa bình tư sản và chủ nghĩa hòa bình xã hội chủ nghĩa" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 251 - 256). — 482.
- ⁴²⁰ *Lời kêu gọi của Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa "Gửi giai cấp công nhân"* đã được đăng ngày 6 tháng Giêng 1917 trên tờ "Bulletin I. S. K.", số 6. Lời kêu gọi này đã được phân tích trong chương IV của bài "Chủ nghĩa hòa bình tư sản và chủ nghĩa hòa bình xã hội chủ nghĩa", chương này được Lê-nin đặt tên là "Tổ chức Xim-méc-van ở ngã ba đường" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 256 - 260). — 482.
- ⁴²¹ Ý nói báo "Volksrecht", số 5, ngày 6 tháng Giêng 1917, trong đó có đăng bài viết về cuộc họp của đảng, diễn ra ngày 5 tháng Giêng tại Cung nhân dân ở Xuy-rích. Một trong các mục của nghị quyết được thông qua đã phản đối hành động "cố động lén lút" cho việc trì hoãn đại hội đảng. — 483.
- ⁴²² Ở đây có thể là nói về cuốn sách của Ca-mê-nép "Sự sụp đổ của Quốc tế" do nhà xuất bản "Làn sóng" xuất bản hồi tháng Chạp 1916. — 483.
- ⁴²³ Bức thư của Lê-nin là để thảo luận tại các chi bộ hải ngoại của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. — 485.
- ⁴²⁴ "*Gnütlianner*" ("Hội viên Gruýt-li") — cơ quan ngôn luận của "Liên minh Gruýt-li", một tổ chức cải lương - tư sản ở Thụy-sĩ; báo này được lập ra ở Xuy-rích năm 1851. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới (1914 - 1918) báo này đứng trên lập trường xã hội - sô-vanh. Lê-nin gọi báo này là tờ báo của "bọn đầy tớ

- trung thành và ra mặt của giai cấp tư sản trong phong trào công nhân". — 486.
- ⁴²⁵ Lời tuyên bố của Ban chấp hành trung ương Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ về việc hoãn đại hội đảng đã được đăng trong số 7 của tờ "Volksrecht", xuất bản ngày 9 tháng Giêng 1917 (xem bài "Der ausserordentliche Parteitag verschoben" — "Đại hội bất thường của đảng được hoãn lại", còn trong số 8, ra ngày 10 tháng Giêng 1917, trong một bài báo đăng ở mục "Vereine und Versammlungen" ("Các hiệp hội và hội nghị") đã dẫn ra nghị quyết của một hội nghị của tổ chức đảng cấp khu họp ở Xuy-rích, trong đó người ta đòi triệu tập đại hội đảng, chậm nhất là vào mùa xuân 1917. — 489.
- ⁴²⁶ Ý nói bài phát biểu của V. Muyn-txen-béc tại phiên họp của Ban lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ ngày 7 tháng Giêng 1917 về vấn đề hoãn triệu tập đại hội đảng dự định khai mạc vào ngày 11 tháng Hai 1917 ở Béc-nơ để thảo luận vấn đề chiến tranh. — 490.
- ⁴²⁷ "Parteibeschlüsse" ("Các quyết nghị của đảng") — bài xã luận không ký tên, đăng trên báo "Berliner Tagwacht", số 6, ra ngày 8 tháng Giêng 1917. — 490.
- ⁴²⁸ Báo "Volksrecht", số 11, ngày 13 tháng Giêng 1917, đã đăng một bài dưới ký tên "-g", nhan đề là "Zur Parteitagsverschiebung" ("Về việc hoãn triệu tập đại hội đảng"), trong đó tác giả đã phản đối quyết định của Ban lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ — thông qua ngày 7 tháng Giêng — về việc hoãn vô thời hạn việc triệu tập đại hội. — 490.
- ⁴²⁹ "Tin tức nước Nga" — tờ báo đại biểu cho quyền lợi của bọn địa chủ theo chủ nghĩa tự do và của giai cấp tư sản. Từ năm 1905 báo này là cơ quan của bọn dân chủ - lập hiến cánh hữu. Báo xuất bản ở Mát-xcơ-va từ 1863 đến 1918. — 492.
- ⁴³⁰ Lê-nin có ý nói bài "Chủ nghĩa hòa bình tư sản và chủ nghĩa hòa bình xã hội chủ nghĩa" mà Người dự định cho đăng trên tờ "Thế giới mới", do những người xã hội chủ nghĩa Nga lưu vong xuất bản ở Niu-oóc. Nhưng bài này đã không được đăng trên tờ báo đó. Sau khi được chỉnh lý lại, hai chương đầu của bài này đã được đăng trong số cuối cùng, số 58, của báo "Người dân chủ - xã hội", ra ngày 31 tháng Giêng 1917, dưới đầu đề "Một bước ngoặt trên

- trường chính trị thế giới" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 339 - 348). — 493.
- ⁴³¹ Lê-nin có ý nói nghị quyết của phái tả Thụy-sĩ, trong đó có yêu sách tiến hành cuộc trưng cầu ý kiến về vấn đề triệu tập đại hội bất thường của đảng, mà việc triệu tập này đã bị trì hoãn vô hạn định theo quyết định của Ban lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. Bản tiếng Đức của nghị quyết này, với những chỗ sửa đổi của V. I. Lê-nin, đã được lưu trong Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô. Nghị quyết của phái tả đã được lấy làm cơ sở cho cuộc trưng cầu ý kiến được tiến hành sau khi các tổ chức địa phương đã phát biểu tán thành triệu tập đại hội vào mùa xuân. Ngày 23 tháng Giêng 1917, báo "Volksrecht", số 19, đã đăng thư của nhóm sáng kiến phụ trách tổ chức cuộc trưng cầu ý kiến dưới đầu đề "Das Referendum gegen den Parteivorstandsbeschluss ergriffen" ("Cuộc trưng cầu ý kiến chống quyết định của Ban lãnh đạo đảng đã bắt đầu"). — 498.
- ⁴³² Lê-nin có ý nói đến bài của C. Cau-xky "Einige Feststellungen über Marx und Engels" ("Một số sự kiện về Mác và Ăng-ghe-nh") được đăng trên tờ "Die Neue Zeit", 1908, số 1, 2. Oktober, S. 5 - 7.
- Những bức thư của Ăng-ghe-nh gửi Cau-xky nói về việc người ta đã xuyên tạc như thế nào lời tựa của Ăng-ghe-nh viết cho tác phẩm của Mác "Đấu tranh giai cấp ở Pháp từ 1848 đến 1850", xem C. Mác và Ph. Ăng-ghe-nh. Những bức thư chọn lọc, Mát-xcơ-va, 1953, tr. 487 và Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ nhất, t. XXIX, 1948, tr. 402. — 499.
- ⁴³³ Bài thuyết trình về chủ nghĩa hòa bình, — bài thuyết trình mà V. I. Lê-nin nói đến, — đã được I-nét-xa Ăc-măng trình bày ngày 21 tháng Giêng 1917 (xem tập này, tr. 504 - 505). — 502.
- ⁴³⁴ Xem chú thích 431. — 503.
- ⁴³⁵ Ý nói dự thảo lời tuyên bố được thông qua ngày 15 tháng Giêng 1917 tại hội nghị những người dân chủ - xã hội cánh tả Thụy-sĩ đòi đưa Grim ra khỏi Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa. — 503.
- ⁴³⁶ Ý nói cuộc trưng cầu ý kiến về vấn đề triệu tập đại hội bất thường của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ để thảo luận vấn đề thái độ đối

với chiến tranh. Bất chấp việc các thủ lĩnh đảng là R. Grim, G. Smít, Ph. Snai-đơ, G. Grây-lích, G. Mui-lơ (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 363 - 366) đấu tranh chống lại cuộc trưng cầu ý kiến này, nhưng cuộc trưng cầu này đã được hưởng ứng nhiệt liệt của công nhân vùng Thụy-sĩ nói tiếng Đức và nói tiếng Pháp. — 504.

⁴³⁷ Xem chú thích 431. — 507.

⁴³⁸ Xem Ph. Ăng-ghen. "Chủ nghĩa xã hội ở Đức" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 2, t. 22, tr. 255 - 260). — 507.

⁴³⁹ Số 6 của tạp chí "Jugend-Internationale", xuất bản ngày 1 tháng Chạp 1916, đã đăng (ký tên Nota Bene) bài của Bu-kha-rin "Nhà nước đế quốc chủ nghĩa ăn cướp". Lê-nin đã phê phán bài này qua tác phẩm "Quốc tế thanh niên", đăng trong "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"", số 2 (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 225 - 229).

Tạp chí "Arbeiterpolitik", số 25, ngày 9 tháng Chạp 1916, cũng đã đăng — với một số chỗ rút bớt — bài này của Bu-kha-rin với nhan đề "Nhà nước đế quốc chủ nghĩa". — 508.

⁴⁴⁰ Xem Ph. Ăng-ghen. "Về vấn đề nhà ở" (C. Mác và Ph. Ăng-ghen. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 2, t. 18, tr. 203 - 284). — 512.

⁴⁴¹ Ý nói nghị quyết về vấn đề hòa bình, do Lô-ri-ô, Ráp-pô-po và Xô-mô-nô đưa ra hồi tháng Chạp 1916, tại đại hội đảng bộ Xe-nơ của Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp. Nghị quyết này đã không thu được đa số phiếu. — 512.

⁴⁴² Ý nói cuốn sách của Xpéch-ta-to (M. I. Na-khim-xôn) "Vaterlands-Verteidigung und auswärtige Politik der Sozialdemokratie" ("Bảo vệ tổ quốc và chính sách đối ngoại của Đảng dân chủ - xã hội"). — 514.

⁴⁴³ Ý nói "Những đề nghị về các điểm sửa đổi trong bản nghị quyết của đa số trong ủy ban phụ trách vấn đề chiến tranh", những đề nghị này đã được đăng ngày 9 tháng Hai 1917 trên báo "Volksrecht", số 34, dưới đầu đề "Abänderungsanträge zu der Resolution der Mehrheit der Militärkommission". (Về chi tiết liên quan đến tài liệu này, hãy xem trong tập này, tr. 522.) Trong số những nhân vật ký tên vào tài liệu này có Grim, Nốp-xơ và Plát-ten.

Dự thảo ban đầu của phái đa số — bác bỏ chủ trương "bảo vệ tổ quốc" — đã được đăng ngày 9 tháng Giêng 1917 trên báo "Volksrecht", số 7, ở dưới ký tên Ấp-phôn-te, Gra-be, Ne-nơ, Nốp-xơ và Smít. — 520.

⁴⁴⁴ X. N. Ra-vích đã viết cho Lê-nin nói về chủ nghĩa cơ hội trong tổ chức dân chủ - xã hội Giơ-ne-vơ, trong hàng ngũ tổ chức này một nhóm nhỏ những người bôn-sê-vích đã phải tiến hành một công tác theo tinh thần quốc tế chủ nghĩa. — 521.

⁴⁴⁵ Ý nói lập trường của E. Nốp-xơ và của Ph. Plát-ten trong thời gian có cuộc đấu tranh gay gắt trong Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ về vấn đề chủ nghĩa quân phiệt và về hành động của những người dân chủ - xã hội ở nghị viện trong vấn đề các khoản tín dụng chiến tranh. Chẳng hạn, E. Nốp-xơ đã chống lại cuộc trưng cầu ý kiến, có lý do chính đáng mà phái tả đã tiến hành, để hỏi ý kiến về vấn đề triệu tập gấp đại hội đảng. Cả hai (Nốp-xơ và Plát-ten) đã tham dự hội nghị riêng của phái giữa họp vào ngày 3 tháng Hai 1917 (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 363 - 366). — 521.

⁴⁴⁶ Ý nói những tờ truyền đơn do nhóm những người Thụy-sĩ, Đức, Ba-lan và Nga theo phái tả Xim-méc-van xuất bản ở Xuy-rích. V. I. Lê-nin đã tham gia hiệu đính tờ truyền đơn số 1 — "Chống luận điệu giả dối về bảo vệ tổ quốc", đã tổ chức việc dịch tờ truyền đơn này ra các thứ tiếng nước ngoài và hết sức giúp vào việc phổ biến tờ truyền đơn này. — 521.

⁴⁴⁷ Đại hội bang của đảng bộ dân chủ - xã hội Xuy-rích ở Tót-xơ (Töss) họp vào ngày 11 - 12 tháng Hai 1917. Cơ quan ngôn luận của đảng "Volksrecht" ("Dân quyền"), số 36, ngày 12 tháng Hai 1917, đã có một bài xã luận về đại hội này, nhan đề "Der Parteitag in Töss" ("Đại hội đảng ở Tót-xơ").

Tại đại hội người ta đã đưa ra 2 dự thảo nghị quyết: 1) dự thảo nghị quyết của phái thiểu số trong ủy ban phụ trách vấn đề chiến tranh, được phái hữu thảo ra theo tinh thần xã hội - sô-vanh, và 2) dự thảo nghị quyết mang tinh thần phái giữa do phe đa số trong ủy ban thảo ra. Trong cuộc biểu quyết (93 thuận và 65 chống), đại hội đã thông qua dự thảo nghị quyết của phái đa số. Đề nghị quyết của bọn xã hội - sô-vanh không được thông qua, phái tả đã biểu quyết tán thành nghị quyết này, nhưng đã bỏ sung một đề

- ng nghị do V. I. Lê-nin viết, gọi là "Đề nghị về các điểm sửa đổi trong nghị quyết về vấn đề chiến tranh", đã được đại hội chấp nhận (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 362). — 521.
- ⁴⁴⁸ Ngày 1 tháng Hai 1917 tại Ôn-ten đã diễn ra cuộc họp của Hội nghị Xim-méc-van (thành phần không đầy đủ) với sự tham gia của các đại diện những tổ chức đã được mời đến tham dự hội nghị của những người xã hội chủ nghĩa các nước thuộc khối Đồng minh (hồi tháng Ba 1917) (V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 364 - 365). — 521.
- ⁴⁴⁹ Xem chú thích 443. — 522.
- ⁴⁵⁰ Ý nói đề nghị do Lê-nin viết, nhan đề "Đề nghị về các điểm sửa đổi trong nghị quyết về vấn đề chiến tranh". Xem chú thích 447. — 522.
- ⁴⁵¹ Lê-nin dự định cho đăng bài báo viết về vấn đề thái độ của chủ nghĩa Mác đối với nhà nước trong số 3 của "Văn tập "Người dân chủ - xã hội"". Bài này đã không được viết. Những tài liệu mà Lê-nin thu thập được đã trở thành cơ sở cho tác phẩm "Nhà nước và cách mạng" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 33). — 525.
- ⁴⁵² Đây là nói về truyền đơn số 1 — "Gegen die Lüge der Vaterlandsverteidigung" ("Chống luận điệu giả dối về bảo vệ tổ quốc"), sau này đã được xuất bản, ở dưới ghi dòng chữ: "Nhóm tả Xim-méc-van ở Thụy-sĩ". Lê-nin đã tham gia trực tiếp vào việc thảo ra và hiệu đính tờ truyền đơn này. Tờ truyền đơn này bao gồm một tài liệu do Lê-nin viết "Đề nghị về các điểm sửa đổi trong nghị quyết về vấn đề chiến tranh" và một số luận điểm rút trong những tác phẩm khác của V. I. Lê-nin. — 527.
- ⁴⁵³ Tờ truyền đơn mà Lê-nin nói đến của Ban thường vụ Mát-xcơ-va đã không được đăng trên cơ quan ngôn luận trung ương của đảng, báo "Người dân chủ - xã hội", vì hồi tháng Giêng 1917 tờ báo này đã ra số báo cuối cùng, số 58.

Ban thường vụ Mát-xcơ-va thuộc Ban chấp hành trung ương là tên gọi lúc bấy giờ của cơ quan lãnh đạo đảng của đảng bộ bôn-sê-vích tỉnh Mát-xcơ-va. Thành phần Ban thường vụ Mát-xcơ-va thuộc Ban chấp hành trung ương gồm có R. X. Dem-li-a-tơ-ca,

- M. X. Ôn-min-xki, I. I. Xcơ-voóc-txop - Xtê-pa-nốp và những người khác. — 529.
- ⁴⁵⁴ "Weekly People" ("Tuần báo nhân dân") — cơ quan của Đảng công nhân xã hội chủ nghĩa Mỹ, được thành lập vào năm 1891 ở Ni-u-ôc. — 529.
- ⁴⁵⁵ Lần đầu tiên cuốn sách của M. Ba-cu-nin "Công xã Pa-ri và khái niệm về nhà nước" đã được đăng — dịch từ tiếng Pháp ("Trích bản thảo không in") — trên tạp chí "Công xã", xuất bản bằng tiếng Nga ở Giơ-ne-vơ (xem các số 5, 6 - 7 của tờ "Công xã" xuất bản vào tháng Năm và tháng Sáu - tháng Bảy 1878). Cuốn sách này cũng được xuất bản cả bằng tiếng Pháp: "La Commune de Paris et la Notion de L'État par Michel Bakounine", Paris, 1899. — 533.
- ⁴⁵⁶ Ý nói tờ truyền đơn "Chống luận điệu giả dối về bảo vệ tổ quốc". — 541.
- ⁴⁵⁷ Ý nói các đại biểu bôn-sê-vích trong Đu-ma nhà nước IV A. E. Ba-đơ-ép, M. C. Mu-ra-nốp, G. I. Pê-tơ-rốp-xki, Ph. N. Xa-môi-lốp, N. R. Sa-gốp (về những chi tiết liên quan đến họ, hãy xem chú thích 46). — 544.
- ⁴⁵⁸ Bức thư này (bưu thiếp) gửi I. Ph. Ác-măng ở Cla-răng là do Lê-nin viết trên đường từ La Sô-đơ-phông đến Xuy-rích. Tại La Sô-đơ-phông — một trung tâm công nhân lớn ở Thụy-sĩ — Lê-nin đã đọc trong trụ sở câu lạc bộ công nhân một bản thuyết trình (bằng tiếng Đức) về Công xã Pa-ri và về triển vọng phát triển của cách mạng Nga ("Cách mạng Nga có đi theo con đường của Công xã Pa-ri không?"). — 547.
- ⁴⁵⁹ Lê-nin muốn nói đến bản tuyên bố của Chính phủ lâm thời, trong đó có trình bày cương lĩnh chính trị, một trong những điểm ghi trong cương lĩnh này là điểm ân xá hoàn toàn và ngay lập tức cho những người bị tù vì những lý do chính trị và tôn giáo (xem "Truyền tin của Chính phủ lâm thời", số 1, ngày 5 tháng Ba 1917). — 547.
- ⁴⁶⁰ Ngày 6 (19) tháng Ba 1917, tại một cuộc họp riêng của các trung tâm của đảng Nga ở Béc-nơ, Mác-tốp đã đưa ra một kế hoạch về việc cho hồi hương những người Đức bị cầm giữ ở Nga để đổi lấy việc những người lưu vong được đi qua Đức. Kế hoạch này đã

- được Lê-nin ủng hộ (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 119 - 121; Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. II, 1924, tr. 385 - 393). — 551.
- ⁴⁶¹ V. A. Các-pin-xki đã mời V. I. Lê-nin đến Giơ-ne-vơ để thuyết trình trước những người Nga lưu vong và những người xã hội chủ nghĩa Thụy-sĩ, về đề tài những nhiệm vụ của đảng trong cách mạng.
- Cuộc mít-tinh được nói đến của những người quốc tế chủ nghĩa Nga và Thụy-sĩ đã được tiến hành ngày 9 (22) tháng Ba 1917. V. I. Lê-nin đã không có mặt trong cuộc mít-tinh. — 552.
- ⁴⁶² Ý nói bản "Tuyên ngôn của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga gửi tất cả các công dân Nga" của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga được đăng trong Phụ lục số 1 của tờ "Tin tức của Xô-viết Pê-tơ-rô-grát", ra ngày 28 tháng Hai (ngày 13 tháng Ba) 1917. Lê-nin đã được đọc những đoạn trích Tuyên ngôn này ở trên báo "Frankfurter Zeitung", số 80, ra ngày 22 tháng Ba 1917, với nhan đề: "Das Manifest der Sozialrevolutionäre" — "Tuyên ngôn của những người xã hội chủ nghĩa cách mạng". Tuyên ngôn này đã đưa ra những yêu sách đòi thành lập chế độ cộng hòa dân chủ, ngày làm 8 giờ, tịch thu ruộng đất của địa chủ đem chia cho nông dân, tịch thu những nguồn dự trữ lúa mì, và điều chủ yếu là chấm dứt cuộc chiến tranh ăn cướp. (Về ý nghĩa bản Tuyên ngôn này, hãy xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 34 và 74.) — 555.
- ⁴⁶³ *Phái "Bước đầu"* — những người thuộc một nhóm được hình thành xung quanh tờ báo men-sê-vích - tơ-rốt-kít — tờ "Bước đầu", xuất bản ở Pa-ri từ tháng Chín 1916 đến tháng Ba 1917. — 556.
- ⁴⁶⁴ Bức thư này là để trả lời bức thư của A. V. Lu-na-tsác-xki. Hồi tháng Ba 1917 Lu-na-tsác-xki có ý định đến Xuy-rích và đã đề nghị Lê-nin tổ chức một hội nghị giữa những người bôn-sê-vích với phái "Tiến lên". Lê-nin đã từ chối không tham gia hội nghị này. — 557.
- ⁴⁶⁵ *Phái Gvô-dơ-đép* — những phần tử theo tên men-sê-vích có xu hướng xã hội - sô-vanh Gvô-dơ-đép. Hồi đó y cầm đầu cái gọi là "nhóm công nhân" thuộc Ủy ban công nghiệp chiến tranh trung ương do giai cấp tư sản Nga lập ra hồi năm 1915. — 557.
- ⁴⁶⁶ Vào thứ ba, ngày 27 tháng Ba 1917, trong một cuộc họp của công nhân Thụy-sĩ tại Cung nhân dân ở Xuy-rích, Lê-nin đã đọc bản

- thuyết trình "Về nhiệm vụ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga trong cách mạng Nga" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 72 - 78). — 558.
- ⁴⁶⁷ Ý nói nghị quyết cuộc mít-tinh của những người quốc tế chủ nghĩa Nga và Thụy-sĩ được tiến hành ngày 22 tháng Ba 1917. — 559.
- ⁴⁶⁸ *Lời kêu gọi của Tơ-khê-ít-dê* — lời kêu gọi của Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ Pê-tơ-rô-grát của bọn men-sê-vích và xã hội chủ nghĩa - cách mạng để ủng hộ Chính phủ lâm thời. — 560.
- ⁴⁶⁹ Xem chú thích 466. — 564.
- ⁴⁷⁰ Trong các hồi ký của mình, V. A. Các-pin-xki đã viết: "Cũng còn có cả kế hoạch di chuyển cho một số đồng chí: lấy chồng là công dân Thụy-sĩ và do đó sẽ được quyền sang Đức cũng như sang Nga. VI. I-lích rất thích kế hoạch này, cho nên Người đã khuyên nữ đồng chí Ra-vích tìm lấy "một ông già thích hợp", nhằm mục đích này Người đã đề xuất một đảng viên men-sê-vích là P. B. Ác-xen-rốt (thuộc quốc tịch Thụy-sĩ)". — 565.
- ⁴⁷¹ Trong bản thảo của V. I. Lê-nin còn lưu được trong Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô, đã không thấy ghi địa chỉ người nhận. Điều chắc chắn hơn cả là bức thư này có thể được nhằm gửi cho I-a. X. Ga-nê-tơ-ki hoặc cho I. Ph. Ác-măng. Ngày 18 tháng Ba 1917, V. I. Lê-nin đã yêu cầu I. Ph. Ác-măng tìm hiểu khả năng chuyển đi một cách hợp pháp của Người từ Thụy-sĩ về Nga, qua nước Anh (xem tập này, tr. 547). Nhưng ngày 19 tháng Ba, V. I. Lê-nin đã được biết rằng Ác-măng không muốn đến Anh. Vì vậy, V. I. Lê-nin không có lý do để gửi tài liệu trên cho I. Ph. Ác-măng. Và trong các bức thư về sau gửi cho Ác-măng, V.I. Lê-nin không nhắc đến lời yêu cầu ấy nữa.
- Trong bản thảo của Lê-nin không thấy ghi ngày tháng. Qua nội dung người ta thấy rằng có lẽ bức thư này được viết sau những bức thư kể trên gửi cho I. Ph. Ác-măng. Trong thư này đã trình bày những điều kiện để nhóm lưu vong chính trị di chuyển nhờ sự trung gian của Ph. Plát-ten, một đảng viên dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. Dưới một hình thức được sửa lại, những điều kiện này đã được đưa vào văn bản "Những cơ sở để thương lượng về việc hồi hương các chính trị gia lưu vong trở về Nga" qua nước

Đức, văn bản này do Ph. Plát-ten ký ngày 4 tháng Tư 1917 (xem Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. II, tr. 382 - 383).

Trong các hồi ký của mình I-a. X. Ga-nê-txơ-ki đã viết rằng "ngay sau khi nhận được những tin tức đầu tiên về Cách mạng tháng Hai", Ga-nê-txơ-ki đã đề nghị V. I. Lê-nin trở về Nga, qua nước Anh. Vì vậy, điều chắc chắn nhất là tài liệu này có thể được V. I. Lê-nin gửi cho I-a. X. Ga-nê-txơ-ki, — một đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã tích cực tham gia tổ chức chuyển hồi hương những nhà hoạt động chính trị lưu vong Nga từ Thụy-sĩ trở về Nga. Trong tập này đã in nhiều thư và điện gửi cho I-a. X. Ga-nê-txơ-ki về vấn đề này.

Những bức thư của V. I. Lê-nin chứng tỏ rằng kế hoạch hồi hương qua nước Anh chỉ bị hoãn toàn gặt bỏ vào ngày 30 tháng Ba 1917, khi mà Lê-nin được biết rằng chính phủ Anh đã đưa Tséc-nốp từ Anh về Pháp (xem tập này, tr. 568 - 569). Cũng trong ngày hôm đó Lê-nin đã gửi cho Ga-nê-txơ-ki thoạt đầu là một bức điện, rồi sau là một bức thư trong đó Người gạt bỏ kế hoạch đi qua Anh. Không xác định được là tài liệu này có đến tay Ga-nê-txơ-ki không. — 567.

⁴⁷² Cuốn sách "*Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh)*" đã được xuất bản ngay trước ngày khai mạc Hội nghị Xim-méc-van và đã được phân phát cho những người tham dự hội nghị.

Năm 1918 cuốn sách này đã được Xô-viết đại biểu công nhân và Hồng quân Pê-tơ-rô-grát xuất bản (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 307 - 350). — 571.

⁴⁷³ V. I. Lê-nin nhấn mạnh trách nhiệm của L. B. Ca-mê-nép nhân có tình hình là Ca-mê-nép, sau khi từ nơi đi đày trở về Pê-tơ-rô-grát ngày 12 tháng Ba 1917, đã trở thành một trong số các biên tập viên của báo "Sự thật" và đại diện của đảng bôn-sê-vích tại Xô-viết Pê-tơ-rô-grát.

Tuy nhiên L. B. Ca-mê-nép, về những vấn đề chính trị tối quan trọng có tính chất nguyên tắc của đảng, đã giữ lập trường nửa men-sê-vích. Trong những bài đăng trên tờ "Sự thật" đã bảo vệ chính sách những người bôn-sê-vích ủng hộ có điều kiện Chính phủ lâm thời tư sản, chủ trương gây sức ép với chính phủ này nhằm mục đích bắt chính phủ này mở ngay những cuộc đàm phán hòa bình. Trong việc đánh giá chiến tranh, Ca-mê-nép đã rơi vào lập trường vệ quốc. Trong bài "Về những luận cương của Lê-nin"

đăng trên báo "Sự thật" ngày 12 tháng Tư 1917, Ca-mê-nép đã phản đối ý kiến Lê-nin, đã mô tả theo quan điểm cơ hội chủ nghĩa triển vọng đưa nước Nga chuyển sang cách mạng xã hội chủ nghĩa sau vài chục năm. Lập trường của Ca-mê-nép đã bị V. I. Lê-nin phê phán gay gắt qua cuốn sách "Những bức thư về sách lược" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 131 - 144). — 575.

⁴⁷⁴ Trong bản sơ thảo bức điện, do một người không rõ tên tuổi viết bằng tiếng Đức, V. I. Lê-nin đã ghi chú bằng tiếng Nga: "Được gửi đi vào tối thứ bảy, ngày 31. III và Grim đã nhận được vào buổi sáng ngày 1. IV". — 575.

⁴⁷⁵ V. I. Lê-nin có ý nói đến bài diễn văn chào mừng của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại đại hội của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ họp ở Xuy-riích vào ngày 4 tháng Mười một 1916 (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 30, tr. 180 - 183). — 579.

⁴⁷⁶ Quyết định của Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga về việc di chuyển ngay lập tức những người lưu vong trở về Nga qua nước Đức, đã được thông qua ngày 31 tháng Ba 1917 (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 83 - 84). — 580.

⁴⁷⁷ *M. Gô-béc-man* — một đảng viên dân chủ - xã hội, một đảng viên bôn-sê-vích, đảng viên của chi bộ bôn-sê-vích Lô-da-nơ; nhân vật được nhắc đến ở dưới đây, tên là A-bram (A. Xcốp-nô), là một đảng viên bôn-sê-vích, đảng viên của một trong số các chi bộ bôn-sê-vích ở Thụy-sĩ; cả hai nhân vật này đều đã đến Nga cùng với V. I. Lê-nin. — 580.

⁴⁷⁸ Đây là nói về quyết định của phái men-sê-vích và những người xã hội chủ nghĩa - cách mạng theo xu hướng quốc tế chủ nghĩa nhằm chống lại quyết định của Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương về việc chấp nhận đề nghị của R. Grim về việc di chuyển ngay lập tức về Nga qua nước Đức. Phái men-sê-vích và xã hội chủ nghĩa - cách mạng thì lại đề nghị chờ sự phê chuẩn của Xô-viết đại biểu công nhân về việc trở về Nga qua nước Đức. — 580.

⁴⁷⁹ N. C. Crúp-xcai-a, trong các hồi ký của mình, đã chỉ rõ rằng trong trường hợp này V. I. Lê-nin đã lấy tên Bê-lê-nin để chỉ Bộ phận

Ban chấp hành trung ương đảng. Bộ phận Ban chấp hành trung ương ngày 5 tháng Tư đã ra chỉ thị thông qua Ga-nê-txơ-ki: "U-li-a-nốp phải lập tức trở về" (Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. XIII, 1930, tr. 270). — 582.

⁴⁸⁰ Ý nói bức thư của R. Grim ngày 2 tháng Tư 1917 gửi Ủy ban tổ chức việc hồi hương những người Nga lưu vong, trong đó Grim đã phản đối "Quyết định của Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga" (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 83 - 84). — 587.

⁴⁸¹ Ý nói những điều kiện ghi thành văn bản mà ngày 4 tháng Tư 1917 Plát-ten đã chuyển cho công sứ Đức, trong đó điểm 1 có nói: "Tôi, Phri-txơ Plát-ten, xin hoàn toàn và luôn luôn chịu trách nhiệm cá nhân về toa tàu chở các nhân vật chính trị lưu vong và những nhân vật hợp pháp mong muốn trở về Nga qua nước Đức". — 587.

⁴⁸² Ý nói những nghị quyết và những biên bản có liên quan với việc di chuyển về Nga (xem Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. II, tr. 385 - 393). — 588.

⁴⁸³ Ngày 3 (16) tháng Tư, hồi 11 giờ 10 phút đêm, Lê-nin đã về đến Pê-tơ-rô-grát. — 590.

⁴⁸⁴ Đây là nói về phần "Kết luận" viết cho cuốn sách của Lê-nin "Cương lĩnh ruộng đất của Đảng dân chủ - xã hội trong cuộc cách mạng Nga lần thứ nhất trong những năm 1905 - 1907". Cuốn sách này được viết hồi tháng Mười một - tháng Chạp 1907, được in vào năm 1908, nhưng chưa xuất xưởng thì đã bị cảnh sát tịch thu và thủ tiêu.

Khi còn sống lưu vong, Lê-nin đã quyết định rằng sau khi trở về Nga sẽ tái bản cuốn sách này (xem tập này, tr. 561). Trong khi xuất bản cuốn sách này vào năm 1917, "Kết luận" đã được in không có phần cuối. Lê-nin chỉ viết nốt một câu bị ngắt quãng do một phần văn bản bị mất và còn viết bổ sung thêm một câu, đồng thời đã viết "Lời bạt" (xem Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 16, tr. 412 - 413). "Kết luận" chỉ được in toàn văn lần đầu tiên vào năm 1924 trên tạp chí "Cách mạng vô sản" (số 5, tr. 166 - 172) sau khi người ta đã tìm thấy, — trong Lưu trữ Giơ-ne-vơ của đảng, — bản thảo của Lê-nin nhan đề "Vấn đề ruộng đất trong cuộc

cách mạng Nga lần thứ nhất (Để xét lại cương lĩnh ruộng đất của Đảng dân chủ - xã hội)", với toàn bộ văn bản của phần "Kết luận". — 592.

⁴⁸⁵ Đây là nói về Hội nghị VII toàn Nga (Hội nghị tháng Tư) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. Hội nghị họp ở Pê-tơ-rô-grát trong những ngày 24 - 29 tháng Tư (7 - 12 tháng Năm) 1917 (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 339 - 453). — 593.

⁴⁸⁶ Số tiền được nói đến trong bức thư này có lẽ là tiền quỹ của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, được giữ ở nước ngoài. — 594.

⁴⁸⁷ X. Stanh-béc — một người Nga lưu vong, ủy viên của ủy ban lưu vong tại Xtốc-khôn được thành lập vào năm 1917, sau cuộc Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai, nhằm mục đích giúp đỡ các nhà chính trị lưu vong trở về Nga, ông này là khâu trung gian trong việc tiếp nhận các thư từ.

Trong bức thư gửi V. I. Lê-nin ngày 6 (19) tháng Tư, Ga-nê-txơ-ki đã viết về Stanh-béc: "Ông Stanh-béc sắp tới. Ông ta muốn sử dụng ủy ban của chúng ta; hiện ông ta đang ra sức quảng cáo cho mình ở nơi đây. Thông qua những người đáng tin cậy, đồng chí hãy báo cho ủy ban của Phi-khơ để họ hết sức thận trọng với ông ta về mặt này. Chúng ta sẽ đánh số thư từ, bài báo. Đồng chí phải luôn luôn xác nhận bằng điện báo: chúng tôi đã nhận được bức thư số... Những bức điện của chúng tôi và của đồng chí phải được bắt đầu: số thứ tự, đã nhận được bức điện của đồng chí số...". — 594.

⁴⁸⁸ "Công trái tự do" đã được Chính phủ lâm thời phát hành để chi vào những khoản chi tiêu chiến tranh; người ta đã bắt đầu việc ký mua công trái từ ngày 6 (19) tháng Tư 1917. — 595.

⁴⁸⁹ Ý nói lập trường của báo "Sự thật" hồi tháng Ba 1917, trước khi V. I. Lê-nin trở về Nga.

Trên báo "Sự thật", kể từ giữa tháng Ba, đã thấy đăng các bài của L. Ca-mê-nép, người mà Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã cho phép cộng tác mà không có quyền ký tên vào các bài. Trong những bài này vấn đề ủng hộ Chính phủ lâm thời đã được đặt ra theo công

thức men-sê-vích là "trong chùng mực", "chùng nào Chính phủ lâm thời chưa hết tác dụng", đảm bảo một sự ủng hộ đối với tất cả những biện pháp của chính phủ đó nhằm "nhỏ tận gốc tất cả những tàn dư của chế độ địa chủ - Nga hoàng"; đối với chính phủ, các bài đó đã nêu lên yêu sách đòi từ bỏ những sự thôn tính một yêu sách gây ảo tưởng cho mọi người v. v.. Trong bài xã luận "Không thể có một nền ngoại giao bí mật", do Ca-mê-nép viết, đã chứa đựng một lời kêu gọi tiếp tục chiến tranh, như vậy là trái hẳn với thái độ của đảng bôn-sê-vích đối với cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa.

Trên các trang của báo "Sự thật" người ta đã tiến hành một cách yếu ớt việc phê phán tư tưởng thỏa hiệp này. Trong thư số 1 thuộc lập "Thư từ nước ngoài gửi về" của Lê-nin — đăng ngày 21 - 22 tháng Ba (3 - 4 tháng Tư) — ban biên tập đã cắt xén rất nhiều đối với phần phê phán tầng lớp bên trên thỏa hiệp chủ nghĩa trong Xô-viết Pê-tơ-rô-grát và phân vạch mặt những mưu đồ quân chủ của Chính phủ lâm thời.

Sau khi về đến Pê-tơ-rô-grát, Lê-nin đã tham gia ban biên tập tờ báo, và báo "Sự thật" đã bắt đầu đấu tranh nhằm thực hiện kế hoạch của Lê-nin là phát triển cách mạng dân chủ - tư sản thành cách mạng xã hội chủ nghĩa. — 595.

⁴⁹⁰ Phái trẻ hay là phái tả ở Thụy-điển là tên gọi mà Lê-nin dùng để chỉ trào lưu tả trong Đảng dân chủ - xã hội Thụy-điển. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, phái trẻ đã giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa, gia nhập phái tả Xim-méc-van. Tháng Năm 1917 họ đã thành lập Đảng dân chủ - xã hội cánh tả Thụy-điển. Năm 1919 đại hội của đảng này đã thông qua nghị quyết gia nhập Quốc tế cộng sản. Năm 1921, cánh cách mạng của đảng này đã lấy tên là Đảng cộng sản Thụy-điển. — 595.

⁴⁹¹ Ý nói hiệp định về việc thành lập Chính phủ lâm thời tư sản, được ký ngày 1 (14) tháng Ba 1917 giữa Ủy ban lâm thời của Đu-ma nhà nước với các thủ lĩnh xã hội chủ nghĩa - cách mạng đứng trên lập trường men-sê-vích trong Ban chấp hành Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ Pê-tơ-rô-grát. Với hiệp định này, bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng và bọn men-sê-vích đã tự nguyện trao chính quyền cho giai cấp tư sản, trao cho Ủy ban lâm thời của Đu-ma nhà nước được quyền tùy ý thành lập Chính phủ lâm thời, và chính phủ này đã được lập ra ngày 2 (15) tháng Ba 1917. Thành phần của nó gồm công tước Lvốp, Mi-li-u-cốp, tên cầm đầu Đảng dân

chủ - lập hiến, Gu-tso-cốp, thủ lĩnh của phái thán Mươi, và những đại biểu khác của giai cấp tư sản và của bọn địa chủ. Tên xã hội chủ nghĩa - cách mạng Kê-ren-xki đã được đưa vào chính phủ này với danh nghĩa đại diện "phái dân chủ".

"Ban liên lạc", mà về sau được nói đến, đã được thành lập theo quyết định của Ban chấp hành thỏa hiệp của Xô-viết Pê-tơ-rô-grát, vào ngày 8 (21) tháng Ba 1917 để "gây ảnh hưởng" vào Chính phủ lâm thời và để "giám sát" hoạt động của nó. Thành phần ủy ban này gồm có M. I. Xcô-bê-lép, I-u. M. Xtê-clốp, N. N. Xu-kha-nốp, V. N. Phi-líp-pốp-xki, N. X. Tso-khê-ít-dê (về sau còn có cả V. M. Tséc-nốp và I. G. Txê-rê-tê-li). Ban liên lạc đã giúp Chính phủ lâm thời sử dụng uy tín của Xô-viết Pê-tơ-rô-grát nhằm mục đích che đậy chính sách phản cách mạng của mình. Với sự tiếp tay của Ban này, bọn men-sê-vích và bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng hy vọng kìm giữ quần chúng để họ không tham gia cuộc đấu tranh cách mạng tích cực nhằm chuyển chính quyền về tay các Xô-viết. Ban liên lạc đã được giải tán vào giữa tháng Tư 1917, sau khi các chức năng của nó đã được trao cho Thường vụ của Ban chấp hành trung ương các Xô-viết. — 595.

⁴⁹² Đại hội mặt trận của các đại biểu bộ đội tác chiến họp ở Pê-tơ-rô-grát từ ngày 24 tháng Tư đến ngày 4 tháng Năm (7 - 17 tháng Năm) 1917. — 597.

⁴⁹³ Đây là nói về Hội nghị VII toàn Nga (Hội nghị tháng Tư) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. — 597.

⁴⁹⁴ C. Ra-đếch hồi đó là ủy viên Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga, đóng trụ sở ở Xtốc-khôn. — 598.

⁴⁹⁵ "Bản tin của báo "Sự thật"" bằng tiếng Đức xuất bản ở Xtốc-khôn từ tháng Sáu đến tháng Mười một 1917 với đầu đề "Russische Korrespondenz "Prawda"" ("Bản tin Nga của báo "Sự thật"). Do Ban đại diện ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga xuất bản. Trong bản tin này người ta đã in những bài viết về những vấn đề hết sức quan trọng của cách mạng ở Nga, những tài liệu văn kiện, những bài bình luận, những bài thời sự soi sáng về sinh hoạt của đảng và của đất nước. Bản tin này cũng được xuất bản bằng tiếng Pháp. — 598.

⁴⁹⁶ Lê-nin có ý nói đến một điểm trong nghị quyết của Hội nghị toàn Nga họp hồi tháng Tư, dưới đầu đề "Tình hình trong Quốc tế và những nhiệm vụ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga", trong đó có nói: "Đảng ta vẫn ở trong liên minh Xim-méc-va, đặt cho mình nhiệm vụ là bảo vệ, trong khối liên minh này, sách lược của phái tả Xim-méc-va, và giao nhiệm vụ cho Ban chấp hành trung ương bắt tay ngay vào thực hiện những bước nhằm thành lập Quốc tế III" (xem Hội nghị VII toàn Nga (Hội nghị tháng Tư) Đảng công nhân dân chủ - xã hội (bôn-sê-vích) Nga. Hội nghị toàn thành Pê-tơ-rô-grát Đảng công nhân dân chủ - xã hội (bôn-sê-vích) Nga. Tháng Tư 1917. Các biên bản. Mát-xcơ-va, Nhà xuất bản chính trị quốc gia, 1958, tr. 255). Lê-nin đề nghị thay điểm này bằng một câu diễn đạt như sau: "*Chỉ* nên ở lại trong tổ chức Xim-méc-va với mục đích thông báo tin tức" (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31, tr. 177). Điểm sửa đổi của Lê-nin đã không được chấp nhận, và một mình Lê-nin đã biểu quyết chống nghị quyết nói về Quốc tế (xem "Lời bạt" viết cho cuốn "Nhiệm vụ của giai cấp vô sản trong cuộc cách mạng của chúng ta", như trên, tr. 184).

Ở cuối bức thư Lê-nin đã viện dẫn điểm 3 trong bản nghị quyết "Tình hình trong Quốc tế và những nhiệm vụ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga". — 599.

⁴⁹⁷ Ban chấp hành của các nhóm thuộc Đảng dân chủ - xã hội vương quốc Ba-lan và Lit-va ở Nga đã gửi đến Ủy ban pháp lý Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga một bản tuyên bố nhân việc báo chí tư sản phát động chiến dịch vu khống I-a. X. Ga-nê-tơ-ki. Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin còn lưu được bản sao lời tuyên bố này, trong đó người ta đã thừa nhận rằng hoạt động chính trị của I-a. X. Ga-nê-tơ-ki là không có gì đáng chê trách, nhưng có một điểm đòi hỏi rằng "Ga-nê-tơ-ki và những đồng chí khác ở nước ngoài biết rõ đòi tư của đồng chí Ga-nê-tơ-ki phải giải thích rõ về lời buộc tội đồng chí Ga-nê-tơ-ki có liên quan đến khía cạnh trên trong sinh hoạt của đồng chí này".

Ban chấp hành của các nhóm thuộc Đảng dân chủ - xã hội vương quốc Ba-lan và Lit-va có ý định công bố bản tuyên bố này.

Sau khi nghiên cứu tài liệu này, V. I. Lê-nin đã viết bức thư này gửi đến Ủy ban pháp lý.

Sau bức thư của V. I. Lê-nin, Ban chấp hành của các nhóm thuộc Đảng dân chủ - xã hội vương quốc Ba-lan và Lit-va đã công bố

bản tuyên bố trên tờ báo "Trybuna", số 4, ngày 17 (30) tháng Sáu 1917, sau khi đã gạt ra khỏi bản tuyên bố ấy điểm đòi hỏi phải có sự giải thích. Bản tuyên bố chỉ rõ rằng báo chí tư sản tiến hành một chiến dịch vu khống chống lại phái Xim-méc-va, trong đó chống cả I-a. X. Ga-nê-tơ-ki, ra sức phá hoại sự tin tưởng của công nhân đối với Đảng dân chủ - xã hội cách mạng.

Lúc đó I-a. X. Ga-nê-tơ-ki đã cư trú ở Xtóc-khôn, với tư cách ủy viên Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. — 600.

⁴⁹⁸ Tác phẩm "*Chủ nghĩa Mác về vấn đề nhà nước*" được V. I. Lê-nin viết hồi tháng Giêng - tháng Hai 1917 ở Xuy-rích. Tác phẩm này bao gồm tất cả những ý kiến quan trọng nhất của C. Mác và Ph. Ăng-ghe-n về nhà nước và về chuyên chính vô sản, những đoạn trích dẫn trong các bài và trong các cuốn sách của C. Cau-xky, của A. Pan-nê-cúc, E. Béc-stanh, kèm theo những nhận xét, bổ sung, khái quát và kết luận của V. I. Lê-nin.

Trong khi rời Thụy-sĩ về Nga hồi tháng Tư 1917, Lê-nin đã để lại bản thảo "*Chủ nghĩa Mác về vấn đề nhà nước*" — cùng với các tài liệu khác — để bảo quản ở nước ngoài.

Sau những sự kiện hồi tháng Bảy 1917, trong khi ẩn náu ở Ra-dơ-líp, Lê-nin đã yêu cầu tìm kiếm cho Người quyển vở kể trên. Lê-nin đã sử dụng tài liệu của tác phẩm này trong khi chuẩn bị viết cuốn "*Nhà nước và cách mạng*". — 604.

⁴⁹⁹ Thư này do V. I. Lê-nin viết để gửi cho Thường vụ Ban chấp hành trung ương các Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ toàn Nga.

Tối ngày 7 (20) tháng Bảy, tại nhà của X. I-a. An-li-lu-ép, một công nhân và một đảng viên bôn-sê-vích lão thành, là nơi mà hồi ấy Lê-nin đã ẩn náu, đã diễn ra cuộc họp của các ủy viên Ban chấp hành trung ương cùng với một số cán bộ đảng. Tham dự cuộc họp này có V. I. Lê-nin, V. P. Nô-ghin, G. C. Óc-điô-ni-kít-dê, I. V. Xta-lin, E. Đ. Xta-xô-va và những người khác. Hội nghị đã quyết định là Lê-nin không được ra trước tòa án của Chính phủ lâm thời phản cách mạng. Vào những ngày 13 - 14 (26 - 27) tháng Bảy 1917 hội nghị mở rộng của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga, và sau đó là Đại hội VI của đảng đã ra nghị quyết không đồng ý để Lê-nin ra trước tòa án (xem bài của V. I. Lê-nin "Các lãnh tụ bôn-sê-vích có nên ra trước tòa không" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 32, tr. 433 - 434)). — 605.

- ⁵⁰⁰ Trước khi viết bức thư "Gửi Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương", Lê-nin đã thảo một dàn bài tỉ mỉ bức thư đó, gồm 10 điểm (xem Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. XXI, tr. 71 - 72). — 605.
- ⁵⁰¹ Báo "Sự thật", số 88, ngày 22 tháng Sáu (5 tháng Bảy) 1917 đã đăng bức điện của Ga-nê-txơ-ki, gửi từ Xtốc-khôn, trong đó bác bỏ những lời đả kích vu khống Ga-nê-txơ-ki trên tờ báo "Ban ngày". Bên cạnh bức điện của Ga-nê-txơ-ki, cũng số ấy của báo "Sự thật" đã đăng bức điện có chữ ký của Brôn-xki, Oóc-lốp-xki và Ra-đếch thừa nhận Ga-nê-txơ-ki vô tội.
- Về vụ Ga-nê-txơ-ki, hãy xem V. I. Lê-nin, "Thư gửi Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga" (Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. XXXVI, tr. 18 - 20). — 606.
- ⁵⁰² Đây là nói về "Thư gửi ban biên tập" do A. V. Lu-na-tsác-xki viết và được đăng trên tờ "Đời sống mới", số 60, ngày 28 tháng Sáu (11 tháng Bảy) 1917. — 606.
- ⁵⁰³ "Không nói thừa" — tờ tuần báo chuyên tiến hành vụ khống do A-lếch-xin-xki, một phần tử Trăm đen, xuất bản ở Pê-tơ-rô-grát vào tháng Bảy 1917. — 607.
- ⁵⁰⁴ R. Grim, chủ tịch Ủy ban xã hội chủ nghĩa quốc tế (I. S. K.), hồi mùa xuân 1917 trong thời gian đang ở Nga, đã trao đổi các tài liệu bí mật với bộ trưởng Thụy-sĩ là Hốp-man về những điều kiện hòa ước do phía Đức đưa ra để ký hòa ước riêng rẽ giữa Đức với Nga, do đó Grim đã bị trục xuất ra khỏi nước Nga. Cuộc điều tra vụ Grim được giao cho một ủy ban đặc trách do I. S. K. lập ra, ủy ban này đã công nhận những hành động của R. Grim trái với phong trào Xim-méc-van. R. Grim đã thôi giữ chức chủ tịch I. S. K. Quyết định của ủy ban điều tra vụ R. Grim về sau đã được hội nghị Xim-méc-van III phê chuẩn, hội nghị này họp ở Xtốc-khôn hồi tháng Chín (lịch mới) 1917. — 608.
- ⁵⁰⁵ Đây là nói về hội nghị của những người xã hội chủ nghĩa quốc tế mà người ta dự định triệu tập ở Xtốc-khôn vào mùa hè 1917. Bọn xã hội - sô-vanh ở các nước trung lập đã đặt ra vấn đề triệu tập hội nghị này. — 608.
- ⁵⁰⁶ Ngày 6 (19) tháng Tám 1917, tại phiên họp của Ban chấp hành trung ương các Xô-viết để thảo luận vấn đề chuẩn bị triệu tập

Hội nghị Xtốc-khôn, Ca-mê-nép đã đọc diễn văn nhấn mạnh sự cần thiết phải tham gia hội nghị này; hấn tuyên bố rằng quyết định của những người bôn-sê-vích về vấn đề này cần phải được xét lại. Đảng đoàn bôn-sê-vích trong Ban chấp hành trung ương các Xô-viết đã quay lưng lại với bài phát biểu của Ca-mê-nép.

Nhân sự việc này, Lê-nin đã gửi cho ban biên tập báo "Người vô sản" — để công bố — bức thư "Về bài diễn văn của Ca-mê-nép tại Ban chấp hành trung ương các Xô-viết, nói về Hội nghị Xtốc-khôn" (xem Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 34, tr. 93-95). — 606.

- ⁵⁰⁷ "Sóng vỡ" — nhật báo, cơ quan ngôn luận của Ban chấp hành Hen-xinh-pho Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. Báo này xuất bản ở Hen-xinh-pho từ ngày 27 tháng Bảy (9 tháng Tám) 1917 đến tháng Ba 1918, để thay vào tờ báo bôn-sê-vích "Làn sóng" bị chính phủ Kê-ren-xki đóng cửa. Từ số 57 (19 tháng Mười) báo này trở thành cơ quan ngôn luận của Ban thường vụ khu ủy Phần-lan và Ban chấp hành Hen-xinh-pho Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga.

"Người xã hội chủ nghĩa - cách mạng" — tờ báo, cơ quan ngôn luận của phái xã hội chủ nghĩa - cách mạng cánh tả ở Phần-lan. Xuất bản ở Hen-xinh-pho từ ngày 9 tháng Bảy 1917 đến đầu 1918. — 616.

- ⁵⁰⁸ Ngày 13 tháng Tư 1917 trên đường từ Thụy-sĩ trở về Nga, Lê-nin đã ghé qua Xtốc-khôn. Cùng với Ph. Xtơ-rom, đại diện của Đảng dân chủ - xã hội cánh tả Thụy điển, Lê-nin có ý định đến thăm — vào hồi 4 giờ chiều — Tx. Hơ-glung, một nhà dân chủ - xã hội Thụy điển hồi đó còn bị giam trong tù trên đảo Len-khôn. Nhưng vì không có thời gian (tàu chuyển bánh vào lúc 6 giờ 37 phút tối) cho nên không đến thăm Hơ-glung được. Một bức điện thăm hỏi do Lê-nin và Ph. Xtơ-rom ký, đã được gửi đến đó. — 621.
- ⁵⁰⁹ "Tuyên ngôn của Đảng cộng sản" và cuốn sách của C. Mác "Sự khốn cùng của triết học" là những tài liệu mà Lê-nin cần đến để viết cuốn "Nhà nước và cách mạng". — 622.

BẢN CHỈ DẪN CÁC SÁCH BÁO VÀ TÀI LIỆU GỐC MÀ V. I. LÊ-NIN ĐÃ TRÍCH DẪN VÀ NÓI ĐẾN

- Äng-ghen, Ph. Chủ nghĩa xã hội ở Đức.* Tháng Mười 1891 và tháng Giêng 1892. — *Энгельс, Ф. Социализм в Германии.* Октябрь 1891 г. и январь 1892 г. — 447.
- *Lời mở đầu cho tác phẩm của C. Mác "Đấu tranh giai cấp ở Pháp từ 1848 đến 1850".* Ngày 6 tháng Ba 1895. — *Введение к работе К. Маркса «Классовая борьба во Франции с 1848 по 1850 г.».* 6 марта 1895 г. — 472, 499, 523.
- *Pô và Ranh.* Cuối tháng Hai - đầu tháng Ba 1859. — *По и Рейн.* Конец февраля — начало марта 1859 г. — 447.
- *Thư gửi C. Cau-xky.* Ngày 25 tháng Ba 1895. — *Письмо К. Каутскому.* 25 марта 1895 г. — 499.
- *Thư gửi C. Cau-xky.* Ngày 1 tháng Tư 1895. — *Письмо К. Каутскому.* 1 апреля 1895 г. — 499.
- *Thư gửi Ph. A. Doóc-ghê.* Ngày 8 tháng Tư 1891. — *Письмо Ф. А. Зорге.* 8 апреля 1891 г. — 472, 500.
- Ba-cu-nin, M. A. Công xã Pa-ri và khái niệm về nhà nước.* Có kèm theo bức thư của P. A. Crô-pôt-kin gửi những người xuất bản "Tủ sách của phái vô chính phủ". — *Бакунин, М. А. Парижская Коммуна и понятие о государственности.* С письмом П. А. Кропоткина к издателям «Анархической библиотеки». Женева, Новая русская тип., 1892. 2, X, 20 стр. (Анархическая б-ка. № 1). — 533.
- Ba-da-rốp, V. A. Tình hình hiện tại và triển vọng.* — *Базаров, В. А. Текущий момент и перспективы.* — «Летопись», Пг., 1916, № 5, стр. 162—179. — 404, 415.

Ba-xóc — Басок — xem Mê-lê-nép-xki, M. I.

* *Ban chấp hành trung ương phái Bun nói về chiến tranh.* [Nghị quyết được thông qua tại hội nghị do Ban chấp hành trung ương của phái Bun triệu tập hồi tháng Mười một 1914]. — *Центральный комитет Бунда о войне.* [Резолюция, принятая на совещании, созванном ЦК Бунда в ноябре 1914 г.]. — «Информационный Листок Заграничной организации Бунда», [Женева], 1915, № 7, январь, стр. 3. — 95.

"Ban ngày", Pê-tơ-rô-grát. — «День», Пг., 1916, № 32 (1192), 2 февраля, стр. 4. — 253.

[*Bản thông báo của chính phủ về vụ bắt giam các đại biểu Du-ma nhà nước.*] — [Текст правительственного сообщения об аресте депутатов Государственной думы]. — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 34, 5 декабря, стр. 1, в ст.: [Зиновьев, Г. Е.] Война и российская социал-демократическая рабочая фракция. На боевом посту. — 52, 59, 63.

"Bản tin của tổ chức ở nước ngoài của phái Bun", [Giơ-ne-vo]. — «Информационный Листок Заграничной Организации Бунда», [Женева]. — 95.

* — 1915, № 7, январь. 16 стр. — 72, 95, 245, 261.

Bản tuyên bố có tính chất nguyên tắc của bà Rô-lăng Hôn-xơ — Принципиальная декларация г-жи Роланд-Голст — xem Die "neue Internationale" và Die neue Partei in Holland.

* *Báo cáo của Ban tổ chức Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Hội nghị Cô-pen-ha-gơ.* — Доклад Организационного комитета РСДРП Копенгагенской конференции. — «Известия Заграничного Секретариата Организационного Комитета Российской Социал-Демократической Рабочей Партии», [Женева], 1915, № 1, 22 февраля, стр. 1. — 97.

Báo cáo của Bri-dông — Доклад Бризона — xem Déclaration de Brizon, Raffin-Dugens et A. Blanc.

"Bảo vệ tổ quốc" hay là đấu tranh cho cách mạng xã hội. — «Защита отечества» или борьба за социальную революцию — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 39, 3 марта, стр. 1. — 89.

* Một hoa thị chỉ những sách báo, bài viết và tài liệu trong đó có bút tích của V. I. Lê-nin. Những sách báo này được lưu tại Cục lưu trữ trung ương của đảng thuộc Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô.

- [*Béc-din, I-a, A.*] *Về hoạt động của Đảng dân chủ - xã hội Lát-vi-a trong thời kỳ chiến tranh.* — [Берзин, Я. А.] *О деятельности социалдемократии Латвийского края за время войны.* — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 2, декабрь, стр. 45—51. Подпись: Я. Земелис. — 254.
- [*Bình luận về cuốn sách:*] Pi-ốt Ma-xlốp. — Những nguyên nhân kinh tế của chiến tranh thế giới. — [Рецензия на книгу:] Петр Маслов. — Экономические причины мировой войны. — Москва, 1915 г. Тип. Т-ва И. Д. Сытина, цена 25 коп. — «Вопросы Страхования», Пг., 1915, № 5 (43), 10 июля, стр. 16, в отд.: Библиография. Подпись: Я. Рус. — 136.
- "*Bình minh của chúng ta*", Pê-téc-bua. — «*Наша Заря*», Пб. — 66, 77 - 86, 97, 148, 191, 195.
- Bọn gọi là quốc tế chủ nghĩa Nga của nước ta tại hội nghị quốc tế.* — Наши русские тоже-интернационалисты на интернациональной конференции. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 45—46, 11 октября, стр. 4, в отд.: Хроника. — 188 - 189, 215.
- Bô-đũa-nốp, A. Những cuộc khủng hoảng hòa bình và chiến tranh trên thế giới.* — Богданов, А. *Мировые кризисы, мирные и военные.* — «Летопись», Пг., 1916, № 3, стр. 139—163; № 4, стр. 133—153; № 5, стр. 113—124; № 7, стр. 214—238. — 404.
- Brau-nơ* — Браун — хет I-an-xôn, I-a. E.
- Bu-kha-rin, N. I. Kinh tế thế giới và chủ nghĩa đế quốc.* — Бухарин, Н. И. *Мировое хозяйство и империализм.* — «Коммунист», Женева, 1915, № 1—2, стр. 4—48. — 119, 168.
- *Nô lệ mới.* — *Новое рабство.* — «Новый Мир», Нью-Йорк, 1916, № 830, 11 ноября, стр. 4. — 461.
- *Thư gửi V. I. Lê-nin.* Đầu tháng Mười 1916. Bản thảo¹. — *Письмо В. И. Ленину.* Начало октября 1916 г. Рукопись. — 417 - 420.
- "*Bước đầu*", Ра-гі. — «*Начало*», Париж. — 556.
- [*Sa-mê-nêp, L. B.*] *Sự sụp đổ của Quốc tế.* — [Каменев, Л. Б.] *Крушение Интернационала.* Пг., «Волна», 1917. 24 стр. Перед загл. авт.: Ю. Каменев. — 358, 483, 492.

¹ In lần đầu trên tạp chí "Người bôn-sê-vích", Mát-xcơ-va, 1932, tiếng Nga, số 22, tr. 87 - 88.

- Các lãnh tụ của Đảng dân chủ - xã hội Nga nói về chiến tranh.* — *Вожди русской с.-д. о войне.* — «Голос», Париж, 1914, № 31, 18 октября, стр. 1; № 32, 20 октября, стр. 1. Подпись: И. К. — 9.
- * *Các Mác (1818 - 1883).* Kỷ niệm 25 năm ngày Các Mác mất (1883 - 1908). Xanh Pê-téc-bua, [Kê-đrô-vư], 1908, 410 tr. Đầu đề trên bìa bọc ngoài: Để kỷ niệm Các Mác. — *Карл Маркс (1818—1883).* ≥ 25-летию со дня его смерти (1883—1908). Спб., [Кедровы], 1908. 410 стр. На обл. загл.: Памяти Карла Маркса. — 446.
- Các nghị quyết của Hội nghị Béc-nơ của các chi bộ hải ngoại của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga* — *Резолюции Бернской конференции зарубежных секций РСДРП* — хет Lê-nin, V. I. Hội nghị các chi bộ hải ngoại của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga.
- [*Các nghị quyết của Hội nghị Cô-pen-ha-gơ*. 1915]. — [Резолюции Копен-гагенской конференции. 1915 ©.]. — «Наше Слово», Париж, 1915, № 4, 2 февраля, стр. 1. Под общ. загл.: Копенгагенская конференция. (От собственного корреспондента). Подпись: А. Коллонтай. — 72.
- Các nghị quyết của Hội nghị toàn Nga Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, họp vào những ngày 24 - 29 tháng Tư 1917.* — *Резолюции Всероссийской конференции Российской социал-демократической рабочей партии, состоявшейся 24—29 апреля 1917 года.* — «Солдатская Правда», Пг., 1917, № 13, 16 (3) мая. Приложение к газ. «Солдатская Правда», стр. 1—4. — 611.
- Các-pin-xki, V. A. Thư gửi V. I. Lê-nin.* Ngày 9 tháng Chạp 1914. Bản thảo¹. — *Карпинский, В. А. Письмо В. И. Ленину.* 9 декабря 1914 г. Рукопись. — 54.
- Sau-xкy, C. Cách mạng xã hội.* I. Cải cách xã hội và cách mạng xã hội. II. Một ngày sau khi xảy ra cách mạng xã hội. — *Каутский, К. Социальная революция.* I. Социальная реформа и социальная революция. II. На другой день после социальной революции. Пер. с нем. Н. Карпова. Под ред. Н. Ленина. Изд. Лиги русской революционной социал-демократии. Женева, тип. Лиги, 1903. 204, 4 стр. (РСДРП). — 524.
- * *Chiến tranh.* Tuyển tập những bài báo. Với sự tham gia của: I. Ác-xen-rốt và những người khác. — *Война.* Сборник статей. При участии: И. Аксельрод и др. [Paris, "Ideal", 1915]. 107 стр. — 127, 150, 181.

¹ In lần đầu trong Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. XI, 1929, tr. 257 - 258.

- Chiến tranh thế giới và những nhiệm vụ của Đảng dân chủ - xã hội.* (Dự thảo nghị quyết do phái tả tại hội nghị đưa ra). — *Всемирная война и задачи социал-демократии.* (Проект резолюции, внесенный левой частью конференции). — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 45—46, 11 октября, стр. 3—4. — 189, 197, 198, 206, 207, 215, 222.
- Chú thích [của ban biên tập cho bức thư của E. Gu-rê-vích "Pác-vu-xơ — Cô-dơ-lốp-xki — Ga-nê-tơ-ki"].* — Примечание [редакции к письму Э. Гуревича «Парвус — Козловский — Ганецкий»]. — «Без Лишних Слов», Пг., 1917, № 2, 19 июля, стр. 5—6. — 607.
- * *"Chuyên san tranh luận".* [Pari]. — «Дискуссионный Листок», [Париж], 1911, № 3, 29 апреля (12 мая), стр. 3—8. — 463, 496 - 497.
- [Cô-rít-sô-nơ, Ph.] Rút trong sinh hoạt của Đảng dân chủ - xã hội Áo.* — [Коричонер, Ф.] Из жизни австрийской социал-демократии. — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 2, декабрь, стр. 44—45. Подпись: Ф. — 386, 394, 401.
- * *Cô-xốp-xki, V. Truyền thuyết giải phóng.* — Косовский, В. Освободительная легенда. — «Информационный Листок Заграничной Организации Бунда», [Женева], 1915, № 7, январь, стр. 3—7. — 95.
- Côn-lôn-tai, A. M. Ai cần đến chiến tranh?* — Колоннтай, А. М. Кому нужна война? Изд. ЦК РСДРП. Б. м., 1916. 16 стр. — 212, 218.
- *Tại sao giai cấp vô sản Đức đã im lặng trong những ngày tháng Bảy?* — Почему молчал пролетариат Германии июльские дни? — «Коммунист», Женева, 1915, № 1—2, стр. 159—161. Подпись: А. К-й. — 101, 113, 136.
- Công nhân trong hội đồng bảo hiểm.* — Рабочие в страховом совете. — «День», Пг., 1916, № 32 (1192), 2 февраля, стр. 4, в отд.: Рабочая жизнь. — 253.
- "Công nhân và binh sĩ", Pê-tơ-rô-grát.* — «Рабочий и Солдат», Пг. — 612.
- Cơ quan ngôn luận trung ương và tờ báo mới (về các đồng chí ở Bô-gi đã không đến dự hội nghị).* [Nghị quyết Hội nghị Béc-nơ của các chi bộ hải ngoại của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga]. Bản thảo¹. — ЦО и новая газета (о тт. из Божу, не явившихся

¹ Được đăng trong tạp chí: "Cách mạng vô sản", tiếng Nga, Mát-xcơ-va, 1925, số 5 (40), tr. 176, trong phụ lục cho bài báo của M. Xư-rô-mi-át-ni-cô-va "Hội nghị Béc-nơ 1915".

- на конференцию). [Резолюция Бернской конференции заграничных секций РСДРП]. Рукопись. — 89.
- Crúp-xcai-a, N. C. Ánh sáng mặt trời và sự sáng tạo tự do của trẻ em.* — Крупская, Н. К. Солнечный свет и свободное творчество детей. — «Свободное воспитание», М., 1912—1913, № 5, стлб. 1—6. — 65.
- *Có nên dạy các em trai về công việc của phụ nữ hay không.* — Следует ли обучать мальчиков бабьему делу. — «Свободное Воспитание», М., 1909—1910, № 10, стлб. 55—60. — 65.
- *Gia đình và trường học.* — Семья и школа. — «Свободное Воспитание», М., 1913—1914, № 1, стлб. 25—38. — 65.
- *Giáo dục quốc dân và dân chủ.* — Народное образование и демократия. Пг., «Жизнь и Знание», 1917. 103 стр. (Б-ка обществоведения. Кн. 37). — 465.
- *Hai kiểu tổ chức công tác nhà trường.* — Два типа организации школьного дела. — «Свободное Воспитание», М., 1911—1912, № 3, стлб. 47—56. — 65.
- *Học chung.* — Совместное обучение. — «Русская Школа», Спб., 1911, № 7—8, стр. 1—10. — 65.
- *Lép Tôn-xtôi qua sự đánh giá của một nhà sư phạm Pháp.* — Лев Толстой в оценке французского педагога. — «Свободное Воспитание», М., 1911—1912, № 12, стлб. 91—96. — 65.
- *«Lời khuyên đối với các bà mẹ».* — «Совет матерям». — «Свободное Воспитание», М., 1911—1912, № 1, стлб. 113—118. — 65.
- *Những vụ tự tử trong học sinh và trường học lao động tự do.* — Самоубийства среди учащихся и свободная трудовая школа. — «Свободное Воспитание», М., 1910—1911, № 10, стлб. 1—10. — 65.
- *Vấn đề trường học lao động tại đại hội giáo viên Đức ở Béc-lanh.* — Вопрос о трудовой школе на Берлинском конгрессе немецких учителей. — «Свободное Воспитание», М., 1912—1913, № 7, стлб. 71—86. — 65.
- *Về chế độ tự quản của nhà trường.* — О школьном самоуправлении. — «Свободное Воспитание», М., 1911—1912, № 2, стлб. 49—62. — 65.
- *Về vấn đề các tòa án học đường.* — К вопросу о школьных судах. — «Свободное Воспитание», М., 1910—1911, № 10, стлб. 25—32. — 65.

- Crúp-xcai-a, N. C.* Về vấn đề trường học tự do. — Крупская Н. К. К вопросу о свободной школе. — «Свободное Воспитание», М., 1909. — 1910, № 7, стлб. 1—10. — 65.
- * *Cu-li-se, A.* Cuộc nổi dậy ở Đu-bơ-lin. — Кулишер, А. Дублинский мятеж. — «Речь», Пг., 1916, № 102 (3485), 15 (28) апреля, стр. 1—2. — 318.
- Cương lĩnh của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, được thông qua tại Đại hội II của đảng.* — Программа Российской соц.- дем. рабочей партии, принятая на Втором съезде партии. — В кн.: Второй очередной съезд Росс. соц.- дем. рабочей партии. Полный текст протоколов. Изд. ЦК. Genève. тип. партии, [1904], стр. 1—6. (РСДРП). — 140, 143, 144, 289, 428 - 429.
- * *[Di-nô-vi-ép, G. E.]* Báo cáo của đại biểu Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga về hội nghị trừ bị ngày 11 tháng Bảy 1915 bàn về vấn đề triệu tập hội nghị quốc tế. Trước ngày 14 tháng Bảy 1915. Bản thảo¹. — [Зиновьев, Г. Е.] Отчет делегата ЦК РСДРП о предварительном совещании, состоявшемся 11 июля 1915 г. по вопросу о созыве международной конференции. До 14 июля 1915 г. Рукопись. — 121, 129, 130 - 131.
- *Chiến tranh và đảng đoàn công nhân dân chủ - xã hội Nga.* Ở vị trí chiến đấu. — Война и российская социал-демократическая рабочая фракция. На боевом посту. — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 34, 5 декабря, стр. 1. — 47, 50, 52.
- *Chiến tranh và khủng hoảng cách mạng ở Nga.* — Война и революционный кризис в России. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 45—46, 11 октября, стр. 1—2. — 167 - 168, 213, 215.
- *Chủ nghĩa hòa bình hay chủ nghĩa Mác.* (Những điều trặc trở của một khẩu hiệu). — Пацифизм или марксизм. (Злоключения одного лозунга). — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 44, 23 августа, стр. 1—2. — 125, 134, 138, 150, 152 - 153.
- *«Chủ nghĩa thất bại» trước kia và hiện nay.* — «Пораженчество» прежде и теперь. — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 1, октябрь, стр. 35—43. — 357, 390 - 391, 410.

¹ In lần đầu trong Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. XIV, 1930, tr. 161 - 163.

- *Chủ nghĩa thủ tiêu đã biến thành chủ nghĩa xã hội - sô-vanh như thế nào.* — Как ликвидаторство превратилось в социал-шовинизм. — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 1, октябрь, стр. 44—50. — 268.
- *Dự thảo thư gửi N. I. Bu-kha-rin.* Tháng Chín 1916. Bản thảo¹. — Проект письма Н. И. Бухарину. Сентябрь 1916 г. Рукопись. — 394, 395.
- *Đảng dân chủ - xã hội Đức và Quốc tế tương lai.* — Германская социал-демократия и будущий Интернационал. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 42, 21 мая, стр. 2. — 101.
- *Đảng dân chủ - xã hội Nga và chủ nghĩa xã hội - sô-vanh Nga.* — Российская социал-демократия и русский социал-шовинизм. — «Коммунист», [Женева], 1915, № 1—2, стр. 102—155. — 119.
- *Đích thị các ngài "dân chủ - xã hội".* — Собственные его величества «социал-демократы». — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 44, 23 августа, стр. 2. — 150.
- *Gới sinh viên quỳ gối.* — Студенчество на коленях. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 37, 1 февраля, стр. 2. — 50.
- *Hội nghị quốc tế lần thứ nhất.* (Lịch sử việc triệu tập hội nghị này, thành phần của nó, bộ mặt tư tưởng của nó). — Первая международная конференция. (История ее созыва, ее состав, ее идейная физиономия). — «Социал-Демократ», Женеваб, 1995, № 45-46, 11 октября, стр. 2 — 3. — 189, 215.
- *Quốc tế II và vấn đề chiến tranh.* Liệu chúng ta có từ bỏ di sản không? — Второй Интернационал и проблема войны. Отказываемся ли мы от наследства? — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 2, декабрь, стр. 1—129. — 378, 382, 389, 390, 391, 392 - 393.
- *Sau Xim-méc-van.* — После Циммервальда. — «Социал-Демократ», Женева, 1916, № 52, 25 марта, стр. 2. — 253, 267.
- *Theo con đường của Men-si-cốp.* — По стопам Меншикова. — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 34, 5 декабря, стр. 2. — 50.

¹ In lần đầu trên tạp chí "Người bôn-sê-vích", Mát-xcơ-va, 1932, tiếng Nga, số 22, tr. 84.

- [Di-nô-vi-ép, G. E.] "Về "sự ân xá" và về những nhà tiên tri của nó". — [Зиновьев, Г. Е.] «Об «амнистии» и ее пророках». — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 42, 21 мая, стр. 1. — 100.
- *Xim-méc-van — Ki-en-tan*. Hội nghị Xim-méc-van lần thứ hai. — Циммервальд — Кинталь. Вторая Циммервальдская конференция. — «Социал-Демократ», Женева, 1916, № 54—55, 10 июня, стр. 2—4. — 390 - 391.
- Diễn văn của Liép-néch tại quốc hội Phổ ngày 16 tháng Ba 1916* — Речь Либкнехта в прусском ландтаге 16 марта 1916 — xem Abgeordnetenhaus.
- Diễn văn của Tu-ra-ti* — Речь Турати — xem II pensiero del Partito Socialista.
- Dự thảo bản tuyên ngôn do nhóm đại biểu tả trình bày trước hội nghị (Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, phái đối lập Ba-lan, Đảng dân chủ - xã hội miền Lát-vi-a, một người Thụy-điển và một người Na-uy, một đại biểu Đức và một đại biểu Thụy-sĩ)*. — Проект манифеста, внесенный на конференцию левой группой делегатов (ЦК РСДРП, польская оппозиция, с.-д. Лат. края, швед и норвежец, 1 немецкий делегат и 1 швейцарец). — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 45—46, 11 октября, стр. 4. — 189, 199, 215.
- Dự thảo thư trả lời cho Grim* — Проект ответа Гримму — xem Lê-nin, V. I. Gửi Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa (I. S. K.).
- Dự thảo tuyên bố* — Проект декларации — xem Lê-nin, V. I. Thư gửi ban biên tập của báo "Lời nói của chúng ta".
- Dự thảo tuyên bố của phái tả quốc tế* — Проект декларации международных левых — xem Lê-nin, V. I. Dự thảo nghị quyết của những người dân chủ - xã hội phái tả...
- * *Dưới lá cờ cũ*. Tuyển tập. (Các bài báo của B. A-vi-lốp, A. Vi-tim-xki, A. Lô-mốp, V. Pa-vlốp, I. Xtê-ra-nốp, M. Pha-bri-tơ-nư). — Под старым знаменем. Сборник. (Статьи Б. Авилова, А. Витимского, А. Ломова, В. Павлова, И. Степанова, М. Фабричного). Саратов, 1916. 95 стр. — 356, 358, 366, 400.
- Đan, Ph. I. [Tuyên bố bất đồng với tờ "Bình minh của chúng ta"]*. — Дан, Ф. И. [Заявление о расхождении с «Нашей Зарей»]. —

- «Наше Слово», Париж, 1915, № 1, 29 января, стр. 1, в ст.: Мартов, Л. Заявление. — 77.
- Đâu là phái đa số? [Xả luận]*. — Где большинство? [Передовая]. — «Наше Слово», Париж, 1915, № 42, 18 марта, стр. 1. — 95.
- Đê-lép-xki, I-u. Những đối kháng xã hội và đấu tranh giai cấp trong lịch sử*. — Делевский Ю. Социальные антагонизмы и классовая борьба в истории. Спб., «Общественная Польза», 1910, [8], 387 стр. — 345.
- "Đời sống"*, Pa-ri - Giơ-ne-vơ. — «Жизнь», Париж — Женева. — 194 — Женева, 1915, № 15 (77), 26 сентября, 4 стр. — 210, 215.
- "Đời sống mới"*, Pê-tơ-rô-grát. — «Новая Жизнь», Пг. — 608, 612.
- 1917, № 60, 28 июня (11 июля), стр. 4. — 606.
- 1917, № 95, 8 (21) августа, стр. 3. — 608, 609.
- 1917, № 98, 11 (24) августа, стр. 4. — 611.
- 1917, № 101, 15 (28) августа, стр. 5. — 611.
- "Giáo dục"*, Xanh Pê-téc-bua. — «Просвещение», Спб., 1914, * № 4, стр. 34—47; № 5, стр. 57—71; № 6, стр. 33—47. — 433, 437.
- "Giáo dục tự do"*, Mát-xcơ-va. — «Свободное Воспитание», М., 1909—1910, № 7, стлб. 1—10. — 65.
- 1909—1910, № 10, стлб. 55—60. — 65.
- 1910—1911, № 10, стлб. 1—10, 25—32. — 65.
- 1911—1912, № 1, стлб. 113—118. — 65.
- 1911—1912, № 2, стлб. 49—62. — 65.
- 1911—1912, № 3, стлб. 47—56. — 65.
- 1911—1912, № 12, стлб. 91—96. — 65.
- 1912—1913, № 5, стлб. 1—6. — 65.
- 1912—1913, № 7, стлб. 71—86. — 65.
- 1913—1914, № 1, стлб. 25—38. — 65.

- Goóc-bu-nốp, I. Ph. Tại trạm bưu điện.* — Горбунов, И. Ф. На почтовой станции. — 525, 529.
- * *Goóc-nơ, V., Mê-tơ, V. và Tsê-rê-va-nin, N. Cuộc đấu tranh của các lực lượng xã hội trong cách mạng Nga. Thiên 3.* Nông dân và cách mạng. — Горн, В., Меч, В. и Череванин, Н. Борьба общественных сил в русской революции. Вып. 3. Крестьянство и революция. М., 1907. 168 стр. — 463.
- Gri-gô-ri-ép, R. P. B. Ác-xen-rốt về Quốc tế và về chiến tranh.* — Григорье, Р. П. Б. Аксельрод об Интернационале и войне. — «Голос», Париж, 1914, № 86, 22 декабря, стр. 1; № 87, 23 декабря, стр. 1. — 59, 86.
- * *Gu-rê-vích, E. L. Chiến tranh và nền dân chủ châu Âu.* — Гуревич, Э. Л. Война и европейская демократия. — «Русские Ведомости», М., 1914, № 202, 3 сентября, стр. 2—3, в отд.: На темы дня. Подпись: Е. Смирнов. — 15.
- Gửi tất cả các đảng và các nhóm đồng tình.* — Ко всем примыкающим партиям и группам. — «Социал-Демократ», Женева, 1916, № 52, 25 марта, стр. 1. — 268.
- Gửi Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa ở Béc-nơ.* [1916. Bản in thứ]. — В Бернскую интернац. соц. к-сию. [1916. Корректурный оттиск]. — 267, 274, 293, 294.
- Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Xim-méc-van (Thụy-sĩ).* — Интернациональная социалистическая конференция в Циммервальде (Швейцария). — «Жизнь», Женева, 1915, № 15 (77), 26 сентября, стр. 1—2. — 210.
- Hỡi những người vô sản châu Âu!* [Tuyên ngôn được thông qua tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Xim-méc-van. 1915]. — Пролетарии Европы! [Манифест, принятый на Международной социалистической конференции в Циммервальде. 1915 г.]. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 45—46, 11 октября, стр. 1. — 189, 199, 215.
- [An-xôn, I-a. E.] Từ miền Van-tích.* — [Янсон, Я. Э.] Из Прибалтийского края. — «Наше Слово», Париж, 1915, № 111, 11 июня, стр. 2. Подпись: Бр. — 152.
- I-ô-nốp. Phái Bun bàn về chiến tranh.* — Ионов. Бунд о войне. — «Известия Заграничного Секретариата Организационного Комитета

- Российской Социал-Демократической Рабочей Партии», [Женева], 1915, № 2, 14 июня, стр. 3—4. — 120.
- Khan-xen, A. Một số yếu tố của phong trào công nhân hiện nay ở Na-uy.* Cuộc đấu tranh của giai cấp công nhân và các trào lưu sách lược. — Хансен, А. Некоторые моменты современного рабочего движения в Норвегии. Борьба рабочего класса и тактические течения. — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 2, декабрь, стр. 40—44. — 387, 392, 395.
- Khẩu lệnh của Đảng dân chủ - xã hội cách mạng.* — Пароль революционной социал-демократии. — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 34, 5 декабря, стр. 1—2. — 50.
- "Không nói thù", Pê-tơ-rô-grát.* — «Без Лишних Слов», Пг., 1917, № 1, 11 июля, стр. 3—4; № 2, 19 июля, стр. 3. — 607.
- 1917, № 2, 19 июля, стр. 5—6. — 607.
- "Ký sự nước Nga", Pê-tơ-rô-grát.* — «Русские Записки», Пг. — 378.
- La-rin, I-u. [Lời tuyên bố thay mặt Ban tổ chức tại Đại hội của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-điển ở Xtốc-khôn.* Ngày 23 (10) tháng Mười một 1914]. — Ларин, Ю. [Заявление от имени ОК на съезде Шведской социал-демократической партии в Стокгольме. 23 (10) ноября 1914 г.]. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 36, 9 января, стр. 2. Под общ. загл.: На шведском с.-д. съезде. На газ. ошибочно указана дата: 12 декабря 1914 г. — 54, 97.
- Lại bàn về chủ nghĩa xã hội - số-vanh.* (Bức thư từ Néc-vi, nước Ý). — *Еще о социал-шовинизме.* (Письмо из Нерви, Италия). — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 38, 12 февраля, стр. 2. Подпись: Гр. — 79.
- Lại bàn về Mác-tốp.* — *Еще о Мартове.* — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 41, 1 мая, стр. 2. — 90.
- Léc-môn-tốp, M. I-u. Gửi A. Ô. Xmiéc-nô-va.* — Лермонтов, М. Ю. А. О. Смирновой. — 417, 538 - 539.
- [Lê-nin, V. I.] Ban tổ chức và đảng đoàn Tso-khê-ít-dê có đường lối của mình không?* — [Ленин, В. И.] Есть ли своя линия у ОК

- и у фракции Чхеидзе? — «Социал-Демократ», Женева, 1916, № 50, 18 февраля, стр. 2. — 120.
- [Lê-nin, V. I.] *Bản về cuốn sách nhỏ của Giu-ni-út.* — [Ленин, В. И.] О брошюре Юниуса. — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 1, октябрь, стр. 28—34. Подпись: Н. Ленин. — 362, 364, 379.
- *Bản về khẩu hiệu "giải trừ quân bị".* — О лозунге «разоружения». — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 2, декабрь, стр. 29—34. Подпись: Н. Ленин. — 370, 379, 387, 395, 399 - 400.
- *Bản về khẩu hiệu Liên bang châu Âu.* — О лозунге Соединенных Штатов Европы. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 44, 23 августа, стр. 2. — 136, 150, 152, 153, 161 - 162.
- *Bản về khuynh hướng "chủ nghĩa kinh tế để quốc" đang nảy nở.* Tháng Tám - tháng Chín 1916. — О рождающемся направлении «империалистического экономизма». Август — сентябрь 1916 г. — 310, 311 - 312, 436.
- *Báo cáo về cách mạng 1905.* Trước ngày 9 (22) tháng Giêng 1917. — Доклад о революции 1905 года. Ранее 9 (22) января 1917 г. — 463, 489.
- *Báo cáo về Đại hội thống nhất của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga.* (Thư gửi công nhân Pê-téc-bua). — Доклад об Объединительном съезде РСДРП. (Письмо к петербургским рабочим). М. — Спб., тип. «Дело», 1906, 62 стр. Перед загл. авт.: Н. Ленин. — 563.
- *Bước đầu.* — Первый шаг. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 45—46, 11 октября, стр. 2. — 189, 215.
- *Cách mạng xã hội chủ nghĩa và quyền dân tộc tự quyết.* (Luận cương). — Социалистическая революция и право наций на самоопределение. (Тезисы). — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 1, октябрь, стр. 1—6. Подпись: Редакция «С.-Д.-та», Центр. Органа РСДРП. — 285, 367, 400, 446, 470.
- *Chiến tranh và phong trào dân chủ - xã hội Nga.* — Война и российская социал-демократия. — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 33, 1 ноября, стр. 1. — 21, 23, 27 - 28, 36 - 37, 60, 62, 68, 119, 127, 132, 152, 155, 156, 161 - 162, 166, 185.
- *Chiến tranh và phong trào dân chủ - xã hội Nga.* Tháng Chín, trước ngày 28 (11 tháng Mười), 1914. — Война и российская социал-демократия. Сентябрь, ранее 28 (11 октября), 1914 г. — 6, 10 - 11, 12, 14.

- *— *Chủ nghĩa để quốc, giai đoạn mới nhất của chủ nghĩa tư bản.* (Khái luận phổ thông). — Империализм, как новейший этап капитализма. (Популярный очерк). Пг., «Жизнь и Знание», 1917. [3], 130 стр. Перед загл. авт.: Н. Ленин (Вл. Ильин). — 331, 347 - 351, 354 - 355, 358, 359 - 360, 367, 371, 372 - 373, 408, 458, 460, 466, 471, 476, 488.
- *Chủ nghĩa để quốc, giai đoạn tốt cùng của chủ nghĩa tư bản.* Khái luận phổ thông. Tháng Giêng - tháng Sáu 1916. — Империализм, как высшая стадия капитализма. Популярный очерк. Январь—июнь 1916 г. — 231, 240.
- *Chủ nghĩa để quốc, giai đoạn tốt cùng của chủ nghĩa tư bản — Империализм, как высшая стадия капитализма — xem Lê-nin, V. I.* Chủ nghĩa để quốc, giai đoạn mới nhất của chủ nghĩa tư bản.
- *Chủ nghĩa để quốc và chủ nghĩa xã hội ở Ý.* — Империализм и социализм в Италии. — «Коммунист», Женева, 1915, № 1—2, стр. 188—192. Подпись: Н. Ленин. — 113.
- *Chủ nghĩa để quốc và sự phân liệt trong phong trào xã hội chủ nghĩa.* — Империализм и раскол социализма. — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 2, декабрь, стр. 52—57. Подпись: Н. Ленин. — 352, 356, 369, 379, 391.
- *Chủ nghĩa hòa bình tư sản và chủ nghĩa hòa bình xã hội chủ nghĩa.* Ngày 1 tháng Giêng 1917. — Пацифизм буржуазный и пацифизм социалистический. 1 января 1917 г. — 493, 525.
- *Chủ nghĩa Mác và chủ nghĩa xét lại.* — Марксизм и ревизионизм. — В кн.: Карл Маркс (1818—1883). К 25-летию со дня его смерти (1883—1908). Спб., тип. Вольфа, 1908, стр. 210—217. На обл. загл.: Памяти Карла Маркса. Подпись: Вл. Ильин. — 446.
- *Chủ nghĩa Mác về vấn đề nhà nước.* Các tài liệu chuẩn bị để viết cuốn "Nhà nước và cách mạng". Tháng Giêng - tháng Hai 1917. — Марксизм о государстве. Материалы по подготовке брошюры «Государство и революция». Январь—февраль 1917 г. — 604.
- *Chủ nghĩa sô-vanh đã chết và chủ nghĩa xã hội đang sống.* (Khôi phục lại Quốc tế như thế nào?). — Мертвый шовинизм и живой социализм. (Как восстанавливать Интернационал?). — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 35, 12 декабря, стр. 1—2. — 50.

- [Lê-nin V. I.] *Cương lĩnh quân sự của cách mạng vô sản*. Tháng Chín 1916. — [Ленин, В. И.] *Военная программа пролетарской революции*. Сентябрь 1916 г. — 384, 395, 414.
- *Cương lĩnh ruộng đất của Đảng dân chủ - xã hội trong cuộc cách mạng Nga lần thứ nhất 1905 - 1907*. Tháng Mười một - tháng Chạp 1907. — *Аграрная программа социал-демократии в первой русской революции 1905—1907 годов*. Ноябрь — декабрь 1907 г. — 561, 565, 592, 598.
- *Diễn văn tại đại hội của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ*. Ngày 4 tháng Mười một 1916. — *Речь на съезде швейцарской социал-демократической партии*. 4 ноября 1916 г. — 427, 428, 430, 579.
- *Dự thảo nghị quyết của những người dân chủ - xã hội phái tả tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ nhất*. Trước ngày 13 (26) tháng Bảy 1915. — *Проект резолюции левых социал-демократов к первой международной социалистической конференции*. Ранее 13 (26) июля 1915 г. — 139, 144, 151, 156, 159, 169 - 170, 176, 178 - 179, 185, 187.
- *Đảng đoàn Tso-khê-ít-dê và vai trò của nó*. — *Фракция Чхеидзе и ее роль*. — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 2, декабрь, стр. 69—70. Подпись: Н. Ленин. — 352, 357, 391.
- *Đề án của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa lần thứ hai*. Cuối tháng Hai - tháng Ba 1916. — *Предложение Центрального Комитета РСДРП второй социалистической конференции*. Конец февраля — март 1916 г. — 253, 258, 269, 273 - 274, 278, 280, 291, 305.
- *Đề nghị về những thay đổi trong nghị quyết về vấn đề chiến tranh*. Ngày 27 - 29 tháng Giêng (9 - 11 tháng Hai) 1917. — *Предложение об изменениях в резолюции по военному вопросу*. 27—29 января (9—11 февраля) 1917 г. — 522, 530, 535, 539.
- *Điện gửi V. A. Các-pin-xki*. Ngày 6 tháng Tư 1917. — *Телеграмма В. А. Карпинскому*. 6 апреля 1917 г. — 584 - 585.
- *Điện gửi V. A. Các-pin-xki*. Ngày 14 tháng Tư 1917. — *Телеграмма В. А. Карпинскому*. 14 апреля 1917 г. — 589.
- *Điện gửi I-a. X. Ga-nê-txo-ki*. Ngày 30 tháng Ba 1917. — *Телеграмма Я. С. Ганецкому*. 30 марта 1917 г. — 568.

- *Điện gửi những người bôn-sê-vích trở về Nga*. Ngày 6 (19) tháng Ba 1917. — *Телеграмма большевикам, отъезжающим в Россию*. 6 (19) марта 1917 г. — 560.
- *Giai cấp vô sản cách mạng và quyền dân tộc tự quyết*. Sớm nhất là ngày 16 (29) tháng Mười 1915. — *Революционный пролетариат и право наций на самоопределение*. Не ранее 16 (29) октября 1915 г. — 150, 152, 160.
- *Gửi tác giả "Bài ca chim ưng"*. — *Автору «Песни о соколе»*. «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 34, 5 декабря, стр. 2. — 50.
- *Gửi thư ký "Liên minh tuyên truyền xã hội chủ nghĩa"*. Giữa ngày 31 tháng Mười và ngày 9 tháng Mười một (13 và 22 tháng Mười một) 1915. — *Секретарю «Лиги социалистической пропаганды»*. Между 31 октября и 9 ноября (13 и 22 ноября) 1915 г. — 270, 420.
- *Gửi Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa (I. S. K.)*. Tháng Chín, sau ngày 12 (25), 1915. — *В Интернациональную социалистическую комиссию (I. S. K.)*. Сентябрь, позднее 12 (25), 1915 г. — 210, 211.
- *Hội nghị các chi bộ hải ngoại của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga*. — *Конференция заграничных секций РСДРП*. «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 40, 29 марта, стр. 2. — 91, 121, 128, 130, 132, 134, 139, 151, 154, 156, 166, 262, 403 - 404, 432.
- *Tiếp tục làm gì đây?* (Nhiệm vụ của các đảng công nhân đối với chủ nghĩa cơ hội và chủ nghĩa xã hội - sô-vanh). — *Что же дальше?* (О задачах рабочих партий по отношению к оппортунизму и социал-шовинизму). — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 36, 9 января, стр. 1. На газ. ошибочно указана дата: 12 декабря 1914 г. — 72 - 73.
- *[Lời phát biểu trong buổi thuyết trình của G. V. Plê-kha-nốp "Về thái độ của những người xã hội chủ nghĩa đối với chiến tranh"]*. Ngày 28 tháng Chín (ngày 11 tháng Mười) 1914. *Tường thuật ngắn trên báo*. — *[Речь на реферате Г. В. Плеханова «Об отношении социалистов к войне»*. 28 сентября (11 октября) 1914 г. *Краткий газетный отчет*]. — «Голос», Париж, 1914, № 33, 21 октября, стр. 1. Под общ. загл.: *Вожди русской с.-д. о войне*. Подпись: И. К. — 12.

- [Lê-nin V. I.]. *Luận cương về thái độ của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ đối với chiến tranh*. Đầu tháng Chạp 1916. — [Ленин, В. И.] Тезисы об отношении швейцарской социал-демократической партии к войне. Начало декабря 1916 г. — 458 - 459, 515 - 516, 518 - 519.
- * — *Mác, Các — Маркс, Карл*. — В кн.: Энциклопедический словарь т-ва «Бр. А. и И. Гранат и К^o». 7-е, совершен. переработ. изд. под ред. Ю. С. Гамбарова и др. Т. 28. М., [1914], стлб. 219—243, 243—246. Подпись: В. Ильин. — 5 - 6, 37, 38 - 39, 64 - 65.
- *Một bước ngoặt trên trường chính trị thế giới*. — Поворот в мировой политике. — «Социал-Демократ», Женева, 1917, № 58, 31 января, стр. 2. — 542.
- *Một người Đức nói về chiến tranh*. — Один немецкий голос о войне. — «Социа-Демократ», Женева, 1914, № 34, 5 декабря, стр. 2. — 50 - 51.
- *Mưu kế của những người só-vanh - cộng hòa*. Ngày 30 tháng Ba 1917. — Прodelки республиканских шовинистов. 30 марта 1917 г. — 574.
- *Nghị quyết do đoàn đại biểu Ban chấp hành trung ương đưa ra*. — Резолюция, предложенная делегацией ЦК. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 42. Приложение к № 42 газеты «Социал-Демократ», 1 июня, стр. 2. Под общ. загл.: Женская международная социалистическая конференция. — 167.
- * — *Nghị quyết về vấn đề dân tộc, [được thông qua tại hội nghị mùa hè 1913 của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với các cán bộ đảng]*. — Резолюция по национальному вопросу, [принятая на летнем 1913 г. совещании ЦК РСДРП с партийными работниками]. — В кн.: Извещение и резолюции летнего 1913 года совещания Центрального Комитета РСДРП с партийными работниками. Изд. ЦК. [Париж, декабрь] 1913, стр. 20—23. (РСДРП). — 143, 152, 163, 166, 170, 188, 264, 427 - 428.
- *Nhân Hội nghị Luân-đôn*. — По поводу Лондонской конференции. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 40, 29 марта, стр. 1. — 89.
- *Những bức thư về sách lược*. Thư số 1. — Письма о тактике. Письмо 1-е, Пг., 1917, 20 стр. (РСДРП). Перед загл. авт.: Н. Ленин. — 595.
- *Những cố gắng ủng hộ công biện bạch cho chủ nghĩa cơ hội*. — Потуги обелить оппортунизм. — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 2, декабрь, стр. 68—69. Подпись: Н. Ленин. — 357, 391.

- *Những điểm sửa đổi đối với cuốn sách của A. M. Cơn-lôn-tai "Ai cần đến chiến tranh?"*. Mùa thu 1915. Bản thảo¹. — Поправки к брошюре А. М. Коллонтай «Кому нужна война?». Осень 1915 г. Рукопись. — 212.
- *Những luận cương về chiến tranh* — Тезисы о войне — xem Lê-nin, V. I. Những nhiệm vụ của phong trào dân chủ - xã hội cách mạng trong cuộc chiến tranh châu Âu.
- *Những người mác-xít cách mạng tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế họp ngày 5 - 8. IX. 1915*. — Революционные марксисты на международной соц. конференции 5—8. IX. 1915. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 45—46, 11 октября, стр. 3. — 189, 215.
- *Những nhiệm vụ của phái tả Xim-méc-van trong Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ*. Cuối tháng Mười - đầu tháng Mười một 1916. — Задачи левых циммервальдистов в швейцарской с.-д. партии. Конец октября — начало ноября 1916 г. — 437, 438, 440, 451 - 452, 459, 464, 477.
- *Những nhiệm vụ của phong trào dân chủ - xã hội cách mạng trong cuộc chiến tranh châu Âu*. Tháng Tám, chậm nhất là ngày 24 (6 tháng Chín), 1914. — Задачи революционной социал-демократии в европейской войне. Август, не позднее 24 (6 сентября), 1914 г. — 10 - 11, 13, 28, 119.
- *Những tài liệu mới về những quy luật phát triển của chủ nghĩa tư bản trong nông nghiệp*. Thiên I. Chủ nghĩa tư bản và nông nghiệp ở Hợp chủng quốc Mỹ. 1915. — Новые данные о законах развития капитализма в земледелии. Выпуск I. Капитализм и земледелие в Соединенных Штатах Америки. 1915 г. — 231, 408, 458, 465.
- *Phái Duy-đơ-cum Nga*. — Русские Зюдекумы. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 37, 1 февраля, стр. 1. — 86.
- *Phân liệt hay thối nát?* Tháng Hai - tháng Tư 1916. — Раскол или гниение? Февраль — апрель 1916 г. — 253.
- *Quốc tế thanh niên*. (Tiểu luận). — Интернационал Молодежи. (Заметка). — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 2, декабрь, стр. 76—77, Подпись: Н. Ленин. — 461, 508, 525.
- *Quyết định của Bộ phận Ban chấp hành trung ương ở nước ngoài của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga*. Ngày 31 tháng Ba 1917. —

1) In lần đầu trong Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. XVII, 1931, tr. 324 - 330.

- Постановление Заграничной коллегии ЦК РСДРП 31 марта 1917 г. — 575, 580.
- Lê-nin, V. I. Sơ thảo các luận cương.* Ngày 4 (17) tháng Ba 1917. — Ленин, В. И. *Набросок тезисов.* 4 (17) марта 1917 г. — 545.
- *Thắng lợi của phái dân chủ - lập hiến và nhiệm vụ của đảng công nhân.* — *Победа кадетов и задачи рабочей партии.* Спб., «Наша Мысль», [1916]. 79 стр. Перед загл. авт.: Н. Ленин. — 563.
- *[Thuyết trình về đề tài "Giai cấp vô sản và chiến tranh".* Ngày 1 (14) tháng Mười 1914. *Tường thuật trên báo.*] — *[Реферат на тему «Пролетариат и война».* 1 (14) октября 1914 г. *Газетный отчет.*] — «Голос», Париж, 1914, № 37, 25 октября, стр. 1; № 38, 27 октября, стр. 1. Под общ. загл.: *Вожди русской с.-д. о войне.* Подпись: И. К. — 12.
- *Thư của Ban chấp hành tổ chức ở nước ngoài gửi các chi bộ Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga.* Tháng Hai - tháng Ba 1916. — *Письмо Комитета заграничной организации к секциям РСДРП.* Февраль — март 1916 г. — 313, 338, 351, 354, 449.
- *Thư gửi I. Ph. Ác-măng.* Ngày 17 tháng Giêng 1915. — *Письмо И. Ф. Арманд.* 17 января 1916 г. — 73, 74 - 75, 76.
- *Thư gửi I. Ph. Ác-măng.* Ngày 13 tháng Giêng 1916. — *Письмо И. Ф. Арманд.* 13 января 1916 г. — 236, 238.
- *Thư gửi I. Ph. Ác-măng.* Ngày 15 tháng Giêng 1916. — *Письмо И. Ф. Арманд.* 15 января 1916 г. — 236, 238.
- *Thư gửi I. Ph. Ác-măng.* Ngày 19 tháng Giêng 1916. — *Письмо И. Ф. Арманд.* 19 января 1916 г. — 238.
- *Thư gửi I. Ph. Ác-măng.* Ngày 5 tháng Mười 1916. — *Письмо И. Ф. Арманд.* 5 октября 1916 г. — 414.
- *Thư gửi I. Ph. Ác-măng.* Trước ngày 26 tháng Mười một 1916. — *Письмо И. Ф. Арманд.* Ранее 26 ноября 1916 г. — 443.
- *Thư gửi I. Ph. Ác-măng.* Ngày 30 tháng Mười một 1916. — *Письмо И. Ф. Арманд.* 30 ноября 1916 г. — 470 - 471.

- *Thư gửi I. Ph. Ác-măng.* Sau ngày 23 tháng Chạp 1916. — *Письмо И. Ф. Арманд.* Позднее 23 декабря 1916 г. — 470 - 471.
- *Thư gửi I. Ph. Ác-măng.* Ngày 8 tháng Giêng 1917. — *Письмо И. Ф. Арманд.* 8 января 1917 г. — 491.
- *Thư gửi I. Ph. Ác-măng.* Ngày 14 tháng Giêng 1917. — *Письмо И. Ф. Арманд.* 14 января 1917 г. — 496.
- *Thư gửi I. Ph. Ác-măng.* Ngày 2 tháng Hai 1917. — *Письмо И. Ф. Арманд.* 2 февраля 1917 г. — 519.
- *Thư gửi I. Ph. Ác-măng.* Ngày 2 tháng Ba 1917. — *Письмо И. Ф. Арманд.* 2 марта 1917 г. — 540.
- *Thư gửi I. Ph. Ác-măng.* Ngày 18 tháng Ba 1917. — *Письмо И. Ф. Арманд.* 18 марта 1917 г. — 549.
- *Thư gửi ban biên tập của báo "Lời nói của chúng ta".* Ngày 9 tháng Hai 1915. — *Письмо редакции «Нашего Слова».* 9 февраля 1915 г. — 85, 97.
- *Thư gửi Bộ phận Ban chấp hành trung ương ở nước ngoài.* Ngày 17 (30) tháng Tám - ngày 25 tháng Tám (7 tháng Chín) 1917. — *Письмо Заграничному бюро Центрального Комитета.* 17 (30) августа — 25 августа (7 сентября) 1917 г. — 615.
- *Thư gửi N. I. Bu-kha-rin.* Cuối tháng Tám - đầu tháng Chín 1916. — *Письмо Н. И. Бухарину.* Конец августа — начало сентября 1916 г. — 386, 394, 395, 399.
- *Thư gửi N. I. Bu-kha-rin.* Ngày 14 tháng Mười 1916. — *Письмо Н. И. Бухарину.* 14 октября 1916 г. — 413.
- *Thư gửi V. M. Ca-xpa-rốp.* Ngày 19 tháng Tám 1915. — *Письмо В. М. Каспарову.* 19 августа 1915 г. — 170.
- *Thư gửi V. A. Các-pin-xki.* Ngày 20 tháng Mười 1914. — *Письмо В. А. Карпинскому.* 20 октября 1914 г. — 25.
- *Thư gửi V. A. Các-pin-xki.* Trước ngày 11 tháng Tám 1915. — *Письмо В. А. Карпинскому.* Ранее 11 августа 1915 г. — 163, 165, 185.
- *Thư gửi V. A. Các-pin-xki.* Ngày 19 tháng Chín 1915. — *Письмо В. А. Карпинскому.* 19 сентября 1915 г. — 201.

- Lê-nin, V. I. Thư gửi V. A. Các-pin-xki*. Trước ngày 6 tháng Mười 1915. — *Ленин, В. И. Письмо В. А. Карпинскому*, Ранее 6 октября 1915 г. — 215 - 216.
- *Thư gửi V. A. Các-pin-xki*. Ngày 25 tháng Ba 1917. — *Письмо В. А. Карпинскому*, 25 марта 1917 г. — 563.
- *Thư gửi V. A. Các-pin-xki*. Ngày 12 (25) tháng Tư 1917. — *Письмо В. А. Карпинскому*, 12 (25) апреля 1917 г. — 598.
- *Thư gửi A. M. Côn-lôn-tai*. Sau ngày 11 tháng Bảy 1915. — *Письмо А. М. Колонтай*, Позднее 11 июля 1915 г. — 123.
- *Thư gửi A. M. Côn-lôn-tai*. Ngày 22 tháng Mười một 1915. — *Письмо А. М. Колонтай*, 22 ноября 1915 г. — 270.
- *Thư gửi G. E. Di-nô-vi-ép*. Trước ngày 22 tháng Tám 1916. — *Письмо Г. Е. Зиновьеву*, Ранее 22 августа 1916 г. — 380, 385.
- *Thư gửi G. E. Di-nô-vi-ép*. Sau ngày 22 tháng Tám 1916. — *Письмо Г. Е. Зиновьеву*, Позднее 22 августа 1916 г. — 386.
- *Thư gửi G. E. Di-nô-vi-ép*. Tháng Tám 1916. — *Письмо Г. Е. Зиновьеву*, Август 1916 г. — 392 - 393.
- *Thư gửi G. E. Di-nô-vi-ép*. Giữa ngày 15 tháng Chín và ngày 5 tháng Mười 1916. — *Письмо Г. Е. Зиновьеву*, Между 15 сентября и 5 октября 1916 г. — 412.
- *Thư gửi I-a. X. Ga-nê-txơ-ki*. Ngày 22 tháng Ba 1917. — *Письмо Я. С. Ганецкому*, 22 марта 1917 г. — 554.
- *Thư gửi H. Goóc-tơ*. Ngày 5 tháng Năm 1915. — *Письмо Г. Гортеру*, 5 мая 1915 г. — 98.
- *Thư gửi M. M. Kha-ri-tô-nốp*. Ngày 19 tháng Chín 1915. — *Письмо М. М. Харитонову*, 29 сентября 1915 г. — 200.
- *Thư gửi M. M. Kha-ri-tô-nốp*. Ngày 29 tháng Giêng 1916. — *Письмо М. М. Харитонову*, 29 января 1916 г. — 242.
- *Thư gửi M. M. Kha-ri-tô-nốp*. Ngày 30 tháng Giêng 1916. — *Письмо М. М. Харитонову*, 30 января 1916 г. — 245.
- *Thư gửi A. V. Lu-na-tsác-xki*. Trước ngày 25 tháng Ba 1917. — *Письмо А. В. Луначарскому*, Ранее 25 марта 1917 г. — 559.

- *Thư gửi G. L. Pi-a-ta-cốp*. Giữa ngày 10 và ngày 20 tháng Tám 1916. — *Письмо Г. Л. Пятакову*, Между 10 и 20 августа 1916 г. — 376, 381.
- *Thư gửi M. N. Pô-crốp-xki*. Ngày 2 tháng Bảy 1916. — *Письмо М. Н. Покровскому*, 2 июля 1916 г. — 359, 372.
- *Thư gửi M. N. Pô-crốp-xki*. Ngày 24 tháng Bảy 1916. — *Письмо М. Н. Покровскому*, 24 июля 1916 г. — 358.
- *Thư gửi M. N. Pô-crốp-xki*. Ngày 3 tháng Giêng 1917. — *Письмо М. Н. Покровскому*, 3 января 1917 г. — 488.
- *Thư gửi C. B. Ra-đếch*. Sau ngày 19 tháng Sáu 1915. — *Письмо К. Б. Радеку*, Позднее 19 июня 1915 г. — 116.
- *Thư gửi Đ. B. Ri-a-da-nốp*. Ngày 10 tháng Tư 1916. — *Письмо Д. Б. Рязанову*, 10 апреля 1916 г. — 287.
- *Thư gửi G. Rô-vi-ô*. Ngày 27 tháng Chín (10 tháng Mười) 1917. — *Письмо Г. Ровио*, 27 сентября (10 октября) 1917 г. — 615.
- *Thư gửi A. G. Sli-áp-ni-cốp*. Ngày 28 tháng Mười một 1914. — *Письмо А. Г. Шляпникову*, 28 ноября 1914 г. — 62 - 63.
- *Thư gửi A. G. Sli-áp-ni-cốp*. Sau ngày 28 tháng Chạp 1914. — *Письмо А. Г. Шляпникову*, Позднее 28 декабря 1914 г. — 62 - 63.
- *Thư gửi A. G. Sli-áp-ni-cốp*. Ngày 23 tháng Tám 1915. — *Письмо А. Г. Шляпникову*, 23 августа 1915 г. — 179.
- *Thư gửi A. G. Sli-áp-ni-cốp*. Giữa ngày 1 và ngày 13 tháng Năm 1916. — *Письмо А. Г. Шляпникову*, Между 1 и 13 мая 1916 г. — 299.
- *Thư gửi A. G. Sli-áp-ni-cốp*. Ngày 16 tháng Năm 1916. — *Письмо А. Г. Шляпникову*, 16 мая 1916 г. — 306.
- *Thư gửi A. G. Sli-áp-ni-cốp*. Ngày 23 tháng Năm 1916. — *Письмо А. Г. Шляпникову*, 23 мая 1916 г. — 319, 323, 338.
- *Thư gửi A. G. Sli-áp-ni-cốp*. Giữa ngày 3 và ngày 6 tháng Sáu 1916. — *Письмо А. Г. Шляпникову*, Между 3 и 6 июня 1916 г. — 328, 330.
- *Thư gửi A. G. Sli-áp-ni-cốp*. Ngày 17 tháng Sáu 1916. — *Письмо А. Г. Шляпникову*, 17 июня 1916 г. — 336.

- Lê-nin, V. I. Thư gửi Đ. Vành-cốp.* Ngày 15 tháng Bảy 1915. — Ленин, В. И. Письмо Д. Вайнкопу. 15 июля 1915 г. — 123, 129.
- *Thư gửi I. T. Xmin-ga, chủ tịch Ủy ban khu lục quân, hải quân và công nhân ở Phần-lan.* Ngày 27 tháng Chín (10 tháng Mười) 1917. — Письмо председателю областного комитета армии, флота и рабочих Финляндии И. Т. Смилле. 27 сентября (10 октября) 1917 г. — 615.
- *Thư ngỏ gửi Bô-rít Xu-va-rin.* Nửa cuối tháng Chạp 1916. — Открытое письмо Борису Суварину. Вторая половина декабря 1916 г. — 507, 513.
- *Thư ngỏ gửi Sác-lơ Ne-nơ, ủy viên Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa tại Béc-nơ.* Ngày 26 - 27 tháng Chạp 1916 (8 - 9 tháng Giêng 1917). — Открытое письмо к Шарлю Нэну, члену Международной социалистической комиссии в Берне. 26—27 декабря 1916 г. (8 - 9 января 1917 г.). — 484.
- *Thư từ biệt công nhân Thụy-sĩ.* Ngày 26 tháng Ba (8 tháng Tư) 1917. — Прощальное письмо к швейцарским рабочим. 26 марта (8 апреля) 1917 г. — 578, 587, 589, 590, 593.
- *Thư từ nước ngoài gửi về.* Bức thư thứ nhất. Giai đoạn đầu của cuộc cách mạng thứ nhất. Ngày 7 (20) tháng Ba 1917. — Письма из далека. Письмо 1. Первый этап первой революции. 7 (20) марта 1917 г. — 552, 556, 559, 564, 566, 570, 578.
- *Thư từ nước ngoài gửi về.* Thư số 2. Chính phủ mới và giai cấp vô sản. Ngày 9 (22) tháng Ba 1917. — Письма из далека. Письмо 2. Новое правительство и пролетариат. 9 (22) марта 1917 г. — 552, 556, 559, 564, 566, 578.
- *Thư từ nước ngoài gửi về.* Thư số 3. Về cảnh sát vô sản. Ngày 11 (24) tháng Ba 1917. — Письма из далека. Письмо 3. О пролетарской милиции. 11 (24) марта 1917 г. — 559, 564, 566, 570.
- *Thư từ nước ngoài gửi về.* Thư số 4. Làm thế nào đã đạt được hòa bình? Ngày 12 (25) tháng Ba 1917. — Письма из далека. Письмо 4. Как добиться мира? 12 (25) марта 1917 г. — 564, 566, 570, 573.
- *Tình hình và nhiệm vụ của Quốc tế xã hội chủ nghĩa.* — Положение и задачи социалистического Интернационала. — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 33, 1 ноября, стр. 2. — 19, 23.

- *Tiếng nói chân thật của một người xã hội chủ nghĩa Pháp.* — Честный голос французского социалиста. — «Коммунист», Женева, 1915, № 1—2, стр. 184—188. Подпись: Н. Ленин. — 145, 151, 154.
- *Tổng kết một cuộc tranh luận về quyền tự quyết.* — Итоги дискуссии о самоопределении. «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 1, октябрь, стр. 11—28. Подпись: Н. Ленин. — 339, 359, 362, 364, 366, 369, 380, 391, 468, 598.
- *Trả lời P. Ki-ép-xki (I-u. Pi-a-ta-cốp).* Tháng Tám - tháng Chín 1916. — Ответ П. Киевскому (Ю. Пятакову). Август—сентябрь 1916 г. — 380, 394, 396, 410, 412, 417 - 418, 452 - 453.
- * — *Vài luận cương.* Lời ban biên tập. — Несколько тезисов. От редакции. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 47, 13 октября, стр. 2. — 217, 571, 573.
- *Về bài diễn văn của Ca-mê-nép tại Ban chấp hành trung ương các Xô-viết, nói về Hội nghị Xtốc-khôn.* — О выступлении Каменева в ЦИК по поводу Стокгольмской конференции. — «Пролетарий», Пг., 1917, № 3, 29 (16) августа, стр. 2. — 608.
- *Về cách giải thích khẩu hiệu "hòa bình".* Tháng Bảy - tháng Tám 1915. — К оценке лозунга «мир». Июль — август 1915 г. — 151, 152.
- *Về "cương lĩnh hòa bình".* — О «программе мира». — «Социал-Демократ», Женева, 1916, № 52, 25 марта, стр. 1—2. — 253, 267, 275, 279.
- *Về Hội nghị Luân-đôn.* — О Лондонской конференции. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 39, 3 марта, стр. 2. — 89.
- *Về lòng tự hào dân tộc của người Đại Nga.* — О национальной гордости великороссов. — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 35, 12 декабря, стр. 2. — 50, 54.
- *Về một sự biếm họa chủ nghĩa Mác và về "chủ nghĩa kinh tế đế quốc".* Tháng Tám - tháng Mười 1916. — О карикатуре на марксизм и об «империалистическом экономизме». Август — октябрь 1916 г. — 404, 409, 413, 417, 429, 433, 436, 439, 447, 469, 499 - 500, 505, 507, 526.
- *Về phái dân túy.* [Nghị quyết được thông qua tại hội nghị mùa hè 1913 của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga với các cán bộ đảng]. — О народниках. [Резолюция, принятая на летнем 1913 г. совещании ЦК РСДРП с партийными работниками]. — В кн.: Извещение и резолюции летнего 1913

- года совещания Центрального Комитета РСДРП с партийными работниками. Изд. ЦК. [Париж, декабрь] 1913, стр. 23—24. (РСДРП). — 202 - 203.
- Lê-nin, V. I. Về quyền dân tộc tự quyết.* — Ленин, В. И. *О праве наций на самоопределение.* — «Просвещение», Спб., 1914, * № 4, стр. 34—47; № 5, стр. 57—71; № 6, стр. 33—47. Подпись: В. Ильин. — 433, 473.
- *Về thất bại của chính phủ nước mình trong cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa.* — О поражении своего правительства в империалистической войне. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 43, 26 июля, стр. 1. — 115, 133.
- *Về thống kê cuộc bãi công ở Nga.* — О статистике стачек в России. — «Мысль», М., 1910, № 1, декабрь, стр. 12—23; 1911, № 2, январь, стр. 19—29. — 463.
- *Về tình hình của Đảng dân chủ - xã hội Nga.* — О положении дел в российской соц.-дем-тии. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 43, 26 июля, стр. 1—2. — 115, 133, 138.
- *Vụ án xử đảng đoàn Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga chứng tỏ điều gì?* — Что доказал суд над РСДРП фракцией? — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 40, 29 марта, стр. 1. — 91.
- * — *Ý nghĩa lịch sử của cuộc đấu tranh nội bộ đảng ở Nga.* — Исторический смысл внутрипартийной борьбы в России. — «Дискуссионный Листок», [Париж], 1911, № 3, 29 апреля (12 мая), стр. 3—8. Подпись: Н. Ленин. — 463, 497.
- Lê-nin, V. I. và Di-nô-vi-ép, G. E. * Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh.* (Thái độ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đối với chiến tranh). — Ленин, В. И. и Зиновьев, Г. Е. *Социализм и война.* (Отношение РСДРП к войне). Изд. ред. «Социал-Демократа». Женева, Chaulmontet, 1915. 48 стр. (РСДРП). Перед загл. авт.: Г. Зиновьев и Н. Ленин. — 121, 135, 138 - 139, 146, 147 - 150, 152, 153 - 154, 161, 163, 165, 166 - 167, 170, 177, 181, 182 - 183, 184, 187, 190, 192, 195, 196, 198, 218, 270, 404, 418, 571.
- *[Thư của ban biên tập tờ "Văn tập Người dân chủ - xã hội" gửi N. I. Bu-kha-rin.* Cuối tháng Chín - đầu tháng Mười 1916]. Bản thảo¹. — [Письмо редакции «Сборника Социал-Демократа»

1) In lần đầu trên tạp chí "Người bôn-sê-vích", Mát-xcơ-va, 1932, tiếng Nga, số 22, tr. 85 - 86.

- H. I. Bухарину.* Конец сентября — начало октября 1916 г.]. Рукопись. — 393, 395, 401, 416 - 418.
- Li-li-na, D. I. Vấn đề trước mắt.* — Лилина З. И. *Очередной вопрос.* — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 2, декабрь, стр. 62—67. — 378, 380, 385.
- Lời ban biên tập.* — *От редакции.* — «Наш Голос» Самара, 1916, № 4 (18), 24 января, стр. 1. — 269.
- Lời ban biên tập.* [Nhân thư trả lời của phái thủ tiêu Pê-téc-bua về bức điện của Van-đéc-ven-đơ]. — *От редакции.* [По поводу ответа петербургских ликвидаторов на телеграмму Вандервельде]. — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 34, 5 декабря, стр. 2, в отд.: Хроника. Под общ. загл.: С.-Петербург. — 50.
- "Lời nói của chúng ta",* Ха-ма-га. — «Наш Голос», Самара. — 269, 291.
- 1916, № 3 (17), 17 января, стр. 1—2; * № 4 (18), 24 января, стр. 1. — 269, 407.
- * *"Lời nói nước Nga",* Mát-xcơ-va. — «Русское Слово», М., 1914, № 223, 28 сентября, стр. 4—33, 203.
- [Lời tuyên bố chống lại tối hậu thư của Lê-đê-bua, do một nhóm đại biểu cánh tả cùng với Rô-lăng Hôn-xtơ và Tô-rốt-xki đưa ra tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Xim-méc-van].* — [Заявление-протест против ультиматума Ледебура, сделанное левой группой делегатов совместно с Роланд-Гольст и Троцким на Международной социалистической конференции в Циммервальде]. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 47, 13 октября, стр. 2. Под общ. загл.: Два заявления на Международной конференции. — 207.
- [Lời tuyên bố do một nhóm đại biểu cánh tả đưa ra tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Xim-méc-van].* — [Заявление, сделанное левой группой делегатов на Международной социалистической конференции в Циммервальде]. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 47, 13 октября, стр. 2. Под общ. загл.: Два заявления на международной конференции. Подписи: Н. Ленин и др. — 196, 198, 206, 207.
- Lu-na-tsác-xki, A. V. Thư gửi ban biên tập.* — Луначарский, А. В. *Письмо в редакцию.* — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 60, 28 июня (11 июля), стр. 4. — 606.

- "Luận cương" của Pi-a-ta-cốp, Vô-sơ, Vu-kha-rin — «Тезисы» Пятакова, Бош, Бухарина — xem Về khẩu hiệu quyền dân tộc tự quyết.
- Ma-si-nát-dê, B. *Phái dân chủ - xã hội Cấp-ca-dơ*. — Машинадзе, Б. *Кавказская социал-демократия*. — «Известия Заграничного Секретариата Организационного Комитета Российской Социал-Демократической Рабочей Партии», [Женева], 1915, № 2, 14 июня, стр. 4. — 120.
- Ma-xlốp, P. P. *Chiến tranh và các hiệp ước thương mại*. (Thư gửi ban biên tập). — Маслов, П. П. *Война и торговые договоры*. (Письмо в редакцию). — «Русские Вегомости», м., 1914, № 207, 10 сентября, стр. 2, в отд.: На темы дня. — 16.
- * — *Những nguyên nhân kinh tế của chiến tranh thế giới*. — *Экономические причины мировой войны*. М., тип. Сытина, 1915. 71 стр. — 118.
- *Vấn đề ruộng đất ở Nga*. Т. II. Khủng hoảng của kinh tế nông dân và phong trào nông dân. — *Аграрный вопрос в России*. Т. II. Кризис крестьянского хозяйства и крестьянское движение. Спб., тип. «Общественная Польза», 1908. VIII, 457, 135 стр.; 4 л. карт. — 463.
- Mác, C. *Đấu tranh giai cấp ở Pháp từ 1848 đến 1850*. Tháng Giêng - 1 tháng Mười một 1850. — Маркс, К. *Классовая борьба во Франции с 1848 по 1850 г.* Январь — 1 ноября 1850 г. — 447, 499, 524.
- *Sự khốn cùng của triết học*. Trả lời "Triết học về sự khốn cùng" của Pru-đông. — *Нищета философии*. Ответ на «Философию нищеты» Прудона. С предисл. Ф. Энгельса. Пер. В. И. Засулич. Под ред. Г. В. Плеханова. Спб., 1906. [3], XXVI, 142 стр. (Всеобщая б-ка Г. Ф. Львовича). — 622.
- Mác, C. và Ăng-ghen, Ph. *Tuyên ngôn của Đảng cộng sản*. Tháng Chạp 1847 - tháng Giêng 1848. — Маркс, К. и Энгельс, Ф. *Манифест Коммунистической партии*. Декабрь 1847 г. — январь 1848 г. — 157 - 158, 439, 447.
- *Tuyên ngôn của Đảng cộng sản*. Bản dịch và chú thích của G. V. Plê-kha-nốp. — *Манифест Коммунистической партии*. Пер. и примеч. Г. В. Плеханова. Женева, «Вперед», 1905, 46 стр. (РСДРП). — 622.
- Mác-tốp, L. *Hòa bình*. — Мартов, Л. Мир. — «Голос», Париж, 1914, № 19, 3 октября, стр. 1. Подпись: Л. М. — 16.

- *Lời tuyên bố*. — *Заявление*. — «Наше Слово», Париж, 1915, № 1, 29 января, стр. 1. — 77.
- «*Quyền dân tộc tự quyết" dẫn đến đâu*. — *Что следует из «права на национальное самоопределение»*. — «Наш Голос», Самара, 1916, № 3 (17), 17 января, стр. 1—2; * № 4 (18), 24 января, стр. 1. — 269, 407.
- *Thư ngỏ của L. Mác-tốp gửi Guy-xta-vơ Ёс-vê*. — *Открытое письмо Л. Мартова к Густаву Эрве*. — «Голос», Париж, 1914, № 12, 25 сентября, стр. 1. — 16.
- *Trên con đường tiến tới phục hồi*. (Sau Xim-méc-van). — *На пути к возрождению*. (После Циммервальда). — «Известия Заграничного Секретариата Организационного Комитета Российской Социал-Демократической Рабочей Партии», [Цюрих], 1916, № 3, 5 февраля, стр. 1—2. Подпись: Л. М. — 253.
- *Về cái gọi là sự đơn độc của tôi*. (Thư gửi ban biên tập). — *О моем мнимом одиночестве*. (Письмо в редакцию). — «Голос», Париж, 1914, № 87, 23 декабря, стр. 2. — 59.
- *"Vorwärts" đã chết*. — *Умер "Vorwärts"*. — «Голос», Париж, 1914, № 23, 9 октября, стр. 1—2. Подпись: Л. М. — 16.
- Mát-xơ-va hồi tháng Chạp năm 1905*. — *Москва в декабре 1905 г.* М., Кохманский, 1906. 246 стр. — 463.
- Mê-lê-nép-xki, M. I. Thư gửi V. I. Lê-nin*. Ngày 28 tháng Chạp 1914. Bản thảo¹. — Меленевский, М. И. Письмо В. И. Ленину. 28 декабря 1914 г. Рукопись. — 67.
- Nghị quyết Ba-lơ*. — *Базельская резолюция* — xem Manifest der Internationale zur gegenwärtigen Lage...
- Nghị quyết của Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài* — *Резолюция КЗО* — xem Lê-nin, V. I. Thư của Ban chấp hành tổ chức ở nước ngoài gửi các chi bộ Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga.
- [*Nghị quyết của Ban chấp hành Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa*. Ngày 3 (16) tháng Bảy 1916]. — [*Резолюция Исполнительного комитета Международного социалистического бюро*. 3 (16) июля 1916 г.]. —

1) In lần đầu trên tạp chí "Cách mạng vô sản", Mát-xơ-va, 1924, tiếng Nga, số 3 (26), tr. 245 - 246.

- «Информационный Листок Заграничной Организации Бунда», [Женева], 1915, № 7, январь, стр. 15. Под общ. загл.: Брюссельская с.-д. объединительная конференция. — 245, 261.
- Nghị quyết của Ban chấp hành trung ương phái Bun* — Резолюция ЦК Бунда — xem Ban chấp hành trung ương phái Bun nói về chiến tranh.
- Nghị quyết của phái Brê-mơ* — Резолюция дременцев — xem Das Wachstum der deutschen Parteiopposition.
- Nghị quyết của phái thiểu số tại Hội nghị Béc-nơ* — Резолюция меньшинства на Бернской конференции — xem Lê-nin, V. I. Nghị quyết do đoàn đại biểu Ban chấp hành trung ương đưa ra.
- Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị phụ nữ xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Béc-nơ*. — Резолюция, принятая на интернациональной социалистической женской конференции в Берне. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 42. Приложение к № 42 газеты «Социал-Демократ», 1 июня, стр. 2. Под общ. загл.: Женская международная социалистическая конференция. — 127, 157.
- Nghị quyết Gru-di-a* — Грузинская резолюция — xem Sự trả lời của những người dân chủ - xã hội Gru-di-a...
- Nghị quyết tỏ sự cảm tình với các nạn nhân của chiến tranh và với những người bị khủng bố*. — Резолюция стиппации жертвам войны и преследуемым. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 45—46, 11 октября, стр. 1. — 214.
- Nghị quyết về thái độ đối với các đảng không phải vô sản, [được thông qua tại Đại hội V (Đại hội Luân-đôn) của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga]*. — Резолюция об отношении к непролетарским партиям, [принятая на V (Лондонском) съезде РСДРП]. — В кн.: Лондонский съезд Российской соц. - демокр. раб. партии (со-стоявшийся в 1907 г.). Полный текст протоколов. Изд. ЦК. Paris, 1909, стр. 454—455. (РСДРП). — 202.
- "Ngôn luận"*, Pê-tơ-rô-grát. — «Речь», Пг. — 146, 177, 186.
- 1916, № 32 (3415), 2 (15) февраля, стр. 4. — 253.
- * — 1916, № 102 (3485), 15 (28) апреля, стр. 1—2. — 318.
- Ngược dòng! — Против течения!* — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 33, 1 ноября, стр. 1. — 23.

- "Người cách mạng - xã hội chủ nghĩa"*, Hên-xinh-pho. — «Социалист-Революционер», Гельсингфорс. — 615.
- "Người cộng sản"*, Giơ-ne-vơ. — «Коммунист», Женева. — 101, 103, 104, 113, 116, 117 - 119, 120, 124, 126, 133, 139, 147, 152, 167, 168, 177, 178, 180, 208, 262, 263 - 264, 266, 276, 289, 300 - 301, 309, 311, 314 - 315, 316 - 317, 318, 319 - 320, 325, 333, 334, 339, 341, 342, 345, 449 - 450, 464, 571.
- * — 1915, № 1—2. 196 стр. — 59, 101, 113, 117, 119, 120, 126, 136, 145, 147, 148 - 149, 151, 154, 168, 192, 194, 261, 300, 311, 333.
- "Người dân chủ - xã hội"*, Giơ-ne-vơ. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 47, 13 октября. 2 стр. — 195, 198, 207, 208, 210 - 211, 215, 219 - 220, 221, 571, 573.
- 1916, № 50, 18 февраля, стр. 2. — 120.
- 1916, № 52, 25 марта, 2 стр. — 253, 268, 275, 278.
- 1916, № 53, 13 апреля, стр. 1—2. — 285, 306.
- 1916, № 54—55, 10 июня, 4 стр. — 299, 300, 303, 305, 390, 526, 534.
- 1916, № 57, 30 декабря, стр. 1—2. — 460.
- 1917, № 58, 31 января, стр. 2. — 542.
- "Người dân chủ - xã hội"*, Mát-xcơ-va. — «Социал-Демократ», М. — 595, 612.
- "Người dân chủ - xã hội"*, Paris — Giơ-ne-vơ. — «Социал-Демократ», Paris — Женева. — 14, 16, 21, 23, 24, 26, 31, 34, 52, 59, 61, 64, 80, 84, 89, 90, 101, 108, 113, 119, 120, 125, 127, 138, 146, 150, 153 - 154, 162, 189, 196, 201, 207, 209, 217, 218, 219 - 220, 229, 247, 255, 261, 264, 282, 286, 288, 298, 300, 306, 308, 310, 311, 314, 315 - 317, 323, 324, 326, 330, 344 - 345, 390, 393 - 394, 400, 525, 529, 571.
- 1913, № № 31—51, 15 (28) июня — 29 февраля 1916. — 251.
- Paris, 1913, № 32, 15 (28) декабря. 8 стр. — 26.
- Женева, 1914, № 33, 1 ноября. 2 стр. — 8, 14, 15, 19, 20, 21 - 22, 23, 24, 26, 30, 31, 34, 36, 37, 41, 42, 44 - 45, 59, 63, 68, 119, 128, 132, 152, 154, 156, 162, 166, 184.

- "Người dân chủ - xã hội", Paris - Giơ-ne-vơ. — «Социал-Демократ», Париж — Женева. — 1914, № 34, 5 декабря. 2 стр. — 26, 31, 37, 42, 44 - 45, 46, 47, 49 - 50, 52 - 54, 59, 63.
- 1914, № 35, 12 декабря. 2 стр. — 23, 44 - 45, 47, 49, 50, 52, 54, 66.
- 1915, № 36, 9 января. 2 стр. На газ. ошибочно указана дата 12 декабря 1914 г. — 54, 56, 59, 62, 63, 66, 71 - 72, 79, 97.
- 1915, № 37, 1 февраля. 2 стр. — 50, 63, 71 - 72, 78, 79, 86.
- 1915, № 38, 12 февраля. 2 стр. — 78, 79.
- 1915, № 39, 3 марта. 2 стр. — 79, 89, 90.
- 1915, № 40, 29 марта. 2 стр. — 89, 91, 92, 93, 119, 128, 131, 132, 135, 139, 150, 154, 156, 166, 238, 261, 403 - 404, 432.
- 1915, № 41, 1 мая, стр. 2. — 90.
- 1915, № 42, 21 мая. 2 стр. — 101.
- 1915, № 42. Приложение к № 42 газеты «Социал-Демократ», 1 июня, стр. 2. — 127, 157, 167.
- 1915, № 43, 26 июля. 2 стр. — 115, 133, 137, 154.
- 1915, № 44, 23 августа. 2 стр. — 125, 134, 136, 138, 150, 152, 153 - 154, 161, 162, 165, 180 - 181.
- 1915, № 45—46, 11 октября. 4 стр. — 167 - 168, 189, 192 - 193, 196, 197, 198, 199, 207, 209, 210 - 211, 213, 214 - 215, 219 - 220, 221, 222.
- "Người vô sản", Giơ-ne-vơ. — «Пролетарий», Женева. — 202.
- "Người vô sản", Pê-tơ-rô-grát. — «Пролетарий», Пг., 1917, № № 1—7, 26 (13) августа — 2 сентября (20 августа). — 613.
- 1917, № 3, 29 (16) августа, стр. 2. — 608.
- Những bức điện gửi từ Pê-tơ-rô-grát ra nước ngoài và ngược lại.* — Телеграммы из Петрограда за границу и обратно. — «Без Лишних Слов», Пг., 1917, № 1, 11 июля, стр. 3—4; № 2, 19 июля, стр. 3. — 607.

- Nhiệm vụ của giai cấp vô sản Nga.* (Thư gửi các đồng chí ở Nga). — *Задача российского пролетариата.* (Письмо к товарищам в России). [Genève, Chaulmontet, 1915]. 8 стр. (РСДРП). — 209.
- Những luận cương của nhóm "Quốc tế"* — *Тезисы группы «Интернационал»* — xem Ein Vorschlag deutscher Genossen.
- Những luận cương của Ra-đécх* — *Тезисы Радека* — xem Những luận cương về chủ nghĩa đế quốc và về ách áp bức dân tộc và Thesen über Imperialismus und nationale Unterdrückung.
- Những luận cương về chủ nghĩa đế quốc và về ách áp bức dân tộc.* — *Тезисы об империализме и национальном угнетении.* — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 1, октябрь, стр. 6—11. Подпись: Редакция «Газеты Работничей». — 431 - 432, 434.
- Những nghị quyết Pháp* — *Французские резолюции* — xem Tuyên bố chung của các đoàn đại biểu Pháp và Đức tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Xim-méc-van (Thụy-sĩ).
- Những người men-sê-vích ở Pê-téc-bua và ở Mát-xcơ-va nói về chiến tranh.* — *Петербургские и московские меньшевики о войне.* — «Известия Заграничного Секретариата Организационного Комитета Российской Социал-Демократической Рабочей Партии», [Цюрих], 1916, № 5, 10 июня, стр. 2. Подпись: Петербургская с.-д. инициативная группа. Московская группа с.-д. меньшевиков. — 359.
- "Niên giám", Pê-tơ-rô-grát. — «Летопись», Пг. — 231, 347 - 351, 361, 397, 408.
- 1916, № 3, стр. 139—163; № 4, стр. 133—153; № 5, стр. 113—124; № 7, стр. 214—238. — 404.
- 1916, № 5, стр. 162—179. — 404, 415.
- 1916, № 7, 320 стр. — 426.
- "Nữ công nhân", Pê-tơ-rô-grát. — «Работница», Пг. — 51.
- Nước Nga chờ đợi điều gì ở chiến tranh.* — *Чего ждет Россия от войны.* Сборник статей: Туган-Барановского, М. И. и др. С прилож. 4-х географ. карт. [Пг.], «Прометей», [1915]. 223 стр. — 108, 113.
- Обс-п.* — *Орп.* — xem Tsi-tsê-rin, G. V.

- Pan-nê-cúc, A. Chủ nghĩa đế quốc và những nhiệm vụ của giai cấp vô sản.* — Паннекук, А. Империализм и задачи пролетариата. — «Коммунист», Женева, 1915, № 1—2, стр. 70—77. — 147, 148, 149.
- Phiên họp toàn thể của Ban chấp hành trung ương các Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ.* — Пленарное заседание ЦИК С. Р. и С. Д. — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 95, 8 (21) августа, стр. 3. Под общ. загл.: Стокгольмская конференция. — 608, 609.
- Phong trào nữ công nhân và chiến tranh.* — Женское рабочее движение и война. — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 34, 5 декабря, стр. 2. — 50.
- Phong trào xã hội ở Nga vào đầu thế kỷ XX.* Dưới sự chủ biên của L. Mác-tốp, P. Ma-xlốp và A. Pô-tơ-rê-xốp. T. I—IV. Xanh Pê-téc-bua. — Общественное движение в России в начале XX-го века. Под ред. Л. Мартова, П. Маслова и А. Потресова. T. I—IV. Спб., тип. «Общественная Польза», 1909—1914. 5 т. — 463.
- "Phoóc-véc-tơ",* Ниу-оос. Bằng tiếng Do-thái. — «Форвертс», Нью-Йорк. На евр. яз. — 419.
- [Pi-a-ta-cốp, G. L.] Chiến hữu.* — [Пятаков, Г. Л.] Собрат по оружию. «Интернационал». Ежемесячник, посвященный вопросам теории и практики марксизма. Издается Розой Люксембург и Францем Мерингом. № 1, 15 апреля 1915 г. 76 стр. — «Коммунист», Женева, 1915, № 1—2, стр. 182—184. Подпись: Петь Киевский. — 126.
- Plê-kha-nốp, G. V. Cái chết của Xi-pi-a-ghin và những nhiệm vụ cổ động của chúng ta.* — Плеханов, Г. В. Смерть Сипягина и наши агитационные задачи. — «Искра», [Мюнхен], 1902, № 20, 1 мая. стр. 1. — 423.
- *Chủ nghĩa quốc tế và vấn đề bảo vệ tổ quốc.* — Интернационализм и защита отечества. Пг., 1916. 17 стр. (Отд. оттиск из журн. «Современный Мир»). — 361.
- *Thuyết trình "Về thái độ của những người xã hội chủ nghĩa đối với chiến tranh"* — Реферат «Об отношении социалистов к войне» — xem Các lãnh tụ của Đảng dân chủ - xã hội Nga nói về chiến tranh.
- *Về chiến tranh.* Trả lời đồng chí D. P. — О войне. Ответ товарищу З. П. Paris. 1914. 32 стр. — 84.

- Plê-kha-nốp và "những đồng chí" của ông.* — Плеханов и его «товарищи». — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 45—46, 11 октября, стр. 4, в отд.: Хроника. — 215.
- * *Pô-tơ-rê-xốp, A. N. Chiến tranh và các vấn đề ý thức dân chủ quốc tế.* Thiên I. — Потресов, А. Н. Война и вопросы международного демократического сознания. Вып. I. Пг., Кн-во бывш. М. В. Попова, 1916. 78 стр. — 361.
- *Những ý kiến của nhà chính luận.* Người bạn cũ. — Заметки публициста. Старый приятель. — «Дело», М., 1916, № 1, август, стр. 56—66. — 404, 415.
- * *Quốc tế và chiến tranh.* Số 1. — Интернационал и война. № 1. [Цюрих], изд. Загр. секретариата Орг. к-та РСДРП, 1915, II, 148 стр. (РСДРП). — 194.
- Quốc tế với "bảo vệ tổ quốc".* — Интернационал и «защита отечества». — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 35, 12 декабря, стр. 1—2. — 23, 50.
- Ra-cốp-xki—Раковский* — xem Dumas, Ch. et Racovski, C.
- Ra-đếch, C. Một phần tư thế kỷ phát triển của chủ nghĩa đế quốc.* — Радек, К. Четверть века развития империализма. — «Коммунист», Женева, 1915, № 1—2, стр. 49—69. — 117, 300.
- Rô-lăng Hôn-xơ, H. Lập trường lấp lửng.* — Роланд-Гольст, Г. Двусмысленная позиция. — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 2, декабрь, стр. 70—71. — 381, 394.
- Rô-manh Va-tơ-la-vô-vích Ma-li-nốp-xki.* [Điều văn]. — Роман Вацлавович Малиновский. [Некролог]. — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 33, 1 ноября, стр. 2. — 23.
- Sli-áp-ni-cốp, A. G. Công nhân và các ủy ban công nghiệp chiến tranh.* — Шляпников, Г. А. Рабочие и военно-промышленные комитеты. — «Социал-Демократ», Женева, 1916, № 53, 13 апреля, стр. 1—2. Под общ. загл.: Вести из России. Подпись: А. Б. — 306.
- *Nước Nga công nhân trong 20 tháng chiến tranh.* (Những cảm tưởng cá nhân và những tài liệu thu thập được ở Xanh Pê-téc-bua). — Рабочая Россия за двадцать месяцев войны. (Личные впечатления и собранные в С.- Петербурге материалы). — «Сборник Социал-Демократа»,

- [Женева], 1916, № 1, октябрь, стр. 50—67. Подпись: А. Беленин. — 367, 382, 387, 392, 399, 410.
- *Pê-téc-bua của công nhân và chiến tranh*. (Những sự quan sát của một công nhân Pê-téc-bua hồi đầu chiến tranh). — *Рабочий Петербург и война*. (Наблюдения петербургского рабочего в начале войны). — «Коммунист», Женева, 1915, № 1—2, стр. 161—167. Подпись: А. Беленин. — 59.
- "*Sóng võ bờ*", Hên-xinh-pho. — «Прибой», Гельсингфорс. — 615.
- Sự mị dân và việc vạch ranh giới*. — Демагогия и межквартальство. — «Известия Заграничного Секретариата Организационного Комитета Российской Социал-Демократической Рабочей Партии», [Женева], 1915, № 2, 14 июня, стр. 4. — 114.
- "*Sự nghiệp*", Mát-xơ-va. — «Дело», М. — 412.
- * — 1916, № 1, август. 112 стр. — 404, 406, 415 - 416.
- "*Sự nghiệp của chúng ta*", Pê-tơ-rô-grát. — «Наше Дело», Пг. — 127, 181, 186, 229.
- * — 1915, № 2, 112 стр. — 115, 118.
- "*Sự nghiệp vô sản*", Crôn-stát. — «Пролетарское Дело», Кронштадт. — 612.
- "*Sự thật*", Pê-tơ-rô-grát. — «Правда», Пг. — 48, 552, 555, 556, 557, 558, 559-560, 563-564, 566, 575, 579, 590, 592-593, 595, 597, 612.
- "*Sự thật binh sĩ*", Pê-tơ-rô-grát. — «Солдатская Правда», Пг., 1917, № 13, 16 (3) мая. Приложение к газ. «Солдатская Правда», стр. 1—4. — 598 - 599, 611.
- Sự thỏa hiệp giữa Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ Pê-tơ-rô-grát với Chính phủ lâm thời* — Соглашение Петроградского Совета рабочих и солдатских депутатов с Временным правительством — xem Trích biên bản phiên họp của Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ ngày 2 tháng Ba.
- Sự trả lời của những người dân chủ - xã hội Gru-di-a, đảng viên của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đang cư trú ở Giơ-ne-ơ và cách đó không xa, gửi cho một tổ chức chính trị - dân tộc hoạt động tại một trong những nước tham chiến*. Tháng Mười một 1914¹. —

¹⁾ In lần đầu trong Văn tập Lê-nin, tiếng Nga, t. XVII, 1931, tr. 321 - 322.

- Ответ грузинских социал-демократов, членов Российской социал-демократической рабочей партии, проживающих в Женеве и недалеко от нее, одной национально-политической организации, которая действует в одном из воюющих государств*. Ноябрь 1914 г. — 50, 53.
- Tại đại hội của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-điển*. — На шведском с.-д. съезде. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 36, 9 января, стр. 2. На газ. ошибочно указана дата: 12 декабря 1914 г. — 56, 59, 63.
- Tập "Để kỷ niệm Mác"* — Сборник «Памяти Маркса» — xem Các Mác (1818 - 1883).
- Thái độ của giai cấp vô sản đối với vấn đề hòa bình*. [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Ki-en-tan. 1916]. — *Отношение пролетариата к вопросу о мире*. [Резолюция, принятая на Международной социалистической конференции в Кинтале. 1916 г.]. — «Социал-Демократ», Женева, 1916, № 54—55, 10 июня, стр. 1. — 300, 306, 526, 534.
- **Thay mặt các nhà văn, các họa sĩ và các nghệ sĩ* [Lời kêu gọi]. — «От писателей, художников и артистов». [Воззвание]. — «Русское Слово», М., 1914, № 223, 28 сентября, стр. 4, в отд.: По поводу войны. — 31, 203.
- "*Thế giới mới*", Niу-oóc. — «Новый Мир», Нью-Йорк. — 461, 493, 525, 529.
- 1916, № 830, 11 ноября, стр. 4. — 461.
- 1916, № 840, 23 ноября, 6 стр. — 461.
- "*Thế giới ngày nay*", Xanh Pê-téc-bua. — «Современный Мир». Спб. — 66.
- Thông báo về việc xuất bản tạp chí "Người cộng sản"*. Ngày 20 tháng Năm 1915. — Извещение об издании журнала «Коммунист». 20 мая 1915 г. [Отд. оттиск. Genève, 1915]. 3 стр. — 105.
- [*Thông điệp của Chính phủ lâm thời gửi các cường quốc đồng minh*. Ngày 18 tháng Tư 1917] — [Нота Временного правительства союзным державам. 18 апреля 1917 г.]. — «Вестник Временного Правительства», Пг., 1917, № 35 (81), 20 апреля (3 мая), стр. 2, в отд.: Петроград. — 597.

- "Thời mới", Pê-tơ-rô-grát. — «Новое Время», Пг. — 253.
- Thư chúng tôi nhận được từ vùng Ban-tích.* — Нам пишут из Прибалтийского края. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 40, 29 марта, стр. 2, в отд.: Хроника. — 93.
- Thư của Gu-tơ-cốp gửi tướng M. V. A-lếch-xê-ép.* — Письмо Гучкова к генералу М. В. Алексееву. — «Социал-Демократ», Женева, 1916, № 57, 30 декабря, стр. 1—2. — 460.
- [*Thư gửi từ Xanh Pê-téc-bua ngày 10 tháng Mười*]. — [Письмо из Слб. от 10 октября]. — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 35, 12 декабря, стр. 2, в отд.: Хроника. Под общ. загл.: С.- Петербург. (Письмо рабочего). — 50.
- [*Thư gửi từ Xanh Pê-téc-bua ngày 11 tháng Mười*]. — [Письмо из Слб. от 11 октября]. — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 35, 12 декабря, стр. 2, в отд.: Хроника. Под общ. загл.: С.- Петербург. (Письмо рабочего). — 50.
- [*Thư trả lời của những phần tử thủ tiêu ở Pê-téc-bua về bức điện của Van-đéc-ven-đơ*]. — [Ответ петербургских ликвидаторов на телеграмму Вандервельде]. — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 34, 5 декабря, стр. 2, в отд.: Хроника. Под общ. загл.: С.- Петербург. — 46, 50, 59.
- Thư trả lời Ê. Van-đéc-ven-đơ.* — Ответ Э. Вандервельду. — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 33, 1 ноября, стр. 1—2. Подпись: Центральный Комитет Росс. с.-д. рабочей партии. — 7, 14, 15, 19, 20 - 21, 22.
- "*Tia lửa*" (cũ, lê-nin-nít), [Lai-rích — Муун-khen — Luân-đôn — Giơ-pe-vơ]. — «Искра» (старая, ленинская), [Лейпциг—Мюнхен—Лондон—Женева]. — 423.
- *— [Мюнхен], 1902, № 20, 1 мая, стр. 1. — 423.
- "*Tiến lên*", Giơ-pe-vơ. — «Вперед», Женева. — 194, 202.
- "*Tiếng nói*", Pa-ri. — «Голос», Париж. — 14, 26, 59, 66, 71, 72, 77, 85, 250.
- 1914, № 12, 25 сентября, стр. 1. — 16.
- 1914, № 19, 3 октября, стр. 1. — 16.

- 1914, № 23, 9 октября, стр. 1—2. — 16.
- 1914, № 31, 18 октября, стр. 1; № 32, 20 октября, стр. 1. — 9.
- 1914, № 33, 21 октября, стр. 1. — 9.
- 1914, № 37, 25 октября, стр. 1; № 38, 27 октября, стр. 1. — 12.
- 1914, № 79, 13 декабря, стр. 1—2. — 59, 97.
- 1914, № № 80—86, 15—22 декабря. — 59.
- 1914, № 86, 22 декабря, стр. 1. — 59, 86.
- 1914, № № 87—94, 23—31 декабря. — 59.
- 1914, № 87, 23 декабря, стр. 1, 2. — 59, 86.
- "*Tiếng nói của chúng ta*", Pa-ri. — «Наше Слово», Париж. — 85, 86, 101, 114, 115, 122 - 123, 125, 152, 156, 178, 186, 200, 201, 207 - 208, 250, 253, 277, 316 - 317, 318, 366, 405, 595.
- 1915, № 1, 29 января. 2 стр. — 77.
- 1915, № 4, 2 февраля, стр. 1. — 72.
- 1915, № 42, 18 марта, стр. 1. — 95.
- 1915, № 45, 21 марта, стр. 2. — 250.
- 1915, № 105, 4 июня, стр. 1—2. — 104.
- 1915, № 111, 11 июня, стр. 2. — 152.
- 1915, № 200, 25 сентября. 2 стр. — 210.
- 1916, № 5 (393), 7 января. 2 стр. — 235.
- * — 1916, № 6 (394), 8 января. 2 стр. — 235.
- 1916, № 51 (438), 1 марта, стр. 1; № 52 (439), 2 марта, стр. 1. — 253.
- "*Tiếng nói vô sản*", Pê-tơ-rô-grát. — «Пролетарский голос», Пг. — 157 - 158.
- "*Tiếng vọng*", Хуу-rích. [Chưa xuất bản]. — «Отклики», Цюрих. [Неосуществленное издание]. — 48.
- "*Tin tức của Ban chấp hành trung ương các Xô-viết và của Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ Pê-tơ-rô-grát*". — «Известия ЦИК и

- Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 148, 19 августа, стр. 3. — 613.*
- "Tin tức của Ban thư ký hải ngoại của Ban tổ chức Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga", [Giờ-ne-vơ - Хуу-рич]. — «Известия Заграничного Секретариата Организационного Комитета Российской Социал-Демократической Рабочей Партии», [Женева — Цюрих]. — 113.*
- * — 1915, № 1, 22 февраля, стр. 1. — 97.
- 1915, № 2, 14 июля, 4 стр. — 113, 118, 120.
- 1916, № 3, 5 февраля, 8 стр. — 253, 268.
- 1916, № 5, 10 июня, стр. 2. — 359.
- "Tin tức của phòng thông tin ở Xtốt-khôn của Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ". — «Известия Стокгольмского Информационного Бюро Совета. Рабочих и Солдатских Депутатов». — 613.*
- "Tin tức của phòng thông tin ở Xtốt-khôn của Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ". — «Известия ЦИК и Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 148, 19 августа, стр. 3. — 613.*
- "Tin tức của Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ Pê-tơ-rô-grát". — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 4 3 марта, стр. 4. — 595.*
- "Tin tức công nhân", Pê-tơ-rô-grát. — «Рабочие Ведомости», Пг. — 406.*
- "Tin tức nước Nga", Mát-xơ-va. — «Русские Ведомости», М. — 492.*
- * — 1914, № 202, 3 сентября, стр. 2—3. — 16.
- 1914, № 207, 10 сентября, стр. 2. — 16.
- Tin tức từ Nga. — Вести из России. — «Социал-Демократ», Женева, 1916, № 53, 13 апреля, стр. 1—2. — 306.*
- Tình hình trong Quốc tế và những nhiệm vụ của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. (Nghị quyết do toàn bộ thông qua chống lại một). — Положение в Интернационале и задачи РСДРП. (Резолюция принята всеми голосами против одного). — «Солдатская Правда», Пг., 1917, № 13, 16 (3) мая. Приложение к газ. «Сол-*

- датская Правда», стр. 3. Под. общ. загл.: Резолюция Всероссийской конференции РСДРП, состоявшейся 24—29 апреля 1917 г. — 598 - 599.*
- Tình hình trước mắt và chiến tranh. [Nghị quyết được thông qua tại Đại hội VI của Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. 1917]. — Текущий момент и война. [Резолюция, принятая на VI съезде РСДРП(б). 1917 г.] — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 98, 11 (24) августа, стр. 4. Под общ. загл.: Резолюция съезда Российск. соц.-дем. раб. партии (большевиков). — 611.*
- Tơ-rốt-xki, L. Đ. Bức thư ngõ gửi ban biên tập tạp chí "Người cộng sản". — Троцкий, Л. Д. Открытое письмо в редакцию журнала «Коммунист». — «Наше Слово», Париж, 1915, № 105, 4 июня, стр. 1—2. Подпись: Н. Троцкий. — 104.*
- *Chiến tranh và Quốc tế. II. — Война и Интернационал. II. — «Голос», Париж, 1914, № 79, 13 декабря, стр. 1—2. Подпись: Н. Троцкий. — 59, 97.*
- Trích biên bản phiên họp của Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ ngày 2 tháng Ba. — Из протокола заседания Совета рабочих и солдатских депутатов 2-го марта. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 4, 3 марта, стр. 4. — 595.*
- Trích các bản báo cáo đã đọc tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Xim-méc-van. — Из отчетов, прочитанных на Международной социалистической конференции в Циммервальде. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 45—46, 11 октября, стр. 4, в отд.: Хроника. — 189, 215.*
- "Truyền tin của Chính phủ lâm thời", Pê-tơ-rô-grát. — «Вестник Временного Правительства», Пг., 1917, № 35 (81), 20 апреля (3 мая), стр. 2. — 597.*
- "Trường Nga", Xanh Pê-téc-bua. — «Русская Школа», Спб., 1911, № 7—8, стр. 1—10. — 65.*
- [Tsi-tsê-rin, G. V.] Những cuộc tranh luận về việc triệu tập Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. (Bức thư gửi từ nước Anh). — [Чичерин, Г. В.] Споры о созыве Межд. соц. бюро. (Письмо из Англии). — «Наше Слово», Париж, 1916, № 51 (438), 1 марта, стр. 1; № 52 (439), 2 марта, стр. 1. Подпись: Орн. — 253.*

- Tsin-bum, C. Đảng dân chủ - xã hội Thụy-điển và chiến tranh thế giới*. (Cuộc đấu tranh chống chiến tranh và chống bạn đường của chiến tranh — thế lực phản động). — *Чильбум. К. Шведская социал-демократия и мировая война. (Борьба против войны и ее спутника—реакции)*. — «Сборник Социал-Демократа», [Женева], 1916, № 2, декабрь, стр. 34—40. — 387, 392, 395.
- Tso-khê-ít-dê và đảng đoàn của hắn là những kẻ đồng lõa với đảng "Gvô-dơ-đép"*. — *Чхеидзе и его фракция — пособники «звоздевск.» партии*. — «Социал-Демократ», Женева, 1916, № 53, 13 апреля, стр. 2. — 285.
- Tuyên bố chung của các đoàn đại biểu Pháp và Đức tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Xim-téc-van (Thụy-sĩ)*. — *Общая декларация французской и немецкой делегаций на Международной социалистич. конференции в Циммервальде (Швейцария)*. — «Жизнь», Женева, 1915, № 15 (77), 26 сентября, стр. 2—3. — 215.
- * *Tuyên bố chung của các đoàn đại biểu Pháp và Đức tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Xim-téc-van (Thụy-sĩ)*. — *Общая декларация французской и немецкой делегаций на Международной социалистич. конференции в Циммервальде (Швейцария)*. — Отдельный оттиск из № 15 (77) газеты «Жизнь», [1915], стр. 2. Под общ. загл.: Интернациональная социалистическая конференция в Циммервальде (Швейцария). — 215.
- Tuyên bố chung của các đoàn đại biểu Pháp và Đức tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Xim-téc-van (Thụy-sĩ)*. — *Общая декларация французской и немецкой делегаций на Международной социалистич. конференции в Циммервальде (Швейцария)*. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 45—46, 11 октября, стр. 1. — 193, 209, 215.
- Tuyên bố của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga được đại biểu của đảng là đồng chí Mác-xi-mô-vích trình bày tại Hội nghị Luân-đôn*. — *Декларация Центрального Комитета РСДРП, представленная Лондонской конференции делегатом партии тов. Максимовичем*. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 40, 29 марта, стр. 1. — 91.
- * *Tuyên bố của những người xã hội chủ nghĩa Nga tình nguyện gia nhập quân đội Pháp*. Ngày 21 tháng Tám 1914. [Báo khổ nhỏ]. — *Декларация российских социалистов, вступивших волонтерами во французскую армию*. 21 августа 1914 г. [Листовка]. Б. м., 1914. 1 стр. — 16.

- Tuyên bố của Liép-nếch* — *Заявление Либкнехта* — xem Liebknecht, K. Abstimmungsbeurteilung.
- Tuyên ngôn của Huy-xman* — *Манифест Гюйсманса* — xem Huysmans, K. Die lebendige Internationale.
- Tuyên ngôn của những người quốc tế chủ nghĩa Áo* — *Манифест австрийских интернационалистов* — xem Die Internationalen in Österreich an die Internationalen aller Länder!
- "Tư tưởng"*, Mát-xơ-va. — «Мысль», М., 1910, № 1, декабрь, стр. 12—23; 1911, № 2, январь, стр. 19—29. — 463.
- "Tư tưởng"*, Pa-ri. — «Мысль», Париж, — 48.
- * *"Tự vệ"*, Pê-tơ-rô-grát. — «Самозащита», Пг., 1916, № 1, 143 стр. — 252, 268, 291.
- "Văn tập Người dân chủ - xã hội"*, [Giơ-ne-vơ]. — «Сборник Социал-Демократа», [Женева]. — 261, 263, 264, 266, 277, 279, 282, 300, 305, 310, 314 - 315, 333 - 334, 336, 340, 342, 343, 344, 345, 346, 352, 365, 366, 378, 382, 389 - 390, 392, 400, 436, 452, 525 - 526, 529 - 530, 571.
- 1916, № 1, октябрь. 88 стр. — 268, 340, 356 - 357, 359, 362, 365, 366, 367, 369 - 370, 380, 381, 382, 386, 390 - 391, 392, 399, 400, 410, 431 - 432, 435, 446, 468, 469 - 471, 598.
- 1916, № 2, декабрь. 86 стр. — 254, 357, 369 - 370, 378, 380, 382, 385, 387, 389, 390, 391, 392 - 393, 395, 396, 399, 400, 401, 411, 413, 425, 461, 508, 525 - 526.
- "Vấn đề bảo hiểm xã hội"*, Pê-tơ-rô-grát. — «Вопросы страхования», Пг. — 186, 365, 381, 399, 400.
- 1915, № 3 (41), 25 апреля. 16 стр. — 119.
- 1915, № 4 (42), 15 мая. 16 стр. — 119.
- 1915, № 5 (43), 10 июля, стр. 16. — 136.
- Về khẩu hiệu quyền dân tộc tự quyết*. ["Luận cương" của Pi-a-ta-cốp,

Bô-sơ, Bu-kha-rin]. Tháng Mười một 1915. Bản thảo¹. — *O lozunghe prava natsii na samoopredeleniye*. [«Тезисы» Пятакова, Бош, Бухарина]. Ноябрь 1915 г. Рукопись. — 263, 289 - 290.

Về sự thống nhất của đảng. [Nghị quyết được thông qua tại Đại hội VI Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. 1917]. — *Об объединении партии*. [Резолюция, принятая на VI съезде РСДРП(б). 1917 г.]. — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 98, 11 (24) августа, стр. 4. Под общ. загл.: Резолюция съезда Российск. соц.-дем. раб. партии (большевиков). — 611.

Về thái độ đối với Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa ở La Hay. [Nghị quyết được thông qua tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Ki-en-tan. 1916]. — *Об отношении к Между. соц. бюро в Гааге*. [Резолюция, принятая на Международной социалистической конференции в Кинтале. 1916 г.]. — «Социал-Демократ», Женева, 1916, № 54—55, 10 июня, стр. 1. — 300, 305.

Về tình hình chính trị. [Nghị quyết được thông qua tại Đại hội VI Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. 1917]. — *O политическом положении*. [Резолюция, принятая на VI съезде РСДРП(б). 1917 г.]. — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 101, 15 (28) августа, стр. 5. Под общ. загл.: На съезде большевиков. — 611.

Việc bầu công nhân vào hội đồng bảo hiểm. — *Выборы рабочих в страховую совет*. — «Речь», Пг., 1916, № 32 (3415), 2 (15) февраля, стр. 4. — 253.

Vùng Ban-căng. Thí dụ về sự tỏ tình thân thiện tại các chiến hào. — *Балканы*. Пример братания в траншеях. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 45—46. 11 октября, стр. 4. Под общ. загл.: Из отчетов, прочитанных на Международной социалистической конференции в Циммервальде. — 189.

Xanh Pê-téc-bua. — C.- Петербург. — «Социал-демократ», Женева, 1914, № 34, 5 декабря, стр. 2. в отд.: Хроника. — 50.

1) In lần đầu trong cuốn: Khái quát lịch sử Cách mạng tháng Mười. Các công trình trình bày trong cuộc hội thảo chuyên đề lịch sử của Viện giáo sư đỏ. Dưới sự chủ biên của M. N. Pô-crốp-xki. T. I. Mát-xcơ-va - Lê-nin-grát, Nhà xuất bản quốc gia, tiếng Nga, 1927, tr. 516 - 518, trong phần: Phụ lục.

Xanh Pê-téc-bua. (Thư của một công nhân). — C.- Петербург. (Письмо рабочего). — «Социал-Демократ», Женева, 1914, № 33, 1 ноября, стр. 2, в отд.: Хроника. — 23.

Xem-cốp-xki, X. Chủ nghĩa không luận nhà nước. — Семковский, С. Государственное прожектство. — «Наше Слово», Париж, 1915, № 45, 21 марта, стр. 2. — 250.

Xmiéc-nốp — Смирнов — xem Gu-rê-vích, E. L.

*Xu-kha-nốp, N. * Các đảng cánh tả của chúng ta và chiến tranh*. — Суханов, Н. Наши левые группы и война. Пг., 1915. 102 стр. — 266, 267, 288, 305.

— *Về cuộc khủng hoảng của chủ nghĩa xã hội*. (Về những bài phát biểu của G. V. Plê-kha-nốp về vấn đề "chiến tranh"). — *K кризису социализма*. (По поводу «военных» выступлений Г. В. Плеханова). Пг., 1916. 48 стр. — 292.

"*Ý chí Nga*", Pê-tơ-rô-grát. — «Русская Воля», Пг. — 607.

Abänderungsanträge zu der Resolution der Mehrheit der Militärkommission. "Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 34, 9. Februar, S. 1 - 2. — 520, 522, 526.

Abgeordnetenhaus. 27. Sitzung. Donnerstag, den 16. März. vormittags 11 Uhr. — "Vorwärts", Berlin, 1916, Nr. 76, 17. März. Beilage des "Vorwärts" Berliner Volksblatt, S. 2. — 279.

Adler, V. Hoffnungsschimmer. — "Arbeiter-Zeitung", Wien, 1915, Nr. 45, 14. Februar. Morgenblatt, S. 1 - 2. — 96.

Adler vor dem Attentat. — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 250, 24. Oktober, S. 1. — 421 - 422.

Alexinskiy, G. La Russie et la guerre. Paris, 1915. 368 p. — 126.

"*Almanach du Parti Ouvrier pour 1892*", Lille, [1892], p. 93 - 105. — 507.

An die Arbeiterklasse! — "Volksrecht", Zürich, 1916, Nr. 306, 30. Dezember, S. 1 - 2. Ký tên: Internationale sozialistische Kommission zu Bern. — 483.

An die Völker, die man zu Grunde richtet und tötet. — "Berner Tagwacht" 1916, Nr. 106, 6. Mai, S. 1. Dưới đầu đề chung: Zweite internationale sozialistische Zimmerwalder Konferenz. — 299, 305, 419.

- Annulierung der Staatsschulden* — xem Ein Programmentwurf...
- Antrag der Mehrheit*. — "Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 7, 9. Januar, S. 1. Ký tên: H. Affolter, P. Graber, Ch. Naine, E. Nobs, J. Schmid. Dưới đầu đề chung: Anträge der Militärkommission. — 486, 519 - 520, 522.
- Antrag der Minderheit*. — "Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 7, 9. Januar, S. 1. Ký tên: J. Huber, E. Klöti, G. Müller, P. Pflüger. Dưới đầu đề chung: Anträge der Militärkommission — 486, 522.
- [Die Antwort der Redaktion des "Vorwärts"]*. — "Vorwärts", Berlin, 1916, Nr. 11, 12. Januar. Beilage zu Nr. 11 des "Vorwärts", S. 2 - 3. — 247.
- "Appeal to Reason"*, Girard, Cansas. — 219, 222, 272, 364, 419.
- Ein Arbeiter schreibt uns...* — "Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 7, 9. Januar, S. 2, trong mục: Aus der Partei. Dưới đầu đề chung: Der außerordentliche Parteitag verschoben. Ký tên: Sch. — 491.
- "Arbeiterpolitik"*, Bremen. — 367, 375, 392, 401, 437, 465, 514, 599, 606, 611 - 612.
- 1916, Nr. 5, 22. Juli, S. 33 - 40. — 392, 401.
- 1916, Nr. 7, 5. August, S. 49 - 56. — 392, 401.
- 1916, Nr. 24, 2. Dezember, S. 185 - 187. — 437.
- 1916, Nr. 25, 9. Dezember, S. 193 - 195, 199. — 459, 461, 508.
- "Arbeiter-Zeitung"*, Wien. — 276, 356, 422, 423.
- 1914, Nr. 309, 7. November, S. 3. — 32.
- 1915, Nr. 45, 14. Februar. Morgenblatt, S. 1 - 2. — 96.
- * — 1915, Nr. 186, 7. Juli, S. 3. — 148.
- 1916, Nr. 16, 16. Jänner, S. 3 - 4. — 300.
- 1916, Nr. 293, 22. Oktober, S. 1 - 2. — 423.
- * *"Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung"*, Leipzig, 1916, Jg. 6, S. 212 - 219. — 364, 369, 435.
- Attentat auf den Grafen Stürgkh*. — "Arbeiter-Zeitung", Wien, 1916, Nr. 293, 22. Oktober, S. 1. — 423.

- Aus der Partei*. — "Vorwärts", Berlin, 1914, Nr. 319, 22. November. 2. Beilage des "Vorwärts" Berliner Volksblatt, S. 1. — 33.
- Der außerordentliche Parteitag verschoben*. — "Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 7, 9. Januar, S. 2, trong mục: Aus der Partei. — 489.
- Der außerordentliche Parteitag verschoben*. — "Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 8, 10. Januar, S. 2 - 3, trong mục: Aus der Partei. Ký tên: — ev. — 490 - 491.
- Außerordentlicher Parteitag*. Samstag und Sonntag den 10. und 11. Februar 1917 im Volkshaus in Bern. — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 289, 8. Dezember. 1. Beilage zur "Berner Tagwacht", S. 1. Dưới đầu đề chung: Sozialdemokratische Partei der Schweiz. Ký tên: Die Geschäftsleitung. — 484, 486.
- Austerlitz, F. Die nationalen Triebkräfte*. — "Die Neue Zeit", Stuttgart 1916, Jg. 34, Bd. 1., Nr. 21, 18. Februar, S. 641 - 648. — 281.
- "Avanti!"*, Milano. — 305, 410, 422, 493, 508, 612.
- 1915, N. 260, 19 settembre, p. 1 - 2. — 196.
- 1916, N. 295, 23 ottobre, p. 1. — 422.
- 1916, N. 345, 18 dicembre, p. 1. — 468, 482, 526.
- * *Axelrod, P. Die Krise und die Aufgaben der internationalen Sozialdemokratie*. Zürich, Genossenschaftsdruckerei, 1915. 46 S. — 201, 208.
- b. *Eine Rede Turatis über das Friedensangebot*. — "Volksrecht", Zürich, 1916, Nr. 301, 23. Dezember, S. 2. — 468.
- * *Bakounine, M. La Commune de Paris et la Notion de L'État*. Paris, "Temps Nouveaux", 1899. 23 p. (Groupe des Etudiants Socialistes Révolutionnaires Internationalistes). — 533.
- Балканската соц. федерация и социалистич. Интернационал*. (Резолюция на Букурещката конференция). — «Работнически Вестник», София, 1915, № 80, 16 юли, стр. 1. — 164.
- "La Bataille"*, Paris. — 493.
- 1916, N. 421, 27 décembre, p. 2. — 481 - 482, 526, 534.
- 1916, N. 422, 28 décembre, p. 2. — 481 - 482, 534.

- Bauer, O. Die Nationalitätenfrage und die Sozialdemokratie.* Wien, Brand, 1907. VIII, 576 S. (Marx-Studien. Blätter zur Theorie und Politik des wissenschaftlichen Sozialismus. Hrsg. von M. Adler und R. Hilferding. Bd. 2). — 189.
- Die "Befreiung" Polens durch die Zentralmächte.* Zürich, Genossenschaftsdruckerei, [1916]. 15 S. Ký tên: Die auswärtigen Vertretungen des Hauptstandes und Landesvorstandes der Sozialdemokratie des Königreichs Polen und Littauens und des Zentralkomitees der Polnischen Sozialistischen Partei. — 434, 501 - 502.
- Behrmann, M. Th. Stockholm, 21 März.* — "Vossische Zeitung", Berlin, 1917, Nr. 148, 22. März. Morgen-Ausgabe, S. 1. Dưới đầu đề chung: Die Friedensforderung der russischen Sozialdemokraten. — 560.
- "Berne Tagwacht".* — 157, 254, 299, 345, 365, 421 - 422, 487, 506, 512, 515, 581.
- * — 1914, Nr. 245, 20. Oktober, S. 1; Nr. 246, 21. Oktober, S. 1; N. 247, 22. Oktober, S. 1. — 27, 28, 30, 155, 172.
- 1915, Nr. 152, 3. Juli. Beilage zur "Berne Tagwacht", S. 1. — 140, 141.
- 1915, Nr. 170, 24. Juli. Beilage zur "Berne Tagwacht", S. 1. — 140.
- * — 1915, Nr. 218. 18 September. 4 S. — 188, 193, 197, 223.
- 1915, Nr. 218. Beilage zur "Berne Tagwacht", 18. September, S. 1 - 2. — 197, 198.
- * — 1915, Nr. 252, 28. Oktober. Beilage zur "Berne Tagwacht", S. 1; Nr. 253, 29. Oktober. Beilage zur "Berne Tagwacht", S. 1. — 336.
- 1915, Nr. 274, 23. November. Beilage zur "Berne Tagwacht", S. 1. — 225.
- 1916, Nr. 29, 4. Februar. Beilage zur "Berne Tagwacht", S. 1. — 247.
- 1916, Nr. 32, 8. Februar. Beilage zur "Berne Tagwacht", S. 1; Nr. 34, 10. Februar, S. 1 - 2. — 247.
- 1916, Nr. 49, 28. Februar. Beilage zur "Berne Tagwacht", S. 1. — 254.
- 1916, Nr. 63, 15. März, S. 1. — 278.
- 1916, Nr. 106, 6. Mai, S. 1. — 299, 305, 419.

- 1916, Nr. 108, 9. Mai, S. 1. — 302, 317 - 318, 321 - 322.
- 1916, Nr. 148, 27. Juni, S. 1. — 346.
- 1916, Nr. 166, 18. Juli. Beilage zur "Berne Tagwacht", S. 1 - 2. — 368 - 369.
- 1916, Nr. 168, 20. Juli. Beilage zur "Berne Tagwacht", S. 1 - 2. — 368 - 369.
- 1916, Nr. 173, 26. Juli, S. 1 - 2. — 365, 368 - 369.
- 1916, Nr. 176, 29. Juli, S. 2 - 3. — 368 - 369.
- 1916, Nr. 240, 12. Oktober, S. 2. — 421.
- 1916, Nr. 250, 24. Oktober, S. 1. — 421 - 422.
- 1916, Nr. 250, 24. Oktober. Beilage zur "Berne Tagwacht", S. 1. — 421 - 422.
- 1916, Nr. 262, 7. November, S. 1. — 437.
- 1916, Nr. 289, 8. Dezember. 1. Beilage zur "Berne Tagwacht", S. 1. — 484, 485 - 486.
- 1917, Nr. 6, 8. Januar. 4 S. — 484, 485, 486 - 487, 490, 494.
- 1917, Nr. 19, 23. Januar, S. 1; Nr. 20, 24. Januar, S. 1; Nr. 21, 25. Januar, S. 1; Nr. 22, 26. Januar, S. 1; Nr. 23, 27. Januar, S. 1. — 514, 517 - 518.
- Bernstein, E. Der englische Radikalismus und der Krieg.* — "Die Neue Zeit", Stuttgart, 1914, Jg. 33, Bd. 1, Nr. 6, 13. November, S. 161 - 169. — 36.
- * *Borchardt, J. Vor und nach dem 4. August 1914.* Hat die deutsche Sozialdemokratie abgedankt? Berlin, "Lichtstrahlen", 1915. 32 S. — 156.
- «Боротьба», Genève, 1915, №№ 1 - 5, лютий — листопад. — 254.
- 1916, № 6, март, 8 стор. — 254.
- * *[Bucharin, N.] Der imperialistische Raubstaat.* — "Jugend-Internationale", Zürich, 1916, Nr. 6, 1. Dezember, S. 7 - 8. Ký tên: Nota-bene. — 461, 508, 525.

- [Bucharin, N.] *Der imperialistische Staat*. — "Arbeiterpolitik", Bremen, 1916, Nr. 25, 9. Dezember, S. 193 - 195. — 461, 508.
- "The Call", London. — 362, 379, 420, 612.
- "Ce qu'il faut dire...", Paris. — 362.
- Les comités ouvriers*. — "Le Temps", Paris, 1917, N 20347, 22 mars, p. 2 trong mục: Les événements de Russie. — 556, 559.
- Il convegno internazionale di Zimmerwald*. — "Avanti!", Milano, 1915, N. 260, 19 settembre, p. 1 - 2. — 196.
- "The Daily Telegraph", London — Manchester. — 376.
- * David, E. *Die Sozialdemokratie im Weltkrieg*. Berlin, Singer, 1915 192 S. — 102, 132.
- De Brouckère über die Internationale*. — "Volksfreund", Braunschweig, 1916, Nr. 38, 15. Februar, S. 1. — 297, 300.
- Déclaration de Brizon, Raffin-Dugens et A. Blanc*. — "L'Humanité", Paris, 1916, N 4452, 25 juin, p. 2. Dưới đầu đề chung: Vote des douzièmes provisoires. — 351.
- Декларация на принципите на Балканската работническа социалдемократическа федерация*. — «Работнически Вестник», София, 1915, № 79, 15 юли, стр. 1. — 164.
- * Delaisi, F. *La guerre qui vient*. Paris, "Guerre Sociale", 1911. 48 p. — 443.
- "Demain", Genève. — 308, 345, 606, 607, 609, 610, 612.
- 1916, N 5, p. 289 - 352. — 305.
- 1916, N. 7, p. 1 - 14, 22. — 365, 369.
- Die Dumarede Tscheidses*. — "Vorwärts", Berlin, 1916. Unterhaltungsblatt des Vorwärts, Nr. 55, 5. März, S. 3. — 259, 274.
- * Dumas, Ch. et Racovski, C. *Les socialistes et la guerre*. (Discussion entre socialistes français et socialistes roumains). Bucuresti, Cercul de editură socialistă, 1915. 48 p. — 158 - 159.
- Das Echo der Zimmerwalder Konferenz*. — "Die Gleichheit", Stuttgart, 1915, 26. Jg., Nr. 4, 12. November, S. 27 - 28. — 251, 257.

- "The Economist", London, 1914, No. 3, 716, November 14, p. 863 - 865. — 34.
- Engels, F. *Einleitung zum Neudruck von Marx' "Klassenkämpfe in Frankreich 1848 - 1850"*. — "Die Neue Zeit", Stuttgart, 1894 - 1895, Jg. XIII, Bd. II, Nr. 27, S. 5 - 10; Nr. 28, S. 36 - 43. — 472, 499, 523.
- *Po und Rhein*. Berlin, Duncker, 1859. 64 S. — 446 - 447.
- *Le socialisme en Allemagne*. — "Almanach du Parti Ouvrier pour 1892", Lille, [1892], p. 93 - 105. — 507.
- *Vorwort [zum Buch: "Zur Wohnungsfrage"]*. 10. Januar 1887. — In: Engels, F. *Zur Wohnungsfrage*. Separatabdruck aus dem "Volksstaat" von 1872. 2. durchges. Aufl. Hottingen - Zürich, Volksbuchh., 1887, S. 3 - 10. (Sozialdemokratische Bibliothek. XIII). — 512.
- * — [What have the Working classes to do with Poland?]. — «Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung», Leipzig, 1916, Jg. 6, S. 212 - 219, trong bài: Karl Marx und Friedrich Engels über die Polenfrage. Eingeleitet und hrsg. von N. Rjasanoff. 364, 369, 435.
- *Zur Wohnungsfrage*. Separatabdruck aus dem "Volksstaat" von 1872. 2. durchges. Aufl. Hottingen-Zürich, Volksbuchh., 1887. 72 S. (Sozialdemokratische Bibliothek. XIII). — 512.
- Erklärung*. — "Korrespondenzblatt der Generalkommission der Gewerkschaften Deutschlands", Berlin, 1914, Nr. 47. 21. November, S. 621 - 622, trong mục: Arbeiterbewegung. — 53 - 54.
- Erklärung*. — "Vorwärts", Berlin, 1914, Nr. 321, 24. November, S. 3, trong mục: Aus der Partei. — 53 - 54.
- Erklärung der Untersuchungskommission in der Angelegenheit des Genossen R. Grimm*. — "Internationale Sozialistische Kommission zu Bern. Bulletin", Bern, 1917, Nr. 13, 18. Juli. — 608.
- * *Etroitesse d'esprit*. — "Le Peuple Suisse", Genève, 1915, N 14, 14 août, p. 1. — 165, 167.
- La Feuille*", Genève. — 362.
- Fourier, Ch. *Oeuvres complètes*. T. 1 - 6. 2-me éd. Paris, 1841 - 1845. 6 T. — 523.

- "Frankfurter Zeitung", Frankfurt a. M. — 560.
 — 1917, Nr. 80, 22. März. Zweites Morgenblatt, S. 1. — 555, 560.
Ein Friedensmanifest der deutschen Parteiopposition. — "Volksrecht",
 Zürich, 1917, Nr. 9, 11. Januar, S. 1 - 2. — 535.
Friedrich Adler. — "Arbeiter-Zeitung", Wien, 1916, Nr. 293, 22.
 Oktober, S. 2. — 422.
Friedrich Adler. — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 250, 24. Oktober.
 Beilage zur "Berner Tagwacht", S. 1. Ký tên: E. P. — 422.
Fritz Adlers Stellung in der Österreichischen Partei. — "Volksrecht",
 Zürich, 1916, Nr. 249, 24. Oktober, S. 1 - 2. Dưới đầu đề chung: Das
 Drama in Wien. — 422, 424.
"Gazeta Robotnicza", [Zürich]. — 245, 313, 317, 329, 338, 339 - 340, 341 -
 342, 351.
 — 1916, Nr. 25, styczeń. 8 s. — 245, 260, 317, 323, 333, 338, 339 - 340, 410,
 449.
Das Gebot der Stunde. — "Laipziger Volkszeitung", 1915, Nr. 139, 19.
 Juni, S. 1 - 2. Ký tên: Eduard Bernstein, Hugo Haase, Karl Kautsky.
 — 109, 110, 111, 116, 127, 141.
"Gegen die Lüge der Vaterlandsverteidigung", Zürich, [1917], Nr. 1. 8
 S. — 521, 527, 530, 531 - 532, 539, 541, 578 - 579.
Germany. Karl Kautsky. — "Labour Leader", London, 1914, No. 52,
 December 24, p. 6. Dưới đầu đề chung: Peace and Goodwill shall
 yet Reign. Massages of fraternity across the Battlefields. — 60.
"Die Gleichheit", Stuttgart, 1915, 26 Jg., Nr. 4, 12. November, S. 27 - 28.
 — 251, 257.
"Die Glocke", München — Berlin. — 569.
Golay, P. L'antimilitarisme après la guerre. Lausanne, 1916, 23 p. —
 462.
 * — *Le socialisme qui meurt et le socialisme qui doit renaître.*
 Conférence donnée à la Maison du Peuple de Lausanne, le 11 mars
 1915, Lausanne, imp. de l'université, 1915. 22 p. — 147, 150 - 151,
 155, 462, 532.

- Gorter, H. Het Imperialisme, de Wereldoorlog en de Social-Democratie.* Amsterdam, Brochurehandel Social-Democratische Partij, [1914]. 116 bl. — 92, 118, 172, 256, 434.
Grimm, R. Erklärung Grimm. — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 173, 26.
 Juli, S. 1 - 2. Dưới đầu đề chung: Die zürcher Genossen und die
 Nationalratsfraktion. — 365, 368 - 369.
 — *Mehrheit und Minderheit in der Militärfrage.* — "Berner Tagwacht",
 1917, Nr. 19, 23. Januar, S. 1; Nr. 20, 24. Januar, S. 1; Nr. 21, 25. Januar,
 S. 1; Nr. 22, 26. Januar, S. 1; Nr. 23, 27. Januar, S. 1. — 514, 517.
 — *Mehrheit und Minderheit in der Militärfrage* — "Neues Leben", Bern,
 1917, Jg. 3, Hft. 1, Januar, S. 1 - 16. — 514, 517.
 — *Parteibeschüsse.* — "Berner Tagwacht", 1917, Nr. 6, 8. Januar, S. 1. —
 484, 486 - 487, 490.
"Grüthliener", Zürich. — 506.
 — 1917, Nr. 2, 4. Januar. 4 S. — 486, 494.
 — 1917, Nr. 5, 8. Januar. S. 1. — 486.
 — 1917, Nr. 6, 9. Januar 4 S. — 494.
Guilbeaux, H. Propos actuels. — "Demain", Genève, 1916, N 7, p. 1 - 14.
 — 365.
Gumpłowicz, L. Geschichte der Staatstheorien Innsbruck, Verl. der
 Wagner'schen Universitäts-Buchh, 1905. XI, 592 S. — 398.
Haenisch, K. Der deutsche "Verrat" an der Internationale. —
 "Hamburger Echo", 1914, Nr. 286, 8. Dezember, S. 1 - 2. — 57.
"Hamburger Echo". — 148, 356, 381, 392.
 — 1914, Nr. 286, 8. Dezember, S. 1-2. — 57.
 * *"Holzarbeiter-Zeitung"*, Zürich, 1917, Nr. 4, 27. Januar, S. 1. — 527.
Hügo, V. Les chatiments. — 106.
"L'Humanité", Paris. — 8, 109, 251, 426, 481.
 — 1916, N 4452, 25 juin, p. 2. — 351.

- * *Humbert-Droz, J. Guerre à la guerre. A bas L'Armée. Plaidoirie complète devant le Tribunal Militaire à Neuchâtel le 26 août 1916. La Chaux-de-Fonds, ed. des Jeunesses socialistes romandes, [1916]. 47 p. — 459, 462.*
- * *Huysmans, K. Die lebendige Internationale. Ein Bericht von Kamille Huysmans. Arnheim (Holland), 9. Jänner. — "Arbeiter-Zeitung", Wien, 1916, Nr. 16, 16. Jänner, S. 3 - 4. — 300.*
- Huysmans über die Internationale. — "Volksstimme", Chemnitz, 1916, Nr. 8, 12. Januar. 1. Beilage, S. 2. — 281, 297.*
- * *Die innere Krise Rußlands. — "Arbeiter-Zeitung", Wien, 1915, Nr. 186, 7. Juli, S. 3. — 148.*
- "The International Socialist Review", Chicago. — 364, 610.*
- "Die Internationale", Düsseldorf. — 147, 267.*
- 1915, Hft. 1, 15. April. 78 S. — 256.
- * *"Internationale Flugblätter", Zürich, 1915, Nr. 1, November. 8 S. — 222, 225 - 226, 236, 244, 254, 270, 272, 297.*
- "Internationale Korrespondenz", Berlin. — 182, 268.*
- 1915, Nr. 14, 2. Juli, S. 162 - 163. — 141 - 142.
- 1916, Nr. 69, 29. Februar, S. 736. — 259, 271.
- "Internationale Sozialistische Kommission zu Bern. Bulletin", Bern, 1915, Nr. 1, 21. September. 8 S. — 207, 208, 210.*
- 1915, Nr. 2, 27. November. 14 S. — 186, 228, 267 - 268, 291.
- * — 1916, Nr. 3, 29. Februar. 16 S. — 252, 253, 254, 256, 257, 268, 275, 278, 291, 334, 432, 451.
- 1916, Nr. 4, 22. April. 20 S. — 274, 287, 303, 305, 308.
- 1917, Nr. 13, 18. Juli. — 607 - 608.
- Internationale sozialistische Kommission zu Bern. [Lời kêu gọi nhân dịp triệu tập Hội nghị xã hội chủ nghĩa quốc tế lần thứ hai có kèm theo chương trình nghị sự của hội nghị và những điều kiện tham gia hội nghị]. — "Internationale Sozialistische Kommission zu Bern. Bulletin", Bern, 1916, Nr. 3, 29. Februar, S. 1. — 268, 291.*

- Internationale sozialistische Konferenz zu Zimmerwald (Schweiz), abgehalten vom 5. bis 8. September 1915. Offizieller Verhandlungsbericht. — "Berner Tagwacht", 1915, Nr. 218. Beilage zur "Berner Tagwacht", 18. September, S. 1 - 2. — 197, 198.*
- Internationale sozialistische Konferenz zu Zimmerwald (Schweiz), abgehalten vom 5. bis 8. September 1915. Offizieller Verhandlungsbericht. — "Internationale Sozialistische Kommission zu Bern Bulletin", Bern, 1915, Nr. 1, 21. September, S. 4-8. — 208.*
- Eine internationale Zeitschrift der Minderheiten? — "Internationale Korrespondenz", Berlin, 1916, Nr. 69, 29. Februar, S. 736. — 259, 271.*
- Die Internationalen in Österreich an die Internationalen aller Länder! — "Volksrecht", Zürich, 1915, Nr. 283, 3. Dezember. Beilage zum "Volksrecht", S. 1 - 2. — 422.*
- "The Internationalist", Boston. — 519, 536.*
- 1917, No. 1, January 6. 4 p. — 519, 525.
- Jaurès, J. L'Armée nouvelle. Paris, Rouff, [1911]. 686 p. (L'organisation socialiste de la France). — 441.*
- *Discours parlementaires. Recueillis et annotés par Edmond Claris. T. I. Précédé d'une introduction de l'auteur sur le socialisme et le radicalisme en 1885. Paris, Cornély, 1904. 906 p. — 523.*
- "Journal de Genève". — 194, 195, 199.*
- "Jugend-Internationale", Zürich. — 610.*
- * — 1916, Nr. 6, 1. Dezember, S. 7 - 8. — 461, 508, 525.
- Junius — xem Luxemburg, R.*
- "Der Kampf", Duisburg. — 612.*
- Eine Kampfansage. — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 176, 29. Juli, S. 2 - 3. — 368 - 369.*
- Kautsky, K. Die Aufnahme des Friedensangebots. — "Laipziger Volkszeitung", 1916, Nr. 286, 21. Dezember, S. 1 - 2. — 482.*
- *Einige Feststellungen über Marx und Engels. — "Die Neue Zeit", Stuttgart, 1908, Jg. 27, Bd. 1, Nr. 1, 2. Oktober, S. 1 - 7. — 499.*

- Kautsky, K. Friedensbedingungen.* — "Leipziger Volkszeitung", 1916, Nr. 281, 15. Dezember, S. 1 - 2; Nr. 282, 16. Dezember. 2. Beilage zu Nr. 282, S. 1 - 2. — 482.
- *Der Heiland der Welt.* — "Leipziger Volkszeitung", 1916, Nr. 289, 24. Dezember, S. 1. — 482.
- * — *Der Imperialismus.* — "Die Neue Zeit", Stuttgart, 1914, Jg. 32, Bd. 2, Nr. 21, 11. September, S. 908 - 922. — 16.
- * — *Die Internationalität und der Krieg.* — "Die Neue Zeit", Stuttgart, 1914, Jg. 33, Bd. I, Nr. 8, 27. November, S. 225-250. — 52, 95-96.
- *Der Krieg.* — "Die Neue Zeit", Stuttgart, 1914, Jg. 32, Bd. 2, Nr. 19, 21. August, S. 843 - 846. — 16.
- *Neue sozialdemokratische Auffassungen vom Krieg.* — "Die Neue Zeit", Stuttgart, 1917, Jg. 35, Bd. 1, Nr. 14, 5. Januar, S. 321 - 334. — 482.
- *Die Neue Taktik.* — "Die Neue Zeit", Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 44, 2. August, S. 654 - 664; Nr. 45, 9. August, S. 688 - 698; Nr. 46, 16. August, S. 723 - 733. — 533.
- *Noch einige Bemerkungen über nationale Triebkräfte.* — "Die Neue Zeit", Stuttgart, 1916, Jg. 34, Bd. 1, Nr. 23, 3. März, S. 705 - 713. — 281.
- * — *Die Sozialdemokratie im Kriege.* — "Die Neue Zeit", Stuttgart, 1914, Jg. 33, Bd. 1, Nr. 1, 2. Oktober, S. 1 - 8. — 16, 52, 95 - 96.
- *Sozialdemokratische Anschauungen über den Krieg vor dem jetzigen Kriege.* — "Die Neue Zeit", Stuttgart, 1916, Jg. 35, Bd. 1, Nr. 13, 29. Dezember, S. 841 - 854. — 482.
- *Die Vorbereitung des Friedens.* — "Die Neue Zeit", Stuttgart, 1914, Jg. 32, Bd. 2, Nr. 20, 28. August, S. 876 - 882. — 16.
- *Der Weg zur Macht.* Politische Betrachtungen über das Hineinwachsen in die Revolution. Berlin, Buchh. Vorwärts, 1909. 104 S. — 31.
- * *Klassenkampf gegen den Krieg!* Material zum "Fall" Liebknecht. Không ghi nơi xuất bản, [1915]. 88 S. (Als Manuskriptgedruckt!). — 189.
- * *Kolb, W. Die Sozialdemokratie am Scheidewege.* Ein Beitrag zum Thema: Neuorientierung der deutschen Politik. [2. Aufl.]. Karlsruhe, Buchdruckerei Geck, [1915]. 67 S. — 167.

- Konferenz der Jugendlichen über die Militärfrage.* — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 166, 18. Juli. Beilage zur "Berner Tagwacht", S. 1 - 2. Ký tên: V. — 368 - 369.
- "Korrespondenzblatt der Generalkommission der Gewerkschaften Deutschlands"*, Berlin, 1914, Nr. 47, 21. November, S. 621 - 622. — 54.
- Kossowsky, W. Befreiungslegenden.* — "Die Neue Zeit", Stuttgart, 1915, Jg. 33, Bd. 1, Nr. 19, 12. Februar, S. 577 - 583. — 95.
- Der Krieg und die russische Sozialdemokratie.* Ein Vortrag Lenins. — "Arbeiter-Zeitung", Wien, 1914, Nr. 309, 7. November, S. 3. — 32.
- * *Kriegs- und Friedensprobleme der Arbeiterklasse.* Entwurf eines Manifestes. Vorgelegt der zweiten Zimmerwalder Konferenz. Hrsg. vom Auswärtigen Sekretariat des Organisationskomitees der Sozialdem. Arbeiterpartei Rußlands. Không ghi nơi xuất bản, [1916]. 25 S. — 359, 361.
- La Chesnais, P.-G. Le groupe socialiste du Reichstag et la déclaration de guerre.* Paris, Colin, 1915. 101, 1, 40 p. — 116.
- "Labour Leader"*, London, 1914, No. 52, December 24, p. 6. — 60.
- Lang, O. Die vermutlichen Motive.* — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 250, 24. Oktober, S. 1. — 421 - 422.
- *Die vermutlichen Motive der Tat.* — "Volksrecht", Zürich, 1916, Nr. 248, 23. Oktober, S. 2. Ký tên: O. Lg. — 421 - 422.
- "Leipziger Volkszeitung"*. — 367, 381, 612.
- 1915, Nr. 139, 19. Juni, S. 1 - 2. — 109, 110, 111, 116, 127.
- 1916, Nr. 53, 4. März, S. 1 - 2. — 253.
- 1916, Nr. 281, 15. Dezember, S. 1 - 2; Nr. 282, 16. Dezember. 2. Beilage zu Nr. 282, S. 1 - 2. — 482.
- 1916, Nr. 286, 21. Dezember. S. 1 - 2. — 482.
- 1916, Nr. 289, 24. Dezember. S. — 482.
- Leitsätze* — xem Ein Vorschlag deutscher Genossen.
- [*Lenin, W. I. Abänderungsantrag zur Resolution über Militärfrage.*] — "Volksrecht", 1917, Nr. 38, 14. Februar, S. 2, trong bài: Der kantonale Parteitag. — 522, 530, 535, 540.

- [Lenin, W. I.] * *Die sozialistische Revolution und das Selbstbestimmungsrecht der Nationen*. (Thesen). — "Vorbote", [Bern], 1916, Nr. 2, April, S. 36 - 44. — 235, 247, 253 - 254, 256, 268, 271, 281, 282, 285, 313, 367, 434.
- *Die Stellungnahme des Zentral-Komitees des SDAP Rußlands zu der Tagesordnung der zweiten internationalen sozialistischen Konferenz*. — "Internationale Sozialistische Kommission zu Bern. Bulletin", Bern, 1916, Nr. 4, 22. April, S. 2 - 4. — 287, 303, 305, 308.
- [Lenin, W. I. u. Zinowijew, G. E.] *Sozialismus und Krieg*. (Stellung der SDAP Rußlands zum Kriege). Không ghi nơi xuất bản, 1915, 36 S. (SDAP). Dưới đầu đề, tên tác giả: G. Zinowijew und N. Lenin. — 135, 170 - 171, 187, 196, 198, 208, 218, 220, 221 - 222.
- Lenin über die ukrainische Frage*. — "Vorwärts", Berlin, 1914, Nr. 308, 10. November, S. 2 - 3. — 33, 53 - 54.
- Lensch, P. Die Sozialdemokratie, ihr Ende und ihr Glück*. Leipzig, Hirzel, 1916, X, 218 S. — 367.
- "Lichtstrahlen", Berlin. — 129, 131, 156.
- * — 1915, Nr. 3, 5. Dezember, S. 50 - 54. — 359.
- Lieb knecht, K. Abstimmungsbegründung*. (Dem Reichstagspräsidenten gemäß § 59 der Geschäftsordnung überreicht). Berlin, den 2. Dezember 1914. — In: Klassenkampf gegen den Krieg! Material zum "Fall" Lieb knecht. Không ghi nơi xuất bản, [1915], S. 41 - 42. — 55.
- [Lilina, Z. I.] *Das Problem der Frauenwerbsarbeit*. — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 148, 27. Juni, S. 1. Ký tên: Zina. — 346.
- London, 17. März*. [Điện]. — "Neue Zürcher Zeitung", 1917, Nr. 470, 17. März. Erstes Mittagblatt, S. 2 - 3, trong mục: Ausland. Dưới đầu đề chung: England. — 544.
- [Luxemburg, R.] *Die Krise der Sozialdemokratie*. Anhang: Leitsätze über die Aufgaben der internationalen Sozialdemokratie. Zürich, Verlagsdruckerei Union, 1916. 109 S. Dưới đầu đề, tên tác giả: Junius. — 267, 292, 296, 352, 362, 364.
- Manifest der Internationale zur gegenwärtigen Lage*. [angenommen auf dem Außerordentlichen Internationalen Sozialistenkongreß zu Basel]. — In: Außerordentlicher Internationaler Sozialistenkongreß zu Basel am 24.

- und 25. November 1912. Berlin, Buchh. "Vorwärts", 1912, S. 23 - 27. — 19, 81, 178, 308.
- Das Manifest der Sozialrevolutionäre*. — "Frankfurter Zeitung", Frankfurt a. M., 1917, Nr. 80, 22. März. Zweites Morgenblatt, S. 1. Dưới đầu đề chung: Die russische Revolution. — 555, 560.
- Manifest tegen den Oorlog van de Marxistische Sociaaldemokratie in Rusland*. — "De Tribune", Amsterdam, 1914, No. 26 - 27, 31 December, S. 2. — 131.
- * *Manifeste du Comité central du Parti social-démocrate ouvrier de Russie*. — "La Sentinelle", La Chaux-de-Fonds, 1914, N 265, 13 novembre, p. 1. — 37, 44.
- Un manifesto di Federico Adler*. — "Avanti!", Milano, 1916, N. 295, 23 ottobre, p. 1. — 422.
- Manifest of the Socialist Propaganda League of America*. (Adopted at a meeting held in the City of Boston, November 26, 1916). — "The Internationalist", Boston, 1917, No. 1, January 6, p. 1. — 519.
- Marx, K. u Engels, F. Manifest der Kommunistischen Partei*. Veröffentlicht im Februar 1848. London, "Bildungs-Gesellschaft für Arbeiter", 1848. 30 S. — 622.
- Marx, K. Das Elend der Philosophie*. Antwort auf Proudhons "Philosophie des Elends". Deutsch von E. Bernstein und K. Kautsky. Mit Vorw. und Noten von F. Engels. Stuttgart, Dietz, 1885. XXXVII, 209 S. — 622.
- Mauritz Västberg vill ha klarhet*. En interpellation om oppositionen. — "Politiken", Stockholm, 1916, N:r. 92, 28 november, s. 3. — 535.
- Die Minderheit des 21. Dezember 1915*. Berlin, Verl. der Lichtstrahlen, 1916. 8 S. (Internationale Sozialisten Deutschlands). — 281.
- Mitgliedschaft Zürich 3, Wiedikon-Sihlfeld*. — "Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 8, 10. Januar, S. 4, trong mục: Vereine und Versammlungen. — 489.
- Monitor. Die Sozialdemokratie und der Weltkrieg*. — "Preußische Jahrbücher", Berlin, 1915, Bd. 160, April bis Juni, S. 30 - 53. — 101.
- [Münzenberg, W.] *Zur Parteitagverschiebung*. — "Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 11, 13. Januar, S. 2. Ký tên: — g. — 490.

- Nach dem Attentat.* — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 250, 24. Oktober, S. 1. — 421 - 422.
- Die "neue Internationale".* — "Internationale Korrespondenz", Berlin, 1915, Nr. 14, 2. Juli, S. 162 - 163, trong mục: Parteinachrichten. — 141 - 142.
- Die neue Partei in Holland.* — "Berner Tagwacht", 1915, Nr. 152, 3. Juli. Beilage zur "Berner Tagwacht", S. 1. — 141 - 142.
- "Die Neue Zeit"*, Stuttgart. — 16, 95, 99, 113, 114, 208, 336, 344, 361, 365, 370, 379, 612.
- 1894 - 1895, Jg. XIII, Bd. II, Nr. 27, S. 5 - 10; Nr. 28, S. 36 - 43. — 472, 499, 523.
- 1908, Jg. 27, Bd. 1, Nr. 1, 2. Oktober, S. 1 - 7. — 499.
- 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 41, 12. Juli, S. 541 - 550; Nr. 42, 19. Juli, S. 585 - 593; Nr. 43, 26. Juli, S. 609 - 616. — 533.
- 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 44, 2. August, S. 654 - 664; Nr. 45, 9. August, S. 688 - 698; Nr. 46, 16. August, S. 723 - 733. — 533.
- 1914, Jg. 32, Bd. 2, Nr. 19, 21. August, S. 843 - 846. — 16.
- 1914, Jg. 32, Bd. 2, Nr. 20, 28. August, S. 876 - 882. — 16.
- 1914, Jg. 32, Bd. 2, Nr. 21, 11. September, S. 908 - 922. — 16.
- 1914, Jg. 33, Bd. I, Nr. 1, 2. Oktober, S. 1 - 8. — 16, 52, 95 - 96.
- 1914, Jg. 33, Bd. 1, Nr. 6, 13. November, S. 161 - 169. — 36.
- 1914, Jg. 33, Bd. 1, Nr. 8, 27. November, S. 225 - 250. — 59, 95 - 96.
- 1915, Jg. 33, Bd. 1, Nr. 19, 12. Februar, S. 577 - 583. — 95.
- 1915, Jg. 34, Bd. 1, Nr. 12, 17. Dezember, S. 353 - 361. — 251, 257.
- 1916, Jg. 34, Bd. 1, Nr. 21, 18. Februar, S. 641 - 648. — 281.
- 1916, Jg. 34, Bd. 1, Nr. 23, 3. März, S. 705 - 713. — 281.
- 1916, Jg. 35, Bd. 1, Nr. 13, 29. Dezember, S. 841 - 854. — 482.
- 1917, Jg. 35, Bd. 1, Nr. 14, 5. Januar, S. 321 - 334. — 482.
- "Neue Zürcher Zeitung"*, 1917, Nr. 458, 15. März, Erstes Abendblatt, S. 2. — 541.

- 1917, Nr. 462, 16. März. Erstes Mittagblatt, S. 1 - 2. — 541.
- 1917, Nr. 470, 17. März. Erstes Mittagblatt, S. 2 - 3. — 544, 546 - 547.
- 1917, Nr. 481, 19. März. Erstes Mittagblatt, S. 2. — 571 - 572.
- "Neues Leben"*, Bern. — 384.
- 1917, Jg. 3, Hft. 1, Januar, S. 1 - 16. — 514, 517.
- "New Review"*, New York. — 259, 271.
- Nobs, E. Erklärung.* — "Volksrecht", Zürich, 1916, Nr. 262, 8. November, S. 2, trong mục: Aus der Partei. — 437.
- On Preparedness.* [Nghị quyết thông qua tại đại hội Đảng công nhân xã hội chủ nghĩa Mỹ hồi tháng Tư 1916]. — In: Constitution of the Socialist Labor Party of the United States of America. Adopted at the Eleventh National Convention New York, July, 1904. Amended at the National Conventions New York, 1908, 1912, 1916. New York, [1916], p. 27 - 29. Dưới đầu đề chung: Resolutions. — 500.
- The Opening of Parliament.* — "The Economist", London, 1914, No. 3, 716, November 14, p. 863 - 865. — 34.
- Pannekoek, A. Der Jahreskongreß der SDP in Holland.* — "Berner Tagwacht", 1915, Nr. 170, 24. Juli. Beilage zur "Berner Tagwacht", S. 1. — 140
- *Massenaktion und Revolution.* — "Die Neue Zeit", Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 41, 12. Juli, S. 541 - 550; Nr. 42, 19. Juli, S. 585 - 593; Nr. 43, 26. Juli, S. 609 - 616. — 533.
- * — *Der Zusammenbruch der Internationale.* — "Berner Tagwacht", 1914, Nr. 245, 20. Oktober, S. 1; Nr. 246, 21. Oktober, S. 1; Nr. 247, 22. Oktober, S. 1. — 27 - 28, 30, 155, 172.
- Der Parteitag.* — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 262, 7. November, S. 1. — 437.
- Der Parteitag in Aarau.* — "Berner Tagwacht", 1915, Nr. 274, 23. November. Beilage zur "Berner Tagwacht", S. 1. — 225.
- Der Parteitag in Töss.* — "Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 36, 12. Februar, S. 1. — 521, 530, 535, 539.
- Il pensiero del Partito Socialista.* — "Avanti!", Milano, 1916, N. 345, 18 dicembre, p. 1. — 468, 482, 526.

- Die Person des Genossen Adler.* — "Volksrecht", Zürich, 1916, Nr. 248
23. Oktober, S. 1. — 422.
- Persönliches über Dr. Fritz Adler.* — "Volksrecht", Zürich, 1916, Nr. 249,
24. Oktober, S. 1. Dưới đầu đề chung: Das Drama in Wien. — 422.
- "Le Petit Parisien".* — 581, 620.
- * *"Le Peuple Suisse"*, Genève, 1915, N. 14, 14 août, p. 1. — 165, 167.
- "Politiken"*, Stockholm. — 525 - 526, 606.
— 1916, Nr. 92, 28 november, s. 3. — 535.
- "Le Populaire du Centre"*, Limoges — Paris, 1916, N 345, 10 décembre,
p. 1. — 508 - 509.
- "Preußische Jahrbücher"*, Berlin, 1915, Bd. 160, April bis Juni, S. 30 - 53.
— 101.
- * *Ein Programmentwurf der RSV und der SDAP Hollands.* —
"Internationale Sozialistische Kommission zu Bern. Bulletin", Bern,
1916, Nr. 3, 29. Februar, S. 7 - 8. — 257, 275, 278, 334, 451.
- Das Proletariat und die Friedensnoten.* — "Volksrecht", Zürich, 1917,
Nr. 5, 6. Januar, S. 4 - 5. — 483.
- * *Proletarier Europas!* — "Berner Tagwacht", 1915, Nr. 218, 18.
September, S. 1. Dưới đầu đề chung: Internationale Sozialistische
Konferenz zu Zimmerwald (Schweiz). — 188, 193, 197, 223.
- Противъ подстрекательства, за мира и федерацията.* (Резолюция
на Букурещката конференция). — «Работнически Вестникъ»,
София, 1915, № 80, 16 юли, стр. 1. — 164.
- Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der
Sozialdemokratischen Partei der Schweiz vom 20. und 21.
November 1915, abgehalten im Saalbau in Aarau.* Luzern,
Unionsdruckerei, 1916. 160 S. — 224, 226, 455.
- Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der
Sozialdemokratischen Partei der Schweiz vom 4. und 5. November
1916, abgehalten im Gesellschaftshaus "z. Kaufleuten" in Zürich.*
Không ghi nơi và năm xuất bản. 155 S. — 430 - 431.

- "Przegląd Socjaldemokratyczny"*, [Kraków]. — 244.
- «Работнически Вестникъ», София, 1915, № 78, 14 юля, стр. 1 - 2. — 164.
— 1915, № 79, 15 юли, стр. 1. — 164.
— 1915, № 80, 16 юли, стр. 1. — 164.
- Racovsky, C. Das Wiedererwachen der Internationale.* Rede, gehalten am
internationalen Massenmeeting vom 8. Februar 1916 im Volkshaus in
Bern. Zu beziehen durch die Internationale sozialistische Kommission
in Bern. Không ghi nơi xuất bản, [1916]. 16 S. — 281.
- [*Radek, K. Die Anmerkung zum Artikel "Der imperialistische Staat"
von N. Bucharin.* — "Arbeiterpolitik", Bremen, 1916, Nr. 25, 9.
Dezember, S. 193. — 461.
- * — *Annexionen und Sozialdemokratie.* — "Berner Tagwacht", 1915, Nr. 252,
28. Oktober. Beilage zur "Berner Tagwacht", S. 1; Nr. 253, 29. Oktober.
Beilage zur "Berner Tagwacht", S. 1. Ký tên: Parabellum. — 336.
- *Ein ausgespieltes Lied.* — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 108, 9. Mai, S.
1. Ký tên: K. R. — 302, 317 - 318, 321 - 322.
- *Die Ideen des März.* — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 63, 15. März,
S. 1. — 278.
- *Eine Programmschrift.* — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 29, 4.
Februar. Beilage zur "Berner Tagwacht", S. 1. — 247.
- *6. Dezember.* [Bút ký]. — "Arbeiterpolitik", Bremen, 1916, Nr. 25, 9.
Dezember, S. 199, trong mục: Aus unserem politischen Tagebuch.
— 459, 461.
- * — *Das Selbstbestimmungsrecht der Völker.* — "Lichtstrahlen", Berlin,
1915, Nr. 3, 5. Dezember, S. 50 - 54. — 359.
- Raffin-Dugens. La minorite socialiste française.* — "Demain", Genève,
1916, N 7, p. 22. — 369.
- Rapport, Ch. Jean Jaurès.* L'Homme — Le Penseur — Le Socialiste.
Avec une préface d'Anatole France. De L'Académie Française. Un
Portrait et une Lettre autographe de Jaurès. Paris, L'Émancipatrice,
1915. 434 p. — 167, 178.
- Das Referendum gegen den Parteivorstandsbeschluss ergriffen.* —
"Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 19, 23. Januar, S. 2, trong mục: Aus
der Partei. — 504, 505, 506, 512, 513, 517, 522, 526, 531, 535, 539.

- Die Reichskonferenz der Partei-Opposition.* — "Vorwärts", Berlin, 1917, Nr. 8, 9. Januar. Beilage des "Vorwärts", Berliner Volksblatt, S. 1 - 2. — 526, 536.
- [La résolution suivante sur les propositions de paix.* Nghị quyết thông qua tại đại hội công đoàn. Ngày 26 tháng Chạp 1916]. — "La Bataille", Paris, 1916, N 421, 27 décembre, p. 2. Dưới đầu đề chung: La Conférence des Fédérations Corporatives des Unions de syndicats et des Bourses du Travail. La seance de nuit. — 481 - 482, 526, 534.
- La résolution sur les buts de guerre.* [Nghị quyết thông qua tại đại hội Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp]. — "La Bataille", Paris, 1916, N 422, 28 décembre, p. 2. — 481 - 482, 534.
- Revolution in Rußland.* — "Neue Zürcher Zeitung", 1917, Nr. 470, 17. März. Erstes Mittagblatt, S. 2. — 546 - 547.
- Revolution in Rußland.* — "Neue Zürcher Zeitung", 1917, Nr. 481, 19. März. Erstes Mittagblatt, S. 2. — 571 - 572.
- Revolution in Rußland.* Abdankung des Zaren. — "Neue Zürcher Zeitung", 1917, Nr. 462, 16. März. Erstes Mittagblatt, S. 1 - 2. — 541.
- Rezolucja narady kolegjum redakcyjnego, odbyiej 1 - 2 czerwca 1915 r.* — "Gazeta Robotnicza", [Zürich], 1916, Nr. 25, styczeń, s. 7 - 8. — 245, 260, 317, 333, 338, 339 - 340, 410, 449.
- Резолюцията за основаването на Балканската работническа социалдемократическа федерация.* — «Работнически Вестникъ», София, 1915, № 79, 15 юли, стр. 1. — 164.
- Eine Richtigestellung.* — "Vorwärts", Berlin, 1914, Nr. 322, 25. November. Beilage des "Vorwärts" Berliner Volksblatt, S. 2. — 53.
- * *[Roland Holst, H.] Een dubbelzinnig standpunt.* — "De Tribune", Amsterdam, 1916, No. 159, 23 Augustus, S. 1. — 381.
- Rolland, R. Au — dessus de la mêlée.* Paris — Neuchâtel, Ollendorff — Attinger, 1915. 164 p. — 219.
- * *Rühle, O. Zur Parteispaltung.* — "Vorwärts", Berlin, 1916, Nr. 11, 12. Januar. Beilage zu Nr. 11 des "Vorwärts", S. 2. — 247, 251, 256, 279.
- Rundschreiben an alle angeschlossenen Parteien und Gruppen.* — "Internationale Sozialistische Kommission zu Bern. Bulletin", Bern, 1916, Nr. 3,

29. Februar, S. 2 - 3. Ký tên: Im Namen der Zimmerwalder Konferenz: Die ISK zu Bern. — 252, 268.
- "Russische Korrespondenz "Prawda"."* Stockholm. — 598, 607.
- Rußland.* Berlin, 15. März. — "Neue Zürcher Zeitung", 1917, Nr. 458, 15. März. Erstes Abendblatt, S. 2, trong mục: Ausland. — 541.
- [Rybalka, L.] L'Ukraine et la guerre.* Lettre ouverte adressée à la 2-me conférence socialiste internationale tenue en Hollande en mai 1916. Ed. du journal social-démocrate ukrainien "Borotba". Lausanne, 1916. 55 p. — 298, 321, 400.
- Schlüter, H. Die Chartistenbewegung.* Ein Beitrag zur sozialpolitischen Geschichte Englands. New York, Socialist literature C, 1916. 368 S. — 271.
- "Schriften des Vereins für Sozialpolitik"*, 145. Bd. 3. T. [Tyszka, C.] Löhne und Lebenskosten in Westeuropa im 19. Jahrhundert (Frankreich, England, Spanien, Belgien). München — Leipzig, Duncker und Humblot, 1914. VIII, 291 S. — 276, 278.
- "La Sentinelle"*, La Chaux-de-Fonds. — 7, 368, 506.
- * — 1914, N 265, 13 novembre, p. 1. — 37, 44.
- 700 Arbeiter erschossen.* — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 240, 12. Oktober, S. 2, trong mục: Die Internationale und der Krieg. — 421.
- * *Sinclair, U. A Manifesto against it.* An Appeal to the Socialist Movement. — In: Sinclair, U. and Blatchford, R. Socialism and War. London, the Carion Press, p. 1 - 10. (Pass on Pamphlets. No. 27. Id.). — 147.
- La Situation.* — "Le Temps", Paris, 1917, N 20349, 24 mars, p. 1, trong mục: Les événements de Russie. — 559.
- "Social-Demokraten"*, Stockholm. — 552, 553.
- Socialist Labor Party Platform.* Adopted by the National Convention of the Party, April 30, 1916. — In: Constitution of the Socialist Labor Party of the United States of America. Adopted at the Eleventh National Convention New York, July, 1904. Amended at the National Conventions New York, 1908, 1912, 1916. New York, [1916], p. 24 - 26. — 451.

- "*Socialist Propaganda League*. To the Members of the Socialist Party. Oct. 9, 1915. [Báo khổ nhỏ. Boston, 1915]. 4 p. Ký tên: [18 thành viên của Liên minh], Committee. — 227, 270, 420.
- * *Les Socialistes de Zimmerwald et la Guerre*. Paris, [1916]. 29 p. (Comité pour la Reprise des Relations Internationales). — 427, 536.
- Souvarine, B. A nos amis qui sont en Suisse*. — "Le Populaire du Centre", Limoges — Paris, 1916, N 345, 10 décembre, p. 1. — 508 - 509.
- Die Sozialdemokratie und Friedrich Adlers Tat*. — "Volksrecht", 1916, Nr. 248, 23. Oktober, S. 2. — 421 - 422.
- Eine Sozialistenkonferenz im Palais Bourbon*. — "Volksrecht", Zürich, 1916, Nr. 251, 26. Oktober, S. 3, trong mục: Aus der Internationale. — 425.
- "*Sozialistische Monatshefte*", Berlin. — 22.
- Eine sozialistische Rede in der russischen Duma*. — "Leipziger Volkszeitung" 1916, Nr. 53, 4. März, S. 1 - 2. — 253.
- Ein sozialistisches Manifest*. — "Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 70, 23. März, S. 1, trong mục: Die Revolution in Rußland. — 555.
- Spektator. Vaterlandsverteidigung und auswärtige Politik der Sozialdemokratie*. Bern. "Promachos", 1917. 31 S. — 514, 518.
- Sprawozdanie komisji badającej sprawę cztonka SDKP i L Karola Radka*. Không ghi nơi xuất bản, wydawnictwo Biura Sekcji Zagranicznych Socjaldemokracja Królestwa Polskiego i Litwy, marzec 1914. 29 s. (Socjaldemokratyczna Partja Robotnicza Rosji. Socjaldemokracja Królestwa Polskiego i Litwy). — 606 - 607.
- Die Stellung der Sozialdemokraten Australiens zum Krieg*. — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 32, 8. Februar. Beilage zur "Berner Tagwacht", S. 1; Nr. 34, 10. Februar, S. 1 - 2. Ký tên: I. K. — 247.
- Der Streit um den Parteitag!* — "Grütlianer", Zürich, 1917, Nr. 5, 8. Januar, S. 1. — 486.
- Ströbel, H. Die Ursachen der sozialistischen Krise*. — "Die Neue Zeit" Stuttgart, 1915, Jg. 34, Bd. 1, Nr. 12, 17. Dezember, S. 353 - 361. — 251, 257.
- Struthahn, A. Nach dem Parteitage der Schweizer Sozialdemokratie*. — "Arbeiterpolitik", Bremen, 1916, Nr. 24, 2. Dezember, S. 185 - 187. — 437.

- * *Der Sturm naht*. [Xã luận]. — "Holzarbeiter-Zeitung", Zürich, 1917, Nr. 4, 27. Januar, S. 1. — 527.
- Tätigkeitsbericht des Organisationskomitees der SDAP Rußlands*. — "Internationale Sozialistische Kommission zu Bern. Bulletin", Bern, 1915, Nr. 2, 27. November, S. 6—7. — 268, 291.
- "*Le Temps*", Paris. — 376.
- 1917, N 20347, 22 mars, p. 2. — 556, 559.
- 1917, N 20349, 24 mars, p. 1. — 559.
- * *Thesen über Imperialismus und nationale Unterdrückung*. — "Vorbote", [Bern], 1916, Nr. 2, April, S. 44—51. Ký tên: Redaktion der Gazeta Robotnicza, Organ des Landesvorstandes der Sozialdemokratie Russisch-Polens. — 285, 286, 352, 366, 396, 432, 434, 451, 462.
- "*The Times*", London. — 555.
- "*De Tribune*", Amsterdam. — 382, 611.
- 1914, No. 26— 27, 31 December, S. 2. — 131.
- 1916, No. 159, 23 Augustus, S. 1. — 381.
- Trotsky, L. Rußland in der Revolution*. Dresden, Raden, [1910], VIII, 359 S. — 463.
- Tscheidse für die nationale Verteidigung*. — "Volksrecht", Zürich, 1917, Nr. 76, 30. März, S. 2, trong mục: Die Revolution in Rußland. — 570.
- Tyszka, C. Die Lebenshaltung der arbeitenden Klassen in den bedeutenderen Industriestaaten: England, Deutschland, Frankreich, Belgien und Vereinigte Staaten von Amerika...* Jena, Fischer, 1912. [4], 69 S. — 276, 278.
- *Löhne und Lebenskosten in Westeuropa im 19. Jahrhundert*. (Frankreich, England, Spanien, Belgien). Nebst einem Anhang: Lebenskosten deutscher und westeuropäischer Arbeiter früher und jetzt. München—Leipzig, Duncker und Humblot, 1914. VIII, 291 S. (Schriften des Vereins für Sozialpolitik. 145. Bd.). — 276, 278.
- Verslag van het buitengewoon congres der SDAP, gehouden op 8 en 9 Januari 1916, te Arnhem*. Amsterdam, "Ontwikkeling", [1916]. 36 bl. — 237.
- "*La Vie Ouvrière*", Paris. — 228, 279.

- "*Volksfreund*", Braunschweig. — 611.
 — 1916, Nr. 38, 15. Februar, S. 1. — 297, 300.
 "*Volksrecht*", Zürich. — 384, 421 - 422, 490, 506, 515, 526, 535, 589.
 — 1915, Nr. 283, 3. Dezember. Beilage zum "*Volksrecht*", S. 1—2. — 422.
 — 1916, Nr. 284, 23. Oktober, S. 1, 2. — 421 - 422.
 — 1916, Nr. 249, 24. Oktober, S. 1—2. — 422, 424.
 — 1916, Nr. 251, 26. Oktober, S. 3. — 425.
 — 1916, Nr. 262, 8. November, S. 2. — 437.
 — 1916, Nr. 301, 23. Dezember, S. 2. — 468.
 — 1916, Nr. 306, 30. Dezember, S. 1—2. — 483.
 — 1917, Nr. 5, 6. Januar. 8 S. — 483.
 — 1917, Nr. 7, 9. Januar. 4 S. — 486, 489, 491, 494, 519 - 520, 522.
 — 1917, Nr. 8, 10. Januar, S. 2—3, 4. — 489, 490 - 491.
 — 1917, Nr. 9, 11. Januar, S. 1—2. — 535.
 — 1917, Nr. 11, 13. Januar, S. 2. — 490.
 — 1917, Nr. 19, 23. Januar, S. 2. — 504, 505, 506, 512, 513, 517, 522, 526, 531, 535, 540.
 — 1917, Nr. 34, 9. Februar, S. 1—2. — 520, 522, 526.
 — 1917, Nr. 36, 12. Februar, S. 1. — 521, 530, 535, 539.
 — 1917, Nr. 38, 14. Februar, S. 2. — 522, 530, 535, 540.
 — 1917, Nr. 70, 23. März, S. 1. — 555.
 — 1917, Nr. 76, 30. März, S. 2. — 569 - 570.
 "*Volksstimme*", Chemnitz, 1916, Nr. 8, 12. Januar. 1. Beilage, S. 2. — 281, 297.
 "*Volkszeitung*", New York. — 221.
 Von unsern "*Linken*" Genossen. (Korrespondenz) — "Grütliener, Zürich, 1917, Nr. 2, 4. Januar, S. 2. — 486.

- "*Vorbote*", [Bern]. — 230, 238, 239, 259, 267, 313, 317, 318, 448, 469, 519, 611.
 — 1916, Nr. 1, Januar. 68 S. — 235 - 236, 239, 295, 374.
 — 1916, Nr. 2, April. 64 S. — 235, 247, 253 - 254, 256, 259, 267, 268, 271, 281, 282, 285, 286, 293, 313, 352, 366, 367, 374, 396, 432, 434, 451, 462.
 Ein Vorshlag deutscher Genossen. — "Internationale Sozialistische Kommission zu Bern. Bulletin", Bern, 1916, Nr. 3, 29. Februar, S. 6—7. — 252, 256, 268, 432, 509.
 Vorschlag des Manifestes. — "Internationale Flugblätter", Zürich, 1915, Nr. 1, November, S. 7—8. Dưới đầu đề chung: Die Zimmerwalder Linke über die Aufgaben der Arbeiterklasse. — 222.
 Vorschlag der Resolution über: Weltkrieg und die Aufgaben der Sozialdemokratie. — "Internationale Flugblätter", Zürich, 1915, Nr. 1, November, S. 5—7. Dưới đầu đề chung: Die Zimmerwalder Linke über die Aufgaben der Arbeiterklasse. — 222.
 "Vorwärts", Berlin. — 53 - 54, 119, 423.
 — 1914, Nr. 308, 10. November, S. 2—3. — 33, 53 - 54.
 — 1914, Nr. 319, 22. November. 2. Beilage des "Vorwärts" Berliner Volksblatt, S. 1. — 33.
 — 1914, Nr. 321, 24. November, S. 3. — 53 - 54.
 — 1914, Nr. 322, 25. November. Beilage des "Vorwärts" Berliner Volksblatt, S. 2. — 53.
 — 1914, Nr. 323, 26. November. Beilage des "Vorwärts" Berliner Volksblatt, S. 2. — 53.
 — 1914, Nr. 325, 28. November. 1. Beilage des "Vorwärts" Berliner Volksblatt, S. 1. — 53.
 — 1916, Nr. 11, 12. Januar. Beilage zu Nr. 11 des "Vorwärts", S. 2—3. — 247, 251, 256, 279.
 — Unterhaltungsblatt des Vorwärts, 1916, Nr. 55, 5. März, S. 3. — 259, 274.
 — 1916, Nr. 76, 17. März. Beilage des "Vorwärts" Berliner Volksblatt, S. 2. — 279.

- "Vorwärts", Berlin, 1917, Nr. 8, 9. Januar. Beilage des "Vorwärts" Berliner Volksblatt, S. 1–2. — 526, 536.
- "Vossische Zeitung", Berlin, 1917, Nr. 148, 22. März. Morgen-Ausgabe, S. 1. — 560.
- Das Wachstum der deutschen Parteiopposition.* — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 49, 28. Februar. Beilage zur "Berner Tagwacht", S. 1, trong mục: Die Internationale und der Krieg. — 254.
- War Fritz Adler ein Vernückter?* — "Volksrecht", Zürich, 1916, Nr. 249, 24. Oktober, S. 2. Dưới đầu đề chung: Das Drama in Wien. — 421 - 422.
- "Weekly People", New York. — 529, 612.
- "Wie das Attentat geschah". — "Arbeiter-Zeitung", Wien, 1916, Nr. 293, 22. Oktober, S. 1–2. — 423.
- Втората Балканска социалистическа конференция в Букурещ.* (Корреспонденции на "Работнически Вестник"). — "Работнически Вестник", София, 1915, № 78, 14 юли, стр. 1-2. — 164.
- Zimmerwalder Konferenz.* [Nghị quyết thông qua tại đại hội Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ ở A-a-rau. 1915]. — In: Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei der Schweiz vom 20. und 21. November 1915, abgehalten im Saalbau in Aarau. Luzern, Unionsdruckerei, 1916, S. 9, 92–93. — 226, 455.
- * *Die Zimmerwalder Linke über die Aufgaben der Arbeiterklasse.* — "Internationale Flugblätter", Zürich, 1915, Nr. 1, November, S. 1–8. — 222.
- [Zinowjew, G. E.] *Tätigkeitsbericht des Zentralkomitees der SDAP Rußlands während des Krieges.* — "Internationale Sozialistische Kommission zu Bern. Bulletin", 1915, Nr. 2, 27. November, S. 8–9. — 186, 228.
- Zola, E. J'accuse.* — 167.
- Zur Einführung.* — "Internationale Flugblätter", Zürich, 1915, Nr. 1, November, S. 1–5. Dưới đầu đề chung: Die Zimmerwalder Linke über die Aufgaben der Arbeiterklasse. — 222.
- Zur Einführung.* — "Vorbote", [Bern], 1916, Nr. 1, Januar, S. 1–4. — 239.
- Zur Erklärung der Preßkommission.* — "Vorwärts", Berlin, 1914, Nr. 325, 23. November. 1. Beilage des "Vorwärts" Berliner Volksblatt, S. 1, trong mục: Aus der Partei. — 53 - 54.

- Zur Konferenz der Jugendlichen über die Militärfrage.* — "Berner Tagwacht", 1916, Nr. 168, 20. Juli. Beilage zur "Berner Tagwacht", S. 1–2. Ký tên: W. T. — 368 - 369.
- Zur Richtigstellung.* — "Vorwärts", Berlin, 1914, Nr. 323, 26. November. Beilage des "Vorwärts" Berliner Volksblatt, S. 2. — 53 - 54.
- "Zürcher Post". — 541.
- "Zycie", Petrograd. — 369, 381.

BẢN CHỈ DẪN TÊN NGƯỜI

A

A — xem Sli-áp-ni-cốp, A. G.

A. B. — xem Cru-len-cô, N. V.

A. C. — xem Côn-lôn-tai, A. M.

A. M. — xem Côn-lôn-tai, A. M.

A. P. — xem Pan-nê-cúc, An-tô-ni.

A-bra-mô-vích, A. E. (sinh năm 1888) — đảng viên Đảng cộng sản Liên-xô từ năm 1908. Trong những năm 1911 - 1917 lưu vong chính trị, sống ở Thụy-sĩ. Đã tích cực tham gia phong trào công nhân Thụy-sĩ. Sau Cách mạng dân chủ tư sản tháng Hai 1917 đã cùng V. I. Lê-nin trở về Nga; đã từng là cán bộ tổ chức có trọng trách ở khu Ô-khta của thành phố Pê-tơ-rô-grát và là cán bộ tuyên truyền ở mặt trận Ru-ma-ni.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã phục vụ trong Hồng quân, hoạt động trong Quốc tế cộng sản (cho đến năm 1931). Từ năm 1932 đảm nhiệm công tác đảng, sau đó làm công tác sư phạm. — 254, 353, 368, 426, 430, 438, 459, 462, 477, 479, 491, 495, 498, 504, 506, 509, 512, 521, 522, 524, 528, 532, 538, 540, 579.

A-bram — xem Cru-len-cô, N. V.

A-bram — xem Xcốp-nô, A. A.

A-bram-tsích — xem Cru-len-cô, N. V.

A-đrơ, Al-đrơ, An-đr — xem Sli-áp-ni-cốp, A. G.

A-I. Mi-kh. — xem Côn-lôn-tai, A. M.

A-lếch-xan-đrơ — xem Sli-áp-ni-cốp, A. G.

A-lếch-xan-đrơ III (Rô-ma-nốp) (1845 - 1894) — hoàng đế Nga (1881 - 1894). — 447, 507.

A-lếch-xan-đrô-vích (Đmi-tơ-ri-ép-xki), V. A. (1884 - 1918) — đảng viên xã hội chủ nghĩa - cách mạng cánh tả. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa. Sau cuộc Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai là ủy viên Ban chấp hành Xô-viết Pê-tơ-rô-grát.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười giữ chức phó chủ tịch Ủy ban đặc biệt toàn Nga, đại biểu cho phái tả Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng. Theo chỉ thị của Ban chấp hành trung ương phái tả Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng, A-lếch-xan-đrô-vích đã tích cực tham gia trong cuộc nổi loạn của bọn đó nổ ra hồi tháng Bảy 1918, đã bị bắt và bị xử bắn. — 197, 204 - 206.

A-lếch-xin-xki, G. A. (sinh năm 1879) — thời kỳ bắt đầu hoạt động chính trị là một đảng viên dân chủ - xã hội. Trong những năm thế lực phản động thống trị, đã tham gia phái triệu hồi, là một trong số những người tổ chức ra nhóm "Tiến lên", một nhóm chống đảng. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, là một phần tử xã hội - số-vanh, đã cộng tác với nhiều tờ báo tư sản. Tháng bảy 1917 đã cùng với cơ quan phản gián quân sự dựng lên các hồ sơ giả để vu cáo V. I. Lê-nin và những người bên-sê-vích. Tháng Tư 1918 đã bỏ chạy ra nước ngoài. Trong khi sống lưu vong đã gia nhập phái phản động cực đoan. — 16, 83, 85 - 86, 94 - 95, 126, 156, 180 - 181.

A-vi-lốp, B. V. (1874 - 1938) — đảng viên dân chủ - xã hội, nhà báo và nhà thống kê. Đã tham gia Đại hội III Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, đại biểu của nhóm bên-sê-vích "Tiến lên" ở Khác-cốp, tại đại hội đã giữ lập trường điều hòa đối với phái men-sê-vích. Năm 1905 đã tích cực tham gia cuộc khởi nghĩa vũ trang ở Khác-cốp. Năm 1917 đã rút ra khỏi đảng, cộng tác với tờ "Đời sống mới", một tờ báo có xu hướng nửa men-sê-vích; sau đó đã gia nhập tổ chức của những người dân chủ - xã hội quốc tế chủ nghĩa. Từ năm 1918 thời hoạt động chính trị, làm công tác thống kê. — 401, 412.

Ác-măng, I.Ph. (Pê-tơ-rô-va) (1874 - 1920) — nữ đảng viên bên-sê-vích từ năm 1094, một nhà cách mạng chuyên nghiệp, một nhà hoạt động của phong trào phụ nữ công nhân và cộng sản quốc tế. Đã đảm nhiệm công tác đảng ở Mát-xcơ-va, Pê-téc-bua và ở nước ngoài.

Đã tích cực tham gia cuộc cách mạng năm 1905 - 1907. Đã nhiều lần bị bắt và bị trục xuất. Năm 1909 đã lưu vong ra nước ngoài, lúc đầu sống ở Bruy-xen, đến năm 1910 thì sang sống ở Pari. Đã được bầu làm bí thư Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Năm 1911 đã tham gia công tác của trường đảng bôn-sê-vích ở Lông-giuy-mô. Năm 1912 đã bí mật trở về Nga và với tư cách đại diện cho Ban chấp hành trung ương đảng, đã tiến hành một công tác to lớn ở Pê-téc-bua để chuẩn bị cho cuộc bầu cử vào Đu-ma nhà nước IV. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã tham dự Hội nghị phụ nữ xã hội chủ nghĩa quốc tế (1915), Hội nghị thanh niên quốc tế (1915), Hội nghị Xim-méc-van và Hội nghị Ki-en-tan của những người quốc tế chủ nghĩa.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là ủy viên tỉnh ủy Mát-xcơ-va, Ban chấp hành Xô-viết tỉnh Mát-xcơ-va và chủ tịch Hội đồng kinh tế quốc dân tỉnh Mát-xcơ-va. Từ năm 1918 là trưởng Ban phụ vận của Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản (b) Nga. Đã tham gia Đại hội II của Quốc tế cộng sản. — 7 - 9, 43, 68 - 70, 73 - 77, 91, 98, 103 - 107, 121, 123, 139, 190, 195, 229, 232 - 239, 250 - 251, 272 - 273, 292, 298, 305, 308, 332, 345, 351, 353, 355, 362, 368, 398, 401, 414, 420 - 421, 427 - 428, 430 - 431, 436 - 453, 458 - 463, 465, 467 - 473, 477 - 485, 491 - 496, 497 - 498, 499 - 503, 504 - 518, 519 - 520, 522 - 523.

Ác-xen-rốt, P. B. (1850 - 1928) — một trong số các thủ lĩnh của chủ nghĩa men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới, là một trong những người lãnh đạo của phái thủ tiêu, là ủy viên ban biên tập tờ báo "Tiếng nói người dân chủ - xã hội" của phái thủ tiêu - men-sê-vích. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, đã nấp sau những câu tuyên bố có tính chất phái giữa nhưng trên thực tế thì đứng trên lập trường của chủ nghĩa xã hội - sô-vanh. Đã có thái độ thù địch đối với cuộc Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười; trong thời gian sống lưu vong, đã tuyên truyền cho cuộc can thiệp vũ trang chống nước Nga xô-viết. — 8, 59, 72, 77 - 78, 97, 148, 195, 201, 208, 259, 281, 291, 407, 565.

Ác-xen-rốt, T. L. (1888 - 1938) — đảng viên từ năm 1917, trước ở phái Bun. Từ 1910 đến 1917 sống ở Thụy-sĩ. Tháng Ba 1917 V. I. Lê-nin chuyển cho Ác-xen-rốt "Thư từ biệt công nhân Thụy-sĩ" (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 31. tr. 87 - 94).

Từ tháng Mười 1917 đến tháng Bảy 1918 lãnh đạo cơ quan báo chí thuộc Hội đồng bộ trưởng dân ủy; trong những năm 1920 - 1921 lãnh đạo ban báo chí của Quốc tế cộng sản. Từ năm 1922 công tác ở Bộ dân ủy ngoại giao; về sau làm công tác biên tập - xuất bản. — 587.

An — xem Gioóc-đa-ni-a, N. N.

An-na Ép-gh. — xem Côn-xtan-ti-nô-vích, A. Ê.

An-tô-nốp — xem Pô-pốp, A. V.

Áp-phôn-te (Affolter), *Gan-xơ* (1870 - 1936) — một đảng viên dân chủ - xã hội Thụy-sĩ, là một luật sư. Từ năm 1911 là cố vấn chính phủ. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, ban đầu ngả theo những người quốc tế chủ nghĩa đồng thời có những dao động về phía phái giữa; năm 1917 đã đứng trên lập trường phái giữa - hòa bình chủ nghĩa, về sau đã hoàn toàn đứng về phía cánh hữu trong Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. — 486.

Át-lơ (Adler), *Phri-đrích* (1879 - 1960) — thủ lĩnh cánh hữu trong Đảng dân chủ - xã hội Áo. Tháng Mười 1916 đã bắn chết thủ tướng Áo là bá tước Stuyéc-cơ. Sau cuộc cách mạng năm 1918 ở Áo đã công khai chuyển sang phe phản cách mạng. Át-lơ là một trong những người tổ chức ra cái Quốc tế theo chủ nghĩa phái giữa (Quốc tế II½) (1921 - 1923), về sau là một trong số các thủ lĩnh của cái gọi là Quốc tế công nhân xã hội chủ nghĩa. — 421, 423, 424.

Át-lơ (Adler), *Vích-to* (1852 - 1918) — một trong những người tổ chức và thủ lĩnh Đảng dân chủ - xã hội Áo. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường phái giữa, tuyên truyền "hòa bình giai cấp" và chống lại những hoạt động cách mạng của giai cấp công nhân. Sau khi chính thể cộng hòa tư sản được thiết lập ở Áo vào năm 1918, Át-lơ đã giữ chức bộ trưởng Bộ ngoại giao trong một thời gian.

Trong khi còn là đại biểu trong Quốc hội Áo, theo đề nghị của N. C. Crúp-xcai-a, Át-lơ đã nhận bảo lãnh V. I. Lê-nin vừa bị bắt vào ngày 26 tháng Bảy (8 tháng Tám) 1914 tại Nô-vư Tác-gơ (Ga-li-xi-a) vì một thư tố giác bịa đặt. — 2 - 3, 96, 423 - 424.

Au-xtéc-lít (Austerlitz), *Phri-đrích* (1862 - 1931) — một trong số các thủ lĩnh của Đảng dân chủ - xã hội Áo, tổng biên tập tờ "Arbeiter-Zeitung" ("Bảo công nhân"), cơ quan trung ương của đảng; đại biểu quốc hội của Viên. — 281.

Ă

Ăng-ghe-n (Engels), *Phri-đrích* (1820 - 1895) — một trong những nhà sáng lập ra chủ nghĩa cộng sản khoa học, lãnh tụ và người thầy của giai cấp vô sản quốc tế, người bạn và người chiến hữu của C. Mác (xem bài của V. I. Lê-nin "Phri-đrích Ăng-ghe-n" trong V. I. Lê-nin, Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va t. 2, tr. XV - 14). — 364, 369, 397, 416, 435, 441, 447, 472 - 473, 499 - 500, 502, 507 - 508, 512, 523, 604.

B

B. — xem Bô-grốp-xki.

Ba-cu-nin, *M. A.* (1814 - 1876) — một trong số các tư tưởng gia của chủ nghĩa dân túy và chủ nghĩa vô chính phủ. Từ năm 1840 sống ở nước ngoài. Có tham gia Quốc tế I, tại đó đã kịch liệt chống lại chủ nghĩa Mác. Năm 1872 vì hoạt động chia rẽ, Ba-cu-nin đã bị khai trừ khỏi Quốc tế. — 533.

Ba-da-rốp (Rút-nép), *V. A.* (1874 - 1939) — đã tham gia phong trào dân chủ - xã hội từ năm 1896. Trong những năm 1905 - 1907 đã cộng tác với nhiều cơ quan xuất bản của đảng bôn-sê-vích. Trong thời kỳ thế lực phản động thống trị, đã từ bỏ chủ nghĩa bôn-sê-vích, tuyên truyền chủ nghĩa tạo thần và chủ nghĩa kinh nghiệm phê phán, là một trong số những đại biểu chủ chốt của chủ nghĩa Makhơ xét lại chủ nghĩa Mác. Đã chống lại Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Từ năm 1921, Ba-da-rốp làm việc trong ủy ban kế hoạch nhà nước của Liên-xô; những năm cuối đời đã làm công tác dịch các sách văn học và sách triết học. — 404, 415 - 416.

Ba-đa-ép, *A. E.* (1883 - 1951) — đảng viên bôn-sê-vích, làm nghề thợ nguội, về sau là cán bộ xô-viết, cán bộ đảng và nhà nước. Gia nhập Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga năm 1904, làm công tác đảng ở Pê-téc-bua. Đại biểu của công nhân tỉnh Pê-téc-bua tại Đu-ma nhà nước IV, là ủy viên đảng đoàn bôn-sê-vích tại Đu-ma; song song với hoạt động trong Đu-ma, đã đảm nhiệm một công tác cách mạng to lớn bên ngoài Đu-ma, là cộng tác viên của tờ báo bôn-sê-vích "Sự thật". Tháng Mười một 1914, vì hoạt động cách mạng, chống chiến tranh đế quốc, Ba-đa-ép cùng với những đại biểu bôn-sê-vích khác, đã bị bắt và đến năm 1915 thì bị đày biệt xứ ở miền Tu-ru-khan-xcơ. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng

Mười đã giữ chức vụ lãnh đạo trong công tác đảng, công tác xô-viết và công tác kinh tế. — 45, 544.

Ba-la-ba-nô-va, *A. I.* (sinh năm 1878) — một nữ đảng viên dân chủ - xã hội, đã tham gia phong trào xã hội chủ nghĩa ở Nga và Ý. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường phái giữa; đã tham gia các Hội nghị Xim-méc-ven, Hội nghị Ki-en-tan và Hội nghị Xim-méc-ven III, là thành viên của Liên hiệp Xim-méc-ven. Năm 1917 đã đến nước Nga; gia nhập đảng bôn-sê-vích. Đã tham dự Đại hội I của Quốc tế cộng sản với tư cách đại biểu không có quyền biểu quyết. Năm 1924 Ba-la-ba-nô-va đã bị khai trừ khỏi Đảng cộng sản (b) Nga vì đã trở lại giữ lập trường men-sê-vích. — 129, 226.

Ba-xóc — xem Mê-lê-nép-xki, M. I.

Ban-man (Baumann), *Ru-đôn-phơ* (sinh năm 1872) — một phần tử phái hữu trong Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - số-vanh; tháng Sáu 1916 đã được bầu vào ban lãnh đạo đảng bộ dân chủ - xã hội Xuy-rích, đến tháng Hai 1917 rút ra khỏi ban lãnh đạo ấy. — 520.

Bau-ơ (Bauer), *Ốt-tô* (1882 - 1938) — một trong những thủ lĩnh cánh hữu trong Đảng dân chủ - xã hội Áo và trong Quốc tế II. Có thái độ thù địch với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. — 189.

Béc-din (*Béc-dinh*, Di-ê-mê-lít), *I-a. A.* (Pa-vlốp, Pa-ven Va-xi-li-ê-vích) (1881 - 1938) — một trong số những người lão thành nhất đã tham gia phong trào cách mạng ở Lát-vi-a. Đảng viên đảng bôn-sê-vích từ năm 1902. Đã tham gia cuộc cách mạng 1905 - 1907. Năm 1908 lưu vong ra nước ngoài, là ủy viên Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (1910) và ủy viên Ban chấp hành các nhóm ở nước ngoài của Đảng dân chủ - xã hội miền Lát-vi-a. Tham gia Đại hội IV của Đảng dân chủ - xã hội Lát-vi-a (tháng Giêng 1914). Sau đại hội là ủy viên Ban chấp hành ở nước ngoài của Đảng dân chủ - xã hội miền Lát-vi-a và ủy viên ban biên tập tờ "Zihna" ("Đấu tranh"), cơ quan ngôn luận trung ương của đảng. Mùa hè năm 1917 đã trở về Pê-tơ-rô-grát và tại đó đã tích cực tham gia vào cuộc Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Sau này đã giữ trọng trách trong công tác ngoại giao và công tác nhà nước. — 176, 419, 525, 529.

Béc-stanh (Bernstein), *E-đư-a* (1850 - 1932) — thủ lĩnh của cánh cơ hội chủ nghĩa cực đoan trong Đảng dân chủ - xã hội Đức và trong Quốc tế II, lý luận gia của chủ nghĩa xét lại và chủ nghĩa cải lương. Béc-stanh tuyên bố rằng nhiệm vụ cơ bản của phong trào công nhân là đấu tranh cho những cuộc cải cách nhằm cải thiện đời sống kinh tế của công nhân dưới chế độ tư bản, đã đưa ra một công thức cơ hội chủ nghĩa: "phong trào là tất cả, còn mục đích cuối cùng chẳng là gì cả". Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã đứng trên lập trường phái giữa, che giấu chủ nghĩa xã hội - sô-vanh bằng những câu nói về chủ nghĩa quốc tế. Trong những năm tiếp sau vẫn tiếp tục giữ chính sách của giai cấp tư sản đế quốc, chống lại cuộc Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười và Nhà nước xô-viết. — 36, 109 - 110, 111, 127, 257.

Ben-tê-li (Benteli) — chủ một nhà in ở Buym-pli-txơ gần Béc-nơ, tại đó người ta đã in một số tờ của cơ quan ngôn luận trung ương của đảng — tờ báo "Người dân chủ - xã hội". — 151, 196, 217, 295, 392, 412.

Bê-dơ-ra-bốt-nui — xem Mu-nu-in-xki, Đ. D.

Bê-đê-cơ (Baedeker), *Các-dơ* (1801 - 1859) — người đã soạn ra các sách chỉ đường về tỉnh Ranh, miền Trung, miền Bắc và miền Nam nước Đức, về Thụy-sĩ v. v., những cuốn sách chỉ đường này đặc biệt chính xác. Các con trai của ông đã tiếp tục cho xuất bản những tập sách loại này. — 107, 620.

Bê-l, *Bê-lê-nin* — xem Sli-áp-ni-cốp, A. G.

Bê-len-ki (Gri-sa, Bê-lin-xki), *G. I-a.* (1885 - 1938) — đảng viên đảng bôn-sê-vích từ năm 1903. Làm công tác đảng ở Min-xcơ, Pê-téc-bua, Vin-ni-út và ở các thành phố khác. Năm 1912 lưu vong sang Pháp; trong những năm 1914 - 1917 là bí thư chi bộ bôn-sê-vích ở Pari, thường xuyên trao đổi thư từ với V. I. Lê-nin, N. C. Crúp-xai-a và với Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài. Trở về Nga vào tháng Năm 1917.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, làm bí thư đảng ủy quận Prê-xnha đỏ cho đến năm 1925. Trong những năm 1925 - 1927 đã ngã theo nhóm đối lập của Tơ-rốt-xki, vì vậy, đã nhiều lần bị khai trừ khỏi Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô. — 116, 230, 232, 235, 344, 351, 354, 362, 370, 380, 396, 410, 411 - 412, 425, 440, 513, 528, 590.

Bê-lin-xki — xem Bê-len-ki, G. I-a.

Bô-lô-u-xô-va. — 523.

Bét-man - *Hôn-vếch* (Bethmann Hollweg), *Tê-ô-ban-đơ* (1856 - 1921) — một chính khách phản động của Đức. Trong những năm 1909 - 1917 là thủ tướng nước Đức. Đã thi hành chính sách đàn áp phong trào công nhân, đã đóng một vai trò tích cực trong việc gây ra cuộc chiến tranh thế giới lần thứ nhất. Tháng Bảy 1917 đã từ chức và thôi hoạt động chính trị. — 110.

Bla-gô-ép (Blagoev), *Đi-mi-tơ-ri* (1856 - 1924) — nhà hoạt động của phong trào cách mạng ở Nga và Bun-ga-ri. Trong những năm 1883 - 1884 (trong thời kỳ theo học ở Trường đại học tổng hợp Pê-téc-bua) là một trong số những người tổ chức ra một trong những nhóm dân chủ - xã hội đầu tiên ở Nga, vào năm 1885 nhóm này đã liên hệ với nhóm "Giải phóng lao động". Năm 1891 Đảng dân chủ - xã hội Bun-ga-ri đã được thành lập dưới sự lãnh đạo của Bla-gô-ép, và đến năm 1903 ông đã lãnh đạo việc thành lập đảng của những người "che-xni-ác", cánh cách mạng của Đảng dân chủ - xã hội Bun-ga-ri. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã tích cực tham gia vạch trần thực chất ăn cướp của cuộc chiến tranh ấy, vạch trần vai trò phản bội của bọn xã hội - sô-vanh trong Quốc tế II, chống lại âm mưu lôi cuốn Bun-ga-ri vào cuộc chiến tranh này. Đã nhiệt liệt hoan nghênh Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười ở Nga, đã đóng một vai trò to lớn trong việc cải tạo đảng "che-xni-ác" thành Đảng cộng sản Bun-ga-ri (1919). — 123.

Blăng (Blanc), *A-lếch-xan-đơ* (1874 - 1924) — một nhà xã hội chủ nghĩa Pháp. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là đại biểu quốc hội, một phần tử phái giữa, do chịu ảnh hưởng những tư tưởng chống chiến tranh của nhân dân Pháp nên đã chuyển sang lập trường quốc tế chủ nghĩa; năm 1916 đã tham gia Hội nghị Ki-en-tan. Sau khi chiến tranh kết thúc đã gia nhập Đảng cộng sản Pháp. — 299.

Blóc (Bloch) — một người tham gia phong trào phụ nữ ở Thụy-sĩ trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới. — 437.

Blóc (Bloch), *I-ô-xíp* (1871 - 1936) — một đảng viên dân chủ - xã hội Đức, một phần tử xét lại, một nhà chính luận. Trong những năm 1897 - 1933 là biên tập viên kiêm người xuất bản tạp chí "Socialistische Monatshefte" ("Nguyệt san xã hội chủ nghĩa"), cơ quan ngôn luận chủ yếu của bọn cơ hội chủ nghĩa Đức. — 410.

Boa-tsit-dê (Nôi), *X. G.* (1882 - 1918) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1902, một nhà cách mạng chuyên nghiệp, một đảng viên bôn-sê-vích. Đã tích cực tham gia cuộc cách mạng 1905 - 1907 ở Gru-di-a. Đã từng là ủy viên Ban chấp hành I-mê-rê-ti-a - Mìn-gre-li-a và Liên minh Cáp-ca-dơ Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Trong những năm 1915 - 1917 đã sống lưu vong ở Thụy-sĩ; là thành viên của chi bộ bôn-sê-vích ở Giơ-ne-vơ. Sau khi từ nơi lưu vong trở về (tháng Tư 1917) đã làm công tác đảng và công tác xô-viết ở Bắc Cáp-ca-dơ; từ tháng Ba 1918 là chủ tịch Bộ dân ủy vùng sông Tê-rếch. Đã bị bọn bạch vệ giết. — 429, 464.

Boóc-khác-tơ (Borchardt), *I-u-li-an* (1868 - 1932) — một đảng viên dân chủ - xã hội Đức, nhà kinh tế và nhà chính luận. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã cầm đầu nhóm dân chủ - xã hội cánh tả được hình thành chung quanh tạp chí "Những người xã hội chủ nghĩa quốc tế Đức", tiến hành cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa xã hội - só-vanh và chống chiến tranh đế quốc chủ nghĩa; đã tham gia Hội nghị Xim-méc-van, gia nhập phái tả Xim-méc-van. Tuy nhiên Boóc-khác-tơ và nhóm của ông ta đã không hiểu được sự cần thiết phải hoàn toàn đoạn tuyệt với bọn xã hội - só-vanh và phải lập ra một chính đảng độc lập của giai cấp công nhân và đến cuối cuộc chiến tranh thì chuyển sang lập trường công đoàn chủ nghĩa. Sau chiến tranh, Boóc-khác-tơ đã không tích cực hoạt động chính trị nữa. — 156, 158, 206, 208, 448.

Bô-gđã-nốp, *A. (Ma-li-nốp-xki, A. A.*)* (1873 - 1928) — một đảng viên dân chủ - xã hội, nhà triết học, nhà xã hội học, nhà kinh tế học, bác sĩ. Sau Đại hội II của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã gia nhập hàng ngũ những người bôn-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới đã cầm đầu phái triệu hồi, đã từng là thủ lĩnh của nhóm "Tiến lên", một nhóm chống đảng. Trong các vấn đề triết học đã mưu toan xây dựng một hệ thống riêng — "chủ nghĩa kinh nghiệm nhất nguyên", một biến tướng của triết học duy tâm - chủ quan của Ma-khơ, đã bị V. I. Lê-nin phê phán gay gắt trong tác phẩm "Chủ nghĩa duy vật và chủ nghĩa kinh nghiệm phê phán" của Người. Tại cuộc hội nghị mở rộng tháng Sáu 1909 của ban biên tập báo "Người vô sản", Bô-gđã-nốp đã bị khai trừ khỏi hàng ngũ những người bôn-sê-vích.

* Ở trong dấu ngoặc in chữ nghiêng là họ thật.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là một trong số những người tổ chức và lãnh đạo tổ chức "Văn hóa vô sản". Từ năm 1926 là giám đốc Viện truyền máu do chính Bô-gđã-nốp thành lập. — 329, 404, 502.

Bô-grốp-xki — một đảng viên dân chủ - xã hội, có một thời gian làm bí thư nhóm bôn-sê-vích ở Xtốc-khôn, phụ trách việc vận chuyển tài liệu về Nga. Năm 1916 đã bị khai trừ khỏi đảng vì đã phung phí tiền quỹ của đảng và vi phạm nguyên tắc bí mật của đảng. — 401.

Bô-sơ, *E. B.* (người Nhật-bản) (1879 - 1925) — một nữ đảng viên đảng bôn-sê-vích từ năm 1901, đã làm công tác đảng ở Ki-ép và ở nước ngoài. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã tấn thành những quan điểm phản lê-nin-nít của Bu-kha-rin và Pi-a-ta-cốp về các vấn đề dân tộc và những vấn đề khác; đã cùng với Bu-kha-rin và Pi-a-ta-cốp lập ra nhóm chống đảng. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai đã làm việc ở Ki-ép với tư cách chủ tịch đảng ủy khu, hồi tháng Mười 1917 là ủy viên ủy ban quân sự - cách mạng Ki-ép. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã tham gia Chính phủ xô-viết U-cra-i-na đầu tiên, về sau làm công tác đảng và công tác xô-viết. Năm 1923 đã tham gia nhóm đối lập của Tơ-rôt-xki. — 147, 151, 167, 211, 260, 262 - 265, 289 - 290, 300, 304, 306, 308, 309, 312, 314, 317, 323, 325, 328 - 329, 330, 332, 334, 335, 337 - 338, 342 - 343, 377, 405, 450, 451, 459, 469, 545.

Bôn-tơ - *Bru-ê-vích*, *V. Đ.* (1873 - 1955) — một đảng viên bôn-sê-vích, một nhà sử học và một nhà chính luận. Năm 1904 đã lãnh đạo cơ quan phát hành của Ban chấp hành trung ương, về sau đã tổ chức việc xuất bản các tài liệu của đảng bôn-sê-vích (nhà xuất bản "V. Bôn-tơ - Bru-ê-vích và N. Lê-nin"). Trong những năm sau đã tích cực tham gia công tác tổ chức các tờ báo, các tạp chí bôn-sê-vích và các nhà xuất bản của đảng.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là chánh văn phòng Hội đồng bộ trưởng dân ủy (cho đến tháng Mười 1920), là tổng biên tập nhà xuất bản "Đời sống và tri thức", về sau làm công tác khoa học. — 408, 553.

Bran-tinh (Branting), *Các-lơ I-an-ma* (1860 - 1925) — thủ lĩnh Đảng dân chủ - xã hội Thụy-điển, là một trong số những nhân vật lãnh đạo Quốc tế II. Đã đứng trên lập trường cơ hội chủ nghĩa. Trong những năm 1887 - 1917 (có những thời gian gián đoạn) làm biên tập viên tờ "Socialdemokraten" ("Người dân chủ - xã hội"), cơ quan ngôn luận

trung ương của đảng; trong những năm 1897 - 1925 là đại biểu quốc hội. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh. Năm 1917 đã tham gia chính phủ xã hội chủ nghĩa - tự do liên hiệp của Ê-đen; đã ủng hộ cuộc can thiệp vũ trang chống nước Nga xô-viết. Trong những năm 1920, 1921 - 1923 và 1924 - 1925 đã cầm đầu các chính phủ dân chủ - xã hội. — 34, 45, 47 - 48, 63, 283, 288, 536, 595, 611.

Brau-nơ— xem I-an-xôn, I-a. E.

Bri-dông (Brizon), *Pi-e* (1878 - 1923) — một nhà xã hội chủ nghĩa, một nhà chính luận ở Pháp. Trong những năm 1910 - 1919 là nghị sĩ. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã đứng trên lập trường phái giữa - hòa bình chủ nghĩa. Đã tham gia Hội nghị Ki-en-tan, là một trong số những thủ lĩnh của phái Xim-méc-van cánh hữu ở Pháp. Từ năm 1918 đã xuất bản tờ báo "La Vague" ("Làn sóng") của phái hòa bình chủ nghĩa. Năm 1921 đã gia nhập Đảng cộng sản Pháp và chẳng bao lâu sau ra khỏi đảng này. — 299, 351, 354.

Brin-li-an-tơ— xem Xô-côn-ni-cốp, G. I-a.

Bron-xki, M. G. (Vác-sáp-xki) (1882 -1941) — một đảng viên dân chủ - xã hội Ba-lan, sau này là đảng viên bôn-sê-vích. Là đảng viên Đảng dân chủ - xã hội vương quốc Ba-lan và Lit-va từ năm 1902. Làm công tác đảng ở Ba-lan và Thụy-sĩ. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một người theo chủ nghĩa quốc tế. Là đại diện của Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan tại Hội nghị Ki-en-tan, đã gia nhập phái tả Xim-méc-van. Từ tháng Sáu 1917 đã làm việc ở Pê-tơ-rô-grát với nhiệm vụ cán bộ cổ động và tuyên truyền của Ban chấp hành đảng bộ Pê-tơ-rô-grát Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là thứ trưởng Bộ dân ủy công thương nghiệp. Năm 1918 đã giữ lập trường của "những người cộng sản cánh tả". Từ năm 1920 là đại diện toàn quyền và đại diện thương mại ở Áo, từ năm 1924 là ủy viên ban lãnh đạo Bộ dân ủy tài chính, Bộ dân ủy ngoại thương, sau đó làm công tác giảng dạy và công tác khoa học. — 261, 277, 324, 341, 384, 430, 456 - 457, 459, 519 - 520, 588.

Brút-su (Broutchoux), *B.* — một nhà hoạt động công đoàn ở Pháp, một phần tử vô chính phủ - công đoàn chủ nghĩa. Trong thời gian chiến

tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường phái giữa - hòa bình chủ nghĩa, liên minh với ban lãnh đạo cải lương chủ nghĩa và xã hội - sô-vanh của Tổng liên đoàn lao động Pháp. — 378, 382.

Bu-kha-rin, *N. I.* (1888 - 1938) — đảng viên đảng bôn-sê-vích từ năm 1906, làm cán bộ tuyên truyền ở nhiều khu trong thành phố Mát-xcơ-va. Năm 1911 lưu vong ra nước ngoài. Năm 1915 đã cộng tác với tạp chí "Người cộng sản", đã giữ lập trường phi mác-xít trong các vấn đề nhà nước, chuyên chính vô sản, quyền dân tộc tự quyết và trong những vấn đề khác.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã giữ nhiều cương vị quan trọng. Đã nhiều lần chống lại chính sách lê-nin-nít của đảng. Từ năm 1928 cầm đầu phái hữu đối lập trong Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô. Năm 1929 đã bị đưa ra khỏi Bộ chính trị Ban chấp hành trung ương; năm 1937 đã bị khai trừ khỏi đảng vì tội hoạt động chống đảng. — 115, 117, 119, 146, 168, 177, 210, 217, 260, 262 - 263, 265, 271, 273, 277, 280 - 281, 283, 287, 288, 289 - 290, 297, 300, 311, 312 - 313, 376, 314, 316, 320, 333, 334, 336, 337, 342, 343 - 344, 352, 357, 365, 366, 367, 382, 386, 387 - 388, 393 - 394, 395, 396 - 398, 399, 401, 408 - 409, 413, 417 - 420, 449, 450, 452, 459, 461, 469, 470 - 471, 525, 526, 529 - 530.

Bu-khe (Bucher), *An-phrét* — một trong số những người lãnh đạo liên đoàn thanh niên ở Thụy-sĩ, thành viên của tổ chức thanh niên "Ke-gelklub" ở Xuy-rích trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới. Đã qua đời vào đầu những năm 20. — 538.

Bu-lăng-giê (Boulangier), *Gioóc-giơ Êc-ne-xtơ* (1837 - 1891) — một viên tướng Pháp. Trong những năm 1886 - 1887 là bộ trưởng Bộ chiến tranh. Đã tìm cách thiết lập nền chuyên chính quân sự, cầm đầu phong trào sô-vanh ở Pháp với những khẩu hiệu gọi tiến hành cuộc chiến tranh có tính chất phục thù chống nước Đức. Năm 1889, sau vụ phan phui những liên hệ bí mật với bọn bảo hoàng, y đã bỏ chạy sang Bỉ, tại đó, y đã tự tử. — 447, 507.

Bun-kin (*Xê-mê-nốp*), *Ph. A.* (sinh năm 1888) — một đảng viên dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử vệ quốc chủ nghĩa.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã ly khai đảng men-sê-vích và đến năm 1920 được kết nạp vào Đảng cộng sản (b) Nga. Đã làm công tác kinh tế và công tác công đoàn. Năm 1922 đã tham gia phái "đối lập công nhân" nên đã bị khai trừ khỏi đảng;

năm 1927 lại được kết nạp vào Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô nhưng đến năm 1935 lại bị khai trừ lần nữa vì tội hoạt động chống đảng. — 18.

Bước-đơ-rông (Bourderon), *An-be* (sinh năm 1858) — một nhà xã hội chủ nghĩa Pháp, một trong số các thủ lĩnh của cánh tả trong phong trào công đoàn, thư ký của công đoàn thợ đồng thung. Đã tham gia Hội nghị Xim-méc-van, trong hội nghị này đã giữ lập trường phái giữa. Tại đại hội của Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp hồi tháng Chạp 1916 đã biểu quyết tán thành nghị quyết phái giữa ủng hộ cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa. Sau khi hoàn toàn đoạn tuyệt với phái Xim-méc-van, *Bước-đơ-rông* đã chuyển sang phe chống lại phong trào công nhân cách mạng. — 230, 482, 526, 534.

C

C. — xem *Ca-mê-nép*, L. B.

C. M. — xem *Mốp-sô-vích*, M. I.

Ca-gan, *A. P.* — biên tập viên của tờ báo xã hội chủ nghĩa Do-thái "Vorwärts" ("Tiến lên"), xuất bản ở Niu-oóc. — 419.

Ca-men-xki — xem *Đôm-xki*, G. G.

Ca-mê-nép (*Rô-den-phen-đơ*), *L. B.* (1883 - 1936) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1901. Sau Đại hội II của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã gia nhập đảng bôn-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị đã giữ lập trường điều hòa đối với phái thủ tiêu, phái triệu hồi và phái tư-rốt-kít. Từ đầu năm 1914 đã làm việc trong ban biên tập của báo "Sự thật" và lãnh đạo đảng đoàn bôn-sê-vích trong Đu-ma nhà nước IV. Năm 1915 đứng trước tòa án Nga hoàng, đã từ bỏ khẩu hiệu bôn-sê-vích, tức là khẩu hiệu làm cho chính phủ Nga hoàng thất bại trong cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917, đã chống lại đường lối làm cách mạng xã hội chủ nghĩa của đảng, chống lại cuộc khởi nghĩa vũ trang.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã giữ nhiều cương vị quan trọng. Đã nhiều lần tỏ ra dao động, chống lại đường lối Lê-nin-nít của đảng. Năm 1927 tại Đại hội XV của Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô đã bị khai trừ khỏi đảng vì đã tích cực hoạt động cho nhóm đối lập của Tư-rốt-xki, về sau đã hai lần được khôi phục đảng tịch và lại bị khai trừ khỏi đảng vì hoạt động chống đảng. —

21, 30, 34, 117, 209, 238, 303, 357, 483, 508, 555, 560, 574 - 575, 582, 585, 604, 608.

Ca-tin — xem *Ca-tin - I-ác-txép*, V. N.

Ca-tin - I-a-txép, *V. N.* (1876 - 1928) — bác sĩ tai mũi họng. Trong những năm 1896 - 1897 đã tích cực tham gia "Hội liên hiệp đấu tranh để giải phóng giai cấp công nhân" ở Pê-téc-bua. Đã bị bắt và bị đưa đi đày. Từ năm 1906 đã sống ở Pê-téc-bua, làm công tác tuyên truyền chủ nghĩa Mác trong công nhân, giữ liên hệ với các tổ chức dân chủ - xã hội. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã ngã theo phái men-sê-vích thuộc phe Plê-kha-nốp. — 408.

Ca-txơ-lê-rô-vích (Katzlerowitch), *Tơ-ri-sa* (1879 - 1964) — nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào cộng sản và công nhân Nam-tư và quốc tế. Một nhà cách mạng chuyên nghiệp, một trong những người sáng lập ra Đảng dân chủ - xã hội Xéc-bi. Tại Đại hội Cô-pen-ha-gơ của Quốc tế II (1910) đã làm quen với V. I. Lê-nin. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một người theo chủ nghĩa quốc tế; sau khi Xéc-bi bị chiếm đóng (1915) đã sống lưu vong ở Thụy-sĩ; đã tham gia Hội nghị Xim-méc-van và Hội nghị Ki-en-tan, tại các hội nghị này *Ca-txơ-lê-rô-vích* đã giữ một lập trường gần gũi với lập trường của Lê-nin. Sau cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã lên tiếng bảo vệ nước Nga xô-viết. Từ năm 1919 sau khi lưu vong trở về đã tích cực tham gia hoạt động của Đảng cộng sản Nam-tư, về sau đã tham gia ban lãnh đạo của đảng. Tại Đại hội V của Quốc tế cộng sản đã được bầu làm ủy viên Ban chấp hành Quốc tế cộng sản. — 291, 299 - 300.

Ca-vai-nhác (Cavaignac), *Lu-i ơ-gien* (1802 - 1857) — một viên tướng Pháp, một chính khách phản động. Đã tham gia cuộc xâm lược An-giê-ri (1831 - 1848), đã nổi tiếng do có những thủ đoạn dã man trong khi tiến hành chiến tranh. Sau cách mạng tháng Hai 1848 là Toàn quyền ở An-giê-ri; từ tháng Năm 1848, sau khi được bầu vào Quốc hội lập hiến Pháp, y là bộ trưởng Bộ chiến tranh; từ tháng Sáu 1848 đã cầm đầu chế độ chuyên chính quân sự, đã tỏ ra cực kỳ tàn bạo trong việc đàn áp cuộc khởi nghĩa tháng Sáu của công nhân Pari. Như C. Mác đã chỉ rõ, *Ca-vai-nhác* là hiện thân của "chuyên chính của giai cấp tư sản bằng thanh kiếm" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 2, t. 7, tr. 39). — 603.

Ca-xpa-rốp, V. M. (1883 - 1917) — đảng viên đảng bôn-sê-vích từ năm 1904. Trong những năm 1907 - 1911, là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Ba-cu, trong những năm 1913 - 1914, đã sống ở Béc-lanh, thông qua Ca-xpa-rốp Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tiến hành trao đổi thư từ bí mật với một số tổ chức ở Nga. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã chuyển đến ở Béc-nơ, đã tham gia Hội nghị Béc-nơ của các chi bộ hải ngoại của Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga, trong hội nghị này đã được bầu vào Ban chấp hành các tổ chức này. — 105, 170 - 171, 253, 268, 305, 402, 587.

Các-lơ (chết năm 1917) — một đảng viên dân chủ - xã hội. — 584.

Các-pin-xki, V. A. (Mi-nin) (1880 - 1965) — một trong những nhà hoạt động lão thành nhất của Đảng cộng sản Liên-xô, một cán bộ tuyên truyền kiêm viết văn nổi tiếng của đảng. Đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1898, một người bôn-sê-vích, đã nhiều lần bị bắt. Năm 1904 đã lưu vong ra nước ngoài, sang Giơ-ne-vơ, tại đó đã làm quen với V. I. Lê-nin. Từ đó đã hoạt động liên tục trong các tổ chức của đảng ở nước ngoài, cộng tác với các tờ báo bôn-sê-vích "Tiến lên" và "Người vô sản", phụ trách thư viện và lưu trữ của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga ở Giơ-ne-vơ. Trong những năm 1914 - 1917 đã cộng tác với cơ quan ngôn luận trung ương của đảng là báo "Người dân chủ - xã hội", đã tiến hành công tác xuất bản và phổ biến các tài liệu bôn-sê-vích. Tháng Chạp 1917 đã trở về Nga; đã đảm nhiệm cương vị trọng trách trong công tác xô-viết và công tác đảng. Từ năm 1937 đã làm công tác khoa học và công tác tuyên truyền. Là tiến sĩ khoa học kinh tế. Tác giả một số cuốn sách về V. I. Lê-nin, về chủ nghĩa Lê-nin và về những vấn đề khác. — 3 - 4, 6 - 7, 10 - 15, 21 - 25, 37, 41 - 44, 46 - 47, 49 - 51, 52 - 53, 61, 63 - 64, 70 - 71, 78 - 79, 88 - 90, 92 - 94, 101, 114, 118, 133 - 134, 137 - 138, 149 - 150, 153 - 154, 160 - 163, 165, 167, 177, 178, 181 - 183, 193 - 194, 198 - 200, 212 - 217, 219, 224, 248, 249, 250, 288, 303 - 304, 305, 327 - 328, 345, 378, 409, 413 - 414, 429, 463 - 464, 475, 482, 485 - 488, 489, 496 - 497, 503, 521, 524, 547 - 548, 551 - 552, 556 - 557, 558 - 561, 563 - 564, 565, 578 - 579, 580, 581, 584 - 585, 587, 589 - 590, 591 - 593, 594, 598.

Các-pin-xki-ê — xem Các-pin-xki, V. A. và Ra-vích, X. N.

Cau-xky (Kautsky), *Các-lơ* (1854 - 1938) — một trong số những thủ lĩnh của Đảng dân chủ - xã hội Đức và của Quốc tế II, lúc đầu là nhà mác-xít, về sau đã phản bội chủ nghĩa Mác, là tư tưởng gia của chủ nghĩa phái giữa (chủ nghĩa Cau-xky), một biến dạng nguy hiểm nhất và tai hại nhất của chủ nghĩa cơ hội. Là biên tập viên tạp chí lý luận của Đảng dân chủ - xã hội Đức "Die Neue Zeit" ("Thời mới"). Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới Cau-xky đã đứng trên lập trường chủ nghĩa phái giữa, che đậy chủ nghĩa xã hội - sô-vanh bằng những câu suông sáo về chủ nghĩa quốc tế. Tác giả của thuyết phản động về chủ nghĩa siêu đế quốc. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã công khai chống lại cách mạng vô sản và chuyên chính của giai cấp công nhân, chống lại đảng bôn-sê-vích và Nhà nước xô-viết. — 15, 16 - 17, 20, 26 - 27, 28 - 29, 30, 31, 32, 49, 52, 60, 72, 86, 92, 99, 100, 109 - 110, 111, 116, 118, 124, 125, 127, 131, 135, 141, 143, 221, 223, 256, 257, 281, 287, 313 - 314, 441, 460, 466, 482, 499, 524, 525 - 526, 529 - 530, 533, 534 - 535, 543, 572, 603.

Cây (Key), *En-lên* (1849 - 1926) — nữ văn sĩ Thụy-điển, tác giả cuốn sách về giáo dục học nhan đề "Thế kỷ của con trẻ" (1900, bản dịch ra tiếng Nga, 1905) đã nổi tiếng vào đầu thế kỷ XX. Những quan điểm giáo dục học của Cây đã chứa đựng chủ nghĩa huyền bí và chủ nghĩa cá nhân. — 76.

Clô-ti (Klötli), *E-mi-lơ* (sinh năm 1877) — nhà hoạt động chính trị Thụy-sĩ, một đảng viên dân chủ - xã hội cánh hữu. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh. Trong những năm 1919 - 1930 là ủy viên Hội đồng quốc gia. Trong những năm 1921 - 1922 là tổng thống; từ năm 1928 đến 1942 là trị trưởng Xuy-rích. — 486.

Cô-ba — xem Xta-lin, I. V.

Cô-bê-txơ-ki, M. V. (1881 - 1937) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1903, một người bôn-sê-vích. Đã tích cực tham gia vào hoạt động của các tổ chức đảng ở Pê-téc-bua, Ba-cu, Cuốc-xơ, Ê-ca-tê-ri-nô-xláp. Đã nhiều lần bị bắt và bị tù. Năm 1908 đã lưu vong sang Đan-mạch, phụ trách vận chuyển sang Nga tờ báo bôn-sê-vích "Người vô sản" và tờ "Người dân chủ - xã hội", cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga; đã tổ chức việc chuyển thư từ gửi từ Nga sang cho V. I. Lê-nin.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã giữ các cương vị trọng trách trong công tác đảng, công tác xô-viết và công tác ngoại giao. — 1, 56 - 57, 59.

Cô-dơ-lốp-xki, M. I-u. (1876 - 1927) — nhà hoạt động của phong trào cách mạng ở Ba-lan và ở Nga. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là ủy viên Ban chấp hành Xô-viết Pê-tơ-rô-grát và Ban chấp hành trung ương các Xô-viết khóa I, chủ tịch Đu-ma khu Vư-boóc-gơ. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là chủ tịch ủy ban điều tra đặc biệt ở Pê-tơ-rô-grát, sau đó là ủy viên ban lãnh đạo Bộ dân ủy tư pháp, chủ tịch Tiểu Hội đồng bộ trưởng dân ủy. Năm 1919 là bộ trưởng Bộ dân ủy tư pháp nước Cộng hòa Lit-va - Bê-lô-ru-xi-a. Trong những năm 1923 - 1927 là cố vấn trưởng tư pháp của Bộ dân ủy giao thông. — 596, 607.

Cô-nô-va-nốp, A. I. (sinh năm 1875) — một chủ xưởng và một địa chủ lớn, một trong những thủ lĩnh đảng cấp tiến của giai cấp tư sản. Đại biểu tỉnh Cô-xơ-rô-ma tại Đu-ma nhà nước IV. Trong những năm 1915 - 1916 là phó chủ tịch ủy ban công nghiệp - chiến tranh trung ương. Năm 1917 là bộ trưởng Bộ công thương nghiệp của Chính phủ tư sản hai khóa đầu và là viện phó của Kê-ren-xki trong Chính phủ lâm thời khóa cuối cùng. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã trở thành một tên bạch vệ lưu vong. — 542.

Cô-rít-sô-nơ (Koritschoner), *Phran-tơ* (Na-đin) (1891 - 1942) — một trong số những người đã sáng lập ra Đảng cộng sản Áo vào năm 1918, là ủy viên Ban chấp hành trung ương đảng này cho đến năm 1927. Là biên tập viên tờ báo "Die Pote Fahne" ("Cờ đỏ"), cơ quan ngôn luận trung ương của đảng. Đã lãnh đạo hội đồng các công đoàn cách mạng Áo, trước năm 1937 đã có một thời gian làm việc trong Quốc tế công đoàn ở Mát-xcơ-va. — 386, 394, 401, 418, 421 - 425, 610.

Cô-xốp-xki, V. C Lê-vin-xôn, M. I-a (1870 - 1941) — một trong số những người sáng lập và thủ lĩnh của phái Bun, ủy viên Ban chấp hành trung ương của phái này. Là tổng biên tập báo "Arbeiterstimme" ("Tiếng nói công nhân"), cơ quan trung ương của phái Bun. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh, giữ lập trường thân Đức. Có thái độ thù địch với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, đã chạy ra nước ngoài sống lưu vong; đã hoạt động trong các tổ chức của phái Bun ở Ba-lan. Năm 1939 sang Mỹ. — 16, 95.

Côn-bơ (Kolb), *Vin-hem* (1870 - 1918) — một đảng viên dân chủ - xã hội Đức, một phần tử cơ hội cực đoan và xét lại. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh. — 167.

Côn-lôn-tai, A. M. (1872 - 1952) — tham gia phong trào dân chủ - xã hội từ những năm 90; đã tham gia cuộc cách mạng năm 1905 - 1907. Trong những năm 1906 - 1915 đã ngả theo phái men-sê-vích; đảng viên bôn-sê-vích từ năm 1915. Từ đầu cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ một lập trường cách mạng - quốc tế chủ nghĩa. Theo sự ủy nhiệm của V. I. Lê-nin, đã tham gia việc tập hợp những phần tử tả, những phần tử quốc tế chủ nghĩa trong phong trào dân chủ - xã hội tại các nước Xcan-đi-na-vơ và ở Mỹ. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã đảm nhiệm công tác quan trọng. — 26, 28, 34, 45, 51 - 52, 56, 57 - 58, 59, 101 - 103, 113, 123, 126 - 128, 136, 143 - 145, 159 - 160, 168 - 169, 173 - 174, 178, 181, 186, 187-188, 193, 204, 212, 218, 220, 221 - 223, 227, 235, 267, 269 - 273, 276, 283 - 284, 294, 296, 297 - 301, 320 - 322, 343, 363 - 364, 367, 402, 404, 524 - 527, 529, 534 - 538, 542 - 547, 552, 554, 606.

Côn-xtan-ti-nô-vích, A. Ê. (1866 - 1939) — chị chồng của I. Ph. Ác-măng, đã tham gia phong trào cách mạng từ năm 1905. Đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1913. Năm 1908 đã bị bắt và bị trục xuất đi đến tỉnh Vô-lô-gđa. Từ năm 1911 đã sống lưu vong. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm việc ở Ban chấp hành đảng bộ Mát-xcơ-va, sau đó làm việc trong bộ máy Ban chấp hành Quốc tế cộng sản. — 550, 580.

Crúp-xcai-a, E. V. (1842 - 1915) — mẹ của Na-đê-giơ-đa Côn-xtan-ti-nô-p-na Crúp-xcai-a, đã cùng vợ chồng U-li-a-nốp chia sẻ những khó khăn về đời sống trong cảnh bị đi đày và trong thời kỳ sống lưu vong, đã tham gia hoạt động cách mạng, đảm nhiệm nhiều nhiệm vụ được giao, bản quản các sách báo bất hợp pháp, giúp đỡ trao đổi thư từ, phụ trách tiếp tế cho người tù. — 2, 3, 4, 6.

Crúp-xcai-a, N. C. (Lê-ni-na) (1869 - 1939) — nhà hoạt động xuất sắc của Đảng cộng sản và Nhà nước xô-viết; vợ và bạn chiến đấu của V. I. Lê-nin.

Sau Đại hội II của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga là thư ký ban biên tập các báo bôn-sê-vích "Tiến lên" và "Người vô

sản". Đã tích cực tham gia vào công tác chuẩn bị cho Đại hội III của đảng. Khi còn hoạt động ở nước ngoài, đã tiến hành trao đổi rộng rãi thư từ với các tổ chức đảng ở Nga. Trong những năm chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới đã tích cực tham gia phong trào phụ nữ quốc tế, tham gia vào hoạt động của các chi bộ bôn-sê-vích ở nước ngoài, đã từng làm bí thư Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài, nghiên cứu các vấn đề giáo dục quốc dân. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới đã tích cực tham gia cuộc đấu tranh chống phái thủ tiêu và phái triệu hồi.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là ủy viên ban lãnh đạo Bộ dân ủy giáo dục, từ năm 1921 đã lãnh đạo Tổng cục giáo dục chính trị, từ năm 1929 là thứ trưởng Bộ dân ủy giáo dục. Từ năm 1924 là ủy viên Ban kiểm tra trung ương, và từ năm 1927 là ủy viên Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô. — 2, 3, 4, 6, 35, 37, 58, 61, 65, 66, 114, 120, 152, 179, 192, 203, 235, 240, 244, 246, 248, 253, 284, 301, 303, 306, 320, 326, 332, 333, 336, 337, 346, 351, 353, 363, 364, 374, 382, 384, 386, 390, 399, 402, 421, 428, 435, 524, 528, 530, 533, 558, 576, 605.

Cru-len-cô, N. V. (A-bram, A-bram-tsích) (1885 - 1938) — đảng viên đảng bôn-sê-vích từ năm 1904. Năm 1907 đã từ bỏ phong trào dân chủ - xã hội. Tháng Chạp 1913 đã bị bắt. Trong những năm chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới đã sống lưu vong (từ tháng Bảy 1914 đến tháng Bảy 1915), về sau có phục vụ trong quân đội. Đã tích cực tham gia Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Đã tham gia Chính phủ xô-viết đầu tiên với cương vị Ủy viên ủy ban về các vấn đề quân sự và hàng hải, về sau là Tổng tư lệnh tối cao. Từ năm 1918 làm việc trong các cơ quan tư pháp xô-viết. Tại Đại hội XV và XVI của đảng đã được bầu làm ủy viên Ban kiểm tra trung ương. — 118, 124, 138.

Cu-ba — xem Ga-nê-txơ-ki, I-a. X.

Cu-dơ-ma — xem Li-a-không-txơ-ki, C.

Cu-dơ-mi-kha — xem Li-a-không-txơ-cai-a.

Cu-dơ-nê-txốp, N. V. — xem Xa-pô-giơ-cốp, N. I.

Cu-li-se, A. — một đảng viên dân chủ - lập hiến. Trong thời gian chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới đã cộng tác với báo "Ngôn luận", cơ quan trung ương của Đảng dân chủ - lập hiến. — 318.

D

Da-xláp-xki, Đ. I. (1880 - 1965) — nhà báo, một nhà chính luận. Tham gia phong trào cách mạng vào năm 1900. Năm 1903 gia nhập phái Bun. Trong những năm chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh. Năm 1917 được bầu vào Ban chấp hành trung ương của phái Bun. Trong những năm 1917 - 1918 đã hung hăng chống những người bôn-sê-vích. Đến năm 1919, sau khi xét lại những quan điểm chính trị của mình và thừa nhận tính chất sai lầm của những quan điểm ấy, đã đứng trên lập trường ủng hộ Chính quyền xô-viết. Đảng viên Đảng cộng sản Liên-xô từ năm 1934. — 600.

Đê-gơ (Segar), Giô-han Phri-đrich (1867 - 1928) - đảng viên dân chủ - xã hội Đức, làm nghề thợ may. Là một trong những người lãnh đạo tổ chức dân chủ - xã hội Lai-pxích và biên tập viên báo "Leipziger Volkszeitung" ("Báo nhân dân Lai-pxích"). Từ năm 1917 là đảng viên Đảng dân chủ - xã hội độc lập Đức. Trong thời gian cuộc cách mạng tháng Mười một 1918 là chủ tịch Xô-viết công nhân và binh sĩ ở Lai-pxích; từ năm 1919 là đại biểu Quốc hội, và sau đó là nghị sĩ nghị viện Đức. Năm 1922 cùng với cánh hữu của Đảng dân chủ - xã hội độc lập Đức, lúc đó vừa bị phân liệt, đã trở lại Đảng dân chủ - xã hội Đức. — 410.

Đi-na — xem Li-li-na, D. I.

Đi-nô-vi-ép (Ra-đô-mư-xlơ-xki), G. E. (G. D., Gr., Gri-gô-ri) (1883 - 1836) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1901. Từ 1908 đến tháng Tư 1917 sống lưu vong, là ủy viên ban biên tập tờ "Người dân chủ - xã hội", cơ quan trung ương của đảng, là ủy viên Ban chấp hành trung ương. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới đã có thái độ điều hòa đối với phái thủ tiêu, phái triệu hồi và bọn tư-rốt-kít. Trong thời kỳ chuẩn bị và tiến hành Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã có những dao động, đã chống lại cuộc khởi nghĩa vũ trang.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã giữ nhiều cương vị trọng trách. Đã nhiều lần chống lại đường lối lê-nin-nít của đảng: năm 1925 là một trong những người tổ chức ra "phái đối lập mới", năm 1926 là một trong những thủ lĩnh của khối chống đảng do Tư-rốt-xki và Đê-nô-vi-ép cầm đầu. Tháng Mười một 1927 vì hoạt động bè phái nên đã bị khai trừ khỏi đảng; về sau đã hai lần được khôi

phục đảng tịch và lại bị khai trừ khỏi đảng vì hoạt động chống đảng. — 3, 8, 10, 62, 90, 101, 104 - 105, 108, 113, 114 - 126, 130, 136, 138 - 139, 145 - 149, 150 - 153, 158, 161, 166, 167 - 168, 170, 177 - 179, 186 - 187, 189 - 190, 195, 196 - 197, 199, 207, 209 - 209, 210 - 211, 213, 228, 239, 245, 247, 252 - 254, 255, 267 - 269, 271, 273 - 282, 284 - 288, 290 - 294, 296, 298 - 299, 300, 303, 304 - 306, 308 - 315, 317, 318, 319 - 320, 325, 330 - 331, 332, 336 - 337, 338, 343 - 345, 352, 354, 356 - 359, 361, 362, 364 - 367, 368 - 370, 371, 375 - 376, 378 - 382, 386 - 396, 399 - 401, 403, 410 - 413, 417, 418, 420, 430, 435 - 436, 437, 444, 448 - 449, 452, 457, 459, 560 - 461, 464 - 465, 468 - 469, 481, 492, 494, 497, 505, 506, 507, 513, 531, 538 - 539, 545, 557, 565, 571, 576, 580, 582, 602.

Di-phen-tơ (Siefeldt) (*Xi-mu-mi-át*), A. P. (1889 - 1938) — tham gia phong trào cách mạng từ năm 1906; là đảng viên xã hội chủ nghĩa - cách mạng, về sau là đảng viên đảng xã hội chủ nghĩa nhân dân; trong những năm 1908 - 1910 là một phần tử vô chính phủ - công đoàn chủ nghĩa. Từ năm 1913 sống ở Thụy-sĩ, có một thời gian theo phái Plê-kha-nốp, về sau theo phái "Lời nói của chúng ta". Từ năm 1915 là đảng viên bên-sê-vích. Đã tham dự Đại hội VI của Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga với tư cách là đại biểu đảng bộ Ô-đét-xa.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm công tác quân sự, công tác đảng, công tác xô-viết và công tác khoa học ở Cáp-ca-dơ. — 225, 244.

Duy-đơ-cum (Südekum), *Áp-béc* (1871 - 1944) — một trong những thủ lĩnh cơ hội chủ nghĩa của Đảng dân chủ - xã hội Đức, một phần tử xét lại. Từ năm 1900 đến năm 1918 là đại biểu quốc hội Đức. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh. Đã tuyên truyền những quan điểm đế quốc chủ nghĩa về vấn đề thuộc địa, chống lại phong trào cách mạng của giai cấp công nhân. Trong những năm 1918 - 1920 là bộ trưởng Bộ tài chính nước Phổ. Năm 1920 không tích cực hoạt động chính trị nữa. — 59, 72, 110, 127, 132.

Đ

Đa-vít (David), *Ê-đư-a* (1863 - 1930) — một trong những thủ lĩnh của cánh hữu trong Đảng dân chủ - xã hội Đức, một phần tử xét lại. Năm 1903 đã xuất bản cuốn "Chủ nghĩa xã hội và nông nghiệp"

mà V. I. Lê-nin đã gọi là "tác phẩm chính của chủ nghĩa xét lại trong vấn đề ruộng đất".

Năm 1919 đã tham gia chính phủ liên hợp cộng hòa Đức thứ nhất, trong những năm 1919 - 1920 là bộ trưởng Bộ nội vụ. Đã ủng hộ những mưu đồ phục thù của chủ nghĩa đế quốc Đức, có thái độ thù địch với Liên-xô. — 102, 132.

Dan (*Guốc-vích*), Ph. I. (1871 - 1947) — một trong những thủ lĩnh của đảng men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới đã cầm đầu nhóm thủ tiêu ở nước ngoài. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã đấu tranh chống Chính quyền xô-viết. Đầu năm 1922 đã bị trục xuất ra nước ngoài vì đã trở thành kẻ thù của Nhà nước xô-viết. — 18, 77, 86, 359.

Đép-xơ (Debs), *Ô-giê-n Vích-to* (1855 - 1926) — nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào công nhân Mỹ. Là một trong số những người tổ chức ra Đảng dân chủ - xã hội, hạt nhân cơ bản của Đảng xã hội hình thành trong những năm 1900 - 1901. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa, lên án sự phản bội của bọn xã hội - sô-vanh, đã tuyên truyền chống lại việc nước Mỹ tham chiến. Đép-xơ đã hoan nghênh thắng lợi của Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Năm 1918, vì hoạt động chống đế quốc đã bị kết án 10 năm tù, nhưng đến năm 1921 đã được ân xá. — 222.

Đê-lép-xki, *I-u*. (*I-u-đê-lép-xki*, *I-a. L.*) — một đảng viên xã hội chủ nghĩa - cách mạng, năm 1900 đã từ Nga sang sống lưu vong ở Ác-hen-ti-na, sau đó sống ở Pháp, là một trong những người lãnh đạo nhóm Pari của cái gọi là "Thiểu số chủ động". Là tác giả những tác phẩm về các vấn đề lịch sử - triết học. — 345.

Đi-a-đi-a — xem Lê-nin, V. I.

Đim-ca — xem Xmi-đô-vích, I. G.

Đô-mốp — xem Pô-crốp-xki, M. N.

Đôm-xki (Ca-men-xki), G. G. (1883 - 1937) — một nhà báo, đảng viên Đảng dân chủ - xã hội vương quốc Ba-lan và Lit-va từ năm 1904. Năm 1906 là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Vác-sa-va Đảng dân chủ - xã hội vương quốc Ba-lan và Lit-va, tham gia cộng tác với một số xuất bản phẩm dân chủ - xã hội Ba-lan. Từ năm 1912 bắt đầu cộng

tác với báo "Sự thật" của phái bôn-sê-vích và tờ "Giáo dục". Từ năm 1915 là ủy viên Ban lãnh đạo miền của Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan và Lit-va, biên tập tờ "Diễn đàn của chúng ta", tham gia Hội nghị Xim-méc-van. Từ tháng Chạp 1918 là ủy viên Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Ba-lan. Trong những năm 1923 - 1928 đã tham gia nhóm đối lập chống đảng do Tơ-rốt-xki và Di-nô-vi-ép cầm đầu, năm 1928 đã bị khai trừ khỏi đảng, năm 1930 lại được khôi phục đảng tịch; năm 1935 lại bị khai trừ khỏi đảng. — 124, 178.

Đôn-gô-lép-xki — xem Bu-kha-rin, N. I.

Đơ-lai-xi (Delaisi), *Phrăng-xít* (sinh năm 1973) — một nhà kinh tế học tiểu tư sản Pháp, một người theo chủ nghĩa công đoàn, theo chủ nghĩa hòa bình. Trong các tác phẩm của mình đã vạch trần sự thống trị của giới đầu sỏ tài chính, vạch trần tính chất ăn cướp của cuộc chiến tranh thế giới lần thứ nhất. Đồng thời cũng là một phần tử kịch liệt chống lại đấu tranh giai cấp và chống chủ nghĩa quốc tế cách mạng, tuyên truyền lý luận "đoàn kết xã hội", đưa ra cương lĩnh không tưởng về sự cộng tác giai cấp giữa các công đoàn của công nhân và các công đoàn của các nhà tư bản và trên cơ sở đó mà thành lập "Liên bang thế giới", coi đó là đảm bảo tránh khỏi cạnh tranh, khủng hoảng và chiến tranh. Trong những năm 30 đã chống lại chủ nghĩa phát-xít và chống lại việc bọn đế quốc chuẩn bị cuộc chiến tranh thế giới lần thứ hai. — 443.

Đrô — xem Hum-be, Đrô, Giuy-lơ.

Dun-cơ (Duncker), *Kê-tê* (1871 - 1953) — một nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào phụ nữ xã hội chủ nghĩa ở Đức. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã đứng trên lập trường quốc tế chủ nghĩa; năm 1915 đã cộng tác với tạp chí "Die Internationale" ("Quốc tế"), là thành viên của nhóm "Quốc tế", mà chẳng bao lâu sau đã đổi tên thành "Xpác-ta-cút", rồi sau đó đổi tên thành "Liên minh Xpác-ta-cút". Đã tham gia thành lập Đảng cộng sản Đức, trong những năm 1918 - 1919 là ủy viên Ban chấp hành trung ương đảng. Khi bọn phát-xít lên cầm quyền ở Đức, đã lưu vong sang nước ngoài. Sau khi chủ nghĩa phát-xít bị đập tan, đã làm công tác nghiên cứu khoa học và sư phạm ở nước Cộng hòa dân chủ Đức. — 158.

E

E. B., Ép-gh. B. — xem Bô-sơ, E. B.

E. Ph. — xem Rô-dơ-mi-rô-vích, E. Ph.

Éc-vê (Hervé), *Guy-xta-vơ* (1871 - 1944) — một đảng viên xã hội chủ nghĩa Pháp, một nhà chính luận và luật sư. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - số-vanh. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã chống lại Nhà nước xô-viết. Năm 1918 đã bị khai trừ khỏi đảng Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp. Trong những năm 30 đã chủ trương muốn nước Pháp gần gũi với nước Đức phát-xít. — 103, 536.

Ê

Ê-go — xem Pô-lu-bi-nốp.

Ê-gô-rốp — xem Xa-pha-rốp, G. I.

Ê-li-da-rô-va - *U-li-a-nô-va*, *A. I.* (Giêm-xơ) (1864 - 1935) — nhà hoạt động nổi tiếng của Đảng cộng sản; là chị của V. I. Lê-nin. Đã tham gia phong trào cách mạng từ năm 1886. Trong những năm 1912 - 1914 đã cộng tác với các cơ quan ngôn luận bôn-sê-vích: "Sự thật", "Giáo dục", "Nữ công nhân". Đã nhiều lần bị bắt. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã sống ở Pê-tơ-rô-grát và làm công tác liên lạc giữa các tổ chức của Đảng bôn-sê-vích ở Nga với trung tâm lãnh đạo của các tổ chức ấy ở nước ngoài, đã quyên góp tiền cho đảng. Năm 1917 là thư ký ban biên tập báo "Sự thật" và là biên tập viên tạp chí "Người thợ dệt". Trong những năm 1918 - 1921 đã làm việc ở Bộ dân ủy giáo dục. Đã tham gia tích cực vào việc tổ chức Viện Lê-nin và là cán bộ khoa học của viện này. Là tác giả một số tập hồi ký về V. I. Lê-nin và tác giả một số tác phẩm văn học khác. — 260, 286, 357, 366, 403, 407, 590.

Ê-li-da-rốp, *M. T.* (1862 - 1919) — một nhà hoạt động cách mạng chuyên nghiệp, một đảng viên bôn-sê-vích, một nhà hoạt động nhà nước xô-viết, chồng của bà A. I. U-li-a-nô-va. Tham gia phong trào dân chủ - xã hội từ năm 1893. Làm công tác đảng ở Pê-téc-bua, Mác-xcơ-va và ở vùng Vôn-ga. Đã tích cực tham gia vào cuộc cách mạng Nga lần thứ nhất; là một trong số những người lãnh đạo cuộc tổng bãi công của công nhân đường sắt vào năm 1905. Đã nhiều lần bị

bắt và bị đày. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là bộ trưởng Bộ dân ủy giao thông, sau đó là ủy viên ban lãnh đạo Bộ dân ủy công thương nghiệp. — 38, 592, 594.

Ê-phrê-mốp, I. N. (sinh năm 1866) — một đại địa chủ, đại biểu của Đuma nhà nước I, III và IV. Là một trong những người tổ chức ra đảng "canh tân hòa bình", về sau là thủ lĩnh của đảng cấp tiến, một đảng tư sản. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là ủy viên Ban chấp hành Đuma nhà nước, đã tham gia Chính phủ lâm thời tư sản. — 543.

G

G. D. — xem Di-nô-vi-ép, G. E.

Ga-léc-ca — xem Ôn-min-xki, M. X.

Ga-nê-tơ-ki (Phước-xten-béc) I-a. X. (Cu-ba) (1879 - 1937) — một nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào cách mạng Ba-lan và Nga. Đảng viên dân chủ - xã hội từ năm 1896. Là ủy viên Ban lãnh đạo trung ương của Đảng dân chủ - xã hội vương quốc Ba-lan và Lit-va. Tại Đại hội V của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã được bầu vào Ban chấp hành trung ương đảng. Tại Đại hội VI của Đảng dân chủ - xã hội vương quốc Ba-lan và Lit-va (1908), do có những sự bất đồng về một số vấn đề nội bộ đảng, đã rút khỏi Ban lãnh đạo trung ương và sau khi xảy ra sự phân liệt trong Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan vào năm 1912, đã trở thành một trong số những nhân vật lãnh đạo của cái gọi là nhóm đối lập "Rô-dơ-la-mô-va", là phái gần gũi nhất với những người bôn-sê-vích. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa. Năm 1917 là ủy viên Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã giữ một số cương vị quan trọng. — 9 - 10, 87 - 88, 552 - 553, 554, 555, 559, 567 - 575, 577, 582, 585 - 586, 588, 594 - 597, 600, 603, 606.

Ga-pôn, G. A. (1870 - 1906) — một linh mục, đặc vụ của cơ quan an ninh Nga hoàng. Đã xúi giục công nhân Pê-téc-bua tiến hành cuộc tuần hành hòa bình để trình đơn thỉnh cầu lên Nga hoàng vào ngày 9 tháng Giêng 1905, cuộc tuần hành này đã kết thúc với cuộc bắn giết hàng loạt công nhân. Về sau đã bị vạch mặt là một tên khiêu khích và bị giết chết. — 321.

Ghe-đơ (Guesde), Giuy-lơ (Ba-di-lơ, Ma-ti-ơ) (1845 - 1922) — một trong

số những người tổ chức và lãnh đạo của phong trào xã hội chủ nghĩa Pháp và của Quốc tế II. — 4, 31, 32, 573.

Ghin-bô (Guilbeaux), Hăng-ri (1885 - 1938) — một đảng viên xã hội chủ nghĩa Pháp, một nhà báo. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã xuất bản tạp chí "Demain" ("Ngày mai"), đã chủ trương khôi phục lại những mối liên hệ quốc tế. Năm 1916 đã tham gia Hội nghị Ki-en-tan. Từ đầu những năm 20 đã sống ở Đức, là phóng viên tờ báo "L'Humanité" ("Nhân đạo"). Về sau chuyển sang lập trường tơ-rốt-kít, có thái độ thù địch với Liên-xô. — 224, 345, 351, 355, 362, 365, 366, 438, 444, 459, 464, 468, 477, 481, 485, 490, 492, 493, 494 - 495, 498, 503, 506, 508, 521, 578, 581, 583, 587, 588, 607.

Giêm-xơ — xem Ê-li-da-rô-va - U-li-a-nô-va, A. I.

Gioóc-đa-ni-a, N. N. (An, Cô-xtơ-rốp) (1870 - 1953) — một đảng viên dân chủ - xã hội, là một trong những thủ lĩnh của bọn men-sê-vich Cấp-ca-dơ. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh. Trong những năm 1918 - 1921 đã cầm đầu chính phủ men-sê-vich phản cách mạng ở Gru-di-a; từ năm 1924 là một tên bạch vệ lưu vong. — 120, 137, 139.

Gioóc-giơ, Gioóc-gích — xem Xa-pha-rốp, G. I.

Giô-re-xơ (Jaurès), Giăng (1859 - 1914) — nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào xã hội chủ nghĩa Pháp và quốc tế, một người đấu tranh chống chủ nghĩa quân phiệt và chống chiến tranh, một nhà sử học. Là một trong những người sáng lập ra Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp, đảng này đến năm 1905 thì hợp nhất với Đảng xã hội chủ nghĩa ở Pháp. Trong Đảng xã hội chủ nghĩa thống nhất Pháp Giô-re-xơ đã cầm đầu cánh hữu. Năm 1904 đã thành lập và làm chủ biên — cho đến cuối đời — tờ báo "L'Humanité" ("Nhân đạo"). Lê-nin đã phê phán những quan điểm cải lương chủ nghĩa của Giô-re-xơ, những quan điểm này đã đẩy Giô-re-xơ vào con đường của chủ nghĩa cơ hội.

Cuộc đấu tranh của Giô-re-xơ vì hòa bình, chống nguy cơ chiến tranh đang đến gần đã làm cho giai cấp tư sản đế quốc chủ nghĩa thế giới nổi ra, Giô-re-xơ đã bị bọn tay sai của thế lực phản động giết hại. — 25, 167, 441, 523.

Giu-ni-út — xem Lúc-xăm-bua, Rô-da.

Giu-ô (Jouhaux), Lê-ông (1879 - 1954) — một phần tử cải lương chủ

nghĩa thuộc phong trào công đoàn Pháp và quốc tế; là một trong những thủ lĩnh hữu khuynh của Quốc tế công đoàn Am-xtéc-đam. Trong những năm chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử sô-vanh. V. I. Lê-nin gọi Giu-ô là "một trong số những tên xã hội phản bội dễ tiện nhất" (Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 40, tr. 148). — 482, 506, 534.

Glê-sơ (Glasier), *Giôn Brút* (1859 - 1920) — một nhà xã hội chủ nghĩa Anh. Từ năm 1893 là đảng viên Đảng công nhân độc lập. Từ năm 1907 là một trong những người xuất bản tuần báo "Labour Leader" ("Người lãnh đạo công nhân"), cơ quan ngôn luận của đảng này.

Là ủy viên Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. — 102.

Gnê-vích — xem Pha-béc-kê-vích, Dơ-bi-gnép.

Goóc-đôn, A. I. (sinh năm 1884) — thành viên của phái Bun. Trong thời gian chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới đã sống lưu vong ở Đức, Thụy-điển, Na-uy và Đan-mạch. Năm 1915 gia nhập đảng bôn-sê-vích. Từ năm 1917 làm công tác công đoàn và công tác đảng ở Pê-tơ-rô-grát. Từ năm 1927 đã làm việc ở miền A-dốp - Hắc-hải, giữ chức trưởng ban kinh tế thuộc Hội đồng kinh tế quốc dân vùng sông Đôn và chủ tịch Ủy ban miền A-dốp - Hắc-hải của Hội chữ thập đỏ nước Cộng hòa liên bang xã hội chủ nghĩa xô-viết Nga. Vì tích cực tham gia nhóm đối lập của Tơ-rốt-xki, nên đã bị khai trừ khỏi đảng tại Đại hội XV Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô. Sau khi được khôi phục đảng tịch (1928) thì đến năm 1935 lại bị khai trừ khỏi hàng ngũ của đảng. — 284.

Goóc-ki, *Mác-xim* (*Pê-scốp*, A. M) (1868 - 1936) — nhà văn vô sản vĩ đại, người sáng lập ra chủ nghĩa hiện thực xã hội chủ nghĩa, người sáng lập nền văn học xô-viết. — 31, 50, 202, 231, 246, 347, 385, 405, 408, 458, 460, 476.

Goóc-ki, V. — xem Grô-man, V. G.

Goóc-tơ (Gorter), *Héc-man* (1864 - 1927) — một đảng viên dân chủ - xã hội Hà-lan, một nhà chính luận. Năm 1907 là một trong những người lập ra tờ báo "De Tribune" ("Diễn đàn") — cơ quan của cánh tả Đảng công nhân dân chủ - xã hội Hà-lan, cánh này đến năm 1909 đã hợp thành Đảng dân chủ - xã hội Hà-lan (đảng "Diễn đàn"). Trong những năm chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới đã theo chủ nghĩa quốc tế, ủng hộ phái tả Xim-méc-van. Trong những năm 1918 - 1921 gia nhập Đảng cộng sản Hà-lan và tham gia hoạt động

của Quốc tế cộng sản; đã giữ một lập trường cực tả có tính chất bè phái. Năm 1921 đã rút khỏi đảng cộng sản và về sau không tích cực hoạt động chính trị nữa. — 27, 92, 98, 99 - 100, 118, 124, 131, 139, 140, 154, 172, 247, 256, 264, 434.

Gô-béc-man, M. L. (sinh năm 1891) — đảng viên bôn-sê-vích từ năm 1911. Đã bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Năm 1913 đã bị trục xuất ra nước ngoài. Từ năm 1914 đến năm 1917 sống ở Thụy-sĩ. Sau khi về Nga, đã làm việc tại Trung ương cục của các công đoàn Mát-xcơ-va. Đã tham gia Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười và cuộc nội chiến. Trước 1924 đã làm việc ở ban liên lạc quốc tế của Quốc tế cộng sản. Trong những năm sau này làm công tác kinh tế. — 580.

Gô-lây (Golay), *Pôn* — một đảng viên dân chủ - xã hội Thụy-sĩ, một nhà chính luận. Là biên tập viên tờ báo xã hội chủ nghĩa "Le Grutlén" ("Hội viên Gruýt-li") ở Lô-da-nơ. Hồi đầu cuộc chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới, đã chống lại chủ nghĩa cơ hội và chủ nghĩa xã hội - sô-vanh trong Quốc tế II. Tuy nhiên, ngay từ bấy giờ đã tỏ thái độ điều hòa chủ nghĩa đối với bọn cơ hội. Gô-lây không tham gia Hội nghị Xim-méc-van, như V. I. Lê-nin đã đề nghị với Gô-lây; sau đó không lâu đã chuyển sang lập trường phái giữa - hòa bình chủ nghĩa. — 146, 147, 150 - 151, 153, 154, 175, 185, 236 - 237, 462, 531 - 532.

Gôn-đen-béc, I. P. (Mê-scốp-xki) (1873 - 1922) — một đảng viên dân chủ - xã hội. Sau Đại hội II của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã gia nhập đảng bôn-sê-vích. Trong thời gian cách mạng 1905 - 1907 là ủy viên ban biên tập của tất cả các cơ quan xuất bản bôn-sê-vích. Năm 1910 là ủy viên Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, đã có những sự dao động điều hòa chủ nghĩa đối với phái thủ tiêu. Trong thời gian chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử vệ quốc theo Plê-kha-nốp. Trong những năm 1917 - 1919 đã đi theo nhóm "Đời sống mới". Năm 1920 lại được kết nạp vào đảng bôn-sê-vích. — 16, 31.

Gr. — xem Di-nô-vi-ép, G. E.

Gra-be (Grabert), *Éc-ne-xơ Pôn* (sinh năm 1875) — một đảng viên dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. Thời kỳ đầu cuộc chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới đã gia nhập phái quốc tế chủ nghĩa, đã tham gia vào hoạt động của những người dân chủ - xã hội cánh tả Thụy-sĩ, đã tham gia Hội nghị Xim-méc-van và Hội nghị Ki-en-tan. Trong

những năm 1915 - 1925 là biên tập viên tờ báo dân chủ - xã hội Thụy-sĩ "La Sentinelle" ("Người lính canh"). Từ đầu năm 1917, theo lập trường phái giữa - hòa bình chủ nghĩa, đến năm 1918 đã hoàn toàn chuyển sang cánh hữu của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. Trong những năm 1919 - 1921, đã chống lại việc gia nhập của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ vào Quốc tế cộng sản, đã tham gia vào việc thành lập Quốc tế theo chủ nghĩa phái giữa (Quốc tế II^{1/2}). — 353, 362, 481, 486, 539, 583.

Grây (Grey), *Ê-đư-a* (1862 - 1933) — một nhà ngoại giao Anh và nhà hoạt động nhà nước, một trong số các thủ lĩnh cánh hữu của Đảng tự do ở Anh. Từ năm 1885 là đại biểu nghị viện. Trong những năm 1905 - 1916 là bộ trưởng Bộ ngoại giao trong các chính phủ của Đảng tự do. Đã thực hiện chính sách chuẩn bị chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới. Trong những năm 1915 - 1916 đã ký một số hiệp nghị bí mật với những đồng minh của Anh trong cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa về việc chia lại thế giới. — 110.

Grây-lich (Greulich), *Héc-man* (1842 - 1925) — một trong những người sáng lập Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ, thủ lĩnh cánh hữu của đảng này, từ năm 1890 là ủy viên Hội đồng tổng Xuy-rích, từ năm 1902 là đại biểu nghị viện Thụy-sĩ. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh, đấu tranh chống phái tả Xim-méc-van. — 3, 287, 431, 490, 512, 517, 600 - 601.

Gri-gơ, *Gri-gô-ri* — xem Di-nô-vi-ép, G. E.

Gri-sa — xem Bê-len-ki, G. I-a.

Grim (Grimm), *Rô-béc* (1881 - 1958) — một trong những thủ lĩnh của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ, trong những năm 1909 - 1918 là bí thư đảng ấy và tổng biên tập báo "Berner Tagwacht" ("Người lính canh thành Béc-nơ"). Từ năm 1911 là đại biểu nghị viện Thụy-sĩ. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử phái giữa, đã tham gia Hội nghị Xim-méc-van và Hội nghị Ki-ent-an, chủ tịch Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa. Là một trong số những người tổ chức ra Quốc tế theo chủ nghĩa phái giữa (Quốc tế II^{1/2}). Trong những năm 1945 - 1946 là chủ tịch Hội đồng quốc gia của Thụy-sĩ. — 67, 104, 108 - 109, 116, 123, 129, 148, 167, 175, 178, 185, 196, 197 - 198, 207, 208, 210, 211, 221, 228, 254, 256, 267, 274, 279, 290, 291 - 292, 293, 361, 363, 365, 368 - 369, 383, 389, 431, 436, 437, 439, 452, 482, 484, 486 - 487, 490, 491 - 492, 493, 494, 495, 503,

505, 506, 512, 514, 515, 516, 519, 520, 522, 526, 534 - 535, 538, 539, 575 - 576, 581, 587, 602, 607 - 608.

Grô-man, *V. G.* (Goóc-nơ, V.) (sinh năm 1874) — một đảng viên dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích, trong những năm thế lực phản động thống trị là một phần tử thủ tiêu. Từ đầu cuộc Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 đã lãnh đạo ngành lương thực ở Pê-to-rô-grát. Năm 1918 là chủ tịch Cục lương thực miền Bắc, về sau làm công tác kinh tế - kế hoạch. Năm 1931 đã bị kết án về tội hoạt động phản cách mạng. — 463.

Grum-bách (Grumbach), *Xô-lô-môn* (Homo) (1884 - 1952) — một đảng viên dân chủ - xã hội cánh hữu Đức, về sau là đảng viên Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp. Là ủy viên Ban chấp hành Quốc tế II. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, đã sống ở Thụy-sĩ. Đã cộng tác với tờ "L'Humanité" ("Nhân đạo") và "Berner Tagwacht" ("Người lính canh thành Béc-nơ") dưới bút danh "Homo", đã tiến hành tuyên truyền có tính chất xã hội - sô-vanh. Sau này đã nổi tiếng với những hoạt động thù địch chống nước Nga xô-viết. — 251.

Gruyn-béc (Grünberg), *Các-lơ* (1861 - 1940) — một đảng viên dân chủ - xã hội áo, một nhà luật học, nhà kinh tế và nhà sử học. Từ 1911 đến 1929 đã xuất bản ở Lai-pxích tập "Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung" gồm 14 tập ("Lưu trữ lịch sử chủ nghĩa xã hội và phong trào công nhân"). Tác giả một số tác phẩm về lịch sử quan hệ kinh tế (chủ yếu là quan hệ ruộng đất), cũng như về lịch sử chủ nghĩa xã hội, chủ nghĩa cộng sản và phong trào công nhân. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường hòa bình chủ nghĩa. Có thái độ đồng tình với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười ở Nga, là thành viên tích cực của "Hội những người bạn của Liên-xô". — 435.

Gu-rê-vích, *E. L.* (Xmiéc-nốp, E) (sinh năm 1865) — một đảng viên dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới là một phần tử thủ tiêu, một trong những người thành lập và cộng tác viên của tạp chí "Bình minh của chúng ta" của bọn men-sê-vích theo chủ nghĩa thủ tiêu. Về sau đã cộng tác với tờ báo "Tin tức nước Nga". — 16, 31.

Gu-tso-cốp, *A. I.* (1862 - 1936) — một tên đại tư bản, một nhân vật tổ chức ra Đảng tháng Mười và là thủ lĩnh đảng này. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là chủ tịch Ủy ban

công nghiệp - chiến tranh trung ương và ủy viên Hội nghị phòng thủ đặc biệt. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là bộ trưởng Bộ chiến tranh và hàng hải trong Chính phủ lâm thời tư sản thứ nhất. Tháng Tám 1917 đã tham gia tổ chức cuộc phản loạn Coóc-ni-lốp. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã đấu tranh chống Chính quyền xô-viết; là một tên bạch vệ lưu vong. — 460, 542, 560, 562, 570, 572, 574 - 575.

Gum-plô-vích (Gumplowicz), *Lút-vích* (1838 - 1909) — một nhà nghiên cứu luật tư sản và nhà xã hội học của Ba-lan. Trong các tác phẩm của mình về nhà nước và về xã hội học đã tìm cách xóa nhòa đấu tranh giai cấp, tuyên bố động lực của lịch sử là cuộc đấu tranh giữa các chủng tộc. Đã kêu gọi thắng tay đàn áp phong trào cách mạng. Bọn phát-xít và bọn theo chúng đã sử dụng rộng rãi lý luận bạo lực và luận điệu chủng tộc ngu dân của Gum-plô-vích. — 397.

Gvô-dơ-đép, C. A. (sinh năm 1883) — một đảng viên men-sê-vích theo chủ nghĩa thủ tiêu. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh, chủ tịch nhóm công nhân trong Ủy ban công nghiệp - chiến tranh trung ương. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là ủy viên Ban chấp hành Xô-viết Pê-tơ-rô-grát, thứ trưởng rồi bộ trưởng Bộ lao động trong Chính phủ lâm thời tư sản. — 546.

H

Ha-dơ (Haase), *Hu-gô* (1863 - 1919) — một trong những thủ lĩnh của Đảng dân chủ - xã hội Đức, một phần tử cơ hội chủ nghĩa. Năm 1911 đã được bầu làm chủ tịch Ban lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội Đức. Là đại biểu của quốc hội Đức trong các năm 1897 - 1907 và 1912 - 1918. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường pháit giữa. Tháng Tư 1917 là một trong những người sáng lập Đảng dân chủ - xã hội độc lập Đức. Trong thời gian nổ ra cuộc cách mạng tháng Mười một 1918 ở Đức, Ha-dơ đã tham gia cái gọi là Hội đồng dân biểu toàn quyền Đức, hội đồng này thi hành chính sách đàn áp phong trào cách mạng. — 4, 127, 131.

Hai-đu-kê-vích (Haidukiewich). — 87.

Hen-đman (Hyndman), *Hen-ri May-ơ* (1842 - 1921) — một đảng viên xã hội chủ nghĩa Anh, một phần tử cải lương. Trong những năm 1900 -

1910 là ủy viên Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa. Là một trong số những thủ lĩnh của Đảng xã hội chủ nghĩa Anh, đến năm 1916 đã rút khỏi đảng này sau khi hội nghị của đảng họp ở Xôn-phoóc-đơ đã lên án lập trường xã hội - sô-vanh của y đối với cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa. Có thái độ thù địch với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, chủ trương can thiệp chống nước Nga xô-viết. — 363.

Hin-đen-buốc (Hindenburg), *Pôn* (1847 - 1934) — một nhà hoạt động quân sự và hoạt động nhà nước của Đức, thống soái, đại biểu của những phần tử phản động và sô-vanh của chủ nghĩa đế quốc Đức. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là tư lệnh quân đội Đức tại mặt trận miền Đông, về sau là Tổng tham mưu trưởng. Là một trong số những kẻ tổ chức cuộc can thiệp vũ trang chống nước Nga xô-viết. Đã tham gia đàn áp cuộc cách mạng tháng Mười một 1918 ở Đức. Trong những năm 1925 - 1934 là tổng thống nước Cộng hòa Vây-ma. Năm 1933 đã trao cho Hít-le thành lập chính phủ, như vậy là chính thức trao toàn bộ chính quyền vào tay bọn phát-xít. — 434.

Hin-quýt (Hillquit), *Mô-rít* (1869 - 1933) — một đảng viên xã hội chủ nghĩa Mỹ, luật sư. Thoạt đầu đi theo chủ nghĩa Mác, về sau rơi vào chủ nghĩa cơ hội. Là một trong số những người lập ra Đảng xã hội chủ nghĩa cải lương ở Mỹ (1901); từ năm 1904 là ủy viên Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa; đã tham gia các đại hội của Quốc tế II. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh. — 223.

Hơ-glung (Höglung), *Các-lơ Txết Côn-xtan-tin* (1884 - 1956) — thủ lĩnh cánh tả của phong trào dân chủ - xã hội, cũng như của phong trào thanh niên xã hội chủ nghĩa ở Thụy-điển. Trong những năm 1908 - 1918 là biên tập viên báo "Stormklockan" ("Hội chuông báo động"). Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một người theo chủ nghĩa quốc tế, tại Hội nghị xã hội chủ nghĩa Xim-méc-van đã đứng về phía pháit tả Xim-méc-van; năm 1916 vì tuyên truyền chống chiến tranh nên đã bị truy tố trước tòa án. Trong những năm 1917 - 1924 là một trong những người lãnh đạo Đảng cộng sản Thụy-điển. Năm 1924 bị khai trừ khỏi Đảng cộng sản vì mắc phải chủ nghĩa cơ hội và vì công khai chống lại những quyết định của Đại hội V Quốc tế cộng sản. Năm 1926 đã trở về với Đảng dân chủ - xã hội. — 28, 102, 126, 128, 140, 155, 168 - 169, 173, 271, 297, 321, 352, 599, 621 - 622.

Hu-bơ (Huber), *Giô-han-nét* (1879 - 1948) — đảng viên dân chủ - xã hội cánh hữu Thụy-sĩ, luật sư, nhà chính luận. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh, tích cực cộng tác với tờ báo "Volksstimme" ("Tiếng dân") — cơ quan ngôn luận của cánh hữu trong Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ, đã đấu tranh chống phong trào Xim-méc-van. Sau chiến tranh đã chống lại phong trào cộng sản. — 426, 486, 487, 515.

Hum-be Đrô (Humbert-Droz), *Giuy-lơ* (sinh năm 1891) — một nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào dân chủ - xã hội ở Thụy-sĩ, một nhà báo. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - hòa bình chủ nghĩa; vì cự tuyệt không chịu phục vụ trong quân đội nên đã bị truy tố trước tòa án.

Từ năm 1921 đến năm 1942 là đảng viên Đảng cộng sản Thụy-sĩ; là đại biểu tham dự tất cả các đại hội (trừ Đại hội I) của Quốc tế cộng sản và là thư ký Ban chấp hành Quốc tế cộng sản; vì đã có những hoạt động cơ hội chủ nghĩa nên đã bị gạt khỏi cương vị này, về sau bị khai trừ khỏi đảng. Năm 1943 đã trở lại với Đảng dân chủ - xã hội, là bí thư đảng này (1947 - 1958). Đã tích cực tham gia phong trào bảo vệ hòa bình. — 459, 462, 515, 520, 522, 532, 539.

Huy-gô (Hugo), *Vích-to* (1802 - 1885) — một nhà văn dân chủ xuất sắc Pháp. Tác giả nhiều cuốn tiểu thuyết xã hội. — 106.

Huy-xman (Huysmans), *Ca-min* (1871 - 1968) — một trong những nhà hoạt động lão thành nhất của phong trào công nhân Bỉ, giáo sư ngữ văn, một nhà báo. Trong những năm 1904 - 1919 là thư ký Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa của Quốc tế II. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường phái giữa. Đã nhiều lần tham gia chính phủ Bỉ. Trong những năm cuối đời đã nhiều lần lên tiếng kêu gọi thiết lập quan hệ giữa các đảng xã hội chủ nghĩa với Đảng cộng sản Liên-xô. — 80, 85, 237, 269, 297, 300, 363, 407, 611 - 612.

I

I-a-pôn-ca (một phụ nữ Nhật-bản) — xem Bô-sơ, E. B.

I-a-pôn-txư (những người Nhật-bản) — xem Bô-sơ, E. B. Pi-a-ta-cốp, G. L.

I-an-xôn, *I-a. E.* (Braun-ơ) (1872 - 1917) — một nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào dân chủ - xã hội Lát-vi-a, một nhà chính luận và nhà phê bình văn học. Là ủy viên Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng dân chủ - xã hội vương quốc Lát-vi-a. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã đứng trên lập trường quốc tế chủ nghĩa. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 đã hy sinh trên đường trở về Nga. — 152.

I-lin, *Ph. N.* (1876 - 1944) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1897, một nhà cách mạng chuyên nghiệp, một đảng viên bên-sê-vích. Là một trong những người tổ chức cuộc khởi nghĩa vũ trang năm 1905 ở Rô-xtốp. Năm 1907 từ nơi bị đày đã lưu vong sang Pháp, sau đó sang Thụy-sĩ. Đã tích cực tham gia công tác đảng. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã giữ chức vụ lãnh đạo công tác xô-viết và công tác đảng; đã làm việc tại Xô-viết Mát-xcơ-va, Tòa án cách mạng, Tòa án tối cao và Tòa án tỉnh Mát-xcơ-va, tại Ủy ban kế hoạch nhà nước của nước Cộng hòa liên bang xã hội chủ nghĩa xô-viết Nga và trong các cơ quan khác. Từ năm 1930 về hưu. — 305.

I-nét-xa — xem Ác-măng, I. Ph.

I-óc-đan-xki. N. I. (1876 - 1928) — một đảng viên dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị, đã có lập trường gần với những người men-sê-vích ủng hộ đảng, về sau đã quay theo phái thủ tiêu. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã ủng hộ chiến tranh. Sau cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là phái viên của Chính phủ lâm thời tư sản trong các quân đoàn tại mặt trận miền Tây - Nam. Năm 1921 đã gia nhập Đảng cộng sản (b) Nga. Đã làm công tác ngoại giao và công tác văn học - xuất bản. — 50.

I-ô-nốp (*Côi-ghen, Ph. M.*) (1870 - 1923) — một đảng viên dân chủ - xã hội, một trong những thủ lĩnh của phái Bun, về sau trở thành đảng viên đảng bên-sê-vích. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã tham gia cánh quốc tế chủ nghĩa trong phái Bun. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười gia nhập Đảng cộng sản (b) Nga, đã làm việc ở tỉnh Vô-tơ. — 120.

I-ô-xíp Đgiu. — xem Xta-lin, I.V.

I-u, I-u-ri, I-u-ri — xem Pi-a-ta-cốp, G. L.

I-ua-kê-vích, L. (Rư-ban-ca) (1885 - 1918) — một phần tử dân tộc chủ nghĩa ở U-cra-i-na. Là ủy viên Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội U-cra-i-na. Trong những năm 1913 - 1914 đã tích cực tham gia cộng tác với tạp chí dân tộc chủ nghĩa tư sản là tạp chí "Cái chuông" ("Đơ-dơ-vin"). Trong những năm chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới đã xuất bản ở Lô-da-nơ tờ nguyệt san "Đấu tranh", chủ trương tách công nhân U-cra-i-na thành một đảng dân chủ - xã hội riêng biệt, tách U-cra-i-na ra khỏi nước Nga và lập ra chính thể quân chủ tư sản - địa chủ U-cra-i-na. Lê-nin đã phê phán kịch liệt I-ua-kê-vích, gọi y là một phần tử tiểu tư sản dân tộc chủ nghĩa, đại biểu của thứ "chủ nghĩa dân tộc hèn kém nhất, ngu xuẩn và phản động nhất" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 24, tr. 127). — 254, 298, 321, 400, 414.

K

Ke-rơ (Kerr), Sác-lơ — một người Mỹ, đã xuất bản các sách xã hội chủ nghĩa. V. I. Lê-nin đã ủy nhiệm cho A. M. Côn-lôn-tai đàm phán với Ke-rơ về việc xuất bản bằng tiếng Anh cuốn sách nhỏ của Người "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh" (xem V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 307 - 350). — 135, 187 - 188, 222, 271.

Kê-đrốp, M. X. (1878 - 1941) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1901, một người bôn-sê-vích. Từ năm 1912 đến 1915 đã sống lưu vong. Từ tháng Năm 1917 là ủy viên Tổ chức quân sự trực thuộc Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga và ủy viên Thường vụ các tổ chức bôn-sê-vích toàn Nga, là một trong những biên tập viên tờ "Sự thật binh sĩ".

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã đảm nhiệm nhiều cương vị quan trọng. — 287.

Kê-ren-xki, A. Ph. (1881 - 1970) — đảng viên xã hội chủ nghĩa - cách mạng. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là bộ trưởng Bộ tư pháp, bộ trưởng Bộ chiến tranh và hàng hải, sau đó là thủ tướng Chính phủ lâm thời tư sản và tổng tư lệnh. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã chống lại Chính quyền xô-viết, năm 1918 đã chạy ra nước ngoài. Trong khi sống lưu vong đã tiến hành tuyên truyền chống Liên-xô. — 202, 542, 546, 550, 560, 562, 569, 571, 572.

Kha-ri-tô-nốp, M. M. (1887 - 1948) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1905, một đảng viên bôn-sê-vích. Từ năm 1912 sống ở Thụy-sĩ, là thành viên của chi bộ bôn-sê-vích ở Xuy-rích, là bí thư chi bộ này và là đại biểu dự hội nghị Béc-nơ các chi bộ bôn-sê-vích hải ngoại (1915). Trở về Nga hồi tháng Tư 1917; là bí thư quận Gô-rốt-xkôi số 2 của Pê-tơ-rô-grát và là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm công tác đảng, công tác kinh tế và công tác quân sự ở Pê-tơ-rô-grát, sau đó ở Ki-ép. Trong thời gian có cuộc tranh luận về công đoàn (1920 - 1921) đã ủng hộ đường lối của Tơ-rốt-xki. Trong những năm 1922 - 1925 là bí thư Cục U-ran, đảng ủy tỉnh Péc-mơ và tỉnh Xa-ra-tốp. Tại Đại hội XIV Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô đã ngã theo "phái đối lập mới", về sau gia nhập khối liên minh thống nhất Tơ-rốt-xki - Di-nô-vi-ép, do đó đến năm 1927 đã bị Đại hội XV khai trừ khỏi đảng. Đến năm 1928, sau khi được khôi phục đảng tịch, đã làm việc trong Ban kiểm tra trung ương — Bộ dân ủy thanh tra công nông, sau đó trong Bộ dân ủy ngoại thương. — 123, 200 - 201, 224 - 227, 240 - 241, 242 - 245, 274, 374 - 375, 383 - 384, 586.

Khan-xen (Hansen), Ác-vít Hin-béc-tơ (sinh năm 1894) — đảng viên Đảng cộng sản Na-uy. Là nhà báo. Từ năm 1910 là đảng viên Đảng công nhân Na-uy, thuộc cánh tả của đảng này. Từ năm 1915 là biên tập viên các tờ báo địa phương của đảng này. Từ năm 1917 là thư ký Liên đoàn thanh niên xã hội chủ nghĩa Na-uy. Từ năm 1923 là ủy viên Ban chấp hành trung ương, ủy viên Bộ chính trị Đảng cộng sản Na-uy (có những thời gian gián đoạn). Từ năm 1924 là ủy viên dự khuyết Ban chấp hành Quốc tế cộng sản, sau Đại hội V là ủy viên dự khuyết đoàn chủ tịch Ban chấp hành Quốc tế cộng sản. Trong thời kỳ Na-uy bị phát-xít chiếm đóng cho đến khi chiến tranh thế giới lần thứ hai chấm dứt đã sống ở Thụy-điển. Sau khi trở về nước là một trong những các bí thư Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Na-uy. 392.

"*Khô-da-in*" ("Ông chủ") — xem Goóc-ki, Mác-xim.

"*Khô-dai-ca*" ("Bà chủ") — xem Rô-lăng Hôn-xtơ, Hăng-ri-ét-ta.

Ki-ép-xki, P., Ki-ép-xki, Pi-ốt, Ki — xem Pi-a-ta-cốp, G. L.

Ki-ép-xki-ê — xem Bô-sơ, E. B. và Pi-a-ta-cốp, G. L.

Kích-nát-dê (Xtép-cô), N. Đ. (1885 - 1951) — đảng viên đảng bôn-sê-vích từ năm 1903. Là nhà cách mạng chuyên nghiệp. Trong những năm 1906 - 1917 đã sống lưu vong ở Thụy-sĩ. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã bí mật làm công tác đảng ở Gru-di-a. Từ năm 1921, sau khi Chính quyền xô-viết ở Gru-di-a được thành lập, đã làm biên tập viên báo "Người cộng sản", sau đó làm giám đốc nhà xuất bản quốc gia "Xa-khen-ga-mi", phó giám đốc phân viện Gru-da-a của Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin trực thuộc Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Liên-xô. — 137, 138, 219, 428 - 429, 431 - 435, 464.

Kin-ken — một đảng viên dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. — 123, 170 - 171.

Kni-phơ (Knief), *Giô-han* (1880 - 1919) — một đảng viên cộng sản Đức. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã gia nhập nhóm "Quốc tế", đã lãnh đạo nhóm cấp tiến cánh tả ở Brê-mơ, nhóm này thông qua Khi-phơ đã trực tiếp tiếp xúc với V. I. Lê-nin; cuối năm 1916 đã lập ra tạp chí "Arbeiterpolitik" ("Chính trị công nhân") để đứng trên lập trường mác-xít mà đấu tranh chống phái giữa và bọn xã hội - số-vanh. — 448.

Kvoác (Quarck), *Mác-xơ* (1860 - 1930) — một phần tử dân chủ - xã hội cánh hữu với Đức, luật gia và nhà chính luận. Trong những năm 1895 - 1917 làm biên tập viên báo "Volksstimme" ("Tiếng dân") — cơ quan ngôn luận của Đảng dân chủ - xã hội Đức, đã tích cực cộng tác với nhiều xuất bản phẩm định kỳ của đảng này, trong đó có tạp chí lý luận "Die Neue Zeit" ("Thời mới") và với tờ báo "Vorwärts" ("Tiến lên"), cơ quan ngôn luận trung ương của đảng. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - số-vanh, đã hăng hái chủ trương chính sách cộng tác giữa Đảng dân chủ - xã hội với các giai cấp thống trị ở Đức. — 151, 152.

L

La-rin, I-u. (*Lu-ri-ê, M. A.*) (1882 - 1932) — một đảng viên dân chủ - xã hội, một đảng viên men-sê-vích. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã ngã theo phái giữa. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 đã cầm đầu nhóm men-sê-vích quốc

tế chủ nghĩa. Tháng Tám 1917 được kết nạp vào đảng bôn-sê-vích. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm việc ở các cơ quan xô-viết và các cơ quan kinh tế. — 30, 97, 265 - 266, 595.

La Sê-nê (La Chesnais) — một nhà xã hội chủ nghĩa Pháp, một nhà chính luận. Đã cộng tác với báo "L'Humanité" ("Nhân đạo") từ ngày thành lập tờ báo này cho đến năm 1918. — 116.

Lau-phen-béc (Laufenberg), *Hen-rich* (Éc-lơ (Erler), Céc-lơ) (1872 - 1932) — một đảng viên dân chủ - xã hội cánh tả Đức, một nhà chính luận. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa. Sau Cách mạng tháng Mười một 1918 đã gia nhập Đảng cộng sản Đức, và chẳng bao lâu sau đã cầm đầu nhóm đối lập "tả khuynh" tuyên truyền những quan điểm vô chính phủ - công đoàn chủ nghĩa và cương lĩnh tiểu tư sản - quốc gia chủ nghĩa của cái gọi là "chủ nghĩa bôn-sê-vích dân tộc". Hội tháng Mười 1919 sau khi nhóm đối lập "cánh tả" bị khai trừ khỏi Đảng cộng sản Đức, Lau-phen-béc đã tham gia thành lập Đảng công nhân cộng sản Đức. Cuối năm 1920 đã bị khai trừ khỏi Đảng công nhân cộng sản Đức. Về sau đã xa rời phong trào công nhân, đã cộng tác với các tạp chí vô chính phủ chủ nghĩa, đã viết bài về các vấn đề văn hóa. — 158.

Lê-đê-bua (Ledebour), *Ghê-oóc-gơ* (1850 - 1947) — một đảng viên dân chủ - xã hội Đức từ năm 1900 đến năm 1918 là nghị sĩ đại biểu cho Đảng dân chủ - xã hội Đức trong Quốc hội. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã chủ trương khôi phục những liên hệ quốc tế, đã tham gia Hội nghị Xim-méc-van, gia nhập phái hữu Xim-méc-van. Năm 1916, sau khi có sự phân liệt trong Đảng dân chủ - xã hội Đức đã gia nhập "nhóm dân chủ - xã hội lao động" trong Quốc hội Đức, về sau này, đến năm 1917 nhóm này tạo thành hạt nhân chính của Đảng dân chủ - xã hội độc lập Đức theo chủ nghĩa phái giữa, là đảng đã ủng hộ bọn số-vanh công khai. Trong những năm 1920 - 1924 đã cầm đầu một nhóm độc lập nhỏ trong Quốc hội Đức. Năm 1931 đã gia nhập đảng công nhân xã hội chủ nghĩa. Sau khi Hít-le lên cầm quyền, đã lưu vong sang Thụy-sĩ. — 189, 207, 257, 534.

Lê-ghin (Legien), *Các-lơ* (1861 - 1920) — một đảng viên chủ nghĩa - xã hội cánh hữu Đức, là một trong những thủ lĩnh công đoàn, một phần tử xét lại. Từ năm 1890 là chủ tịch Tổng công đoàn Đức. Từ năm 1903 là thư ký, và từ năm 1913 là chủ tịch Ban thư ký công đoàn thế giới. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa

thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh cực đoan. Trong những năm 1919 - 1920 là đại biểu quốc hội của Cộng hòa Vây-ma. Đã đấu tranh chống phong trào cách mạng của giai cấp vô sản. — 189, 363.

Lê-nin, V. I. (U-li-a-nốp, V. I., Ba-din, Đì-a-đi-a, C. I-va-nốp, I-va-nốp-xki, V. I., V. I-lin, N. Lê-nin, N. Lê-níp-txun, V. I. U., V. U.) (1870 - 1924) — những tài liệu về tiểu sử. — 2, 3, 4, 6, 8, 10 - 11, 12, 14 - 15, 22, 23, 32 - 33, 38 - 41, 44, 64 - 65, 77, 80 - 84, 86, 87 - 88, 92, 113, 137 - 139, 143, 147, 149, 150, 151, 152, 153, 160, 162, 166, 170, 176, 181, 182, 185, 187, 190, 192, 194, 196, 198, 200 - 201, 213, 217, 219, 220 - 221, 226, 231, 235, 237, 241, 242, 249, 252, 255, 263, 269, 270, 273 - 275, 294, 296, 298, 301, 303 - 304, 322, 327, 332, 338, 347 - 351, 354 - 355, 359, 360, 364, 367, 371, 372 - 373, 375, 378, 379, 380, 384, 394, 396 - 400, 408, 414, 418, 420, 427, 435, 436, 437, 439, 445 - 447, 457 - 459, 461, 462, 463, 464 - 465, 476, 477, 478, 488, 489, 513, 518, 520, 522, 524, 525, 547, 548, 549 - 550, 551 - 552, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 561, 563 - 564, 565, 571, 578, 580, 582 - 583, 585, 586, 587, 588, 590, 591 - 592, 597 - 598, 602, 603 - 604, 605, 613, 615, 616, 619 - 622.

Lê-va — xem Vla-đi-mi-cốp, M. C.

Lê-vin-xki, V. P. (1880 - 1953) — một trong những nhà hoạt động của phong trào dân chủ - xã hội U-cra-i-na ở Ga-li-xi-a. Trong những năm 1913 - 1914 đã cộng tác tích cực với tạp chí "Cái chuông", một tạp chí hợp pháp của giai cấp tư sản dân tộc chủ nghĩa. Sau Cách mạng tháng Mười đã chạy về phe công khai thù địch với Chính quyền xô-viết. — 254.

Lê-vy (Levi) (Hác-stanh), Pôn (1883 - 1930) — một đảng viên dân chủ - xã hội Đức, luật sư. Đã tham gia Hội nghị Xim-méc-van (1915), là thành viên trong nhóm tả Xim-méc-van ở Thụy sĩ, thành viên của "Liên minh Xpác-ta-cút". Tại Đại hội thành lập Đảng cộng sản Đức đã được bầu vào Ban chấp hành trung ương. Tháng Hai 1921 đã rút ra khỏi Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Đức; đến tháng Tư thì bị khai trừ khỏi đảng này vì đã trắng trợn vi phạm kỷ luật đảng. Về sau đã trở lại Đảng dân chủ - xã hội. — 468, 513, 581.

Lên-sơ (Lensch), Pôn (1873 - 1926) — đảng viên dân chủ - xã hội Đức. Trong những năm 1905 - 1913 là biên tập viên tờ "Leipziger Volks-

zeitung" ("Báo nhân dân Lai-pxích), cơ quan ngôn luận của cánh tả Đảng dân chủ - xã hội. Từ đầu cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã chuyển sang lập trường chủ nghĩa xã hội - sô-vanh. Sau chiến tranh là tổng biên tập tờ "Deutsche Allgemeine Zeitung" ("Báo toàn nước Đức"), cơ quan ngôn luận của bộ phận tư bản công nghiệp ở vùng Rúa. Đến năm 1922, do sự đòi hỏi của các đảng viên cấp cơ sở của Đảng dân chủ - xã hội Đức, đã bị khai trừ khỏi đảng. — 367.

Li-a-không-tơ-cai-a — vợ của Li-a-không-tơ-ki, C. — 100, 165, 177, 184, 199, 216.

Li-a-không-tơ-ki, C. (chết năm 1917) — một người di cư từ U-cra-i-na đến. Là chủ nhân một xưởng in tiếng Nga nhỏ ở Giơ-ne-vơ, hồi đầu chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới xưởng này đã in một vào số của báo "Người dân chủ - xã hội", cơ quan trung ương của đảng bôn-sê-vích và cuốn sách mỏng của V. I. Lê-nin "Chủ nghĩa xã hội và chiến tranh". — 64, 70, 78, 100, 138, 149, 152, 154, 165, 184, 216, 414.

Li-a-l., Li-a-lin — xem Pi-a-ta-cốp, G. L.

Li-li-na, D. I. (1882 - 1929) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1902. Đã tham gia hoạt động bí mật ở Nga. Năm 1908 lưu vong ra nước ngoài; đã cộng tác với báo "Ngôi sao", "Sự thật", với tạp chí "Nữ công nhân". Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã phụ trách công tác vận chuyển tài liệu. Là một trong những bí thư của chi bộ bôn-sê-vích ở Béc-nơ. Tháng Tư 1917 đã trở về Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm công tác đảng và công tác xô-viết. — 121, 136, 274, 305, 306, 308, 337, 338, 346 - 347, 366, 436.

Li-út-mi-la — xem Xtan, L. N.

Liép-nếch (Liebknecht), Các-lơ (1871 - 1919) — nhà hoạt động xuất sắc của phong trào công nhân Đức và quốc tế, một trong số những người lãnh đạo cánh tả Đảng dân chủ - xã hội Đức. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã đứng trên lập trường cách mạng - quốc tế chủ nghĩa. Năm 1916 bị kết án tù khổ sai vì đã hoạt động tuyên truyền chống chủ nghĩa quân phiệt. Năm 1918 đã được thả; trong Cách mạng tháng Mười một ở Đức đã cùng với R. Lút-xăm-bua lãnh đạo đội tiên phong cách mạng của công nhân Đức. Đã làm biên tập viên báo "Die Rote Fahne" ("Cờ

đỏ"). Là một trong những người sáng lập ra Đảng cộng sản Đức. Sau khi cuộc khởi nghĩa của công nhân Béc-ling bị đàn áp vào tháng Giêng 1919, đã bị giết hại một cách dã man. — 517, 543.

Lin-đha-ghen (Lindhagen), *Các-lơ* (1860 - 1946) — một nhà hoạt động chính trị Thụy-điển, từ năm 1909 là đảng viên dân chủ - xã hội. Từ năm 1897 là đại biểu Quốc hội Thụy-điển, trong những năm 1903 - 1930 là thị trưởng Xtốc-khôn. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một người theo chủ nghĩa quốc tế. Năm 1917 là một trong những người tổ chức ra Đảng dân chủ - xã hội cánh tả Thụy-điển, đảng này đến năm 1919 đã gia nhập Quốc tế cộng sản. Năm 1921 bị khai trừ khỏi Đảng cộng sản vì đã chống lại Đại hội II của Quốc tế cộng sản, và đã trở về với Đảng dân chủ - xã hội. — 536, 586.

Lít-vi-nốp, *M. M.* (Mác-xi-mô-vích, Pa-pa-sa) (1876 - 1951) — một nhà hoạt động nổi tiếng của Đảng cộng sản và Nhà nước xô-viết, một cán bộ ngoại giao. Đảng viên từ năm 1898. Năm 1902 lưu vong ra nước ngoài. Đã tích cực tham gia việc phổ biến báo "Tia lửa", việc xuất bản tờ báo bôn-sê-vích hợp pháp đầu tiên là tờ "Đời sống mới". Năm 1907 là đại biểu và thư ký của phái đoàn Nga tại Đại hội xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Stút-ga; là đại diện của những người bôn-sê-vích tại Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã giữ những cương vị trọng trách trong công tác ngoại giao. — 28, 29, 51, 56, 59, 63, 83, 85, 108, 176, 549.

Lô (Law), *En-đriu Bô-na* (1858 - 1923) — một chính khách phản động Anh, là một trong những thủ lĩnh của đảng bảo thủ. Trong những năm 1915 - 1916 là bộ trưởng Bộ thuộc địa, từ năm 1916 đến năm 1918 là bộ trưởng Bộ tài chính. Từ năm 1919 là quan chưởng ấn; đã tham gia Hội nghị hòa bình Pa-ri, là ủy viên trong Hội đồng tối cao của khối Đồng minh. Trong những năm 1922 - 1923 là thủ tướng. Là một trong những kẻ cố vũ cho chính sách chống xô-viết của chủ nghĩa đế quốc Anh. — 544.

Lô-rê (Lore), *Lít-vích* (sinh năm 1875) — một đảng viên dân chủ - xã hội Đức. Từ năm 1903 đã sống ở Mỹ, là bí thư Liên đoàn Đức của Đảng xã hội chủ nghĩa. Từ năm 1919 là người xuất bản tờ báo "New Yorker Volkszeitung" ("Báo nhân dân Niu-óc"), cơ quan ngôn luận Liên đoàn Đức của Đảng công nhân, đến 1922 là ủy viên trong cơ quan lãnh đạo đảng này. Song vì hoạt động có tính chất

cơ hội chủ nghĩa hữu khuynh, cho nên đến giữa những năm 30 đã bị khai trừ khỏi đảng này. — 220.

Lô-ri-ô (Loriot), *Phéc-đi-năng* (1870 - 1930) — một đảng viên xã hội chủ nghĩa Pháp; trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa, tại Hội nghị Ki-en-tan (1916) đã gia nhập phái tả Xim-méc-van. Trong những năm 1920 - 1927 là đảng viên Đảng cộng sản Pháp. Là đại biểu tham dự Đại hội III của Quốc tế cộng sản.

Năm 1927 đã bị khai trừ khỏi Đảng cộng sản vì là một phần tử cơ hội chủ nghĩa hữu khuynh, — 513, 610, 612.

Lông-ghê (Longuet), *Giăng* (1876 - 1938) — một trong những thủ lĩnh của Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp và của Quốc tế II, một nhà chính luận. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã cầm đầu nhóm thiểu số hòa bình chủ nghĩa - phái giữa trong Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp. Là một trong những người sáng lập và biên tập viên của tờ báo "Le Populaire" ("Nhân dân") — cơ quan của phái giữa ở Pháp. Đã chống lại việc Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp gia nhập Quốc tế cộng sản và chống lại việc thành lập Đảng cộng sản Pháp. Từ năm 1921 là ủy viên Ban chấp hành Quốc tế Viên (Quốc tế II^{1/2}). Từ năm 1923 là một trong những người lãnh đạo của cái gọi là Quốc tế công nhân xã hội chủ nghĩa.

Trong những năm 30 đã chủ trương thống nhất hành động của những người xã hội chủ nghĩa và những người cộng sản chống lại chủ nghĩa phát-xít, đã tham gia các tổ chức quốc tế đấu tranh chống chủ nghĩa phát-xít và chống chiến tranh. — 228, 375, 482, 534.

Lu-na-tsác-xki, *A. V.* (1875 - 1933) — tham gia phong trào cách mạng vào đầu những năm 90. Sau Đại hội II của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, là đảng viên bôn-sê-vích. Là ủy viên trong các ban biên tập của các tờ báo bôn-sê-vích "Tiến lên", "Người vô sản", và sau đó của tờ "Đời sống mới". Trong những năm thế lực phản động thống trị, đã xa rời chủ nghĩa Mác, tham gia phái "Tiến lên" chống đảng, đòi hỏi sáp nhập chủ nghĩa Mác với tôn giáo. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới Lu-na-tsác-xki đã đứng trên lập trường chủ nghĩa quốc tế. Vào đầu năm 1917 đã gia nhập nhóm "liên khu", về sau đã cùng nhóm này được kết nạp vào đảng tại Đại hội VI của Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là một nhà hoạt động nổi tiếng của Nhà nước xô-viết, là bộ trưởng Bộ dân ủy giáo

đục cho đến năm 1929, sau đó là chủ tịch Ủy ban khoa học trực thuộc Ban chấp hành trung ương các Xô-viết Liên-xô. Là tác giả nhiều tác phẩm bàn về nghệ thuật và văn học. — 428 - 429, 481, 557 - 558, 559, 606.

Lúc-xăm-bua (Luxemburg), *Rô-da* (1871 - 1919) — một nhà hoạt động lỗi lạc của phong trào công nhân quốc tế, một trong những thủ lĩnh của cánh tả trong Quốc tế II. Là một trong những người sáng lập và lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan. Từ năm 1897 đã tích cực tham gia phong trào dân chủ - xã hội Đức, đã đấu tranh chống chủ nghĩa Béc-stanh và chủ nghĩa Min-lơ-răng. R. Lúc-xăm-bua đã tham gia cuộc cách mạng Nga lần thứ nhất (Vác-sa-va). Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới đã có thái độ điều hòa đối với phái thủ tiêu, năm 1912 đã chống lại cái gọi là phái đối lập "Rô-dơ-la-mô-va" trong Đảng dân chủ - xã hội Ba-lan, phái này gần gũi nhất với đảng bôn-sê-vích.

Từ đầu cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa. Là một trong những người sáng lập ra nhóm "Quốc tế" ở Đức, về sau đổi tên thành nhóm "Xpác-ta-cút", và về sau thành "Liên minh Xpác-ta-cút". Sau Cách mạng tháng Mười một 1918 đã tham gia với vai trò lãnh đạo tại Đại hội thành lập của Đảng cộng sản Đức. Tháng Giêng 1919 đã bị bắt và bị giết theo lệnh của chính phủ Sai-đê-man.

Lê-nin đánh giá cao R. Lúc-xăm-bua, nhưng đã nhiều lần phê phán những sai lầm của Lúc-xăm-bua, qua đó mà giúp bà có được một lập trường đúng đắn. — 26, 268, 292, 314, 336, 352, 362, 364, 379, 470.

Luy-tê-ra-an (Luteraan), *Ba-ren-đơ* (sinh năm 1878) — một đảng viên dân chủ - xã hội Hà-lan, một nhà báo. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã đứng trên lập trường quốc tế chủ nghĩa, trong những năm 1911 - 1916 là ủy viên trong Ban lãnh đạo trung ương của Đảng dân chủ - xã hội Hà-lan. Về sau là đảng viên Đảng xã hội chủ nghĩa độc lập, sau này là Đảng công nhân cộng sản Ni-đéc-lan-đơ. Sau chiến tranh thế giới lần thứ hai là đảng viên Đảng lao động. — 132.

Lvốp, *G. E.* (1861 - 1925) — công tước, một đại địa chủ, đảng viên dân chủ - lập hiến. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là chủ tịch Liên minh hội đồng địa phương toàn Nga, về sau là một trong những chủ tịch của Liên minh thống nhất các hội đồng địa phương và các thành phố — hai tổ chức của bọn tư sản

đế quốc và của bọn địa chủ. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 — từ tháng Ba đến tháng Bảy — là chủ tịch Hội đồng bộ trưởng và bộ trưởng Bộ nội vụ trong Chính phủ lâm thời tư sản. Là một trong những kẻ chủ xướng cuộc đàn áp đẫm máu chống công nhân và binh sĩ Pê-tơ-rô-grát trong những ngày tháng Bảy 1917. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã trở thành một tên bạch vệ lưu vong; tham gia tổ chức cuộc can thiệp vũ trang của các nước ngoài chống nước Nga xô-viết. — 460, 573.

M

"*Ma-ca-rô*" — xem Nô-ghin, V. P.

Ma-clin (Maclean), *Giôn* (1879 - 1923) — nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào công nhân Anh, nhà giáo. Trước chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã gia nhập cánh tả trong Đảng xã hội chủ nghĩa Anh và đã trở thành một trong những thủ lĩnh của đảng này ở Scot-len. Trong thời gian chiến tranh đã đứng trên lập trường quốc tế chủ nghĩa, đã tích cực tuyên truyền cách mạng, chống chiến tranh, là một trong những người tổ chức và lãnh đạo các cuộc biểu tình và những cuộc bãi công có tính chất quần chúng của công nhân (trong đó có cả những cuộc nổ ra ở những xí nghiệp quân sự), do đó đã nhiều lần bị chính phủ Anh khủng bố. Tháng Tư 1916 đã được bầu vào Ban lãnh đạo của Đảng xã hội chủ nghĩa Anh. Trong những năm cuối đời đã không tích cực hoạt động chính trị nữa. — 375.

Ma-li-nốp-xki, *R. V.* (1876 - 1918) — một tên khiêu khích, mật vụ của Sở an ninh Mát-xcơ-va. Năm 1906 đã lọt vào phong trào công nhân với những mục đích vụ lợi, sau đó thâm nhập vào đảng bôn-sê-vích, vào ban lãnh đạo của đảng này. Nhờ sự giúp đỡ của cơ quan an ninh của Nga hoàng, đã trúng cử làm đại biểu trong Đuma nhà nước IV, đại biểu của đoàn tuyển cử công nhân tỉnh Mát-xcơ-va. Năm 1914, có nguy cơ bị lộ, đã thôi chức nghị sĩ nhờ sự xếp đặt của Bộ nội vụ, rồi bỏ trốn ra nước ngoài. Năm 1918 đã trở về nước Nga xô-viết, bị truy tố và bị xử bắn theo sự kết án của Tòa án tối cao của Ban chấp hành trung ương các Xô-viết toàn Nga. — 23, 353, 357, 381, 382.

Ma-nu-in-xki, *Đ. D.* (Bê-dơ-ra-bốt-xui) (1883 - 1959) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1903. Đã hoạt động cách mạng ở Pê-téc-bua, Đơ-vin-xcơ, Crôn-stát, Mát-xcơ-va. Đến cuối

năm 1907 đã ra nước ngoài lưu vong. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã đứng trên lập trường quốc tế, tuy nhiên lại có những dao động ngả về chủ nghĩa phái giữa. Đã cộng tác với các tờ báo men-sê-vích "Tiếng nói", "Lời nói của chúng ta". Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã giữ cương vị trọng trách trong công tác đảng và công tác ngoại giao. — 428 - 429.

Ma-tsin-xki, V. D. (Mê-tso, V.) (1876 - 1951) — một phần tử men-sê-vích theo chủ nghĩa thủ tiêu, một kỹ sư. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là một người ngoài đảng, làm công tác khoa học và sư phạm tại các trường cao đẳng và tại các cơ quan khác ở Mát-xcơ-va. — 463.

Ma-xlốp, P. P. (1867 - 1946) — nhà kinh tế, một đảng viên dân chủ - xã hội, tác giả nhiều tác phẩm về vấn đề ruộng đất, trong đó đã mưu toan xét lại chủ nghĩa Mác. Sau Đại hội II của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã ngả theo phái men-sê-vích, đưa ra cương lĩnh men-sê-vích địa phương công hữu hóa ruộng đất. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới là một phần tử thủ tiêu. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười thời hoạt động chính trị, làm công tác sư phạm và công tác khoa học. — 16, 31, 57, 83, 86, 113, 118, 136, 463.

Mác (Marx), Các (1818 - 1883) — nhà sáng lập ra chủ nghĩa cộng sản khoa học, nhà tư tưởng thiên tài, lãnh tụ và người thầy của giai cấp vô sản quốc tế. (Xem bài viết của V. I. Lê-nin "Các Mác (Tiểu sử tóm tắt kèm theo sự trình bày chủ nghĩa Mác)". V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 26, tr. 43 - 93). — 38, 64, 416, 441, 445 - 446, 447, 472 - 473, 512, 514, 604.

Mác-cu, Va-lê-ri-u (sinh năm 1898) — một đảng viên dân chủ - xã hội Ru-ma-ni. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới sống ở Thụy-sĩ, tham gia tổ chức sinh viên của thanh niên. Năm 1916 đã được V. I. Lê-nin ủy nhiệm đi Pa-ri, Mát-xcơ-va và Ru-ma-ni. Sau chiến tranh đã sống ở Đức, có một thời gian tham gia Đảng cộng sản Đức, về sau đã xa rời phong trào cách mạng. — 374.

Mác-tốp, L. (Txê-đéc-bau-mơ, I-u, Ó) (1873 - 1923) — một trong số các thủ lĩnh của chủ nghĩa men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới là một phần tử thủ tiêu, biên tập viên báo "Tiếng nói người dân chủ - xã hội",

đã tham dự hội nghị tháng Tám chống đảng (1912). Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường phái giữa. Là ủy viên trong Ban thư ký hải ngoại của Ban tổ chức. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã chống lại Chính quyền xô-viết. Năm 1920 đã lưu vong sang Đức, cho xuất bản ở Béc-ling tờ "Truyền tin xã hội chủ nghĩa" phản cách mạng của bọn men-sê-vích. — 16, 20, 26, 29, 59, 72, 77, 90, 122, 208, 253, 259, 269, 274, 281, 286, 291, 294, 298, 301, 320, 407, 437, 497, 514, 551, 557, 569, 595.

Mác-tu-sca — xem Mác-tốp, L.

Mác-tu-nốp, A. (Pê-ke, A. X.) (1865 - 1935) — một trong những thủ lĩnh của "phái kinh tế", một đảng viên men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới là một phần tử thủ tiêu. Là ủy viên ban biên tập báo "Tiếng nói người dân chủ - xã hội", cơ quan ngôn luận của phái thủ tiêu. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường phái giữa.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã tách khỏi đảng men-sê-vích. Năm 1923 tại Đại hội XII Đảng cộng sản (b) Nga đã được kết nạp vào đảng. —8, 72.

Mác-xi-mô-vích — xem Lit-vi-nốp, M. M.

Man (Mann), Tôm (1856 - 1941) — một nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào công nhân Anh. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã đứng trên lập trường quốc tế chủ nghĩa. Là một trong những người tổ chức cuộc đấu tranh của công nhân Anh chống lại cuộc can thiệp chống Nhà nước xô-viết. Là đảng viên Đảng cộng sản Anh từ khi đảng được thành lập (1920). Đã tích cực đấu tranh cho sự thống nhất của phong trào công nhân quốc tế, chống lực lượng đế quốc phản động và chống chủ nghĩa phát-xít. — 610.

May-ơ (Mayer), Eng-xtơ (1887 - 1930) — một trong những nhà hoạt động của phong trào công nhân Đức và quốc tế. Từ năm 1908 là đảng viên Đảng xã hội chủ nghĩa Đức. Từ năm 1913 là biên tập viên chính trị của báo "Vorwärts" ("Tiến lên"). Vì hoạt động cách mạng đã bị chính quyền Đức hoàng khủng bố. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là đại diện nhóm "Quốc tế" tại Hội nghị Xim-méc-van và Hội nghị Ki-en-tan. Đã nhiệt liệt hoan nghênh Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười ở Nga,

đã tích cực tham gia Cách mạng tháng Mười một ở Đức. Là một trong những người sáng lập ra Đảng cộng sản Đức, là ủy viên Ban chấp hành trung ương (có những thời gian gián đoạn). Là đại biểu của Đảng cộng sản Đức tại Đại hội II và Đại hội IV của Quốc tế cộng sản. — 298, 300.

Méc-hem (Merrheim), *An-phông-xơ* (1881 - 1925) — nhà hoạt động công đoàn ở Pháp, một phần tử công đoàn chủ nghĩa. Hồi đầu chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một trong những người lãnh đạo cánh tả trong phong trào công đoàn chủ nghĩa ở Pháp, cánh này đã chống lại chủ nghĩa xã hội - sô-vanh và chống chiến tranh đế quốc chủ nghĩa; đã tham gia Hội nghị Xim-méc-van, gia nhập phái hữu Xim-méc-van. Những dao động vốn có từ hồi ấy của Méc-hem và thái độ không dám hoàn toàn đoạn tuyệt với bọn xã hội - sô-vanh đã được Méc-hem đến lập trường phái giữa - hòa bình chủ nghĩa vào cuối năm 1916, còn đến đầu năm 1918 thì chuyển sang lập trường của chủ nghĩa xã hội - sô-vanh công khai và chủ nghĩa cải lương. Đã có thái độ thù địch với Liên-xô. — 99, 175, 230, 482, 506, 526, 534.

Mê-lê-nép-xki, *M. I.* (Ba-xóc) (1879 - 1938) — một phần tử dân tộc chủ nghĩa tiểu tư sản U-cra-i-na, một phần tử men-sê-vích, là một trong những thủ lĩnh của tổ chức dân chủ - xã hội U-cra-i-na "Xpin-ca". Năm 1912 đã tham gia hội nghị tháng Tám chống đảng hợp ở Viên. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử tích cực hoạt động của tổ chức tư sản - dân tộc chủ nghĩa "Liên minh giải phóng U-cra-i-na". Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm công tác kinh tế. — 67.

Mê-rinh (Mehring), *Phran-tơ* (1846 - 1919) — nhà hoạt động xuất sắc của phong trào công nhân Đức, là một trong những thủ lĩnh và lý luận gia của cánh tả trong Đảng dân chủ - xã hội Đức. Là một trong những biên tập viên cơ quan lý luận của đảng là tạp chí "Die Neue Zeit" ("Thời mới"); về sau đã làm biên tập viên tờ "Leip-ziger Volkszeitung" ("Báo nhân dân Lai-pxích). Mê-rinh đã tích cực chống chủ nghĩa cơ hội và chủ nghĩa xét lại trong hàng ngũ Quốc tế II, đã lên án chủ nghĩa Cau-xky. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường chủ nghĩa quốc tế. Đã hoan nghênh Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Đã đóng vai trò quan trọng trong việc thành lập Đảng cộng sản Đức. — 612.

Mê-scốp-xki — xem Gôn-đen-béc, I. P.

Mê-sê-ri-a-cốp, *N. L.* (1865 - 1942) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1901, một đảng viên bên-sê-vích. Từ năm 1913 đến năm 1917 đã bị đày ở Cra-xnôi-ác-xcơ, tại đó đã tham gia phong trào hợp tác xã.

Trong những năm 1918 - 1922 là ủy viên ban biên tập của báo "Sự thật", phụ trách phòng biên tập - xuất bản của hợp tác xã công nhân trung ương ở Mát-xcơ-va v. v.. Từ năm 1927 đến năm 1938 là tổng biên tập bộ Tiểu bách khoa toàn thư xô-viết. — 186.

Mê-tơ, *V.* — xem Ma-tsin-xki, V. Đ.

Mghê-lát-dê, *V. Đ.* (Tô-ri-a) (sinh năm 1868) — một đảng viên men-sê-vích; đã tham dự hội nghị tháng Tám chống đảng ở Viên (1912). Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường gần gũi với tổ chức tư sản - dân tộc chủ nghĩa "Liên minh giải phóng U-cra-i-na"; trong những năm 1918 - 1920 đã tham gia chính phủ men-sê-vích phản cách mạng ở Gru-di-a, sau khi Chính quyền xô-viết được thiết lập ở Gru-di-a đã trở thành một tên bạch vệ lưu vong. — 67, 536, 610.

Mi-kha — xem Tơ-kha-cai-a, M. G.

Mi-li-u-cốp, *P. N.* (1859 - 1943) — thủ lĩnh của Đảng dân chủ - lập hiến, tư tưởng gia nổi tiếng của giai cấp tư sản đế quốc chủ nghĩa Nga, nhà sử học và nhà chính luận. Từ năm 1902 đã tích cực cộng tác với tạp chí "Giải phóng", một tạp chí của phái tự do xuất bản ở nước ngoài. Tháng Mười 1905 là một trong những người thành lập Đảng dân chủ - lập hiến, về sau là chủ tịch Ban chấp hành trung ương đảng và tổng biên tập tờ báo "Ngôn luận", cơ quan trung ương của đảng này. Là đại biểu tại Đu-ma nhà nước III và IV. Năm 1917 là bộ trưởng Bộ ngoại giao trong Chính phủ lâm thời tư sản thứ nhất. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là một trong những kẻ tổ chức cuộc can thiệp vũ trang của nước ngoài chống nước Nga xô-viết; một nhân vật tích cực hoạt động của bọn bạch vệ lưu vong. — 542, 550, 560, 562, 568, 569, 570, 572, 574 - 575, 581, 592.

Mi-mi-ô-la (mimiola), *Gu-li-út* (sinh vào khoảng 1889 và chết vào khoảng 1959) — một trong những nhân vật đã tham gia phong trào dân chủ - xã hội ở Thụy-sĩ, là người Ý. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là ủy viên trong Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa của Quốc tế thanh niên. Trong những năm cuối

đời là đảng viên Đảng cộng sản Thụy-sĩ, về sau là đảng viên Đảng lao động. — 578.

Mi-nin — xem Các-pin-xki, V. A.

Mi-rôn — xem Tséc-nô-ma-dốp. M. Ê.

Mo-rơ (Moor), *Các-lơ* (sinh năm 1853) — một đảng viên dân chủ - xã hội Đức. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giúp các nhà hoạt động chính trị lưu vong để họ được hưởng "quyền cư trú" ở Thụy-sĩ. Năm 1917 đã sống ở Xtóc-khôn. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã sống ở Mác-xcơ-va. — 371, 373, 608.

Moóc-ga-ri (Morgari), *O-đi-nô* (1865 - 1929) — một người xã hội chủ nghĩa Ý, một nhà báo. Đã tham gia vào việc thành lập Đảng xã hội chủ nghĩa Ý và vào hoạt động của đảng đó, đã đứng trên lập trường phái giữa. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã tán thành chủ trương khôi phục những mối liên hệ xã hội chủ nghĩa quốc tế. Đã tham gia Hội nghị Xim-méc-van, trong hội nghị này đã giữ lập trường phái giữa. Trong những năm 1919 - 1921 là bí thư đảng đoàn xã hội chủ nghĩa tại nghị viện. — 185.

Mô-ni-to (Monitor) — biệt danh của một người dân chủ - xã hội Đức đã đăng vào tháng Tư 1915 một bài báo trên tờ tạp san bảo thủ "Preussische Jahrbücher" ("Niên giám Phổ"). Tác giả bài báo này đã công khai ca ngợi và đề nghị nên tiếp tục duy trì tính chất phái giữa của Đảng dân chủ - xã hội, điều này có lợi cho bọn cơ hội và giai cấp tư sản; nó tạo điều kiện cho bọn cơ hội chủ nghĩa có thể dùng những lời lẽ "tả" để che đậy chính sách cộng tác giai cấp với giai cấp tư sản. — 100.

Mốp-sô-vích, *M. I.* ("Vô-lô-đi-a") (1876 - 1937) — tham gia phong trào cách mạng từ năm 1896, từ năm 1903 là đảng viên bôn-sê-vích. Từ năm 1911 đã sống lưu vong ở Thụy-sĩ, là bí thư chi bộ bôn-sê-vích ở Lô-da-nơ, đã tham gia Hội nghị các chi bộ hải ngoại của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga năm 1915. Đã trở về Nga hồi tháng Năm 1917. Đã làm công tác công đoàn, công tác xô-viết và công tác đảng. Từ năm 1929 đã về hưu. — 139, 354.

Mu-ra-nốp, *M. C.* (1875 - 1939) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1904, một đảng viên bôn-sê-vích. Là đại biểu tại Đu-ma nhà nước IV, đại biểu cho công nhân tỉnh Khác-cốp, là thành viên của đảng đoàn bôn-sê-vích tại Đu-ma. Tháng Mười

một 1914, vì hoạt động cách mạng chống chiến tranh đế quốc chủ nghĩa, đã bị bắt cùng với những đại biểu bôn-sê-vích khác và đến năm 1915 thì bị đày biệt xứ đến miền Tu-ru-khan-xcơ. Trong những năm 1917 - 1923 đã làm việc trong cơ quan của Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản (b) Nga; tại các Đại hội IV, VIII và IX của đảng đã được bầu vào Ban chấp hành trung ương. Từ năm 1922 đến năm 1934 là ủy viên ban kiểm tra trung ương Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô. — 544, 570, 574, 582.

Muy-lơ (Müller), *Gu-xta-vơ* (1860 - 1921) — một đảng viên dân chủ - xã hội Thụy-sĩ, một sĩ quan. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh, đã đấu tranh chống phong trào Xim-méc-van. Trong những năm 1918 - 1919 là chủ tịch Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. — 486.

Muyn-txen-béc (Münzenberg), *Vin-hem* (1889 - 1940) — một nhà hoạt động của phong trào công nhân Thụy-sĩ và Đức. Trong những năm 1914 - 1917 là người lãnh đạo tổ chức thanh niên dân chủ - xã hội Thụy-sĩ và làm biên tập viên tờ "Freie Jugend" ("Thanh niên tự do"), cơ quan ngôn luận của tổ chức này; trong những năm 1915 - 1919 làm thư ký của Quốc tế thanh niên xã hội chủ nghĩa và làm biên tập viên tờ "Jugend Internationale" ("Quốc tế thanh niên"), cơ quan ngôn luận của tổ chức này. Từ năm 1916 là ủy viên Ban lãnh đạo của Đảng dân chủ - xã hội Thụy sĩ. Sau khi trở về Đức, đã gia nhập Đảng cộng sản Đức. Trong những năm 1919 - 1921 là bí thư của Quốc tế thanh niên cộng sản. Là tổng bí thư Ủy ban hải ngoại phụ trách việc tổ chức cứu trợ của công nhân quốc tế cho những người bị đối ở nước Nga xô-viết (Hội cứu trợ của công nhân quốc tế). Do mắc phải những sai lầm chính trị nghiêm trọng đã bị khai trừ khỏi Đảng cộng sản Đức vào năm 1939. — 368, 436, 458 - 459, 478, 480, 484, 490, 513, 516, 519, 538.

N

N. I., *N. I. B.*, *N. I-v.*, *Ni-c. I-v.*, *N. I-tơ*, *Ni.c. I-va-nô-vích* — xem Bukha-rin, N. I.

N. C., *Na-đê-giô-đa Côn-xtan-ti-nốp-na* — xem Crúp-xcai-a, N. C.

Na-đin — xem Cô-rít-sô-nơ, Phran-tơ.

Na-đơ — biệt danh của tác giả nhiều bài báo đăng trên các tờ báo men-sê-vích. — 268.

Na-khim-xôn, M. I. (Xpéc-ta-to) (1880 - 1938) — một nhà kinh tế học và một nhà chính luận. Từ năm 1899 đến năm 1921 là thành viên của phái Bun. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã đứng trên lập trường phái giữa. Năm 1935 đã làm việc ở Mát-xcơ-va, tại Viện nông nghiệp quốc tế và Viện hàn lâm cộng sản chủ nghĩa. — 514, 518.

Na-tan-xôn, M. A. (1850 - 1919) — đại biểu của phái dân túy cách mạng, về sau là đảng viên Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng. Đã tham gia phong trào cách mạng từ năm 1869. Từ đầu những năm 1900 là đảng viên Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng, là ủy viên Ban chấp hành trung ương đảng này. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa không triệt để, dao động về phía phái giữa. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng hai 1917 đã trở thành một trong số những người thành lập ra Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng cánh tả. Năm 1918 đã lên án cuộc nổi loạn của bọn xã hội chủ nghĩa - cách mạng cánh tả chống Chính quyền xô-viết. — 569.

Ne-nơ (Naine), *Sác-lơ* (1874 - 1926) — một trong những thủ lĩnh của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ, luật sư. Làm biên tập viên các báo dân chủ - xã hội Thụy-sĩ — "La Sentinelle" ("Người lính canh"), "Droit du Peuple" ("Dân quyền"), là ủy viên Ban lãnh đạo của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. Từ đầu cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã gia nhập phái quốc tế chủ nghĩa, đã tham gia Hội nghị Xim-méc-van, là ủy viên trong Ủy ban quốc tế xã hội chủ nghĩa. Năm 1917 đã chuyển sang lập trường phái giữa, chẳng bao lâu sau thì chuyển hẳn sang cánh hữu trong Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. Năm 1919 đã chủ trương khôi phục lại Quốc tế II. Trong những năm 1919 - 1921 đã tham gia thành lập Quốc tế phái giữa (Quốc tế II½). — 175, 431, 481, 484, 485 - 487, 488, 490, 491, 539, 581, 583.

Néc-man (Nerman), *Tua-rê* (sinh năm 1886) — một đảng viên dân chủ - xã hội cánh tả Thụy-điển, một nhà thơ và nhà văn. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một người theo chủ nghĩa quốc tế, gia nhập phái tả Xim-méc-van. Trong những năm 1916 - 1918 là biên tập viên đầu tiên của báo "Politiken" ("Chính trị") — cơ quan ngôn luận của phái đối lập cánh tả trong Đảng dân chủ - xã hội Thụy-điển. Trong những năm 1917 - 1929 đã gia nhập Đảng cộng sản Thụy-điển. Năm 1929 đã bị khai trừ khỏi đảng

cộng sản vì là một phần tử cơ hội chủ nghĩa hữu khuynh. Về sau đã quay lại với Đảng dân chủ - xã hội. — 188, 535.

Ni-c. Va-x. — xem Xa-pô-giơ-cốp, N. I.

Ni-cô-lai II (*Rô-ma-nốp*) (1868 - 1918) — hoàng đế Nga cuối cùng, giữ ngôi từ năm 1894 cho đến Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917. Ngày 17 tháng bảy 1918 đã bị xử bắn ở Ê-ca-tê-rin-bua (Xvéc-đlốp-xcơ) theo quyết định của Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ tỉnh U-ran. — 489, 544.

Ni-cô-lê (Nikolet), *E-mi-lơ* (sinh năm 1879) — một nhà xã hội chủ nghĩa Thụy-sĩ. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - ái quốc, nghị sĩ trong nghị viện Giơ-ne-vơ, vì để tránh cơ quan kiểm duyệt nên một thời gian đã được gọi là tổng biên tập danh dự của báo "Người dân chủ - xã hội", cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. — 24.

Ni-ki-tin, A. M. (sinh năm 1876) — một phần tử men-sê-vích, làm nghề luật gia; sau sự kiện những ngày tháng Bảy là bộ trưởng Bộ bưu điện, về sau là bộ trưởng Bộ nội vụ trong Chính phủ lâm thời tư sản cuối cùng. — 16.

Nô-ghin, V. P. ("Ma-ca-rơ") (1878 - 1924) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1898, làm công tác đảng ở Nga và nước ngoài. Trong những năm thế lực phản động thống trị, Nô-ghin đã biểu lộ những dao động điều hòa chủ nghĩa đối với phái thủ tiêu. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã làm việc ở các cơ quan hội đồng địa phương tại Mát-xcơ-va và Xa-ra-tốp, đã cộng tác với tạp chí men-sê-vích - dân chủ - lập hiến "Hợp tác xã Mát-xcơ-va" và những tờ khác.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã giữ những chức vụ có trọng trách trong công tác nhà nước và công tác kinh tế. — 406.

Nôi — xem Boa-tsit-dê, X. G.

Nốp — *xơ* (Nobs), *Eng-xơ* (1886 - 1957) — một trong những thủ lĩnh của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, lúc đầu đi theo phái quốc tế chủ nghĩa. Từ năm 1915 là tổng biên tập báo "Volksrecht" ("Dân quyền"), cơ quan ngôn luận của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. Năm 1917 đã đứng trên lập trường phái giữa - hòa bình chủ nghĩa. Trong những

năm 20 đã chuyển theo cánh hữu Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ, đã chống lại phong trào cộng sản Thụy-sĩ và quốc tế. Năm 1949 là tổng thống Thụy-sĩ. — 292, 375, 384, 436, 437, 458 - 459, 478, 484, 486, 490 - 491, 505, 512, 515, 519 - 520, 521, 522, 538 - 539.

O

Oóc-lốp-xki — xem Vô-rốp-xki, V. V.

Oóc-nát-xki, A. — xem Tsi-tsê-rin, G. V.

Ô

Ô-oen-xơ (Owens), *Mi-kha-in Giô-dép* (1859 - 1923) — một nhà sáng chế người Mỹ, đã chế tạo ra máy đúc chai lọ, về sau là một nhà kinh doanh trong lĩnh vực này. — 355.

Ôn-ga, Ô-li-a — xem *Ra-vích, X. N.*

Ôn-min-xki (*A-lếch-xan-đrốp*, Ga-léc-ca), *M. X.* (1863 - 1933) — một trong những nhà hoạt động lão thành nhất của phong trào cách mạng ở Nga. Đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1898, một đảng viên bôn-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị đã làm công tác đảng ở Ba-cu. Trong những năm 1911 - 1914 đã trực tiếp tham gia các tờ báo bôn-sê-vích "Ngôi sao", "Sự thật", cũng như tạp chí "Giáo dục". Trong những năm 1915 - 1917 làm công tác đảng ở Xa-ra-tốp, Mát-xcơ-va, sau đó ở Pê-tơ-rô-grát. Đã tích cực tham gia Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Về sau đã phụ trách ban nghiên cứu lịch sử đảng của Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản (b) Nga, là biên tập viên tạp chí "Cách mạng vô sản", ủy viên ban giám đốc Viện V. I. Lê-nin. — 260.

P

P. P. — xem *Ma-xlốp*, P. P.

Pa-pa-sa — xem *Lít-vi-nốp*, M. M.

Pa-vlốp, Pa-ven Va-xi-li-ê-vích — xem *Béc-din*, I-a. A.

Pác-vu-xơ (*Ghen-phan-đơ, A. L.*) (1869 - 1924) — đã hoạt động trong Đảng dân chủ - xã hội Đức hồi cuối những năm 90 và đầu những năm 1900, theo phái men-sê-vích. Trong thời kỳ cách mạng Nga lần thứ nhất đã sống ở Nga. Trong những năm thế lực phản

động thống trị đã tách khỏi Đảng dân chủ - xã hội; trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới lần thứ nhất là một phần tử xã hội - sô-vanh, một tên tay sai của chủ nghĩa đế quốc Đức, đã tiến hành những vụ đầu cơ lớn, làm giàu qua các đơn đặt hàng quân sự. — 66.

Pan-nê-cúc (Panneckoek), *An-tô-ni* (1873 - 1960) — một đảng viên dân chủ - xã hội Hà-lan, giáo sư thiên văn học trường đại học Am-xtéc-đam. Năm 1907 là một trong những người lập ra tờ báo "De Tribune" ("Diễn đàn") — cơ quan ngôn luận của cánh tả Đảng công nhân xã hội chủ nghĩa Hà-lan. Từ năm 1910 có liên hệ chặt chẽ với những người dân chủ - xã hội cánh tả Đức, đã tích cực cộng tác với các cơ quan ngôn luận của họ. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một người quốc tế chủ nghĩa, đã tham gia xuất bản tạp chí "Vobote" ("Người tiên khu") — cơ quan lý luận của phái tả Xim-méc-van. Trong những năm 1918 - 1921 là đảng viên Đảng cộng sản Hà-lan và đã tham gia vào hoạt động của Quốc tế cộng sản. Đã giữ lập trường tả khuynh cực đoan có tính chất bè phái. Trong tác phẩm "Bệnh ấu trĩ "tả khuynh" trong phong trào cộng sản", V. I. Lê-nin đã kịch liệt phê phán những quan điểm của Pan-nê-cúc và của những phần tử "tả khuynh cực đoan" khác. Năm 1921 Pan-nê-cúc đã rút ra khỏi Đảng cộng sản và chẳng bao lâu sau đã không còn tích cực tham gia hoạt động chính trị nữa. — 27, 30, 99, 131, 140, 142, 147, 148, 155, 172, 239, 255, 259, 261, 264, 312, 336, 341 - 342, 453, 519, 533, 604.

Pê-lu-dô (Peluso), *Ét-môn-đô Pê-tơ-rô-vích* (1882 - 1942) — một nhà xã hội chủ nghĩa Ý, một phần tử lưu vong; từ năm 1898 đến năm 1913, trong những thời gian khác nhau, đã từng là đảng viên của các đảng xã hội chủ nghĩa và dân chủ - xã hội ở một số nước. Năm 1916 là đại biểu của Đảng xã hội chủ nghĩa Bồ-đào-nha tham dự Hội nghị Ki-en-tan; trong những năm 1918 - 1919 đã tham gia "Liên minh Xpác-ta-cút", sau đó là đảng viên Đảng cộng sản xứ Ba-vi-e. Từ năm 1921 là đảng viên Đảng cộng sản Ý. Trong những năm 1923 - 1924 là đại biểu của Đảng cộng sản đó trong Ban chấp hành Quốc tế cộng sản. Từ năm 1927 đã sống ở Liên-xô với tư cách một người lưu vong chính trị. Đã làm công tác giảng dạy. — 603.

Pê-tơ-rốp-xki, G. I. (1878 - 1958) — một trong những nhân vật lão thành nhất của phong trào cách mạng Nga. Đã từng làm đại biểu của công nhân tỉnh Ê-ca-tê-ri-nô-xláp trong Đu-ma nhà nước IV, là

ủy viên đảng đoàn bôn-sê-vích trong Đu-ma. Tháng Mười một 1914 đã bị bắt cùng với những đại biểu bôn-sê-vích khác và đến năm 1915 đã bị đày biệt xứ đến miền Tu-ru-khan-xơ. Trong thời gian bị đày, vẫn tiếp tục hoạt động cách mạng. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã giữ những cương vị trọng trách trong công tác đảng và công tác nhà nước. — 35, 544.

Pha-béc-kê-vích (Fabierkiewicz), *Dơ-bi-gnép* (chết năm 1919) — nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào công nhân Ba-lan, đảng viên Đảng dân chủ - xã hội vương quốc Ba-lan và Lit-va, nhà báo. Năm 1916 là một trong những người tổ chức ra nhóm dân chủ - xã hội vương quốc Ba-lan và Lit-va ở Pê-tơ-rô-grát, là ủy viên ban biên tập tờ "Diễn đàn", cơ quan ngôn luận của nhóm này, đã cộng tác với các báo và các tạp chí bôn-sê-vích ở Nga. Đã tích cực tham gia Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Đã bị một tên đặc vụ của chính phủ địa chủ bạch vệ Ba-lan giết khi ông từ nước Nga xô-viết trở về nước. — 369, 381.

Phít-xơ-giê-ran (Fitzgerald), *X. V.* — thư ký "Liên minh tuyên truyền xã hội chủ nghĩa" ở Mỹ. — 227.

Phô-pha-nô-va, *M. V.* (sinh năm 1883) — một phụ nữ tham gia phong trào cách mạng. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là đại biểu trong Xô-viết Pê-tơ-rô-grát, làm việc theo sự ủy nhiệm của đảng ủy khu Vư-boóc-gơ. Trong thời kỳ hoạt động bí mật lần cuối cùng V. I. Lê-nin đã ẩn náu trong nhà bà Phô-pha-nô-va ở Pê-tơ-rô-grát (khu Vư-boóc-gơ, phố Xéc-đô-bôn-xcai-a¹/₉₂ căn nhà 20).

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm việc ở Bộ dân ủy nông nghiệp, sau đó là giám đốc Viện kỹ thuật chăn nuôi Mát-xcơ-va. Từ năm 1925 làm công tác kinh tế và công tác khác ở nhiều cơ quan. — 616.

Phu-ri-ê (Fourier), *Sác-lơ* (1772 - 1837) - một nhà xã hội chủ nghĩa không tưởng vĩ đại Pháp. — 523.

Phran-cơ (Frank), *Lút-vích* (1874 - 1914) — một đảng viên dân chủ - xã hội Đức, một trong những thủ lĩnh của bọn xét lại, một phần tử xã hội - sô-vanh; luật sư. Từ năm 1907 là nghị sĩ tại quốc hội Đức. Tại Đại hội Mác-đê-bua của đảng (1910) đã biểu quyết tán thành các ngân khoản chiến tranh. Hồi đầu cuộc chiến tranh đế quốc thế giới đã tự nguyện gia nhập quân đội và đã chết trận. — 25.

"*Phran-txơ*" — xem Cô-rít-sô-nơ, Phran-txơ.

Phri-đô-lin, *V. I-u.* (Va-rin, Xtơ-ran-ních) (1879 - 1942) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1904. Trong những năm thế lực phản động thống trị, đã thôi hoạt động chính trị. Trong những năm 1910 - 1917 đã sống lưu vong. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã cộng tác với tờ báo men-sê-vích - tơ-rốt-kít "Lời nói của chúng ta"; đã viết những bài báo chống chiến tranh. Từ năm 1918 làm công tác khoa học và công tác giáo dục ở Lê-nin-grát. — 125, 145, 151, 301, 314, 342, 343, 345, 352, 357, 365, 382, 387, 396, 399, 410, 412, 413, 425.

Phruê-lich (Fröhlich), *Pôn* (1884 - 1953) — một đảng viên dân chủ - xã hội Đức, nhà báo. Trong những năm 1912 - 1916 là biên tập viên báo "Bremer Bürger-Zeitung" ("Báo công dân Brê-mơ"), là một trong những người lập ra tuần báo Brê-mơ "Arbeiterpolitik" ("Chính trị công nhân"); là đại biểu của phái tả Brê-mơ tại Hội nghị Ki-en-tan. Từ năm 1919 đến năm 1924 là ủy viên Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Đức; đã tham gia Đại hội III của Quốc tế cộng sản với tư cách là đại biểu của Đảng cộng sản thống nhất Đức. Tháng Chạp 1928 đã bị khai trừ khỏi Đảng cộng sản Đức vì hoạt động bè phái. Trong thời gian chủ nghĩa phát xít thống trị ở Đức, đã sống lưu vong cho đến năm 1950. Những năm cuối đời sống ở Cộng hòa liên bang Đức. — 291, 313.

Pi-a-ta-cốp (I-u, I-u-r., I-a-pô-nê-txơ), *G. L.* (1890 - 1937) — đảng viên bôn-sê-vích từ năm 1910. Từ năm 1914 đến năm 1917 sống lưu vong ở Thụy-sĩ, sau đó ở Thụy-điển; đã tham gia Hội nghị Béc-nơ; cộng tác với tạp chí "Người cộng sản", đã chống lại V. I. Lê-nin trong vấn đề quyền dân tộc tự quyết.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã tham gia Chính phủ xô-viết U-cra-i-na. Từ năm 1920 làm công tác kinh tế và công tác xô-viết. Tại các đại hội XII, XIII, XIV và XVI của đảng đã được bầu làm ủy viên Ban chấp hành trung ương. Đã nhiều lần chống lại đường lối chính trị lê-nin-nít của đảng, do đó bị khai trừ khỏi đảng. — 113, 118, 119, 121, 124, 126, 145 - 146, 147, 151, 166, 177 - 178, 185, 196, 208, 211, 260, 262 - 264, 283, 286, 288, 289 - 290, 300, 304, 306 - 307, 308, 309, 311, 316, 319 - 320, 323, 328 - 329, 330, 332, 334 - 335, 337, 342, 343, 344, 352, 361, 375 - 376, 377, 380, 381, 388, 389, 391, 393, 394, 395 - 396, 404, 405 - 406, 410, 411 - 412, 413, 417 - 418, 433, 436, 439, 447, 449 - 450, 451 - 453, 469, 500, 508, 526, 540, 545, 589.

Plát-ten (Platten), *Phri-đritch* (Phri-txo) (1883 - 1942) — một người dân chủ - xã hội cánh tả Thụy-sĩ, một trong những người tổ chức ra Đảng cộng sản Thụy-sĩ. Trong những năm chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới đã tham gia Hội nghị Xim-méc-van và Ki-en-tan; gia nhập phái tả Xim-méc-van. Tháng Tư 1917, đã giúp rất nhiều trong việc thực hiện chuyến đi của V. I. Lê-nin từ Thụy-sĩ trở về Nga. Năm 1919 đã tham gia thành lập Quốc tế III, Quốc tế cộng sản, là ủy viên của Thường vụ Quốc tế cộng sản, đã cộng tác với tạp chí "Quốc tế cộng sản". Trong những năm 1921 - 1923 là bí thư Đảng cộng sản Thụy-sĩ. Từ năm 1923 sống ở Liên-xô. — 206, 224, 225, 226, 240, 267, 274, 290, 292, 295, 340, 351, 368 - 369, 430, 436, 437, 456, 458, 484, 486, 496, 505, 512, 515, 516 - 517, 519 - 520, 521, 522, 538 - 539, 567, 581, 583, 586, 587, 588, 593, 597, 620 - 621.

Plê-kha-nốp, G. V. (1856 - 1918) — nhà hoạt động lỗi lạc của phong trào công nhân Nga và quốc tế, người đầu tiên tuyên truyền chủ nghĩa Mác ở Nga. Năm 1883 đã lập ra ở Giơ-ne-vơ tổ chức mác-xít Nga đầu tiên — nhóm "Giải phóng lao động". Plê-kha-nốp đã đấu tranh chống chủ nghĩa dân túy, chống lại chủ nghĩa xét lại trong phong trào công nhân quốc tế. Đầu những năm 1900 là ủy viên ban biên tập báo "Tia lửa" và tạp chí "Bình minh".

Từ năm 1883 đến 1903 Plê-kha-nốp đã viết một số tác phẩm, những tác phẩm này đã giữ một vai trò to lớn trong việc bảo vệ và tuyên truyền thế giới quan duy vật. Tuy nhiên, ngay từ hồi ấy Plê-kha-nốp đã mắc phải những sai lầm nghiêm trọng, những sai lầm ấy là mầm mống những quan điểm men-sê-vích của ông ta về sau này. Sau Đại hội II của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, Plê-kha-nốp đã giữ lập trường điều hòa chủ nghĩa với chủ nghĩa cơ hội, về sau ngã theo phái men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới đã lên tiếng chống lại việc chủ nghĩa Mác xét lại chủ nghĩa Mác và chống chủ nghĩa thủ tiêu, cầm đầu nhóm men-sê-vích ủng hộ đảng. Trong thời gian chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới đã chuyển sang lập trường chủ nghĩa xã hội - sô-vanh. Có thái độ tiêu cực đối với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, nhưng không tham gia vào cuộc đấu tranh chống Chính quyền xô-viết.

Lênin đã đánh giá cao các tác phẩm triết học của Plê-kha-nốp và vai trò của ông trong việc phổ biến chủ nghĩa Mác ở nước Nga; đồng thời Lê-nin cũng phê phán gay gắt Plê-kha-nốp đã xa rời chủ nghĩa Mác và đã phạm phải những sai lầm lớn trong hoạt động chính trị. — 12, 16, 31, 32, 43, 49, 57, 59, 72, 77, 83, 84, 85 - 86,

94 - 95, 127, 135, 143, 156, 181, 204 - 205, 215, 281, 361, 363, 432, 441, 511, 594, 604.

Pô-crốp-xki, M. N. (Đô-mốp) (1868 - 1932) — đảng viên bên-sê-vích từ năm 1905, một nhà hoạt động nhà nước và hoạt động xã hội và nhà sử học nổi tiếng của Liên-xô. Từ năm 1908 đến năm 1917 đã sống lưu vong. Trong những năm thế lực phản động thống trị đã ngã theo phái triệu hồi và tối hậu thư, sau đó gia nhập phái "Tiến lên" chống đảng, đến năm 1911 thì đoạn tuyệt với nhóm này. Trong thời gian chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới đã cộng tác với các báo của phái giữa, như tờ "Tiếng nói" và "Lời nói của chúng ta". Năm 1917 đã trở về nước Nga. Từ tháng Mười một 1917 đến tháng Ba 1918 là chủ tịch Xô-viết Mát-xcơ-va. Có một thời gian đã ngã theo nhóm những người "cộng sản phái tả", đã chống lại việc ký kết hòa ước Brét. Từ năm 1918 là thứ trưởng Bộ dân ủy giáo dục của Cộng hòa liên bang xã hội chủ nghĩa xô-viết Nga. Trong nhiều năm đã lãnh đạo Viện hàn lâm cộng sản chủ nghĩa, Viện sử học thuộc Viện hàn lâm khoa học Liên-xô, Viện giáo sư đồ v. v.. Từ năm 1929 là viện sĩ Viện hàn lâm. — 280, 331, 347 - 351, 354 - 355, 356, 358, 359 - 360, 367, 369, 370, 372 - 373, 385, 425, 457 - 458, 465 -, 466, 476, 489.

Pô-lu-bi-nốp (Ê-go) — một đảng viên xã hội chủ nghĩa - cách mạng đã rời bỏ nước Nga ra nước ngoài sống lưu vong. Tháng Chín 1915 đã gửi thư cho V. I. Lê-nin đề nghị kết nạp vào Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga những đảng viên xã hội chủ nghĩa - cách mạng cánh tả nào đã lên án nghị quyết về việc bảo vệ tổ quốc, đã được thông qua tại hội nghị của Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng họp vào tháng Bảy 1915. — 199, 200, 214.

Pô-pốp, A. L. (Vô-rô-bi-ép, N.). — 84.

Pô-pốp (An-tô-nốp), A. V. (chết năm 1914) — một đảng viên dân chủ - xã hội, một nhà cách mạng chuyên nghiệp. Sau Đại hội II của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, Pô-pốp đã gia nhập đảng bên-sê-vích. Đã nhiều lần bị bắt. Năm 1908 đã bị đi đày khổ sai, nhưng chẳng bao lâu sau đã trốn khỏi cảnh đi đày, sau đấy đã sống ở nước ngoài; là thành viên trong chi bộ Pa-ri Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga và là ủy viên Ban chấp hành các tổ chức ở nước ngoài của đảng. Từ đầu cuộc chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới đã tình nguyện gia nhập quân đội Pháp và đã chết ở ngoài mặt trận. — 16, 353.

Pê-tơ-rê-xốp, A. N. (1869 - 1934) — một trong các thủ lĩnh của đảng men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới là tư tưởng gia của chủ nghĩa thủ tiêu, đã giữ vai trò lãnh đạo trong các tạp chí "Phục hưng", "Bình minh của chúng ta" và trong các cơ quan ngôn luận khác của phái men-sê-vích - thủ tiêu. Trong thời gian chiến tranh thế giới lần thứ nhất là một phần tử xã hội - số-vanh. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã ra nước ngoài lưu vong, trong khi sống lưu vong đã cộng tác với tuần san "Thời gian" của Kê-ren-xki, đã đả kích nước Nga xô-viết. — 115, 361, 385, 404, 406, 415 - 416, 464, 543, 593, 595.

Pơ-phluy-gơ (Pflüger), Pôn Béc-na (sinh năm 1865) — một đảng viên dân chủ - xã hội cánh hữu ở Thụy-sĩ. Từ năm 1911 đến năm 1917 là cố vấn quốc gia. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - số-vanh. — 486, 487.

R

Ra-cốp-xki, Kh. G. (1873 - 1941) — đã tham gia phong trào dân chủ - xã hội ở Bun-ga-ri, ở Ru-ma-ni, ở Thụy-sĩ và Pháp từ đầu những năm 90. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử phái giữa. Là đảng viên đảng bốn-sê-vích từ năm 1917.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm công tác đảng và công tác xô-viết. Vì hoạt động tích cực trong nhóm đối lập của Tơ-rốt-xki nên đã bị khai trừ khỏi đảng. — 159, 280 - 281.

Ra-đếch, C. B. (1885 - 1939) — đã tham gia phong trào dân chủ - xã hội ở Ga-li-xi-a, ở Ba-lan và ở Đức từ đầu những năm 1900; đã tham gia các cơ quan xuất bản của những người dân chủ - xã hội cánh tả Đức. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã đứng trên lập trường quốc tế chủ nghĩa, tuy nhiên đã có những dao động ngả theo phái giữa, đã giữ lập trường sai lầm trong vấn đề cương lĩnh tối thiểu, chống lại những yêu sách dân chủ.

Năm 1917 gia nhập đảng bốn-sê-vích. Trong thời kỳ thảo luận về hòa ước Brét đã đứng về phía "những người cộng sản cánh tả". Từ năm 1923 là nhân vật tích cực trong nhóm đối lập của Tơ-rốt-xki, do đó đến năm 1927 đã bị Đại hội XV của Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô khai trừ khỏi đảng. Đến năm 1930 được khôi phục

đảng tịch, và đến năm 1936 lại bị khai trừ khỏi đảng vì hoạt động chống đảng. — 99, 105, 108 - 111, 115, 116, 117 - 118, 119, 121, 122, 123, 125, 128 - 130, 132, 134 - 135, 139, 151 154, 156 - 158, 165 - 166, 169 - 170, 172, 173, 178, 186, 187, 189 - 190, 193, 195 - 196, 207 - 208, 211, 225, 235, 236, 238, 239, 245, 247, 253 - 254, 255 - 256, 257, 260 - 261, 263 - 264, 268 - 269, 274, 277, 285, 286 - 287, 291, 292, 293, 294, 296, 298, 302, 308, 310, 312, 313 - 314, 317 - 318, 321 - 322, 324, 329, 333, 336, 338 - 339, 340, 341 - 342, 344, 352, 355, 357, 359, 366, 367, 368, 369, 379, 384, 389, 430, 432, 435, 436, 437, 442, 443, 448 - 449, 450 - 453, 459, 461, 462, 467, 468 - 470, 471, 484, 492, 494, 502, 505, 508, 509, 512, 513 - 514, 516, 518 - 519, 538, 587, 588, 589, 590, 594 - 597, 598 - 599, 602 - 603, 606.

Ra-vê-xtanh (Ravesteijn), Vi-lem van (sinh năm 1876) — một đảng viên xã hội chủ nghĩa Hà-lan. Từ năm 1900 là đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Hà-lan, đứng về phía cánh tả của đảng này. Là một trong những người thành lập (1907) và biên tập viên tờ báo "De Tribune" ("Diễn đàn"), cơ quan ngôn luận của cánh tả trong đảng. Năm 1909 đã bị khai trừ khỏi đảng cùng với những phần tử khác thuộc phái "Diễn đàn", sau đó đã tham gia thành lập Đảng dân chủ - xã hội cách mạng. Từ năm 1918 là đảng viên Đảng cộng sản Hà-lan. Về sau đã từ bỏ phong trào cộng sản và đến năm 1926 đã bị khai trừ khỏi Đảng cộng sản. — 140.

Ra-vích, X. N. (Ôn-ga) (1879 - 1957) — một nữ đảng viên dân chủ - xã hội. Là đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1903. Đã làm công tác đảng ở Khác-cốp, Pê-téc-bua và ở nước ngoài. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm công tác đảng và công tác xô-viết. — 4, 41 - 42, 43, 91, 100, 114, 138, 152, 164 - 166, 177, 183 - 185, 196, 219, 224, 229 - 230, 249, 252, 266, 267, 283, 288, 322, 327 - 328, 345 - 346, 351, 378, 444, 475, 481, 489, 490, 491, 494, 496 - 497, 498, 506, 508, 513, 521 - 522, 524, 533, 556, 561, 564, 565 - 566, 581 - 582.

Ranh-xtanh, B. I. (1866 - 1947) — đã tham gia phong trào cách mạng từ năm 1884. Đã sang Mỹ sống lưu vong, hoạt động trong Đảng công nhân xã hội chủ nghĩa Mỹ, là đại biểu của đảng này trong Quốc tế II. Năm 1917 sau khi trở về Nga đã gia nhập phái men-sê-vích quốc tế chủ nghĩa. Tháng tư 1918 được kết nạp vào đảng bốn-sê-vích. Đã làm việc chủ yếu tại Quốc tế cộng sản và Quốc tế công đoàn đỏ. — 610.

Ráp-phanh-Duy-giăng (Raffin-Dugens), *Giăng Pi-e* (sinh năm 1861) — một đảng viên xã hội chủ nghĩa Pháp, nhà giáo. Trong những năm 1910-1919 là nghị sĩ. Trong thời gian chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới đã đứng trên lập trường phái giữa - hòa bình chủ nghĩa. Đã tham gia Hội nghị Ki-en-tan, là một trong những thủ lĩnh của phái hữu Xim-méc-van Pháp. Đã tích cực cộng tác với tờ "Le Populaire" ("Nhân dân") và với các cơ quan ngôn luận khác của phái giữa ở Pháp. Trong những năm 1916 - 1917 đã ngả nghiêng, có xu hướng liên minh với bọn xã hội - sô-vanh công khai. Năm 1921 gia nhập Đảng cộng sản Pháp. — 299, 369, 482, 534.

Ráp-pô-po, *Sác-lơ* (sinh năm 1965) — một đảng viên xã hội chủ nghĩa Pháp. Năm 1887 rời nước Nga ra nước ngoài lưu vong, tại đó từ năm 1883 đã tham gia phong trào cách mạng. Năm 1902 đã tham gia phong trào dân chủ - xã hội. Trong những năm 1910 - 1911 đã đăng bài trên tờ "Người dân chủ - xã hội" — cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Tác giả một số tác phẩm triết học và xã hội học. — 178, 329, 513.

Ren-nơ (Renner), *Các-lơ* (1870 - 1950) — một chính khách ở Áo, thủ lĩnh và nhà lý luận của cánh hữu trong Đảng dân chủ - xã hội Áo. Là một trong những tư tưởng gia của cái gọi là "chủ nghĩa Mác của Áo". Trong thời kỳ chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh. Trong những năm 1919 - 1920 là thủ tướng, từ năm 1945 đến năm 1950 là tổng thống của Áo. — 356.

Ri-a-bốp-xki — xem *Xtác-cơ*, L. N.

Ri-a-da-nốp (*Gôn-đen-đác*), *Đ. B.* (1870 - 1938) — đã tham gia phong trào dân chủ - xã hội từ những năm 90. Đã hoạt động ở Ô-đét-xa, Ki-si-nép, Pê-téc-bua và ở nước ngoài. Khi sống lưu vong là một trong những người sáng lập nhóm "Đấu tranh", một nhóm cơ hội chủ nghĩa. Sau Đại hội II của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga đã gia nhập phái men-sê-vích. Năm 1909 là thuyết trình viên tại một trường chống đảng ở Ca-pri. Trong những năm chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử phái giữa, đã cộng tác với các tờ báo của bọn men-sê-vích - tơ-rốt-kít: "Tiếng nói" và "Lời nói của chúng ta". Tại Đại hội VI đã được kết nạp vào Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm công tác lãnh đạo trong các công đoàn; trong thời gian xảy ra cuộc tranh luận về công đoàn (1920 - 1921) đã giữ lập trường chống đảng và đã bị gạt khỏi công tác công đoàn. Là giám đốc Viện C. Mác và

Ph. Ăng-ghe-n. Tháng Hai 1931 đã bị khai trừ khỏi Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô vì đã giúp bọn men-sê-vích hoạt động phản cách mạng. — 66, 225, 287.

Ri-u-lê (Rühle), *Ốt-tô* (sinh năm 1874) — một đảng viên dân chủ - xã hội cánh tả Đức, nhà chính luận và là nhà giáo. Từ năm 1912 là đại biểu Quốc hội Đức. Trong những năm chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa; trong Quốc hội Đức đã bỏ phiếu chống những ngân khoản chiến tranh. Năm 1919 đã gia nhập Đảng cộng sản Đức và đã đi theo các thủ lĩnh của nhóm đối lập tả khuynh. Sau sự phân liệt trong hàng ngũ những người cộng sản Đức, vào đầu năm 1920 đã tham gia thành lập Đảng công nhân cộng sản chủ nghĩa Đức. Về sau đã bị khai trừ khỏi Đảng công nhân cộng sản chủ nghĩa Đức và lại quay trở về Đảng dân chủ - xã hội, nhưng không còn ảnh hưởng chính trị trong đảng này như trước kia. — 247, 251, 256, 279.

Ri-vlin, *L. X.* (1876 - 1960) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1899, một đảng viên bên-sê-vích. Làm công tác đảng ở Pê-téc-bua, Gô-men và ở các thành phố khác. Đã từng bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Từ năm 1907 sống lưu vong chính trị, đã sống ở Thụy-sĩ, thành viên chi bộ bên-sê-vích ở Lô-da-nơ. Tháng Chạp 1917 trở về Nga, làm công tác đảng, công tác xô-viết và công tác kinh tế ở Mát-xcơ-va. — 12, 175.

Ri-vli-na, *E. I.* (1874 - 1957) — nữ đảng viên đảng bên-sê-vích từ năm 1908. Cũng từ năm ấy sống lưu vong ở Thụy-sĩ; trong những năm 1913 - 1915 là bí thư chi bộ bên-sê-vích ở Lô-da-nơ. Được sự ủy nhiệm của V. I. Lê-nin, đã tiến hành đàm phán với những người xã hội chủ nghĩa Thụy-sĩ về việc họ tham gia Hội nghị Xim-méc-van I. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười làm công tác đảng và công tác biên tập - xuất bản ở Mát-xcơ-va. — 175.

Rô-da-nốp, *V. N.* (1876 - 1939) — một đảng viên dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích. Trong thời gian chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới đã đứng trên lập trường quốc tế chủ nghĩa. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là thành viên của đảng Đoàn men-sê-vích trong Xô-viết đại biểu công nhân Pê-tơ-rô-grát, một phần tử xã hội - sô-vanh. Có thái độ thù địch với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, đã tích cực tham gia vào hoạt động của nhiều tổ chức phản cách mạng; trong vụ án "trung tâm chiến thuật" đã bị kết án. Sau khi được ân xá, đã thôi hoạt động chính trị, làm việc trong các cơ quan y tế. — 601, 609.

Rô-dơ-mi-rô-vích, E. Ph. (1886 - 1953) — nữ đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1904. Vì hoạt động cách mạng nên đã nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Trong thời gian sống lưu vong, đã đảm nhiệm nhiều nhiệm vụ của Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, là đại diện của Ban chấp hành trung ương. Sau Hội nghị Pô-rô-nin đã được phái về Nga làm bí thư đảng đoàn bên-sê-vích trong Đu-ma và thường vụ Ban chấp hành trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Là ủy viên ban biên tập của báo "Sự thật", đã cộng tác với các tập san "Giáo dục", "Nữ công nhân" v. v.. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười làm công tác đảng và công tác xô-viết. — 116 - 117, 531.

Rô-lăng Hôn-xtơ (Roland Holst), *Hăng-ri-ét-ta* (1869 - 1952) — nữ đảng viên xã hội chủ nghĩa Hà-lan, nhà văn. Đã tham gia tổ chức các hiệp hội của phụ nữ, thuộc cánh tả trong hàng ngũ dân chủ - xã hội Hà-lan, cánh này từ năm 1907 đã tập hợp chung quanh tờ báo "De Tribune" ("Diễn đàn") và đến năm 1909 thì chuyển thành Đảng dân chủ - xã hội Hà-lan. Hồi đầu cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữa lập trường phái giữa, về sau gia nhập phái quốc tế chủ nghĩa, đã tham gia xuất bản tạp chí "Vorbote" ("Người tiên khu") — cơ quan lý luận của phái tả Xim-méc-van. Trong những năm 1918 - 1927 là đảng viên Đảng cộng sản Hà-lan và đã tham gia hoạt động trong Quốc tế cộng sản. Năm 1927 đã rút khỏi Đảng cộng sản và về sau đã rơi vào lập trường của chủ nghĩa xã hội Thiên chúa giáo. — 27, 140 - 142, 159, 207, 230, 235, 239 - 240, 255 - 259, 268, 271, 317 - 318, 394, 484, 494, 496.

Rô-vi-ô (Rovio), *G. X.* (1887 - 1938) — đảng viên đảng bên-sê-vích từ năm 1905. Từ cuối năm 1910 đã sống và hoạt động ở Phần-lan. Là đảng viên Đảng dân chủ - xã hội Phần-lan; từ năm 1913 đến năm 1915 là bí thư Ban chấp hành trung ương Đoàn thanh niên dân chủ - xã hội Phần-lan. Tháng Tư 1917 là cảnh sát trưởng của Hen-xinh-pho. Tháng Tám - tháng Chín 1917 V. I. Lê-nin đã trú ngụ tại nhà của Rô-vi-ô trong khi lẩn trốn sự truy nã của Chính phủ lâm thời tư sản. Rô-vi-ô là một trong những nhân vật tích cực tham gia cuộc cách mạng công nhân năm 1918 ở Phần-lan. Về sau giữ chức vụ quan trọng trong công tác đảng ở Liên-xô. — 614 - 615.

Rơ-nô-đen (Renaudel), *Pi-e* (1871 - 1935) — một trong những thủ lĩnh cải lương chủ nghĩa của Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp. Trong những năm

1914 - 1920 là biên tập viên báo "L'Humanité" ("Nhân đạo"). Trong những năm 1914 - 1919 và 1924 là nghị sĩ. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là phân tử xã hội - sô-vanh. Năm 1927 đã thôi chức lãnh đạo Đảng xã hội chủ nghĩa; năm 1933 đã bị khai trừ khỏi đảng; về sau đã tổ chức ra một nhóm tân xã hội chủ nghĩa nhỏ. — 109, 111, 124, 482, 534, 611.

Rôn-lăng (Rolland), *Rô-manh* (1866 - 1944) — nhà văn và nhà hoạt động xã hội xuất sắc của Pháp. Trong các tác phẩm của mình đã kịch liệt phê phán xã hội tư sản và nền văn hóa suy đồi của nó. Đã đứng trên lập trường chủ nghĩa hòa bình để chống lại chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới. Trong những năm 1914 - 1919 đã viết "Nhật ký những năm chiến tranh" mà sau này được lưu ở Thư viện quốc gia Liên-xô mang tên V. I. Lê-nin và đã được in vào tháng Giêng 1955 theo lời di chúc của tác giả. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã trở thành một người bạn của Đất nước xô-viết; năm 1935 đã thăm Liên-xô. Trong những năm chiến tranh thế giới lần thứ hai đã lên tiếng ủng hộ phong trào Kháng chiến chống phát-xít của Pháp. — 194, 195, 219, 581, 583.

Rốp-man (Robmann), *A-gnét-xa* (Rốp-man-sa) — một nhân vật nữ trong số những người lãnh đạo tổ chức dân chủ - xã hội ở Xuy-rich trong những năm 1914 - 1917, đã tham gia Hội nghị Ki-entan (1916). — 299, 313.

Rốp-man-sa — xem Rốp-man, A-gnét-xa.

Rốt-tsanh, Ph. A. (1871 - 1953) — một đảng viên dân chủ - xã hội. Năm 1890 đã buộc phải rời khỏi Nga ra nước ngoài lưu vong. Sau khi sang cư trú ở Anh, gia nhập Liên đoàn dân chủ - xã hội Anh, thuộc cánh tả của liên đoàn này. Năm 1901 gia nhập Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Đã cộng tác với các tờ báo xã hội chủ nghĩa ở Nga và ở nước ngoài. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, có một thời gian giữ lập trường phái giữa trong vấn đề sự phân liệt với bọn xã hội - sô-vanh. Đã tham gia thành lập Đảng cộng sản Anh. Năm 1920 trở về nước. Từ năm 1921 đến năm 1930 làm công tác ngoại giao, sau đó là giám đốc Viện kinh tế và chính trị thế giới. Từ năm 1930 là viện sĩ. — 99.

Ru-ba-kin, N. A. (1862 - 1946) — một nhà thư tịch học và nhà văn, tác giả nhiều tác phẩm về thư tịch học, về lịch sử nghệ in sách ở Nga, tác giả những bài khảo luận khoa học phổ cập về địa lý, về các khoa học tự nhiên v. v.. Năm 1907 đã sang Thụy-sĩ sống lưu vong

cho đến cuối đời. Tác phẩm thư tịch học chủ yếu của Ru-ba-kin là cuốn "Giữa những cuốn sách". V. I. Lê-nin đã viết bài nhận xét về tập II của tác phẩm này. V. I. Lê-nin đã gặp Ru-ba-kin ở nước ngoài và đã sử dụng các cuốn sách trong thư viện của Ru-ba-kin. Về sau này Ru-ba-kin vẫn giữ liên hệ chặt chẽ với Liên-xô, đã để lại cho Liên-xô một bộ sưu tập hiếm có (gần 80 nghìn tập), các cuốn sách này lưu ở Thư viện quốc gia Liên-xô mang tên V. I. Lê-nin. — 550.

Ru-ban-ca — xem I-ua-kê-vích, L.

S

Sa-gốp, N. R. (1882 - 1918) — một nhân vật đã tích cực tham gia phong trào cách mạng, một đảng viên bên-sê-vích, đại biểu Đu-ma nhà nước IV, đại biểu cho tỉnh Cô-xtơ-rô-ma; là một công nhân dệt. Tại Đu-ma đã đứng trong đảng đoàn bên-sê-vích. Đã tham gia các Hội nghị Cra-cốp và Hội nghị Pô-rô-nin của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga hợp với các cán bộ đảng. Năm 1914 đã bị bắt cùng với những thành viên khác trong đảng đoàn bên-sê-vích tại Đu-ma và bị đày đi biệt xứ ở Xi-bi-ri mãi cho đến năm 1917 mới trở về. — 45, 544.

Sai-đê-man (Scheidemann), *Phi-líp* (1865 - 1939) — một trong những thủ lĩnh của cánh cơ hội chủ nghĩa cực hữu trong Đảng dân chủ - xã hội Đức. Tháng Hai - tháng Sáu 1919 đã đứng đầu chính phủ liên hiệp của Cộng hòa Vây-ma, là một trong những kẻ tổ chức ra vụ đàn áp đẫm máu phong trào công nhân Đức trong những năm 1918 - 1921. Về sau đã không tích cực hoạt động chính trị. — 157, 517.

Sau-Đê-xmông. — 103.

Scơ-lốp-xcai-a, Đ. D. (1880 - 1956) — vợ của Scơ-lốp-xki, G. L., một phụ nữ không đảng phái. — 5, 374.

Scơ-lốp-xki, G. L. (1875 - 1937) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1898. Từ năm 1909 là một nhà chính trị lưu vong, sống ở Thụy-sĩ, là thành viên trong chi bộ bên-sê-vích ở Béc-nơ; từ năm 1915 là ủy viên Ban chấp hành các tổ chức bên-sê-vích ở nước ngoài. Đã trở về Nga sau cuộc Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917. Đã hoạt động ở các thành phố Ni-giơ-ni Nốp-gô-rốt và Mát-xcơ-va. Từ năm 1918 đến năm 1925 làm công tác ngoại giao. Tại Đại hội XIV của đảng đã được bầu vào

Ban kiểm tra trung ương Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô. Năm 1927, vì tham gia nhóm đối lập của Tơ-rốt-xki và Di-nô-vi-ép nên đã bị đưa ra khỏi Ban kiểm tra trung ương. Từ năm 1928 đã làm việc tại một xanh-đi-ca, từ năm 1931 làm việc trong Liên đoàn các nhà xuất bản khoa học - kỹ thuật. — 136, 183, 186, 192 - 193, 206 - 207, 209 - 210, 211, 220 - 221, 268, 295, 301 - 302, 305, 369, 371 - 372, 373 - 374, 383, 464, 473 - 474.

Sin-ga-rép, A. I. (1869 - 1918) — một nhà hoạt động hội đồng địa phương, bác sĩ. Từ năm 1907 là ủy viên Ban chấp hành trung ương Đảng dân chủ - lập hiến. Đại biểu Đu-ma nhà nước II, III và IV, là một trong những thủ lĩnh đảng đoàn dân chủ - lập hiến trong Đu-ma. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là bộ trưởng Bộ nông nghiệp trong Chính phủ lâm thời tư sản lần thứ nhất và bộ trưởng Bộ tài chính trong Chính phủ lâm thời tư sản lần thứ hai. — 542.

Sli-áp-ni-cốp, A. G. (Bê-lê-nin) (1885 - 1937) — đảng viên đảng bên-sê-vích từ năm 1901. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới làm công tác đảng ở Pê-tơ-rô-grát và ở nước ngoài; là liên lạc viên giữa Bộ phận ở nước ngoài và Bộ phận ở trong nước của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Sau cuộc Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga, ủy viên Ban chấp hành Xô-viết đại biểu công nhân và binh sĩ Pê-tơ-rô-grát và chủ tịch công đoàn công nhân kim khí Pê-tơ-rô-grát. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là ủy viên trong Hội đồng bộ trưởng dân ủy giữ chức bộ trưởng Bộ dân ủy lao động; về sau làm công tác công đoàn và công tác kinh tế. Trong những năm 1920 - 1922 là người tổ chức và thủ lĩnh của nhóm chống đảng là phái "đối lập công nhân". Năm 1933 trong thời kỳ thanh đảng đã bị khai trừ khỏi Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô. — 15 - 21, 25 - 37, 45 - 46, 47 - 49, 55 - 56, 58 - 60, 62 - 63, 67 - 68, 71 - 72, 77 - 78, 84 - 87, 115, 118, 167 - 168, 169, 174, 179 - 181, 191 - 192, 201 - 203, 211 - 212, 217 - 219, 260 - 265, 273, 276 - 277, 283 - 284, 285-286, 293, 298, 299 - 301, 302 - 303, 306 - 307, 308, 310 - 311, 315 - 319, 323 - 324, 325 - 326, 328 - 330, 332 - 336, 337 - 343, 363, 367, 376, 382, 387, 392, 399, 403 - 409, 410, 413, 583, 585, 591.

Sluy-tơ (Schlüter), *Héc-man* — một người dân chủ - xã hội Đức; năm 1889 đã sang Mỹ lưu vong, ở đó đã tham gia phong trào dân chủ -

xã hội; là tác giả nhiều tác phẩm về lịch sử phong trào công nhân Anh và Mỹ. — 271.

Smít (Schmid), *Ác-tua* (sinh năm 1889) — một nhà kinh tế tư sản Thụy-sĩ. Là đảng viên Đảng xã hội chủ nghĩa. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là giảng viên dạy các bộ môn thương mại. Trong những năm 1917 - 1920 là ủy viên Hội đồng tổng Xuy-rích, về sau là cố vấn quốc gia, bí thư đảng ủy tổng của Đảng xã hội chủ nghĩa và biên tập viên tờ báo của đảng này. Từ năm 1947 là ủy viên hội đồng tư vấn của Ngân hàng quốc gia Thụy-sĩ. — 453 - 456.

Smít (Schmid), *Giắc-cơ* (sinh năm 1882) — một đảng viên dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. Từ năm 1911 là biên tập viên tờ báo dân chủ - xã hội Thụy-sĩ là tờ "Neue Freie Zeitung" ("Báo tự do mới"). Là ủy viên ban lãnh đạo Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã chống lại chủ nghĩa xã hội - sô-vanh, nhưng từ đầu 1917 đã giữ lập trường phái giữa - hòa bình chủ nghĩa, rồi sau đã hoàn toàn ngả về cánh hữu trong Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ và trở thành một kẻ kiên quyết chống cách mạng và chống chuyên chính vô sản. — 486.

Snép-phơ (Schnepf), *Các-lơ* — một người Đức sống lưu vong, thợ in. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã tham gia phong trào thanh niên thuộc phái tả Xim-méc-van ở Thụy-sĩ. — 579.

Stanh-béc, X. — một người Nga lưu vong, là ủy viên trong Ủy ban lưu vong ở Xtốc-khôn, ủy ban này được thành lập vào năm 1917, sau cuộc Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai, nhằm mục đích giúp đỡ các nhà chính trị lưu vong trở về Nga. — 594, 596.

Ste-rơ. — 601.

Stơ-rơ-ben (Ströbel), *Hen-rích* (1869 - 1945) — một người dân chủ - xã hội Đức, theo phái giữa. Đầu cuộc chiến tranh thế giới lần thứ nhất đã lên tiếng chống lại cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa, gia nhập nhóm "Quốc tế", trong đó Stơ-rơ-ben đại diện cho trào lưu ngả nghiêng về phía chủ nghĩa Cau-xky. Năm 1916 đã hoàn toàn đi theo lập trường của chủ nghĩa Cau-xky; năm 1917 là một trong những người chủ xướng trong việc thành lập Đảng dân chủ - xã hội độc lập Đức. Từ năm 1922 là nghị sĩ trong quốc hội Đức. Đã có những lời đả kích mạnh mẽ chống đảng bôn-sê-vích và Liên-xô. — 251, 257.

T

Tan-hai-mơ (Thalheimer), *Au-gu-xtơ* (1884 - 1948) — đảng viên dân chủ - xã hội Đức, một nhà chính luận. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa; trong những năm 1914 - 1916 là biên tập viên tờ báo dân chủ - xã hội "Volksfreund" ("Người bạn dân"); là thành viên của nhóm "Quốc tế", về sau đổi tên thành "Xpác-ta-cút", sau này thành "Liên minh Xpác-ta-cút"; trong những năm 1916 - 1918 đã tham gia xuất bản tập "Spartakusbrieft" ("Những bức thư của "Xpác-ta-cút") gồm những tài liệu tuyên truyền bất hợp pháp nhằm chống cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa và chủ nghĩa xã hội - sô-vanh. Trong những năm 1918 - 1923 là ủy viên Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản Đức và biên tập viên tờ "Die Rote Fahne" ("Cờ đỏ"), cơ quan ngôn luận trung ương Đảng cộng sản Đức. Năm 1921 đã giữ lập trường "tả". Năm 1923 là một phần tử cơ hội chủ nghĩa hữu khuynh. Năm 1929 đã bị khai trừ khỏi đảng. — 123.

Tan-hai-mơ (Thalheimer), *Béc-ta* (sinh năm 1883) — một nhân vật nữ có tiếng tăm trong phong trào dân chủ - xã hội ở Đức. Bà là một trong số các đại biểu của nhóm "Quốc tế" tại Hội nghị Xim-méc-van và Hội nghị Ki-en-tan, đã giữ lập trường phái giữa. Sau này đã tham gia thành lập nhóm "Xpác-ta-cút", về sau gia nhập Đảng cộng sản Đức, nhưng đến năm 1929 thì bị khai trừ khỏi đảng này. — 158, 300.

Tê-sa — xem Xa-môi-lốp, Ph. N.

Ti-khô-miéc-nốp, V. A. (Vích-to) (1889 - 1919) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1905, một đảng viên bôn-sê-vích. Đã tham gia chuẩn bị xuất bản tờ báo "Sự thật" và là cộng tác viên của báo này. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã làm công tác đảng ở Pê-tơ-rô-grát và ở nước ngoài; phụ trách công tác chuyên tài liệu của đảng bôn-sê-vích v. v.. Đã tích cực tham gia trong cuộc Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917, là đại biểu tham dự Đại hội VI của Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. Sau đại hội này đã được phái đến Mát-xcơ-va, đã tham gia các trận đánh hồi tháng Mười ở Mát-xcơ-va. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là ủy viên trong ban lãnh đạo Bộ dân ủy nội vụ. — 4, 10.

Ti-khô-nốp, A. N. (Xê-rê-brốp, A.) (1880 - 1956) — nhà văn. Trong những năm 1915 - 1916 là người xuất bản tạp chí "Niên giám", về sau xuất bản tờ báo "Đời sống mới". — 331.

Tin-xki — xem U-xi-ê-vích, G. A.

Tô-ma (Thomas), *An-be* (1878 - 1932) — một nhà hoạt động chính trị người Pháp, một phần tử xã hội - cải lương chủ nghĩa. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh. Đã tham gia chính phủ tư sản Pháp, giữ chức bộ trưởng Bộ về các vấn đề trang bị. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 đã sang Nga để tuyên truyền cho việc tiếp tục chiến tranh. Năm 1919 là một trong số những nhân vật tổ chức ra Quốc tế Béc-nơ (Quốc tế II). Trong những năm 1919 - 1932 đã đứng đầu Ban lao động quốc tế trực thuộc Hội quốc liên. — 611.

Tơ-ri-a — xem Mghê-lát-dê, V. Đ.

Tơ-ria (Trier), *Ghéc-xôn* (sinh năm 1851) — một trong những thủ lĩnh cánh tả của Đảng dân chủ - xã hội Đan-mạch, là giáo viên. Đã đấu tranh chống chính sách thỏa hiệp của ban lãnh đạo cơ hội chủ nghĩa của đảng. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã đứng trên lập trường quốc tế chủ nghĩa; tháng Chín 1916 đã chống lại quyết định của đại hội Đảng dân chủ - xã hội Đan-mạch về việc các đại biểu của đảng này tham gia chính phủ tư sản Đan-mạch, và đã rút khỏi đảng này để tổ thái độ phản đối. — 536, 610.

Tơ-rô-i-a-nốp-xki, A. A. (1882 - 1955) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1907. Đã làm công tác đảng ở Pê-téc-bua, Ki-ép. Đã bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Năm 1910 đã bỏ ra nước ngoài sống lưu vong, sống ở Thụy-sĩ, Pa-ri, Viên. Là ủy viên trong đoàn đại biểu Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Đại hội Ba-lơ (1912), đã tham gia Hội nghị Cra-cốp và Hội nghị Pô-rô-nin của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga họp với các cán bộ đảng. Năm 1917 đã trở về Nga. Trong những năm 1917 - 1921 là phần tử men-sê-vích. Năm 1923 lại được kết nạp vào Đảng cộng sản (b) Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm công tác quân sự và công tác ngoại giao. — 511, 550.

Tơ-rốt-xki (*Brôn-stanh*), L. Đ. (1879 - 1940) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1897, là đảng viên men-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới đã núp dưới chiêu bài "không bè phái" nhưng thực tế đã đứng trên lập trường của phái thủ tiêu. Năm 1912 là kẻ tổ chức ra khối tháng Tám chống đảng. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường phái giữa, sống ở Thụy-sĩ, Pháp

và Mỹ, là cộng tác viên và về sau là biên tập viên tờ "Lời nói của chúng ta", tờ báo của bọn men-sê-vích theo chủ nghĩa thủ tiêu. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 đã từ nơi lưu vong trở về nước, đã gia nhập nhóm liên khu và cùng với nhóm này đã được kết nạp vào đảng bôn-sê-vích tại Đại hội VI của Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga, tuy nhiên Tơ-rốt-xki không chuyển sang lập trường của chủ nghĩa bôn-sê-vích và tiến hành một cuộc đấu tranh giấu mặt cũng như công khai chống lại chủ nghĩa Lê-nin, chống lại chính sách của đảng.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã giữ nhiều cương vị trọng trách. Đã tiến hành cuộc đấu tranh bè phái điên cuồng chống lại đường lối chung của đảng, chống lại cương lĩnh của Lê-nin nhằm xây dựng chủ nghĩa xã hội, tuyên truyền quan điểm cho rằng chủ nghĩa xã hội không thể thắng ở Liên-xô được. Năm 1927 Tơ-rốt-xki đã bị khai trừ khỏi đảng, đến năm 1929 vì hoạt động chống Liên-xô nên đã bị trục xuất ra khỏi Liên-xô và đến năm 1932 thì bị tước quyền công dân Liên-xô. Khi sống ở nước ngoài, Tơ-rốt-xki là kẻ thù độc hại nhất của chủ nghĩa Lê-nin, tiếp tục đấu tranh chống Nhà nước Liên-xô, chống Đảng cộng sản và chống phong trào cộng sản quốc tế. — 48, 59, 100, 104, 115, 117, 120, 122, 127, 129, 159, 178, 181, 189, 191, 228, 235, 238, 239, 255, 258 - 259, 260, 262, 279, 301, 313, 317, 391, 406, 463.

Tơ-run-xtô-ra (Troelstra), *Pi-te I-en-lét* (1960 - 1930) — nhà hoạt động của phong trào công nhân Hà-lan; một phần tử xã hội chủ nghĩa hữu khuynh. Là một trong những người thành lập (1894) và những thủ lĩnh của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Hà-lan. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh theo khuynh hướng thân Đức. V. I. Lê-nin đã nhiều lần phê phán gay gắt chính sách cơ hội chủ nghĩa của Tơ-run-xtô-ra, đã gọi Tơ-run-xtô-ra là điển hình của loại "lãnh tụ cơ hội chủ nghĩa bán mình, phục vụ cho giai cấp tư sản và lừa bịp công nhân" (V. I. Lê-nin. Toàn tập, tiếng Việt, Nhà xuất bản Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 39, tr. 221) — 26, 27, 28, 30, 63, 141.

Tséc-nô-ma-dốp, M. Ê. (Mi-rôn) (sinh năm 1882) — một tên khiêu khích, chui vào Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, là thư ký quỹ bệnh viện của nhà máy Lê-xnê. Từ tháng Năm 1913 đến tháng Hai 1914 là thư ký tòa soạn báo "Sự thật"; vì bị tình nghi là tên khiêu khích cho nên đã bị Ban chấp hành trung ương của đảng bôn-sê-vích không cho tham gia công tác đảng. Năm 1917 đã bị vạch mặt là một tên

mật vụ của Sở an ninh Pê-téc-bua trong những năm 1913 - 1914. — 357, 574.

Tséc-nốp, V. M. (1876 - 1952) — một trong những thủ lĩnh và lý luận gia của Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng. Trong những năm 1902 - 1905 là biên tập viên báo "Nước Nga cách mạng", cơ quan trung ương của Đảng xã hội chủ nghĩa - cách mạng. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã núp dưới những lời lẽ "tả", nhưng thực tế đứng trên lập trường chủ nghĩa xã hội - sô-vanh. Từ tháng Năm đến tháng Tám 1917 là bộ trưởng Bộ nông nghiệp trong Chính phủ lâm thời tư sản, thi hành chính sách khủng bố dã man chống những nông dân nào đã chiếm ruộng đất của địa chủ. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là một trong những kẻ tổ chức ra những cuộc nổi loạn chống Chính quyền xô-viết. Năm 1920 ra nước ngoài sống lưu vong; khi sống lưu vong vẫn tiếp tục hoạt động chống Chính quyền xô-viết. — 569, 609.

Tsen-nô-cốp, M. V. (sinh năm 1863) — một nhà kinh doanh lớn và một chủ kinh doanh nhà cửa, là một trong những người lập ra Đảng dân chủ - lập hiến. Trong những năm 1914-1917 là thị trưởng Mát-xcơ-va, tổng trưởng Liên minh các thành phố, một trong những chủ tịch của Liên minh hội đồng địa phương toàn Nga, một phần tử điên cuồng chủ trương chiến tranh "cho đến thắng lợi cuối cùng". Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã tiến hành hoạt động phản cách mạng ở miền Nam nước Nga, về sau ra nước ngoài sống lưu vong. — 460.

Tsê-rê-va-nin, N. (Líp-kin, Ph. A.) (1868 - 1938) — một trong những thủ lĩnh của chủ nghĩa men-sê-vích, một phần tử thủ tiêu. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh. Năm 1917 là một trong những biên tập viên "Báo công nhân" — cơ quan trung ương của phái men-sê-vích và ủy viên Ban chấp hành trung ương của phái men-sê-vích. Đã có thái độ thù địch với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. — 463.

Tsi-tsê-rin, G. V. (Oóc-nát-xki, A.) (1872 - 1936) — nhà hoạt động nhà nước của Liên-xô, một nhà ngoại giao lỗi lạc. Từ năm 1904 đến năm 1917 sống lưu vong, trong khi sống lưu vong đã vào Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga vào năm 1905. Trong thời gian thế lực phản động thống trị đã ủng hộ chủ nghĩa men-sê-vích, trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một người theo chủ nghĩa quốc tế; cuối năm 1917 đã chuyển sang lập trường của chủ

nghĩa bôn-sê-vích và năm 1918 thì gia nhập Đảng cộng sản (b) Nga. Từ năm 1918 đến năm 1930 là bộ trưởng Bộ dân ủy ngoại giao, dẫn đầu các phái đoàn xô-viết tại các hội nghị quốc tế ở Giê-nơ và Lô-da-nơ. Là ủy viên Ban chấp hành trung ương các Xô-viết toàn Nga và Ban chấp hành trung ương các Xô-viết Liên-xô. Tại Đại hội XIV và XV của đảng đã được bầu vào Ban chấp hành trung ương. — 253.

Tsiéc-kin, V. G. (1877 - 1954) — một công nhân; tham gia phong trào cách mạng từ năm 1903. Đầu năm 1905 gia nhập phái men-sê-vích. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là đại biểu tham dự Đại hội I các Xô-viết; là đại biểu tại Đại hội II các Xô-viết toàn Nga. Năm 1918 đã ly khai với phái men-sê-vích và đến năm 1920 vào đảng bôn-sê-vích. Đã từng giữ cương vị trọng trách trong công tác kinh tế. — 18.

Tsin-bum (Kilbom), Các-lơ (1885 - 1961) — một đảng viên dân chủ - xã hội Thụy-điển, một nhà báo. Trong những năm 1913 - 1917 là biên tập viên tạp chí "Stormklockan" ("Hồi chuông báo động") và là bí thư Liên đoàn thanh niên dân chủ - xã hội Thụy-điển — là tổ chức giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa — và đứng trong phái tả Xim-méc-van. Đảng viên Đảng cộng sản Thụy-điển từ ngày thành lập Đảng (1917), là đại biểu của đảng này trong Ban chấp hành Quốc tế cộng sản. Năm 1929 đã bị khai trừ khỏi Đảng cộng sản Thụy-điển vì là một phần tử hữu khuynh. — 392, 395.

Tso-khê-ít-dê, N. X. (1864 - 1926) — một trong những thủ lĩnh của chủ nghĩa men-sê-vích. Đại biểu cho tỉnh Ti-phlít trong các Đu-ma nhà nước III và IV; cầm đầu đảng đoàn men-sê-vích trong Đu-ma IV. Lênin đã gọi Tso-khê-ít-dê là một phần tử "dân chủ - xã hội chạy quanh đảng" mà tại Đu-ma đã tỏ ra "biết cách che đậy bọn cơ hội chủ nghĩa và phục vụ bọn này". Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử phái giữa. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là chủ tịch Quốc hội lập hiến ở Gru-di-a — một chính phủ men-sê-vích phản cách mạng. Năm 1921, sau khi Chính quyền xô-viết được thiết lập ở Gru-di-a đã sang Pa-ri sống lưu vong. — 57, 115, 117 - 118, 120, 123, 127, 141, 148, 156, 180, 191, 228, 247, 253, 258 - 259, 260 - 261, 262, 274, 292, 301, 314, 324, 333, 338, 342, 352, 391, 406 - 407, 542 - 543, 546, 556 - 557, 559 - 560, 562, 570, 571, 572, 574, 582, 593, 595, 611 - 612.

Tso-khên-kê-li, A. I. (1874 - 1959) — một đảng viên dân chủ - xã hội, một đảng viên men-sê-vích, luật gia. Là đại biểu trong Du-ma nhà nước IV. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử phái giữa. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là đại diện Chính phủ lâm thời tư sản tại Da-cáp-ca-dơ. Trong những năm 1918 - 1921 là bộ trưởng Bộ ngoại giao của chính phủ men-sê-vích ở Gru-di-a, sau này đã trở thành một tên bạch vệ lưu vong. — 285, 292, 542 - 543, 546.

Tsút-nốp-xki, G. I. (1894 - 1918) — một đảng viên dân chủ - xã hội; khi mới hoạt động cách mạng là một đảng viên men-sê-vích. Năm 1917 sau khi sống lưu vong trở về nước đã gia nhập nhóm liên khu và đã cùng với nhóm này được kết nạp vào đảng bôn-sê-vích tại Đại hội VI Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. Đã tích cực tham gia cuộc khởi nghĩa vũ trang tháng Mười 1917 ở Pê-tơ-rô-grát và tham gia cuộc nội chiến. Đã hy sinh trong chiến đấu ở mặt trận U-cra-i-na. — 601.

Tu-ra-ti (Turati), *Phi-líp-pô* (1857 - 1932) — nhà hoạt động của phong trào công nhân Ý, một trong số những người tổ chức ra Đảng xã hội chủ nghĩa Ý, thủ lĩnh cánh hữu cải lương chủ nghĩa của đảng này. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường phái giữa. Có thái độ thù địch đối với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Sau khi xảy ra sự phân liệt trong Đảng xã hội chủ nghĩa Ý (1922) đã cầm đầu Đảng xã hội chủ nghĩa thống nhất cải lương chủ nghĩa. Năm 1926 đã bỏ nước Ý phát-xít sang Pháp sống lưu vong. — 468, 482, 508, 526, 534.

Tur-sca (Tyszk), *I-an* (*I-ô-ghi-khê-xơ, Lê-ô*) (1867 - 1919) — nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào công nhân Ba-lan và Đức. Là một trong những người lập ra Đảng dân chủ - xã hội vương quốc Ba-lan và Lit-va, ủy viên Ban lãnh đạo trung ương của Đảng dân chủ - xã hội vương quốc Ba-lan và Lit-va. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, Tur-sca đã tham gia hoạt động trong Đảng dân chủ - xã hội Đức, là một trong những người tổ chức ra "Liên minh Xpác-ta-cút". Trong những năm 1916 - 1918 bị tù. Sau khi được Cách mạng tháng Mười một 1918 giải phóng, đã tham gia thành lập Đảng cộng sản Đức và được bầu làm bí thư Ban chấp hành trung ương của đảng này. Bị bắt hồi tháng Ba 1919 và bị giết trong nhà tù Béc-phan. — 459, 461, 464, 469.

Tx. — 371.

Txét-kin (Zetkin), *Cla-ra* (1857 - 1933) — một nhà hoạt động nổi tiếng

của phong trào công nhân và cộng sản Đức và quốc tế, một nữ văn sĩ có tài, một diễn giả sôi nổi. Đã cùng với R. Lút-xăm-bua, Ph. Mê-rinh và C. Liép-nếch tích cực tham gia cuộc đấu tranh chống Béc-stanh và chống các bọn cơ hội chủ nghĩa khác. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường chủ nghĩa quốc tế cách mạng, đã chống lại chủ nghĩa xã hội - sô-vanh. Năm 1916 đã tham gia nhóm "Quốc tế", sau đó không lâu nhóm này đổi tên thành "Xpác-ta-cút", về sau thành "Liên minh Xpác-ta-cút". Bà là một trong số những người thành lập ra Đảng cộng sản Đức. Tại Đại hội III của Quốc tế cộng sản bà đã được bầu vào Ban chấp hành Quốc tế cộng sản. Đã lãnh đạo Ban thư ký phụ nữ quốc tế thuộc Quốc tế cộng sản. Từ năm 1924 liên tục là chủ tịch của Ban chấp hành Tổ chức quốc tế trợ giúp các chiến sĩ cách mạng. — 51, 127, 131, 132, 148, 157, 158, 167, 257, 611.

Txê-rê-tê-li, I. G. (1882 - 1959) — một trong những thủ lĩnh của chủ nghĩa men-sê-vích. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử phái giữa. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là ủy viên Ban chấp hành Xô-viết Pê-tơ-rô-grát và ủy viên Ban chấp hành trung ương các Xô-viết khóa I. Tháng Năm 1917 đã tham gia Chính phủ lâm thời tư sản, giữ chức bộ trưởng Bộ bưu điện, sau những sự kiện tháng Bảy là bộ trưởng Bộ nội vụ, là một trong những kẻ cổ vũ chiến dịch khủng bố chống phái bôn-sê-vích. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười Txê-rê-tê-li là một trong những người lãnh đạo chính phủ men-sê-vích phản cách mạng ở Gru-di-a. Sau khi Chính quyền xô-viết thắng lợi ở Gru-di-a đã trở thành một phần tử bạch vệ lưu vong. — 609, 612.

Txơ-kha-cai-a, M. G. (Mi-kha) (1865 - 1950) — tham gia phong trào cách mạng vào năm 1880. Từ năm 1898 là đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Làm công tác đảng ở Cáp-ca-dơ, Khắc-cốp và Ê-ca-tê-ri-nô-xláp. Là một trong những người lãnh đạo Ban chấp hành Liên hiệp Cáp-ca-dơ Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Là đại biểu của Liên hiệp Cáp-ca-dơ Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga tại Đại hội III của đảng. Đã tích cực tham gia cuộc cách mạng 1905 - 1907. Đã nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Từ năm 1907 đến tháng Ba 1917 đã sống lưu vong. Trong những năm 1917 - 1920 là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Ti-phlít. Năm 1921, sau khi Chính quyền xô-viết ở Gru-di-a thắng lợi, Txơ-kha-cai-a làm công tác lãnh đạo trong chính quyền và trong công tác đảng. — 219, 360, 583, 584.

U

U-li-a-nô-va, M. I. (1878 - 1937) — nhà hoạt động nổi tiếng của Đảng cộng sản và Nhà nước xô-viết; là em gái của V. I. Lê-nin. Từ năm 1898 là nhà cách mạng chuyên nghiệp. Vì hoạt động cách mạng đã nhiều lần bị bắt và bị đày ải.

Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã hoạt động tuyên truyền và cổ động ở Mát-xcơ-va và Pê-tơ-rô-grát, đã đảm nhiệm những nhiệm vụ do V. I. Lê-nin giao phó, đã trao đổi thư từ với Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga v. v.. Từ tháng Ba 1917 đến mùa xuân 1929 là ủy viên hội đồng biên tập và thư ký trưởng của báo "Sự thật". Từ Đại hội XIV của đảng là ủy viên Ban kiểm tra trung ương; từ Đại hội XVII là ủy viên Ban kiểm tra xô-viết; là ủy viên Xô-viết Mát-xcơ-va. Năm 1935 bà đã được bầu làm ủy viên Ban chấp hành trung ương các Xô-viết Liên-xô. — 590.

U-xi-ê-vích, E. Ph. (sinh năm 1893) — con gái của Ph, I-a. Cô-nơ, một nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào công nhân quốc tế. Là đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1915, là thành viên của chi bộ bôn-sê-vích ở Béc-nơ. Tháng Tư 1917 đã trở về Nga cùng với V. I. Lê-nin. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm công tác đảng trong điều kiện bí mật ở U-cra-i-na ghết-man. Từ năm 1920 đã làm việc ở Mát-xcơ-va trong Ủy ban đặc biệt toàn Nga và trong Hội đồng kinh tế quốc dân tối cao. Về sau làm công tác văn học - xuất bản và sáng tác. Là hội viên Hội nhà văn Liên-xô. — 460, 523.

U-xi-ê-vích (Tin-xki), G. A. (1891 - 1918) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga, từ năm 1908 là đảng viên bôn-sê-vích. Năm 1914 đã bỏ trốn nơi bị đày để chạy ra nước ngoài. Từ năm 1916 đã sống ở Thụy-sĩ. Đã cùng V. I. Lê-nin trở về Nga (ngày 3 tháng tư 1917). Đã làm công tác tổ chức đảng ở Mát-xcơ-va, là ủy viên Ban chấp hành Xô-viết Mát-xcơ-va. Đã tích cực tham gia Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Năm 1918 làm công tác tổ chức lương thực ở miền Tây Xi-bi-ri. Đã bị bọn bạch vệ Tiệp-khắc giết chết. — 352, 358, 365, 380, 384, 460, 472, 523, 528, 532, 540, 541, 556, 564, 565.

V

Va-li-a — xem Xa-pha-rô-va, V. X.

Va-rin — xem Phri-đô-lin, V. I-u.

Vác-sáp-xki — xem Brôn-xki, M. G.

Van-đéc-ven-đơ (Vandervelde), *Ê-mi-lơ* (1886 - 1938) — thủ lĩnh Đảng công nhân Bỉ, chủ tịch Cục quốc tế xã hội chủ nghĩa của Quốc tế II, giữ lập trường cơ hội chủ nghĩa cực đoan. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh, tham gia chính phủ tư sản, đã giữ chức vụ khác nhau trong nội các. Có thái độ thù địch với Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, hăng hái giúp đỡ cuộc can thiệp vũ trang chống nước Nga xô-viết. — 4, 14, 15, 17, 19, 21, 32, 46, 110, 165, 167, 173, 313, 407.

Vanh-cốp (Wijnkoop), *Đa-vít* (1877 - 1941) — một đảng viên dân chủ - xã hội Hà-lan, sau này là đảng viên cộng sản. Năm 1909 là một trong những người thành lập và là chủ tịch Đảng dân chủ - xã hội Hà-lan (đảng "Diễn đàn"), năm 1918 đảng này đã trở thành Đảng cộng sản Hà-lan. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã theo chủ nghĩa quốc tế, cộng tác với tạp chí "Vorbote" ("Người tiên khu"), cơ quan lý luận của phái tả Xim-méc-van. Khi ở cương vị là một trong những người lãnh đạo Đảng cộng sản Hà-lan đã giữ lập trường cực tả có tính chất bè phái. — 27, 91 - 92, 98, 111 - 112, 121, 123, 129, 130 - 132, 134 - 136, 139 - 143, 145, 154 - 155, 158, 164, 170, 172 - 173, 195.

Ve-xơ-béc (Västberg), *Giô-han Mô-rít-xơ* (sinh năm 1886) — một đảng viên dân chủ - xã hội Thụy-điển, một nhà báo. Từ năm 1904 là ủy viên trong ban lãnh đạo các tổ chức thanh niên và đã cộng tác với một số tờ báo dân chủ - xã hội ở Thụy-điển, biên tập viên và kiêm người xuất bản một số tờ báo đó. Trong những năm 1922 - 1940 là đại biểu quốc hội Thụy-điển và ủy viên ban lãnh đạo của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-điển (1926 - 1936). — 535 - 536.

Vích-to — xem Ti-khô-miéc-nốp, V. A.

Vích-tô-rê-nóc — xem Xô-côn-ni-cốp, G. I-a.

Vin-hem II (*Hô-hen-tôn-léc*) (1859 - 1941) — hoàng đế Đức và vua nước Phổ (1888 - 1918). — 573, 593, 594, 602.

Vit-ne-xơ (Vidnes), *I-a-cốp Lau-ren-ti-út* (1875 - 1940) — đảng viên dân chủ - xã hội Na-uy, một nhà báo. Trong những năm 1912 - 1918 làm biên tập viên tờ báo "Socialdemokraten" ("Người dân chủ - xã hội"); là ủy viên Ban lãnh đạo trung ương của Đảng công nhân Na-uy, cầm đầu cánh hữu của đảng này. Từ năm 1919 đến năm 1940 là vụ trưởng vụ báo chí Bộ ngoại giao Na-uy. — 336, 552.

Vla-đi-mi-rốp (*Sanh-phin-ken*), *M. C. (Lê-va)* (1879 - 1925) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1903, một đảng viên bôn-sê-vích. Năm 1908 đã trốn khỏi nơi bị đày và chạy ra nước ngoài. Năm 1911 đã ly khai với những người bôn-sê-vích, về sau là thành viên của nhóm Plê-kha-nốp ở Pa-ri, nhóm này đã xuất bản tờ báo "Vi đảng". Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã tham gia hoạt động trong tờ báo "Lời nói của chúng ta" của Tơ-rốt-xki ở Pa-ri. Năm 1917 trở về Nga, là thành viên của nhóm liên khu và cùng với những người trong nhóm này được kết nạp vào đảng bôn-sê-vích tại Đại hội VI.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã giữ nhiều cương vị quan trọng. — 329, 459.

"*Vô-lô-đi-a*" — xem Mốp-sô-vích, M. I.

Vô-rốp-xki, *V. V. (Oóc-lốp-xki)* (1871 - 1923) — một nhân vật nổi tiếng của đảng bôn-sê-vích, một nhà chính luận và phê bình văn học. Đã bị bắt nhiều lần vì tích cực hoạt động cách mạng. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã làm công tác đảng ở Pê-tơ-rô-grát (1914), về sau ở Xtốc-khôn, tại đó đã tham gia làm ủy viên Bộ phận ở nước ngoài của Ban chấp hành trung ương Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga vào hồi tháng tư 1917, theo đề nghị của V. I. Lê-nin.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã giữ cương vị lãnh đạo trong công tác ngoại giao. Ngày 10 tháng Năm 1923 đã bị tên bạch vệ Côn-ra-đi giết ở Lô-da-nơ. — 603.

X

Xa-li (Sahli), *Héc-man* (sinh năm 1856) — tiến sĩ y học, giáo sư Trường đại học Béc-nơ, một chuyên gia nổi tiếng về các bệnh nội khoa. — 366.

Xa-mô-vác-tsích, *Xa-ph.* — xem Xa-pha-rốp, G. I.

Xa-môi-lốp, *Ph. N.* (1882 - 1952) — đảng viên bôn-sê-vích, công nhân dệt. Đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1903. Làm công tác đảng ở I-va-nô-vô - Vô-dơ-nê-xen-xơ. Đại biểu của công nhân tỉnh Vla-đi-mia, trong Đu-ma nhà nước IV, là ủy viên trong đảng đoàn bôn-sê-vích tại Đu-ma. Tháng Mười một 1914 vì hoạt động cách mạng chống chiến tranh đế quốc chủ nghĩa nên đã bị bắt cùng với các đại biểu bôn-sê-vích khác và đến năm 1915 thì bị đày biệt xứ đến Tu-ru-khan-xơ. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm việc ở U-cra-i-na và Mát-xcơ-va. — 5, 45, 544.

Xa-pha-rô-va, *V. X.* (sinh năm 1891) — vợ của Xa-pha-rốp, G. I. — 550, 556.

Xa-pha-rốp, *G. I. (Ê-gô-rốp)* (1891 - 1942) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1908. Làm công tác đảng ở Pê-téc-bua và ở nước ngoài. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã gia nhập phái tả Xim-méc-van, hoạt động ở Pháp, sau đó, từ tháng Giêng 1916, hoạt động ở Thụy-sĩ. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười làm công tác đảng và công tác xô-viết. Trong thời kỳ thảo luận hòa ước Brét đã theo "những người cộng sản cánh tả". Tại Đại hội XIV của Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô đã đứng về phía "phái đối lập mới", về sau đứng trong khối liên minh của Tơ-rốt-xki và Di-nô-vi-ép. Năm 1927 đã bị Đại hội XV Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô khai trừ khỏi đảng vì đã tích cực hoạt động trong phái đối lập của Tơ-rốt-xki. Năm 1928 được khôi phục đảng tịch, đến năm 1934 vì hoạt động chống đảng lại bị khai trừ khỏi đảng. — 283, 292, 314, 342, 343, 352, 361, 362, 365, 380, 392, 395, 410, 619.

Xa-phác-tsích, *Xa-phô-tơ-ca* — xem Xa-pha-rốp, G. I.

Xa-pô-giơ-cốp, *N. I.* (Cu-dơ-nê-txốp, N. V., Ni-c. Va-x) (1881 - 1917) — đã tham gia phong trào cách mạng từ năm 1904. Làm công tác đảng ở Cò-lôm-na, Mát-xcơ-va, I-a-rô-xláp. Đã nhiều lần bị chính phủ Nga hoàng khủng bố. Cuối năm 1911, sang Pa-ri sống lưu vong. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới, đã tình nguyện gia nhập quân đội Pháp và đã chết trận. — 16.

Xam-ba (Sembat), *Mác-xen* (1862 - 1922) — một trong những thủ lĩnh cải lương chủ nghĩa của Đảng xã hội chủ nghĩa Pháp, nhà báo. Từ năm 1893 là nghị sĩ. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh; từ tháng Tám 1914 đến tháng Chín 1917 là bộ trưởng Bộ xã hội trong "chính phủ phòng thủ quốc gia", một chính phủ đế quốc ở Pháp; tháng Hai 1915 đã tham gia Hội nghị Luân-đôn của những người xã hội chủ nghĩa các nước thuộc khối Đồng minh. — 363, 573, 611.

Xca-rét (Skaret), *Phéc-đi-năng* (1862 - 1941) — một đảng viên dân chủ - xã hội Áo. Từ năm 1897 (và trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới) đã giữ những cương vị lãnh đạo trong Đảng dân chủ - xã hội Áo; là ủy viên trong ban lãnh đạo của đảng và là đại biểu của đảng trong Quốc tế II. Cho đến năm 1930 là ủy viên thường trực trong Quốc hội nước cộng hòa Áo. — 87.

Xcô-bê-lép, *M. I.* (1885 - 1939) — từ năm 1903 đã tham gia phong trào dân chủ - xã hội trong hàng ngũ bọn men-sê-vích. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử xã hội - sô-vanh. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là phó chủ tịch Xô-viết Pê-tơ-rô-grát, phó chủ tịch Ban chấp hành trung ương các Xô-viết toàn Nga khóa I; từ tháng Năm đến tháng Tám 1917 là bộ trưởng Bộ lao động trong Chính phủ lâm thời tư sản. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã tách khỏi đảng men-sê-vích, làm việc trong mạng lưới hợp tác xã, sau đó làm việc trong Bộ dân ủy ngoại thương. Từ năm 1922 là đảng viên Đảng cộng sản (b) Nga, đã giữ những cương vị trọng trách trong công tác kinh tế, trong những năm 1936 - 1937 làm việc trong Ủy ban vô tuyến điện toàn Liên-xô. — 406, 570, 609, 612.

Xcốp-nô, *A. A.* (A-bram) (1888 - 1938) — đảng viên đảng bôn-sê-vích từ năm 1903. Năm 1907 đã bỏ trốn khỏi nơi bị đày để chạy ra nước ngoài. Từ năm 1910 sống ở Pháp, thành viên của chi bộ Pa-ri Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga. Từ năm 1914 cư trú ở Thụy-sĩ. Đã cùng với V. I. Lê-nin trở về Nga. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười làm công tác đảng và công tác kinh tế ở Mát-xcô-va. — 7, 8, 253, 550, 580.

Xcốp-nô, *R. A.* (sinh năm 1883) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1905, một nữ đảng viên bôn-sê-vích. Trong những năm 1906 - 1917 sống ở Thụy-điển, Đan-mạch và Bỉ, đã làm việc ở các xưởng thuốc lá và may mặc, là thành viên của các

nhóm dân chủ - xã hội lưu vong ở các địa phương. Đã trở về Nga với nhóm lưu vong đứng đầu là V. I. Lê-nin. Đã tham gia Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười (ở Mát-xcô-va). Trong những năm tiếp đó đã làm công tác lãnh đạo kinh tế. — 26.

Xéc-bơ — xem Ca-tơ-lê-rô-vích, Tô-ri-sa.

Xem-cốp, *X. M.* (Xê-ma) (1885 - 1928) — đảng viên bôn-sê-vích từ năm 1903. Làm công tác đảng ở một số thành phố của Nga. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã sống lưu vong. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười làm công tác quân sự và kinh tế. Sau khi nội chiến chấm dứt, làm thư ký Hội đồng công đoàn Mát-xcô-va, sau đó là chủ tịch các công đoàn Da-cáp-ca-dơ. Tại các Đại hội XIV và XV của đảng đã được bầu vào ban kiểm tra trung ương, về sau làm việc trong Bộ dân ủy thanh tra công nông Liên-xô. — 22, 53.

Xem-cốp-xki, *X.* (*Brôn-stanh*, *X. I-u.*) (sinh năm 1882) — một đảng viên dân chủ - xã hội, một phần tử men-sê-vích. Là ủy viên ban biên tập tờ "Sự thật" của Tô-rốt-xki ở Viên, đã cộng tác với các cơ quan ngôn luận của phái men-sê-vích - thủ tiêu và với báo chí dân chủ - xã hội nước ngoài. Trong nhiều tác phẩm của mình, V. I. Lê-nin đã phê phán gay gắt lập trường của Xem-cốp-xki trong các vấn đề dân tộc và các vấn đề khác. Trong thời kỳ chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử phái giữa, ủy viên Ban thư ký hải ngoại của Ban tổ chức thuộc phái men-sê-vích. Năm 1917 đã trở về Nga sau những năm lưu vong, là ủy viên Ban chấp hành trung ương men-sê-vích. Năm 1920 đã đoạn tuyệt với phái men-sê-vích. Về sau đã làm giáo sư trong các trường cao đẳng U-cra-i-na, làm công tác khoa học và văn học. — 72, 250, 384.

Xê-ma — xem Xem-cốp. X. M.

Xi-gơ (Sigg), *Giăng* — ủy viên trong ban lãnh đạo đảng bộ Giơ-ne-vơ Đảng dân chủ - xã hội Thụy-sĩ. Đại biểu trong quốc hội liên bang. Là một phần tử xã hội - ái quốc. — 13, 43.

Xin-cle (Sinclair), *Ép-tôn* (sinh năm 1876) — nhà văn Mỹ. Đã viết một số tiểu thuyết xã hội ("Rừng rậm", "Vua Than đá", "Dầu lửa" v. v.). Xét về quan điểm, là một nhà xã hội chủ nghĩa không tưởng và một phần tử cải lương tiểu tư sản. Đã đứng trên lập trường này để chống lại cuộc chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới. — 147.

Xmi-đô-vích, I. G. (Đim-ca) — một nữ đảng viên dân chủ - xã hội thuộc phái "Tia lửa". Từ khi thành lập báo "Tia lửa" và trước khi N. C. Crúp-xcai-a đến Giơ-ne-vơ, vào hồi tháng Tư 1901, thì Xmi-đô-vích đảm nhiệm chức vụ thư ký tòa soạn, về sau làm công tác vận chuyển tài liệu qua biên giới. Năm 1902 đã bị bắt ở Crê-men-túc và bị giam ở nhà tù Ki-ép; tháng Giêng 1903 đã trốn thoát Sở cảnh sát Ki-ép và chẳng bao lâu đã ra nước ngoài sống lưu vong. Đã tham gia Đại hội II của "Đồng minh dân chủ - xã hội cách mạng Nga ở nước ngoài" đứng về phía phái men-sê-vích, là thư ký ban lãnh đạo của đồng minh này. — 225, 437.

Xmiéc-nốp, E. — xem Gu-rê-vích. E. L.

Xmin-ga, I. T. (1892 - 1938) — đảng viên bên-sê-vích từ năm 1907. Trong những năm 1914 - 1915 là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Crôn-stát Đảng công nhân dân chủ - xã hội (b) Nga, là chủ tịch Ủy ban khu của lục quân, hải quân và công nhân ở Phần-lan. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là đại diện toàn quyền của Hội đồng bộ trưởng dân ủy nước Cộng hòa liên bang xã hội chủ nghĩa xô-viết Nga ở Phần-lan, ủy viên Hội đồng quân sự - cách mạng của nước Cộng hòa, phó chủ tịch Hội đồng kinh tế quốc dân tối cao. Trong thời gian xảy ra cuộc tranh luận về công đoàn trong những năm 1920 - 1921 đã đứng lên ủng hộ cương lĩnh của Tơ-rốt-xki. Năm 1927 đã bị Đại hội XV Đảng cộng sản (b) toàn Liên-xô khai trừ khỏi đảng vì là một nhân vật tích cực hoạt động trong nhóm đối lập của Tơ-rốt-xki. Năm 1930 đã được khôi phục đảng tịch. Về sau vì hoạt động chống đảng lại bị khai trừ khỏi đảng. — 614, 615.

Xô-cô-lốp, N. Đ. (1870 - 1928) — một đảng viên dân chủ - xã hội, một trạng sư nổi tiếng về các vụ án chính trị. Đã cộng tác với các tạp chí "Đời sống", "Giáo dục" v. v..

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm cố vấn pháp luật tại các cơ quan xô-viết. — 16.

Xô-côn-ni-cốp (Brin-li-an-tơ), *G. I-a.* (Vích-tô-rê-nốc) (1888 - 1939) — đảng viên bên-sê-vích từ năm 1905. Từ năm 1909 đến 1917 sống lưu vong; từ năm 1910 gia nhập nhóm bên-sê-vích ủng hộ đảng; trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã cộng tác với tờ báo "Lời nói của chúng ta" của bọn men-sê-vích theo chủ nghĩa thủ tiêu.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm công tác xô-viết, công tác ngoại giao và công tác quân sự. Năm 1936, vì hoạt động chống đảng nên đã bị khai trừ khỏi đảng. — 329, 444, 481, 485, 492, 506.

Xô-mô-nô (Saumoneau), *Lu-i-da* (1875 - chết vào khoảng năm 1958) — một nữ đảng viên xã hội chủ nghĩa Pháp. Trong thời gian chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa, chống chiến tranh. Tháng Ba 1915 đã tham gia Hội nghị phụ nữ xã hội chủ nghĩa quốc tế ở Béc-nơ. Có một thời gian cộng tác với cơ quan ngôn luận của Ban chấp hành Quốc tế cộng sản là tạp chí "Quốc tế cộng sản". Về sau là cán bộ tuyên truyền của Đảng xã hội chủ nghĩa. Trong những năm chiến tranh thế giới thứ hai đã tham gia phong trào Kháng chiến. — 513.

Xô-rô-kin. — 139.

Xpéch-ta-to — xem Na-khim-xôn, M. I.

Xta-lin (*Đgiu-ga-svi-li*), *I. V.* (1879 - 1953) — một trong những nhà hoạt động nổi tiếng của phong trào công nhân cách mạng Nga và quốc tế, của Đảng cộng sản và Nhà nước Liên-xô. Gia nhập Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1898; sau Đại hội II của đảng là đảng viên bên-sê-vích. Làm công tác đảng ở Ti-phlít, Batum, Ba-cu, Pê-téc-bua. Tháng Giêng 1912 được cử vào Ban chấp hành trung ương do Hội nghị VI (Hội nghị Pra-ha) Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga bầu ra; đã tham gia biên tập tờ báo bên-sê-vích "Sự thật". Trong thời kỳ chuẩn bị và tiến hành Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười, là ủy viên của Trung tâm quân sự - cách mạng chuẩn bị khởi nghĩa do Ban chấp hành trung ương đảng thành lập. Tại Đại hội II các Xô-viết toàn Nga Xta-lin được bầu vào Hội đồng bộ trưởng dân ủy, trong đó Xta-lin phụ trách Bộ dân ủy dân tộc. Trong thời kỳ có cuộc can thiệp vũ trang của nước ngoài và nội chiến, Xta-lin là ủy viên Hội đồng quân sự - cách mạng của nước Cộng hòa và đã có mặt tại nhiều mặt trận. Năm 1922 Xta-lin được bầu làm Tổng bí thư Ban chấp hành trung ương Đảng cộng sản (b) Nga. Từ năm 1941, Xta-lin là Chủ tịch Hội đồng bộ trưởng dân ủy, về sau là Chủ tịch Hội đồng bộ trưởng Liên-xô. Trong những năm Chiến tranh vệ quốc vĩ đại (1941 - 1945), Xta-lin là Chủ tịch Ủy ban phòng thủ nhà nước, bộ trưởng Bộ dân ủy quốc phòng và là Tổng tư lệnh tối cao các lực lượng vũ trang Liên-xô. — 135, 177, 219, 582.

- Xtác-cơ* (Ri-a-bốp-xki), *L. N.* (1889 - 1943) — đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1905. Năm 1912 đã bị trục xuất ra nước ngoài, đứng trong nhóm Tơ-rốt-xki, có một thời gian sống ở Viên, về sau ở đảo Ca-pri. Đã cộng tác với các cơ quan xuất bản bôn-sê-vích như tờ "Ngôi sao", "Sự thật", "Giáo dục", tạp chí men-sê-vích "Người đương thời". Trong những năm chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới là ủy viên trong Ủy ban thực hiện thuộc Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga (1915 - 1916), cộng tác với báo "Sự thật", tạp chí "Niên giám", là thư ký nhà xuất bản "Những ngọn lửa". Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm việc ở Hãng tin Pê-tơ-rô-grát và Hãng thông tấn Nga ("ROSTA"). Từ năm 1919 đến 1920 làm công tác quân sự. Từ tháng Năm 1920 đến năm 1937 làm công tác ngoại giao. — 357.
- Xtan. L. N.* (Li-út-mi-la) (1872 - 1939) — nữ đảng viên Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga từ năm 1897. Hoạt động cách mạng ở Mát-xcơ-va, Pê-téc-bua, Ô-đét-xa, Ni-cô-la-ép và ở những thành phố khác. Năm 1907 đã bỏ ra nước ngoài sống lưu vong. Trước năm 1917 sống ở Pháp, Anh, Thụy-điển. Hoạt động trong tổ chức bôn-sê-vích. Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai bà là cán bộ tuyên truyền và cán bộ tổ chức của Ban chấp hành đảng bộ Pê-téc-bua; từ tháng Tám 1917 là ủy viên Ban chấp hành đảng bộ Crôn-stát. Đã tích cực tham gia Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười. Trong những năm nội chiến đã làm công tác quân sự - chính trị. Từ năm 1921 giữ cương vị trọng trách trong công tác xô-viết và công tác đảng. — 122, 123, 178, 209, 286, 391, 538, 543, 545, 561.
- Xtau-ninh* (Stauning), *Toóc-van Au-gu-tơ Ma-ri-út* (1873 - 1942) — một trong những thủ lĩnh hữu khuynh của Đảng dân chủ - xã hội Đan-mạch và Quốc tế II, một nhân vật hoạt động nhà nước của Đan-mạch. Trong thời gian chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới đã đứng trên lập trường xã hội - sô-vanh. Trong những năm 1916 - 1920 là bộ trưởng không bộ trong chính phủ tư sản Đan-mạch. Về sau cầm đầu chính phủ dân chủ - xã hội và các chính phủ liên hiệp của bọn tư sản cấp tiến và những đảng viên dân chủ - xã hội cánh hữu. — 610.
- Xtê-clốp, I-u. M.* (1873 - 1941) — tham gia phong trào dân chủ - xã hội từ năm 1893. Là một trong những nhân vật tổ chức ra nhóm cơ hội chủ nghĩa "Đấu tranh". Sau Đại hội II Đảng công nhân dân chủ - xã

hội Nga đã ngã về phía những người bôn-sê-vích. Trong những năm thế lực phản động thống trị và có cao trào cách mạng mới đã cộng tác với báo "Người dân chủ - xã hội", cơ quan ngôn luận trung ương của Đảng công nhân dân chủ - xã hội Nga và với các báo bôn-sê-vích "Ngôi sao" và "Sự thật". Sau Cách mạng dân chủ - tư sản tháng Hai 1917 đã đứng trên lập trường "chủ nghĩa vệ quốc cách mạng". Về sau đã đi theo phái bôn-sê-vích.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười là biên tập viên báo "Tin tức của Ban chấp hành trung ương các Xô-viết toàn Nga", tạp chí "Xây dựng xô-viết"; từ năm 1929 là phó chủ tịch Ủy ban khoa học trực thuộc Ban chấp hành trung ương các Xô-viết Liên-xô. Tác giả một số tác phẩm về lịch sử phong trào cách mạng. — 574, 593.

Xtép-ca — con trai của Di-nô-vi-ép, G. E. và Li-li-na, D. I. — 347.

Xtép-cô — xem Kích-nát-dê, N. Đ.

Xtôi-nốp, N. — 84.

Xtơ-ran-ních — xem Phri-đô-lin, V. I-u.

"Xtơ-rê-cô-da" ("Con chuôn chuôn"). — 279.

Xtơ-rôm (Ström), *Phrê-đrích* (1880 - 1948) — một đảng viên dân chủ - xã hội cánh tả Thụy-điển, một nhà văn và một nhà chính luận. Trong những năm 1911 - 1916 là bí thư của Đảng dân chủ - xã hội Thụy-điển. Trong những năm chiến tranh để quốc chủ nghĩa thế giới là một người quốc tế chủ nghĩa. Trong những năm 1918 - 1920 là tổng biên tập tờ báo "Folkets Dagblad Politiken" ("Nhật báo chính trị nhân dân"). Trong những năm 1921 - 1924 là bí thư Đảng cộng sản Thụy-điển. Năm 1924 đã gia nhập nhóm cơ hội chủ nghĩa của Hơ-glun, rút ra khỏi Đảng cộng sản và đến năm 1926 thì trở lại Đảng dân chủ - xã hội. Tác giả cuốn sách "I stormig tid" ("Thời gian sóng gió"), Xtốc-khôn, 1942, trong đó có một chương với tiêu đề "Lê-nin ở Xtốc-khôn" gồm những hồi ký về chuyến đi của Lê-nin đến Xtốc-khôn ngày 31 tháng Ba (13 tháng Tư) 1917 và về cuộc phỏng vấn Lê-nin. — 586, 620 - 621.

Xu-kh-p, N. — xem Xu-kha-nốp, N.

Xu-kha-nốp, N. (Ghim-me, N. N.) (sinh năm 1882) — nhà kinh tế và nhà chính luận. Lúc đầu là một phần tử dân túy, sau đó gia nhập phái men-sê-vích, đã mưu toan kết hợp chủ nghĩa dân túy với chủ nghĩa Mác. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã tự xưng là người theo chủ nghĩa quốc tế. Năm 1917 được bầu làm ủy viên Ban chấp hành Xô-viết Pê-tơ-rô-grát; đã cộng tác với tờ báo nửa men-sê-vích "Đời sống mới", đã tích cực ủng hộ Chính phủ lâm thời tư sản. Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm việc tại các cơ quan kinh tế xô-viết. Năm 1931 đã bị kết án vì tội cầm đầu một tổ chức men-sê-vích bí mật. — 266, 267, 288, 292, 305, 359, 574.

Xu-men-xôn, E. M. — một phụ nữ sống ở Pê-tơ-rô-grát, không hề có quan hệ gì với phong trào công nhân Nga và quốc tế. Xu-men-xôn đã trao đổi thư từ thương mại với Ga-nê-txơ-ki là người đã sống ở Xtốc-khôn, viện công tố đã giải thích những thư từ này như một hình thức trao đổi thư từ mật hiệu và mật mã, và mưu toan sử dụng những thư từ này như tài liệu kết tội V. I. Lê-nin. — 606.

Xu-ri-txơ, I-a. D. (1882 - 1952) — thành viên của phái Bun trong những năm 1902 - 1903, là đảng viên men-sê-vích từ năm 1903 đến năm 1914. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới đã giữ lập trường quốc tế chủ nghĩa, đến năm 1917 đã gia nhập đảng bôn-sê-vích.

Sau Cách mạng xã hội chủ nghĩa tháng Mười đã làm công tác ngoại giao, — 283.

Xu-va-rin (Souvarine), *Bô-rít* — một đảng viên xã hội chủ nghĩa Pháp, một nhà báo. Trong những năm chiến tranh đế quốc chủ nghĩa thế giới là một phần tử phái giữa, một người thuộc phái Tơ-rốt-xki. Năm 1921 đã gia nhập Đảng cộng sản Pháp, về sau vì hoạt động ủng hộ Tơ-rốt-xki nên đã bị khai trừ khỏi Đảng cộng sản vào năm 1924. Là một trong những thủ lĩnh của bọn tơ-rốt-kít Pháp, đã lên tiếng chống lại phong trào cộng sản và Nhà nước xô-viết trên các báo chí tư sản. — 508, 513.

A

Adler — xem Át-lơ, Vích-to.

Alexandr — xem Sli-áp-ni-cốp, A. G.

Austerlitz — xem Au-xtéc-lít, Phri-đrich.

Axelrod — xem Ác-xen-rốt, P. B.

B

Benteli — xem Ben-tê-li.

Bloch — xem Blóc.

Borchardt — xem Boóc-khác-tơ, I-u-li-an.

Bourderon — xem Buóc-đơ-rông, An-be.

D

Debs Eugeni — xem Đép-xơ, Ô-giê-n Vích-to.

Delaisi — xem Đơ-lai-xi, Phrăng-xít.

Dolgolewsky, Moses — xem Bu-kha-rin, N. I.

Duncker — xem Đun-cơ, Kê-tê.

F

Fitzgerald, C. W. — xem Phít-xơ-giê-ran, X. V.

Fourier — xem Phu-ri-ê, Sác-lơ.

Fr. Fröhlich — xem Phruê-lích, Pôn.

Fürstenberg — xem Ga-nê-txơ-ki, I-a. X.

G

Glazier Breuce — xem Glê-sơ, Giôn Brút.

Golay, P. — xem Gô-lây, Pôn.

Graber — xem Gra-be, Éc-ne-xtơ Pôn.

Grimm — xem Grim, Rô-béc.

Guilbeaux — xem Ghin-bô, Hăng-ri.

H

Haase — xem Ha-dơ, Hu-gô.

Höglund — xem Hơ-glung, Các-lơ Txết Côn-xtan-tin.

Homo — xem Grum-bách, Xô-lô-môn.

Huber, Huber-Rorschach — xem Hu-bơ, Giô-han-nết.

Humbert-Droz — xem Hum-be Đrô, Giuy-lơ.

J

Jaurès — xem Giê-re-xơ, Giảng.

Junius — xem Lúc-xăm-bua, Rô-da.

K

K. R. — xem Ra-đếch, C. B.

Karpinsky — xem Các-pin-xki, V. A.

Kautsky — xem Cau-xky, Các-lơ.

Kerensky — xem Kê-ren-xki, A. Ph.

Kerr, Charles — xem Ke-rơ, Sác-lơ.

Klötzi — xem Cli-ô-ti, E-mi-lơ.

Khief — xem Khi-phơ, Giô-han.

Kobezky — xem Cô-bê-tơ-ki, M. V.

Kollontay, Alexandra — xem Côn-lôn-tai, A. M.

L

Laufenberg — xem Lau-phen-béc, Hen-rích (Éc-lơ (Erler) Các-lơ).

Law, Bonar — xem Lô, En-đriu Bô-na.

Lialine — xem Pi-a-ta-cốp, G. L.

Lindhagen — xem Lin-đha-ghen, Các-lơ.

Litwinoff — xem Lít-vi-nốp, M. M.

Longuet — xem Lông-ghê, Giảng.

Lore, L. — xem Lô-rê, Lút-vích.

Loriot — xem Lô-ri-ô Phéc-đi-năng.

M

Mann, Tom — xem Man, Tôm.

Merrheim — xem Méc-hem, An-phông-xơ.

Mimiola, Julius — xem Mi-mi-ôla, Giu-ni-út.

Monitor — xem Mô-ni-to.

Münzenberg — xem Muyn-txen-béc, Vin-hem.

N

Naine — xem Ne-nơ, Sác-lơ.

Nikolet — xem Ni-cô-lê, E-mi-lơ.

P

Peluso — xem Pê-lu-dô, Ét-môn-đô Pê-tơ-rô-vích.

Platten — xem Plát-ten, Phri-đrich (Phri-tơ).

R

- Radek, K.*— xem Ra-đếch, C. B.
Raffir-Dugens— xem Ráp-phanh-Đuy-giăng, Giảng Pi-e.
Rappoport— xem Ráp-pô-po, Sác-lơ.
Renaudel— xem Rơ-nô-đen, Pi-e.
Rivlin— xem Ri-vlin, L. X.
Roland Holst— xem Rô-lăng Hôn-xơ, Hăng-ri-ét-ta.
Rolland, Romain— xem Rôn-lăng, Rô-manh.
Rühle— xem Ri-u-lê, Ốt-tô.

S

- Saumoneau*— xem Xô-mô-nô, Lu-i-da.
Schnepf, Karl— xem Snép-phơ, Các-lơ.
Seger— xem Dê-gơ, Giô-han Phri-đrich.
Siefeldt— xem Di-phen-tơ, A. R.
Sinclair— xem Xin-cle, Ép-tôn.
Stöbel— xem Stơ-rơ-ben, Hen-rích.

T

- Thalheimer*— xem Tan-hai-mơ, Au-gu-xơ.
Trotzky— xem Tơ-rốt-xki, L. Đ.
Turati— xem Tu-ra-ti, Phi-líp-pô.
Tyszka— xem Tư-sca, I-an.

U

- Ussievitsch*— xem U-xi-ê-vích, G. A.

V

- Västberg, Mauritz*— xem Ve-xơ-béc, Giô-han Mô-rít-xơ.
Vidnes— xem Vít-ne-xơ, I-a-cốp Lau-ren-ti-út.

W

- W. U.*— xem Lê-nin, V. I.
Wijnkoop— xem Vành-cốp, Đa-vít.

MỤC LỤC

Lời Nhà xuất bản	
Lời tựa	VII
<i>1914</i>	
1. GỬI M. V. CÔ-BÊ-TXƠ-KI. Ngày 2 tháng Tám	1
2. ĐIỆN GỬI GIÁM ĐỐC SỞ CẢNH SÁT THÀNH PHỐ CRA-CỐP. Ngày 7 tháng Tám	2
3. GỬI V. ÁT-LƠ. NGÀY 5 tháng Chín	2 - 3
4. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 6 tháng Chín	3 - 4
5. GỬI V. A. TI-KHÔ-MIẾC-NỐP. Ngày 9 tháng Chín	4 - 5
6. GỬI THU KÝ BAN BIÊN TẬP TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA GRA-NÁT. Ngày 15 tháng Chín	5 - 6
7. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Sau ngày 27 tháng Chín ...	6 - 7
8. GỬI I. Ph. ÁC-MĂNG. Trước ngày 28 tháng Chín	7 - 9
9. GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI. Ngày 28 tháng Chín	9 - 10
10. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Trước ngày 11 tháng Mười ...	10 - 11
11. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 11 tháng Mười	12
12. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Trước ngày 15 tháng Mười	13
13. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 17 tháng Mười	13 - 15
14. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 17 tháng Mười	15 - 19
15. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 17 và 21 tháng Mười	19 - 21
16. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 18 tháng Mười	21 - 23
17. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 20 tháng Mười.....	23 - 24

18. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 23 tháng Mười	24 - 25
19. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 27 tháng Mười	25 - 29
20. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 31 tháng Mười.....	29 - 32
21. GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "VORWÄRTS" VÀ BÁO WIENER "ARBEITER-ZEITUNG". Giữa ngày 11 và 21 tháng Mười một	32 - 33
22. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 14 tháng Mười một	33 - 37
23. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 14 tháng Mười một...	37
24. GỬI THƯ KÝ BAN BIÊN TẬP TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA GRA-NÁT. Ngày 17 tháng Mười một	38 - 41
25. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI VÀ X. N. RA-VÍCH. Ngày 18 tháng Mười một	41 - 42
26. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 20 tháng Mười một ...	42
27. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI VÀ X. N. RA-VÍCH. Ngày 21 tháng Mười một	43
28. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 22 tháng Mười một ..	43 - 44
29. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 25 tháng Mười một	44
30. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 25 tháng Mười một	45 - 46
31. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 26 hoặc 27 tháng Mười một	46
32. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Trước ngày 28 tháng Mười một	47
33. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 28 tháng Mười một ...	47 - 49
34. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 28 tháng Mười một ...	49 - 51
35. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Giữa ngày 28 tháng Mười một và 8 tháng Chạp.....	51 - 52
36. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 1 tháng Chạp	52 - 53
37. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Giữa ngày 5 và 12 tháng Chạp ...	53 - 54
38. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 9 tháng Chạp	54 - 55

39. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 11 tháng Chạp	55 - 56
*40. GỬI M. V. CÔ-BÊ-TXO-KI. Trước ngày 16 tháng Chạp	56 - 57
41. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Trước ngày 16 tháng Chạp ...	57 - 58
42. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Sau ngày 28 tháng Chạp ...	58 - 60
1 9 1 5	
43. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 3 tháng Giêng	61
44. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 3 tháng Giêng	62 - 63
45. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Giữa ngày 3 và 9 tháng Giêng..	63 - 64
46. GỬI THƯ KÝ BAN BIÊN TẬP TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA GRA-NÁT. Ngày 4 tháng Giêng	64 - 65
*47. GỬI Đ. B. RI-A-DA-NỐP. Ngày 9 tháng Giêng	66
48. GỬI BA-XỐC. Ngày 12 tháng Giêng	67
49. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Trước ngày 17 tháng Giêng ..	67 - 68
50. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 17 tháng Giêng	68 - 70
51. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Sau ngày 17 tháng Giêng	70 - 71
52. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Giữa ngày 20 tháng Giêng và 1 tháng Hai	71 - 72
53. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 24 tháng Giêng	73 - 77
54. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 30 hoặc 31 tháng Giêng	77 - 78
55. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Trước ngày 1 tháng Hai.....	78
56. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 3 tháng Hai	79
57. GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "LỜI NÓI CỦA CHÚNG TA". Ngày 9 tháng Hai	80 - 84
58. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 11 tháng Hai	84 - 87

* Dấu hoa thị chỉ những tài liệu công bố lần đầu.

*59. GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI. Ngày 17 tháng Hai	87 - 88
60. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Trước ngày 20 tháng Hai	88
61. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 20 tháng Hai	88 - 89
62. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 24 tháng Hai	89 - 90
*63. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa ngày 27 tháng Hai và 4 tháng Ba	90
64. GỬI X. N. RA-VÍCH. Ngày 9 tháng Ba	91
65. GỬI Đ. VANH-CỐP. Ngày 12 tháng Ba	91 - 92
66. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Trước ngày 23 tháng Ba	92 - 93
67. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 23 tháng Ba	93 - 94
68. GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "LỜI NÓI CỦA CHÚNG TA". Ngày 23 tháng Ba	94 - 98
69. GỬI Đ. VANH-CỐP. Ngày 5 tháng Năm	98
70. GỬI H. GOỐC-TỜ. Ngày 5 tháng Năm	99 - 100
71. GỬI X. N. RA-VÍCH. Ngày 13 tháng Năm	100
72. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Giữa ngày 13 và 21 tháng Năm	101
73. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Sau ngày 22 tháng Năm	101 - 103
*74. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Sau ngày 4 tháng Sáu	103 - 105
*75. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Sau ngày 4 tháng Sáu	106 - 107
76. GỬI C. B. RA-ĐẾCH. Sau ngày 19 tháng Sáu	108 - 111
77. GỬI Đ. VANH-CỐP. Giữa ngày 19 tháng Sáu và 13 tháng Bảy	111 - 112
*78. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Trước ngày 24 tháng Sáu	113
79. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 24 tháng Sáu	114
*80. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 24 tháng Sáu	114 - 115
*81. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Trước ngày 5 tháng Bảy	115 - 117
*82. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 5 tháng Bảy	117 - 119

*83. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Trước ngày 11 tháng Bảy	120
*84. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa ngày 11 và 30 tháng Bảy	121
85. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 11 tháng Bảy	122 - 124
*86. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 11 tháng Bảy	124 - 126
87. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Sau ngày 11 tháng Bảy	126 - 128
88. GỬI C. B. RA-ĐẾCH. Giữa ngày 12 và 18 tháng Bảy	128 - 129
89. GỬI C. B. RA-ĐẾCH. Ngày 15 tháng Bảy	129 - 130
*90. GỬI Đ. VANH-CỐP. Ngày 15 tháng Bảy	130 - 132
*91. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Sau ngày 15 tháng Bảy	133
92. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 21 tháng Bảy	133 - 134
93. GỬI Đ. VANH-CỐP. Ngày 22 tháng Bảy	134 - 136
*94. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 23 tháng Bảy	136
95. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Trước ngày 24 tháng Bảy	137
96. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 24 tháng Bảy	137 - 138
*97. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 24 tháng Bảy	138 - 139
98. GỬI Đ. VANH-CỐP. Sau ngày 24 tháng Bảy	139 - 143
99. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Ngày 26 tháng Bảy	143 - 145
*100. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 26 tháng Bảy	145 - 146
*101. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 26 tháng Bảy	147
*102. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Trước ngày 28 tháng Bảy	147 - 149
Phụ lục cho bức thư	148 - 149
*103. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 28 tháng Bảy	149 - 150
*104. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 28 tháng Bảy	150 - 151
*105. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa ngày 28 tháng Bảy và 2 tháng Tám	152 - 153
106. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Giữa ngày 28 tháng Bảy và 2 tháng Tám	153 - 154

107. GỬI Đ. VANH-CỐP. Ngày 30 tháng Bảy	154 - 155
108. GỬI C. B. RA-ĐẾCH. Trước ngày 4 tháng Tám	156 - 158
109. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Sớm nhất là ngày 4 tháng Tám	159 - 160
110. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Trước ngày 10 tháng Tám	160 - 161
111. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Trước ngày 11 tháng Tám	161 - 162
112. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 11 tháng Tám	163
113. GỬI Đ. VANH-CỐP. Sau ngày 15 tháng Tám	164
114. GỬI X. N. RA-VÍCH. Ngày 16 tháng Tám	164 - 165
115. GỬI X. N. RA-VÍCH. Sau ngày 16 tháng Tám	165 - 166
*116. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Trước ngày 19 tháng Tám	167 - 168
117. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Trước ngày 19 tháng Tám	168 - 169
118. GỬI C. B. RA-ĐẾCH. Ngày 19 tháng Tám	169 - 170
119. GỬI V. M. CA-XPA-RỐP. Ngày 19 tháng Tám	171
120. GỬI Đ. VANH-CỐP. Sau ngày 19 tháng Tám	172 - 173
121. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Sau ngày 19 tháng Tám	173 - 174
122. GỬI E. I. RI-VLI-NA. Sau ngày 19 tháng Tám	175
123. GỬI I-a. A. BÉC-DIN. Ngày 20 tháng Tám	176
*124. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 21 tháng Tám	177
*125. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Trước ngày 23 tháng Tám	177 - 179
126. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 23 tháng Tám	179 - 181
127. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Sau ngày 23 tháng Tám	181 - 182
128. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Sau ngày 23 tháng Tám	182 - 183
129. GỬI X. N. RA-VÍCH. Sau ngày 23 tháng Tám	183
130. GỬI X. N. RA-VÍCH. Ngày 26 tháng Tám	184
131. GỬI X. N. RA-VÍCH. Ngày 27 tháng Tám	184 - 185

*132. GỬI P. GÔ-LÂY. Ngày 28 tháng Tám	185
*133. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 30 tháng Tám	186
*134. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 30 hoặc 31 tháng Tám	186 - 187
135. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Giữa ngày 8 và 13 tháng Chín....	187 - 188
*136. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 8 tháng Chín	189 - 190
137. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa ngày 11 và 15 tháng Chín	190
138. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Trước ngày 13 tháng Chín	191 - 192
139. GỬI G. L. SCƠ-LỐP-XKI. Ngày 13 tháng Chín	192 - 193
140. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 13 tháng Chín	193 - 194
*141. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 18 hoặc 19 tháng Chín	195
142. GỬI C. B. RA-ĐẾCH. Trước ngày 18 tháng Chín	195 - 196
*143. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Trước ngày 19 tháng Chín	196 - 197
144. GỬI C. B. RA-ĐẾCH. Ngày 19 tháng Chín	197 - 198
145. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 19 tháng Chín	198 - 199
146. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 19 tháng Chín	199 - 200
147. GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP. Ngày 19 tháng Chín	200 - 201
148. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 19 tháng Chín	201 - 203
*149. GỬI A-LẾCH-XAN-ĐRÔ-VÍCH. Ngày 19 tháng Chín	204 - 206
150. GỬI G. L. SCƠ-LỐP-XKI. Giữa ngày 19 tháng Chín và 11 tháng Mười	206 - 207
151. GỬI C. B. RA-ĐẾCH. Sau ngày 21 tháng Chín	207 - 208
*152. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 21 tháng Chín	208 - 209
153. GỬI G. L. SCƠ-LỐP-XKI. Ngày 26 tháng Chín	209 - 210
*154. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa ngày 26 tháng Chín và 5 tháng Mười	210 - 211

155. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Sau ngày 26 tháng Chín	211 - 212
156. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Trước ngày 6 tháng Mười	212 - 213
157. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Trước ngày 6 tháng Mười	213 - 214
158. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Trước ngày 6 tháng Mười	214 - 215
159. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 6 tháng Mười	215 - 216
160. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 7 tháng Mười	216 - 217
161. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 10 tháng Mười	217 - 219
162. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Trước ngày 9 tháng Mười một ...	219
163. GỬI G. L. SCO-LỐP-XKI. Trước ngày 9 tháng Mười một.....	220-221
164. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Ngày 9 tháng Mười một ...	221 - 223
165. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI VÀ X. N.. RA-VÍCH. Sau ngày 20 tháng Mười một	224
*166. GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP. Sau ngày 21 tháng Mười một	224 - 227
167. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Ngày 22 tháng Mười một	227
*168. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Trước ngày 27 tháng Mười một ...	228
169. GỬI X. N. RA-VÍCH. Trước ngày 16 tháng Chạp	229 - 230
*170. GỬI G. I-a. BÊ-LEN-KI. Sau ngày 27 tháng Chạp	230

1 9 1 6

171. GỬI A. M. GOÓC-KI. Ngày 11 tháng Giêng	231
*172. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 13 tháng Giêng	232
*173. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 15 tháng Giêng	232 - 236
*174. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 19 tháng Giêng	236 - 237
*175. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 21 tháng Giêng	238 - 239
176. GỬI HẶNG-RI-ÉT-TA RÔ-LẶNG HÔN-XTỎ. Sau ngày 21 tháng Giêng	239 - 240

177. GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP. Ngày 27 tháng Giêng	240 - 241
178. GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP. Ngày 29 tháng Giêng	242
179. GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP. Ngày 29 tháng Giêng	242 - 243
*180. GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP. Ngày 30 tháng Giêng	243-244
181. GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP. Ngày 31 tháng Giêng	244 - 245
*182. GỬI C. B. RA-ĐẾCH. Sau ngày 1 tháng Hai	245
183. GỬI A. M. GOÓC-KI. Trước ngày 8 tháng Hai	246
*184. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 12 tháng Hai	247
185. GỬI X. N. RA-VÍCH. Ngày 13 tháng Hai	248
186. GỬI X. N. RA-VÍCH. Ngày 17 tháng Hai	249
187. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 24 tháng Hai	250
*188. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 26 tháng Hai	250 - 251
189. GỬI X. N. RA-VÍCH. Ngày 27 tháng Hai	252
*190. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa ngày 2 và 25 tháng Ba.....	252 - 254
*191. GỬI HẶNG-RI-ÉT-TA RÔ-LẶNG HÔN-XTỎ. Ngày 8 tháng Ba	255 - 259
192. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Sau ngày 11 tháng Ba	260 - 265
193. GỬI I-u. LA-RIN. Ngày 13 tháng Ba	265 - 266
194. GỬI X. N. RA-VÍCH. Ngày 16 tháng Ba	266
195. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 16 tháng Ba	267
196. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Trước ngày 19 tháng Ba	267 - 269
197. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Ngày 19 tháng Ba	269 - 272
198. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Sau ngày 19 tháng Ba	272 - 273
199. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Trước ngày 20 tháng Ba	273-274
200. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 20 tháng Ba.....	275
*201. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 20 hoặc 21 tháng Ba	275 - 277

*202. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 21 tháng Ba	278
*203. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Trước ngày 23 tháng Ba	279 - 280
Phụ lục cho bức thư	279 - 280
*204. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa ngày 23 và 25 tháng Ba	280 - 281
*205. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 23 tháng Ba	282
*206. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 31 tháng Ba	282 - 283
207. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Ngày 4 tháng Tư.....	283 - 284
*208. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 4 tháng Tư	284 - 285
*209. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 4 tháng Tư	285 - 287
*210. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 10 tháng Tư	287 - 288
*211. GỬI Đ. B. RI-A-DA-NỐP. Ngày 10 tháng Tư	288
*212. GỬI G. L. PI-A-TA-CỐP, E. B. BÔ-SỜ, N. I. BU-KHA- RIN. Sau ngày 10 tháng Tư	289 - 290
*213. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Trước ngày 18 tháng Tư	290 - 292
*214. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Trước ngày 18 tháng Tư	292 - 293
*215. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 18 tháng Tư	293 - 294
216. GỬI G. L. SCO-LỚP-XKI. Sau ngày 18 tháng Tư	295
*217. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa ngày 18 và 24 tháng Tư ...	296
218. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Giữa ngày 19 tháng Tư và 7 tháng Năm	296 - 297
*219. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa ngày 2 tháng Năm và 2 tháng Sáu	298 - 299
220. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Giữa ngày 6 và 13 tháng Năm	299 - 301
221. GỬI G. L. SCO-LỚP-XKI. Ngày 11 tháng Năm	301 - 302
*222. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 16 tháng Năm	302 - 303
*223. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Trước ngày 17 tháng Năm	303

224. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 17 tháng Năm	303 - 304
*225. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 17 tháng Năm	304 - 306
*226. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 19 tháng Năm	306 - 307
*227. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 19 tháng Năm	308 - 309
228. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 21 tháng Năm	309 - 315
229. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 23 tháng Năm	315 - 319
*230. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 24 tháng Năm	319 - 320
231. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Sau ngày 28 tháng Năm ...	320 - 322
232. GỬI X. N. RA-VÍCH. Ngày 31 tháng Năm	322
233. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Cuối tháng Năm	323 - 324
*234. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa ngày 2 và 6 tháng Sáu ...	325
*235. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Giữa ngày 3 và 6 tháng Sáu ..	325 - 326
236. GỬI X. N. RA-VÍCH. Sau ngày 3 tháng Sáu	327
327. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI VÀ X. N. RA-VÍCH. Sau ngày 4 tháng Sáu	327 - 328
238. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Sau ngày 4 tháng Sáu	328 - 330
*239. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 6 tháng Sáu	330 - 331
240. GỬI M. N. PÔ-CRỐP-XKI. Ngày 8 tháng Sáu	331
*241. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Giữa tháng Sáu.....	332
242. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Trước ngày 17 tháng Sáu	332 - 336
*243. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 17 tháng Sáu	336 - 337
244. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 17 tháng Sáu.....	337 - 343
*245. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa ngày 17 và 25 tháng Sáu	343
*246. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 20 tháng Sáu	344 - 345
247. GỬI X. N. RA-VÍCH. Ngày 27 tháng Sáu	345 - 346

248. GỬI D. I. LI-LI-NA. Sau ngày 27 tháng Sáu	346 - 347
249. GỬI M. N. PÔ-CRỐP-XKI. Ngày 2 tháng Bảy.....	347 - 351
*250. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 4 tháng Bảy	351
*251. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 4 tháng Bảy	352
252. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 7 tháng Bảy.....	353
*253. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 14 tháng Bảy	354
254. GỬI M.N. PÔ-CRỐP-XKI. Ngày 14 tháng Bảy	354 - 355
*255. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 20 tháng Bảy	355
*256. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 21 tháng Bảy	356
*257. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 23 tháng Bảy	357 - 358
*258. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 24 tháng Bảy	358 - 359
259. GỬI M.N. PÔ-CRỐP-XKI. Ngày 24 tháng Bảy	359 - 360
*260. GỬI M. G. TXƠ-KHA-CAI-A. Ngày 24 tháng Bảy	360
*261. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 24 tháng Bảy	361
*262. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 25 tháng Bảy	362
263. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Ngày 25 tháng Bảy	363 - 364
*264. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 26 tháng Bảy	364 - 365
*265. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sớm nhất ngày 30 tháng Bảy	365 - 366
*266. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 30 tháng Bảy	367
*267. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 1 tháng Tám	368
*268. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 2 tháng Tám	368 - 369
*269. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa ngày 2 và 11 tháng Tám	369 - 370
270. GỬI M.N. PÔ-CRỐP-XKI. Ngày 5 tháng Tám	370
271. GỬI G. L. SCO-LỐP-XKI. Ngày 5 tháng Tám	371 - 372
272. GỬI M.N. PÔ-CRỐP-XKI. Giữa ngày 5 và 31 tháng Tám	372 - 373

273. GỬI G. L. SCO-LỐP-XKI. Sau ngày 5 tháng Tám	373 - 374
*274. GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP. Đầu tháng Tám	374 - 375
*275. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa ngày 10 và 20 tháng Tám	375 - 376
*276. GỬI G. L. PI-A-TA-CỐP. Giữa ngày 10 và 20 tháng Tám	377
277. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI VÀ X. N. RA-VÍCH. Ngày 18 tháng Tám.....	378
*278. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Trước ngày 22 tháng Tám	378-379
*279. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 22 tháng Tám	380-381
*280. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 23 tháng Tám	381-382
*281. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa ngày 27 và 31 tháng Tám	382
282. GỬI G. L. SCO-LỐP-XKI. Trước ngày 31 tháng Tám	383
*283. GỬI M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP. Ngày 31 tháng Tám	383-384
284. GỬI M.N. PÔ-CRỐP-XKI. Ngày 31 tháng Tám	385
*285. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Tháng Tám.....	386
*286. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Tháng Tám.....	387
287. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Tháng Tám.....	387-390
*288. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Tháng Tám.....	390-391
*289. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Tháng Tám.....	392
*290. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Tháng Tám.....	393
291. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Cuối tháng Tám - đầu tháng Chín.....	394
292. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Cuối tháng Tám - đầu tháng Chín.....	395-396
293. GỬI M. I. BU-KHA-RIN. Cuối tháng Tám - đầu tháng Chín	396-398

*294. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 15 tháng Chín	398
*295. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 15 tháng Chín	399
*296. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa tháng Chín	399-400
*297. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa ngày 15 tháng Chín và 5 tháng Mười	400-401
*298. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 26 tháng Chín	401
299. GỬI V. M. CA-XPA-RỐP. Ngày 26 tháng Chín	402
*300. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 3 tháng Mười	402
301. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Sau ngày 3 tháng Mười	403-409
302. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Trước ngày 5 tháng Mười	409
*303. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Chậm nhất là ngày 5 tháng Mười	410-411
*304. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Chậm nhất là ngày 5 tháng Mười	411
*305. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Ngày 5 tháng Mười	411-412
*306. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Giữa ngày 5 và 14 tháng Mười	412-413
307. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Sau ngày 5 tháng Mười	413-414
*308. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 9 tháng Mười	414
309. GỬI N. I. BU-KHA-RIN. Ngày 14 tháng Mười	415-420
*310. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 21 tháng Mười	420-421
311. GỬI Ph. CÔ-RÍT-SÔ-NỎ. Ngày 25 tháng Mười	421-425
312. GỬI G. I-a. BÊ-LEN-KI. Ngày 26 tháng Mười	425-426
*313. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 28 tháng Mười	426
*314. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 30 tháng Mười	427
*315. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 31 tháng Mười	427-428
316. GỬI N. Đ. KÍCH-NÁT-ĐÊ. Cuối tháng Mười - đầu tháng Mười một.....	428-429

*317. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 4 tháng Mười một	430-431
318. GỬI N. Đ. KÍCH-NÁT-ĐÊ. Sau ngày 5 tháng Mười một	431-435
*319. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 7 tháng Mười một	436-437
320. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 20 tháng Mười một	437-440
321. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 25 tháng Mười một	440-448
*322. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Trước ngày 26 tháng Mười một ...	442-443
*323. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 26 tháng Mười một	443-444
*324. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 28 tháng Mười một	444-445
325. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 30 tháng Mười một	445-453
326. GỬI A. SMÍT. Ngày 1 tháng Chạp.....	453-456
327. GỬI M. G. BRÔN-XXI. Đầu tháng Chạp	456-457
*328. GỬI M.N. PÔ-CRỐP-XXI. Ngày 6 tháng Chạp	457-458
*329. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 17 tháng Chạp	458-460
330. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 18 tháng Chạp	460-462
331. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. Ngày 20 tháng Chạp	463-464
*332. GỬI G. E. DI-NÔ-VI-ÉP. Sau ngày 20 tháng Chạp	464-465
333. GỬI M.N. PÔ-CRỐP-XXI. Ngày 21 tháng Chạp	465-466
334. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Sau ngày 23 tháng Chạp	467-468
335. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 25 tháng Chạp	468-473
336. GỬI G. L. SCƠ-LỐP-XXI. Ngày 26 tháng Chạp	473-474
337. GỬI G. L. SCƠ-LỐP-XXI. Sau ngày 26 tháng Chạp	474
338. GỬI V. A. CÁC-PIN-XXI. VÀ X. N. RA-VÍCH. Ngày 31 tháng Chạp	475

339. GỬI M.N. PÔ-CRỐP-XXI. Ngày 3 tháng Giêng	476
*340. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 6 tháng Giêng	477-481

*341. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Sau ngày 6 tháng Giêng	481-483
*342. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 7 tháng Giêng	483
343. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 8 tháng Giêng	484-485
344. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 8 tháng Giêng	485-488
345. GỬI M.N. PÔ-CRỐP-XKI. Ngày 8 tháng Giêng	488
346. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Giữa ngày 10 và 22 tháng Giêng ...	489
347. GỬI MỘT NGƯỜI KHÔNG RÕ TÊN. Ngày 11 hoặc 12 tháng Giêng	490
*348. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 13 tháng Giêng	491-492
*349. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 14 tháng Giêng	492-495
*350. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 15 tháng Giêng	495-496
351. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI VÀ X. N. RA-VÍCH. Ngày 15 tháng Giêng	496-497
*352. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 16 tháng Giêng	497-498
*353. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 19 tháng Giêng	498
354. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 19 tháng Giêng	499-503
355. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 19 tháng Giêng	503
*356. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 20 tháng Giêng	504
357. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 22 tháng Giêng	504-506
*358. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 22 tháng Giêng	507-509
359. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Giữa ngày 22 và 30 tháng Giêng	509-510
360. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 30 tháng Giêng	510-513
*361. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 2 tháng Hai	513-514
362. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 3 tháng Hai	515-518
*363. GỬI C. B. RA-ĐẾCH. Ngày 3 tháng Hai	518-519

*364. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 7 tháng Hai	519-520
365. GỬI X. N. RA-VÍCH. Sau ngày 12 tháng Hai	521-522
*366. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 14 tháng Hai	522-523
367. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 15 tháng Hai	524
368. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Ngày 17 tháng Hai	524-527
*369. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Giữa ngày 19 và 27 tháng Hai	527-528
370. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 19 tháng Hai	528-530
*371. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 25 tháng Hai	531
*372. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 27 tháng Hai	531-533
373. GỬI X. N. RA-VÍCH. Ngày 4 tháng Ba	533
374. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Ngày 5 tháng Ba	534-538
*375. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 8 tháng Ba	538-539
*376. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 13 tháng Ba	540
377. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 15 tháng Ba	541
378. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Ngày 16 tháng Ba	542-544
379. GỬI A. M. CÔN-LÔN-TAI. Ngày 17 tháng Ba	544-547
*380. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 18 tháng Ba	547
381. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 19 tháng Ba	547-548
*382. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 19 tháng Ba	549-551
383. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Sau ngày 19 tháng Ba	551
384. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 21 tháng Ba	551-552
385. GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI. Ngày 22 tháng Ba	552-553
386. GỬI BAN BIÊN TẬP BÁO "NGƯỜI DÂN CHỦ -XÃ HỘI" THỤY-ĐIỂN. Ngày 22 tháng Ba	553-554
387. ĐIỆN GỬ I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI. Ngày 23 tháng Ba ...	554
388. ĐIỆN GỬ I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI. Ngày 23 tháng Ba ...	555

*389. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 23 tháng Ba	555-556
390. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 24 tháng Ba	556-557
391. GỬI A. V. LU-NA-TSÁC-XKI. Trước ngày 25 tháng Ba ...	557-558
392. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 25 tháng Ba	558-561
393. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Giữa ngày 25 và 31 tháng Ba ...	562-563
394. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 26 tháng Ba	563-564
*395. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Ngày 27 tháng Ba	564-565
396. GỬI X. N. RA-VÍCH. Ngày 27 tháng Ba	565-566
397. ĐIỆN GỬ I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI. Ngày 28 tháng Ba	566
*398. GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI. Trước ngày 30 tháng Ba	567-568
399. ĐIỆN GỬ I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI. Ngày 30 tháng Ba	568
400. GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI. Ngày 30 tháng Ba	568-575
401. ĐIỆN GỬ R. GRIM. Ngày 31 tháng Ba	575-576
*402. GỬI I. Ph. ÁC-MẶNG. Giữa ngày 31 tháng Ba và 4 tháng Tư	576-577
403. ĐIỆN GỬ I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI. Ngày 1 tháng Tư ...	577
404. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 2 tháng Tư	578-579
405. GỬI CHI BỘ BÔN-SÊ-VÍCH Ở XUY-RÍCH. Ngày 2 hoặc 3 tháng Tư	580
*406. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI VÀ X. N. RA-VÍCH. Ngày 4 tháng Tư	581-582
407. ĐIỆN GỬ I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI. Ngày 5 tháng Tư ...	582
408. ĐIỆN GỬ H. GHIN-BÔ. Ngày 6 tháng Tư	583
409. ĐIỆN GỬ V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 6 tháng Tư	583
410. ĐIỆN GỬ V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 6 tháng Tư	584
411. ĐIỆN GỬ V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 6 tháng Tư	584

412. ĐIỆN GỬ V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 6 tháng Tư	585
413. ĐIỆN GỬ I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI. Ngày 7 tháng Tư	585
414. ĐIỆN GỬ I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI. Ngày 7 tháng Tư	586
*415. ĐIỆN GỬ M. M. KHA-RI-TÔ-NỐP. Ngày 7 tháng Tư	586
416. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 9 tháng Tư	587
417. GỬI V. M. CA-XPA-RÓP. Ngày 9 tháng Tư	587
418. ĐIỆN GỬ M. G. BRÔN-XKI VÀ C. B. RA-VÍCH. Sau ngày 9 tháng Tư	588
419. ĐIỆN GỬ I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI. Ngày 12 tháng Tư	588
420. ĐIỆN GỬ V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 14 tháng Tư	589
421. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 15 tháng Tư	589-590
422. ĐIỆN GỬ M. I. U-LI-A-NÔ-VA VÀ A. I. Ê-LI-DA- RÔ-VA - U-LI-A-NÔ-VA. Ngày 2 (15) tháng Tư	590
423. GỬI A. G. SLI-ÁP-NI-CỐP. Ngày 5 (18) tháng Tư	591
424. GỬI V. A. CÁC-PIN-XKI. Ngày 12 (25) tháng Tư	591-593
425. GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI VÀ C. B. RA-ĐẾCH. Ngày 12 (25) tháng Tư	594-596
426. GỬI I-a. X. GA-NÊ-TXƠ-KI. Ngày 21 tháng Tư (4 tháng Năm)	596-597
427. GỬI ĐOÀN CHỦ TỊCH CỦA ĐẠI HỘI MẶT TRẬN. Chậm nhất ngày 29 tháng Tư (12 tháng Năm)	597-598
428. GỬI C. B. RA-ĐẾCH. Ngày 29 tháng Năm (11 tháng Sáu)	598-599
*429. GỬI ỦY BAN PHÁP LÝ. Ngày 13 (26) tháng Sáu	600-601
430. ĐIỆN GỬ BỘ PHẬN Ở NƯỚC NGOÀI CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG. Ngày 16 (29) tháng Sáu. ...	601-602
431. GỬI C. B. RA-ĐẾCH. Ngày 17 (30) tháng Sáu	602-603
432. THƯ GỬI L. B. CA-MÊ-NÉP. Sớm nhất ngày 5 (18) chậm nhất ngày 7 (20) tháng Bảy	604

*433. GỬI THƯỜNG VỤ BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG CÁC XÔ-VIỆT. Ngày 7 (20) tháng Bảy.....	605
434. GỬI BỘ PHẬN Ở NƯỚC NGOÀI CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG. Ngày 17 (30) tháng Tám - ngày 25 tháng Tám (7 tháng Chín).....	605 - 614
435. GỬI G. RÔ-VI-Ô. Ngày 27 tháng Chín (10 tháng Mười)....	614 - 615
436. GỬI G. RÔ-VI-Ô. Sau ngày 27 tháng Chín (10 tháng Mười)...	615 - 616
437. THƯ GỬI M. V. PHỒ-PHA-NÔ-VA. Ngày 24 tháng Mười (16 tháng Mười một)	616

PHỤ LỤC

1. GIẤY CHỨNG NHẬN CHO ÁC-MĂNG VÀ Ê-GÔ-RỐP. Ngày 3 tháng Tư 1915.....	619
*2. GỬI THƯ VIỆN QUỐC GIA Ở BÉC-NƠ. Ngày 8 tháng Tư 1916.....	620
3. GIẤY CAM KẾT CỦA NHỮNG NGƯỜI THAM GIA CHUYẾN ĐI QUA NƯỚC ĐỨC. Ngày 27 tháng Ba (9 tháng Tư) 1917.....	620 - 621
4. ĐIỆN GỬI Tx. HỒ-GLUNG. Ngày 31 tháng Ba (13 tháng Tư) 1917.....	621
5. LỜI CHÀO MỪNG ĐỒNG CHÍ HỒ-GLUNG. Ngày 23 tháng Tư (6 tháng Năm) 1917.....	622
*6. THƯ GỬI MỘT NGƯỜI KHÔNG RÕ HỌ TÊN. Tháng Bảy hoặc tháng Tám 1917	622

Danh mục những thư của V. I. Lê-nin ở các tập trước của lần xuất bản này (Tháng Tám 1914 - tháng Mười 1917).....	625 - 629
Danh mục những thư của V. I. Lê-nin cho đến nay chưa tìm thấy (Tháng Tám 1914 - tháng Mười 1917).....	630-647
Chú thích.....	648-747

Bản chỉ dẫn các sách báo và tài liệu gốc mà V. I. Lê-nin đã trích dẫn và nói đến.....	748 - 817
Bản chỉ dẫn tên người	818 - 907

PHỤ BẢN

Trang đầu bức thư của V. I. Lê-nin gửi thư ký ban biên tập Từ điển bách khoa Gra-nát. — Ngày 17 tháng Mười một 1914.....	39
Trang đầu bức thư của V. I. Lê-nin gửi A. M Góóc-ki. — Ngày 11 tháng Giêng 1916.....	233
Thư V. I. Lê-nin gửi M.N. Pô-crốp-xki. — Ngày 2 tháng Bảy 1916.....	349

Chịu trách nhiệm xuất bản:

TRINH THỨC HUỖNH

Chịu trách nhiệm nội dung:

TS. HOÀNG PHONG HÀ

Biên tập nội dung:

PHẠM VIỆT

BAN SÁCH NHÀ NƯỚC

VÀ PHÁP LUẬT

Trình bày kỹ, mỹ thuật:

ĐƯỜNG HỒNG MAI

Trình bày bìa:

PHÙNG MINH TRANG

Chế bản vi tính:

TẠ QUỲNH MAI

Sửa bản in:

BAN SÁCH NHÀ NƯỚC

VÀ PHÁP LUẬT

Đọc sách mẫu:

BAN SÁCH NHÀ NƯỚC

VÀ PHÁP LUẬT

Mã số: $\frac{3K2}{CTQG - 2005}$

In 1.000 cuốn, khổ 14,5 x 20,5 cm, tại Công ty In và Văn hóa phẩm.

Giấy phép xuất bản số: 31-429/CXB-QLXB, cấp ngày 30-3-2005.

In xong và nộp lưu chiểu tháng 3 năm 2006.